

بیاض فارسی

مشتمل فارسی شعراء

۱. حافظ
۲. رامی
۳. اشتیاق
۴. انوری
۵. جامی
۶. سقا
۷. خسرو
۸. زاہد
۹. ظہیر فاریابی
۱۰. عشرتی
۱۱. شایق
۱۲. صائب
۱۳. جوہری
۱۴. وحشی
15. واقف
16. عراقی
۱۷. علوی
۱۸. فغانی
۱۹. لطیف
۲۰. حزین
۲۱. امین
۲۲. ناصح
۲۳. ظہوری
۲۴. غنیمت

[illegible] فلکی دوروزی [illegible]
[illegible] بر نظام [illegible] چو دوران غم مخور

سهم زلفان رکمش ابدیده [illegible]
گر باران دیده از ابر بهاران غم مخور

گر ز بیداد رقیبان [illegible] ایجان ما
بر دل دوست آه دردمندان غم مخور

میشود جمعیت از سودای زلف او ترا
ای پریشان خاطر بی صبر و سامان غم مخور

حافظ

یوسف گمگشته باز آید بکنعان غم مخور
کلبهٔ احزان شود روزی گلستان غم مخور

ای دل غمدیده حالت به شود دل بد مکن
وین سر شوریده باز آید بسامان غم مخور

گر بهار عمر باشد باز بر تخت چمن
چتر گل در سر کشی ای مرغ خوشخوان غم مخور

دور گردون گر دو روزی بر مراد ما نرفت
دایما یکسان نباشد کار دوران غم مخور

ای دل ار سیل فنا بنیاد هستی بر کند
چون ترا نوح است کشتیبان ز طوفان غم مخور

در بیابان گر بشوق کعبه خواهی زد قدم
سرزنشها گر کند خار مغیلان غم مخور

گرچه منزل بس خطرناکست و مقصد بس بعید
هیچ راهی نیست کانرا نیست پایان غم مخور

حال ما در فرقت یاران و ابرام رقیب
جمله میداند خدای حال گردان غم مخور

گر باسکندر رسید سقا در ظلمت بیرا
هان مشو نومید ناواقف ز اسرار غیب
حافظا در کنج فقر و خلوت شبهای تار

خضر بود بیخبر از آب حیوان غم مخور
باشد اندر پرده بازیهای دوران غم مخور
تا بود وردت دعا و درس قرآن غم مخور

صبح وصلی دارد و خورشید تابان غم مخور
ابر اگر غمناک شد از [illegible] هجران غم مخور

دم زند صبح امید سرکشد خورشید عشق
روز محشر مشتاق از ابر عصیان غم مخور

لذت [illegible] روزی چو پاک [illegible] پرواز [illegible]
میدمد صبح وصال از شام هجران غم مخور

نالد چو در [illegible] شمع نفس میکرد [illegible]
گرد اگر [illegible] ز نعمتهای الوان غم مخور

غنچه سان از غصه [illegible] چمن [illegible]
میکند باد صبا [illegible] غم مخور

بار هجران با تو جانان از رقیبان غم مخور
میشود آخر غم و [illegible] درمان غم مخور

مکنت در کوی فقر افتاد عشق از ازل
باشد آن شه را نظر سوی گدایان غم مخور

ارزه بیگانه چو [illegible] سرا [illegible]
از جفای [illegible] بیابان غم مخور

گر ز بیدردان کشی محنت برای اهل درد
درد را [illegible] باران غم مخور

گر شدی دور از وطن [illegible] هجران تیره روز
مهربانی دارد آنکه ماه تابان غم مخور

صاحبی از بیدلی از جور جانان غم مخور
مصطفی گر [illegible] جانان غم مخور

غم درمان باشد ای رفیق آنکه اکنون میرسد
صبح صادق از پی شام غریبان غم مخور

سنگ طفلان چو مجنون گر ز شهر آواره شد
ناقه لیلی کشد از راه بیابان غم مخور

درد و غم [illegible] صفای خاطری
میشود آخر ز درد دوران غم مخور

چند بیتابی ز برق آه و سیل اشک من
دیدم خواهد گذشتن باد و باران غم مخور

بچشم بینا بکن تماشا بکوه و صحرا ببین کوی ما
ز تیغ دریا نظر کو یا ز دل چو سنگ آرد گوهر

همه جهانی بتیس‌ها نی چه دستانی نکرتانی
ز چهرهانی اگر توانی بیا نهانی بخانه بکر

بحسن همی ملک‌ها نهی برخ چو ماهی ز لعل کلاهی
بخنی نگاه همی بچرم‌ها نهی بهر کنهی مرا هم ارزدر

بدلربایی چو بوم‌ها نهی مکن جدایی ز بیوفایی
که یار مایی و من فدایی کنم گدایی ز شاه کشور

زغم زبونم زروح دونم فزون فسونم ببین جنونم
نگر که چونم بجان درونم مران برونم ز جور بکنر

ز روی خوبان جمال جانان چو ماه تابان شده نمایان
بچشم گریان نموده اعیان نشست پنهان نو تنک بکر

ازان نگاهنه بصد ترانه درین زمانه بگو فسانه
که در میانه بموت یانه بود بهانه بسی دادر

راقمی

بجود داور بیا مخمر بود چو ساغر ز زبان برادر
که خوش بگو شده تماشا بهر کجا کو بصد نو زکر

خضر میگوید بیا کنید در ظلمت سر
آبرو کن جمع بهر آب حیوان غم مخور

مشتاق

مرو دبیل فزون از برگ نامی غم مخور
آب آب رفته در جو کل ببستان غم مخور

بسی غنیم درآن کمینم ترا بدینم بویه نشینم
کمر بکینم ببند زینم همه چنینم لدلسم انم

بعد نشانم بصد زبانم از آن دهانم شده نهانم
بکار آنم که ازان میانم بصد جانم بکشی تو خنجر

ز بیت بحرت بسی فغانم ز چشم بیت شده قوام
نه کار و باری باین و آنم نه در کنارم نگار دلبر

ز خیل خوبان تو سرفرازی ز ناز و نازی و نیاز تو دل نوازی
نکو بشد اگر تمام زنی عنان تو شکی بعید لاغر

بنوجوانی چو کامرانی ببزم عشرت ز باده باقی
قلم بعقد زده بست مانی چو جای حسن بتان آذر

بروی نیکو بزلف خوشبو بقد دلجو چو تو نباشد
بهار گلگون و سرو موزون نسیم عنبر شمیم عبهر

یوسف

بپیر خضر اشده منور بحکم خالق چو فلک اخضر
هزار کوه ز چار عنصر فشانده فرزند روی تر

زنگی
چو حوت بشکی بشوخ بشکی علم کشیده بچرخ اخضر
سواد روی بملک هندی قدم نهاده بعقل آذر

ببزم جامی تو خوش کلاهی چو جست چو چنگ بلبل
بشوخ طبعی کجا توام ز وصل روی تو بخت وقر

دل از وفای جهان بریدم بجو جفای شما ندیدم
ز باغ وصلت گلی نچیدم وصال ایشان نشد میسر

سقا

نوای نامور ز نهر داور بمن نگاهی ز لطف بنگر
که فیض بگیر شده شاد و بگو مرام فدای اکبر

غلام کویت هزار بوبت کدای کویت هزار خاقان
بگرد گرفت ستاده دایم که دست بسته ستاده بر در

فلک بپای تو زمان بجونب جهان بروز ز زمین بگیر
ز بیم سهمت بشعب بسرت ز تیغ تیزت ز لوک جیحون

علم کشاده بروی دریا علم کشاده بسوی صحرا
یکی چو باد و یکی چو آتش یکی چو عدو یکی چو مرهم

شراب و شیشه و ساغر گیتم چون سیمی
بروز تحفه ای گلعذار سیمین بر

نبات و پسته و شکر خوش است اگر باشد
شراب شیشه ساغر

غلام و بنده و چاکر بود دهان ترا
نبات پسته شکر

کمند و بنده ز لطف مرا باشد
غلام بنده چاکر

منم که بنده ره مست بده تحفت ره فشانم
بچشم گریان بچشم خوبان بجان بسوز ان کال منظر

توئی بناز شکسته رونق گل از تو بره مرا ز غفلت
ز تیغ محنت بنده الفت ز مهر محبت بسته مرا ز نگاه

زلال و ملت شراب کوثر حریم کوبت نقابی جنت
بلای محنت عذاب دوزخ شب فراقت صباح محشر

انوری
زهی دمادم ببوی زلفت دماغ من خوش دماغ
ترا زمانی بیاد بیرون بود بهشت از دل خیالت اندیشم

جامی
اگر تو هی چو شاخ سنبل و گر کشی که زلف گل
بود رمیده زد شست آهو شود جبیره چو شاخ

چو هر سحر که شود ز زلف نسیم بستان شمیم برد
چو نو بهاران ز زندگانی مشام جانها نفح معطر

نکرده چشم بچشم ز خون بجان محزون نه ای نیفزد
دو لعل خندان دو زلف پیچان دو چشم فتان دو روی انور

از آن ابروی کمان بی تابی بماند ما را در انتظارت
دو دست بر دل دو پای در گل دو چشم گریان دو گوش بر در

بروی

حسن

ای ز بتان سرو قد تو خوش خرامتر
روی تو ماه چو مه بلکه ز مه تمام تر

وصف تو گر ز شیر را و روزبان میشود
آب شود نزد یک او دُر خوشاب ای پسر

زان دو لب تو بلکه بوسه سوال میکند
مفتی شیخ چون توی چیست جواب ای پسر

هر که نشست ... ای پسر
... ای پسر

حسن

ای ز عقیق یکوان لعل لب خوش تر
بستو جگر کباب شد دل ز جگر کباب تر

ای بخفی که میکشی ناوک تو ملک جان و دل
من چو حسن غلام تو بلکه از او غلام تر

تا توان روان ... از نظام برفته
... تا بمار ... تر

دوش که وعده کرده ... خود
وعده ز محی ... وعده خام تر

سهی

زاهد و ... و غمزه میکشد ...
کمان ناوک خنجر

بر سر کنج و ... حسن
ای ز وجود کیمیا و ... برباب تر

چند لعل ... دل
خانه من ... خراب تر

ای چو گل ... لعل ...
چند چو لاله داریم چهره بخون ناب تر

...

حرف

همه عالم ... مضطر چون ...

... فلک ...

همرا روان ...

چو روی ... فلک ...

صبح دمید و گل شگفت ای ...

جنگ و ساز ای صنم باده بیار ای پسر

بسته مرا هیچ رو ... ای پسر

... کار ای پسر

چون پی حسرت دل زنم زیر و زبر مانده‌ام

زیر و زبر چه میکنی زلف بتاب ای پسر

آتش عشقت دلم کرد کباب ای پسر

زیر و زبر ... جواب ای پسر

دوش ... ای پسر

بسته مرا ... ای پسر

دلارامی پر از ناز و عتاب شوخی و شنگی
دل از جان برد و تحقیق و پوشش و بکیشم رفو دانر

ز هجران پری رخسار ماهی شوخ و شنگین دل
بریزم خون دل از دیده‌های خویش چون آذر

بیچاره

کجا بینم چو او ماهی ز اوج چرخ روشن تر
دهانش غنچه و نسرین عذار و دو چشمش بهتر از عبهر

بیا تا با نشاط و خرم و خندان بود خسرو
بود همدم کند عشرت خورد باده کشد ساغر

ظهیر فاریابی

چشم آهو گر ببیند چشم زیبای ترا
میدهد چون مغز جا در استخوان نیز ترا

در آ در دل بیچاره کسی ای داروی جانها
که از هجر تو امشب دیده گریان دل چمن در بر

ببین سلطان و شمائل حسن خوبی کس نمیداند
مگر در جنت الماوی بیاید چو او دلبر

تو در صدر آله خلوت نشینی سر ز جانان او
چو بگشاید نقاب از چهره تابان پر انوار

گر ز روی صدق عصیانی پشیمانی ظهیر
شاه دین بخشید تقصیر ترا

میشود در جان یکی ناله آتش پر بیحجاب
گر ببیند حلقه زلف گره گیر ترا

محرم بزم اجابت نیستی فانوس باش
از هجوم بارها ای ناله شبگیر ترا

از شهیدان نگاهت هر کرا افغانی نخاست
داده انداز مرهم گوشی اثر شمشیر ترا

یاد گرت آرزو کردو از لطف کرشمه
بر سر هر برگ گل نقاش تصویر ترا

شه بالب و لعوظ و عذار و خطاو مارا
شکر در خوار و می و کار و مه در وجد شب در خور

عذار و خط ... و لب ...
بهار و سبزه و صبح و شراب کوهر و شکر

و ایضا

بچشم و غمزه و رخسار و ابروی بود دلبر
ز جسم و خواب از چشم بهوش از عقل و دل زبر

ز طبع و ذهن و فهم و هم خرد یافت در حد
زبان تحفه سخن هدیه قلم حلیه ورق دفتر

ز شور عشق و سوز داغ زشت آه بر بیگانه
غم درد و دلم سوز و قدم سجود و تنم مجمر

خرد

کجا خرد چو تو سرو بستان و نازکی و نور
شکر گفتار و شیرین کار و کرفار و مه پیکر

نباشد خالی از فکر و خیال و ذکر نام او
روان در تن خرد در سر سخن در لب نفس در بر

مر زلف و رخ و خوبی خط و لب لعلش
یمن سای و مه آرای و دل آرای روان پرور

جوانان عاشق و حیران و مست و بیخود و جویان
ز بیت الحزن و رنگ آمیز و بی پرهیز و غارتگر

برو اندیشه و مهر و فراق زار رو بتو
ز بخشم تاب و رویم آب و چشم خواب و جانم خور

زهی ابرو از مژگان زهی از نرگسی غمزه
خصومت بر و عاشق سوز و افسون ساز و جادوگر

شم از هجر بینائی و شوق غم بود بیتو
نفس مونس هجر بالش خاک بالین زمین بستر

بیانا

زور و حرمت و اندیشه و تیمار تو مانم
بدل کرم و بدم مهر و عیب جنگ و بیهوده تر

نشانه دارم من اندر عشق جور و مهر و هجران
سرشک از درد و چشم از غم و موی از سیم و روی از زر

نباشد چون جبین و زلف و رخ و روی و لبت مرا گر
به روی که تیره شبی گل نوروزی می ا حمر

مرد

که دارد چو تو معشوقی لطیف و چابک و دلبر
بنفشه موی و نرگس چشم لاله روی و نسرین بر

خرد

کجا باشد بتی نازک نهالی یار و جادوگر
گل رخسار و شیرین کار و مه رخسار و مهر انگیز

تن و روی و خط و خد و بر و قد و لب لعلت
همه چو مهر و شب روز و گل و سرو می و شکر

ندارم در غم و رنج و جفا و جور او فالی
لب از یاد و سر از خاک و رخ از آب و دل از آذر

بمعنی

بمانند دل پر غم بخش پر رنگ سخن من دانی
دهن تنگ و سخن تلخ و لبان لعل و میان لاغر

ندیدم چون تو ای از گل و ناز و نیکوئی و خنده
دهان تنگ و درون جنگ و به دل سنگ و بی گوهر

نباشد چون لب و دندان و رخ و روی و لبت مرا
شکر شیرین و گل رنگین و شب مشکین و صبح انور

مباد هیچ روز و شب و وقت نفس فالی
یکی زانکه جام از نشاط و هم از نشاط دارم

مشو زینسان ز جور و خشم و زیبائی و بدخوئی
جگرخوار و دل آزار و جفاکار و ستمگر

از نسیم برگ گل ما [illegible] چمن
چو [illegible] غنچه [illegible] بهار

طبل جنت گل کند اول صدای جنگ را
لشکر خطم میزند آخر شبیخون بهار

عشقی
دید چون بلبل بجز روز افزون بهار
دم زد از شور جنون کرد دیده مجنون بهار

تر دماغم اشتیاق از فکر رنگینی اثر
ساغری دارد ز کیف هر قطره باران بهار

چشم نرگس شد رکاب جنبش ابلق گون قبا
میرسد از خانهٔ زین بوی جولان بهار

تر دماغم عشقی از فکر خط لعل لبش
بسته ام رنگین دو بیت بقطعه چه مضمون بهار

فاش کرد جور ... از پردهٔ اوراق گل
بلبل اینجا علم موسیقی بقانون بهار

قمری دل در نظر دارد در این گلزار عشق
صدای عندلیبان سرو موزون بهار

برق رنگ آتش ابر خون گل میزند
آب تیغ حسن تو تشنهٔ خون بهار

رفیقی در برو روی جان رفیقی را
بچشم از زلف بار دار بازار

ایدل نداری پروای گیتی
دین سر ندارد پروای دستار

دنیا و عقبی ما بخشش کردیم
اختیار دو کونین ما و سبکبار

خواهی که رب زی زاهد برا عین
ز دار پرده نمای دیدار

رفیقی
آرزوی چو غنچه از لعل چو نار
گیرم نمای کو تاب دیدار

ما که چون لاله رسیدیم بداغ از آغاز
فکر انجام نکردیم درین فصل بهار

ساغر ما که چو نرگس نظر ما خالیست
می سرانجام نکردیم درین فصل بهار

از تهیدستی پیمانهٔ گردون گردش
صبح را شام نکردیم درین فصل بهار

شیشه گلفام نکردیم درین فصل بهار
باده در جام نکردیم درین فصل بهار

عرفی

برق فانوس تو بر شکر خندهٔ گل
بس ناموس بود چهرهٔ شاداب بهار

مستی چشم تو از طبع گران خاست بهار
بی نیاز است ز افسانهٔ شکر خواب بهار

ابر رحمت که در شوره زمین میگردد
باگل روی تو شاداب ای مهتاب بهار

ای رخت شسته تر از دامن مهتاب بهار
چشم گیرای تو گیرنده تر از خواب بهار

صائب

تیغ نازش چون دم از رنگینی خونم زده
زخم در میدان دل گل کرد سامان بهار

بست آنجائی که دارد چمن او رنگینی
موسم در چمن گل شد سبحان بهار

منصب پروانه شد بلبل با هزاران بهار
روشن است از روغن گل شمع ایوان بهار

خیالی

جگر سوختهٔ لاله جزمی بخشد
صائب از شعلهٔ دیدار جگر تاب بهار

بال و پر دام نکردیم درین فصل بهار ، رو سفید گشت چمن از برکت ابر بهار . خود بخود غنچه بیامد و بشکفت چون بهار

بهر برگی چمن عشق بهم آرد ناموس لازم جلوه هوائی بهست سیه کار ... جلوه گاه پرچو شد وادی چمن

عشق

حسن عالم‌سوز او در پرده‌اش رنگ دگر
جلوه گاهش هر زمان صورت پذیر رنگ دگر

شب بکویش ناله‌ای چون نالهٔ من بیخبر
چون که باشد در کف مطرب نی و چنگ دگر

همچو چنگ زرگری بر داغ دل در بزم عشق
نیست از چشم از نماید با من او چنگ دگر

خاکساری تخت و تاج از هوی سر دیوانه یافت
نیست در ملک جنون اکلیل و اورنگ دگر

پرده قانون فکر صد نغمی الزو [illegible]
نی تو او ... [illegible] ... پرده اش رنگ دگر

شوق

هر زمان گل میکند از عارضش رنگ دگر
میزند شهباز چشم او به دل چنگ دگر

باورم نامد مگر از لطف نوازد مرا
در قفای صبح او باشد ز پس چنگ دگر

دست عمری تا به میزان نظر سنجیده‌ام
نیست چون یوسف ترا در حسن سنگ دگر

نی همین از قال و خط دیوانه میسازد مرا
میکند تاراج دین و دل به نیرنگ دگر

دل

مطرب چون از قدم دارد آهنگ دگر
میکشد در این طفل نغمه در چنگ دگر

عاشق روی تو ز نام و ننگ عالم فارغست
دارد این دیوانه‌ام دیگر و ننگ دگر

عالم آبست و محفل از صدق شوقی میزند
من چو کوهی تر از شیشه از سنگ دگر

چون برار و از نقاش تصویر رنگ
میکشد در چین گیسو نقش از رنگ دگر

[illegible]

شیشه‌ها کلام

زیوف

حسن آن گلچهره را آب دگر رنگ دگر
گوهر کان دگر ظالم و لعلش سنگ دگر

کوی او از ناله بلبلش یکجا انجا غنچه وار
میکند هر دم گریبان پاره و لنگ دگر

در جواهر خانهٔ حسن آن دو لب دانی که چیست
لعل خوشرنگی بود بر لعل خوشرنگ دگر

چنگ زد شهباز نازش برد دل از سینه ام
دام میگیرد ولی شاید زند چنگ دگر

نوید

روی زیبایش بود از بس جدا رنگ دگر
تار زلف نازکش از تار نیرنگ دگر

مطرب از راه محبت تا زدی رنجه مکن
بهر ما باشد نوازش گر زنی چنگ دگر

بوی چون آید زبی از مهر پنهانهای او
خوی آن بدخو بود هر یک چنگ دگر

غنچه را دیدم چو در صحن چمن ناخوش نشیم
همچو دلتنگی که بیند حال دلتنگ دگر

تأکید

چون پری در جلوه آید هر زمان رنگ دگر
میکند دیوانه خلقی را به نیرنگ دگر

چیست دندان و لب در دیده ارباب دید
در خوشاب دگر یاقوت خوشرنگ دگر

معنی مهر و محبت از کتاب دل بپرس
این لغت هرگز نیابی از فرهنگ دگر

گفتگو هر رنگ باشد از تو چون میرسد
حرف صحرا گم زنی هیهات از سنگ دگر

شد تمام از رزو اهم عجزان و لی عجب است این
عشق [illegible] باجو گرمی [illegible]
[illegible]

از دل از زر
دوست مطلب برو فارسی رنگ دگر
این لغت را [illegible]
[illegible] ۱۵ [illegible] رنگ دگر

وحید

میرود دل حسن او هر دم به هر رنگ دگر
می‌تراود هر نفس زین پرده آهنگ دگر

اختلافی نیست در تیغ و کمان دهر لیک
میکند پرواز تیر از کمان رنگ دگر

گرچه تیر از یک نوا در پرده خورشید نیست
میشود هر ذره بیت افشان با آهنگ دگر

در چنین وقتیکه شد چون شیشه نازک پای من
میشود در راه من هر نقش پا سنگ دگر

وحیدی

حسن کرد و جلوه کرد هر دم به هر رنگ دگر
دل برآید نغمهٔ عشقش با آهنگ دگر

لعل او دارد به تو بوسه به بوسه نازکی
رنگ گل را در چمن هست آهنگ دگر

شکل شیرین را ز میزان خیال کوهکن
در نگارستان عالم نیست همسنگ دگر

همچنان کز پرتو شبنم مینماید رنگ رنگ
از رخش آیینه را رو میدهد رنگ دگر

وجیه

چشم خونریزش بود در نغمه آهنگ دگر
تا بود در نقش تیغ دل در کف چنگ دگر

شهباز نازم چشمش در نگاه انداز دل
میبرد از تیغ دلم هر لحظه ام رنگ دگر

کرد رقت کردم و آن آهنگ کشتم
ای پری رقص دگر ای مطرب آهنگ دگر

من به هر رنگی که میخواهی برایم روز وصل
گر برنگ زرد من خوش نیست رنگ دگر

زهر سو جلوه برق کند هر دم [illegible] رنگ دگر
گرچه هم [illegible] باده [illegible] دو رنگ دگر
[illegible] وصل [illegible] رنگ دگر
[illegible] عنبر [illegible] آهنگ دگر

حسن

بشکر خنده کنان لب بسخن پرداز است
که سخن گفتنش و خنده کنان شیرین تر

عشق نظام کنم گرچه بسی پر شور است
شورش عشق تو هر چند نهان شیرین تر

گرچه از نام شکر کام کند و شیرین
هر دم از نام تو دارم دهان شیرین تر

صرفی

دهنت تنگ شکر بلکه ز جان شیرین تر
لب شیرین تو جان بلکه ز جان شیرین تر

نام شیرین وی از نوش و نبات و شکر است
رخ شیرین لب شیرین و دهان شیرین تر

رفت از آن تلخی هجران که شنیدیم دیدیم
بنمکینش ز لب لب ز دهان شیرین تر

کرد با تلخی نظاره تخ بام شیرین
دیده ام جلوه خسرو روان شیرین تر

عشقی

آب شیرین تو ز لب شیره جان شیرین تر
دم لذت چه زنم ز چشمش از آن شیرین تر

شکر گرچه ز سر تا بقدم شیرین است
نیست از قند تو ای سرو روان شیرین تر

کام دل گرچه شد از شور غم عشق تو تلخ
جان شیرین بس و بلکه ز جان شیرین تر

ز رسد باز تو لاف سخن طوطی را
گرچه هست از همه شیرین سخنان شیرین تر

جامی

ای دهانت ز لب لب ز دهان شیرین تر
خنده شیرین و سخن گفتنش از آن شیرین تر

از کلام همه شیرین سخنان شیرین تر
شور عرفی ز ... و عشقی ... گفت

وحشی

ترسم درین دلها کی شب از سینه‌ای سر زند
برقع ز دل بر من جهد آتش بخاور در زند

از چهره چون آید برون گر بر زمین افتد پری
آن نغمه‌های شب کز او بانگی بساغر زند

کو کس برو ما تن اندیشه کی از حال ما
گر یک دو جا آید برون بر کهکشان لشکر زند

آتش فرو ننشست این سوز پیراهن ما گندی
خصمی بحال خود کند نخلی که بیجا پر زند

[illegible]

هر که ز سوز عشق او آهی ز دل بر بر زند
شوری بعالم در فتد مهر دیگر انور زند

نی بی صفائی میتوا وقت اگر در بزم ما
تا نی دیگر در سطرب نوا دیگر زند

ما را درین زندان غم من بو نتوان یافتن
بندی مگر برپا نهد قفلی مگر بر در زند

از بس فشاند دیده خون دو از رخ رخساره
گر خضر ناهی کشتگان شام دیگر ساغر زند

ذوقی

کی ماه از مشرق دمد کی مهر سر از خاور زند
گر آتش و کهر نشین دامان و کهر بر زند

ایام رندی خوش که او در [illegible]
با روقدان فی کشد با [illegible] ساغر زند

دارد ز تیغ غمزه‌ات ابرو تیغ کمانی
تا کی رهی در فلک چون [illegible] زند

عاشقان نمیتوا چندین بکش جانا جفا
بی اختیار آهی ز دل روزی مبادا سر زند

[illegible]

دل

محبت بمجرد بقا سوگند
بزم بمجرد وفا سوگند

واقف بملاقات همچو خویش میکند چنین
از عالم وی ارباب دعا را که عجز کرد

برپا شده از نوحه قیامت برمن
از گردون من تاب عزا را که عجز کرد

بگذشت ز غم کسی مرا من هیچ کوبینی
از نو غمم باد صبا را که عجز کرد

هم کشتم بود و بلا ره مقصود
از کشتم راه نگار را که عجز کرد

شده نامور زخمهای دلم
برزلف مشک سا سوگند

دل گشتم از لب خود شتابی
بر سر دستی دعا سوگند

وعده قول و فا تحقیق کرد
مجنون بمو فا زما سوگند

مهر ماه شده دلم زرواج صفا
بجگرداری وفا سوگند

تشنه رنج ابرار تو ام
بشهیدان کربلا سوگند

وقف

واقف از درد دل پیرسی را یکیم از جا
دل خواهم بیدلها سوگند

روز روشن زاده تیره سیاه
رخ نما [illegible] جفا سوگند

بمجنون رخ میرزای سیه
بقوا رخ [illegible] بمیرزا سوگند

بی کسی اجل ز نو ریسها
بجوانیم ترا سوگند

فاک کشتم [illegible] سوگند
مرهم کشتم بخاک پا سوگند

سرگشتگی حال مرا تا بدم صبح
شب همه با بود و چهار اکه چه کرد

یکصورت و بین شب همه مونس با بود
این نغره زن حی علا را که چه کرد

من بودم کنجی و بی نفسی و صبوحی
غم را که نشان داد بلا را که چه کرد

حسن

دوش از دوم من باد صبا را که چه کرد
وز نالهٔ من مرغ نوا را که چه کرد

نخستین ماه رفتی تو دیدند
وز آن پس ماه تابان آفریدند

بیرون همه سر بر زد روم همه پرخون
از حالت من بر که صبا را که چه کرد

گفتم که نه اندیشم از اندوه و خود شب
اندیشه و اندوه قرار را که چه کرد

حب

از حسن تو دوم دیده چهارا که چه کرد
وز حال من آشوب جهان را که چه کرد

آتش در آب فکنده حسن را
ای سینه و ای دیده شرار را که چه کرد

عشق آمد و گفتا رغم دوست شو و کش
زین دو قسمت وفی اندیشی ما را که چه کرد

گر بسمل بر رگم به دوید بجانم
از گریه من خلق خدا را که چه کرد

گر دیده و بال سر من پیم پاکش
از بخت بدم آه جهان را که چه کرد

ونفی

از کعبه ام آن بسمل جهان را که چه کرد
آنکه نه بر انداز و وفا را که چه کرد

خوبان جهان چون برخش دیده کردند
شد عرق عرق باز صبا را که چه کرد

از ناز شب سوی گلستان چه گذر کرد
از شانه برخ زلف و صبا را که چه کرد

کم گشته

ندانم بانوی یکدم چون توان زد
که صد دیو نگهبان آفریند

فلک باشد چو گو از روز عثمان
که از زلف پیچ چوگان آفریند

ترا دو روز ماه وا دید از روز
که بهر درد و درمان آفریند

زاهد

ترا ای مه بخوبان آفریند
بگردون ماه تابان آفریند

شکست فوج دلها بود منظور
که آن صفهای مژگان آفریند

قبا شد صبح را پیراهن اندم
که آن چاک گریبان آفریند

ز روز من سیاهی وام کردند
شب تاریک هجران آفریند

یوسف

مرا از روز گریبان آفریند
که داماں بیابان آفریند

سواری چو تو در میدان خوبی
نیامد تا که میدان آفریند

پری را چه در رخ نو کردند
پس انگه هی سلیمان آفریند

والہ

از آن روز که خوبان آفریند
ترا بر جمله سلطان آفریند

چه گویم سنگ اینغم را که داری
بمن دست گریبان آفریند

حزن برمن بر ندی طعنه زاهد خراب از روز شد معموره دل دمادم چند نوشم درد [illegible]

مرا این و ترا آن آفریند که عشق خانه ویران آفریند مرا خود مست و حیران آفریند

ثانی

نگار را جهت از جان آویزند
ز کوی زلف بلایان آویزند

جمال یوسف مصری شنیده‌ای
ترا چو بینی دو چندان آویزند

ز باغ عارضت یک گل بچینند
بهشت جاودان زان آویزند

غباری کز سر زلفت برخاست
از آن فلک آبگیوان آویزند

صائب

ترا چون صبح خندان آویزند
مرا چون ابر گریان آویزند

من آرزو ز بلا دست شستم
که آنجا زنخدان آویزند

بلاهای سیم را جمع کردند
از آن زلف پریشان آویزند

شکست آرزو بر قلب دل افتاد
که آن صفهای مژگان آویزند

رفیق

ترا در جسم تا جان آویزند
بجام مهر جانان آویزند

مرا روزی گریبان چاک کردند
که آنجا چاک گریبان آویزند

جهان از روز رگ دیوار نیست
که آن برگشته مژگان آویزند

پریشان خاطرم کردند روزی
که از زلف پریشان آویزند

ز عقیق عراقی را دلی مرغ از آن لبها شراب لعل عقیق
من و دورا رفیق از مید و اکاد

گر آن دم وضع منشان آویزند برای گل چو جنهان آویزند
کما کرده و سعوها آویزند

خلیق پشاوری

صبا بازم خبر زان طرهٔ شبگون بخبر بازی صد نازی چه افسانه میگوید
خبرهای پریشان با من مسکین دیوانه ز زناربندی شانه میگوید

بصد امید رفتم شب بکویش نعره ها کردم که شاید رحم بر حالم کند ظالم
ز سر تا پا بشنید و رو ز من گردانید و پرسید از رقیبان کیست کاین افسانه میگوید

زدارد فلک بر برقی گریبان چاک از دست غم عشق محبتها
درین صحرا چرا هر کس با این عقل رسا هر دم مرا دیوانه میگوید

حضور از پیش سازی صبر کم کم رفته باشی پیش او قدرت نمیورزید در با تو
ز راه اشتیاق آمدم صفا آوردی و خوش آمدی حق این فسانه میگوید

گرفتم من خلیق از گردش طالع رسیدم در حریم وصل آن مغرور بی پروا
کجا یارای آن دارم که یکره میتوانم چشم وا کردن برویش تا نه میگوید

فغانی

هوا خوش گشت بوی گل که مرغ در پرواز می‌آید
بهار رفته از گلشن بگلشن باز می‌آید

بحمد الله بلند آوازه باد نوروز و بهار
که گل بار دیگر در جلوه گاه ناز می‌آید

چه سازم آنکه با هم می‌نوازد مطرب مجلس
که از رگهای جان عاشقان آواز می‌آید

ندانم کین کبوتر از کجا می‌آورد نامه
که از هر شهپرش صد شعله در پرواز می‌آید

علوی

بقتلم بس که شوقش جفا پرواز می‌آید
که خون از تیغ او چون رنگ در پرواز می‌آید

شکار عجز سازد از تبسم آن دل خود را
که کبک از خندهٔ غفلت بچنگ باز می‌آید

جنون از خواب می‌جوشد و بیهوش میگردد
ندانم از کدامین ساز این آواز می‌آید

نخست آنکه بدام لطف من کند افسون
غزالی را که از پی صد کمند انداز می‌آید

حسن

ای روز صبح ماه مبارک دمیده بود
کاتش شفق زابل شکران دل کشیده بود

از تو بود باغ گل و بباغ و به بهار
یا قطره ز ابر بهاری چکیده بود

آن مه طلوع کرد چو صبح از حجاب شب
بختم چه این سعادت در خواب دیده بود

می‌گفته ز خواب گرانم بر سر آمده
بو گفته این مثل که به اینجا رسیده بود

بجای نامه [illegible] عشق [illegible]
اگر [illegible] علوی عاشق فغانی
القصه [illegible]
نوای [illegible]
عکس [illegible]
هر [illegible]

صبا نسیم

یک نگاه تنها از لطف آن دلبر خو ...
از لطف شد ... ستم بیداد شد

هنوز از بس او ... [illegible]
... کرد ... دل پرواز می‌آید

نشا

از جمال گلشن از بس بهار آباد شد
غنچه شد گل گل سمن شد سبزه شد شمشاد شد

شد بیکی نرگس از بس که چشم پر فنش
مست شد مخمور شد نخجیر شد صیاد شد

کو گدازی کیمیای عشق قیامت بود کو
روی سنگ آهن شد و آهن دل سنگ شد فولاد شد

یک تغافل بیش نقصان آن بد خو نشد
چون شد بر من ستم شد ظلم شد بیداد شد

عشقی

بصید دل که آن شهسوار نازی آید
تذرو رنگم از رفتار در پرواز می‌آید

اثر تا در پی عاشق نزوم کرم محبت را
هنوز از کوهکن بیستون آواز می‌آید

بگرامد باغ آن شوخ کز برون انگیش
بگوشم از شکست چاک گل آواز می‌آید

زرعنایی های عشقش دل تند رفاک برخیزد
چو کنجشکی که تو در عالم پرواز می‌آید

رضی

چو در بزم خیالت آن سراپا ناز می‌آید
مغ بر مژگان چو موسیقار در آواز می‌آید

زمستی کبک بی پروا خرام مست می‌نازد
صدای کوه با آواز طبل باز می‌آید

قد رعنای گلهای گلستان از تبر بخت
نودم گر ز بهر سیر آن پر ناز می‌آید

می هر جا که داری در سبوی قیب عرکن
خمارم می‌کشد تا باده از شیراز می‌آید

خرد

چشم هر شبنم که محو آن گل رخسار شد
باده شد پیمانه شد آیینه شد دیدار شد

روی
از حرف بوی فشان جانان قطره زد
ماه شد خورشید شد ثابت شد و سیار شد

دم بدم هر رنگ گلی از وانع نرگس بخند
مست شد دیوانه شد فرزانه شد هشیار شد

هر که نقش رنگ و بوی آن گل رو دید یافت
بیهوش شد غیر شد بیگانه شد بیکار شد

واله

هر خمی زلف که شد از تار زلف یار شد
دام شد زنجیر شد تسبیح شد زنار شد

آفتاب حسن او چون پرتو اندر دل فکند
سوز شد غمناک شد آتش شد و انوار شد

هر که می از خم چشمت چشید ای رنگ ماه
مست شد مفتون شد و دیوانه شد هشیار شد

از دو گوشه ابرو و ز تیر مژگان تو دل
صید شد نخچیر شد بیجان شد جاندار شد

لطیف

دوش از زخم دو چشمت جانی و دل بیمار شد
مست شد مخمور شد بیهوش شد بیکار شد

بهار رنگ آمیزی نقش نگارستان حسن
نیل شد زر رنگ شد سبز و شد زنگار شد

چون نگه دو روز شد روشن جمال از عارضش
شمع شد مهتاب شد سحر شد پر انوار شد

چون ز روی دم دید از خنده عتاب آغاز کرد
مست شد دلدور شد وحشی شد و اغیار شد

خاص از خبر وحدت زلف او شنو (حقیقت) هر خدنگ ناوکش در سینهٔ مجروح من پس عراق شو ز موزونی طبع (لطیف)

دام شد زنجیر شد تسبیح شد زنار شد خار شد الماس شد نشتر شد و نزار شد کشف شد الهام شد معنی شد و اسرار شد

ارجاع

بیدل

شب که شمع خلوتم یاد رخ جانانه بود
بستر سنجابم از فاکستر پروانه بود

بر سر ما سایهٔ بال هما بار گران
دستهٔ ریحان ما در تار زلفش شانه بود

گلعذاران چمن در پیش زلف و کاکل او
همچو سنبل پیچ و خم در کار چون دیوانه بود

دوش در بزم طرب در حالت مستی و ناز
چشم مست بر روی او لبریز کش خانه بود

صائب

شب که محو قامت او شمع این کاشانه بود
تا سحر که برگ ریزان بر پر پروانه بود

طرهٔ مجموعه نوآموز کشش نیستم
سالها از زاده پشت ناخنم شانه بود

کوه را چون نافهٔ لیلی بیابان گرد کرد
نالهٔ دیگری که در زنجیر این دیوانه بود

بوی گل در باغ گردد در پی بی بجز
شب به گلشن از غیرت پری دیوانه بود

جامی

هر گلی رنگین که شد از رنگ و بوی یار شد
ارغوان شد یاسمن شد لاله شد گلنار شد

نقد جان را چون توان بردن ز تیغ غمزه اش
راهزن شد کعبه بر شد دزد شد اغیار شد

روزه داران وصالش را خیال لعل او
شکر شد و ماه نو شد عید شد افطار شد

از پی خونریز مردم تیر مژگان او
تیر شد ناوک سنان شد خنجر شد خار شد

از رقیبان گر نفهمیدی چرا راندی ز خود صائب از خونابه نوشی ناکسی حسرت جوی جامی اندر شوق وصف لعل آن نوشین روان

شوق در سر شور در سر بیدل اندر خانه بود وز غمت در رقص بلبل سوز در پروانه بود سر به سر لب شد زبان شد نطق شد گفتار شد

آوین

شعله بر یک جنبش تا داغ خانه بود
جلوه طاوس بال آفت پروانه بود

غیرت او روز بیابان غم اوداد داشت
خنده دندان نما در کشت حسرت دانه بود

چون نظاره افتاد دل بی برگی بین صحیم
داغ بکیش حسرت در وفاتش لولوی دردانه بود

چون نظر پرور بر چشم بر رخ بزبر فتاد
گوهر بکش سر کرد و در کار این فرزانه بود

حب

عشق را روز ازل شوق رخ جانانه بود
روح مجنون در بیابان عدم پروانه بود

عاشق صادق بود بیتو در عین وصال
طره لیلی ز شوق کمان مجنون شانه بود

جای یک ارزنده ام خاکستر پروانه ریخت
شمع منظور نظر شمع رخ جانانه بود

بلکه از شمع جمالش روشن گل کرده آب
بادبانی کشتی می بیل ویرانه بود

ززی

دو شمع از آغاز شب جا در دو جانانه بود
تا بروز از چشم بیگانه دور افسانه بود

آن نفحه یا که می گویم اهل عشق را
این زمان معلوم می شد کآشنا بیگانه بود

تا بزم بودی شمعی روی نغم رازیک بود
مجلس احباب از رخ جانانه بود

عجز مسی هرکه بود از عجزه تغیر بود
باوجود آنچه در گانم برتقسی شانه بود

آوین دوش از نظر بخواست در مجلس بیار گشت شیدا جمجم بایاد رویش در چمن
کر فروغی داشت در دل یاد وصل از روی شوق

دل بیاد شمع رخسارش پر پروانه بود
آب شبنم از حیا چون باده در پیمانه بود
دل طپان در سینه از آن چشم چون پیمانه بود

لیکن

شب که یاد روی آن گل شمع این کاشانه بود
هر سپاهی بر سر و دامن پر پروانه بود

می‌نویسم تعریفی در وصف آن زنجیر زلف
کلک مشکین در بنانم یک قلم دیوانه بود

عشق هر برگی به رنگی در وجود آورده است
اصل هر چیزی که دیدم حاصل این دانه بود

بزم را بیهوش کردم از طلیعه‌های دل
جنس پروانه من کردش پیمانه بود

یاد ایامی که چشم زلف او [illegible] بود
[illegible] جام می از زلف او [illegible] بود

دیگر

چشمت هست از بی‌طاقتی پیمانه بود
یک نگاه آشنا تکلیف صد میخانه بود

شد فزون تا پیش یار از نوای‌های دل
صندل درد سر ما کرد این ویرانه بود

لطف پنهان نازپرور تغافل بوده است
یاد ایامی که با من چشم او بیگانه بود

ترک چشمش کرد غارت بیخبر دل از نگاه
دشمن جانی بخود زد شوخی جانانه بود

مرغ جانم بی سبب در دام [illegible]
[illegible] بود

عصمت بخاری

شب که وقف شمع رخسار توام کاشانه بود
پرده چشم زبیابی پر پروانه بود

از صفای طینت خود رشته تاب جهان
هر که افتاد در دل گوهر یکدانه بود

جان شیرین باختم از [illegible] در شوق او
[illegible] چون [illegible] پیمانه بود

داشت در دل شب خیال طره پرپیچ او
خار [illegible] بی‌چون زبان شانه بود

عصمت از [illegible] مرادش [illegible]
[illegible] بود

وحیدی

شمع رخسار تو تا روشنگر کاشانه بود
چشم ما پروانه و مژگان پر پروانه بود

اعتبار شهر و صحرا داشت از فیض جنون
ورنه مجنون را خرابی‌ها بخود ویرانه بود

از نصیحتهای ناصح بی اثر گشته‌ام
این قدرها بی اثر در گوش ما افسانه بود

چشم بلبل بی سبب در روی گل حیران نبود
شمع رویش برگ ریزان از پر پروانه بود

جور گل هرچند بر بلبل رود عیشش نکو
چاک دامان وحیدی از کف دیوانه بود

شوقی

شب که از شوقی لبالب شیشهٔ میخانه بود
حلقهٔ چشم غزالان گردش پیمانه بود

بسکه بود شب دو بالا نشئهٔ دیدار هم
ساغر سرشار بزم گریهٔ مستانه بود

شب که چون شمع از خیال عارضش میسوختم
ریخت مژگانی که از چشم ترم پروانه بود

رنگ گلشن بسکه شد پژمرده از نومید یار
چشم او از تاب مستی چون می میخانه بود

ساعدش در سحر در بر رسید از لطف ناز
شوقی امشب وصل دلبر از تو بیگانه بود

ملت

یاد ایامی که دل با دلبری همخانه بود
چرخ هم از نور او جلوهٔ جانانه بود

مرد کم عزت نگاه امکان ولی
بی گل رویش گلستان ارم ویرانه بود

یاد مسکینان چو بلبل کی بجیش بکبود
دل بکویش تا بر چشم او گردانه بود

گرچه تو لیلی وشی کم نیستم در باب جو تو
بسکه در عشق تو دل مجنون صفت دیوانه بود

شمع ایمن راه در ویرانه‌ها ساختند
شب که مهتاب رخ او روشن انجمن‌خانه بود

شب که ماه

صدقی

اگر صدقی صفت عیبم ولی با دوست لاریبم
ندایی آید از غیبم ببینیم تا چه پیش آید

منم رند بلاکش ولی همت ازو نی مغبش
آن تلخ و شان زلب تو شیرین ببینیم تا چه پیش آید

عمر را پاک کرد امامم به شیخ اهل اسلام
گنه دارم گنهکارم ببینیم تا چه پیش آید

مرا از باده انگور زاهد چون زند طعنه
که من زان باده سرشارم ببینیم تا چه پیش آید

اگر من فاسق و خوارم ببینیم تا چه پیش آید
بکوی عشق درکارم ببینیم تا چه پیش آید

سعدی

صورت کند زیبا پریان و دیبا
لیکن برابروش سحر مبین باشد

لعبت بالات قد است پادشاهت
تا دو برت بگیرم حکم یقین باشد

ور عیب نمره بجای عین روشنائی
وان خال بجای دارد گر این باشد

گرد جهان بگردی آفاق در نوردی
صورت بدین نکوئی در کو و دین باشد

گر گوئیمت که سروی سرو اینچنین نباشد
ور گوئیمت که ماهی مه بر زمین نباشد

سعدی بهیچ معنی چشم از تو برنگیرد
الا گرش برانی عذرت روا نباشد

عشقش حرام بادا برباد عمر و بالا
تردامنی که پاکش در سینه‌اش باشد

گر جان نازنینش در پای ریزی ای دل
هم کار نازنینان جان نازنین نباشد

گوهر که در جهان است شاید که چون بریزی
با یار مهربانت باشد که کس نباشد

زنهار اگر میانش گم بین بدین لطیفی
حقا که در دهانش این الجبین باشد

مصلا و چهار تا و ارزانی بدین داران
ز شوق روی خوبان پیش بپیچم تا چه پیش آید

کنشت و بتکده و ... وارثم ...
سر خود را براه او ... ببینم تا چه پیش آید

بیم است جهان ... قرار از لا و بلی ها
گهی دیوانه گه فرزانه ... ببینم تا چه پیش آید

ندارم ... سر و عظا نا مهمان ...
پی تاراج ... ببینم تا چه پیش آید

بدور لعل ... ستم ... شرابی
ز زهد و ورع بیزارم به بینم تا چه پیش آید

ز من ... کسی و تقصیر و عطا دارم
کرشمه بار و ... به بینم تا چه پیش آید

مرا با نیکنامی ها ...
که رند و مست ... ببینم تا چه پیش آید

گهی در مسجدم زاهد گهی در دیر با راهب
گهی در زیر زنارم به بینم تا چه پیش آید

منصور

... هوای ... عاشق
ز جام عشق سرشارم به بینم تا چه پیش آید

...
مقیم کوی خمارم به بینم تا چه پیش آید

اگر من ...
صدا دارم ... به بینم تا چه پیش آید

زمین ... زاهدی
که من ... به بینم تا چه پیش آید

واله

بچشم مردمان خارم به بینم تا چه پیش آید
ز چشم یار بیمارم به بینم تا چه پیش آید
انا الحق میزنم منصور وش در کوچه بازار
که سرداری سردارم

چو چشم یار بیمارم به بینم تا چه پیش آید
بچشم غیر چون خارم به بینم تا چه پیش آید
که برداری سری دارم به بینم تا چه پیش آید

اگر من

صدقی

اگر من عاشق خوارم ببینم تا چه پیش آید
بکوی عشق درکارم ببینم تا چه پیش آید

مرا از باده انگور زاهد چون زند طعنه
که من زان باده سرشارم ببینم تا چه پیش آید

خود پاک کرده ام از شیخ اهل اسلام
گنه دارم گنهکارم ببینم تا چه پیش آید

منم رند بلاکش ولی مست از می عشق
تا آن شیخ و شان زلف پریشانم ببینم تا چه پیش آید

اگر صدقی صفت عیبم ولی باده پرست لا ریبم
ندای آید از غیبم ببینم تا چه پیش آید

سعدی

گر گوئیت که سروی سرو اینچنین نباشد
ور گوئیت که ماهی مه بر زمین نباشد

گر در جهان بگردی آفاق در نوردی
صورت بدین شگرفی در کفر و دین نباشد

در عیب تیره جای عین روشنائی
وان دل بجای دارد [illegible] این نباشد

نسبت بلبت نبات است قند است با دهانت
تا در برت نگیرم نیکم یقین نباشد

صورت کند زیبا بر پرنیان و دیبا
لیکن بر ابروانش سحر مبین نباشد

زنبور اگر بنیشش کم بین بدین لطیفی
حقا که در دهانش این انگبین نباشد

گوهر که در جهان نیست شاید که چون بریزی
با یار مهربان باشد که کین نباشد

گر جان نازنینش در پای ریزی ای دل
در کار نازنینان جان نازنین نباشد

عشقش حرام بادا برابر رو بالا
تردامنی که جانش در آستین نباشد

سعدی بهیچ معنی چشم از تو بر نگیرد
الا اگرش برانی علت و این نباشد

مصلا و چهار باو ارزانی بدین داران
ز ذوق روی خوبان بت پرستم تا چه پیش آید

کنشت و بتکده دروی در آیم [illegible]
سر خود را براه او فشانم تا چه پیش آید

نیم اندر جهان بریک قرار از لاابالی ها
گهی دیوانه گه فرزانه هستم تا چه پیش آید

ندارم همچو موسی [illegible] معان گلیم
بپای [illegible] دل بدستم تا چه پیش آید

بود لعل لبی [illegible] مست شراب
ز زهد و ورع بیزارم ببینم تا چه پیش آید

نه من تنهم که با شیخ و مصلا و عصا دارم
گهی کنشت بزنار و میخوارم ببینم تا چه پیش آید

مرا با [illegible]
که رند و مست و می خوارم ببینم تا چه پیش آید

گهی در مسجدم زاهد گهی در دیر با ارباب
گهی در زیر زنارم ببینم تا چه پیش آید

[illegible]
ز جام [illegible] ببینم تا چه پیش آید

[illegible]
[illegible] ببینم تا چه پیش آید

اگر من بیکسی هم ور من مفلس [illegible]
صدا دارم چه غم دارم ببینم تا چه پیش آید

نه من هادی بهر وادی نه من مشهور ز نادی
که من [illegible] ببینم تا چه پیش آید

منصور

واله

بچشم مردمان خارم ببینم تا چه پیش آید
ز چشم یار بیمارم ببینم تا چه پیش آید
انا الحق میزنم منصور وش در کوچه بازار
که سرداری سر دارم
بچشم یار بیمارم ببینم تا چه پیش آید
بچشم غیر چون خارم ببینم تا چه پیش آید
که برداری سری دارم ببینم تا چه پیش آید

صاحب

بهمت کشتی تن را شکستم تا چه پیش آید
درین بحر [illegible] بی پایان نشستم تا چه پیش آید
[illegible] ساغر [illegible] عهده با جام [illegible]
[illegible] تا چه پیش آید
[illegible] سینه [illegible]
هر [illegible] دل آتش [illegible] تا چه پیش آید
گرفتار محبت گرچه آزادی [illegible]
[illegible] تا چه پیش آید
[illegible] تا چه پیش آید
[illegible] تا چه پیش آید
[illegible] چشم [illegible]
[illegible] تا چه پیش آید
[illegible] زنار بستم تا چه پیش آید

ابی داده‌ام ما را عجب [illegible] پر جوشا
کنون مخمور انجام الستم تا چه پیش آید

مرا گوئی که این تقوی حجاب راه زن شد
ز قید نیم تقوی زرستم تا چه پیش آید

کنون در مجلس رندان برای کاه دردی
هزاران شیشهٔ تقوی شکستم تا چه پیش آید

میان زاهدان محبوس بادم روزکی چندی
بحمدالله ازان زندان بجستم تا چه پیش آید

قاسم

طریق توبه و تقوی شکستم تا چه پیش آید
میان مجلس مستان نشستم تا چه پیش آید

بگوی زاهدان بیهوده گشتم در بدر عمری
کنون رند و خراباتی و مستم تا چه پیش آید

بهر رسوا زاده دل دادم و هر رشتهٔ دین هم
درین پیرانه سر زنار بستم تا چه پیش آید

شاهی

بکس یاری [illegible] شکستم تا چه پیش آید
سر بازار رسوائی نشستم تا چه پیش آید

طریق توبه و تقوی شکستم بار ها قاسم
به پیری این نیاید بدستم تا چه پیش آید

نشان ماه اندستی هلالی سا شدم اکنون
کنون چون جیب سرگردان مستم تا چه پیش آید

شاه صحو

ز راه زاهدان رشتهٔ پیمان گسستم تا چه پیش آید
ز بهر سازادگان زنار بستم تا چه پیش آید

ز رخم محتسب باکی ندارم ای پریشانی
صبوحی بر دوش جام می بدستم تا چه پیش آید

بمسجد [illegible] عبادت می نمایم کی فارغ
بهر جو یکه میگوید بدستم تا چه پیش آید

بحمدالله مرکز بنوشتیم کتابی نیز تقوی
گریبان چاک رندی می پرستم تا چه پیش آید

مرا از طعن هشیاران خود بینی نیست پروای
ز جام شوق او مستم الستم تا چه پیش آید

[illegible] ز نقش [illegible] جلوه گر [illegible] + بس [illegible] تا چه [illegible] برفت [illegible] بازو صاحب — [illegible] تا چه پیش آید

ای خط شهر دوش ریز
دل بس از شوق در طپیدن باد

هجوم ناله بلبلان کردند
بوی زلفتو در وزیدن باد

ظهوری
تیغ بیداد در کشیدن باد
غارت از باده در خزیدن باد

قدسی ز چاک پیرهن گل صد بریم
تهمت عفاف گریبان ما شد

چنین بنای خیر گذشتیم در جهان
جای نفیضی در محبت باشد

دل
جبر را هست در رمیدن باد
دل برا شوق در طپیدن باد

تیغ شهدم ظهوری که
محو در لذت چشیدن باد

انگشتری بکنج دیده دو پیر
مستعد زدن دو دیدن باد

گوش زد در پیم قدرت و حال
گوش را عزوه شنیدن باد

حیف نوبت عشق یادگران
لب افسوس در گزیدن باد

درد صد زخم رونهاده بدل
سینه از ناله در دریدن باد

تیغ دل را کنیم بسمل دوست
پس او ناله نیم طپیدن باد

میوه نتم نثار تحفهٔ دهان
ایمن از شوق نارسیدن باد

باده بر عشق ما نذر دوست
چشم محو رخ دوست دیدن باد

کردی خوش بنازکرده نگیب
غمزه در تیغ برکشیدن باد

[illegible]

هر جا حدیث زلف تو مذکور شد مرا
بر تن کدام موی که زبان دعا نشد

با آنکه نقد عمر و اوراق رفت و رفت
یک ذره دین نشد و جهلش ادا نشد

یکبار با غمت رو در سجود سجده
چون پیر ام زمانه درین جا ادا نشد

روزی شبم بود و بکوری چو خفقان
جمعی که چشم مهر برو و ا نشد

عزیز

اهل بروی یار جدا بود و ا نشد
آیا چه بود تا که بتو آشنا نشد

پیکان یک خدنگ تو در سینه‌ام نماند
یکره دل ز غصه‌ات دمی بجا نشد

شکرانهٔ جفای تو دادم و هنوز
دین وفا ز خط محبت ادا نشد

بر آنکس بین که بچو نگاهش نکرد
بیگانه‌ئی که در همه عمر آشنا نشد

والهٔ

آنکس منم که راز دلم بر ملا نشد
گر شد زبان بگوه رضا دل رضا نشد

ما را همین بس است که بیگانه شد عزیز
اهل جهان که یار بما آشنا نشد

تا هر دو ای بر سر عرض حال کرد
پیغام ما گرانی دوش صبا نشد

چند انتظار آب خورد تخم پنهان بخت
چون شاخ خشک قابل نشو و نما نشد

قدسی

از ناز پیرهن ز تنش کم جدا نشد
پیغام ما ز گردش باد صبا نشد

داغم ولی گرانی مرهم ندیده‌ام
آن دیده‌ام که راه کشش توتیا نشد

از رشته‌ای که روز نخستم سپرد عشق
گردید فلک پست و ز چشمم رها نشد

عصمت

بیا که بی‌تو مرا نور در چراغ نماند
بهار عیش مرا لاله به باغ نماند

چو دل برای من زلف تو دست زد کاکلی
چو پیک دیده مرا کس در سراغ نماند

گذشت وصل و بهجر حریف بدل گذاشت
بیاد کام از آن شعله به غیر داغ نماند

ز تاب آتش هجران تو نماند در دیده
فغان که جام مرا از نشه فراغ نماند

ز بخت [illegible] وصلش به کس نمی‌زند
بجرم [illegible] باده در ایاغ نماند

بکوی دوست هم آواز من نگردد بجز
در این چمن که بهم جای بانگ زاغ نماند

همیشه بودم و [illegible] زنی با لب تو
به دور ماست که یک جرعه در ایاغ نماند

ز شوق گریه دلم را چو لاله پیچ و خم
چنان فسرده که خونابه‌ام بداغ نماند

بجز تپش و پروانه [illegible]
کتاب در چمن و تاب در چراغ نماند

همین نه [illegible] لب وا نوشت
نوای غنچه [illegible] باغ نماند

د

باشد هنوز حسرت تیر تو در دلم
با آنکه یک خدنگ تو از دل خطا نشد

نشست فتنه ز حوادث درین دیار
ز قامت تو فتنه دیگر بپا نشد

بچشم آب جلوه نمک حضرتی نمود
فیضم ز بوی سایه بال هما نشد

در حیرت از شکستگی شیشه دلم
با آنکه هرگز از کف خوبان رها نشد

هر کو مرا بچشم ز دیده ابتدا نشد
یکجا جمع نماند که انجا روا نشد

صد بار بدل عهد نمودم که نخندم می
چون معتقد پیر مغانم چه توان کرد

وقوعی

دل در پی دلدار دوانم چه توان کرد
چون باد بگلزار روانم چه توان کرد

تا دفتر من زینت شیرازه نبست
همطالع اوراق خزانم چه توان کرد

در گلشن فردوس دهن تنگ تو پیر
دل تنگ از آن غنچه دهانم چه توان کرد

با کشمکش عشق چه سازم که بسازم
در قبضه او پنجه کمانم چه توان کرد

قدسی

در کوی تو سرگشته ام دماغ نماند
بیار باده که نوری درین ایاغ نماند

ذوقست کنم گریه بیابان به بیابان
چون سیل ز کف رفته عنانم چه توان کرد

گفتم بدل ابر لی گیتی اینهمه آباد
گفتا که من از نوحه گرانم چه توان کرد

گر دوست ز هم صحبتی خود گاه براند
بیکار نشستن نتوانم چه توان کرد

الشیخ ار اوست بخوانم بخت چه سازم
در کوچه خمار روانم چه توان کرد

کلامی

کدام دیده و دل از محبت تو داغ نماند
کدام سینه کزو سوزش بغیر داغ نماند

کنم کناره ز کام طبیعتان قدسی
ز آد باغ و بیفتان بیو ماغ نماند

گر بوصل گلی شد بزم پیدا
نوای بلبل بیدل بطرف باغ نماند

از آنکه عاشق ازو غنچت از ازادش
نمی بدل زنی روشنی ایاغ نماند

بهار نامه ز منقار بلبلی بشگفت
ز باد نوحه کوی گلی بباغ نماند

سر ما فرو نیاید بکمان ابروی کس
که درون گوشه گیران زجهان فراغ دارد

حافظ

دلمن بدور رویت زچمن فراغ دارد
که چو سرو پای بندد و چو لاله داغ دارد

فتنه در دهر زبالا بود گردد بر پا
چون ضعیفی که بامداد عصا برخیزد

طالع عقده گشای نیست مرا ورنه ترا
چین زابرو که از بند قبا برخیزد

سالم از روی ادب از سر جان برخیزم
گر پی کشتن من یار زجا برخیزد

بچمن خرام و بنگر بر تخت گل که لاله
بندیم شاه ماند که بکف ایاغ دارد

من و شمع صبحگاهی سزد ار بهم بگرییم
که بسوختیم و از ما بت ما فراغ دارد

سزد ار چو ابر بهمن که بدین چمن بگریم
طرب آشیان بلبل بنگر که زاغ دارد

ز بنفشه تاب دارم که ز زلف او زند دم
تو سیاه کم بها بین که چه در دماغ دارد

شب ظلمت بیابان بکجا توان رسیدن
مگر آنکه شمع رویت بره‌م چراغ دارد

گر تیغ کشی و سر تسلیم بذارم
جهد تو بر بدن نخواهم چه تو اگر کرد

در وصل سر اپیچم از هجر پریشان
من با تو چنین بیوه چه نام چه تو اگر کرد

طالع

در نال دل از خویش دوام چه تو اگر کرد
بر دست دل از دست عنانم چه تو اگر کرد

سر درس عشق دارد دل دردمند حافظ
که نه خاطر تماشا نه هوای باغ دارد

بود فروغ چهره زلفش ره دین زند همه شب
چه دلاور است دزدی که بکف چراغ دارد

دلبری نیست با بروی کج و قامت راست
بکمان دار چه از تیر و کمان برخیزد

پرده بردار ز رخسار که چون طوطی مست
زنگ از آینه ام بال فشان برخیزد

هر کرا بر کف پا نقش بود در خاطر
تا که چون نی ز زمین نسبت معنی برخیزد

صائب

منعم از خواب عدم تیره روان برخیزد
هر که شب سیر خورد صبح گران برخیزد

غنچه ما نفسی میکشد از دل عجب
که با باد نسیم سحری بر خیزد

فلک کوشت بود اگر سعادت کانجا
کرهم چغد نشیند که هما برخیزد

واقف

بهواداری زلفت چو صبا برخیزد
آه سودا زده کان هم ز قفا برخیزد

صائب این آن غزل عارف روم است که گفت
چو نقیبان جلوه ده چهره کلهان برخیزد

ایکه چون غنچه ز شیرازه دل میسازی
باش تا سلسله جنبان قضا برخیزد

همه بر جای خود ای تازه نهالان چمن
بنشینید که آن سرو روان بر خیزد

عطر آگین ز هواداری زلفش گردد
چو نسیمی که ز پیش باد صبا برخیزد

غنی

بتکلم چو زبانش بجفا برخیزد
واوه دلها بر غش بس برضا برخیزد

زخمی آنقدر از ناز نگاهم واقف
چون پس از رهگذری تیر قفا برخیزد

پیش از آن روز بها صبح کن ای ساده عذار
که ز آینه رو تو صفا برخیزد

میشود ابر و بروز سیه ما گریه
دود آهی که ز میخانه ما برخیزد

گر چنین تلخ شود از صحبت ما دیوانه
شور از سلسله پیچ و چنین برخیزد

زار نالیدن مرغ قفس از خونم تیره
نی اثر نیست نوای که ز من برخیزد

گر کسی نغمه چو تو غزالی گردد دام
که صیاد دلی ز کمین برخیزد

بی تو دابرو کمانکش برقا کی زنیش
تا ز غبار رگه چو بت ز زمین برخیزد

وله
عمر تو در خون دو چشم تو بر خونخواره
هیچ صیاد که از زیر کمین برخیزد

هم از زانوی او و جدا خواهم شد
نوشتم اگر از نوح جبین برخیزد

آه از شوخ جهانسوز سواری تا چند
تا کی آتش از فتنه زین برخیزد

ترک چشمت تو و فتنه درآغوش دارد
زود لعل غمزه بس شور ز بن برخیزد

چشم شوخ تو را تا چقدر شور است
که ز بالین نفسی بار پس برخیزد

ثانی
غمزه از چشم تو چون از کمین برخیزد
شور و زاری فغان ز زمین برخیزد

ما هم بلبل بنواواری عشقت بلند
در چه پیدا است چو از مشتری برخیزد

کبوتر ما هم دل مرده کی و بیش بر آرد
هم که از خواب به بانگ دری برخیزد

عشق از روی من ما دو دیرانه [illegible]
آن قدر وقت که از جا گذری برخیزد

مهر [illegible] بر لب نوش که فانوس چمن
آن قدر نیست که آه جگری برخیزد

وله
از زی جور ... [illegible] بر جگری برخیزد
[illegible] جگری برخیزد

عجم اما

جای نتوانم که نکونام برآیم
در عشق تو رسوای جهانم چه توان کرد

چون نیست مرا بهره از خوان وصالش
از دور بحسرت نگرانم چه توان کرد

در لطف و وفا کرده عجب زیست جفایم
خواری کشی اغیار زیانم چه توان کرد

وقوف

از کوی تو رفتن نتوانم چه توان کرد
از بار غم و درد گرانم چه توان کرد

هر دم دل تا شده ز شمشیر غم تو
از خون جگر باده پرستم چه توان کرد

ناصح مکن منع تو بخوبرو ازی نالم
در پیش بتان توبه شکستم چه توان کرد

مرز مغفون

من دردکش ازل روز الستم ما چه غم
در میکده را بجوید مستم چه توان کرد

عمریست که وقوف بزم عیش امید
اوقات غم نیکو نزنم چه توان کرد

گفتم چو خورد باده بهم کام دل از شیخ
آتش شد و افتاد بجانم چه توان کرد

یار آمد و حال من بیمار بپرسید
کردید جفا جنون زبانم چه توان کرد

مفتون چو کنارم غم عشق تو نگفت
ای وای که من درد تو رستم چه توان کرد

بی یار قرار از من آواره بجوید
با بی دل محبوب پرستم چه توان کرد

از دام سر زلف تو ام نیست رهایی
ای شیخ گرفتار تو بستم چه توان کرد

برخاستم از خرقه و صوفی و زاهد
در خانه خمار نشستم چه توان کرد

گفتم نخورم باده و کردم ز می عهد
چون ساغر می داد بدستم چه توان کرد

رخ زیبای ماه پیکر تو
تاب خورشید را توانا برد

چون دوای دلم ندارد تو بود
درد تو آید و دوا را برد

سود من هر چه بود تا و ان رخ
همه هم را ببوی سودا برد

نور اسلام من ز روی یقین
آن بت از طره چلیپا برد

وله

از پری رخ دلم بیغما برد
طاقت و تاب جان شیدا برد

دل که پنهان درون من می بود
نیم نازی تو آشکارا برد

شوق دیدار یوسف کنعان
عصمت از دامن زلیخا برد

زینت مهوشان زهره جبین
عشق آن نازنین زیبا برد

نفس و نفعی روح پرور تو
گو از معجز مسیحا برد

صدقی

زلف و خالت دلم بیغما برد
غمزه ات جان و دل بیکجا برد

گر درد دل آن ماه زهره م اثری نیست
شکفته و آشوبی برسم چو آ کرد

در کوی خرابات کهن نبودم
تا صبح ابد مست الستم چو آن کرد

ایره که از دیدن دیدار دلبری
بر نام سر کوی بتم چو آ کرد

تائید

من بند خراباتی دستم چو آ کرد
پامال ره عشق الستم چو آ کرد

بر و سامان که بود صدقی را
غمزه آن دوزک بیغما برد

نام قدم دل پند

گو ز لعل تو تا حدیث بر سر من
کردم تا تاب دین و ایمان برد

واله

رخ تو رونق گلستان برد
لعل تو قیمت بدخشان برد

معرفت شیوه صدقی و عهد مست برو
زانکه او عاشق بی‌برگ و نوا را ماند

زان سبب عمر قضا را گذارد زاهد
هوس طاعتش از بیکم نوا را ماند

نفس زاهد که عمر در پیشه شده دل پیش
پر غل شیوه او کرکس مردار را ماند

جان من بر لب آمد از حسرت
تا لب خویش زیر دندان برد

صدقی

دل ز دستم نگوی زلف پیچان برد
رنگ بستان ز زلف ریحان برد

هر که روی تو دید در عالم
از جهان راست بوی ایمان برد

سوز من در فراق شمع رخت
آتش تیز در نیستان برد

زلف هندوی تو پی یغما
نقد دین را ز هر مسلمان برد

گفت جمعیت تو کو صدقی
گفتم آن طره پریشان برد

گر دم بجز نکهت نامه
بوی عنبر از جمال خوبان برد

میکند ناله در چمن بلبل
بوی گلها که باد طوفان برد

من به پیمانه عهد خواهم بست
که بتم تا عهد و پیمان برد

شده نومید از بر و سامان
تا مرا ره ببوی سامان برد

۱۹۷

تا یند کر از رنگ تماشا چو نسیم
چون بو ز گل آن شوخ نهان شده باشد

از تاب بهر دو بو ز گل آن شوخ دلها
صد پاره اگر آینه کنان شده باشد

ای دل چو پری بر نگاه تو نمودم
گر جهان ذره دیده روان شده باشد

از نا شنیدنی و شنیدنی همه از نیز
آن حرف که او گفت همه نشه شده باشد

هر گه نبی سودا زده دشت محبت
گر باد بهم پای جهان شده باشد

سودای لبت در سر شوریده هر دو بیت
گر چکیده ویران ز جنون شده باشد

هشدار که می از لب ساغر بچکانی
گر ساغر افلاک نگون شده باشد

بیدار نکنم بجان گر دل عاشق
از لعل لبت غرق بخون شده باشد

کو حسن تو از چشم کسان پرده نشینی
گر راز من از پرده برون شده باشد

مح

گر دل ز غم عشق تو خون شده باشد
بیکی گر و رنگ از دیده برون شده باشد

عابد از لاف عبادت زند او عارف نیست
زاهد زور ریش همی روی ریا را ماند

بجفا بو که خوش شدی عاشق درد دوست
گر به تحقیق رسد جلوه دوار را ماند

در دمیدن ترا در ذره ز جفا از سر شوق
فی هم پی کر بر سر عیب دوار را ماند

صدقی

چشم فتان تو آهوی خطا را ماند
زلف پر چین تو زنجیر بلا را ماند

یا رب بهمن او رسد آتش از چرخ
جسم [illegible] زار زبون شده باشد

۴۷

نفس

کفتم که شد آواره رقیبی از سر کویت
افسوس کنان کفت که چه رند شده باشد

ذوقی

چون شد که دل از هجر تو خونین شده باشد
چون از غم هجران تو خون شده باشد

چون نیست دلم لایق داغ غم عشقت
کو خون شد و از دیده روان شده باشد

از علم عشق تو برای چه پروا
کر زانکه مهر تو نکو شد شده باشد

سهلست اگر مهر تو کم شد بقول ذوقی
درویش کر از این غصه فزون شده باشد

منصور

از درد تو کر رنگ رخم زرد شده باشد
ور مهر سکون از دل دانا شده باشد

از بار محبت قامت چون سرو من ای شوخ
در چشم منی چو هلال شده باشد

ای حسرت رخ تو دل زارم چو زلیخا
از هجر تو بیتاب فزون شده باشد

دیوانه صفت کرد دل مجروح من زار
در کوی بتان نعره زنان شده باشد

چون نقش قدم راه وفا جسم نزارم
پامال سگ کوی بتان شده باشد

منصور صفت عاشق تو از جوش می عشق
کر فاش همه راز نهان شده باشد

تائب

دل خوار کر از بتان شده باشد
ور خون دل از دیده روان شده باشد

شادم که بسر منزل عشق تو رسیدیم   از شور جنون چاره نداریم پریشان   هرکز بدلم راه ضلالت نشود بند

کر مسکن من کوی جنون شده باشد   کر خاطر مردم ز فغان شد شده باشد   کر روی تو در پرده نهان شده باشد

صدقی

جانم ز محنت نامه جفا خسته شده باشد
از نوش لبت باز دوا شده باشد

بر من که ز خوبی و غضب گشته ستم بیم
زاهم دگرم مهر و وفا خسته شده باشد

در دیده بدل از غم عشقت رسیده است
زان درد مرا چشم دوا خسته شده باشد

قدم که از آن سرو روان خمیده شد
چو نکه از آن زلف دوتا بسته شده باشد

زلفین تو بنهی ز بلا بر سر من دشت
بیچاره که از آن بند تو وابسته شده باشد

رفیعی

گر از دل و جان جسم و سکون بسته شده باشد
گر صبر کم و درد فزون شده باشد

صدقی صفت از دو لب آن بت بی‌درد
بیتابی بیهوده زما شد شده باشد

روزیکه ز چشمان تو انداز نظر جست
کز سینه پر تیر قضا شد شده باشد

چون دو لبت عشق مرا جلوه غنا داد
یکذره اگر رنج و عنا شد شده باشد

در کوی وفا رحمت مکان عمل شیدا
گر برگ گل از باد فنا شد شده باشد

مهر تو محال است شود از دل من کم
گر مهر تو با غیر فزون شد شده باشد

این بیکه تو ناگاه درون آمدی از در
گر جان ز تن خسته برون شد شده باشد

دامان تو پاک است ز تهمت اگر دست
از خون من آلوده بخون شد شده باشد

از صید من ابصید فکن عار چه داری
گر صید تو این صید زبون شد شده باشد

مجنون صفتی از غم لیلی وشی از شهر
آواره بصحرای جنون شد شده باشد

گفتم که

تا تو رفتی ز کنارم نگرانم خوارم
بکند قیمت قائم چه کنین برخیزد

کار هر کمان که پیوست تو شیخ روشن
هر که برقامت [illegible] میخانه چنین برخیزد

هر که صیاد تو او وقت بر او کشی
که ز پیری تو اند از زمین برخیزد

تا نخنج دل من [illegible] پناه اول
نیست ممکن که [illegible] زمین برخیزد

کلیم

ز تو بکشی ایم که دولت [illegible] برخیزد
نشینی [illegible] ابرو چین برخیزد

گر باین شور محبت ز جهان خواهم رفت
سبزه از خاک مزارم بنمکین برخیزد

خال انگشت ابرو چه بیرم کف [illegible]
ای بسا فتنه که از گوشه [illegible] نشین برخیزد

هر کشم زیر [illegible] بختی در فتنه برباد
هر که از چشم تو افتاد چنین برخیزد

وقف

از دلم چون [illegible] این برخیزد
هر که نشست [illegible] چنین برخیزد

این زمان [illegible] که کلیم
آید از دور که کوی نشین برخیزد

گر تو دو ابروی کج تو ببینیم
برقامت خسته بجا شده باشد

وفا

گر دردم [illegible] از تو دو شده باشد
در ریج [illegible] از تو [illegible] شده باشد

وقف ازوی پیش ایم دلتنگ [illegible]
احساس که چین [illegible] ز چین برخیزد

ملکه زمیم که برآتش [illegible]
تو نه آنی که دولت [illegible] برخیزد

ابروانتو بهم نیست [illegible] دارند
نیست ممکن که ز ابرو تو چین برخیزد

تغافل ز دوره دور شیم جام نگاهی کن
کشش دل کام از ادای ابروی تو می‌آید

بود قتل عام از چین پیشانی خوشنمانی
که ابجو هر نگار تیغ ابروی تو می‌آید

ستم از نگه بر جان پشیمان شکن بری
که دلهای اسیران گشته در کوی تو می‌آید

بکن پر گل و پیمانه عشق تو بهار آمد
بکشش صبا کآب رفته در بوی تو می‌آید

عطار

ز عشق و جان و دل دین و دل طلبی بجز گردد
کسی گر شراب دریا سروی جز دارد

ترا با جان مادر زاده بود دین دریا
کسی این بحر را باید که صد جان دگر دارد

عجب آبیست کین دریا اگر آب جو می‌آید
ولی از شوق یکقطره زمین بر خشک تر دارد

چه از تردامنی عطار در صحبت و مستوری
ندارم کین سخن گفتن از و کس عبرتر دارد

نجات

که هم از بی قتل این مسکین باشد
نیست حکمی که ترا چین ز جبین برخیزد

رم اگر این بود ای آهوی وحشی که ترا
که صیاد تو شد پیر ز کین برخیزد

نفسی خوش نتوانم زدن الا روزی
که غبار فلک از روی زمین برخیزد

گر چنین زلف تو با فلک کند یکباری
جای بود که نجم از نافه چین برخیزد

ز دو نیم بدریای که نی پا و نه سر دارد
ولی هر قطره از وی بدریای اثر دارد

چه شود چشم تو گر از سر کین برخیزد
زلف که تو امان از دل و دین برخیزد

هیچ آه از سر دل بهر تو بر گفت نجات
این اگر نیست قبولت به از این برخیزد

الحق

کمال

فروتن شو حیات تن دهد هر کس اندرین گلشن
اگر خواهی کتاب زینت در جوی تو می‌باید

چو آمد در سخن چشم فسون‌ساز تو دانستم
تحرف آوردن آهو ز جادوی تو می‌آید

ز تاب حسن عالم‌سوز تو خورشید می‌بینم
که بر آفاق برق آفت از روی تو می‌آید

بهم پیوسته‌ای کرد ابروهای چشم پرفسون را
شکار شیر نر کردن ز آهوی تو می‌آید

بدل

بنازم مشتری را از کمال طالع روشن
پی کسب سعادت بر سر کوی تو می‌آید

زحل را میرزا هر روز با پاسبان تو
که میزان سخن سنجی ز هندوی تو می‌باید

پراکنده بود هم زلف کرد سرگردان
بجا خورشید را بار که در کوی تو می‌باید

بصحرا میرزند آهو ز چشم جادوی بت
بدام آوردن دل از خم موی تو می‌باید

[illegible]

ز مشرق تا بمغرب باد جولان سمند تو
گرفتن روی گیتی از بازوی تو می‌باید

دل بهرام میلرزد ز سهم تیر مژگانت
کمان چرخ زه کردن ز بازوی تو می‌باید

دل عمدیده‌ام صد بار کش چشم پرکارت
نگاهی دارم کی غمگین ز جادوی تو می‌باید

کدامین بخت کوکب در سعادت بود این ممکن
که امداد نظر بی غیر از سوی تو می‌آید

نسیم مهرورزی کی از سر کوی تو می‌آید
گره در سنبل او میر از روی تو می‌باید
شکفتن گل از لطف از شمیم روی تو می‌باید

که در گلشن دماغ از یاد گیسوی تو می‌آید
بنفشه و سرو ریحان از خوی تو می‌باید
[illegible]

بنوعم چو شد گرفتن آن نرگس کا و کش
بجانم تیر زهر آلوده پیکان در می آید

بروی زاهد خود بین مجو از ناز دلداری
که در گوشهٔ خوبان بسامان در می آید

نجوم هجر ناموز از نطق او بی غم
کرشمه در نقاب شد و خشک باران در می آید

چو صبح وصل خواهد بردمیدن غایب قیبت جامی
محمد نعم کز شب هجران بپایان در می آید

از آن حسن خداداد بعالم جلوه گر کرده
نقاب از روی خود بکشا که دل سوی تو می آید

نظر بر چشم گیرای فسون ساز تو بیدارم
که صد شالی از سحر جادو تو می آید

چه پرسی از دل خون گشتهٔ سر تا بپا
که همچون نیم جان از کیسوی تو می آید

رضا پس نفس را دار کار با تمنا را
دل بیتاب چون سیماب از کوی تو می آید

فدایم حال دل تا رفت اما بعد دادم
که فریادی بگوشم هر شب از کوی تو می آید

یکی از لاله ام گاه از گل گاه از سنبل
که از هر رنگ بکلشن مرا بوی تو می آید

بقربانت شدم از ترکش تیر تو زدم
که بر من هر چه می آید ز پهلوی تو می آید

هما از ساقی کوثر طلب کن فیض امداد
که شیر با آب رفته در جوی تو می آید

رضا
سحر خورشید از آن هر بر کوی تو می آید
دل آشفته را نازم که بر روی تو می آید

هما
سحر کلبانگ آمد آمد از کوی تو می آید
که باد صبا از گلشن کوی تو می آید

حیا
نسیم صبح عنبر بار از کوی تو می آید
ختن در جستجوی از چین گیسوی تو می آید

بعمری ببر کویت ز غفلت فلک راه
چو بگذارد خم شد قدش تا روز بازو تو دید

در طپش از بس که برآمد از انوار خویش
چو نقش سیماب شد تا روی چو خورشید تو دید

ظالم شود پاره مرا از طاق گیسو بیخبر
سرنگون شد بر تخت تا پیش خود تو دید

عرفی

زر زرد شد خورشید انور چون مهر روی تو دید
حور از جنت برآمد تا ره کوی تو دید

از گلستان ارم عشرت دلش آمد بجان
بلکه رضوان صد بهار عیش در کوی تو دید

بخشی در خواب آب خضر تو بخود روان دیدیم
هم اندر خواب با دل گفتم آن دلدار میآید

زلیخا وار نیم شبی از خانه برافتاده
مگر آن یوسف آفاق در بازار میآید

بی آدم همه دیوانه گفتند این زمان از چه
مگر آن آدمی خلق پری رخسار میآید

گلی سوزیست انجا یا نسیم یار میخیزد
شب قدرست یارب یا سلام یار میآید

حسن

صبا امروز کوی از دیار یار میآید
که بوی مشکبارش خوشتر از هر بار میآید

ز جانم یک رمق مانده است تیغش آرزو دارم
بقتل من دریغا آن مسلمان دیر میآید

بخلوتگاه وصل او اگر خوانند سپه را
چه حاصل دادخواهان را که سلطان دیر میآید

جامی

ز شوق تیر آن ترکم روانم دیر میآید
سوار چابک من سوی میدان دیر میآید

حسن هرچند جرأت در صفت لب لعلش
ولی درها همی ریزد چو در گفتار میآید

چو شاهان خوش سخنها بر بساط حسن پیوسته
ولی مجروح دست و باز فرزین وار میآید

زد علم در ملک خوبی عارضت چون ماه و خور
از غلامان شد حبش تا زلف هندویتو دید

شعله زد بر بام چرخ این آه دردآلود من
دل مگر در خواب نجم اندر سحر رویتو دید

لاله در خون غوطه زد تا عارضت را تازه دید
سرو در گل مانده شد تا قد دلجویتو دید

پیچ طپید جان کواکب چون نوف بر عارضت
خون دل خورشید شد تا لعل یکجویتو دید

وله

از ره بر انداز م سنبل خوبست تا مویتو دید
بلبل آشفته تا زلف سمن بویتو دید

داشت دعوی صفا بر جا نخود از باده کی
شد خجل آیینه از رویتو تا سویتو دید

باغبان بر کند سنبل را ز بیخ و زد بخاک
ایبرگ دم سر کردم مگر گیسویتو دید

نی همین در عشقتو پروانه را جوز نور شمع
بلبل از گل روی برتابید تا رویتو دید

شاخ از جنت برآورده است طوبی در بهشت
ای بهشتی جامه شد تا قد دلجویتو دید

حیا

برهمن زنار بست ای دل چو گیسویتو دید
کرده زاهد سجده چون محراب ابرویتو دید

در ته چاه ذقن بابل ز حیرت غرق شد
ته بزانو سامری تا چشم جادویتو دید

میکند کی یاد طوبی و بهشت سرو باغ
هر که در صحن گلستان قد دلجویتو دید

حسن را نازم زلیخا عشق شد یوسف را کنون رویم
بر سر طاق از خوشی چو ابرویتو دید

عزت

سامری بیهوش شد چون چشم جادویتو دید
روم سیم کرده مشک چین چو گیسویتو دید

کرد کوتاه بیرد گوی سخن را دور دست
هر که مانند حیا چشم سخنگویتو دید

از گلستان

تا قیامت منع نی همین باقی زدین و دل گذشت
پشت بر دیوار زد زاهد چو ابروی تو دید

هرکه روز عشق تا کیش نمی‌داند که چیست
هیچ دود آواره کی از تندی خوی تو دید

گاه زخم از تیغ گاه از خنجرت بود اشکست
دید گر جور و جفای دل ز پهلوی تو دید

با غمگان راحت ندارد هیچ جمعی جمع
از تشویش آواره سان تا کی دو جوی تو دید

باقی

کی بکام خویش عاشق بی‌حجابا روی تو دید
محو شد چون شبنم از خورشید تا روی تو دید

نی همین در بیعت ابروی بلالی محو شد
شد غزال تا چشم سحر کوی تو دید

هرکه چون تو شد افکند دولت از نظر
از کند پشت کرد آیینه تا روی تو دید

بکه باشد به چو بیت حیات عاشقان
رشته جان دیده هرکس تار گیسوی تو دید

خنجر را در پهلویت عاشق می‌زند و نیلوفر
مرهم دیدار خسته ای ظالم ز پهلوی تو دید

بلالی

مهر و دار خویش هرکس در روی تو دید
خویش را عاشق کجا دیده است تا روی تو دید

جان شاپی بود عمری در محبت راه یافت
هم دل گم کرده خود را همسر کوی تو دید

در نظر او را نیز بر و انگشت زنها
در بیابانی حسن هرکس قد دلجوی تو دید

از نسیم بهر چنین بر گلستان بی‌نیاز
تا بچشم خویشتن خاک سر کوی تو دید

یوسف از خفت به بازار انجم باکی گرفت
از برای انکه خود را هم بازار تو دید

شاپی

تا درون شد با تکلف تا قد دلجوی تو دید
مهر و مه بحجاب شد تا روی نیکوی تو دید

کی تواند گفت شکر این عنایت را متین
کاتب آن خط خوبان از کرم نو نو دهد

در جهان منظور خوبان نیست جز از خط عذار
مر ترا و کس از مصحف آیینه ام رو بنو دهد

گر شکایت عاشق ارزد نیست تو میدان بجاست
این دل خون گشته را نخوازی زیبا نو نو دهد

بر همه این ماه میدانم که خوش جواب گذشت
ماه نو هر که دیده هر شب با رو نو نو دهد

متین

مر لبم را زد چو آهو چشم جادو نو نو دهد
جلوه شه قوس قزح تا زور بازو نو نو دهد

شور محشر در دل خورشید از رویت عیان
زرد شد همدرد شد تا مهر از رو نو نو دهد

ماه را کی میرسد چون شوق لاف سرکشی
بدر افتاده کی زد برق تا خور نو نو دهد

نیست در خوش چشمی بادام کی را هیچ یک
خشک بر جا ماند تا چشم سخنگو نو نو دهد

سرو را از قامت افتادست در دل زنگار
نوی بر اندام سنبل قامت تا جو نو نو دهد

دل

ماه نو بنیاد بر ناخن چو ابرو نو نو دهد
در بتخانه رو اندر کنار آورد تا رو نو نو دهد

آستین در پیکر ذوقی بال و چون بلبل
گوشه چشمی مکرو دوش از نکهت گل نو نو دهد

شعله خود پا بندی طبعت گدازی حسن بود
بر در افتاده کی زد برق تا خور نو نو دهد

هر که شمع انجمن او وز انجم نور داشت
چون شهاب از آسمان افتد تا رو نو نو دهد

تیر را بر فلک افکنده که وز کمانش [illegible]
تیغ را در چون کشید ابرو نو نو دهد

ذوقی

شب صفت پیچید بر خود طره چون گیسو نو نو دهد
مه بشب شکوه دشت چون روی نکو نو نو دهد

کی هم

پا بگل عقده بدل نوحه بلب دست بسر
سروا نام دگر بهر چه آزاد بود

نیست بیداد که از تیغ جفایم بکشی
سر قدشم و از تیغ تو بر باد بود

میکند چشم تو از صید گرفتار مرا
از پی صید بهم چشمی صیاد بود

من دیوانه بصحرای جنون آواره
گفتگویم ز [illegible] تو بر باد بود

صائب

ما که بیجای کرا شوخ پریزاد بود
هر که معشوق بود عاشق بیداد بود

عقده زلف پیچ پیچ ترا
خرد از مشکلات میگوید

هر که ابروان تو دید محراب
عجلوا بالصلوات میگوید

جامی

لبم از فاکهات میگوید
تشنه را آبحیات میگوید

هست فکر تو صبا خوب چو گلزار نمای
چشم بد دور ز چشمی که قضا داده بود

میتوان در صحن چمن گل که مجنون میخاطط
برگ بوستان بنظر خنجر جلاد بود

ثنا

دلم در زلف او گم گشته ما با شانه در جنگیم
که این سر رشته گم کرده دو شانه پیکرد تا دلش

جامی از ترهات بسته زبان
سخن از طره پات میگوید

هست عشق تو درد و داروی ما
چه کلیم و ترهات میگوید

زاهد از [illegible] خویش میسازد
صوفی از واردات میگوید

زاهد کعبه را نقیم درست
کافر سومنات میگوید

دبیر

بود ای که مهر و وفای جهان بکل زد و برد
محبت بکل حق من بود که بیل زد و برد

سعی و کوشش هیچ بهیچ رنج و زاریم آرد
رحی [illegible] بود تو بکل زد و برد

عدم و لطف و عتاب تو بجز هم غلطاند
حق [illegible] بود ایکه تغافل بجز زد و برد

دل خونین مرا بفیض رنگین پیداست
بازی که دل بیت او به تحمل زد و برد

علیم

داشتم سینه چاکی که زمین بکل زد و برد
برد سرمایه هوش بی برم دل زد و برد

کفته بودی برم مهر و وفا [illegible]
هیچ نشنید و نفهمید و تغافل زد و برد

سعی هر چند بهر سو کنی دو دو [illegible]
ازین کوهر مقصود تو بکل زد و برد

چشم فتانه تو سحری [illegible] ظاهر ساخت
شهرت ساحری و جادوی بابل زد و برد

خبرت

ملک [illegible] نفسم حیف که بسنبل زد و برد
رنگ برقی که بر باغ بود ما بکل زد و برد

بست ازیادوری [illegible]
شوق [illegible] بلبل زد و برد

حکیم با که تو [illegible] کیفیت آن
نشه هر دو جهان بود زمین دل زد و برد

ابهیم سلسله ها از سر زلف سیست
[illegible] زد و برد

بعد ازین چشم نداریم صلاح جی زنوید هوس و قیمت و صبر و خرد و هوش علیم شتاب ایغزل از شهرت رنگین غزل [illegible]
اگر ش بود شوری قدح مل زد و برد غارت عشق چو نه همه بر کل زد و برد نفسی [illegible] دلم کل زد و برد

بر زمین

در دو عالم نقد جان [illegible] کرد که کرد یار کرد
بلبل باغ غم و [illegible] فطرت [illegible]

در نفسی که داد روح باد صبا بجسم جان
مهربان بمن عطا کرد که کرد یار کرد

نوش زنش عشوه بشکر بود نصیب دلم
عشوه چشم دل را کرد که کرد یار کرد

فطرت

در دنیا وفا کرد که کرد یار کرد
زاهد و شیخ عتابها کرد که کرد یار کرد

دشمن دوست صورتی بود که بود یار بود
رحم بلبل از جفا کرد که کرد یار کرد

نقش [illegible] زن شد [illegible] زد و برد
بیان [illegible] گل [illegible] زد و برد

با محبان از غم و تاراج گلستان چه سود
کرد تا باد خزان بر گل و سنبل زد و برد

می کشم زهر از کوزه چو ترک چشمش
دست بر قبضه دم از تیغ تغافل زد و برد

شوخ و عیار شد از [illegible] دزد و بیدرد
نقد جان نقب زده بر تحمل زد و برد

اشتیاق

نازنینی که ز ناموس بر کل زد و برد
ترک مستش دل بکف ساغر کی از مل زد و برد

رنگ از نانه و نوا از چمن و تاب ز دل
طعنه ها زلف درخش بر گل و سنبل زد و برد

دوش در باغ شنیدم که بلبل میگفت
هیچ [illegible] بود که کاکل زد و برد

یک از قفای درآورد قدم نشده را
همچو آن [illegible] که بکرشمه جزو دل زد و برد

میتین

هوشم از سر همین شیشه کاکل زد و برد
همه ام لذتم آن برق تحمل زد و برد

صبر و تحمل از دلم برد که برد یار برد
رنگ رخم چو زعفران کرد که کرد یار کرد

هلالی

دیده ز هجر خونفشان کرد که کرد یار کرد
غارت هوش و جسم و جان کرد که کرد یار کرد

خون بفراق در جگر دیده بجوی اشک تر
بر من خسته اینقدر کرد که کرد یار کرد

دی بلبی چو کوثری ناب بجز
بر سر گفتگو کند کرد که کرد یار کرد

گفتم ازان لب ای پری بوسه بده مرا بزن
لب بگزید چون شکر کرد که کرد یار کرد

۴۷

دل ز من حزین جدا کرد که کرد یار کرد
بر سرم اینهمه جفا کرد که کرد یار کرد

گردش چشم کشت او کشت هلالی این چنین
بیرحمی ستمگران کرد که کرد یار کرد

غم بدل شکستگان بخت که بخت یار نیست
چاره کار خستگان کرد که کرد یار کرد

داد دل حزین من داد که داد یار داد
باز بکام دشمنان کرد که کرد یار کرد

جان حزین خسته مرا سوخت که سوخت یار سوخت
بیدل و زار و ناتوان کرد که کرد یار کرد

خانهٔ عقل و هوش ما خست که خست یار خست
گم برهٔ جنون مرا کرد که کرد یار کرد

زآتش عشق خود هلالی سوخت که سوخت یار سوخت
آه مرا شرر فشان کرد که کرد یار کرد

بخت بجور محنتم ریخت که ریخت یار ریخت
خاک بجیب جان ما کرد که کرد یار کرد

وعده شکنی و فا کسی کشت که کشت یار کشت
وعده بر فردا فنا کرد که کرد یار کرد

صبر و قرار طاقتم برد که برد یار برد
باغم و درد مبتلا کرد که کرد یار کرد

دیمی

یا رب این رزق تماشای که او بو خفته بود

لطف خوش کشی لطف روان فیض روان

یار مخوش بنا که بسی بود بکرد
آنچه یوسف بزنانم بو خفته بود

کو نقش رو دین زده وان بیکشی دل
دیدهش بها شمع از هجر برادر خفته بود

دل بی چنین از وده که عجب بهتر بخت
آنکه به اله که نفت کرده که او خفته بود

کو چه بگوفت که زار بکشم میدیدم
که بنالش نظری با من و لیک خفته بود

حافظ

لطف و فیض وصل کرد که کرد یار کرد
از من بی دل دست بجور کرد که کرد یار کرد

صبر که برد از دلم برد که برد عشق برد
با غم و درد آشنا کرد که کرد یار کرد

فتنه زلف او سیاه فاش بنافه فتن
محرم زلف خود صبا کرد که کرد یار کرد

آنکه مرا به تیغ غم کشت که کشت یار کشت
خون جگر ابلیس جفا کرد که کرد یار کرد

رفته بغیر من وفا کرد که کرد یار کرد
با من خسته دل جفا کرد که کرد یار کرد

جان و دلم بیک نظر برد و بجوره بسپرد
با من بیدل انقیاد کرد که کرد یار کرد

روز بروز خوبتر بود مرا ز جگر
روز مرا ز شب بتر کرد که کرد یار کرد

حافظ

مهر مرا ز دل ببرد کرد که کرد یار کرد
با من خسته دل دگر کرد که کرد یار کرد

عمر ز داون جیب مانده بکنج بیکسی
با غم و درد مبتلا کرد که کرد یار کرد

حافظ

دوش دیدم که ملایک در میخانه زدند
گل آدم بسرشتند و به پیمانه زدند

فاکی بنده آن رابرودم کز شوق
قدم صدق درین بادیه مردانه زدند

هر سخن کز صفت شمع جمالش گفتند
آتشی بود که در بال و پر پروانه زدند

عالم آشفته شد ابروت دگر باره چه بود
زلف چلیپای ترا باز که در شانه زدند

عکس ساقی چو درین باده مستانه فتاد
عاشقان از هوس باده که در پیمانه زدند

ما بعد از این بیراه زره چون نرویم
چون ره آدم بیچاره بیگانه زدند

آتش آن نیست که بر شعله او خندد شمع
آتش آنست که در خرمن پروانه زدند

شکر ایزد که میان من و او صلح افتاد
حوریان رقص کنان باده شکرانه زدند

ساکنان حرم ستر و عفاف ملکوت
با من راه نشین باده مستانه زدند

آسمان بار امانت نتوانست کشید
قرعه فال بنام من دیوانه زدند

جان عشاق سپند رخ خود میدانست
آتش چهره بدین کار برافروخته بود

رسم عاشق کشی و شیوه شهرآشوبی
جامه‌ای بود که بر قامت او دوخته بود

حافظ

دوش میآمد و رخساره برافروخته بود
تا کجا باز دل غمزده سوخته بود

کس چو حافظ نکشید از رخ اندیشه نقاب
تا سر زلف عروسان سخن شانه زدند

جنگ هفتاد و دو ملت همه را عذر بنه
چون ندیدند حقیقت ره افسانه زدند

کیم

چشم از آن خال چو پوشید که در روز نخست
برق در خرمن آدم بهمین دانه زدند

دامن عمر ابد در کف جمعی افتاد
که بسرپنجهٔ سر زلف ترا شانه زدند

فلک بی سر و پا حلقهٔ بیرون در است
در بقائیکه سراپردهٔ جانانه زدند

مستی از شیشه و پیمانه خالی کردند
ساده لوحان که در کعبه و بتخانه زدند

صائب

سالکان که قدم در ره جانانه زدند
پشت پا بر فلک از همت مردانه زدند

کفر زنار سر زلف تو عالمگیر است
مگر از غیب صلا جانب بتخانه زدند

تا گشادی در میخانهٔ وحدت بمراد
نامردان ترا غرو پیمانه زدند

سفا

حاجیان حلقه بحر که بدر خانه زدند
درد نوشان بلاکش ره میخانه زدند

صائب از زمزم برون آی که در روز ازل
طبل رسوائی ما بر در میخانه زدند

عشق و هنگامهٔ آغوش طرازی تنهاست
شمع سنگست که بر شیشه و پیمانه زدند

در تمنای تو عشاق ز پا افتادند
مست گشتند و زمستی کف مستانه زدند

قاسمی

عاشقان را چو صلا جانب میخانه زدند
آتشی بود که اندر دل دیوانه زدند

پاکبازان ره عشق چو سقای گدا
نقد جان باخته سر در ره جانانه زدند

بوفاداری کلبیان درست بیزه نشوم
که بسر مهر من شب ره یارانه زدند

شب چو افسانهٔ آن شمع درین بزم گذشت
آتش از رشک بجان و دل پروانه زدند

واله

چو با من سوی قتلم آن بت بیداد گر کرده
بخت من چون کاکلش دم تیغ بر کرده

ز روی مصحفش گر نکته گویم ز بیاض باشد
اگر وقتی از آن لب بشنوم صد نقطه بر کرده

چه میرا ز عمر خویش در پایش نثار او
تو گفتی شهنشه جهان تخت زر کرده

کسی در تماشای لب چو راه از دو بستان بیند
جنون و شور عشقش را همه شام از سحر کرده

نوعی

لطف ام بشود در باغ ارم گر ره پیر کرده
خدنگ چون ناوک برگشته در چشم جگر کرده

بر انگ عهد گو بنز صفحه عالم دیگر
رود دیگر در برش بر کشی بر کرده بر کرده

هلاک غمزه چشم که آن زلف جفا جو را
کجی بر دوش پیچ گیسوی کرد کم کرده

شهید خنجر نازش دلم شد تا چه فغان او
مگر یاد خیالش در دل دیوانه بر کرده

علی

چو شب در صحن گلشن ماه رویش جلوه گر کرده
شود پروانه من شمع را گردون بر کرده

چنان از تخت جانی در هوا آیینه مانده
که تا تن از سر من چون دم تیغ بر کرده

نه تنها دل رود از خود بیچون نامه در وصلت
درون سینه قاصد نفس هم بیخبر کرده

بهم من تا در طلب بکوی انجو کشی عشق آرم
درین دریا حباب آسمان بی پا و سر کرده

عبیر از عطر گلبرگ بیرون شد لب ها فرو بندد
ز شرم [illegible] بر پیمانه ای گلگون بیرون [illegible] کرده

ز روی معنی آب از نظم خلق تر کرده
[illegible] در عنوان [illegible] از آواز زر کرده

کسی در روز هجر [illegible] ... [illegible] کرده
[illegible] فغان [illegible] ... کرده

ص

حنین

چو دود از انقلاب دهر چون طالع که برگردد
کرم فهمم زمین دیگر و چرخ دیگر گردد

چنین کز کار از ناید و بکنم شغله خوبی را
هویدا در دل سنگین او رسم شرر گردد

بقای راچه باشد گر بتی تیغم بزنی
نبینم بیکسی را دشمن جان شرر گردد

همه افلاک را چون پاره شیشه بگدازد
فغان و ناله آتش و بجگر تا اثر گردد

منم آن ... دیرم ...
مرا ... از خون جگر گردد

رفیقی

بوصف در دندان نثار سخن چون گهر گردد
کنم برلب که لب ... نمکین شکر گردد

پیچی چون ... زبیداز گلستان فکر بکنم
که بوی گل ز نجیرت مجوم ... گردد

ز روی حسن معنی حلقه زلف سخن ...
اگر لفظ سخن از جع آن بیدار گردد

زنار گیسوی نارنجی هزاران ...
بیان دود شمع بد مجلس کشته گر گردد

رفیق از نالهای درد و هجرانم ...
سیاه ... بیان ... گردد

علیم

اگر در هرزه بخشم فتنه شبنم شرر گردد
بکام خواهم کو خش آید ... گردد

بشفقت نامه ... دلهای محبان را
که ... پر پرواز ... نامه بر گردد

بیان شیشه ... از کوشه فطر
اگر کاهی غبار غم بریزد بار ... گردد

کمند ناز ... زبیر صید دلها را
نگاری ز ... مرغی پر شهباز ... گردد

علیم اندام ... از زلف خوبان ...
... گردد

ناظم

کس از ذوق برشی رو شیون صافی نهر کرده
چو آه از راه چشم آید برون مد نظر کرده

شهادت نامه ما قاصد دیگر نمیخواهد
برد مکتوب ما را چون دم تیغش خبر کرده

چراغ محمل ما روان همره بر و پروانه خود را
نخواهد هست پروا که پا در آتش مسوز کرده

دلم چون لاله از یاس نقش بر خشت دارم
که دود آه چون گردید داغ بر جگر کرده

کجا از بزم آن گل برجوش جنون در واز
علم چون دود از کلبه ...

شوکت

کجا نومید باشم از در تاثیر برگردد
نزارد بر قفا رو گر سراپا تیر برگردد

بجان سختی ارقامی بیرحم میترسم
که رنگ خون بپوشی از دم شمشیر برگردد

نخواهد روی دل از کج خیالان ز اینجا
که روی خامه نقاش از تصویر برگردد

بهرجا انجمن آرای شوخی میشود چشمش
سواد چشم آهو حلقه بیرون در گردد

ز شوخی نامه بر دل ... عاشق

دانش

تعجب نیست بخت من کفتم دم تیغو بر گردد
نه تنها کز بریکش کشتی تیز بر گردد

نمیخواهم که برد از زمین دلها بقدر دوام
که ... نو بچو ما شد طفل بی پدر گردد

چو فانوس خیالت می شب در روغم بلا گردد
کجا پروانه چو من شمع خود را دور سر گردد

که ای یکند داغ محبت از در دلها
چو در رو ... که رحمت از بی تابی در به در گردد

کر غم اره ... دو سر گردد

هلالی

بجو سوز عشق را کامل کنی صحبت هنر گردد
شود یاقوت هر سنگی که لبریز شرر گردد

ز بس بی بهره ام از خواندن دلدار میخواهم
که هر حرف ما مطلب باز رخ نامه بر گردد

بفریادی ز خود آگاه کن ارباب غفلت را
که وقت بسته نتوان زد بهر گوشی که کر گردد

درون سینه نام وی چو از جان شود باکی
اگر روزی جمال او ببینیم جلوه گر گردد

ندادم چون غزل نوشته جواب بی هلالی را
چو تیغ غمزه انقاش بنویم باز سر گردد

ظهیر فاریابی

ز حسرت بسکه بیکم بار دم اندر چشم تر گردد
اجل از تنگی هر ساعتم بر گرد سر گردد

دلم بردند کرّوبان و ایشان نقد جان دارند
متاع سینه ام یکباره کی زیر و زبر گردد

محبت پیشه ام آخر ز غم خوردن نمی ترسم
از آن ترسم که روزم رفته رفته بتر گردد

چرا بیهوده چشم دوستی از دوستان دارند
فدا میسازد اکنون را اگر از کس بخت بر گردد

ز غم اندیشه دارم یک از خوردن نمی ترسم
که طفل ناز پروردم آخر بی پدر گردد

رسوا

اگر سر در نسیم صبح سایم دردسر گردد
وگر دل بر گل جنت نهم داغ جگر گردد

ز کوی عشق چشم ذوق و از محراب کج شایم
که روزی که ابروی کجی مد نظر گردد

تن من بسکه پیکانها ز زخم تیرها دارد
شکست آنچنانم نالهٔ زنجیر در گر گردد

پی تحریر زیادی کشیدن جا نمیدارد
که شوخش رشته از تار دم تحریر بر گردد

بجای خون صد گل دارد از پیکان رسوایی
که پامالم برون جسم دامنگیر در گردد

۷۲

ظهوری

چه خوش باشد که از تاریک جانی سینه بر گردد
تا بر صورت معنویم آیینه بر گردد
ز نیرنگ‌های فقر باطنی ظاهر پیدا ایم
به آبادی کند ویرانم گنجینه بر گردد
به تعریف بلندیهای بستان خطبه برخوانم
اگر از منبر گردون کردان زینه بر گردد
نکرد و صبح گرد از کیمیای جبین چون
ورود بیاکرد از خرقه پشمینه بر گردد

سید

چو چشم شوخ سنگین‌دلش با من ستم آغاز گردد
سر مژگان خونریزش چو تیر تیز پر گردد
ز سودای محبت سود از بازار محبت را
زیان کیسه‌ایم آخر بازار کیسه بر گردد
کند بر صبح شنبه سال و ماه می پرستان را
بچشمهای ساقی گر شب آدینه بر گردد
چه کار دیده تلخ کام چاشنی گیران
معاذ الله اگر زهر تو از نوشینه بر گردد

سلیم

ز شوخی هر کجا آخر سخن گل جلوه گر گردد
دل حسرت نصیب آن داغ تو کم گردد
شهادتگاه عشق است ای سینه شوق آرائی
جدا از دل چه پیدا هم سینه بر گردد
نهادم گشت خصم از بیکسی شهید کلگونی
اگر بکشتی در ناخن او نیشتر گردد
ز بس از شور عشقت سوخت تا پای جانمن
شب پروانه ام بر گردد

ظهوری در طریق کامرانی لعل واژون تمنای ضایعت در دل تبایی سید سر سودای زلفت کی ببازار جنون سلیم

ببین تازه اُفتی کز غم دیرینه بر گردد چو آب باده خم در دل پیمانه بر گردد کسی بیدرد از دوکان بدوکان دگر گردد

تأیید

مجنون بجام حسرت نظر بر هلال کرد
زد جام و چاک آبروی لیلی خیال کرد

بیرون خیال گلشن و گلها زدل گذشت
از حسرت بحکه که در آیینه حال کرد

بود او ملول از من و من از حیات خود
روزی که قتل من پی دفع ملال کرد

شادم که ریخت از گل ایام کوزه
وانکه شکست بهر سگانت سفال کرد

تا بند شهباز بخود صید دام او
دامن زیر سرخ و زلف او فتاد ... کرد

یکتا

اگر بکم چنین رود از غم آن بیوفا کرد
زعکس جوهر آیینه زنجیر طلا کرد

نفس وزدیده میبوسم کف پای نگارینش
که ترسم شهد و آن نقش رنگ حنا کرد

چو تخم گل که خاک زکشت پر عقده کارش
دل رنگین خیالان از زمین تازه وا کرد

در آغوش آنچنان خاک شهیدان ز بیقرارم
زرنگهای خون جاری زمین کربلا کرد

چو طفل شکفتن ببندد در و دیوار و دیار را
بمدد ان کلم از موج خود مجنون ... کرد

شعله

لب شیرین کلامش دوای جان ما کرد
سر زلف سلاسل وارهٔ اش زنجیر پا کرد

کشش از بهر بحث صاحب ضمیران بی اثر بود
اگر صبح رخش در شام هجران در صفا کرد

گلستان خیالم از سر و برگ جمال او
زرنگ شعله خورشید صبحی پر ضیا کرد

ز پیری کی چه شب عیش در کف بود ما را
نشود را طفل نغم از جنگش رها کرد

باده جمع در حرم خم گرم خوش ساز را
سواد ... دو ... از ... کرد

غیرت

نظر از جانب معشوق در دیدن ستم باشد
بروی سگی از ناز خندیدن ستم باشد

بعرض حال زار دردمندان کوشش بیچاره
که فریاد گدا را شاه نشنیدن ستم باشد

صوابش نیست صحت پرسش بیمارم گاهی
ز حال خستگان یکره نپرسیدن ستم باشد

چرا شیرازه اوراق جمعیت زنی برهم
که یار دوستی از دوست بریدن ستم باشد

چو از باده نشد [illegible] دفتر عشرت خود برهم
بغفلت با [illegible] پیوسته خندیدن ستم باشد

ناامید

نگاه ناز سوی غیر خندیدن ستم باشد
ز مستی زار مشتاقان نفهمیدن ستم باشد

تمنا یکه در دل داشت [illegible] غیرت
بدست غیر دستت [illegible] ستم باشد

حذر کن زاه مظلومان مخور مغرور حسن خود
که حال زار مسکینان نپرسیدن ستم باشد

بیا منجم بکش فارغ نمایم رد و انتظارم کن
ز بیتابی بروی فلک غلطیدن ستم باشد

بمجلس سوخت از غیرت دل ناامید چشمی
نمی ترسی دلی آزرده کردن ستم باشد

ضعف

مجنون بلباس کعبه سیه دید حال کرد
گویا پلاس خانه لیلی خیال کرد

مجنون نشست ماه چهارده برطرف کند
رفتار او در آینه عرض جمال کرد

چون آهوی که جانب صحرا روان شود
میل غزال چشم تو چشم غزال کرد

دیوانه کرد چین پری را ز بوی خوش
عطر یکه آتش جست از عود حال کرد

خود را ضعیفی بخیال تو در فراق
کسی که نشست قطع نظر از وصال کرد

مجنون بلباس نیست

مرد

قامت دلجوی او سرو گلستان خوار کرد
آب و تاب نخل موزونش ز بستان که بود

شورش بلبل اگر از هجر گل در گلشن است
تابش لعل یمن از روی رخشان که بود

شام هجران از نگاه تند خوئی پاره گشت
زینت صبح صفا از زیب دامان که بود

هر شکرخندش نفس صبح در بغل دارد نهان
غنچه در این گل مو کوی گریبان که بود

آنکه روحم تازه شد از دیدنش جان که بود
آن گل بیخار یارب از گلستان که بود

منصور

چو خنجر از زخم سنگ دار بود حاصل کلاهش
شراب عشق ای منصور نوشیدن ستم باشد

رسد چون قامت دلبر نشاید کی تپیر کردن
بروی نامه اش با چشم تر دیدن ستم باشد

چو از دلبر دوی از جام ز پهلوی من مسکین
که مال دیگران در شرع دزدیدن ستم باشد

نباشد حیف شاه حسن خداداداش
بروی آن پریرو غازه مالیدن ستم باشد

بدور زلف او چو مار پیچیدن ستم باشد
بگرد اژدها پیوسته گردیدن ستم باشد

مسکین

ز تاب هجر کس رشته جان من مسکین
جفا جو رشته را بسیار تابیدن ستم باشد

ببزم وصل کس اینجا اجل کی تپیر کردن
که باران در چمن بیوقت باریدن ستم باشد

کجا تاب نگاه تیز او صفحه زرد رخش
که بر برگ گلی بوی گل خار خاریدن ستم باشد

نبود آن بطوف کعبه برگشتن بمو بیدی
ولی از کوی او ناکام گردیدن ستم باشد

نه تنها وقت رفتن زار نالیدن ستم باشد
بهر گامی ستادن باز پس دیدن ستم باشد

سینه ام لبریز از مهر رخ سقا کشته است
یادم در گفتگو چشم سخندان که بود

نیست قابل چون قفس چاک دلم بخیه را
بر دلم بشکفته ام زخم نمایان که بود

من نمیدانم دم او کار عیسی یا که کرد
خنده لعل لب او آب حیوان که بود

این دل مجنون ما ای لیلی دوران بگو
روز و شب آشفته زلف پریشان که بود

ق

جلوه حسن تو برق خرمن جان که بود
همچو مشعل ز آتش بزمش در شبستان که بود

چشم من از دامن صبح درخشان شد روشنم
شعله آتش فروز مهر و [illegible] که بود

برکند ناز خوش میرفتی ای سرو روان
من بتو یاد بخاطر سرو بستان که بود

سوختی چون خس همه این استخوان و بیچاره
پس بپرسیدی تو ظالم این نیستان که بود

گریه ام از درد فراق یار چشم من گریست
جوش زد سیلاب اشکم [illegible] که بود

م

جلوه گاه سرو ناز من گلستان که بود
برگهای تمنا جیب و دامان که بود

دوش در خلوت که دل با درویش ساختم
سنبل پیچیده سر از زلف پیچان که بود

ز میخرد سر از بالین ز شور محشرم
شربت بیهوشیم از شکرستان که بود

خورده ام زخم نهان در فراق و خون افتاده ام
پهلوی پرم [illegible] تیغ عریانی که بود

بی صدا افتاد اگر چاک زخم در جیب دل
سرمه خاموشی ام کردی زدامان که بود

ل

وحشت افزای جنونم بوی بستان که بود
روشنی بخش دلم شمع شبستان که بود

انکه روحم

شاپور

چو اشک حسرت افتادم ز چشم اعتبار خود
شوم گر موج طوفانم نگیرد در کنار خود

چرا دارم ازین رنج کدورت پیش همسایه
اگر بر خاطر باد صبا بینم غبار خود

گره عشق چون بر دوش کس دیدم بنخی باغی
بیاد آمد اندر دل ز زلف مشکبار خود

اگر افتد شبی در خواب چشم پر ز افسونش
بحسرت مرد از غلطم بکنج ناچار خود

چو شد شب بود در کویش ولی غیر از حسرت
پریشان شد چو زلف او ببرد از فگار خود

نظیری

بسامان آنکه کردم قطع امید از دیار خود
نهادم در حریم کوی او سنگ مزار خود

برهمن از صنم برگشت جای از وهم آه
من و اخلاص هر عرض بزنگی و کوی یار خود

تو خواهی کاروانی وان طمع خواهی ملکانی
مرا کاری است با صید دل امیدوار خود

خلل کرد در بنای دین و ایمانم نمود بیعت
ندارم نقص در بنیاد عهد استوار خود

نظیری در شب هجران کشیدم سوز پنهانی
اریزود در پیش نبودی نگاری از نگار خود

واعظ

شعله زد بر بام چرخ این آه سوزان که بود
کشت خاکستر فلک این برق رفتن که بود

پیچ بر لاله زار من نکردی یک نگاه
سینه بر داغ من آخر از گلستان که بود

چاکهای جامه‌ها و گل یکجا دیده است
دلبرا ما عاشق چاک گریبان که بود

آن نگاه تلخ و تیز و خنده شیرین او
قاتل جان که بود و راحت جان که بود

واعظ از مردم چه پرسی از وفا بیگانه‌اند
گفته منصور میدانی لب تومان که بود ۴

حزو

چه خوش صبحی دمید امشب مرا از روی یار خود
گلستان جهان تازه گشت از نو بهار خود

که هنگام تکلم زان لب میگون همی بندد
هزاران پرده تقوی بروی شرمسار خود

که دیگر جستجوی لیلی از مجنون نمی زیبد
مگر یاد وفا آید بجستجوی یار خود

که صد طوفان نوح از دیده اشکش برون آید
چو از چاک دل خود آب ریزد در کنار خود

بدل گرمی ز رنگت خیز است درون خود
زداغ سینه خود داده شش در دل بهار خود

١١

مهدی

اگر میرم ز غم بهتر نگویم حال زار خود
ترا از جور میخواهم که سازم شرمسار خود

تو بی‌درد و فلک بی‌رحم و دل بی‌صبر و منع عاشق
نمیدانم چه سازم مانده‌ام حیران کار خود

بکنجی در دل من وحشت شوق گلی ریزی
اگر آید بشبی مهمان بر امیدوار خود

بتماشای جمال یار بیتابست اگر مهدی
بگو پیش یار دل بخیزد هم با حال زار خود

فغانی

چو باشم مهر او مانده شب در کوی یار خود
رود چشم بخواب ماه تابیم در کنار خود

بآب زندگانی خضر کی رفتی اگر بودی
درآیدم اشک ریزان این دو چشم بهر یار خود

بمحفلی در هوس جمال دل پروانه هر گردد
بمجلس گر نه او چون آتشی شمع مزار خود

ز آه دل اگر بوی کباب آید مشو درهم
همی سوزم بهیچ آتشی از بهر یار خود

فغانی قصه زهد دگر بین یک روزی
چو طنبور است رگ زان بهر دم بهر یار خود

گل روی ترا دیوانه سازد بلبل مسکین
من دیوانه در کویت بنالم شرمسار خود

ز شغف هزار دو کوش یکجا آن جفا پیشه
اگر در پیش او صد بار گویم حال زار خود

گلی از باغ وصل او بچیدم بر مراد خود
چو غنچه گرچه خونین بود دل امیدوار خود

ازان چون پسته در عالم چنین بر خنده میکردم
که می بینم چو زلف او پریشان روزگار خود

مرا دردیست در دل بیقرار از هجر یار خود
چگویم پیش بی دردان ز درد بیقرار خود

مسکین

اگر روزی رسی از بهر تسخیر دل بیدل
چو بیدل بر سر کویت فغان با حال زار خود

سمند ناز را هر گه که جولان میکند چون گل
سراپا گل شود از ناز بر امیدوار خود

که دوزی که چو یک ابر بهاری را نمایند
که سازم شرمسار او را ز چشم اشکبار خود

چو سنبل آن وقت یار کو میاید بهار من
بسیر باغ میرفتم برو گلعذار خود

گل نو آمده محروم من از وصل یار خود
چو دوری از گل که دورم از گلستان بهار خود

بیدل

نزد این که بهار رفتم ای دوستم
که چو ابر او ز چشم اشکبار خود

واله

لعاب غمزه بسمل بودم از تیغ نگاهش / درخون تپیدم
نی میدید جانم ز چشم پر غبار خود
الخ

چراغ دل کند روشن هر یک بشی
که سیلابی آمد چون جیحون ز چشم اشکبار خود

که در گاه نظر بر روی استقبال می آید
که دیدار از نظر بر جان و دل در انتظار خود

چنان از خویشتن رفتم باستقبال یار خود
که آمد یار میباید کشیدن انتظار خود

واله

درون سینه که تا بند چون از
سحل داغ محبت خود کام دارند

ز روز و هفته بیرون رفته‌اند
فراغ از شکوهٔ ایام دارند

کمند زلف بهر بند دلها
سلاسل تا بپای کام دارند

بچشم جادو دل اسیران
برخ از زلف مشکین دام دارند

ناهید

ز چشم مست می در جام دارند
ز زلف و رخ صباح و شام دارند

ظهوری

جواب قاصدان مهر زبانست
ظهوری را همه پیغام دارند

بیم روزن خورشید سرای
نظرها بر کنار بام دارند

بازار اثر ارباب عزت
دعا بیجانه دشنام دارند

ز نقص و بسط مشتاقان به تلخی
رنج فاصد و نشئه طعام دارند

بتان در عشقبازی نام دارند
جفا و ظلم با خود رام دارند

مینو

بکعب و صبر کی گنجد بجانی بینوایی را
که سیمابی است از هجرت بجانی بیقرار خود

زمام ناقه کای دست لطف از مکان بگرد
که مجنون بر سر راهست با افغان و زار خود

شب هجر ترا صبح وصالی برد از
شکایت ای سهیلی با کی از دور گار خود

نه روی ماندن و نه رای ماندن ای چکار این
مبادا هیچکس یارب چنین حیران بکار خود

منم افتاده دور از شهر خویش و شهر یار خود
گرفتار بلای دوری و غربت بجان زار خود

مراد دوست

عرفی

جز موی تو بر شانه خمیدن نگذارند
جز وصف تو بر گوش شنیدن نگذارند

ساطع چکیم بهر چمن مشق تصور
در دل چو خیالتو رسیدن نگذارند

در دام کسی تا نفتد مرغ دل من
با بال و پر شکن زور پریدن نگذارند

چو گل بهوا بهو کنم جامه خود چاک
گر دست مرا جامه دریدن نگذارند

جان جهان

بنان فتنه ایران کام دارند
بجون غلطیده هر کام دارند

پیداست ازان حسن و نظربازی عرفی
کین بلبل ازین باغ پریدن نگذارند

در سینه خالی نزد از گرمی محبت
عجبا بهو دل را طپیدن نگذارند

چو سنگ بدل آتش عشقتو بدزدیم
ما را دمی این آب کشیدن نگذارند

چه کلها بفکنند از نظرها
بدان زهر یکه در بادام دارند

کس کلابیست از تو نگاهان
برم کردن چه پیران رام دارند

نمیخواهند خود را کز دلارام
چنین دلها چه بی آرام دارند

نمیدارند چون پاس دل کس
چرا در بردن این ابرام دارند

دو بیم زمقصد چتوا نگزد که ما را همه دارند نمک از مهربانی پریشان طره کان گرد دانه خال

در راه طلب پای دویدن نگذارند همه در بیوفایی نام دارند جهان و مردمک در دام دارند

از دور بکویت نگرم پنهان کسی تو
شد بوی فردوس رسیدن نگذارند

با غیرت جانانت که در آن باغ گل رعنا
بشکفت ولی حیف چشیدن نگذارند

بی جا رکند دام نگاه تو اسیرش
آهوی حرم راه رمیدن نگذارند

مفرد
یکسو گل رخسار تو چیدن نگذارند
یک میوه زنخدان تو بریدن نگذارند

از یار مرا نیست بجز حیله جوابی
با قاصد کو پای دویدن نگذارند

در دل که به بیداری و خوابم همه او را
یک لحظه در آغوش کشیدن نگذارند

جامی زمی ناب ننوشید چو منصور
گر جام می عشق کشیدن نگذارند

وحید
پنهان لب یار مکیدن نگذارند
افسوس لب خویش گزیدن نگذارند

تا کرد برا نگوشه دلان نشیند
با بلبل بیتاب چمیدن نگذارند

گر لاله رخان جلوه نمایند به بستان
گل را بچمن بار دمیدن نگذارند

ناچار وحید آنچه با نشود آه
با خار درین راه خلیدن نگذارند

مطلع
فریاد بکوی تو رسیدن نگذارند
گر راه دهند آه کشیدن نگذارند

با فیض عظیم جام و بدیدن نگذارند
با حسرت دل را بپریدن نگذارند
احوال مرا زان شنیدن نگذارند

ز نو باغ عالم همه جام و جهان دیدن
زیر غم ... تا ... رفیقی
تا باز نگه ... گلی فرنگی

صد شربت شیرین ز لبت خسته دلان را (تشنه بهرا)
نزدیک لب آید و چشیدن نگذارند

کمال

ما را گلی از روی تو چیدن نگذارند
چیدن چه مجال است که دیدن نگذارند

یکچند برون رفت حسن از مجلس خوبان
دیدی لب میگونش و دگر بار درآمد

یکچند گرفتیم ره کوی سلامت
غوغای غمش از در و دیوار برآمد

یار آنکه بد اوستاد دبستان ظرافت
امسال بشاگردی خمار درآمد

یارب چو چشم تو بتی بر مژه گفتار
بسمل بپسندند و طپیدن نگذارند

خسرو

من بنده آن روی که دیدن نگذارند
دیوانه آن زلفی که کشیدن نگذارند

بگذر ز کمال از رخ و گوشه نشینی
مرغی که به یغما و پریدن نگذارند

ای وای بر آن مرغ که چو کشته و بسمل
بر خاک بریزند و طپیدن نگذارند

گفتم شنوم مژده وصال تو بگوشم
آن نیز شنیدم که شنیدن نگذارند

آب خضر است آن لب جانبخش ولیکن
تا تشنه بمیرم دم چشیدن نگذارند

امیر

درد آنکه بکوی تو رسیدن نگذارند
سوی در و دیوار تو دیدن نگذارند

صد خار جفا خوردم ز هجران تو خسرو
آه از گل روی تو که چیدن نگذارند

صد چاک شده جامه و صد پاره شده خون
زین بیشتر این جامه دریدن نگذارند

گفتم سخنی بشنوم و جان دهم اکنون
محروم بمیرم چو شنیدن نگذارند

کند او شکار زبس دل لاغر میداند
ببازی گاهی آن بها بپای کار میآید

زصد برداشت چشم نگاهم آخر غلط افتاد
نمیدانم نگه بیبدادم از شوخی باز میآید

ندیدی عجز عشق تا نه بینی عجز حسن او
مرور وی گر بود کار نیاز از ناز میآید

زبهر دل شکاری های شهباز ناز می آید
بزلف پیچ پیچ هم درهم کمند انداز می آید

ظهوری

برای جلوه و روش پیش ناز ناله میاید
برقاصی فلک از نغمه این ساز می آید

نمیدانم غبار آلوده نقش که کرده پست
که بال از زمین آلوده مرغ ناز میآید

بنگاه رفتنش چون میروم از خویش در هم
کز آن راهی که او رفتم میرود آواز میآید

نیم غافل از او چون بلبل قاصدی دارم
کسی کو میکند یادش بگوشش آواز میآید

عرفی

کر باد صبا بوی او دمساز میآید
که مرغ سحر را چون ... در پرواز میآید

۴۲ بجو چون شمع سحرم رشته جان گرچه میدانم
ظهوری گردنی برکش نگاه انداز میآید

بس عابد و زاهد که بیک جنبش ابرو
از وقت روان رفت بزنار درآید

بس عاشق بیدل که بیک ره نوازی
جانش بسر پرده آواز درآید

تاریک بختی در شب تیغ جانی
ناگاه یکی شمع سکر بار درآید

حزین

دوشینه چه شب بود که دلدار درآید
گویی که مسیح از در بیمار درآید

چو شاه گر بجوانی بجلی گمره زهد و بستان
گر ایک چو بجلی بازی از شیراز میآید

خانهٔ اغیار پر سیم و من و دوم زر رنگ
دوستان پرسیده از رو کین خانه پر سیمین چه سود

دوش در کوی تو زبیماری فکندم خویش را
تا بگویندم که شب تا روز نالیدن چه سود

می بنده ام گو این چنین زار نقوب صحبت
خود بگو ای سرو گل بی نوغریب رنجیدن چه سود

هلالی

دی برایم دیدن و امروز نادیدن چه سود
روی گردانیدن و از لطف پرسیدن چه سود

گر در کوی بتی کردم فغان بی اختیار
سنگدل از بی‌دل مشتاق رنجیدن چه سود

بر دلم پیچید تا کی زد بناز آن ترک کم
تند خو زین ناتوان مسکین تو پیچیدن چه سود

ترک ارباب وفا کردن بقول مدعی
جان من بی موجب از احباب رنجیدن چه سود

هیچ کس جانب هر کج نظر دیدن بناز
همچو گل بر روی هر بیهوده خندیدن چه سود

حیدر

لب گزیدن پیش هر بیهوده خندیدن چه سود
انجمن خلقی بجا همی لیسیدن چه سود

ای مه روشن دلی را بکشتی عاقبت
با چنین نامهربانی مهر ورزیدن چه سود

ندارد آشنایی صحبت باز زخم چون قضا
که گنجشک ماند از شکار باز می آید

مهیای تماشا که انداز طرف فلقی
چو کردن میوارم تیغ در پرواز می آید

سخن در رنگ بریانه بگوی و نیفهم
که بوی آشنایی ها ازین آواز می آید

شانی

چه جادویی که از چشم فسون پرداز می آید
چه حسی آید که کفتن وه ز اعجاز می آید

حیدر از عشق بتان کار تو رسوایی کشید
بعد ازین نشستن و سوی بتان دیدن چه سود

۶۵ جلد...

تأثیر

چون فلک از جام زرین مهر کردن چه بود
بر قضای ناتوان و کشتن و واسنجیدن چه بود

مشتاق

دوش سوی من ببزم غیر تا دیدن چه بود
در پس مژگان نگاه از ناز دزدیدن چه بود

در دم کشتن نهفتی رخ ز من ای تندخو
ایستادن در قتل من بیوجه مالیدن چه بود

رفته بودی از پی و او دیدار ارباب هوس
چشم من نادیده تنها را بکو دیدن چه بود

چون بگیرم ز او وفا عبث که پیش روی غیر
جانبم برکینه تا بر غیر خندیدن چه بود

خود کل رفتار تو امروز آب دیگر است
درکنار بوالهوس شب مست خوابیدن چه بود

خویش را بر شمع او بستم چون پروانه زد
ایدلم ز آرزوی تشنگی ترسیدن چه بود

دوش میگفتی ز فا کی مهر میدارم ترا
چون فلک از قول خود امروز گردیدن چه بود

دم بدم کردن تبسم های پنهان سوی من
هر نفس ما را نمک بر داغ پاشیدن چه بود

با وجود آنکه اگر بیرو در کشم ترا
چون فلک کاهی بکام من گردیدن چه بود

دست بردار از دورباش حسنش از خودی مرنج
از گلستان نهان ای دیده گلچیدن چه بود

تیغ بر فرقم کشیدن باز کردن در نیام
وعده کردن قتل من از وعده گردیدن چه بود

شب که واکردی ببزم غیر بند جامه را
من بحسرت کردم آغوش بند بوسیدن چه بود

گر نبودی بر سر آزار من در انجمن
وقت رفتم بگیر از بد جواه پرسیدن چه بود

داشتن چون گل بروی غیر بر جاک دلم
زیر لب پنهان برنگ غنچه خندیدن چه بود

کردو درکیست

محتشم را که بعد از نسبتی از نا محرمان
پیش غیر از روی جمال یار پوشیدن چه بود

هم از و اظهار رنجیدن به پیش من فعول
در شکایت زیر لب آواز خندیدن چه بود

گفت خاموشی ای معنی اینها کز شنیده
بی وفائی راه و رسم ما پرسیدن چه بود

که بجودست در کمان تیر خدنگ مخصوص من
چیست در ابرو برخ اغیار خندیدن چه بود

وقت پنهانی از و پرسیدنت هم یکسخن
پیش من در انجمن روا اظهار رنجیدن چه بود

از لب خندیدنت بوده اگر از راه ناز
غیر چون میرفت اورا باز پرسیدن چه بود

بزم فاهی که پنهان از من مجلس آرا شدی
بی محل اسباب عیش از بزم برچیدن چه بود

که بجودست تنگ عار از کشتن من بعد قتل
آن تاسف خوردن و انگشت خاییدن چه بود

باز کردن از نوازش سلام و دشنام
وقت پنهانی از و در گوش پرسیدن چه بود

کی بدی از من نگفتند صاحب پیش تو
تیر تیز اندر حکایت سوی من دیدن چه بود

کو دل شکفته است از گریه پر درد من
سر فرو بردن چو گل در جیب خندیدن چه بود

دیدن و پرسیدن احوال هم سهلست و سهل
باز از نیاز و از راه کردیدن چه بود

تجمل
دی ببزم از غیر آن احوال پرسیدن چه بود
وی بسوی غیر بی جا دیدن چه بود

من چه بودم که ... آن خاموشی از دیدن چه بود
در حضور من از و احوال پرسیدن چه بود
باده خوردن در ... خواب پیچیدن چه بود

نجیبی
×

بازی
... را ... گردن ... چه بود

غنچه

طفل من از بگاه ام دل تنگ کردیدن چه بود
خنده در کنج دهن چون غنچه دزدیدن چه بود

غنچه

صبح رایتۀ دل چو غنچه لب دریدن چه بود
گریۀ شبنم تماشا کرده خندیدن چه بود

تبسّم

دی ز شوخی بر من آن نوشین دو ابرو چه بود
تا رسیده بر سر من باز کردیدن چه بود

گفتمش فهمیده نافهمیده بستم دل بعشق
گفت بس نو فهمی مغز ما خراشیدن چه بود

صلح کن نوقیمی با خواری چو دل بستم بعشق
گفته بودم عاشقی خوار است نشنیدن چه بود

گر نه اگه ز راز نشاندن عشقی بگو
از دو چشم مست ساقی می پرستیدن چه بود

گفتمش رسم تو نافهمیده کشتم مبتلا
گفت این رسم قدیم است فهمیدن چه بود

کردم بر دی ولی دل را بناز کشتن است
در سر زلفت خودم از ناز پیچیدن چه بود

خواندم در بزم از هجر و کردی یک نگاه
از رقیب زشت خو احوال پرسیدن چه بود

گفتمش نالیده ام از جور تو رنجیده ام
گفت چون عاشق شدی از جور نالیدن چه بود

عشق خون بیدلان را کرده از اول هدر
مطلب گر بود اهل ستم مصلحت دیدن چه بود

عندلیب از خوشی تند سخن کنج پرسید در باغ
بهجر بوی گل نفس در سینه دزدیدن چه بود

گفتمش عشق گل رویت گر باشد گناه
گفت این رمزیست پنهان فاش نالیدن چه بود

۷۷ گرد از خاکم بر آوردن نبود ار در برست
یک نگه پا رفتن و دامن تکانیدن چه بود

در شبستانم که انجم شد گردون نکهت
محتسب لازم تر اجوان جام کردیدن چه بود

کرهی

بر نشان پای او سازم بهانه سجده را
تا نگویند که رخ بر خاک مالیدن چه بود

من نیاسودم ز ناله دوش آن بدخو چه گفت
شب همه شب بر سر آن کوی نالیدن چه بود

با رقیبان که ز حرفی در نشست با من در میان
آن اشارت کردن پنهان و خندیدن چه بود

گر نه آغوش در کشی جا کرد و قول مرحمی
بیگنه از عاشق بیچاره رنجیدن چه بود

بیدلی یک گفت دی کان ماه رهزن کجاست
من ز غیرت سوختم کان خانه پرسیدن چه بود

پس بخواب بی‌وفا کرد از هجران بوضعی
در نظر آوردن و احوال پرسیدن چه بود

گر چه محتاج نیاز افتاده و استغنای ناز
آن نگاه خیره کردن باز دزدیدن چه بود

نامه شوق مرا گر در وکیش تاثیر نیست
هر نفس وا کردن و نا خوانده پیچیدن چه بود

عالی

رخ نمودن بی‌نقاب و منع از دیدن چه بود
بر سر صلح آمدن خود باز رنجیدن چه بود

جامی آخر زان جوان بازیچه طفلان شدی
خود بگو پیرانه سر این عشق ورزیدن چه بود

گفتمش رویت گلی است گل برای زینت
گفت بر روی من دکان عاشقی چیدن چه بود

توفیق

گفتمش ای مه شب از من روی تابیدن چه بود
گفت گستاخانه آن بر روی من دیدن چه بود

دوش حرف حال خود گفتم و عالی پیش او
مدعا فهمیدن و اظهار نشنیدن چه بود

راه کردن گذشتن بر رقیبان بی‌کش
بر قفا کردن نگاه و یک به یک دیدن چه بود

اول آوردن مرا در گریه از ناز و عتاب
بعد از آن در زیر لب ابزار خندیدن چه بود

از جیب غنچه کاب لطافت همی چکد
جز خون دل چکیده بدامن نبود

یک شب دلی ز لاله مرا زانکه می چشش
داغ یکی نماند که بر دامنی نماند

چون ابر نو بهار بهر سو گریستم
کنار و پیش دیده گریبان بود

جامی

رفتم بباغ سرو [illegible] دامن نبود
وان نو شکفته غنچه [illegible] دامن نبود

ره بردم بمطلوب خود [illegible] شیراز
خرم آن روز که حافظ ره بغداد کند

پیش خم ابروی تو شرمنده چنان شد
محراب که پس پشت [illegible] در آید

بر دیده من پای نهادی و نشستی
گویا که [illegible] فار بر آید

فغانی

درد تو ز چاک دل افگار بر آید
دردا که بلا از در و دیوار بر آید

جامی بکوی یار چه نالی ز درد باز
من چون کنم که بخت بغوغا [illegible] بود

مرغ چمن ز رفت سر خود فغان کنان
کس [illegible] افغان [illegible] بود

جامی

دی چو دید آینه مرا از راه کردی [illegible]
وان روان بگذشتن [illegible] باز پس بینی [illegible]

در کوی محبت [illegible]
سیلی که از [illegible] سنگ برفتار در آید

هر نامه که قاصد بتو آورد ز عشاق
[illegible] دیده [illegible] اخبار در آید

صد بار فزون [illegible]
[illegible] روی تو هر بار در آید

تا تیر غم ناوک اندوه کند گرد
در کوی فنا [illegible] فار در آید

مکدل مرده ام از پیش شما سنگدلان
بکلی فاتحه روح مرا شاد کنید

نعره شیون من از حسرت خواب بزین
همدمان پیش من فسانه بر یاد کنید

واقف

پندگویان دو سه روزی من ار شاد کنید
ترسم افسرده شود آتشی ای باد کنید

کربلا هست فراق تو بیفشان عشق و شهها
کشته وصل کند برلب او یاد کند

چاره نیست که دیدم همه جا کیم همه
بخلاصی که مگر بحر اجل امداد کند

قاصد حضرت سلمی که سلامت بادا
چه شود گر بسلامی دل ما شاد کند

حافظ

کلک مشکین تو روزی که ز ما یاد کند
ببرد اجر دو صد بنده که آزاد کند

خوب رویان چه شود گر نفسی آینه وار
خانه وقف حسرت زده آباد کنید

بنو و صورت ز نقش کشیدن شان
قلم موی ز مژگان پریزاد کنید

چند در بند شما خو نشود اهل خوبان
چون غبار ابجش بید مرا یاد کنید

گوهر پاک تو از مدحت ما مستغنی است
فکر مشاطه چه با حسن خداداد کند

یارب اندر دل آن خسرو شیرین انداز
که برحمت گذری بر سر فرهاد کند

حالیا عشوه ناز تو ز بنیادم برد
تا دگر باره حکیمانه چه بنیاد کند

شاه را به بود از طاعت صدساله و زهد
قدر یک ساعت عمری که درو داد کند

امتحان کن که بسی گنج مرادت بدهند
گر خرابی چو مرا لطف تو آباد کند

واله

هر که او میل بر انقامت شمشاد کند
خاطر خویش ز بند الم آزاد کند
کشت هندو بتو ما را ور چشت در بار بست
داد ما را که ده شاه چه بیداد کند
ور شه آوخ چو خویش کند در عالم
بر فقیر ابتو آید دوست که امداد کند
کمند از دو هر دو عمارات جهان فانی
کی مسلمان خدا شیوه شداد کند

صدقی

جور بر جان و دل آن حسن خداداد کند
کز نظر مهر اگر کاکلش زما یاد کند
دل پرویز بر ... بود با لب تر
آنچه سازد ز هر رنگ بفرهاد کند
کی ز ویرانه دنیا بفرید چو در
آنکه او خانه دین خواست که آباد کند
راه نزدیک ترا عجب بود بلبل ...
آنکه خون جگر خویش بمیعاد کند

سخا

ترک همت که نه بیداد و بیداد کند
چند ماتم زده از ... داد کند
شاه گر ظلم کند داد ... که ده
... شیوه فریاد کند
شیوه مردمی آموز ز چشمت که ز ناز
نظری افکند و غمزده را شاد کند
از که آموخته این رسم که یادش نکنی
درد مندی که شب و روز ترا یاد کند

لطف

جان شیرین که دهد پیش لب شکر تو
صدقیا پاس نگهدار بانفاس
همه در قید خیالیم و صالیم محال
ایچنین شیوه نگریسته فرهاد کند
هیچ غم کی رسد آنرا که دلی شاد کند
بنده تا کشد هجر که آزاد کند

وفا

ماننده گهر از دل دریا چو عیان شد
چون مهر بگهواره افلاک جهان شد

در راه طلب هر که ز جان پاک نشد
ناپاک شد و ز رو ز نالب و نان شد

از بحر ازل اینهمه موج آمده اظهار
آن موج همه موج شد و موج نهان شد

از بهر تماشای جهانش شده و لیکن
چون رو بعدم باز ز من رفته دوان شد

شفا

تا آنکه حیات از لب لعل تو عیان شد
آب خضر از شرم بظلمات نهان شد

هر که گدای سر کوی تو شد او
از دولت عشق تو شه هر دو جهان شد

خورشید رخت تا ز پس پرده برآید
ذرات ز خوشحالی آن رقص کنان شد

از صومعه چو در کوی تو رفتم ز خرابات
من ره بیقین بردم و زاهد بگمان شد

عاشق

تا تیر جگر دوز تو در سینه روان شد
نامم بعلم همچو ملک ملک جهان شد

هر دل که خبردار شد از سر حقیقت
در میکده عشق تو از پیر جوان شد

دل مایل زنجیر سر زلف بتان بود
چون میل بابروی تو دارد چو کمان شد

دل خون شده بر روی من از چشم برآید
بصبر و قرار از پی تیر تو روان شد

در روز جزا پیش رخ قاضی حاجات صفت انچه خواهی گدای در دل باش میگفت مجاز آنکه بما عشق بتان را
دعوای ظلم تو فا کز تو عیان شد تا نخانه یار با یقین کعبه جان شد چون روی بحق کرد ز خجلت زد و کمان شد

حسن

هان ای حسن اندر صفت عشق زو شو
چون نام تو امروز بدین کار بر آید

کس نیست که این ذره رود سوی فغان
کان هست انا الحق بر دار بر آید

گل گفت نبودیم که تا خوش کند آن هم
تخت من بدروز همه خار بر آید

موجی که زند این دیده زنا دیدن اندوه
در بسته بدم از در و دیوار بر آید

تا مرد را ابره ز گلزار بر آید
بس ناله حسرت ز دل زار بر آید

تأیید

تا پرده مخوان این همه تو صفت رخ یار
تا فاش کسی نیست سر دار بر آید

با ناز خونها بصبا یار گلشن
از بطن صدف چون در شهوار بر آید

در مسجد و بتخانه همه رفت ضایش
زنار ز سجاده و زنار بر آید

در کوی وی از بحر خشک و تشنه برفتی
مخمور و لگدکوب کنان یار بر آید

اندر بر دلدار بیاز ار بر آید
عاشق که جان دل مخمور بر آید

صدق

دریا نیست که در موج حباب آمده صدق
بی نام و نشان را همه این نام و نشان شد

آمد ببلبلبس مه و خورشید و آفاق
هم ذره که آمد از آن تجلوه کنان شد

چون با همه او بی همه او هم همه حق دید
در ملک بقا حضرت شاه همدان شد

رو بنمود هر روی جهان جلوه کنان شد
زاهد که ندید است بریب و گمان شد

بی لطف تو خون دلم از دیده روان شد
راز یکه نهان بود برو بر تو عیان شد

ماند که بود

بود در بزم شب نظری زنش
که چه بردم بر دلش [illegible] مانده

غالب مپرور معاهد
[illegible] پر مایم [illegible] سودا مانده

خوش برآورد خود جفائی کرد
هر چه در وعده گاه [illegible] مانده

ز دم جوش [illegible] فاتح کرد
سخن وعده بر تقاضا مانده

[illegible] باش دوستش زخمی بود
آفت آمد [illegible] ایما مانده

صدقی که شده محو فنا در غم آن یار
سر با صفحه در عشق سر از لحد برآید

از لفظ حمد ذکر حق نقش دلم بست
تا آن بت [illegible] و [illegible] طناز برآید

من هیچ وفای نکنم از ره وصل
کام همه از لطف خدا باز برآید

از دوام ما و [illegible] که مه جوئی که شد آزاد
مرغ دلم [illegible] در پر و پرواز برآید

از بهر نگار دل ما باز برآید
آن سرو صنوبر چو [illegible] ناز برآید

صدقی

نی کشته بود [illegible] دم بنوازد نوا را
دم آمد و [illegible] ساز برآید

غافل مشو از دم که با دم شده همدم
نی همدم دم گشته به آواز برآید

ایدل سر بیهوده مکن [illegible]
از بهر نگار دلم آن باز برآید

از سنگ جفا شیشه دل گشته بی [illegible]
[illegible] راز برآید

در [illegible] کری چون بت طناز برآید
مرغ دل [illegible] پرواز برآید

نوا

صنع عشق شور منعم زر
طرفه ناداری مدارا ماند

در تماشای آن قوام بجاست
کر بگویند چرخ بر جا ماند

در لب افغان بلبلان گل کرد
طوق قمری بگردن ما ماند

تیشه عهد کوهکن بر کوه
خورده صبحی بمغز خارا ماند

ظهوری

دل اگر رفت جان تنها ماند
پیچ در جان زلف رعنا ماند

پرده بر زد بعالم آرایی
بر زمین دیده های یارا ماند

اینچنین راه دیر دور و دراز
بکجاهای دست بالا ماند

واله

چه نمودی ترنده ما ماند
کز برازش ارزو بر جا ماند

لب چشی ساغر ظهوری کرد
لب مکیدن بهم نقوش ماند

بر نفس ناله شیون گران سنگست
درد در پهلوی مدارا ماند

ذوق دربار عام چندانست
بزم خاص کسیکه تنها ماند

نظیری

دل ز بیتی زعشق رعنا ماند
سرو ماند بکه یکجا ماند

فال را خط نهفته می‌بازد
بنوازش که در سویدا ماند

بنمای خدمت قدرش
سجده در خلد بر سر پا ماند

خاطر بیچ موی فکر کنی
کز برای خیال او جا ماند

هر بانش

نامیه

لخت لخت بار شد تماشا ماند
لعل و در و دل و درون غارا ماند

هست بلخوری ز آبادی در تیغ او
مرهم و همند دیگران جان بمراد میدهد

هست بلخو کاهش ز نش تا بحروی
مهره نزد دوستی نقش مراد میدهد

کوزه چشم در کمین تر گرشم در میان
سینه صید عبرو شست کشاد میدهد

از پلکش فتاده بود بار غبار خاطری
گرد مباد بر دولت خاک بباد میدهد

نجود

دل و جان رفت و یار و دنیا ماند
قسمت دین دگر وا ماند

دل نماند گشته پار چو ریگ
کاروان رفت و ریگ صحرا ماند

گرچه [illegible] بزاد و وامق از خوبی
بس نگاهیست بجنس عذرا ماند

کاهش روزنی یعنی غربت
نامه و خار و دلها ماند

سر بالین بخواب در گردید
دست بر سینه بر تنها ماند

وامق الحق چه بجو دنیها کرد
عذر بر عشوه های عذرا ماند

میتوان از پی رکشد ترسم
دست بر روی کو زلیخا ماند

های از عشق سخت میترسم
شیخ دین چند گاه ترسا ماند

بجرا غنو پیش باد بردم
بکر ماه منت ما ماند

چشم من از کجا و تاب کسی
حق رو و چو برت تماشا ماند

محنت ایوب را فرقت یعقوب را
چاره دیگر نبود رحمت یزدان رسید

و له

دزد که باشد که رفت شحنهٔ ایمان رسید
شحنه که باشد که باز خسرو سلطان رسید

نار براهیم شد مانند گل بخلیل جلیل
آتش نمرود از آن گذشت لاله و ریحان رسید

زحمت محنت گذشت دولت رحمت نگر
دردی درد نماند شد فی درمان رسید

ظلمت تن دور شد مهر برآمد ز کوه
خوف و تجایف نماند عمر بپایان رسید

چند نفر و چغر بسر بازار دین
وقت ز صلقان کمین خلعت خاقان رسید

گوش بنه نقطه را کش کشف زبان
رفت با تو کتب نصر بپایان رسید

حسن

باز نوای بلبلان عشق تو یاد میدهد
هر که بعشق نسیم خوش عمر بباد میدهد

هر چه بغمزه میکشی زنده بلب بمیکنی
جستنو چو میکند علنو داد میدهد

باغ بعمر دم لکفی بوی گل
نامه ز نسیم شود قصه یاد میدهد

با همه نامرادیت مهر خوش است ای حسن
زانکه نهال صابری میوه مراد میدهد

بهدی

باز تو غم گزیده را خاطر شاد میدهد
چشم ستم رسیده را روی تو داد میدهد

رو بکنار از میان این تن خاکی چه شد — دی بدعای من ترا پرده ز رخ گشاده شد — من نیم آنکه خود بخود ترک مراد خود کنم

رفتم و باز آمدم چاره جانان رسید — من کیم و دعای من بخت گشاد میدهد — هرچه زیاد میرود عشق تو یاد میدهد

از جلیس

بر طبق عرض نه نقد روان حالیا
کان شه اقلیم دل نقد دوران رسید

پرده برانداخت حور چهره جهان گشت نور
زیر زبر شد چو طور موسی عمران رسید

عشق خوشی عاقبت ظالم بد گول نیست
عاقبت لا حول نیست دیو سلیمان رسید

موسی

نوبت آدم گذشت نوبت فرغان رسید
طبل قیامت زدند خیز که زمان رسید

عشق

یک نظر از لطف دوست چون به رهبان رسید
چون دم عیسی عمر در نفس جان رسید

محبت

ولوله در تن برفت غنچه در جان رسید
مور دو شه بگور چتر سلیمان رسید

از پس دور قمر دولت یک شاه در
دلق برون کن ز سر خلعت سلطان رسید

هم چو جمال بگوشت عشق بولای اوست
صورت آن رنگ بود رنگ تو مرجان رسید

ای فلک نزشتی چند کنی سرکشی
نوح بکشتی نشست جوش طوفان رسید

دیو پری را ز تخت نظم از آن مرد تخت
دیو رها کرد و تخت چتر سلیمان رسید

چو گل رعنا بناز جلوه کنان چو گذشت
گل بگل از ناز گفت سرو خرامان رسید

چند مخمس نرا بود دعوی آدمی زنند
نیم و بهرام دشت عمر بپایان رسید

عاشقی از دو سبب شیدا و پریشان شده
مست شد چون بخار بر سر بادی ... وصل ... از آن صدف معرفت

بلبل و جان پریشان سوی گلستان رسید
چو گذشت یار رفتگی ... طاق تن ...

بر لب زخم دلم در نفس آخرین
شکر که از دست دوست درد به پایان رسید

کرد شهنشاه عشق پرور دل شد بلند
کشور بی ضبط را مژده سلطان رسید

بارهٔ شیرین نهاد بر سر بیستون
کوهکن خسته را قصه به پایان رسید

چاک بدامن رساند جیب شکیبم که باز
ترک قبا پوش من بر زده دامان رسید

نظیری

مرو وفا ما من طرهٔ پریشان رسید
سلسلهٔ عشق را سلسله جنبان رسید

عالی

ماه قصب پوش من باره‌رو سامان رسید
طرف کله کرده کج بر زده دامان رسید

جان شکیبنده را هجر بجان رسانده
محتشم خسته را درد به درمان رسید

محمل لیلای حسن ناقه بوادی رساند
بر سر مجنون عشق شوق شتابان رسید

چشم زلیخای حسن باز شد از خواب ناز
ماه وج یوسف نمود فتنه بکنعان رسید

خانهٔ مردم نهاد رو بخرابی که باز
دجلهٔ چشم مرا نوبت طوفان رسید

رشتهٔ جانها گسیخت کشور دل شد خراب
شاه ستمکار من طره پریشان رسید

جام بکف می پرست بر چمن بر دوش زنان
تیغ کشان و خوی فشان مست و غزلخوان رسید

ابل قمری نوا ناله کوکو زنان
طوق دگر بار کی سرو خرامان رسید

طرح نو در چمن جلوه کنان در گذشت
بلبل شوریده گفت گل به گلستان رسید

آن بت زنار مو کافر ناپاک خو
پردهٔ دل ماکنون رهزن ایمان رسید

بر طبق

دارم از تار نگه بافته چشم سیهی
در قفس مرغ دل از شوق طپیدن دارد

شوق بر در رشته از پای نظم بندکشی
بر سر راه نگاهش دویدن دارد

دوش در خواب رخ از چشمه حیوان شسته
در جگر نشتر غمزه خلیدن دارد

هوس فام بچه‌ای آمده در سینه دگر
داغها بر جگر سوخته چیدن دارد

شکوه در عشق ظلم ساخته دیدن دارد
قصه‌ای بی لب آورده شنیدن دارد

دل

از ره لطف و کرم روی بهجور کسی
عاشق دلخسته را عمر به پایان رسید

خال بکنج لبش بچه حبشی همین
خضر نخسته مگر بر لب حیوان رسید

زلف سیه را اگر بر گل رخسار او
نور و واحسرتا کفر به پایان رسید

جلوه کنان هر طرف ابر بهاران نگر
نغمه‌ای از غیب گفت یوسف کنعان رسید

شاه سرافراز من بر سر میدان رسید
طعن طعنه بنت بین که بکیوان رسید

عاشق

بر دل بلبل که از ستم گل رسید
آنچه ز بیداد تو بر دل طوفان رسید

آنکه به پایان عمر گفت به پا برست
کو بر من باز عمر به پایان رسید

شد چو مرا عنکف دل داغ ز ماتم نهفت
شد چو مرا از کار درد به درمان رسید

دامن تقوای شیخ گشت ردای باده نوش
از اثر خاری سجده به پایان رسید

رفت چو جان از تنم مژده جانان رسید
هم ز تنم رفت جان هم به تنم جان رسید

هم ز تنم کرکش

طوفان

در چمن ناله میکند بلبل
بوی از بوی یار می آید

علی

از صبا بوی یار می آید
مگر از کوی یار می آید

زمام ناقه کجای دشت لطف از ناله میگیرد
که مجنون بهر لیلی کوه و دشت و غار میآید

زعارض طره بالا کن که خلقی در طلب حیران
بهر جان میکنی یک نظر از یار میآید

تمنای شب وصل تو ام در سینه ممکن شد
بخیال غنچه شب پیرهن را فار میآید

یک گل از چاک گریبان چه پریشان شده
خنده کن جیب تو ریطی بدریدن دارد

نرگس مست نزاکت برفتی بر من
بگذر از بیهده تا سوی که چشیدن دارد

نقش تو در گلشن زدلی از نظرم
رخت در دیده چنان خانه که دیدن دارد

کرده با رخ او دعوی بزم آرایی
شب ایشمع زبان تو بریدن دارد

۵۹

اشکم از دیده بصد سوز چکیدن دارد
با هوای دل شوریده شنیدن دارد

بار امید گرانست ظهوری عاجز
کم طاقت بیچاره خمیدن دارد

نیست یک نقطه زمن دور و اند از کام
دست از ما پر که کام کشیدن دارد

عشق در باغ دل انجمن پیرائی
بید بی حاصل امید بریدن دارد

آهوی خانگی وادی الفت گردیده
دشت دشت از خود و صبر رمیدن دارد

ظهوری

بسکه رو شسته چو دم شکوه کشیدن دارد
رو بر روم سخن از غنچه شنیدن دارد

عشوه

سر انگشت در سر قتل محبان بکف خنجر
کمند انداز بهر دل چنین خونخوار میباید

پسندیدم دلم نپذیرد من از چه رشک گردان
که پیوند پای وی از رشته دلدار میباید

ارشد

خمور روی ساقی شیشه سرشار میباید
اسیر موی سنبل بوی زلف یار میباید

برای مقدمت تا بسته گردون روز شکرون
دل کم گشته را یارب چنین نخچیر میباید

محبت با نقش محرث توان از منع بر چیدن
هوای کوی یار و سایه دیوار میباید

نباید که بکجا جمع کرده سنبل و کاکل
وقوفی در پریشان بستن دستار میباید

نگردد رفتن من گرد و یمنای برجلال
برای مقدم تکبیر در انوار میباید

نظیری

دل دیوانه ام صد شور تا دار میباید
بجای تربت قدم جمال یار میباید

ز نازک طینتی ها کرد پیدا شکی بود از
پی از داغ دل حبیبی باو همواره میباید

تکلفش قیمت روزی از بهر باری حرام او
زبان سرو کو باشد چنین رفتار میباید

مجنون

دو دل یکدل شدن آسان بود الفت ازل باشد
وید روی ساقی باده سرشار میباید

برهمن راز تار زلف او زنار میباید
بگردون ماه تابان از رخش انوار میباید

نظیری از نفس بر سینه افکار خط میزن
نبود ایجو مهر و محضر و آزار میباید

بنگاه بذل برخوردارش مثقال میسنجید
هنوز ارباب همت را کمی بسیار میباید

بتحقیق و پیری سبحه خوانان بوده ام عمری
برای نخوت من زلف بت زنار میباید

موزون داغ حسرت در گلستان بود گلچین
مروت کی بر گوشه دستار میباید

چنان مست از تماشای می و آئینه خانه‌ئی
زبان و کام دیگر هست استغفار میباید

زنار شعله دیوار نگه دیده میسوزد
میان دیده دیدن نگه دیوار میباید

بنخل وار کون در عشقبازی راه طی کردو
بعد من که داری قرب ایمعتقد میباید

ارادت

زجنس مهر بر گردم دکان بازار میباید
برای ده لوهان مشتری پرکار میباید

بهاشی بیر بیت ملک عملکشان کشتن
نمی هر رو دهد پیراهنی غنچه دار میباید

کجا با برهمن زاهد تواند چاره کردن
نزار و سبحه اش ایبل رگ زنار میباید

شدم دریا و از هر قطره جیبی چو خم بیانه
نکه رنگ پیشتر هم پشته دیوار میباید

زبان رد کردم صوفی زبر و خرقش گوهری
که قفلی بر در آوازش از منقار میباید

۵۸

ظهوری

دلم شوریده در عشقش گل رخسار میباید
دل دیوانه را زنجیر پای از تار میباید

زلیخا کرد خوش در کوره گرم برکنی را
تعجب زین بیت چندان عشق جانب دار میباید

بروای خضر خواهم کرد این عمر گستاخی کردم
بجواب ای محبت ما را دیده بیدار میباید

بگو یعقوب هر سوئی مرا آید تر ز منصوری
برای غیرت اهل هوس بردار میباید

ثابت

لبلی رعشق او ستادی زمین ازادر میباید
دل حسرت پرست آرزو بیزار میباید

بنای زهد را با سیر زلالی باده پابستی
ظهوری خانه در کوچه خمار میباید

محبت

نظیری

ز انبوه محنت در سینه‌ام راه فغان گم شد
زبیداد تو ام حرف شکایت بر زبان گم شد

چرا خوابیده مجنون تو بر خیز و نظاره کن
که شب ناقهٔ لیلی میان کاروان گم شد

چرا از رهروان غربت آخر باز ماندهٔ
نشانی بیکسی ما را چه شد کز رهروان گم شد

زبان واپسین بسکه می خواهند قاتل
فغان آمد برون از دل ولی اندر دهان گم شد

اگر پرسند احوال نظیری را بگو پیداست
که در دست آمدنی که دوش از آستان گم شد

برای نعش مجنون بیل در پرواز مکنید
که فرد کامل اهل محبت از میان گم شد

میدانم که در عیسی جنبش هم آنان ملایم کرد
صف در یکه کز صحو دو قاتل از میان گم شد

چنان بر هم زدی هنگامهٔ شور قیامت را
که طومار شفاعت از کف پیغمبران گم شد

مطلع دیگر اگر داریم بر ما رو مکن زاهد
نقوم کعبه بیرفتیم راه کاروان گم کرد

پس از عمری که گم عرضی کنم چندان بهم پیچید
که مضمون سخن صد بار از دل تا زبان گم شد

پیکی گم شدم جا در دل افتاده‌ام از جنگش
که آنان که جا در آب جوید تشنه‌ام گم شد

سحر بیت خفتی میبرد از تو بیاد آمد
چنان شوری بر آوردم که وقت داستان گم شد

که گر پرسد ... را احوال از زبان ...
چنان در گوش حیرت ... شوری بیدا ... زبیداد او ...
... سکی ... از زبان گم شد
... از ... گم شد

تایید

که از هر دیده ام صد چشمهٔ خونی برون آید
دل نادیده در توصیف چشم آب روان گردد

بیادم هر گه آن نخل قد موزون بیاید
بحیرت در تماشایش قدم از دو دیده روان گردد

که تا آید بر من صد قدم در دامن غلطم
نگاه عرض مطلب از غضب خاموش زبان گردد

نیندازم چه ابر فتنه در نگاه مه پیما
که مهر صبح در نصف النهار از پشیمان گردد

نمودم تنگی دل از خجالت آب دندان گردد
شدم عریان ز شرم جسم زارم آتیان گردد

فالج

ز بس فالج شدم سر تا قدم محو خرام او
وجودم همچو عکس شخص در آب روان گردد

بمال داغ محنت باشد همه از غمزهٔ جادو
که هنگام تکلم صد سخن در یک بیان گردد

کابین بیرحمی از بیداد کردن در بیابان
که از یک جلوه‌اش در کفش صدف نمان گردد

چو شبنم در هوای جلوه‌اش گرم نظر بازی
نظر در دام حسرت ماند راه آشیان گردد

بوصف نقطهٔ موهوم یعنی آن دهان گردد
سخن پرکاری کردم صد بیم در زبان گردد

۵۵

ثانی

من و دل با خیال خلق خوش دشنام لب
بگفتم عرض حال خود کنم نطق از زبان گردد

سرای عالم فانی تحمل این چنین باشد
اگر خود بود خضر ره درین ریگ روان گردد

ز مردن صورت دوری است از هم از خود آری
نبودم مرگ مرغی که جفتش ز آشیان گردد

مرا ز اهل جستجوی آن موی کمر رفته
دل ما را چه پیش آید که ناگه از میان گردد

مرا در جستجوی دهن عجب دوران گردد
نشان او ندیدیم تا زمین نام و نشان گردد

زبان

بگلزاری که باراند طراوت ابر چشم من
درین بیت تموز حسن گل بر تار میماند

نوازد گوش آن حسن در آغاز میکلم
بنازم تار زلفش را که بر هر تار میماند

سخن در پرده میگفتم اگر از مهر خویش خوانم
اگر گویم کلامش کام و زبان پر خار میماند

والہ

بخورشید ی عاشقیم گویم باز حرف میماند
بیکلو بخشش کن تا آن گفتار میماند

کند جا گر چون خورشید در کوی تو تابیدن
اگر ماه و سال و مهر در سایه دیوار میماند

نیم آگه ز راز آن دو لب لیکن همیدانم
که نقد جان مشتاقان میان این و آن گم شد

بر نقش دلم عرض تمنای دل از دست
پریشان آنقدر گفتم که مطلب در میان گم شد

دل گم گشته را در هر خم زلفش بجستم
که تا کم چشم بر خوبی رویش نیست جان گم شد

مسکین

سخن میگفتم از لبهایش در کلامم زبان گم شد
گرفتم نام او تا کرد هدیه‌ام در میان گم شد

ز فارا هر دو تیرش کمان دیگر نیست این
که زخم چشم پیکان هر ده سوفار میماند

کدامین دوست میآید بنزدیک من بیدل
که تا هم فکر جانم را درون دل طپان گم شد

حدیث عشق بی انجام و دوام بیخودی بر لب
در آغاز سخن بودیم اول داستان گم شد

دل از کف داده‌ام در حسرت آه از آن نگاهی
پی صید مرادی تیر سحر کمان گم شد

بیدل

بعکس زلف نشان هر دل صد نوا آن گم شد
ولی یک پیر دلها در میان گم شد

در مقصود بر مشتاق مسکین بازی کرده
چو در رفاکه در خوبان کلید بخشش گم شد

تا دم مرگ ظهوری لحظه ترک طلب
خواهد اندوخت تمنای تو تا خواهد بود

روی خورشید جهانتاب با فلاک جمال
پیش نور رخ تو مشعل شبها خواهد بود

بر نیاید اگر از غمزه مراد دل من
حاجت دیده ام از کرم او خواهد بود

اتفاق افتد اگر صلح و صفای بطلب
جنگ در دور نزاعی بدوا خواهد بود

هچنی بر تو هر چشم زدن فیض رشد است
هر نگاهی که قضا گشته‌ها قضا خواهد بود

ظهوری

چه سرست ای ظهوری چون سر منصور سر انداز
بسر داری سر کردن کشان بر دار میماند

زنجیر زهر زندان نه ازو الفتی زاره
ز رو رحمت پندارم در این پندار میماند

پی پست و بلند ره باید کرد تدبیری
نشد داغ ار یک لحظه هموار میماند

درا باد و افغان در چمن گاهی که پیچیدم
ز غفلت بلبل از عشق بر منقار میماند

چه عیب است ار ز نگارین زمان از کار میماند
چو پوشان چشم از زخم نگار افگار میماند

ز گلچین کی مرغ لحظه در گلشن عارض
نمیماند به گل آثر رنگ چون بر بار میماند

اگر زلف تو را بار بر چمن با شد سر سودا
به بازار کسادی کرد زنار میماند

هاکی از اختلاط غیر کو پهلو تهی کن
که تا کنم خاطری از روی پهلو دار میماند

زمین تا بخنجر زده ووستی غمزه ساقی
بگردون تا با ناز پهلو استغفار میماند

ز بار عشق آید بر دلم پر بار میماند
بغیر از محبت بحرش گلشن بیچار میماند

کند چاک

عجب ار بمکن انچه این کهنه رباط
کس ندانست که رفتش بچه سان خواهد بود

در زمینی که نشانی ز کف پای تو بود
سالها سجده صاحب نظران خواهد بود

ایکه وقتی نگذشته است ولیکن عجب است
تا قیامت وملی برو نشان خواهد بود

چشم هر شب که ز تو فتنه نهد سر بسجود
تا دم صبح قیامت نگران خواهد بود

ترکی عاشق کش من دوش برآمد مست
ماند تا حشر که از دیده روان خواهد بود

تیغ ناز تو چو برات مرا داد دوش
خون بها روز جزا زخم بها خواهد بود

محرم باش اگر چه بگو اندازند
موز من پاره بمویت رسن خواهد بود

تا قیامت همه مهر تو از نسبت من
هر گیاهی که دهد مهر گیا خواهد بود

نظیری

در جهان تا سخن مهر و وفا خواهد بود
در زبانها سخن ما عجب خواهد بود

بخت حافظ اگر این بار مدد خواهد کرد
زلف معشوقه بدست دگران خواهد بود

تو خطی و دگران کهنه وفا دارند
چند روزی دگرت کار بما خواهد بود

نظیری

یار هر مردم زمین آرزو چو ما خواهد بود
نقطه خال لبش دانه ما خواهد بود

چاره زاری نیست نظیری لیکن
مست تا نخوت شه بحر کوا خواهد بود

در جهان روی تو گر نور چنین بنهد
روز و خورشید جهانتاب سها خواهد بود

از خجالت بزمین گر زود سرو فرود
پیش شمشاد قدت بر سر ما خواهد بود

۲۵۳
جلد ۱

شفا

هر که از لعل تو در بند بلا خواهد بود
هیچ شک نیست بجای و ملی خواهد بود

نامه بی فاطمه باشد که بطوری کس نیست
که تواند دو سه سطری باثر بنویسد

حرز دفع خطر تیغ تو بنویسند همه
کشته تیغ تو در دفع خطر بنویسد

آه عاشق شب هجران تو بنوشت که
که غم خویش بمهتاب تبرز بنویسد

بحجت جور و کرم دو شده ایماش فقط
بر سرم پنجه رقم کرده بر بنویسد

چشم بیمار تو رشک پادشه کشور دل
شحنه چون خوان تو شر بکمر خواهد بود

مستی چشم تو در پیشه ما بر تن و دلهاست
نیست در مملکت حسن کجی خواهد بود

ای بسا حسن ز رنگهای تو بتان نظر
هر جا نگه رسد بین وفا خواهد بود

گر ز نعلت شنوم نقش صد شام
ورد من از امراض صحی دعا خواهد بود

۵۵ ستم و جور تو هر چند فزون خواهد شد
کار ما از دل و جان صدق و صفا خواهد بود

رو ای زاهد خودبین که ز چشم من و تو
راز این پرده نهان است و نهان خواهد بود

بر سر تربت ما چون گذری همت خواه
که زیارتگه رندان جهان خواهد بود

حلقه پیر مغان از ازلم در گوش است
ما همانیم که بودیم و همان خواهد بود

حافظ

تا ز میخانه و می نام و نشان خواهد بود
سر ما خاک ره پیر مغان خواهد بود

بگذرد از شهی و در عشق گدای سلطان
بهتر از مملکت دارا خواهم بود

زکی

رنگ صحبت بدل از مهر اگر خواست نکرد
آه دل سوز جگر دوختن می آید

که ز نامه هجر رخت آه مرا برفلک است
مهر بی تاب چراغ کشته نگون می آید

ثابت

مجمع باد صبا بهر فسون می آید
مست و بیهوش چو غنچه برون می آید

دوش بیکفتی که ظهوری ز تو در فهم سخن
معنی لطف از این نقطه برون می آید

مدحت حضرت فانی چو سخن ساز نشست
بهر ستایش سخن از سهو مضمون می آید

کر نشود هیچ کبوتر نتواند بردن
نامه را که شب من به سحر بنویسد

مژه شرح غم رنگین مرا میخواهد
بر رخ کاه من از خون جگر بنویسد

تو که فهم که زبان در کش و ام و آه میند
بیش از این قصه حکایت چقدر بنویسد

زنانی

نیست هجر ترا خامه اگر بنویسد
زهر از خامه تر او چه تر بنویسد

دل نامه پیر ز لطف تو دارد پیوند
ور نه صد نامه ز لطف تو بیرون می آید

خشک شد و چهره زبس قطره چکانم بدواشت
خامه تا کی سخن دیده تر بنویسد

ظهوری

وصف سلطان دل زار اگر بنویسد
زیب دیوانه تو از آب گهر بنویسد

کر بخواهم که شود نامه زنامی رسوا
می توانم که بعنوان دگر بنویسد

پیغم رفت که کوتاه زبان بند دراز
سیم ساق کسی این پند ببر بنویسد

خبری دارد نشست ز بیداری او ما بیشی
یوسف افسانه خود را چقدر بنویسد

کلی ز خار رهست از تربت من خواهد رست
کی بکاویدنم از پای برون می آید

تیغ ز زخم برآمدی و همین زخم گذشت
بر تو در حشر همان دعوی خون می آید

ارشد

سگ زلف تو به آینه چون می آید
گرد ز شش بهر خورشید برون می آید

تا ظهوری خجل از جلوه گری به نشود
فردوس گاه پذیرای فنون می آید

حیف صد حیف که در عشق تو آخر ما را
بیت ز لف تو چون نقطه برون می آید

بگلستان همه رنگ مژه سیرابی ده
غمزه است و شیشه بکجو نشنه بجون می آید

آنچه ما را بجلالم ز سها میگوید
پرده برداشته از عهد برون میآید

رابع

تا خیال تو گل از بار برون میآید
جان حسرت زده صد بار برون میآید

شاد از آنم که شمیم است بهر بوسه
بخت روزی زده روزم بشبی خون میآید

اتفاقی است که با کوه کنم می سنجی
کوه با سنگ همین با کم فزون می آید

چند روز است که در بستر هجرم عجب است
که برسیدن من هجر کنون می آید

بخت عشق کرد بهره خونی دارد
میشود بچه بتصدیق جنون می آید

ظهوری

دلبر از خانه بگلگشت برون می آید
داغ دل لاله که چون نقطه نون میآید

رابع

همگی دعوی رابع کند و میرسدش
غالبا درکی از خویش فزون میآید

من از این چو صبا از خویش برون چون بدرو
در رو میکند او خود چو درون می آید

هر که چو کوزه سربسته نگردید خموش
در خرابات مغان باده بنابی نکشید

رنگ بر موج سراب دیده پوشیده است
کز دریای بقا منت آبی نکشید

خواب بر کلبه تخشم که در پرده خواب
رخ دولت بیدار نقابی نکشید

جای رحمت بر آن سوخته که در بزم وجود
از دل سوخته بوی کبابی نکشید

صائب

از دل خون شده هر که شرابی نکشید
دامن گل بکف آورد و گلابی نکشید

چه عجب گر بهم هر قدمی گنج بجیبی
هر چه گویند از این بحث کوفی می آید

منتوا گفت که می باید از افلاک بکون
نتوان گفت ز افلاک بکون می آید

قصاب

نو بهار است ز دل بوی جنون می آید
غنچه از شاخ برون بسته بچکون می آید

جگر تشنه بود لایق فیض صائب
هر که ز آنجا که رگ خنده ادام آبی نکشید

راه چون خضر بسر چشمه توفیق برد
نفسی را که ز دود دم آبی نکشید

کم ز ماهی دارای دکن هر چشمه
لطف فشرده و موجش زبون می آید

فصل صحرا است بیا زود از سر بگیختیم
چند روز است که هر روز جنون می آید

ظهوری

مهر دیوانه صفت صبح برون می آید
چون هم من زد رفانه برون می آید

صدفی جو هر قطره خونم دارد
خون من نیست که از زخم برون می آید

قطره خون دل و رنگ شده اشک
هر دو از دیده تر گریه کنون می آید

بزبان بگذر از شکوه زبان ترا
از بیش جنب سوال ار چه خوانی بکشید

فارغ

دوش از عارض او باز نقابی بکشید
زان گل تر بگذرم گلابی بکشید

چشمی که بنم عشق ظهوری هر جا
عرض هر عیب بعوض هنر ما ببرد

سادگیهای جنونش نگذاری بسی
خود ابجزه کی خود ز سیر ما ببرد

ساقی آن باده سر جوش ز خمخانه دگیت
دو سه جامی که شر و شور ز سر ما ببرد

محتسب را نرسد دست تصرف بر ما
رنگ جانش ز غم درد ربابی بکشید

فهمی

بس از تار رگ نام جانی بکشید
عاشق از درد دل زار شرابی بکشید

بر دل بحر تف بحر ز دوزخ به بین
فارغ از شعله بهر کوزه سحابی بکشید

زو خسی دیگران پیش لبها بگرفت
ایکه از تشنه که بیش سرابی بکشید

سوختی

بر جا بو خاکی خضر دم ببوزد
که ز سر چشمه معنی دم آبی بکشید

مرهم لطف ظهوری بچم توبه برد
خویش ابرو دم شمشیر حبابی بکشید

غافلان جز و کش مبحث جهنم بلی
عشق در مورد عشق کتابی بکشید

سوخت در آتش افسرده کی خود زاهد
پیش مستی ز جگر لخت کبابی بکشید

تیغ در اثنا ممکن ز مژان مانده
خصم او شد دو شه در کش تو سرابی بکشید

تاب نظاره خورشید ندارد شبنم
بگذارم روش چشم حبابی بکشید

ار دل

ناله تیز زبان تر ز فغان میخواهم
که به درد تو سلام نفس ما ببرد

نقش ایجاد ندارد ز سبکساری تن
که درین راه کسی نقش کف پا ببرد

آنچنان خوش آمد که کند دل ز محبت وحشی
تن وامق همه دلکشت چه عذرا ببرد

درین ورده به پشیمانم کشد صحبت نجیب
که ز بس رونق اعجاز مسیحا ببرد

جز ز کم از عشوه پنهان دارد
حکم ناز است که دلها همه رسوا ببرد

تیر پیکان ما برگ سمن میراند
خصم فاش که خود از رگ خود ما ببرد

موج فطرت ز فی نزنت چو نگارستانست
که اجل نقش تر از نظر ما ببرد

وانکه خود در شب تار ز بیم روز نقش
شام خود را بحجاب سحر ما ببرد

عمر پیری شده در هجر چنان نیست که هست
زهره را زهره که نام سحر ما ببرد

ظهوری

کی بت ما را که پا می بُرد ما ببرد
هم نگه کیست ما جز ما ببرد

گوهر قیمت خود را ز سر بیم بمیغ
زود خاک ره آب گهر ما ببرد

دل که خواهد ریش و من رحمت بفلک
پنبه داغ بدوش جگر ما ببرد

عیشهای همه از نقش غم آورد برون
خشکی خنده مگر چشم تر ما ببرد

ظهوری

ابر اگر قطره از چشم تر ما ببرد
همچو سیلاب بقا بهر صحرا ببرد

جز حسرت که از دولت ظهوری چه کشید
مهر و بحر یاس تا بجا ببرد

نیست تحقیق طبیبست مشخص کرده
هیچکس نبض تشخیص مسیحا ببرد

خصم در خصمی ما اینهمه زحمت نکشد
حرفه اوست اگر حرفه ز ما ببرد

کام ازانجا که چاشنی نمی عشق
زهر حسرت کرو از شهد تمنا ببرد

اینهمه صید شدن در وی زنجیر چه بود
عشوه ساقی اگر بال پر از جا ببرد

بهتر آنست که پا از سر مطلب نهند
در طلب کرچه ز سالک کرو از ما ببرد

عشق بیباک تن تا چه کند با دیگران
عشق یوسف که چنان غرض زلیخا ببرد

ظهوری
تحفه رنگ وم بادیه پیما ببرد
گر کف کوهی از آبله پا ببرد

وفای
همت و صبر و دل و دین همه از ما ببرد
مژده ما را که دل ما ببرد

سرو
عشق اسباب تعلق چو یغما ببرد
وقت شیخ وم دختر ترسا ببرد

حافظ از زبان طلبد مژدهٔ مستانه بار
فاته از نظر پر دار ببل تا ببرد

باده از ذکر مست کلام ظهوری دم
نقل مجلس اگر از سبحه تقوا ببرد

چشمک عشوه اگر دل نبرد عاشق را
ابر و وعده وفا را بتقاضا ببرد

جام مینای می سیده نکد بیت
منه از دست که بس عمر از جا ببرد

غیر نشی می کند مست چنان متوبش بس
با صبا کوی که بوی تو بهر جا ببرد

لب درد انداز نفاست دمی میبردوم
ناله را درد اگر بر سر نحو غنا ببرد

جز زکم

ظهوری

دل امید دگر سینه صفایی کردید
نعلی باز کند سینه صفا می آید

اتفاقی بکشد وصل ز هجران آری
وصف دردی که نیست دوا می آید

مژده قاصد و جان صد بار از کرد پیش
جان احباب فدایش که بجا می آید

دل هم بتحقیق خبرهای ز سر ساخته بود
یک از پیش کسی رو بقفا می آید

بوی تا بر زلفهای دعا می آید
مژده [illegible] که بهار و لها می آید

در خیال اینهم بعبث هوس میبارم
تا که صاحب نظری نام تمنا ببرد

با تحیات ناز فزان بحیرت می بینم
آه از آن روز که یاد گل رعنا ببرد

حافظ

هست در شهر نگاری که دلها ببرد
نخم ار یار شود زخم از بجا ببرد

خوش وزن ظهوری بعل عشق
پرتو مهر در آتش بها می آید

در غبار غم اگر گمشده رخسار چه غم
باده کوی هوا داری ما می آید

راه عشق ارچه کمینگاه کمانداران است
هر که دانسته رود صرفه ز اعدا ببرد

سحر با معجزه پهلو نزند خوش دل باش
کی شود کوی ز خورشید معصفا ببرد

کوه بیغی خوش در رشته کو پیش کنش
عاشق سوخته دل نام تمنا ببرد

غم و عقلی که تحمل یت ادوم
ترسم آن نرگس مستانه بیغما ببرد

ما هزار دم تحفه بسیت گرنه الجنی ازو
اگر ار جز وز [illegible] بغوا ببرد

در بهر تماشات کند سوی گلستان
رنگ از گل و تیزی ز سر خار بدزدد

گر بهر زیارت برود سوی مزارات
از مرده کفن وز کفن آثار بدزدد

از چشم برد سرمه و از مردم سیاهی
خال از رخ زنگی بشب تار بدزدد

پاپوش بدزدد ز پی پیک دونده
نعل از قدم اشتر رهوار بدزدد

[illegible]

دزدیست که زهر از دهن مار بدزدد
وز سنگ صنم رشته زنار بدزدد

گر شحنه کشد بر سر دار از پی تنبیه
با مبارک سر آزار بدزدد

وله

خوش آن زمانی که شاه خوبان بفوج غمزه رسیده آید
دو ترک چشمش ز تیر مژگان کمان ابرو کشیده آید

چون آب یکی تا نه از زمین تشنه
چون باد یکی مرکب قاصد بخشید

چون آتش فاطر است
از خاک مرا ابر و بر ماه کشید

۵

بنازم ای جهان حسن رویت عجب عزیزی بمصر خوبی
که صد چو یوسف بعشق رویت غلام بی زر خریده آید

بگو فدا از لب تو ای مه بر که عشق پنهان چگونه سازم
بسوزم از دم چه اشک سرخی بروی زردم دویده آید

بخنده گفتا که جان عالی بگریه گفتم کیان چه باشد
ز دست برد با هجوم عشقت قبای عالم دریده آید

بعجز گفتم به بر خود ترحمی کن بحالم اینک
الف قدی زبار عشقت بسان دال خمیده آید

بی تو غز

اولش لام تمام آخر لام
باقیش جیم و فا و دال بود

که چه باشد ولم خوردن او
خون او ریختن حلال بود

خورشش وا بار زر و سیم است
بار و سیم الفال بود

که چه او بی‌وفا و بد عهد است
مدت عمر او دو سال بود

گاه بر عرصهٔ زمین باشد
گاه بر قلهٔ جبال بود

سایب یافنده

چیست آن ماهی دیده بشکم
از سوی عجی نیاسایم

نه کس را مجوز نیکی زو شد
ولیکن بر بازار باشد

حسن

کسی دیدم که او بیکار باشد
نه در گلشن نه در گلزار باشد

زو

لولو از نرگس او بر گل آب داد
وز لبک روح پرور مالش عناب داد

هر که بگشاید این معما را
در جهان مثل او محال بود

زو

جز رسانه عزیزی که حسن یار برفت
بگفتمش که درست است گفت حفظ الله

زو

هیچکس را نبود پیش رخت تاب وصال
مگر آینه که او را دل فولاد بود

پرچرخ روند و باز آیند
از خانهٔ خویش برنیایند

دو چشم

یک جفت کبوتران ابلق
خسپند جدا جدا ز هر یک

هر چه خوردست کاندر شکم
همه از ناف او برون آید

۵۰

کحل

نام بابم نود و اول و فتش نود بست
طرفینش نود و اوسطاو الف نود

نام بابم سه حرف دان و پنج
هر یکی در حساب پنجاه و پنج

سمان

من خود بیخ و زآسمان زمین رست زرادند
و بسی طعم چو کشت دولت ورزند

پشت اینی قد بست چو کنم هم که دو به
از هر طرفی زهر قد زره بشنوند

خصوص خصوصی زن

آن چیست که جورش چو کژدم باشد
اندر طلبش کاکسان کم باشد

چون راه رود سپید باشد انجوار
هر که که نشیند به سستم باشد

زر تکان چهار و زمین دو بست
دو رومی و با یکدیگر نیست پنج

سه روز و شب و یک شمار دو دل
دو بار و به زاغ و یکی چون سهیل

ریمان باز

چیست آن آثار کو دو پیکر دارد
کز دو سوراخ سر بیرون آرد

پنج

آن چیست همی هزار دارد
در هر دهنش دو مار دارد

شاهیکه نشست بر سر تخت
در هر طرفش شمار دارد

برودی

هلال یکشبه را بر به دو هفته کشید دو میغ و دو ماه و یکی بهجود و چیستان لوتی که صورت اوو

جواب

هزار قطره پروین ز آفتاب چکید به به به شمرد ون بمیرد جهود گاه چون بدر و گه چون هلال بود

گاه بر ...

از فسون جلوهٔ ابرو و غافل زلف یار
افعی در کوچهٔ گلزار پنهان خفته بود

قانع

شب که بر دوپای گل آتش رخ و گلشن خفته بود
چشم یار بستر خار مغیلان خفته بود

از پی بوسیدنم کرم شوخ خورشید
کرد من بته سایهٔ یزدان دارد

تو بران جونی و من عاشق افکند تو دور
هم خوارشید بره زبیش امکان دارد

ای من گر تو قد مرتجی بنده تو
قدری آب دو چشم و دل بریان دارد

بادنجان

آن چیست که زیر برگ پای دارد
جامهٔ سرخ سبز کلاهی دارد

عمر او هست عیش فصل بهار
روز و شب میرود و قدم نزند

شبه

چیستان با نور که دم نزند
برف بارد ولی دم نزند

برچی

روزیکه در بر خشن یخ بزچار بندد
فالوده دیشی نخل مار بندد

این بطور القول قانع که موش نگفت
کشته ناز ترا دیدم بسامان خفته بود

بنجوز خون سیاه میرود راه سفید
کز رفتن باز ماند خنجری سر خورد

قلم

هست کاهی زلب دریا که او را نوخورد
کر بدست شاه افتد ملک اسکندر خورد

درختی بر سرش جومی پر از آب
درو ماری ز سیم و مر نزاید

چراغ

عجب حکمتی در شام دیدم
اگر گویم کسی باور نیاید

سر لشکر سکندر پهلو لیش چاکر زنند
من در عجم او چه کناری دارد

کردی غلام لطف تو الفت ابرو تو
کام دل ویس وفا راکه میدهد

خندید صبح کام دل نوبهار داد
انعام ابر و عرض هوا راکه میدهد

مارا بجرم عشق شما میکشند های
تا میکشی جواب جفا راکه میدهد

جان نزار رو بعمر وفا قبض میکند
فردا جواب حسرت مارا که میدهد

ویس

اجر جفا و مزد وفا راکه میدهد
تاوان عمر رفته مارا که میدهد

هر جانی که جلوه کنان روی می نهد
با دو هزار عاشق دیوانه میرود

زاهد بخنده بال و عاشق بکوی دوست
بلبل بباغ و جغد بویرانه میرود

تا آنکه چهره مست فروزد میان جمع
گرداند آنکه با دل پروانه میرود

از جهر رفته بیش تخم عشق میکنم
با آشنا حکایت بیگانه میرود

جامی

آن شوخ ترک بین که چه مستانه میرود
خلقی اسیر کرده بسوی خانه میرود

خضر اگر برتش آید بکند روزه خویش
کان پیر درته لب چشمه حیوان دارد

لب می آلوده دهان پر ز ذکر کی مست
مسلمان که کسی روزه برینان دارد

حزین

ماه من روزه میان گلستان دارد
ابحث روزه که جابر لب جانان دارد

جمع ملول شد ز رقیبان کوی او
پیمان شکست بر سر پیمانه میرود

جام زنی ربوده بسودای قال او
مرغ از قفس پریده بسوی دانه میرود

جامی

هوای درهم افتاده از شمشاد و بالای
بیک خس صد آرام طلبی هوادار اینچنین باید

بقد و عارض [illegible] گلزار اینچنین باید
تماشا کن [illegible] دلدار اینچنین باید

زیاد او نگارستان [illegible] فتادم آورده‌ام
ظهوری [illegible] پرکار اینچنین باید

برون آورده خوشحالی خویش کوه گران
نشست [illegible] رفتار اینچنین باید

ز دلبر [illegible] دلبر اینچنین خواهم
دلی [illegible] بیدار و دلدار اینچنین باید

زهی مرد [illegible] گفتار اینچنین باید
دلم [illegible] رفتار اینچنین باید

ز طوق [illegible] فارغ
بازادی [illegible] گرفتار اینچنین باید

یار هم [illegible] در بازار و کوبیم
[illegible] خریدار اینچنین باید

اگرچه باده ناپایست [illegible]
ز گفتار حسن مستند گفتار اینچنین باید

ملایک [illegible] آیت الکرسی
[illegible] اینچنین باید

تعالی الله [illegible] گلزار اینچنین باید

مجرد کردی از [illegible] عشق اینچنین سازد
[illegible] از یاران [illegible] یار اینچنین باید

گرفت از بر خود زخم تیشه فرهاد
چو بیستون قدم استوار پیدا کرد

چنان بسیتی طفل اشک کلفت دار
که آب در کهر من غبار پیدا کرد

عالی
بهشت بر غنچه دارد خنده دلدار اینچنین باید
بر نرگس داغ دارد لاله رخسار اینچنین باید

بهر جا بگذری نقش پای او افتاده ز شش
زمین را آسمانی کرد رفتار اینچنین باید

ز هر بوی گلی گیرد خیال دل زارم سراغ او
بحق بنوازد بیا طلبکار اینچنین باید

ندارد نرگس خونریز او پروا ز کشتن
عجب وقت ابتذالی که بیمار اینچنین باید

علی
شهم شوریده در عشقت گرفتار اینچنین باید
نداری رحم بر عالم گرفتار اینچنین باید

مرا بی رنجش خاطر فکندی از نظر از را
چرا ظالم چرا کافر وفادار اینچنین باید

نه در کوش مرا باری نه غیر از عشق او کار
تکلف بر طرف کار را اینچنین یار اینچنین باید

مرا عشقت چنان رسوا ز حسن جهان آرا
سخن کوتاه عاشق اینچنین یار اینچنین باید

مهری
ز سرتا پای دل کیشم دلدار اینچنین باید
نبخو انیم جز غم هیچ غمخوار اینچنین باید

زهی طلعت تجلی جز ز شست چشم تماشایی
نظر ها جمله حیران گشته رخسار اینچنین باید

ز کوش غم رفتن چو کنم سودای زلف او ز خونین قطره های اشک حسرت غنچه‌ها دارم شنیدن در رگ بیت ز زخم سینه پیدا

گذار از جاده زنجیرم گرفتار اینچنین باید برای عندلیب ناله گلزار اینچنین باید شکر گردید آب از شرم گفتار اینچنین باید

پرو

دماغ شگفته حالان معطر از نسیم
ز چین زلف تو مشک تتار پیدا کرد

بت نگاه کلام بنمک خارا و چه
عقیق در جگر سنگ خار پیدا کرد

عشقی
بخنده در قدح می حباب پیدا کرد
بغمزه در بن گل خار خار پیدا کرد

۱۶
بتیغ ابروم زد و ستی تیغ زد
آب از گلوی تو شستن پیدا خورد

گذشت بهر تماشا بگلستان روزی
ز زلف و عارض خود لاله زار پیدا کرد

و له
جمال شب ز ستاره بهار پیدا کرد
ز چهره در دل گل خار خار پیدا کرد

دمیدن خط تو از آفتاب رخش
بجای دل عشق تو زار پیدا کرد

بعارض عرق آلوده است لخت کبود
که بهر گنج گهر حسن مار پیدا کرد

کسیکه خورد می از جام تا هوای بست
بخود ز حلقه مستان حصار پیدا کرد

کلیم
نهال شیشه ز می برگ و بار پیدا کرد
گل کرشمه ز ساقی بهار پیدا کرد

شد انگشتری که سلیمان تاج و تخت عجم
نگین جاه ز سنگ مزار پیدا کرد

ز آرمیدن اشکم چه شور افتاده است
که موج بر سر دریا قرار پیدا کرد

وقف

ساقیان را می جانانه مبارک باشد
نو خطان را خط پیمانه مبارک باشد

هر طرف جلوه کنان ساقی گلگون پوشش
روز عید است بمیخانه مبارک باشد

گردش سال بود امروز را نوروز
مست را گردش پیمانه مبارک باشد

دل صد چاک من آیینه شد از حیرت خویش
کاکلی ناز تراشانه مبارک باشد

بدل او وقت سرمه [illegible] زلف [illegible]
[illegible] مبارک باشد

وله

دل را جفای عشق کشیدن ضرور شد
خون گشتن و ز دیده چکیدن ضرور شد

مخلص از مجالم خود ام اخراج کرده است
در کوی عشق خانه خریدن ضرور شد

ناصح دو شب گذشت که خوابم نمی برد
لطفی بکن فسانه شنیدن ضرور شد

صیاد دام چیده بذوق اسیرم
اکنون ز آشیانه پریدن ضرور شد

آه پروانه را ز شمع فراق از نظاره وصل
[illegible] کشیدن ضرور شد

وقف نجات یافتم از شهر بند عقل
چندی بدشت عشق دویدن ضرور شد

[illegible]

صبح امید ما بدمیدن ضرور شد
تا چاره جیب صبر دریدن ضرور شد

ای دل اگر بجز [illegible] آسوده [illegible]
اکنون که یار رفت چکیدن ضرور شد

بی اختیار از غم پیری دو تا شدیم
باز هم برفتار خمیدن ضرور شد

مسکین

بی یاد رخ یار نشستن که تواند
بی دیده بیدار نشستن که تواند

غمدیده دلم در شب هجران تو ای ماه
بی شمع رخ یار نشستن که تواند

برخاست ز جا طور بیک برق تجلی
با نسبت دیوار نشستن که تواند

از بسکه ز لطفش خرامم که کشم دست
یکجا گرفتار نشستن که تواند

ما هم از بیغزی و کمی لطف بگیریم
در رهگذر خار نشستن که تواند

واقف

با یار ستمگار نشستن که تواند
پهلوی دل زار نشستن که تواند

آنجا که ببل داغ نهد شعله خورشید
بی صبر جگردار نشستن که تواند

حسن تو کم از آتش سوزنده نباشد
نزدیک تو بسیار نشستن که تواند

برخاست چو از پهلوی من یار دلم هم
برخاست کجا بی یار نشستن که تواند

واقف بکنی عیب من از رندی و مستی
مانند تو بیکار نشستن که تواند

واله

یار آمد و بیکار نشستن که تواند
با صورت طرار نشستن که تواند

در کوچه تو از گرمی خورشید جمالت
در سایه دیوار نشستن که تواند

جاییکه شود لعل تو از خنده نمک ریز
بی سینه افگار نشستن که تواند

شد مردم ما سیه مست چو در چشم تو ره یافت
در میکده هشیار نشستن که تواند

بی گل که تواند الم خار کشیدن
بی یار با اغیار نشستن که تواند

۴۴
جلد

ابروش کمانیست که هر تیر کزو جست
تا پوست بجز و دار شدن بر جگر افتد

هندوی سیاهیست که از جنبش بادی
از کنگره مهر نگونسار در افتد

زان زلف پریشان چه شوم نغمه صفت از مهر
کان زلف نه تابیست که کم کم در افتد

تا چند تر از هوس زلف دل آرام
بر آتش پندار ز داغ عنبر در افتد

گر وصف حسن تو خرد در جزا فتد
بی پرده فرو آید و از بام در افتد

والہ

۴۷

زو صلش آنقدر شادیست در میخانه ام واقف
که آنجا عید از بهر مبارک باد میآید

گر روزی پیر گلشت افتد گذر گاهی
چو بو پیچد صدای ناز گل چون باد میآید

بر بیدار تو خوش خفتنست مرد نر بستان
و گرنه بر سر هر شاخ کوکو یاد میآید

تماشای طلسم این جهان در چشم دارد
که با چندین خرابی در نظر آباد میآید

مرا محمل نشین خویشتن چون یاد میآید
وسیع است دامن بخت در فریاد میآید

واقف

نخواهد کردن شور عشقم کوه و صحرا را
که در خوابم شبی مجنون بشی زیاد میآید

خیال قامتش از پا در آرد استقامت را
برد آرام از دل چون قیامت یاد میآید

سراپا گوش گردیده است گل از ذوق آواز
ولی غافل کز آن مرغ چمن صیاد میآید

ترا هم تا چه آید بر سر از دست غریبان را
که از کوی تو دل غمگین و جان ناشاد میآید

دل بیطاقتم چندانکه در فریاد میآید
دل بیرحم جانان بر سر بیداد میآید

عشقی

بی یاد

دل و جان ببرد چشمت به رو کویش آیین بس
سر راه و واو اگر تو بنگار خواهی آمد

نهم و دلی دارم کز دست درون این دل
مروارید اندرین ره که نگار خواهی آمد

سعدی

مرا راحت از زندگی دوش بود
که آن ماه رویم در آغوش بود

نگویم می لعل شیرین گوار
که زهر از کف دست او نوش بود

چنان مست دیدار حیران عشق
که دنیا و دینم فراموش بود

به دیدار گفتار جان پرورش
سراپای من دیده و گوش بود

چنین غلط کو بانگ نماز
که را چون من مست و مدهوش بود

بگفتم دشمن نیز دوست
نماند این تحمل که سرپوش بود

نپرسم از آن شب که چون روز شد
کسی باز داند که با هوش بود

بخوابش نکو دیده سعدیا
که مانند کس هر روز کان دوش بود

بدر چاچی

از نام تو بر کام و زبانها شکر افتد
وز بوی تو در گلشن جانها شرر افتد

بر یاد تو ناهید اگر چنگ سراید
صد قطب بچرخ آید و از قطب در افتد

خورشید چنان مست شد از بادهٔ حسرت
کو را خبری نیست که از بام در افتد

کام لب شیرین خودای یار مکن تلخ
آن دم که ترا بر قدح می نظر افتد

آن ماه دو هفته که بر چرخ هلالست
هر لحظه و را جانب پروین کند افتد

ای جنس اغیار را هر کس نکرده قطع راست
ریست ست این زاغ را هرگز نگردد پر سفید

تا نکرد از گریه چشم خویش را در سفید
از گرانباری نشد مهر بلند اختر سفید

خون خود را مشک کردن کار هر بی درد نیست
نافه را کز دم [illegible] اندیشه موی پر سفید

لاله در خون غوطه زد از سحاب آنکه [illegible]
پای تا سر سوخت شمع گشت خاکستر سفید

عنکبوت خانه را گفتم که این پرده چه بود
گفت مهمان عزیز آید که کردم در سفید

۵۰

دود رنگین نامه [illegible] تو قدم ز صحف روی او
[illegible] چون نامه دلش گشت سر نامه سفید

خسرو

جرم رسیده لب [illegible] ابار خواهی شد
سر من فدای راهی که سوار خواهی آمد

بر آمده است جانم تو بیا که زنده مانم
پس از آنکه من نمانم به چه کار خواهی آمد

به کمند آهوان صحرا سر خود گرفته برکف
به امید آنکه روزی به شکار خواهی آمد

غم و غصه دو زلفت یکیست هر آنچه دانی
اگرم ز بخت روزی به کنار خواهی آمد

یک دهن بود دل و دین صد و خرد
که بنیاد اگر [illegible] دو بار خواهی شد

جامی

جرم شده است کرد لطف بیار خواهی شد
بکرم تو [illegible] را که نوار خواهی شد

هم آهوی رمیده ز [illegible] خب رو یار
به هوس [illegible] به شکار خواهی شد

شاخ خود پوشش در به رقیبی بنهان
مکان بفت آخر به شمار خواهی آمد

می نشست خون خوردم و کردی که بودم
[illegible] به تقدیر که فردا بکنار خواهی آمد

دل رجانی

حرص

کر در چمن در آیی کل تاج زر نه بندد
ور تو میان کشایی عاشق کمر نه بندد

با این دو چشم فتان کر بکذری به بستان
نرکس دکر نروید بادام تر نه بندد

با این دو لعل نوشین از قند و از شکرتان
تا صحبت مکس را پا بر شکر نه بندد

دیوانه تو شد دل چندین مکن تغافل
کس دیگر اشتیاقی بیهوده پر نه بندد

کر خاک من غبارا سوی بهشت خوانند
حرص ز خاک کویت بار سفر نه بندد

عشق

کر پیر کلشن آرای کلزار در نه بندد
ور شمع رو نمایی خلوت کده نه بندد

کر این نوشته دل را منزل مکن بکاکل
کس دیگر اشتیاقی بیهوده پر نه بندد

بیمار درد عشقم هرکز شفا نیابم
تا حسن صندلی را بیهوده سر نه بندد

کر تو بوقت یاری از خنده لب کشایی
ور در حدیث سنجد کان در کهر نه بندد

کر خار خار هجرت شد سینه چاک عالم
عشق ز خاک کویت مرهم بسر نه بندد

حسن

ساقیا می ده که ابری خوش است از رفادر سفید
سرو را هر سبز شد صدر کی را چادر سفید

باده در جام بلورین ده مرا کر میدهی
خوب می آید شراب لعل را ساغر سفید

ابر چون چشم زلیخا بهر یوسف ژاله بار
ژاله ها چون دیده یعقوب شد یکسر سفید

بیداران لذت [illegible] کاهی ابله که جهان السلام
نیست [illegible] اصحاب الایمن [illegible] سفید

محمل آزادگان می جسم از ابنای دهر
کاغذی در [illegible] سر تا سر سفید

[illegible]

۳۰
جلد

دلم هیچ استی پاره عفاک الله چنان دیدم
حرامی هیچ استی سوا بحمد الله که آهم شد

خرد
ز عارض طره بالا کن که کار خلق برهم شد
علم برکش که بر خوبان سلطانی مسلم شد

دل ما عزیز دارد و سخنان بیدلی را
که بعشق ما هروی الی کشیده باشد

سخنی بگوی از لب شکری سان بجانم
که غریب ناتوانت بسی کشیده باشد

نظری بجوی مکین زکمال مهر ...
ز غم هجوم هجرت الی کشیده باشد

سق
بزخم سینه ام سکی که زو آن ... زو بجوی
بصد درد دل ... باز آرم شد

بحمد الله زبید روان دل آرزو دیدم
که در ملک سخن هندوی برهمن مسلم شد

زبان کر تهم ... فزود کرده پند گویان را
ز غم خون آرزو دل حزو بنای عشق محکم شد

که واند فلک من دور از رکیب کی شد
خوشا ... که در کوی تو فلک نفی آدم شد

تکذی برنج از روی از یعقوب شد دیده
که مشتی بر سر بازار نرخ یوسفان کم شد

بهوای تاج و تخت و سلطنت رفت از سق
کدای کوی جانان تاج ابراهیم ادهم شد

صلاح کار و علم غیب از ان جستن بحق پرسی
که زاهد با وجود خاطر هردو عالم شد

بنقد جان کرفتم زلف مشکینش بحمد الله
که زین سودا رقیب روسیه بسیار درهم شد

بسی عقل بریم خورد زمان بنیاد رفت او
بحجت خانه دل تا بنای عشق محکم شد

دل مجروح من صد پاره شد زان غمزه وان ...
... های روی ... من کرا زان هم شد

کدور

ناصر

ز دو بار یار طرح بملال خاطر آید
مگر او کتاب من بغفلت دیده باشد

همه شب در انتظارت من بیکوی تو آیی
بمثال رخ بسمل دل من طپیده باشد

بچمن گل عذارش کسی از دور بیند
شب و روز در پی او چو صبا دویده باشد

بچمن بگلستان ز گلاب شسته مهوش
عرق رخ خوشش بچمن چکیده باشد

مقطع

چه خوش است آنکه یارم قدری کشیده باشد
نگه رنگ می ز باغ رخ او دمیده باشد

همه شکوه های هجران همه نغمه های غربت
من از او شنیده باشم ز من او شنیده باشد

سخنم اثر نماید بدل کسیکه عمری
ز وطن عزیز او هم بسوی گزیده باشد

چه خوش است آنکه خرم من او نشسته باهم
سخنش شنیده باشم سخنم شنیده باشد

شب و روز بیقرارم همه شب در انتظارم
ز سفر رسیده یارم بکجا رسیده باشد

خالص

چه خوش است آنکه یارم ز سفر رسیده باشد
بر من کشیده باشم به برم کشیده باشد

دل من بدست زلفش مرمن بخت ...
مگر از دلم حکایت ز کسی شنیده باشد

سخن او چه گفته باشم سخنم ز غیر و سوزم
که با او که گفته باشد ز کجا شنیده باشد

بیدل

کسی از فراق هجرت گل وصل چیده باشد
که هزار رنگ خود را چو بهار دیده باشد

دل خالص این تمنا ز کسی امید دارد
که سخن نگفته باشد بسخن رسیده باشد

چه شود ز رهنمایان همین او بغل کشیده باشد
بویش دویده باشم سوی من دویده باشد

بگو که نیستم از نشئه بیهمگاهی
بپهلوی زنجیر از من سخنی شنیده باشد

جامع
چشم خوشت اگه ساقی بر من رسیده باشد
قدحی کشیده باشم قدحی کشیده باشد

بشب فراق منعم مکن از این حضوری
چکنم دلی ندارم که فراق دیده باشد

کنم اضطراب کمتر چو تفهیم کنی کسی
که از آن شود تفهیم که ترا ندیده باشد

چو زمن گره دیابرو دل زار من شود خون
که مباد در حق من سخنی شنیده باشد

مضمون
کند جفای بجرم کسی ار شنیده باشد
بمثال گل گریبان ز الم دریده باشد

سخنی اگرچه جامع ز زبان کس برآید
ستمش کشیده باشد المی رسیده باشد

بمن از غبار خاطر نمود التفاتی
مگر او ز نخیر شب سخنی شنیده باشد

نخورد غم نگاهم ز دو دلش بهرجا
سخنی ز پیر کامل کسی ار شنیده باشد

نه همین من از جفایش شب و روز بیقرارم
که دمی بخواب راحت نفسی کشیده باشد

بود او دریغ زاهد سر عاشقان چو مضمون
سر دار عشق بکس که ستم کشیده باشد

سر من فدای راهی که بود بسوی دلبر
دل من نثار خاری که زنگی خلیده باشد
دریده

سخنم اثر ندارد چکنم چه چاره سازم
مگر از رقیب دلبر قدحی کشیده باشد

نشود بروز محشر ز خمار مستی آگه
قدح مئ محبت کسی ار چشیده باشد

به پیام نامه دلبر نمود التفاتی
مگر از نسیم حال دلم شنیده باشد

در باغ چو بگذرم بی گل دیده ویم
برهم جز چنین شد که رخ تو دیده باشد

ارشد

کم نیست کسی شناسد که رخ تو دیده باشد
ور کست ندیده باشد صفتت شنیده باشد

کرده بیمار محنت و فرقت را
بوسه ای بهر دوا باید داد

فال گفتم بهوای در یار
این خبر را بصبا باید داد

بس کن ای مرغ گلستان بس کن
نوبت ناله بما باید داد

چه امید از حیاتی که بنقد صرف غم شد
چکنم ز نیم جانی که بلب رسیده باشد

محریت

پی آنکه ز آن کریم که ز من رمیده باشد
چو ز من رمیده باشد بکه آرمیده باشد

نه شکایتی نه وفائی نه ترحمی بیار آر
که از رقیب بدگو سخنی شنیده باشد

سر کوی ناتوانی بهمه شب ز تو نهانی
بدرش غم و وفائی الفت کشیده باشد

به روز اضطراری به شب بدل قراری
پی آنکه ز آن کریم که ز من رمیده باشد

ز رهش فتاده گریان ز سر رشک خود بهم
که مباد چشم مردم رهش دو دیده باشد

صبوری

نه کسیست راز دارم که و بعد دیده باشد
نه بجز رقیب کارم که سخن شنیده باشد

چو رسد بخود ز هجر کند و بعد تغافل
دل خود کنم بآن خوش که مرا ندیده باشد

غم من کسی چه داند که ز غم جهان کشیدیم
مگر آنکه از غم من خبری شنیده باشد

ز تو خارهای حسرت که شکست در دل من
بخبرت شود که روزی ز گلم دمیده باشد

وقف

چشم خونریز تو با این دل بیمار چکرد
زلف پرچین تو با سینهٔ افگار چکرد

قد موزون تو از ناز چو رفتی بچمن
داغ حسرت بدل لالهٔ گلعذار چکرد

دردم از دو چه پرسید ز غم احوالم
لب عیسی دم او با من بیمار چه کرد

هم نفسی چه شنو بجز تو از سوز و گداز کریه و زار
گر بگویم که بمن حسرت دیدار چه کرد

من چگویم بتو وقت ستم روز فراق
مست روشن که شب تار به بیمار چکرد

ناصح

بر لب شیر قضا باید داد
تن بتسلیم و رضا باید داد

۲۲

خون دل را بعوض باید ریخت
غم او را صلا باید داد

دلبران از دل صد پارهٔ ما
آنچه ماند بدست با باید داد

چند بیکار نشینم بر تو
رخصت کیم مرا باید داد

کر بجوبان ندهم دل ناصح
خود بعوضهای کرا باید داد

وقف

غوطه در آب بقا باید داد
دل با زلف دوتا باید داد

کرده پیمانه نگاری چون تو
بوسه ای رست صفا باید داد

شمع سان در نظر بازی دل
هستی خود بفنا باید داد

آخر ای کیم خدا را رحمی
وصف دفت ترا باید داد

کوزه ی کش بر تربت ما
خون بهای شهدا باید داد

بس کن

بی‌پری تو دو نیم شده رسوای جهان
برهمن نیستی ای مرد خدا شرمت باد

حیف صد حیف که در عشق تو ای نرما
مرکز دایره دور فنا شرمت باد

سینه ام را که پر از درد و غم زشت ابرو
بیکسی زخم جدا داغ جدا شرمت باد

کی چه یاد وفا پاکست ولی چون خورشید
همه جا می همه جای همه جا شرمت باد

دل ما سوخت از شهر ... باکی نیست
آه از چشم شما زلف دوتا شرمت باد

وله

اگر نزدیکم از شمع جمال او دورم
بهر قات دل بیقرار چون پروانه میسوزد

بجانم آتش افگندست و خاکستر بیازد
مرا آن طفل آتش‌خو چه او ستادانه میسوزد

طفلی دان چراغ محفل بازان کرکرد روشن
کسی کی شمع بهر خاطر پروانه میسوزد

نه ازروم دلی تا درد محبت کرده ام پیدا
همین داغ محبت کرد مسی دیوانه میسوزد

دلم در سینه گرد داغ عشق جانانه میسوزد
چراغ تیره را مانند که در میخانه میسوزد

وله

از جگرها دلم فتاده خونی نکو رشت
دشمن جانکی این چشم بدل کار چکرد

ما وای شب هجر تو حیات چرسی
بس که هنگام بر در رشت و بدبود چه کرد

دل دیوانه که زنجیر از و میلرزید
جرمش هست که با طره دلدار چه کرد

الهی کفتی که فندنی چه بلای چکرست
تو چه دانی که همین زخم جگر خوار چه کرد

من چه گویم که پیش بدل زار چه کرد
تو یکی آمد و با مرغ گرفتار چه کرد

۳۹

داغ او ز چراغ هم از دست
که چراغ مزار خواهد شد

وقف

وای در دیده خار خواهد شد
سینه ام وا عذار خواهد شد

دل تحجر ز چشم او چه باز آید
گر ز آهو سوار خواهد شد

وعده وصل میدهی لیکن
کارم از انتظار خواهد شد

جا همی عجز از آن خنجر
سینه من فگار خواهد شد

چند بر بوالهوسان تیر جفا اندازی
ترک من چند کنی مشق خطا حرمت باد

صاحب قران

میزنی بر دل ما سنگ جفا حرمت باد
سنگدل میکنی و عهد وفا حرمت باد

کار دنیا چه میکنی وقت
آخر اینکار زو بار خواهد شد

بعد مردن ز بس داغ جنون
تربتم لاله زار خواهد شد

قامتش را بچشم کم منگر
فتنه روزگار خواهد شد

وقف

میکشی تیغ از تیر جفا حرمت باد
سنگی دل بر سنگ جفا حرمت باد

با صنم در طلبت جان و دل همره آورد
با من از با فتن نزد دغا حرمت باد

زلف او که بعد رشته جان پیوند است
چند برهم تو زنی باد صبا حرمت باد

بهر آزردن من در نظر بوالهوسان
چند از پرده بر آیی ز حیا حرمت باد

دل میکنی که بر لطف تو سپردم آخر
رخصتی بده ز هجر بلا حرمت باد

دل اثر

فارغ از فکر لب و سینه نظر دوختگان
چون حباب از تن خود پیرهنی ساخته اند

آه کین مرده دلان جامه احرامی صبح
بر تن خویش ز غفلت کفنی ساخته اند

در دل سنگ صنم قطره زار افتاده
تا بر گرمی من برهمنی ساخته اند

زلف پرچین تو بر دامن صحرای وجود
بس که افکنده خطا و ختنی ساخته اند

آب ده چشمی از آن سیب زنخدان که فلک
دورها کرده که سیب ذقنی ساخته اند

عارفان از نظر پاک چو شبنم صاحب
زنگ آیینه دل را چمنی ساخته اند

وقف

غیرت ببین که دل بکف پای آن نگار
رو بوسه که رنگ حنا را اثر نشد

چشم فسونگری تو ز شوخی نگاه من
کرد آنچنان حجاب که حیا را اثر نشد

با شوخی تو گریه من همچو ابر لک
بگریستم که صفحه عذار اثر نشد

ماندیم دیر بلا و دعا را اثر نشد
مردیم ما ز درد دوا را اثر نشد

ایضاً

رحم کن ورنه بسی گریه من
آفت این دیار خواهد شد

گر چنین بیکار خواهد شد
دیده ابر بهار خواهد شد

وقف هزار حیف ز صدق و صفا که من
آن سر بر دروغ و دغا را اثر نشد

مشت غبار من ز تو لیلی به باد رفت
شکر خدا کنم که جفا را اثر نشد

ما و شبنم یکدو سه پیغام گفتنی
در رفت سوی دلبر و ما را اثر نشد

عکسها بسکه بر سینه دیدار تو اند
جوهر آیینه را ریگ روان ساخته اند

نجری

بار در جیب نفسش کم عنان ساخته اند
پهلو را شانه آهوی میان ساخته اند

نظم کم با چشم بنائی دارد
دل تا نیم ز نور تو عیان ساخته اند

قفس تنگ تر از منت آزادی نیست
دام زلفی که بگوش تو عیان ساخته اند

تاب نظاره خورشید ندارد شبنم
از رخت ذره در مهر عیان ساخته اند

در لب چشمه چشم بتفرج بنشین
که آب انچشمه را بتو روان ساخته اند

مشتاق

نه ز آب و گلت ای نخل جوان ساخته اند
که سراپای تو از روح روان ساخته اند

غیرتی کو که هر عشق بیرنج نهی نیست
خاک ران چون کوی جنان ساخته اند

مکن اهل هوس گوشه چشم و بر سنگ
زان بلاها که در آغوش نهان ساخته اند

برکمان دهنت ساخته اند اهل یقین
چون یقین نیست هر ذره گمان ساخته اند

صائب

محض و فرقت که ازو دهنی ساخته اند
در میان نیست دهانی سخنی ساخته اند

من و میخانه که صد رتبه اهل مشتاق
کشته ام پیر و بجامم جوان ساخته اند

پیرم و ز نظم و مل جوانان کی قدم
داده یکبوسه و صد پیر جوان ساخته اند

غمزه ات رهزن فلق نیست زلفی که
آفت جان دل پیر و جوان ساخته اند

من کجا بیهو کجا بیتو که درد و غم هجر
دل جانم تهی از تاب و توان ساخته اند

اب ده

آن قد بالا نهالیست که از عالم قدس / بهر آنکه عشاق روان ساخته‌اند

شوخی ناز و کرشمه همه آورده بهم / فتنهٔ عالم و آشوب جهان ساخته‌اند

هر چه در صورت اندیشه کند کلک خیال / شکل مطبوع تو زیبا تر از آن ساخته‌اند

هر لطافت که نهان بود پس پردهٔ غیب / همه در صورت خوب تو عیان ساخته‌اند

لعل او از نمک جان ساخته‌اند / کام ما را [illegible] در آنجه نهان ساخته‌اند

جامی

ایچه گل از رخت که برق هست نو / از سمن عارض و از غنچه دهن ساخته‌اند

هلالی

عارضت چیست بهشتی که عیان ساخته‌اند / قامت آبحیاتی که روان ساخته‌اند

بلکه جامی صفت حسن تو نیکو گوید / عشقبازان سخنش ورد زبان ساخته‌اند

تا ره طلبت بقدم پای برند / کعبهٔ وصل تو بی‌نام و نشان ساخته‌اند

محنت هجر چه چاشنی شربت شوق / درد مندان فراقت بهمان ساخته‌اند

قامتی را که بکوی تو ز ستم بر کرد / [illegible] در آتش و آب عیان ساخته‌اند

ثنائی

گل رویت که ز گلزار جنان ساخته‌اند / عارض این همه شوریده عیان ساخته‌اند

کو مرا نام و نشان بیدلی چیست عجب / عشقبازان همه بی‌نام و نشان ساخته‌اند

بوی گل روی تو این سبزهٔ تر دانی چیست / فتنه‌ها بکه نهان بود عیان ساخته‌اند

لب آیا چه شکر ریخت که کفت ترا / همه شیرین دهنان ورد زبان ساخته‌اند

سیه چشمی که کرد شوخی از رفتار میریزد
بدنبال نگاه او پری دیوانه میگردد

چو از رنگش دم در بیت رنگین بگو معنی را
دل پرچاک من زلف سخن را شانه میگردد

بکار آید بحسن آتش عشق خوانش
بگرد شمع رخسار تو گل پروانه میگردد

زبس پرورده بی او گلشن و میخانه میگردد
بدور مکیدن رنگ گل و پیمانه میگردد

برفت که بیکار شمارند درین دیر
ارباب صفا آینه را یار شمارند

دل گمکرده من کیفیت راز شمع چه میداند
درین مینای نازک جوش سرشار تو میگردد

قدت را شاخ گل چو گویم ای نازک نهال من
زند کرم مردم از سایه پسش یار تو میگردد

نمیدانم کجا کردون شنید از عشق پیچانی
بعالم بی پروا چون طلبکار تو میگردد

مشتاق

درین گلشن کجا بوی وفادار تو میگردد
نفس در دیده بوی گل بیازار تو میگردد

بیاد خال رویش آشنای گردش رنگم
بگرد خرمن خورشید بهر دانه میگردد

آن ذره که فلک در نور آرد
صیقل روای آینه مهر و ماه بود

در حرم که یاد پیمانم نکرده
بیجا کی شوخی نازشناس بوده

اثر

در باغ حسن بلبل دل را نوا بود
گل بوده و پیچ بوده و نسیم و فا بوده

چنان بالیدم از یاد قد او شتاق ابی
که سرو آه من از فاره دفار تو میگردد

بی مجنون نفس در دیده پیغام که میدانم
هجوم آه من در سینه رفتار تو میگردد

حقه

محتشم

روی ناشسته چو ماهش نگرید
چشم بی سرمه سیاهش نگرید

بنم خوشحالی است لا فی عالی فالی است
آه اگر قاصد بود لطف این صحبت کنید

میرسد روی باستقبال او از خود روید
بعد عمری عیش مهمان میشود عزت کنید

بسته اند آیین زیاد حسن در شهر وصال
خانه را با مردم چشم از نگه زینت کنید

بوی گلزار وصال از نفس دی خورد است
غنچهٔ بینائی دل را چو بوی نکهت کنید

مهر من کشته یکی صد ز خطش
از مهر گیاهش نگرید

او ز پیش صف و دل در عقبش
شاه بیند و سپاهش نگرید

عذر خواهی کنم بعد از قتل
عذر بدتر ز گناهش نگرید

میرود غمزه زنان بر کشته
کشته با پر راهش نگرید

نکهتش با من و لطفش با غیر
غلط انداز نگاهش نگرید

شو مونس تنهای عشاق که حیف است
غمهای ترا با در و دیوار شمارند

آن چشم که در روی اثر ادبی نیست
ارباب نظر رخنهٔ دیوار شمارند

با خوبی زلف و قد رعنای تو عشاق
زلف و قد خوبان رسن و دار شمارند

آصفی

در باغ جهان گر گل اگر خار شمارند
چیزی بشمارند که بیکار شمارند

محتشم کشته گدای در دوست
دوستان حشمت و جاهش نگرید

در شهر بتان واعظ رواج است نگاهی
چو کهکل دل صد پاره ببازار فروشند

سجاده نشینان اگر از لطف ببینند
صد سبحه بیک رشته زنار فروشند

آنانکه خریدار متاع غم یارند
سرمایه شادی همه یکبار فروشند

واقف

جان در غم عشق ببازار فروشند
دین در عوض نظاره دلدار فروشند

معشوق که یکبار نبودش مانع شوخی
باید که چو تصویر ببازار فروشند

سوره یاسین چو بخوانند پس نوبت یاد
نارسیدنی بدست آید و صد عشرت کنید

صائب

گردش ساغر وی در باغ عشرت کنید
کوشش بیمار اهی از پی غفلت کنید

بر خیز برو واقف این شهر کی
کاینجا غم و اندوه بخروار فروشند

نقد سخن چو بلبل از غم عبرت
منصور صفت سر ببر دار فروشند

آنها که مقیم بکوی غم دلبر
بستان جهان بهر سر خار فروشند

عالی

جوش گل نزدیک شد وقت قدح نوشی رسید
خار در چشم غم و خون در دل حسرت کنید

وقت یار و صحبت یاران ای همدمان عشرت کنید
هر کجا باشد نشاطی صرف این صحبت کنید

اینغزل را تازه صاحب دردمیان آورده است
در نوشتن صاحبان با یکدیگر سبقت کنید

آفتاب عمر در برج شرف بالی است
پیش آید با رخ و صولیت کنید

شب نشینی به چنان چشم روشن میکنیم
بچو شمع قدردان سر در سر صحبت کنید

دی

بهر دامن داغم که داشت آلکیر هین
کز چشم من اندر گل سمن میپرورد

هست تخمیر ریزا در ین صحن خانه از حسرت و داغ
باده تلخی که هر کو [illegible] میپرورد

صد هوا از نشئهٔ غم آب تیغ خونریز را
تشنهٔ خون مرا در خونمی میپرورد

نافه دارد بوی آن زلف که گاه احرام
در ره دشتش درنا آهوی فتن میپرورد

زان دو زلف و عارضم پیوسته در حیرت که چون
بیضهٔ خورشید هم زاغ و زغن میپرورد

سود از دکان بر سر بازار محبت
کونین بیک وعده و دیدار فروشند

صد نافه ز تاتار به یک نافه توان داد
آنجا که ز گیسوی تو یکتار فروشند

گل مفت برند اهل هوس را
عاشق چو خریدار شود خار فروشند

واله

خوبان که دوای دل بیمار فروشند
نوبت که به ما میرسد آزار فروشند

عشق در هر آب و گل ذوقی بجا دارد از آن
محتشم جان میگدازد تخم سخن می پرورد

گر مغبچه این رنگ کند باده فروشی
ارباب ورع جبه و دستار فروشند

جانانه به نقد دو جهان قند شکرستان
کی سینهٔ چاکی دل افگار فروشند

جایی که الی دو کان عشوه متاعان
بار غم عالم بخریدار فروشند

[illegible]

آنها که بز لف تو دل زار فروشند
جنس دل خود را همه بازار فروشند

زنجیر نکردم که دارو غم دل
چیزیست که در خانهٔ خمار فروشند

کرد فلک تازی ز کبوتر بود کی بعد ازین
نافه را در ناف آهوی فتن میپرورد

پرزد از بام شبها را چمن پیرو زان
کز چمن رنگها مرغان چمن میپرورد

مشتاق

بهر آغوشش تب آتش تن می پرورد
بیم فامی کامدرون پیرهن می پرورد

گوشش کن گفتار جامی را که در وصف لبت
یکدم از دو جان شیرین و سخن میپرورد

دولت مجنون بود غم در وادی لیلی و بس
وه که مسکین همچو زاغ و زغن میپرورد

قسمت اغیار میکردد در آن محفل دریغ
از سخن شهد که لبیمت بدن میپرورد

لب گزیدن زان کل شیرین و شکر که بجوسم نداد
آری آن شکر برای خویشتن می پرورد

عاشق

جان من می پرورد آنهم که تن می پرورد
کو کسی خوشتر بی از جان من میپرورد

برنخیزد بلبل مستی قا از بن ...
تا فلک میپرورد زاغ و زغن میپرورد

کرده عشقم عندلیب گلشنی کز لطف و کین
گل برای نخر فار از بهر من می پرود

محتشم

بهتر است از هر چه دهقان در چمن میپرورد
آنچه آن نازک بدن در پیرهن می پرورد

تن بلاکش داد عاشق را چه از فکر غزل
جان عالم را از بهر سخن می پرورد

بر تغافل تو بی پیکی چو نومیدم از رم تو
باغبان چون نگه شمشاد و سمن میپرورد

ذوق ملکش در پشتم عاشق که صیاد وقت
بهر بلبل خار و گل کو بهر زغن میپرورد

عزم گلشن کن که سازد وزشش هیبت عناد
هر گل رنگین که در اطراف چمن می پرورد

براه عشق فنا شو سعید با معنی
که ره بمنزل دیوانگان ندا نشنید

علی الخصوص

ولیک مجلس ما همچو بهشت دل پرور
بهم برآمده و در رو جستند

اگر جهان همه دشمن شود بدولت دوست
خبر ندارم از ایشان که در جهان هستند

وجود قند ... عیش صحبت را
که مدتی بجز یند و بار پیوستند

بساط سبزه لگدکوب شد بپای نشاط
ز بسکه عارف و عابد برقص برجستند

بدر ... از نغمه ... هشیار
که پیش ... صوفیان مستند

صائب

تخم را ... قفس بشیمن می پرورد
... را در پیرهن می پرورد

آنکه خار زخم ... صحرای جنون
هر کجا خاریست بر پای من می پرورد

پرورده بر روی نگار از شیر جوی افکنده است
عشق شیرین را بمجنون کوهکن می پرورد

دامن گل گر بود ... سرو آزاده خود
بلبل عشق سخن اندر پیرهن می پرورد

پای مردان بندگی کرد و براه عشق او
صائب ما خار ره در پیرهن می پرورد

صبی

روید در پایش سنبل سمن می پرورد
سبزه ... در کنار نسترن می پرورد

باغبان گر بیند آن رخسار و خط ... و جعد
... ز گل و ریحان که در طرف چمن می پرورد

ما هم مجنون چشم ...
دشمن خود را بمجنون خویشتن می پرورد

هر که پیشه ... رو زخاک محنتی
عشق آنرا آفتاب ... می پرورد

از پی گلگشت شیرین لاله را در بیستون
گردش دوران بچشم کوهکن می پرورد

محمد
بمرگ شهیدان کوی عشق افسوس
که دوستان حقیقی بدوست پیوستند

بر از عشق کجی پی برند اهل خرد
مگر کنند فراموش هر چه دانستند

ازین صنم خبر زاهدان کجا دارند
که توبه پاره بکردند سبحه بشکستند

واله
خوشا گروه که در زیر چرخ جهان نشستند
ز کائنات بریدند و با تو پیوستند

صلاح زینت شاهان عالم را
بمهر حسن که آیین بجز نمی بستند

مجو تلافی بیداد زین ستمکش قوم
نمک زنند بر آن دل که از جفا رستند

خوش آنکه نو ز نیزه بستان را
بگو آنکه قوی پنجه زور بر دستند

پس این زر است ز جود کف شاهان رست
که از جهان و در و هر چه هست زان بستند

قدسی
هزار گنج هنر زیر هر قدم هستند
چه شد که راهروان فنا تهی دستند

زبانکشان خرابات پرس راز دو کون
نه زان گروه که از باده ریا مستند

کسانکه در مصاف جنگ پا نشکستندی
نسیم گل چو شمیم نبیه بشکستند

بسرو گفت کسی میوه بر نمی آری
جواب داد که آزادگان تهیدستند

یکی درخت گل اندر میان خانه ماست
که سروهای چمن پیش قامتش پستند

سعدی
درخت غنچه بر آورد و بلبلان مستند
جهان جوان شد و یاران بعیش بنشستند

جماعتی که کنند از ستم فغان مشتاق
فعال خلق اند که همت بخویش بستند

بدر ملیرود

ثابت

برگ گل دیدم عرق روی توام آید بیاد
حال شب دیدم سیه موی توام آید بیاد

همچو آن ابری که گرد و لعل گون از تاب مهر
یادم از لعل سخنگوی توام آید بیاد

خوش نویسی و کجی را مانند مکتبی نقطه
از سواد چشم ابروی توام آید بیاد

زان من بدر دور خوش نبودم ز شبهای دراز
کز درازیهای گیسوی توام آید بیاد

طرز شوخ گفتگوی این غزل ثابت شنید
از رموز بیهای نیکوی توام آید بیاد

جمی

من از غم زار میگریم بحالم یار میخندد
چو میخواهد بحال زار من آزار میخندد

منم گریان ز درد خویش او خندان بحال من
بلی هر که بدرد است بر بیمار میخندد

ز نالم شبنم نالی و مگریم هنوز از غم
بحالم که نمی بیند کسی ناچار میخندد

فغانم از چه فاش است ابلکه من از بزم میگویم
بحال من ولی در بزم وصل اغیار میخندد

به پیش لعل خوبان گل گریبان چاک میگردد
اگر هم غنچه‌ای هر صبحدم صد بار میخندد

دلم از جرعهٔ جام عشق بیهوش است تا شنید
چنان کیفیتی دارد که بر هشیار میخندد

جمی در عشق خوبان جهان تا چند بدمستی
با یمانی ولی بی عشق ما زنار میخندد

ملا ی

درین دیار که دو شکر لبان پیوستند
که باده با نمک آمیختند و پیوستند

فراق پیشه الماس میکند ز کین
بر آن دو دل که چو چشمان یکی بهم پیوستند

رسیده بود سر عاشقان به بام مراد
طناب آه چرا از میانه بگسستند

۳۳ ص

کحلی

نام سرمه بردم بشی رو بتوام آمد بیاد
در دل شب حلقهٔ موی توام آمد بیاد

در نماز عشق پیش قبلهٔ رخسار تو
سورهٔ نون خواندم ابروی توام آمد بیاد

وصف اغلال و سلاسل خواندم اندر آیتی
از گرفتاران گیسوی توام آمد بیاد

یک رقم دیدم بر غلطان میان فلک و خون
کشتگان چشم جادوی توام آمد بیاد

میکشیدم صحن گل اوراق دیوان کحل
[illegible] بوی توام آمد بیاد

کاهی

۵۵

بوی بستن رفتم از کوی توام آمد بیاد
کشتگان چشم جادوی توام آمد بیاد

۳۵

هر کهم یاری ز راه مردمی دستم گرفت
مردمی های نیک خوی توام آمد بیاد

برگ کاه مضطرب دیدم ز تحریک صبا
جنبش بسمل [illegible] توام آمد بیاد

در میان این دو شخص گفتگوی تیغ بود
ز ابروان محراب ابروی توام آمد بیاد

کاهی از بهر چه کاهی تند گردش زمین
بهر آن [illegible] خوی توام آمد بیاد

بنفشی

ماه نو دیدم چنین ابروی توام آمد بیاد
چون نظر کردم بگل روی توام آمد بیاد

معجزات انبیا میخواندم از ارباب نقل
سحر چشم مست جادوی توام آمد بیاد

سرو را بر طرف جو دیدم و در جنبش نسیم
جلوه های قد دلجوی توام آمد بیاد

دوش بودم در خیال آنکه خوابم در گرفت
شیوه های چشم جادوی توام آمد بیاد

مرده را بخشید عیسی دم ز اعجاز مسیح
هر نفس جانبخشی بوی توام آمد بیاد

زرکسل

وحید

چون نظر کردم بگل روی توام آید بیاد
بوی گل بشنیدم و بوی توام آید بیاد

هر کجا شاخ گلی نازنینی دیدم لطیف
نازکی قد دلجوی توام آید بیاد

در میان خلق ذکر خوبی خوبان بگذشت
این سخن بشنیدم و خوی توام آید بیاد

باغبان از روی وجد بشگفت و راستی
راستی قد دلجوی توام آید بیاد

چون وحیدی چشم سوی نرگس افکندم بباغ
شیوه های چشم جادوی توام آید بیاد

صفی

مشک چین از آهو صبا چون بوی توام آید بیاد
عطر پرورده بشمه هوا بوی توام آید بیاد

شام غم سودای گیسوی توام از یاد برفت
شب ز یادم رفت گیسوی توام آید بیاد

نرگس مست غزالی زو ره دیگران دیدم
تیز گیری های آهوی توام آید بیاد

تازه تر یافتم از برگ شبنم نشسته را
در عرق رخ گلگوی توام آید بیاد

زان دو لب دریوزه دشنام میکرد صفی
از گدایان سر کوی توام آید بیاد

زاهد

نافه چین دیدم و موی توام آید بیاد
کعبه اندر طاق ابروی توام آید بیاد

اضطراب مهر در آیینه دیدم برق وار
در جبین لرزه روی توام آید بیاد

زاهدی را بر سر جلوه طوبی ز راه
از قلم قد دلجوی توام آید بیاد

زان من بدروز خوش بودم ز شبهای دراز
کز درازیها بگیسوی تو ام آید بیاد

زاهدی بکرد روزی وصف رضوان بهشت
از مقیمان سر کوی توام آید بیاد

کمال

پیش آن قوم که هستند سراپای کمال
اشتیاق است که هیچ اظهار هنر نتوان کرد

شمع همت بگداز و مدد از عشق بخواه
ورنه از مهر و جهان قطع نظر نتوان کرد

زره شیر درین وادی بی‌مجو از شتاب
از ره پرخطر عشق گذر نتوان کرد

تا تو از خود نروی راه به مقصد نبری
تا به منزل نرسی ترک سفر نتوان کرد

سوی هر حرف تو ام قطع نظر نتوان کرد
فلک درگاه رهت را به سر نتوان کرد

عشق

هر شب دیده دوام نیست و در مهر عشق
سجده ابروی بتان جای دگر نتوان کرد

تا باشد نظر زلف و رخش گلشن
سخن از سنبل و گل شام و سحر نتوان کرد

از ازل گشت برخت رنگ تو و بو قلمون
برگ گل جستنت کس قطع نظر نتوان کرد

سوی بر خوردن به پنجه چو شد بر شش
[illegible] را سوی کمر نتوان کرد

زیر تیغ تو تکمه بانی سر نتوان کرد
زخمکاری چو رسد سینه سپر نتوان کرد

قسم

در دکان دیدم خوش الحان بلبلی چون [illegible]
عندلیب گلشن کوی تو ام آمد بیاد

نرگسی از صحن گلشن زد شکفته در چمن
شیوه های چشم جادوی تو ام آمد بیاد

بر عذار یاسمین افکنده دیدم سنبلی
تاب زلف [illegible] تو ام آمد بیاد

غنچه را لب بسته دیدم با وجود بی‌زبان
معجز لعل سخنگوی تو ام آمد بیاد

در چمن دیدم گلی روی تو ام آمد بیاد
نکهتی گر کرد بوی تو ام آمد بیاد

و من لغا

یاد باد آنکه صبوحی زده در مجلس انس
جز من و دوست نبودیم و خدا آنجا بود

یاد باد آنکه زمی شمع رخت می‌افروخت
این دل سوخته پروانهٔ ناپروا بود

یاد باد آنکه در آن مجلس مجلس و ادب
آنکه او خندهٔ مستانه زدی صهبا بود

یاد باد آنکه خرابات نشین بودم و مست
وانچه در مسجدم امروز کمست آنجا بود

یاد باد آنکه بت من چو برون رفت سوار
در رکابش همه خوبان جهان پیدا بود

یاد باد آنکه چو یاقوت قدح خنده زدی
در میان من و لعل تو حکایتها بود

یاد باد آنکه باصلاح شما می‌شد راست
نظم هر گوهر ناسفته که حافظ را بود

صائب

هر چه در نیت دریا کلیم از نظر پیدا بود
کف این بحر گهر خیز ید بیضا بود

نرسیدیم بجایی که بباید رفتن
ساحل خار و خس ما کف این دریا بود

در قفا بحکه دل از تنگی جا می‌آید
آسمان یک گره خاطر صحرا بود

بیشتر زین نشود طالع شهرت دارند
ورنه آوارگی ما چه کم از عنقا بود

جامی که چو خورشید بلب جام رسید
هر کجا بود می عشق چو در مینا بود

بلکه پیوسته ز ما سایه جدا میگردید
روزگاری که دل وحشی ما با ما بود

حسن یکجلوهٔ مستانه درین بزم نکرد
تمکین چو صهبا هنر لب مینا بود

نرسیدیم به پروانهٔ رحمت صائب
خط آزادی ما نقش پی عنقا بود

داری سر عیادت ما خستگان اگر
تنها بیا که درد تو تنها بکار رسید

صد بار کرده‌ام ز جنون جیب چاک
تا گوشهٔ ز دامن صحرا بکار رسید

واله

نی در دل بهار حیات دنیا بکار رسید
حیران این و آن همه یکجا بکار رسید

صد بسته شدم سرود برگ این غزل
این فیض از کلام ظهوری بکار رسید

ما را غلط بیار صنوبر کند فلق
از یک زخم تیغ حوادث بکار رسید

بر لب رود صالقو آسوده دیگران
خمیازه همچو موج دنیا بکار رسید

وقف

از آه درد یار بلبل صد نوا رسید
شوریده‌ام نوایت فوق الیمار رسید

قسمت همین شناس که با عشق فرزنت
درد یکه از گدای دلها بکار رسید

در باغ دهر بیست بحرمان ما کسی
چو فصل گل گذشت تماشا بکار رسید

در بزم عیش گشت کدورت نصیب ما
درد یکه ماند و بود ز صهبا بکار رسید

یاد باد آنکه چو چشمت بعتابم میکشت
معجز عیسویت در لب شکر خا بود

مقطع

یاد باد آنکه نهانت نظری با ما بود
رقم مهر تو از چهرهٔ ما پیدا بود

تا ریکه شست یار که با وعده کرده بود
تعب بس از هزار تقاضا بکار رسید

بر ده نبود وار شان وز نقد عیش
بیاد را حق برآرم وجا بکار رسید

از بخت شور سی کرهان بلی
آبی که همچو ابر ز دریا بکار رسید

یاد باد آنکه

و نفس

از اضطراب نفس در دام مرد صیدم
دیگر از حرمین صیاد رفته باشد

خونم ز جوش تیشت شاید که وعده وصل
آن یار بیوفا از یاد رفته باشد

بعد از وفات بغربت بر روح من درودی
مپسند کز ولایت ناشاد رفته باشد

آنجا که قامت او برپا کند قیامت
صدکوه جبر و قهرت برباد رفته باشد

تا چند بر سر من از چرخ بیداد رفته باشد
یکمشت خاک تاکی برباد رفته باشد

خموشی

از بس زبان بکام خموشی کشیده ام
کر گشت گوش هر که بگوشش درا رسید

از رونق داد جلوه گری داد و فق منت
دست دعا برهمن صد مدعا رسید

نقص غرور همت ما نی برتری
حیف سعادتی که ببال هما رسید

از بیم راه نامه من شد شمار بار
پیغام کی گذشت الکن نداشتم بتو فی صد کجا رسید

امشب که از خدنگ تو زخمی بما رسید
پیغام حسرت از دل صد بینوا رسید

عیب

بر آستان رسانند مرا بوریای فقر
این طفل بی سواد ببین تا کجا رسید

حاشا که کس ز دشمنی ما زبان کشد
شد برف را بکف پای ما رسید

از دفتر سعادت ما و ز طالعت
منشور دولتی که ببال هما رسید

تیغ نگاه دست تو مرهم روح بخش ما
هرکس بکار رسید تا ب نگاه رسید

از ناله عندلیب بهرکوی و در رسید
رهرو بکاروان ز صدای درا رسید

جنون

یا وای بر اسیری کز یاد رفته باشد
در دام مانده باشد صیاد رفته باشد

آواز تیشه امشب از بیستون نیامد
شاید بخواب شیرین فرهاد رفته باشد

از عالمی ندانم آگاه که کرد او را
می خورد و رفتم آنجا از یاد رفته باشد

از آه دردناکی سازم خبر دلت را
روزی که کوه صبرم بر باد رفته باشد

پر شور از جنون است امروز کوه و صحرا
مجنون گذشته باشد فرهاد رفته باشد

عشق

یا وای بر شهیدی کز یاد رفته باشد
در خون طپیده باشد جلاد رفته باشد

چون غنچه بال هستی از خویشتن فرو ریخت
زین دامگاه وحشت آزاد رفته باشد

احوال دل مپرسید از جوش اشک بیخود
کین خانه را ز سیلاب بنیاد رفته باشد

در گلشنی قدش کز دیده جلوه پیرا
از یاد قمریان شمشاد رفته باشد

از شور درد عشقم محشر ز خواب برخاست
در گوش هر دو عالم فریاد رفته باشد

دل

یا وای بر اسیری کز داد رفته باشد
معلوم از در او ناشاد رفته باشد

پیغام پر زدنها از مرغ دل نیامد
شاید به بیضه دیگر صیاد رفته باشد

رحمت بر اسیری کامد بدام زلفش
با صد امیدواری ناشاد رفته باشد

مکین

کرد از نی چمن باد صبا پیرهن درید
گل جدا لاله جدا سرو جدا پیرهن درید

محو یک بیت بهشت چشم چو نرگس دارد
کز تماشای چمن گل بجدا پیرهن درید

گر ز نعمت طلب بوسه کنم رنجه مشو
کی کرم از طمع خام گدا پیرهن درید

هر که نام تو برد دل ز من آرزوی عشق
دلم بی‌تو ز کجا تا بکجا پیرهن درید

دم بدم سینه دم از تیزی مژگان ترا
تو مکین بیم و دل بجدا پیرهن درید

واله

یار هر دم ز منی خفته جدا پیرهن درید
بلکه نه میکشد و باز ز رعنا پیرهن درید

کو غم از غنچه چه پیچیده اید در جنگ
باکه ز پیش که ز شوق بجها پیرهن درید

دم زدن نیست بجانم نه هواداری تو
که چو برگ گل از نسیم صبا پیرهن درید

من همان بر که از نیم نگه ناله و آه
که روش نازکی و از باد هوا پیرهن درید

گر از آن غمزه بهر کس زنی تیر کمان
دل غنچه چو دیده جدا دیده جدا پیرهن درید

جامع

از کوی دوست هر کس دلشاد رفته باشد
در ذوق بهشت او را از یاد رفته باشد

ظلمی که کرد هجران بر عالمی چه پروا
بهر بیکسی بظلم بیداد رفته باشد

بر آتش دلم بر از جوی وصل آبی
زان پیشتر که خاکم بر باد رفته باشد

عهدی که کرد با ما لعل لبش همانا
از شوخ نازنینش از یاد رفته باشد

از آب و رنگ جامع در گلستان زیست
گویا که نقش سرو آزاد رفته باشد

بیرو خود و نشانه و

شادمان

شیدا چو کرده‌ام صفتش را بجان و دل
در روز حشر قاضی خلق و جیا نشود

خود اسپ ناز کرده و گردد سوار خویش
خود نیزه و تیغ و ترکش و خود هم کمان شود

خود فوج بهار دو کرد و کند صفت
رنگین لباس چو شود و با همه نشود

آیینه را بگیرد و بیند جمال خویش
خود را بخود هم بیند و خود بعجب نشود

شیدا

خود یار من بیمار شود خود فرز نشود
خود عندلیب و خود گل و خود بوستان شود

منصور را بدار بر آرد چو صهبا
خود گوید او انا الحق و خود [illegible] شود

خود بلبل و خود بهار و کند جلوه ظهور
خود ماه و مهر زهره و خود اختر شود

خود مهر و خود عتاب کند خود [illegible]
خود باز [illegible] بود و خود [illegible] شود

هر رنگ صد بهار چو آرد خود نگار
خود غنچه خود گل و چمن و بوستان شود

صهبا

خود حسن عشق دلبر و جان جهان شود
خود ناز و خود کرشمه و [illegible] و فنا شود

قاسم چو شرح [illegible] از [illegible] و قال او
گاهی بجان بیا و گهی بی نشان شود

گاهی [illegible] دلم از [illegible] شود
گاهی بمجلس لطف گل ارغوان شود

گاهی اسیر [illegible] خانقه شود
گاهی [illegible] خانه دردی کشان شود

گاهی درون پرده جهانی [illegible]
گاهی برون پرده جهان در جهان شود

قاسم

گاهی درون پرده عزت بنا شود
گاهی برون پرده [illegible] عیان شود

کروای

علی

علی از شوخی طرز سخن آرام دل دارم
که تا در گوش ها میرسد سنجاب میگردد

جمال از کشش تا میبرد از خویشتن ما را
بچشم قطرهٔ رنگی که آید خواب میگردد

ز ابروی عالمی را قبله چون ازین زیبا رفتی
ببین از خویشتن هر گوشه محراب میگردد

دلی در سینه دارم از کتان یک پرده نازکتر
که از جوشش هک تا میکنم مهتاب میگردد

تو چون رعنا شوی ناز بالین در خواب میگردد
برای سرو و قمری بستر سنجاب میگردد

فانی

از خواب دیده فانی روی چو زد بهشتی
در عین خواب بهجت زیاد ازو برآید

کس چون زبان گشاید در عیبش که گفتی
از غنچه کی درین باغ بالا برو برآید

تو بر رقیب بستی تهمت ز عشق مویه
کی آه دردناکی از جان او برآید

تا نامراد باشیم محروم از تو دلی
اغیار را بوصلت صد آرزو برآید

گل دیده رنگ بویت از رنگ و بو برآید
بلبل شنیده نامم از گفتگو برآید

بهار

ای طبیب دل بیمار بگو بهر خدا
کمان چاره بسوخته که بیمار تو باشد چکند

قصد جان و دل یاران بود اندیشهٔ تو
بیدلی کز دل و جان یار تو باشد چکند

چه غم از سینه ریش و دل افگار مرا
سینه ریشی که گرفتار تو باشد چکند

شوخی دیده بجز از درد گرفتاری عشق
درد مندی که گرفتار تو باشد چکند

هر کی عاشق رفتار تو باشد چکند
طالب دولت دیدار تو باشد چکند

خروشی و یاربی بر لب کرشی بود بی
کم ز ایکم بر بالیت بشی که دو با پنهان دهد

ابن بنده زسر روان چو شوره بسته جان دهد
با جاه پیش نیکوان هرکس نشسته آن دهد

یک لحظه ای مقصود من بشنو زبان و سود من
تا نکته خون آلود من شرح غم با هجر الضاد دهد

دردیکه از جانان بود خسته ازی جان بود
یک دیده دیگر آن بود کو وعده درمان دهد

خسرو

نازکی رخ جانانم بوی گل خندان دهد
خوش شوقت باد صبحدم بوی و نشان آن دهد

باشد بهشت همدم جا نوخت زخم دل هم
در موم زنده آتش با شهد چو آمیزد

میکشان

کو چشم تو که خود خون دل مشتاقان
بیمار ز پر خوردن شربت بپرهیزد

همای محجوبان رخ در حسن بکن دعوی
با زلف تو از هر سو منشور بیاویزد

گر زیر درخت گل باز آئی و بنشینی
هر باد که برخیزد گل بر سر گل ریزد

ظهیر فاریابی
نظیر

با یاد قدرت ساقی چو نمی بقدح ریزد
صد کشته دل زنده از خاک بر انگیزد

تبسم شور محشر در زمان انگیزد عالم را
ز حیرت چون دل ما سیماب میگردد

سکندر در آب گوهر لعل خدا انداز
ز حیرت مهر و مه در حلقه گرداب میگردد

عقیقی لب یازنی بیت در کنج دلت ها
سکندر کرد عالم بهر یکموم آب میگردد

در این دریا نه تنها قطره سر از پا نمیداند
زبان موج هم پیچیده گرداب میگردد

صائب

ز آتش بیگون سرچشمه سیماب میگردد
دل آهن زبرق تیشه من آب میگردد

[illegible]

دزدیده است نقد دلم را دهان او
دزدی ربوده است که پیدا نمیشود

دادیم جان و دل که میسر شود وصال
چندان بناز گفت بابها نمیشود

وه چون کنم چگونه بتوانم که گفت نیست
دلدار یار میشودم تا نمیشود

صرفی

آن ماه مهربان بمن مبتلا نمیشود
هر چند سعی میکنم اصلا نمیشود

حسن را روی خوب تو سنجد که میکند الحق
برای آنچنان بلبل گلشن آنچنین باید

فانی که کرده خم چو نیم سرو قامتی
خوشدل بجلوهٔ گل گلشن کی شود

گفتم بنامهٔ تو مگر شاد دلم صبا
آیا کشاده این گره از باد کی شود

شد تنگ دل وزین بیداد هجران
ای پندگو بمی تو آباد کی شود

فانی

در دل ترحم آن بت جلاد کی شود
بر من بداد از سر بیداد کی شود

صرفی دوای درد خود از غیر او مجوی
تسکین آتش دل شیدا نمیشود

دور از آن لبهای میگون مانده جامی تلخ کام
حسرتی رفت و نشو بش خار او بماند

گر چه برگشتن ز عمر رفته نتوان در بهشت
عمرها چشم براه انتظار او بماند

ذوق مرهم نیست مجروح خدنگ دوست را
زخم پیکان بلکه در جان فگار او بماند

سرو من بگذشت و طرف چمن و گلشن
شاخ گل با آن لطافت شرمسار او بماند

جامی

یار رفت از چشم و در دل خار خار او بماند
هر کجا صد خار حسرت یادگار او بماند

صد

نظاره کی را از برون سهلست در پر ز خون
ای یوسف از جا ببین که چون جان زلیخا میرود

گر من نامحرم ز بیخم ای باد خوشبوی چمن
انجا خرامانی فاکه بین کان سرو بالا بگذرد

از نامرادی یاد کن ویران دلی آباد کن
امروز جانی شاد کن باری که فردا میرود

گفتم که سازد سو بسو خصمان چون مژگان او
من در میان گیرم ابرو او آشکارا میرود

خسرو

باز آن بلای عاشقان ایمک بصحرا میرود
دیوانه میآید همی اکنون تماشا میرود

عاشقان را ز بهم غم عشق و عیش دگر است
شادمانی برایشان نغمه کم میباشد

گر جفا آید از آن شوخ و گر لطف خوشست
که غم و شادی ایام بهم میباشد

رحم در بند ببست این سگ دلان بی حمیت
لطف در مشرب این قوم ستم میباشد

فنا

کار خوبان همه بیداد و ستم میباشد
کرم و لطف در ایشان همه کم میباشد

گر چه شرم نشید ابرو هم نیست کام ما از دو
بیهوده جور و را از دو عمری ببود ابگذرد

خط خوب تو ز ما نیست بهر ضبط دلها
ور ذکان دیده بهار و زمان اینچنین باید

و من عالم چو کی شت و در عشقتو سلطانا
ایمه عالم بدست آورد سعد اینچنین باید

ز مجموعه ز دو عالم لب زنده کن انکه
خضر را کوی ایمک آبحیوان اینچنین باید

حسن دهلوی

زهی روی تو و تازه گلستان اینچنین باید
بخنده بیفشانی گل گل فشاندن اینچنین باید

زانکه از کوی فنا منزل ما بر رفت
وادی ما بر کوی عدم میباشد

حسن

خواجه سلمان ساوجی

باد صبا بباغ ببوی تو میرود
در گلستان حکایت روی تو میرود

زان آمدم که بر سر کوی تو سر نهم
مشتاق بیکسی که بسر کوی تو میرود

چون بگذرد نسیم سحر او ز دور جهان
از چشم مست آب ره جوی تو میرود

با باد بوی زلف تو دل ناتوان من
گر میرود بباد ببوی تو میرود

از جوی دیده خون جگر بیش ازین مریز
سلمان که آب بیش ز جوی تو میرود

شیخ سعدی شیرازی

شب عاشقان بیدل چه شبی دراز باشد
تو بیا کز اول شب در صبح باز باشد

بکرشمه عنایت نظری بسوی ما کن
که دعای دردمندان ز سر نیاز باشد

سخنی که نیست طاقت که ز خویشتن بپوشم
بکدام دوست گویم که محل راز باشد

قدمی که برگرفتی بوفا و عهد یاران
اگر از بلا بترسی قدم مجاز باشد

دگرش چو باز بینی غم دل مگوی سعدی
که شب وصال کوتاه و سخن دراز باشد

وفای اصفهانی

این دل شوریده ام در کوی جانان میرود
همچو بلبل هر گلی سوی گلستان میرود

من چه پروا دارم از مهتاب عالم در جهان
در شب تاریک من آن ماه تابان میرود

از فراقش چند نالم ای رفیقان دمبدم
اشک خون از راه چشم تا بدامان میرود

خبر کی دارم که دلبر در دیار دیگری
بر جفای کشتنم چون مست و خندان میرود

شکر جور و جفایش رهبر کوی وفا
دلبرم هرگه که با زلف پریشان میرود

قاسم سر و جان باختن اندر ره جانان
شرط است ولی مردم عاشق نتوانند

سرمایهٔ شادی جهان مستی عشق است
آنها که از این می نچشیدند چه دانند

در کوی تو گر پای نهم عیب مفرمای
عشاق ستمکش سر از پای ندانند

سلطان سر کوی تو ملک دو جهان است
هرچند که محروم ز بیگو نستانند

در پای خیالت از ابر کرم آید
صاحب نظران در روش از دیده برانند

خورشید جهانتابی و من ذره خاکی
هر ذره به سرگشتگی تاب تو دارد

در عین نماز آنکه دو دست نیازی
سر بر خط ابروی چو محراب تو دارد

چون دفتر گل باز کند غنچهٔ روشن
شرح سخن طرهٔ پرتاب تو دارد

شب همه بیدار بود مردم چشمم
تا چشم بدان نرگس پرخواب تو دارد

۳ جان تشنگی از شربت دیدار تو دارد
دل تشنگی از لعل سیراب تو دارد

قاسم تو داد [illegible] چون [illegible]
رفت و منفعت سر دار سلامت باشد

طوطی ما گر از این پیچ با تو حرفی نیست
گرچه شکر خذلب یار سلامت باشد

گو بمیرم ز بیماری غم ما و رقیب
یارب آن نرگس بیمار سلامت باشد

حسن اگر رفت از یار سلامت باشد
گل اگر رفت عزیزان سلامت باشد

شیرین سخن خسرو از [illegible]
[illegible] قطره [illegible] آب تو دارد

برخاست

ای صبا

گفتی که ز دوم تیر قد ز برد لم بهشت
نزدیکترم لطف بما این چقدر بود

طی

آن بار که خاک ره او نور نظر بود
افکند مرا از نظر آیا چه نظر بود

از جور مرز لعلش بگریخت کمال آری
با یار درین خلوت اغیار نمیگنجد

هم دیده او تا به تماشا حسن رخش بیند
کانجا که جمال اوست ابصار نمیگنجد

چون پرده برانداز دی عالم برانداز
جایی که یقین آید پندار نمیگنجد

بسیار طلب کردم اندر همه مسجدها
بهترین ترا از ابروت محراب نمیباید

قصاب

سنبل چو ز زلفت پر تاب نمیباید
سبزه چو خطت بر لب سیراب نمیباید

هر جور و جفایی که از آن زلف کشیدی
طوسی همه شب تا بکی دور قمر بود

بگذشت خیالت بچشم من گریان
ننشست در آنخانه که دیده که تر بود

آورد صبا از سر زلفت خبری دوش
مسکین دلم آشفته شد آیا چه خبر بود

آنها که رسیدند ز نامت به نشانی
در عالم حیرت همه بی نام و نشانند

قاسم

آنها که بجز روی تو جای نگرند
کوته نظرانند چه کوته نظرانند

قصاب طلب کردم تا خون حسن ریزد
از زلف چنین خونی قصاب نمیباید

شب زخم رویت افتاده بکوی تو
با خشت سر کویت سنجاب نمیباید

این یکدو سه شب با تو بر بام نمایی
از روزن مسکینان مهتاب نمیباید

شوکت

شوکت اینجا بزبانی فهم شده دلکوب ترا
نغمهٔ بیت خموشی که گلوگیر شود

بسکه از نازکی فکر ضعیفست تنم
دخل بیجای مرا حلقهٔ زنجیر شود

نقش آن آینه چندین نتواند که کشد
آب در شیشهٔ آیینه اگر شیر شود

نتوانم که ز روی تو نظر قطع کنم
مژه در نظارهٔ من گردم شمشیر شود

قالب از بسکه تهی چون سر و پیکر شود
چه عجب آینه از حلقهٔ زنجیر شود

۲

کمال

کرم ز بس که یک خویشتنم نمود یار
من کمینم و در چشم شمارم همه دشمنند

بگریم که بچون زخم بپوشم ز طیلسان
از نالهٔ دلهای فگارم همه دشمنند

گر آه من اثر نو نداند که بخت نیست
مرغان چمن نالهٔ و زارم همه دشمنند

زانی چو بکم اندر و کوی نکی نجو
تا حسن من این در نگذارم همه دشمنند

من بر سر انگو بچه کارم همه دشمنند
در هر بسی روی که دارم همه دشمنند

کمال خجند

در جام می عشق سرمستیم زیرا
در بزم وصال او بسیار نگنجد

شیدای جمال او در خلد نیاساید
مشتاق وصال او در نار نگنجد

امروز مرا در دل جز یار نگنجد
دل باز چنان پر شد اغیار نگنجد

گر خلق نبیند کمال از سخن نیست
چون معنی نو در قلم آرم همه دشمنند

یاران اگرت جان برآید بتحفه
من نیز بیارا نو بارم همه دشمنند

کرد نشئهٔ شمع جهان‌سوز بکردم چندان
که پر سوخته‌ام شعلهٔ دیدار شود

بوسه زدم لب خود آنقدر از لعل لبش
که دل خسته‌ام از ورد سبکبار شود

واله

چه بهشتی است که دستم کمر یار شود
منت بوسه‌ام آن شرف گفتار شود

سخن از مستمعان عذر پذیرد صائب
قطره در گوش صدف گوهر شهوار شود

غفلت راه نمایان نه پذیرد اصلاح
راه خوابیده محال است که بیدار شود

پای بیرون منه از گوشهٔ عزلت صائب
تا گلستان جهان یک گل بی‌خار شود

بسکه خالی ز می مستی این دل نهفت
دیده خسته بی فائده خار شود

خطا کرد رخت رنگ حنا می‌بست
چشم بد دست تو محتاج که بیمار شود

صائب

در جگر خوردن عشق جگردار شود
که شرر شعلهٔ سرکشی ز خس و خار شود

سر من از تلخی این درد بپرسم حیف است
که شکر خنده او شربت بیمار شود

شوکت چکند هیچکسی یار چه زیباست
خورشید غلام رخ رخشانش دارد

یعقوب صفت کشته دلم وای که هیهات
یوسف به ته چاه زنخدانش دارد

رفتی ز چمن شوخ قبا بر من و سرو
دیدیست که گلزار بدامانش دارد

همچون مه نو دوران بهر من واهمه گندم
نان ریزهٔ چینی ز سر خوانش دارد

شوکت

دل داغ ز خط لب خندانش دارد
شور دو جهان کرد نمکدانش دارد

۳۳۷

میتوان شمع ز رنگ تو بجای گل روغن
هر کجا نور رخت گوهر شهوار شود

وله

جرم ما اینکه بکوی تو نمودار شود
فریادم ز رخت چو خط گلزار شود

صائب

نظر عاقبت اندیش اگر هست
بی برگ و نوایان جهان بی ثمر اند

از مردم افتاده مدد جو که اینقوم
با بی پر و بالی پر و بالی دگر انند

گوشی و نگران خواب برای خبریت
در خانه در و دیوار ز صاحب خبر انند

آنکه از چشم تو افکند مرا بی تقصیر
چشم دارم بهمین درد گرفتار شود

صائب

گل رخسار تو هر جا که نمودار شود
لاله بر شبنم گل بستر بیمار شود

گردش چشم تو برهم چو زند عالم را
شور محشر ز دل شمع نمودار شود

بر زدم زدن از لطف نگه کس را
نازت از قد تو گر جلوه نمودار شود

راه صدق قافله بوسش زند آتش
هر کجا غمزه خونریز تو سردار شود

میتوان رفت بکنعان به پیراهن در مصر
بوی پیراهن اگر قافله سالار شود

عشق فکر دل غمخوار ما دارد بیش
دایم پرهیز کند طفل چو بیمار شود

در صفای دل ما حسن بود جلوه طراز
آه ازان روز که آیینه ما یار شود

تن چو کاهیده ز غم رشته جان میگردد
دل چو گردید تنک پرده اسرار شود

عشق ناصح بود تیغ زبانی دارد
صبح چون بست علم و شمع نگونسار شود

غفلت

شاهان گدایان درش لب دو جاوید
دریوزه کن هر دو که شاه دو جهانند

تنها نه من دلشده از صدق بر آنم
ارباب یقین جمله ز تحقیق بر آنند

نام از تو نشانه ز نشان جمله تو بودی
چون شاه شها همه بی نام و نشانند

با و ملکوت شان سراپرده معنی
در فقر و فنا از نظر خلق نهانند

آنها که ز هر گوشه ره دوست نگرانند
در دور دو عمر رو دو جو صاحب نظرانند

صفا

شد زنده جاوید شهید غم عشقت
آنها که ندارند غمت مرده دلانند

کار تو دلا عاشقی و شیوه رندیست
خوش باش که اهل دل و این شیوه بر آنند

جمعی که ابر تو بیگانه خالست
چون نقش هستی پر کاهی نستانند

در مجلس رندان سخن از زهد نگوئی
تا آنکه ترا از نظر خویش برانند

مستان دو چشمان ترا حشر نیابند
چون صید دوم در پی کوی تو روانند

شهید

این دو سه نادان سپهی دل که در آفاق
چو غنچه بصد فتنه علم پرده درانند

در دست چه دارند بجز کاسه فانی
آنها که درین باغ چو نرگس نگرانند

من کیستم و در چه شمارند فلکها
در دایره عشق ز بی پا و سرانند

غیر از ذکر عشق که پاینده و باقیست
باقی همه چون موج ز دریا گذرانند

این زهد ادبشان ز ره ایمن نجرانند
دین دوست و دین آبکشان پاک برانند

صائب

۲۵

حدیث عشق کرده بی‌نوا فانی که در گوشت
بود که پنبهٔ غفلت ازین ویرانه میسوزد

میان عشق ای مجنون حسن بیابت ارزن آری
بود بلبل به پر گلشن و ویرانه میسوزد

بچشم بیحجو و لیلان شانه را برکنی که در زلفت
دلی دارم که گر فولاد باشد شانه میسوزد

خس و فانی که بر چشم بدوز از کی یاد خود
شب هجرم بجای شمع در کاشانه میسوزد

غافل
کسی را دل بر احوال من دیوانه میسوزد
که تنها خود بجای شمع در کاشانه میسوزد

دلم سوخت بکنج بیکسی نفس نشد روشن
چراغ بیکسان در کوه و ویرانه میسوزد

بدل تا آتش افتاد از غم او دیده گریانم
بلی در زیر آب ادهم جا فانه میسوزد

زعشق فانیان سوزست بزم کون و دین روشن
ز رنگ آتش داغ کعبه و بتخانه میسوزد

ز بیتاب محبت راز پوشیدن نمی‌آید
دلی دارم که پیش شمع دیوانه میسوزد

واقف
دلم در سینه‌ام گرد از غم جانانه میسوزد
چراغ تیره را مانم که در میخانه میسوزد

هوا در بیکسی باد خزان صایب خبر دارد
که شمع و لاله و گل سخت بیتابانه میسوزد

ز شمع انجمن آموز آیین وفاداری
که تا روز نفس بر تربت پروانه میسوزد

بکار آید که در گلشن ز عشقت نام میگیرم
ز شرم غنچه‌ام آورد بلبل خانه میسوزد

ز باد صبح چون زلفت بهم پیچ و تاب میگردد
دلم در سینه همچون چراغ خانه میسوزد

صایب
ز رنگ عارضت جانان دل دیوانه میسوزد
ز برق چشم جادویت فلک رفتانه میسوزد

آشیانه

من خود ز تو دیوانهٔ مطلق شده بودم
زنجیر سر زلف تو دیوانه ترم کرد

خسرو

زلفین تو سرگشته چو باد سحرم کرد
خاک سر کوی تو چو صبا در بدرم کرد

دیوانهٔ روی تو پری وار کی بود
لعل تو مرا ذوق حلاوت بلبم کرد

کس نیست که او بستهٔ گیسوی دوتا نیست
زلف سیهت شام بروی سحرم کرد

جستم خبر عافیت از پیر خرابات
بیچاره مبیم داد ز خود بیخبرم کرد

دیدی اگرم زنده ز جان سخنی نیست
کامد اجل و رحم بحال جگرم کرد

شیدا

تا برخ خویش از دور ز خود بیخبرم کرد
زنهار از آن آتش سوزان حذرم کرد

خسرو طلب وصل تو میکرد که هجرت
زین جای حوالت بسرای دگرم کرد

دیوانهٔ روی تو کسی نیست بجز من
چشم تو مرا کشته ز خود بیخبرم کرد

آسوده دلی داشتم و بیخبر از عشق
ناگاه درآمد غم تو با خبرم کرد

واله

مستی می عشق تو بی پا و سرم کرد
نا بخود ز خود از دو جهان بیخبرم کرد

نا بخود شدم از آه جگرسوز تو بیمار
گویا خبر از هجر قیامت اثرم کرد

دیدن بحسن و غمزه بیکبار مرا سوخت
لطف سخن آمیز تو خون در جگرم کرد

گردم سر آن غمزه که از قید سر زلف
وقتیکه سرم داد گرفتار ترم کرد

صدرالدین

سر زلفی بعالم دام
دل رم خوردگان را
چه جانها سوختند
که تیغ غمزه خون
دلم را داد ساقی باد
درین بزم آتشم را
سحر خیزان صفا
ازان چاک گریبان
نگاه بینش که یارب
که خود کامان مرا نا
دلم را گلرخان کشو
خرابات محبت نا
حریف یک رشحه
نخستین باده کاندر

ابانی

مرا چون زگرفتی رام کردند
دلم را پخته پخته خام کردند

جوانان دردمندان را بنا حق
ز خم کشتند و شوخی نام کردند

بجا طره‌ات یاد کاکل او
زهم بگشوده بر ما شام کردند

شراب عشق تا در جام کردند
مراد عاشقی خود کام کردند

وهم صد گونه مستی شورش عشق
حریفان باده را بدنام کردند

زنی نو شحنهٔ نازنینان
لقب ما همین دشنام کردند

خیالم بود زنار عالم آزاد
دلم میل بت خودکام کردند

آیا نی مهوشان بازلف مشکین
ز جانم غارت آرام کردند

صائب

رفت رحیها نخوز توبی بال پرم کرد
نظاره ز زلف تو پریشان نظرم کرد

امید نجات من از آن زلف کجا بود
مرز و خط پرچم گرفتار ترم کرد

زیاد از آن نرگس مستانه که هرگاه
افتم که جز پایم ازو بجزم کرد

هر کز نشه از جلوه ادبیر دو چشم
این آب روان بر نفسی نشه‌ترم کرد

وابسته قدم رسم خوبی بنهادم
صائب فلک شعله چرا بی پرم کرد

نیر

سودای تو در کوی جنون دربدرم کرد
دیوانگی عشق ز مجنون بترم کرد

زنجیر جنون بود بلای من و اکنون
زلف تو مقید ببلای دگرم کرد

جنم

حسن

باز نوای بلبلان عشقم یاد میدهد
هر که بعشق بنشست خوش عمر بباد میدهد

دی بر دعای من ز ابر پرده لب گشاده بت
من کیم و دعای من بخت گشاد میدهد

هر چم بریزد بیکسی زنده بلب هیچکسی
چشم تو جور میکند لعل تو داد میدهد

باغ بهم زدم که کیفیتی بوی گل
ناله زار تو شنود فاتحه یاد میدهد

عراقی

نخستین باده کاندر جام کردند
ز چشم مست ساقی وام کردند

بعالم هر کجا درد و غمی بود
بهم کردند و عشقش نام کردند

برای صید مرغ جان عاشق
ز زلف فتنه جویان دام کردند

ظهور عارضش چون گشت ظاهر
گلستان ارم را نام کردند

[illegible] تو اگر هست [illegible]
[illegible] عراقی را چرا بدنام کردند

چو خود کردند راز خویشتن فاش
دل خسرو نهانی درد او بود
وز حیثیت [illegible] درد او نام کردند

خسرو

بتان کز زلف مشکین دام کردند
جهانی زیر هر مو دام کردند

بتلخی نام نیکو برده ام من
نکو رویان مرا بدنام کردند

بپای یار افتادم که شاید
بدست زلف خود پیغام کردند

دلم در چشم او گم دید روزی
ز خونم روغن بادام کردند

[illegible] جام کردند
[illegible] و دره عام کردند
[illegible] ناگهان را
[illegible] چشم نام کردند
[illegible] خوی رم آهو خست
[illegible] پیمی رام کردند
[illegible] بجوئی که ما را
[illegible] ایام کردند
[illegible] سینه جا که دار
[illegible] چراغ شام کردند

نماند سلیمان نه تخت و نگینش
که نقش نگین بر نگین هم نماند

اگر مرد نادان کم کو بمیرد
سخندان باریک بین هم نماند

شتربان صحرانشین گر بمیرد
شهنشاه مسند نشین هم نماند

نه مرهم ز درد عاشقی کشته گردد
شکر خنده نازنین هم نماند

حسن

نماز ای بت چین که چین هم نماند
وز ارض جهان اینچنین هم نماند

گفتم مگر زمانه عنایت کند نکرد
بخت ستیزه کار بفرمان شود نشد

حسن

گفتم مگر که کار بسامان شود نشد
یار از جفای خویش پشیمان شود نشد

همین ماند ز مکین حسن را

بچرخ برین مکینی بچه دایم
نمانی و چرخ برین هم نماند

نماند چین هیچ بتخانه آباد
که بتخانه چین و ماچین نماند

عمر حسن ملازم اصحاب درد بود
بسیار خواست تا که از ایشان شود نشد

کرم بکریم نه کبر قند آن ابد نگر
لعلش بخنده شکر فشان شود نشد

ابری بلند خواست پس از روزگارها
خلقی در انتظار که باران شود نشد

گردی که خیزد از ره تو نور دیده را
این دیده فلک شد که کراتو شود نشد

از بهر دوست آب زدم خانه دو چشم
شبها بدان خیال که مهمان شود نشد

بازنوای

بموزون ... [illegible] ... دارد

خرد

بت نو رسیده من هوس شکار دارد
دل چید کرده هر سو نه یکی هزار دارد

چو نیی طبیب دلها دل درد مند عرفی
طلب علاج کردن ز مسیح عار دارد

من اگر بنام ایطلی تو نوازی من برنجی
سزد ار کسی بنالد که بسینه خار دارد

بکجی دگر بپویم بکی از تو دل بیاوم
سخن رقیب نیست اگر اعتبار دارد

اثری عجیب دیدم بت من ز تیغ [illegible]
که خطور آن بخاطر جگرم فگار دارد

امیری

مددی ز نار مویش که دل فگار دارد
نظری ز چشم جادو که بسینه خار دارد

چو برست خم و نظری بمردمی کن
سخنی بگوی بادی که دل فگار دارد

بروای صبا و حالی که مرا ز هجر دیدی
برسان اگرچه دانم که کم اعتبار دارد

نرسن به [illegible] ز لعل [illegible]
تو نباشی غافل ایجان که هنوز کار دارد

رو و آنچنان بجولان که بر سیاه کرده
سر این سیاه کردم که چنین سوار دارد

بهمه شب [illegible] که زانو اگر امیری
که ز تیغ غمزه تو دلم فگار دارد

بخدا که سینه ام را [illegible] و جان بر [illegible]
که درون خانه تو دگری چکار دارد

تو نشسته [illegible] نهانی ببری که [illegible]
که هنوز چشم [illegible] اثر خمار دارد

تو [illegible] که [illegible] رقیب ناموافق
چه شکست [illegible] که قرار دارد

برو ای سوار رعنا به هوز [illegible]
که ز تندی سمند دل پر غبار دارد

بکنج رنج دیدم چو قند لبش بکنج سردی
که زآب دیده جوی بکنار من نیاید

جامی

رخ خود بخون نگارم که نگار من نیاید
غم او چو کشت زارم بمزار من نیاید

منم و گرفته کردم ز شکسته ات بقری
شدم آنکه او بعمدا بکنار من نیاید

منم و فراق دیدم ز خوشی جز غم آرام
که از آن دیار مرغی به دیار من نیاید

شب و روز جدولی خون بدو رخ چه جوی داری
که ستاره سعادت بشمار من نیاید

۲۲

از چهره ساخت جامی ز دو دیده شمع یعنی
که ز کان عشق نقدی ز عیار من نیاید

چه دهم دلی باور که خوب ازو ببست کارم
بکار آید او را که نگار من نیاید

ز رهش چو خاک گشتم چه بود که بود کیهم
که ببهشت باشش باری ز غبار من نیاید

بکدام کام از خوشی زنم از آب جنت
بحرم چو زخم سمی به نوار من نیاید

خط سبزه کامد از گل که زنی نسیم بیکش
چکنم که این بشارت ز بهار من نیاید

عرفی

چکنم بوسی گذشت بکنم ز من ای پی کس را
بهمین که دل خیالی ز تو در کنار دارد

ز زیب های زلفت جز بست موجودم
که بحلقه حلقه او دلم کنار دارد

برو ای تو از زمین مکن التماس محبت
که پی زاری خود دلم قرار دارد

برهم اگر فته نرزل غم او که جان ستانه
اگر این بوسی ندارد به دلم چکار دارد

دلم از دیار هستی سفر اختیار دارد
که ز بهر نقش من عدم انتظار دارد

اثری

محتشم

بی وفا یارا وفا و یاریت معلوم شد
رنجشی خون دلم و دلداریت معلوم شد

گفتمت مستی ز جام حسن خواهم رنجشی
آری آری زین عمل بشاریت معلوم شد

شد رقیبم خصم گفتی جانبت دارم نگاه
آوم کشتی و جانب داریت معلوم شد

دوش میگفتی دلا دعوی بی زاری زیاد
است این دعوای آه و زاریت معلوم شد

الحمد میگفتی پیشم ز خوی محتشم
از تعصب خوردن ناچاریت معلوم شد

عطار

بجز این جز نظر کردن حرام است
گنه گر این بود طاعت کدام است

میان مسجد و میخانه راهیست
غریبم عاجزم این آن کدام است

و گر زهم مقام من کدام است
که آنجا خانقاه خواص و عام است

برو عطار خود میشناسی
که مرد کیست سرگردان کدام است

نظیری

گل نو رسیده بوی ز بهار من نیاید
بکنم نسیم گل را چو نیاز من نیاید

دلمن چرا چو غنچه نشود دریده صدجا
که صبا رسیده بوی ز بهار من نیاید

اگر ای حریف داری نظری بوی یاری
تو بهار خویش خوش کن که بهار من نیاید

در قمار عشق خود ای بمودی حریف شده معلوم این احوال ما را همه عمر تشنه بودم با مید آب حیوان

خوش حریف از حریف آزاریت معلوم شد که هر دیگران دنیا نیام آب است که بخواب شور دیده بکنار من نیاید

عاشق

مسکین دلی که کرده‌ام خالی که کامم میرود
در پی برای حشمتش بیگ و اوّلم میرود

من خود فنا دوم متمّشم ز نکار روان بهار ز
از پیش با نگم میرود در پی فغانم میرود

این ره چه میروم از کف عنانم میرود
شب تا سحر بغنوده‌ام امروز کرکش بلنوده‌ام

از بهرهای او چون یاد می آید مرا
آه از درونم میرود نطق از زبانم میرود

سعدی

آهسته رو ای ساربان کارام جانم میرود
آن دل که با خود داشتم با دلستانم میرود

صد ره پشیمان میشوم عشق ز بیم خوی او
از شکوه او قصه تا از زبانم میرود

من میروم با رزان بکلفت آن بیمار عشقم
امروز نی با دوستان از استانم میرود

۲

سبحان حسن دوست هر روز بکرود از دون
بیمار عشقم هر زمان تاب و توانم میرود

بازآی در چشمم نشین ای دلبر نازنین
کاشوب و فریاد از زمین تا آسمانم میرود

او میرود دامن کشان من زهر تنهایی چشان
دیگر مپرس از من نشان کز دل نشانم میرود

من مرده‌ام بیچاره‌ام بیچاره‌ام
کوی که کسی دور از او در استخوانم میرود

در رفتن جان از بدن گویند هر نوعی سخن
من خود بچشم خویشتن دیدم که جانم میرود

نو برده خواب چشم من منخواب چشم دیگران
محمل بدار ای ساربان تندی مکن با کاروان
سعدی فغان از دست ما لالا بی بنود ای بیوفا

شبهای هجران تا کجا یارب فغانم میرود
کز عشق آن سرو روان گویی که جانم میرود
چون صبر بنود در جفا کار از فغانم میرود
بیوفا

عالی

وربی اقبال او و ادبار میباید کشید
بهر نخل قد او این بار میباید کشید

صافی

کر بجو ای کنج اہل زار میباید کشید
محنت و شکستکی بسیار میباید کشید

محتشم

ز آفت سینی کر بخشش تاب و توانم میرود
وی زبیت دل ہمراه او و امروز جانم میرود

اینچو صدقی کر بنوشی جامه از ایام نحس
نعمه از ظلمه عمه بسیار میباید کشید

ره بسوی صومعه داری بکن تو خالیا
رفت خانه بر سر بازار میباید کشید

کر بعید خویش صافی دم ز آرزو در راه عشق
بای اول بار غار میباید کشید

هر نفس در باغ دهر از کرده اعمال خویش
سرو او چون نرکس بیمار میباید کشید

کر بجو ای دو ستکام بابی از فی خویش
سر زبار ملامت چند میباید کشید

کر ز نعمت بند ویش سنکی در راه دین
از سر کردن ازان زنار میباید کشید

کر بجو ای چو غنچه از ایام حستان بست
بار غربت بر دو خار میباید کشید

کر بود در حلقه چشمان حرم کلنش
ره بیابی باده اسرار میباید کشید

در بهارستان کلزار غنچه دمن
بی هم بی از باده کلهار میباید کشید

تا بخندد بر رخ زرد تو چشم نرکسش کر تو سر ولد جهان خواهی شدن منصور وار داد غمت کز بهر من کردند جشن مرک زرین

ریخ خونریزی ز چشم زار میباید کشید خو لشکر ادر زیر پای دار میباید کشید آن ز رکابم میرود این در عنانم میرود

۱۸۲
صدادل

محتشم
میکشم از بهر محبوبی جفای صد رقیب
بهر یک گل منت صد خار میباید کشید

قاسمی
گر محبت است جفای خار میباید کشید
چون ندارد چاره ناچار میباید کشید

کار و بار عشق ابتدا طرفه دیگر است
دست اگر در کار داری بار میباید کشید

عندلیب گلشن جانرا هزاران خار خار
از برای آن گل رخسار میباید کشید

بلبل شو چو پیره از زاغ و زغن چندین ملال
بلبل گل داری جفای خار میباید کشید

از کرم کسی که بیاد میکده ای بوالهوس
میکشانرا خواری ننگ و عار میباید کشید

آفتاب
گر بگلزار و بیابان نشینی خار میباید کشید
بر رخ شاهان باده گلنار میباید کشید

ای تو جانی چون جفا دیدی حذر از دور کار
عشقها را این جفا بسیار میباید کشید

چون نمیاید درون خانه ما آن صنم
صورتش را بر در و دیوار میباید کشید

هر که عاشق شد اگر چه نازنین عالمست
بار کی را راست آید بار میباید کشید

در سر بازار مشتاقان اگر جا میکنی
صد جلد در کوچه بازار میباید کشید

صدقی
گر شدی منصور ثابت و دار میباید کشید
ز سر بازار فرخ دار میباید کشید

آفتاب است بعد ذوق خاک افتاده
سر بزیر سایه چون دیوار میباید کشید

سبحه را از دست دادی پا تو اندر هوا
رشته آن سبحه را زنار میباید کشید

مست شو از جام مستان دست شو از هر دو کون
چند بار این سرود ستار میباید کشید

گر بجوی ای ...

هیچکاری در جهان چون بی رضای دوست نیست
هر جفا پیش آید آن ناچار میباید کشید

مرزا جان جانان

اهل دل شیدا جفای یار میباید کشید
صد بلا و محنت اغیار میباید کشید

تا ز نور پاک شمس الدین نیابی ذره
بارگاه قاسم انوار میباید کشید

رخت هستی گر بسودای غمش خواهی از وفت
نقد جان را بر سر بازار میباید کشید

هر که خواهد همدم خضر و مسیحا دم شود
در پس سرگشتگی بسیار میباید کشید

از برای بت پرستی همچو نقاشان چین
صورتش را بر در و دیوار میباید کشید

سقا

هجر یار و طعنهٔ اغیار میباید کشید
عاشقا زینها بلا بسیار میباید کشید

قیس پیر بت را ز روی الفت صنعان صفت
بر کویش زحمت یار میباید کشید

ور بکوی زلف او ره برده چون اهل دین
خرقه را در حلقهٔ زنار میباید کشید

گر دل از سر انا الحق دم زند با لعل هم
در کمند زلف او بر دار میباید کشید

از برای آن گل رخسار در گلزار دهر
سرزنش از خار و خس بسیار میباید کشید

سقا

از رقیب اهل زر آزار میباید کشید
این جفا را از برای یار میباید کشید

همچو سقا بی سر و سامان بهر طور که هست
بر سر راه سالک اطوار میباید کشید

گر تو زواری که نیک و بد بهم از عشق او
هر چه پیش آید آن ناچار میباید کشید

بهر سودای غمش صد زخم بر جسم و جان
از سر هر کوچه و بازار میباید کشید

۲۱۷
جلد اول

بود و نابود تو یک قطره را نیست محل
گر زند دریا بهم ازره باد ریاست

روی صحرا چو بهم پرتو خورشید گرفت
کی تواند نفسی پیش برای صحرا شد

هر که او روز مهابت رخ یار بدید
عقل او نیست اگر فتنه زده شد

محقق از طره او نعره زنان مجنون گشت
روح از حلقه او رقص کنان رسوا شد

دریا

حلقه زلف چو زنجیر نهم پیدا شد
پیر ما خرقه خود چاک زده ترسا شد

۱۵ ×

هر که عاشق شده اگرچه بین ملامت
نازکی را نیست آید بار میباید کشید

زلف را بسته کردن خلق را ترکش
ملک بحر زیست بر سنجار میباید کشید

از برای دیدن دیدار گل یا عزیز
خواری دهقان و جور خار میباید کشید

داد خواهی را که میخواهد ز سلطان داد خود
انتظار یا مرادی یار میباید کشید

حافظ

عاشقان را در دل بسیار میباید کشید
داغ یار و غصه اغیار میباید کشید

زاهد از اسرار غافل بود وگرنی فهم کرد
بر فلک دست او می کشد میباید کشید

کاروبار شیخ شهر یکی جا
سر بپای رند و روی خوار میباید کشید

قاسم انوار

راه زهد و توبه را دیوار میباید کشید
منبر خمخانه اسرار میباید کشید

حافظا چندین المها را در ایام فراق
برامید وعده دیدار میباید کشید

در دل شبهای تار اندر اشتیاق روی یار
آه سرد و ناله خونبار میباید کشید

هر که

یکجا رگ کند بر نثر دل ز لطافت
در بر نظری سبب ز نخدانتو گل کرد

بود از نظر خلق نهان فاک مرادم
چون گره زیر پر چیدن داماتو گل کرد

دل باز کند صحبت یاران موافق
در خلوت دل غنچه پیکانتو گل کرد

آشفته دلهای پریشان گذرت
از پیچ و خم زلف پریشانتو گل کرد

از لعل لبت گوهر دندانتو گل کرد
شبنمی از غنچه خندانتو گل کرد

صائب

صد جیب چمن از زمزمه عشق تهی بود
از نغمه جانسوز بیدوانتو گل کرد

در پیرهن جرعه چون ابر کشیدی
یکرنگی عذار عرق افشانتو گل کرد

شبهای دراز تو که صحبت کرده ای
از کوهی شمع شبستانتو گل کرد

در پرده شب جام چو خورشید کشیدن
چون لمعه ز دستار پریشانتو گل کرد

خط از لب لعل گهر افشانتو گل کرد
با خضر ز سرچشمه حیوانتو گل کرد

عطار

یک نکته ز عشق گفت عطار
کام دو جهان ز دل برآمد

ما و سر دوست بر سر دل
چندان بروم که دل برآمد

فریاد و فغان ز دل برآمد

کو چشم چو چشمه بسم دیر

آوازه شهر دل در افتاد
از هر طرفی که دلبر آمد

دو چشم جزی ز دل برآمد
هان مژده بده که دلبر آمد

۲۱۶

دل

دل همان خانهٔ غربت‌گاه بگو بیند که دوش
حسن از گرد خطش در پی تعمیر که بود

مخطوط در خون زده‌ام تخته لک دیده‌ام
رنگ این بادیه‌ها جوهر شمشیر که بود

وه چو نخل مم نقاش بخون منعقد
چشم من باز در اندیشهٔ تصویر که بود

چو نگاهش دوش تهی بیرون که میرفت قلم
چشم من باز چو لوح فارسی تیر که بود

پیچتاب دل من جوهر شمشیر که بود
طرش بتقش نام برش تیر که بود

عشق

من بیدل و عشقی شده در دام بلا
شب سیه حال و پریشان ز سر موی که بود

تا بفریاد جنون من دیوانه رسند
بعد در خانهٔ دل در هوس کوی که بود

سجده دادن بدر دیر و حرم بیجری است
چشم حیران تماشای رخ نیکوی که بود

ای صبا از تو بپرسم خبر گل داری
غنچه دلتنگ بباغ از خبر بوی که بود

چشم نرگس نگران بر چمن روی که بود
سنبل آشفته و داغ از شکن موی که بود

نیازی

در آتش تنهایی افزون سحر که ترسم
این شعله کرو زاید در خانمان نگنجد

کر باغبان ببیند در گل بچشم بلبل
داند که خوبی گل در بوستان نگنجد

سرکش چو آتش مرغ سوز عشق
ترسم که دود دلها در بوستان نگنجد

مرهم بپیش قدی کو چون بجلوه آید
چندان کرشمه ریزد کاندر جهان نگنجد

نازی ز چشم مست اندر جهان نگنجد
وصف ز روی خوبت در صد بیان نگنجد

از لعل لبت

حافظ

سالها دل طلب جام جم از ما میکرد
وانچه خود داشت زبیگانه تمنا میکرد

گوهری کز صدف کون و مکان بیرون بود
طلب از گمشدگان لب دریا میکرد

مشکل خویش بر پیر مغان بردم دوش
کو بتأیید نظر حل معما می کرد

دیدمش خرم و خوشدل قدح باده بدست
واندران آینه صدگونه تماشا میکرد

گفتم این جام جهان بین بتو کی داد حکیم
گفت آنروز که این گنبد مینا میکرد

گفت آن یار کزو گشت سر دار بلند
جرمش آن بود که اسرار هویدا میکرد

اینهمه شعبده عقل که میکرد اینجا
سامری پیش عصای ید بیضا میکرد

آنکه چون غنچه دلش راز حقیقت بنهفت
ورق خاطر ازین نکته محشی میکرد

بیدلی در همه احوال خدا با او بود
او نمیدیدش و از دور خدایا میکرد

فیض روح القدس ار باز مدد فرماید
دیگران هم بکنند آنچه مسیحا می کرد

گفتمش زلف چو زنجیر بتان از پی چیست
گفت حافظ گله از دل شیدا می کرد

بیدل

آنکه در دل هوس فتنهٔ ما میکرد
کاکلش می آمد و از دور تماشا میکرد

سخت دل تنگ نشیمن خانهٔ صیاد و لب
کاکلش روزی قفسم جانب صحرا میکرد

شب که بودیم چمن ما ز محبت نو رنگ
رنگ روئیت ز حیا چو گل رعنا میکرد

رم آهوست رگ سنگ بگوش
چه عهدی کر رخت از دور تماشا میکرد

تیغ شهادتست دم روح بخش ما
هر کس بما رسید بآب بقا رسید

صائب
از ناله عندلیب ببرگ نوا رسید
هر دل بکاروان ز صدای درا رسید

از بس زبان بکام خموشی کشیده ام
کر گشته گوش ما که بگوش درا رسید

ازورد داد جلوه گری داد قامتت
دست دعا به این صد دعا رسید

نقص فروز دست حنائی برنزی
حیف از سواد فی که ببال هما رسید

صائب بنشتیم ز رگ این غزل
این فیض از کلام ظهوری بما رسید

ما را غلط بیار صنوبر کند خلق
از بسکه زخم تیغ حوادث بما رسید

بر شمان رساندم او دو پای نقو
این طفل نی سوار به بین تا کجا رسید

حاشا که کس ز دشمنی ما زیان کشید
شد سبز خار را بکف پای ما رسید

از دفتر سخاوت ما زد بالت
منشور دولتی که ببال هما رسید

دیده صاحب بیدل به پرست گران
بر گل روی تو خورشید تماشا میکرد

همه شب ناله ملوم این جنبد
دل افسرده بر روی تو تمنا میکرد

ماه رخسار تو که بنماید هنوز
که فلک ماه در آغوش هویدا میکرد

وصل جاوید حباب نظر انداخته است
قطره ما سوی کهکشان ز دریا میکرد

صائب
دل صد پاره من دفتر آرا میکرد
آتش لاله چه با دامن صحرا میکرد

سالها دل

شاید که ترا فرشته خوانند
کین لطف نزاد آدمی زاد

باد و لب سبزه کیت جستم
از عوا جگی دو عالم آزاد

از یاد کسی بیکسی کوش
پیش که کنیم از تو فریاد

جامی

از یار کهن بیکسی یاد
این پیشه تو مبارک باد

جامی بکوی یار چه ماندی زدوست باز
مس چون کنم که بخت بود نیمه من بود

عرفی

اثر صحبت پاکان بود اگر حیات
چون هوا راه ببلبل یافت هوس میکرد

هر که بر شهد کسان همچو مگس میگردد
جای شکر طعمه زنبور هوس میگردد

شاخ چمن وفاست جامی
در دام غم بلا چه افتاد

از لب جانفزای شیرین
پرویز ندید ذوق فرهاد

خود سوخته یافت لذت عشق
کز وصل نشان ندید و جان داد

خوشی

از نیم راه نامه من شسته بازگشت
اینک ندانم بتو قاصد کجا رسید

امشب که از فغان تو نخفتی همسایه
پیغام حسرت از دل صد مبتلا رسید

ناله زار بجلست که عرفی میگفت
تا لب پیر سراز ضعف نفس میکرد

رنگ زرد تو چو آن آتش خس افروزد
خون می بلبل بتماشا نفس میکرد

نامه شوق چه حاجت بجدی خوانی دارد
در ره شش آمده پای جرس میکرد

در ره جور تو هر کرا گفتم
درد تو لا دوا ست میگویم

هر کرا دیده شد غبار رهت
دیده را توتیا ست میگویم

جامی

دل فرقت ز ابلا ست میگویم
رنج مجنون بیم و در بست میگویم

جامی مکن از بار فغان کرتی کرد
یاران بو وز دیده ستم یار بنالد

در فقر شهی جفت چه اکاهی از ابر ست
کاه زرد دلی در تک دیوار بنالد

جامی

رفتم بباغ سرو قدا همرهم نبود
وان نو شکفته غنچه لب خندانم نبود

قتل من کار تست میگویم
قتل تو کار ماست میگویم

هست هر موی زلف تو عمری
جامی بعمر ما ست میگویم

سر من گفت درد بیت حیف ست
رنج دردل عمر ما ست میگویم

۱۴ لب تو جود نرود میگویم
لب من جا بنوست میگویم

هر جا که بود جلوه بی برسمند ناز
جانم ز رشک سوخت که جانان نبود

باغ چمن کرفت بسیر و فغان کنان
کس قسمت تشنه شیرین اشتها من نبود

از جیب غنچه کل ابرسه که مینه چکید
چون دل چکیده بر دامنم نبود

کشت دلی ز لاله هر ز ار انگیز بی رخش
داغ غمی نماند که بر جان من نبود

چون ابر نو بهار بهر سو کریستم
کانرو بیش دیده گریان من نبود

جامی

دل کو ز سینه تا از غم خوبان کرخت باز
عشقش عنان گرفت بجستجو میکشد

جامی

بازم کمند شوق بجستجو میکشد
خاطر بجذبهٔ مسلک کو بکو میکشد

دور از رخت کشیده جلالی هزار آه
آه از جهت که رنج غم رو بتو میکشد

بر عاشقان بلا ز تو حقا که بر دوام
چندین بلا ز تندی خوی تو میکشد

ای هرکه هست از تو نمک جفا برد
بر دل نمک که بجستجوی میکشد

آشفته بلبلیست جدا از بهار و باغ
جامی که ناله بی گل روی تو میکشد

همت چه بر زبان نهند دل بجو وکیس
کیس با همه ز تندی خوی تو میکشد

بوی تو یافت از گل نورسته باغبان
چندین جفای خار بجستجو میکشد

پس پرتو فتحی تو بی که دور و دور لعل تو
از ستم زیاده ز نهر و بر بوی تو میکشد

تا جعد چو حلقه سنبل مرا چو غم
چون خاطرم بحلقهٔ موی تو میکشد

کوه کن از عشق نالید عجب نیست
گر کوه بود والله از این بار بنالد

افغان دلم آید از نقاره شب زنگ
چون ناله رخی که شب تار بنالد

آه از دل سخت تو که هر گاه کند گوش
گر عاشق دلسوخته صد بار بنالد

بی روی تو نالد دلم از سینه صد چاک
چون مرغ قفس کز غم و گلزار بنالد

جامی

هر شب ز غمت بسکه دلم زار بنالد
از نالهٔ زارم در و دیوار بنالد

از خمارم باده گلگون نیارد برون
باده از چشم غزالان حرم باید کشید

خم بود پشت گیاه از بار فیض هنای ابر
چند بار منت از اهل کرم باید کشید

شعله سودای داغ فطرتم را خاک کرد
روغن بادام از مغز قلم باید کشید

شوکت

خویش را کوته از ملک عدم باید کشید
پا بدامان بیابان عدم باید کشید

رقم شوخی جولان قد او شوکت
جنبش کلک مرا جلوه صیاد کند

در شفق دیدم هلال عید و شادی ها کرد
پیر ما بوی می سرخ و با بروی سفید

میدمد صبح مگر ما در ایام کشاده
در وفاتم شب هجر ابروی گیسوی سفید

چشمت آهو شکلی آهوی بیکش ختن
چشم خوبان دگر در عنت آهوی سفید

آصفی

تا برآورد خط از آتش می روی سفید
تیغ پیرانه سر آتش زده در موی سفید

۵ تا شود شوکت که نخورشید تبخال لب
یک نفس از صدق بچون صبحدم باید کشید

فارغ زبوی غالیه و جعد سنبلم
خاطر بجعد غالیه موی تو میکشد

هر جبلی که بافته رشته مراد
سررشته اش بحلقه موی تو میکشد

دانی چرا منت آن کجته دل
خود را بهر بهانه بکوی تو میکشد

هلالی

زاندل بجانب تو که همچو تو میکشد
کز دام گرفته بوی تو میکشد

آصفی میروم از عالم بجایی که ترا
طره چوگان شبست و ذقن گوی سفید

ای ترک دست

بیدل

بیدل لاله صفت داغ جگر است از ساز
دیده از بار غمش قطره چکیدن کرد

دست ما نی چو رنگ لب او بزد نقش
رود از خود قلمش جام کشیدن کرد

عکسی از چهره چو آن ماه لقا بنماید
صبح از عرق آینه دمیدن کرد

لاله از زخم دل گل که از داغ وفا
خون ما بوسه به پیمانه چکیدن کرد

زلف او دام هر کسی چو چیدن کرد
طایر هوش من از خویش پریدن کرد

اشتیاق

اشتیاق از غم آن درد بخود می‌پیچد
تا که گیسوی تو دل را چو گزیدن کرد

هر که دارد بکف از تیغ نگهی تیز
خونش از جودی خویش رمیدن کرد

شانه پنجه ز سر تا بقدم کرد دو گوش
شکوه من بیدل چو شنیدن کرد

قاصدکم رو نامه بجای نرسید
نامه بیکسی آه دریدن کرد

بر لطف آینه یکبوت چون بی بین کرد
محو و عاشق خود ناز و فریبن کرد

شوکت

ناتوان بلبل ما شد از بیضه برون
مشق پرواز بروی کف صیاد کند

سرو موزون ترا مایل رفتاری بینم
کاش طوقم کشد از گردن و آزاد کند

صورت آنکه نور چو نقاش کشد
قلم موی ز مژگان پریزاد کند

سر بزانوی من از خواب نهادی بی ناز
می‌پرد رنگ ز رویم که ترا یاد کند

عاشق از حیرت خود چون که بنیاد کند
بشکند آینه را خانه فولاد کند

۲۱۳
جلد ا

علی
غنچه سان هرکه چو تنگی دل جیست زنجیر تخیّله
کر دل خون شهیدی چو می ناب شود

علی
هرتی کاه که در بحر بود سرکردان
حل بمعنی بپیچد چو گرداب شود

علی
بیر
ره بجایی نبردیم که ز خود بیخبرست
نقش پایی بود آن پای که در خواب شود

علی
بیر
هر چه شوز بس که براهت دردی
چه عجب زهره بادام اگر آب شود

علی
مرجهو را اگر از سرو بنا بر قمری
تیغ بر گردن او تیغ سیم تاب شود

بار دوش نبود غنی بعر کار او
باد صبا بیا سکونت وفا ماند

دوش از ... که بگوشم زدی رسید
بگوشم رسیده و سوسه درمیان زار ماند

بگذشت عمر و موی سفیدی بجا گذشت
خاکستری ز قافله یادگار ماند

همچون سفیدی که بود کودک و مردمک
تا چشم دیده داغ مرا در کنار ماند

علی
منصور بار بست ز دنیا و دار ماند
پرواز کل ز گلستان و خار ماند

بجاب
ترا تا کی دو روزی خلوت نشود تا باشد
دورنگی چو طفل رعنا ترا بنو قبا باشد

ز وضع زشتی چو من سر کشم ز دو دنیا
بحرمن دانه ام گردش چرخ آسیا باشد

مرز و را بود دایم ز پهلوی بم رخت
که نان آسیابان تر از آب آسیا باشد

چنان کریم ز شوخت روز و شب بتر چراغم
کو در دشت جنون گرد سیلاب فنا باشد

زلف او دلم

غنی

آرزو روان جای در آغوش که دارد
دستی بنوازش به بر و دوش که دارد

دام در ره در بس نقش نگین خواهیست
خوشترا بیهده بر نام نشان زد صیاد

نقد بیقدر نقش پیطاوس
اگرش یکه زد از دام نشان زد صیاد

صبح دل شیفته بر صحن چمن ست
دام را خط لب بام نشان زد صیاد

چون لطفی نتوانم که مرا رام کند
دام را تا ز خط و خم نشان زد صیاد

غنی

لب بعلت چو نقاب بی تاب شود
ساغر باده ز خجلت چو حباب آب شود

بیخواب و خور افتاده غنی پیش رقیبان
این گوش دلت میل بهر گوش که دارد

گوشم بود منتظر گوش حریفان
خواهان سخنم صحبت سرگوش که دارد

تا ریکم رشته گوهر شده از اشک
این دیده تماشای بناگوش که دارد

شد رشته گلدسته ز پاداش تن زارم
آن دسته گل جای در آغوش که دارد

شیدا عشقیا

عاشق از آرزوی مرگ چو بیتاب شود
زر بقا تن دهد ار کشته چو سیماب شود

بخت شوم شده از بسکه کلوکر غنی
کر چکانند بچشم شیر نمک آب شود

خواستم کز گل رویش گل دمی چینم
چشم وا کردم و حیرت نظر آب شود

هر کرا چشم بر رفتگی پانش
شمع سان دیدنش دیده بعمل آب شود

معنی بیغم در فولاد بهمین روشن کرد
بخت گیری که مرا در قفس خواب شود

۲۱۱

بلبل طبع من از زخمت گلزار رخش
دیر گاهیست که بی برگ و نوا میگردد

در ضعیفی و نحیفی دل غم دیده من
چون هلالیست که انگشت نما میگردد

از جفای فلک و غصه دوران صد بار
بر تنم و پیرهن صبر قبا میگردد

گرچه بیداد و جفا میکند ابرو من
همچنان در پی او دل بوفا میگردد

هر که دل در خم چوگان سر زلفش بست
لاجرم گوی صفت بی سر و پا میگردد

هر که واند روش قامت او صید اید
که بلایی ز بلاهای خدا میگردد

شد طبیبی من دیوانه مسیحی نفسی
که مرا جان بلب آمده دوا میگردد

واله

نقش ابروی تو در دیده ما میگردد
همچو محراب که در قبله نما میگردد

دل ما قطره صبا بر سر کوی تو مقیم
درد مندیست با شد دوا میگردد

نجم

بهوا داری ابروی تو لاله عذار
بلکه آشفته و سرگشته چو ما میگردد

غنی

همچو گل مشت پرم بیجز از پرواز است
کو نقش را چه کشید دام شناز صیاد

بلبل شوخ مرا دام شناز صیاد
تا رنگ گل دام شناز صیاد

در سرا بکه بود انجمن اهل سرور
نوحه بنیاد کنم نوحه سرا میگردد

خاکسار بکه رود در طلب همره باد
عاقبت گرد بیابان فنا میگردد

تا شود پیرهن غنچه و گل مرد قبا
که بهر پیرهن و کم بقبا میگردد

چون بط

بی ریاضت نتوان شهره آفاق شدن
مه چو لاغر شود انگشت نما میگردد

چه ضرورست کشیدن ز مسیحا منت
کامرانی که کند درد دوا میگردد

صائب
هر که تسلیم بفرمان قضا میگردد
بر سرش ابر بلا بال هما میگردد

شوکت ابیات درشت عیبی ندارد از نبرد او
بیحد پیمانه و رفت مبارک باد بود

سخت شوری داشت از ایجاد عشق هستی ام
بلبل گلزار من از بیضه فولاد بود

نیست از حسرت دیدار تو چشم خالی
نم اشکم چو بهم گشت نگاه میگردد

سرمه چیزیست زبس سوخته است از آهم
نقش پای تو بره چشم سیاه میگردد

شوکت
یک چشم ز تو لبریز نگاه میگردد
هر ره من ره روی اش ماه میگردد

صائب از منت صیقل جگرم گشت کباب
جوهرش آن آینه کز خود بصفا میگردد

در تمنای بیتوای قافله سالار بهار
گل از چه رنگ جدا بوی جدا میگردد

حافظ
سر سودای تو امروز رها میگردد
تو ببین در سر شوریده چها میگردد

کشتی از در سر کعبه مخواه از شوکت
روز کاریست که بر گرد گناه میگردد

آنچه حسنت که در حسرت نظاره او
جوهر آینه به موج نگاه میگردد

اهل بینش چو هم بیزم نشناسد
پیش اهل کرم پیک راه دور راه میگردد

جگر خونیم بجر که بسوزی مارا
کف خاکستر ما گرد سیاه میگردد

زینهار از وقت آرایان مشو غافل که من
هر خسی پوشی که دیدم خانهٔ صیاد بود

خس

سرو چون شمشیر زهرآلود میباید بچشم
بلکه از سیر گلستان زینت شمشاد بود

صائب

آسمان تا بود با ما بر سر بیداد بود
روی ما دایم ز حرف با سیلی استاد بود

کهربا تک محبت بجذ از دل عشق
چون نالم ز ناقوس صنمخانه برآید

بیرون رود دل ز غم چشم سیاهت
این مستکی از گوشهٔ میخانه برآید

فرو نیاز شعله سوز محبت نسیم ما
داغ سوداییم چون طفل لاله مادرزاد بود

خانهای کوچهٔ زنجیر بود آیین ما
بلکه از مستی کشور دیوانگی آباد بود

ثبتی

دوش از حیرت جنونی دشمن آباد بود
نالهٔ گرمم چراغ آسیای باد بود

کوچهٔ عرفان هزار و بیکسی خانهٔ جان
خانه در درویشی ما از نسیم گل شاد بود

از قبول خلق دل سر رشته را گم کرده بود
دست زد بر سینهٔ ما سیلی استاد بود

بود روشن پیش ازین بزم گرفتاری ز من
چشم مرغ من چراغ خانهٔ صیاد بود

کار سخت از بخت جانان محبت تازه است
بیستون و قیم ز راب تیشه آزاد بود

بوکنت

شب جمال ماه ات جوانان گل بهزاد بود
بلکه آن نامهربان از گشت گل در شاد بود

بی قدر و بکم نیز ادم کی خوبرها
ظلمت بخت سیاهم سایهٔ شمشاد بود

نوی حق میداشت شب عقده بزم جنون
آهن زنجیر ما از خنجر جلاد بود

سخت سوری در شست

صد دام گل بیرم ریخته از هر طرفی
خوش صفیری ز شکست قفسی میاید

کرشمه مفتون لب خواهش چشم تبول
گاهی از دل بزبان ملتمسی میاید

شعله طور چه رو داغ جگر جلوه دهد
نور ایمن بسجود قبسی میاید

محملی راه عدم شوق بپا بانگ کرد
کعبه در رقص ز بانگ جرسی میاید

صفی

از کمی گرده دو صد لاله بکسی می آید
شعله تنک در آغوش خسی میاید

بخت خوابی برکه یمن ز نمود است
ایکه از هر آه رود دادرسی میاید

برکه در ریشه دل حسرت کاملی پیچید
آه در جان شکستم نفسی می آید

عمرها پای ز ورفته ز بیمی کام
رقص رنجه کجا از مگسی می آید

بحر بیابان فلک شعله در او بخت یکی
یاد از کوه شده وادی کسی می آید

ظهوری

غنچه و دلتنگ بباغ از هوسی می آید
شور بلبل بدل از بوی کسی می آید

باز فریاد ظهوریست که بگذشته ز حد
غالب از بر فریادرسی می آید

عشقی

خورشید من امروز کز کاشانه برآید
لیلی ز سیه خیمه چه دیوانه برآید

دودی شود از آتش خورشید نمودار
خطی که ز رخساره جانانه برآید

می که هزار و صد از عجب شهر
از میکده تا شیشه بپیمانه برآید

شد آه غمش بهم درون دل صد چاک
این زلف معنی که از شانه برآید

حافظ

ز زیر زلف دوتا چو گذر کنی بنگر
که از یمین و یسارت چه سوگوارانند

نه من بر آن گل عارض غزل سرایم و بس
که عندلیب تو از هر طرف هزارانند

ترا صبا و مرا آب دیده شد غماز
وگرنه عاشق و معشوق رازدارانند

غلام نرگس مست تو تاجدارانند
~~اسیر حلقه زلف تو کامکارانند~~
خراب باده لعل تو هوشیارانند

حسن گلی ز گلستان سعدی آورده است
که اهل معنی گلچین این گلستانانند

بیا بمیکده و چهره ارغوانی کن
مرو بصومعه کانجا سیاهکارانند

ز دام زلف تو دل را مباد روی خلاص
که بستگان کمند تو رستگارانند

رقیب درگذر و بیش ازین مکن نخوت
که ساکنان در دوست خاکسارانند

نصیب ماست بهشت ای خداشناس برو
که مستحق کرامت گناهکارانند

گذر کنی چو صبا بر بنفشه زار و ببین
که از تطاول زلفت چه بیقرارانند

نظر بخط و رخ یار کن که پنداری
در آفتاب قیامت کنی بهارانند

احمد

بپرس حال لب نوخطش عذارانند
بخون چکیده ز لعل تو تاجدارانند

خلاص حافظ ازان زلف تابدار مجوی
که هندوان کمند تو کامکارانند

تو دستگیر شو ای خضر پی خجسته زمین
پیاده میروم و همرهان سوارانند

چه آفتاب و چه ماه و چه انجم و چه فلک
بکوی حسن جمال تو خاک ره شده

چو پشت و روی بهر بنده یکدیگر دیدن
زبسکه دشمن هم این زمانه یار شده

ز دوست شوق بکیش لب پر افسونت
بکنده کاری دل جمع ناهموار شده

یکیست بهر تو بهارش کی بجا هم دی
بباغ بلبل و گل هردو بیقرار شده

رام صاحب

بدور چشم تو زهاد چی کدار شده
ز تیر ناز تو عشاق دل فگار شده

سعدی

سخنوران که حدیث شکرزان خوانند
حدیث تو چو در افتد ورق بگردانند

بکوی رام که تنها منم گرفتاری
غریق چاه زنخدان تو هزاران شده

اگرچه بی هنرم لطف را نگاه بیم
که در پناه تو بسیار هیچکاران شده

بسرگاه جوانی نهالت افشان
چو نخل وقت وفا تازه در بهار شده

هزار خون من مقصود را بدست آرند
ز رنگ خونی اشکم دواغ لاله شده

من از جهان بیکی شادم ای مسلمانان
جهانی که دو گوینده نامسلمان شند

اگر ملایکه گفتند از بره سخنی
رخ تو دیده و از گفته پشیمان شند

بکشتی که ز فرط غرقی هم طوفان
بغیر سوره یوسف دیگر نخوانند

بروز کار تو صورتگران بعیب قلم
قلم شکسته و در صورت تو حیران شند

هزار سال بهل صورتت را هر باب گفته صفت
هزار سال یکی از هزار تو منشند

این است گر زمانه وا بنای او کلیم
هیچ آرمیدنی برمیدن نمیرسد

ما را که تیغ کام بحسرت بریده اند
غیر از لب پیاله مکیدن نمیرسد

جایی که نرگس تو بود نو بهار را
در چشم لاله سرمه کشیدن نمیرسد

در باغ برق نشیمن آب و فنای اوست
کشت امید ما برمیدن نمیرسد

چون خوشه گشت ز بس ضعف ناله ام
کز لب چو بگذرد بگزیدن نمیرسد

لہ

زین بخشش آب و تاب که رو تو برده است
جز گرد روی کار با دگر نمیرسد

هر جا که تشنه ایست ز ساغر بکام خویش
زین بحر قطره نیز بجستجو نمیرسد

تا من کشیده ام میکده گر دست رهزنان
می از پی تشنه لب غیر نمیرسد

جایی که عارض تو بود جلوه گر تو خود
میراث آینه بسکندر نمیرسد

دولت بملک عشق بهر سر نمیرسد
سر تا بریده نیست بافسر نمیرسد

کلیم

چشم اثر کلیم مدارم ز آه خویش
آری ز تخم سوخته بر نمیرسد

تا هیچ دهان ترا نقش بسته اند
تنگی دل بعاشق بی زر نمیرسد

در ره زن آنقدر که رسد کف بپای هم
دستت اگر بخود دگر نمیرسد

پیدا نمیکند نمک شور سخن
تا گریه ام بموی مژه تر نمیرسد

جز راه عجز دل بسوی دلبر نمیرسد
ره سوی کعبه جز پی رهبر نمیرسد

بدرد

واله

وز غمی تو هیچ بدرمان نرسد
این قصه را کسی که بپایان نرسد

توفیق نظاره یار بر دل چو زلف یار
گردید لفظ دیگر و مضمون همانکه بود

طفلان بشک دامن ویرانه زینت است
بیهوده اند خالی و مجنون همانکه بود

تا صبح چه دو فرصت که جوانی نبودیم
سودا همان و دامن ما بون همانکه بود

روی زمین ز دیده پی خود کرده ام
شد لاله زار این دل پر خون همانکه بود

صدقی

جانم ز درد عشق بدرمان نرسد
این غصه ز دلم سوی جانان نرسد

از عرق اگر کلام کند نمک بکنم
زاهد بهیچگونه بنوقان نرسد

بد تر ز فجه فاقه بود فاقه کسی
زان فاقه ها که نان بگدایان نرسد

عید وصال آمد و ترسم ز روی ضعف
کین نیم جان بکعبه بقربان نرسد

بر در هوای وصلتو اندازم چو شمع
در بزم عشق بکه بسامان نرسد

کلیم

بلبل ز تیغ او بلبلین نرسد
وز کشتگان کعبه بیرون نرسد

صدقی که دست هیچ کس بدامان یار ازو
دستش چرا بچاک گریبان نرسد

یاران که وقت طعن بر دوم کشیده اند
من دوستم که منع باخوان نرسد

یک غنچه ز باغ تو ز مایی نبود
گر پای من بسر گلستان نرسد

جمعیت از کجا دل آشفته مرا
تا دست او بزلف پریشان نرسد

والہ

عیش و ثبات نیست بتن جان زار ماند
در جوی آب رفته نمی یادگار ماند

وفی کرد خط برطرف آنچه زلف کرد
ظالم نماند و رسم بدش یادگار ماند

روزی بباغ بهر تماشا برو ببین
پامالیش نجابت رفت تهی شعار ماند

گفتم دل از نهایت خطم کرم از رخت
دوم چو دید روی ترا برکنار ماند

زاهد شد و نگاه که این سیاه دل
در طرف عارضش چو بهشتش انجبار ماند

وحید

جان دادم و ز دیده من خون روان همانکه بود
شیرین نماند جلوه گلگون همانکه بود

در باغ لاف همسری قد یار کرد
میداد ایستاده بگل فی کنار ماند

سوز محبتش طراوت عجم بجود کینه
در بند عشق وی به تنم جان زار ماند

برگ نشاط رفته زمن پیچ خم گل
کاهیده پیکری پی خاک مزار ماند

بازآ ای شباب که از درد فرقت
پایم ز کی رفته و دستم ز کار ماند

وفی

رفتیم از محبت جگر خون همانکه بود
یادت انیس خاطر محزون همانکه بود

جای نشست گاه بکوئیش چه نیست
دیوانه این نسب به هامون همانکه بود

از جهد

فانی شد از رقیب نفس سینه ارغنون
تکسیر تار و نغمه قانون همانکه بود

صد ریزه شد بنوبت انقلاب دهر
بختم نگون چو ... همانکه بود

بکوه زشام هجر ابد صبح وصل
از چرخ زرق می چو شفق خون همانکه بود

روی

رهایی نیست هرگز از قفس مرغ ترا هرگز
ز بی گل اگر فارغ باشی دیوانه خواهی شد

ز بی فارغ ار از تو خوردی نیستی
که چون فانی شکر او چرخ میخانه خواهی شد

ز گل نه بو و غنچه از بلبلان مانده است آزادی
ازین فرصت مشو غافل اگر دیوانه خواهی شد

ز خواب نوبهاران بوی گل برخاست ای غافل
نسیم برخیز اگر بیرون ازین میخانه خواهی شد

درب

بهار نوجوانی رفت کی دیوانه خواهی شد
چراغ زندگی گل کرد کی پروانه خواهی شد

نوعی

نه لاله نه بنفشه نه گل نه بهار ماند
حرفی باغبان تو غافل شمار ماند

مخور چون ساغری روی دست رنگ نو صاحب
که با دست تهی بیرون ازین میخانه خواهی شد

به کار دیگر مردانه است جوی خم آوردن
مجل چون کوه محو زین بازی طفلانه خواهی شد

و بعد زلف را از مژگان فهمی میکردی
اگر فهم و هوشت با چنین زبان شانه خواهی شد

مشو غافل ازین گلشن چو شبنم در نظر بازی
که بر هم میگذاری چشم را افسانه خواهی شد

نوعی

بگذشت عمر و بار خط او روی یار ماند
گشته پری و سایه او برقرار ماند

نوعی هست این غزل ما با که گفت
صیقل شکست آینه ام در غبار ماند

این بود نقش خاتم شاهان روزگار
سردار نیست آنکه سرخرو بدار ماند

پیش سپاه عاقبت تسلیم کس نبرد
در بزم مانده هر که به بزم حصار ماند

چون تخم لاله شمع سر خاک من نشود
داغم که بر دلم ز تو ای گلعذار ماند

جلوه گاهش خم چوگان حوادث بادا
سیب آن روز که سر بر قدمت برگیرد

خلوت عشق کجا نغمه منصور کجا
کیست کاین شمع پریشان شده را برگیرد

رنگ بر کوکب اقبال حیاتست مرا
که بهر چشم زدن عالم دیگر گیرد

ما چو مینا نه کف از قهقهه داریم بخلق
دیگری مهر گر از لب ما برگیرد

صاحب
اگر آن غنچه دهن مهر ز لب برگیرد
جگر غنچه به خورشید بگوش گیرد

واحد از همت پاکان همدم چو نفس باش
شاخ خشک از نظر لطف بمن برگیرد

مهر سوخته نفسی گر کشد از دل بیرون
بفلک آه ملک از تپش من درگیرد

تا برخسار تو کس بجوای ظاهر
شعله در جیب دل لاله من درگیرد

همچو آن ابر که در شفق از پرتو مهر
برقع از تاب رخ بهوش من درگیرد

واحد
مرهم از داغ دل عاشق من درگیرد
آب همچون عرق از آتش من درگیرد

چو عشقی گر بدام یار خواهی بود بند جان
مکن کار دگر عاشق که تا دیوانه خواهی شد

مشو نفسی بی را بنده در قید بد افتی
اگر دام از نهاده فریب دانه خواهی شد

مباش از شور طفلان غافل ای گر جنون اهل
مپرس از لذت بیطاقتی دیوانه خواهی شد

بقدر ظرف باشد فیض در میخانه وحدت
یکی هم یکم سبو که شیشه که پیمانه خواهی شد

غنی
اگر یکدم ز خویش دور آشنا بیگانه خواهی شد
دگر ثابت قدم با همت مردانه خواهی شد

سامی

چو آن نخلی که با جوش بهاران را در بر گیرد
خوابم شد اگر این جلوه را قامت به بر گیرد

تو با آن سرکشی و من ز پا افتاده کی خواهم
که همچون شعله در حسن صحبت من با تو در گیرد

چنان خواهم که نقشی از پس بنشستن بپای
که رنگ چهره او در حنا پای دگر گیرد

پس از عمری به بزم او رسیدم لیک حیرانم
چو آن بیدل که در گلشن سر خود زیر پر گیرد

کدورتهای غفلت کرد افزون می پرستان را
که گرد راه سامی بخت تر دامان تر گیرد

نظیری

محبت با دل شوریده الفت بیشتر گیرد
چراغی را که دودی هست بر سر زود بر گیرد

پس از وارستگیها بیشتر گشتم گرفتارش
چه صیدی جست صیادش ز اول بیشتر گیرد

مشو از حال من غافل که زخم کاری دارم
مبادا دیگری صید ترا از فتراک بر گیرد

مرا این می که برد از هوش دل مجروح خواهد کرد
حریفی الهی باید که از جامم جگر گیرد

نظیری کوی عشق است این نه بازی و رندی
که گر یاری رود از دست کس یار دگر گیرد

متین

دل صد چاک عاشق را که چون شانه جگر گیرد
که آخر پاره های شیشه را هم شیشه گر گیرد

بگو بخشم مرا داد آن قاصد حکیم خود را
بدین تقریب شاید بیشتر از من بیدل خبر گیرد

کهی در سینه‌ام گه در کنار و گاه در دامن
به سنگم همچو طفلان بر سر راهی دگر گیرد

فزاید نوخطی حسن وی از پیام آگاهان
بآیی که مصحف زینت از زیور زر گیرد

ز صبح وصل مرا ذوق و شور به شام هجرانم
شب من چون سلیمانی متین صبح دگر گیرد

غنی

اگر پیر مغان جام زر افشانی بر گیرد
ز پرده چون خورشید از نو سر بگیرد

نگاه چشم مستش با چه رنگینی ادا دارد
دیده صبح عیش پیش چشمش باغ نو بزیر گیرد

رقیب امروز در کویش مبادا ترسم که از غیرت
فلک از آه دلتنگم مبادا دور تر گیرد

ندارد تاب حسنش کسی که روزی بوی در بیت
نگاه تند خورشید را هم اندر نظر گیرد

دمد صبح از نگاه او که خورشید میدهم
گلستان حسن عشقی اگر شب در نظر گیرد

تابع

دل پر سوز من از چشم تر آتش زبر گیرد
ز اشکم می چکد و فتیله آتش شعله در گیرد

جوانی که ابرویش میبرد بالا و فتنه
ز نور گردون بخاک که تا زنجیر بر گیرد

بروز کی که دارد شیخ ما محمل زرین دارد
تجلی حسن رب بی حجت در عالم سر گیرد

وداع غنی دگر در سینه ام سالها دارم
شبی تا صبح چون دلم از آه بر گیرد

تجلی اندر شوق نظری در دل تابع
ز دل بچکیده الفت بیشتر گیرد

ارشد

بوصل شعله چو شوقی چو دستم فانه بر گیرد
ز روی شمع ام افشان پروانه چون اثر گیرد

رقیب از غفلت بیسیم چو ان بیرون زلف خندان
که گردد خشمگین چون با شمع من دود سر گیرد

دل ما عجز کردم تندی جور عجب خوبه
بسان ماه نو کز تیغ من ساغر بگیرد

ز خورشید حسنش کرده منور چون شبستانم
الهی مرد دلتنگم مرا در بر گیرد

لبت را ارشد دلخون تجلی گوهر باشانی
که ساغر جام از لعلت با خون جگر گیرد

و او از غنی

توفیق

زن توفیق دم از عاشقی در عهد جاه او
که خورشید جهانتاب از نگاهش دور گیرد

در آن دور از نگاه ترک چشمش آهوی مستی
با آهوی خطایی را که آهوی دگر گیرد

اگر ابروی او تیغ ستم بکشد و مژگانش
فتح دست دعا وا کرده دامان اثر گیرد

کباب سینهٔ دل کی کند مخموری ما را
بگو ساقی که جام باده از خون جگر گیرد

کمند زلف چون بر دوش آن صیاد گیرد
هزاران وحشی صحرای دل را بر یکجا گیرد

عالی

سر پیوند دارد جان عالی فکر فانی کن
چو صبح آیینه زنان بر عالم شمع در گیرد

برون بی لخت دل از دیده اشکم نمی‌آید
نمی‌گردد جدا چون باد پر الفت به پر گیرد

ز دست کهنه من پیچکاری بر نمی‌آید
بگو فالم که دامان آن بیدادگر گیرد

چه پرسی از شهادتگاه میدان وفا اهل
دم تیغ جفا هم بار عاشق هم بر گیرد

چو دل عکس گل رویت از چشم بر گیرد
زند بر بلبل شوقم ره باغ نظر گیرد

مشتاق

مبادا تا نگاه جلوه افتد در کمند چشم
بجز تبسم کمر بندی کسی نی در کمر گیرد

اگر بادی ورود مشتاق را سوزد سماع آرد
دگر بوئی رسد مجمر را معنی ز سر گیرد

محبت نشتر حکم تو چون رگ کنه سپهان
شکوفه از دل خنده فشاند

سویدا دید چون وحشت آباد دل محکم
چو فال آمد عمان ملک عدم را مختصر گیرد

بگفت چون نرگس چشم او ز مژگان تیغ بر گیرد
رقم شد بیت داغ دل جای سپر گیرد

بآهی میتوان افلاک را زیر و زبر کردن
در آن کشور که چاک سینه محراب دعا باشد

صائب
گریبان چاک عاشق از بهر فنا باشد
الف در سینه گندم ز بهر آسیا باشد

تو توفیق فنا کش از پیچ و نوشتن
که مد زندگانی جاده راه فنا باشد

تو مکو خفته با اعجاز [illegible] افتاده در یکسو
یکی در خلوت عالم وصال فنا باشد

چو پرسی اوضاع گردون و از دل سوراخ سوراخم
ز پرویزن عیان زخم و در پشت آسیا باشد

تو اهل بزم و حلقه آزادگان صائب
ترا چون سرو اگر در چار موسم یک قبا باشد

مهوس کرد با روزی ما پنهان
دل آگاه در اندیشه روز و شبا باشد

با نزاکت روی گرمی شعر [illegible]
چرا در آشنای نقد کس بیوفا باشد

چسان آید برون از بیز دور گرانجانی
تنی زاری که در شد ز نقش بوریا باشد

قدم بر جسم فانی نه سر از آرزو تا شاکی
تو چون از خود گذشتی آسمان در زیر پا باشد

باهل دل نپردازند صاحب باطل آرایان
که منصور را دار فنا از راه برگیرد

درین دریا چو [illegible] جبین از [illegible]
بدان مانم که موری دانه از موری دگر گیرد

بنه بیش از انجم عالم چو باغی عشق شد گیتی
که آتش خود در راه خود خس و خاشاکی برگیرد

بهر نقش نشست روزی تن بعجت داده که رو اینجا
بحدیث [illegible] نوبت داوان [illegible] گیرد

مغز
تحسن نفس از نقاش زنگی چشم بر [illegible]
فارغ [illegible] هر لحظه دوران دگر گیرد

[illegible]

205

حاجی در میکده بودم همه شب سجده پرست
فتنه نرگس پر خواب تو بیدارم کرد

عشق

سینه پر زخم و جگر چاک و دل افگارم کرد
مرهم کرد از دوم شمشیر نگه یارم کرد

دامن قاتل خود خونی از کوچه شهید
کشته تیغ ستم غمزه خونخوارم کرد

دو رخ گلی بحر آب هوای دارد
زاهد از گلشن فردوس فقیر بیزارم کرد

هر که بوی گل و ناله بلبل رفتم
حسن و عشق ایهمه از خویش بیکبارم کرد

مدد از و هر جا یابی فیض بی رنگ و باری را
که کرد خود چوب جنگ است آن ترا روزی عصا باشد

مقبول

درین درگاه جز عجز آنچه داری ناروا باشد
متاع روی دکان قبول افتد دعا باشد

بود روز بکم سوی دیر بسجودم عشقی
موی بوز لعت منم و نقف زنارم کرد

رفت بر باد غباری که زمین بر جا بود
عشق از روز که خاک قدم یارم کرد

مرغ آزاد و نداره بجز از حلقه دام
سر زلف تو سیه مست گرفتارم کرد

چسان تا بت تواند شه تا بت سالم جهان
زبس نقشی را تب جمع کردی بر سر هوا باشد

دقیق

منت دام از زمین و جان است ارتفاع باشد
بمال دیگری منزور کردین خطا باشد

رواکی وقت درمانده و مقبول درگه تو
بوقت خود ترا کردن کمانی چون دعا باشد

گر از خلقت او رفته از پهلو روانی
بیارت آنچه رزق دیگری چون سیلا باشد

زبس خون در دلم کرده شوق پای بوسش
پس از مردن گیاه تربتم برگ حنا باشد

در کار [illegible] دور [illegible] ضرورت
میبود [illegible] بینائی من [illegible] کسی چند

از زندگی خویش جدائی نگرفتم
جستم به پیش لب شما نفسی چند

واله

در کوچه دلبرهای ارم فارغ جستی چند
[illegible] چمن گشته چه مینا قفسی چند

بر بلکیم رحم بغزهای ظهوری
رحمت بر آنقوم که دارند کسی چند

جامی نکشیدم لب لعلی نگزیدم
معشوقه تقویت چه رنگین هوسی چند

۵

هر صبح کز اندازه برون عجزی من
جمع آمده در کام و زبان ملتمسی چند

دارم هوسی چشم از آن نخل [illegible]
[illegible] پیش لبم بخش رسی چند

ظهوری

در عشق تو تا زنده چه من بوالهوسی چند
سیلاب نماند بره از فار و خسی چند

گفتم که بجویش دل دام از همه بردار
[illegible] دوام فام تراز من هوسی چند

جوش عجبی بر سر گفت بوالهوسانست
از هر [illegible] براتم مگسی چند

تا قیامت رود از سر من نشه شوق
ساغر چشم [illegible] مست [illegible] سرشارم کرد

هر یک نقطه خالی که بر صفحه اوست
عشق سر گشته تراز حلقه پرکارم کرد

واله

باده [illegible] میخانه [illegible] ایام کرد
نشه بیخبری [illegible] جزدام کرد

اعجاز [illegible] بیان ظهوری
[illegible] چنین [illegible] زبی چند

همت به کمار [illegible] پریشان
[illegible] دلم کرده فغان جرسی چند

ناکرده

ای بود از نجخش که پرتو او
شمع شبهای تار خواهد بود

غم دنیا و دین که بر تو فتاد
در غمت نمک رخواهد بود

بی طاعت همیشه تا کی
منت آبی تو نار خواهد بود

بیشمار است همه زر و منت
این شمار تو مار خواهد بود

صدقی

دل ز سوز محبت آزاد خواهد بود
لاله سان داغدار خواهد بود

از سیلی منت نبنی پنجه زاغان
در حلقه بانند چرا بی مرسی چند

از ضعف بدن بر نفسم لرزه فتادست
تا چند توان بُرد بر ما بی چند

والم

خواهم که برآرم بفراغت نفسی چند
برو دلکم از دل گلرا خار و خسی چند

دفتر خویش حفظ کن صدقی
تا که روز شمار خواهد بود

کی بود یاد راز کرده بخواب
بستر او که خار خواهد بود

روح آید و ز بوی هوس نوبت داد
دو قیمت کبوتر دم مسکین نفسی چند

دارم لب بند زبان که خویش امیدی
فریاد رسید بفریاد رسی چند

ظهوری

دارم ز لبان دو خشکی چند
آیی بر دل عزیزان قفسی چند

در سینه شکست از دو صبح بر آن
بپرست چراغم کنم قفسی چند

در شعله شکر شبنم از شعله کبابم
پروانه چراغ شود از مگسی چند

هرکه با یار شیفته بود
با جهانش چکاره خواهد بود

از تمنای این جهان فنا
دست او چون چنار خواهد بود

وانکه از بیش عشق بود
بیکس و با همه فگار خواهد بود

ذکر نفسش دوام میگردد
فکر او با مزار خواهد بود

هرکه در کوی یار خواهد بود
بیدل و دیده زار خواهد بود

دایم

دل نا شیدا همه کنعان
همچو یعقوب زار خواهد بود

خون ما خورده‌ای به سوز و نیاز
چشم تو پرخمار خواهد بود

هرکه از غم زیاد در رفت
نور مهتاب تار خواهد بود

دل هرکه در غمش خون گشت
لاله وش بر مزار خواهد بود

هرکه را عشق کار خواهد بود
دل او داغدار خواهد بود

تابید

همچو آیینه تا به ره من
بر دل او غبار خواهد بود

وانکه بی یاد او زند نفسی
روز دین شرمسار خواهد بود

هرکه را خیز راه او جان داد
صاحب اختیار خواهد بود

هجر دوست کیا در دل داشت
جام می لاله وار خواهد بود

کی که پیشت وزر خواهد بود
یادت اندر کنار خواهد بود

آتیم

دل زتو دشت

درد دوم برنداشت تیغ از ما
عمر بر چید خوش خرم نکرد

جم ز بخت عیش یکشب چیست
خون دل پیچکه بجام نکرد

طالع من چه بود چو دیدم را
از برای چه عشق نام نکرد

ظهوری

مهر از روت نور وام نکرد
طره ات از دو زلف وام نکرد

صبح تیغی کشیده ای تا دید
که ز چهره برای کام نکرد

چنان از حسرت شمع جمالش سوختم هر شب
که هر کو مردم تا صبحدم پروانه می رقصد

چنان بنواختند بیرون در ناقوس محبت را
که تا شب پاسبان کعبه در بتخانه می رقصد

شمس تبریز

مرا ذوق خیالت در دل ویرانه می رقصد
ز شادی در غمت جان درین کاشانه می رقصد

چو ظهوری کدام شکوه کنم
از جفا و ستم کدام نکرد

قاصد امیدها کمین کرده
گوش و لب تو بر پیام نکرد

چنان میسوزم از داغ جدائی در شب هجران
که شمع از بهر من میسوزد و پروانه می رقصد

واله

ز شور مستی عشقم دل دیوانه می رقصد
گهی در کنج مسجد گاه در بتخانه می رقصد

پرستیدم بتی را زین نشان شمسی که از حسرت
برهمن تا بروز حشر در بتخانه می رقصد

از بزم چو برخیزی شور عجب انگیزی
بر داغ نمک ریزی رفتار چنین باید

عالی

در غنچه شکر داری گفتار چنین باید
بر گل گل تر داری رخسار چنین باید

از مهر عشق تو ربت صدق شده در عشق
بی ذوق لبت ذوق شکر تاب ندارد

از بهر کباب جگر سوخته من
جز خون دل و دیده نمک آب ندارد

آن خون که ز لعل لبت دل من
واله که گلی غنچه و عناب ندارد

تا پیشه

تا جلوه هست چمن رونق نکرد
جلوه رخسار دون عوام نکرد

شب صحبت جانی بود ارغوانی بود
شکار نسانی بود شکار چنین باید

مستی و ادب داری صد برگ طرب داری
گلهای عجب داری دلدار چنین باید

غمزه ببردم من کرشمه دل فریدم
میپرم و میسوزم بهار چنین باید

خوبی و دل آزاری بی قصد دل زاری
بی رحم دلی داری دلدار چنین باید

دود آهم کجا شرر فشانه
که سحرها شمار شام نکرد

تا کرد کمان نگه در کف بود
دیده خوابی ز بخت دوام نکرد

ناله بیچاره دل را
نفسی سرکش رام نکرد

بی رسن عنبرین تو پیوست
ناکسی رم نکرد رام نکرد

یک تمنا به بخت بیش کرم
که دل از آه سرد خام نکرد

ز لخت دل نباشد تا غذایی
نگه سیر از لب و دندان نگردد

ازان لب گر نبخشی جام باقی
دل من غرق عرفان نگردد

زهر رو صبح خورشید است پیدا
چرا این دیده ام حیران نگردد

واله

رخ خوب تو تا پنهان نگردد
بگردون چهره مه پیدا نگردد

خراب عالمی شد بلبل از شوقت
بهر سو جلوه در بستان نگردد

تو تا مشغول نازی کار ما را
مراد مشکل ما آسان نگردد

بغیر از روی جانان جان عاشق
بسوی روضهٔ رضوان نگردد

اگر صد بار پیمانم شکستی
مرا از عهد و دل از پیمان نگردد

صفی

زبانت تا سخن گویا نگردد
بمصر اندر شکر ارزان نگردد

تو تا گریان نبینی چشم ما را
لب لعلت تو خندان نگردد

این ذوق هستی نتوان برد بساحل
کین بحر محبت که گرداب ندارد

این درد درونم که از آتش عشق است
کاهش بدوای و بجلاب ندارد

آن باده که چون چهره گلگون تو خوردیم
خوش نیست که او پرتو مهتاب ندارد

صدقی

چشمم که بدور رخ تو خواب ندارد
در گریه بجز خون جگر آب ندارد

تو خون خویش صدقی باز در پیش
لبش سرخ از ز برگ پان ندارد

نخواهد دل زنهار بودن
از شوخ که میرزا نباشد

از عالم کبریا چه پرسی
انجا برود چه پا نباشد

با غیر نشست و بیدماغان
انجا که یک آشنا نباشد

جایکه بود ز زلف زنجیر
دیوانه کسی چرا نباشد

وقف

در دل غم تو چرا نباشد
بی یاد تو یاد ما نباشد

ز حیرانی چه گردد حاصل تو
که تا نقشی تو از نشان نگردد

تو در پنهان چه جستی جز خیالی
اگر تصدیقت از اینجان نگردد

کجا خورشید عالم رو نماید
مه روی تو تا پنهان نگردد

تابید

اگر دردوام درمان نگردد
علاج آرزوی جان نگردد

آنچه اگر بشویم وقف
او را با ما صفا نباشد

ز آب تیغ تو تا زنده گشتم
بکشتن صد بارش احسان نگردد

برابر روی تو کردم قبله راست
که دل پیوسته از ایمان نگردد

بروز عید وصل هم پرستی
چه می گردد اگر قربان نگردد

بیل

بر خم زلف تو پیچان نگردد
بلای جان عشاقان نگردد

دل تا بند زلف او شد
علاجش بند تا ارزان نگردد

و از جمله

قاسم

گاهی درون پرده بحسرت نهان شود
گاهی برون ز پرده ببرد عیان شود

گاهی درون پرده جهانی بهم زند
گاهی برون پرده جهان در جهان شود

گاهی امین مدرسه و خانقه شود
گاهی بمیخانه دردی کشان شود

گاهی بعشق بازی دلم از نخوت تر شود
گاهی بحسن و لطف گل ارغوان شود

قاسم اگر نه یاد رخت صبح و شام کرد
حسنت تجلی چگونه که بی نشان شود

وقف

ابنای حسن ما را فرزانه آفریند
ما را ز عشق طفلان دیوانه آفریند

در عشق ابجدی بی آموز نیست ما را
اینخانه روز اول ویرانه آفریند

از سر گذشت مجنون کاملی بعشق نیست ما را
این جل طبع مردم افسانه آفریند

چون دل فرو نماند در عیش خانه ما را
از بهر خاطر ما غمخانه آفریند

روز نخست وقف از گلشن دل
ما گستری که پروانه آفریند

دل

آن درد که بی دوا باشد
در شهر مسیح ما باشد

هر درکه یار خسته باشد
یاران دل زار ما باشد

آمد برم بلند و بالا
فی الرسم ارزو بلا باشد

در شهر چو حکم غمزه اوست
این جور و ستم چرا باشد

با دل سر زلف او چه باید
ای هجر ارزو ما باشد

فرو نشستند بیک جرعه ظهوری
خانهٔ میکده‌ها از آن و صلتو درکار باشد

بیهوده بپرسند زما کرده ما را
در روز جزا منت تو شیدا باشد

غلطیده بخون تیغ هم کافر و مسلمان
در مذهب ما بجز از تو زنار باشد

در جان برهمن بود از رشته زنار
گر از سر زلف تو در آن تار باشد

اعجاز مسیحا نتواند هنری کرد
تا نکهت جیب تو هوادار باشد

شیدا چو کرده ام صفتش را بجان و دل
در پرده جز وفاتی تو نقش جهان شود

جولان مست ناز چو کرده سوار خویش
سوفار تیر ترکش و خونم کمان شود

خود را بجوهر نگه کرد و درکما صفت
زنار چین بپوشد و جهان شود

آئینه را بکم دو بیند جمال خویش
خود را بجو به بیند خود جهان شود

۱۳ شعر
خود یار من بهار شود خود خزان شود
خود عندلیب خود گل و خود باغبان شود

منصور را بدار برآرد خود ای صلی [?]
خود گوید او انا الحق خود این و آن شود

خود بلبل و خود بهار کند جلوه ظهور
خود ماه و مهر و زهره و خود آسمان شود

خود غنچه و خود عندلیب کند خود کشم ۱ [?]
خود باز زنده زند و خود مهربان شود [?]

زانکه صد بهار بزد خود بنگار
خود غنچه خود گل و چمن و بوستان شود

صبا ۱
خود حسن عشق دلبر و جان جهان شود
خود ناز و خود کرشمه و شور و فغان شود

در فکر سر زلف تو هستیم همه حال
سودازده کار تو به ازین کار نباشد

وی

در سینهٔ ما جز غم دلدار نباشد
دل یکنفسی غافل از آن یار نباشد

بی یار بعالم نتوان بود و ملالی
عالم بچه کار آید اگر یار نباشد

ما خانه خرابیم و ندانیم پناهی
ویرانهٔ ما را در و دیوار نباشد

بر من که گرفتار توام رحم نمودی
رحمت بر کسی که گرفتار نباشد

دایم

بیچاره کسی کز ستمی زار نباشد
در کنج غمی روی بدیوار نباشد

عمری رود از کوی تو با دیده پر آب
چون در حرمت محرم اسرار نباشد

از بادهٔ لعلت همه مست و خرابیم
در کوچهٔ ما یکدل هشیار نباشد

تنها من سودازده سوختهٔ جان را
جز یاد تو ام مونس و غمخوار نباشد

هر کس که رخ چو گل زیبا تو بیند
او را غم باغ و گل و گلزار نباشد

نظیری

دلدار همانست که جفا کار نباشد
در یار محبت بود اغیار نباشد

گر دور گشت چون تسلیم همه خوبان
زحمت بر آن سینه که افگار نباشد

در عشق برای چه رود باغ و بهارش
هر گل که بر آن گوشه و دستار نباشد

در کوچه چو افتد دل کبکت چو نقش
یا یار بگوید که اغیار نباشد

در روز ازل تیر دلان بر که فتند
آنرا که سزاوار سزاوار نباشد

ده چو چشم نشینه نی که در کار است
همه باید که ناشنیده شود

زار چو بلبل است آه و ناله کجاست
تا رونهوی که رنجیده شود

وجد

دلم از کوی تو رمیده شود
بس که او که آرمیده شود

اگر از خویش دامنی نکشی
از شرار دامنت کشیده شود

لخت لخت جگر اگر نمکد
لب بعی کجا چکیده شود

آنچنان تیغ رنگ تیز مکن
که رگ دوستی بریده شود

سرو را نیست رخصت پابوسی
گر نه چون شاخ گل خمیده شود

ظهوری

بار هجرت اگر کشیده شود
کوه هم زیر غم خمیده شود

ناز خوبان بکش اگر تو وجد
قدرت ابلی اگر خمیده شود

طعن نادیده کی بلاست بلا
وای اگر دیدنی ندیده شود

هر جا که جیب است پهلوش رقیب است
از باغ جهان یک گل بیخار نباشد

هلالی

دل خواهم کسی که بجز یار نباشد
من باشم و او باشد و اغیار نباشد

در تماشاش کیش ظهوری را
هر چه تو هم ندیده شود

صد چمن باغ زخم پیکانش
دل بکویش اگر دو دیده شود

بزم رنج برم رسی
سینه کرد داغ کز بریده شود

برهمن

راه معنی می‌نما کور و لالان را محوی
زینت ارشادی بت باغی می چند

گرچه ما قصد ادب دل زاهد داری
بار از وعده خلوتیش پیچ و وایی چند

عاشقان راز می‌نهان چنان چشتی
زین می فام که بخشد شود تقاضی چند

می‌توانند که دهد کام دعای دل ما
لب شیرین تو از تلخی دشنامی چند

تلخ شد بی لب نوشین تو کام دل ما
بوسه بخش از پی دل تا کامی چند

چشم آه که هر لحظه برون می‌آید
عرق شرم تو از صفحهٔ پیشانی چند

دل پریشان شد زیر لب پنهان صبح نقاب
تا بناگوش تو شد جمع پریشانی چند

بر دو ابروی تو از آینه هر گز زنهار
چه دهد واو بجز عرض بحرانی چند

نیست از جرم هلالی شرم تو محجب پرده دری
پوشش آیینه چه دارد بجز عریانی چند

صائب

نیست غم اهل جهان بی سر و سامانی چند
سیل خواهد ز ده ویرانی چند

بگریبان دری در او شود نیست
سینه‌ها جیب اگر دیده شود

هیچ عدلی ازین اوج بزرگ نیست
که ایام رسیده شود

ایضاً

خاطر عاشق ار آسوده شود
اگر آسوده کی رسیده شود

صائب از فیض سخندانی بهمکی زینت
گلشن فیض بود نغمه سخندانی چند

وقت آن راهروی خوش که چو دریای سراب
بس که از موج خود جانی چند

۹۷

دیگر بگو چه خوش ابروان مرو ایل
که در کمین تو هستند شوخ کمانی چند

واله

نمانده گرچه زمین غیر سیمجوانی چند
نشانه ام بره تیر او و نشانی چند

زدست غمزه بتان چسان برم فریاد
که نیشتر مرا در جگر سنانی چند

دلم ملول شد از قامت مرموم بمجلس
شود که همره بلبل کشد فغانی چند

کمان ابروی دلدوزی زجد غر کمان
چه جرمها که زد بر هدف بجانی چند

حلقه حلقه بود طره سنبل بر گل
بهر مرغان چمن دیده بود دامی چند

کامی

منم در پای گلی زخم چشم از فی می چند
خون دل میخورم از دست گل اندامی چند

ز انکه هست کم ناتوان چو تو قلم
بکم ببند بازار ناتوانی چند

روا مدار تغافل بمشق عشق
تمام کس بجز اکاریم جانی چند

دلم گرفته زنا مهربانی خوبان
بپهلوم بنشیند مهربانی چند

صحبت نقل بس از می کشیم همت که هست
از لب و چشم تو ام شکر و بادامی چند

محوی

کی بود قاصد او رنجه کند گامی چند
تا زنم بر لب او بوسه پیغامی چند

طمع بوسه مکن از لب جانان کامی
کام حاصل نتوان کرد زناکامی چند

تا بهر پابوسی تو شد خاک بهست سر من
چه شود بر قدمم گر بزنی گامی چند

الحذر زانکه تو فت کرد فارغ زغم هر دو جهان
غم دو روزم بیدار تو ایامی چند

تمت شد

بر سر کوی او ز بینایی
دل ز دستم هزار بار افتاد

می‌کند می به باغ اختیار
بزمم چون ز دست یار افتاد

وقف
چشم دلدوز پر خمار افتاد
جان ز هجرانش بی‌قرار افتاد

هست حبیب بتا چندی
... به وصل یار افتاد

دل اگر گمشده است و مجنون شد
داغ روی چو لاله زار افتاد

زانتظار تو در خلوت فراق کشان
لب پر سیره ز شوق نثار جانی چند

نث
بیا بیا که بلا کند ناتوانی چند
مرو مرو ... ناله و فغانی چند

وقف
از تیغ غمزهٔ خوبان
هیچو من کشته صد هزار افتاد

می‌شود خون دل به رنگ حنا
هر که در دست آن نگار افتاد

صد جگر تشنه ... بکام رسانید
خنجرش ... آبدار افتاد

سواد دیده من تشنه شد ز ...
ز قال ... نو شبنم و ... چند

وقف
ز دل که رفت به تاراج دوستانی چند
... ناله و فغانی چند

سخن بگو که ز هجران ... لب
بگو ز وصل ... دوستانی چند

امید هست که دل سوی وصل ...
رسد اگرچه ز هجران بیان زبانی چند

خوش آنکه باد بهار وصال افتاد
ز نخل گلشن امید ما خزانی چند

۱۹۶
جلد ا

شاهی

یار شب بر رخت نقاب افتاد
سایه بالای آفتاب افتاد

در رخ نازنین خنده زدی
عکسی در دل کباب افتاد

مردم دیده را ز رو نگهت
خار در جایگاه خواب افتاد

بشنه‌زار سر نهند پای قدح
که ز رویت تنگ شراب افتاد

در چمن تا بنفشه بیند است
تا ز لعلت به پیچ و تاب افتاد

گرد رویت خط زنگاری
سبزه بر کنار آب افتاد

عاقبت باده بینت شاهی را
که ز جام لبت خراب افتاد

آذری

چشم من تا بروی یار افتاد
کار با گریه‌های زار افتاد

دست من گرد دلبری نرما
که مرا دست و دل ز کار افتاد

عرق انفعال شد و گلم
بکه پیش تو شرمسار افتاد

تا قیامت نخیزد از بستر
هر که بیمار چشم یار افتاد

رفتی و هر یکی ز کویش
آه ابلهان بیچار افتاد

ثانیه

تا به رخ زلف پیچ‌دار افتاد
دل عاشق ز کار و بار افتاد

ای دل تند خوی تو بشنش
کشته بر راه بی‌شمار افتاد

کیست کو نیست بند زلف و رخش
که چو معشوق صد هزار افتاد

دل اگر کشت

حسن

ما قصهٔ نوشتیم بسلطان که رساند
جان تحفه کردیم بجانان که رساند

یاد دل داد بر آن زلف پریشان وی
یا دار نفسم پر غصه و زیاد نکرد

ابهمه زاری و فریاد که کردم دوش
هیچ ترکی ستم و محنت بیداد نکرد

نگهی غمزهٔ او دل صد ۱۲۹۳ خراب
لیک یکی خاطر ویران شده آباد نکرد

سخن قصهٔ پر غصه به غفلت گفتیم
که محبت سبب همه ... و زیاد نکرد

جان بمطلب یار حسن منتظر اینک
این مژده جان بخش بجانان که رساند

کفی که جوانان و پیرین کفی که رساند
من خود کنم آغاز بپایان

بکرم چو بکند همه عالم است
پایم بر چشمهٔ حیوان که رساند

حال من بیکس بدلارام که گوید
در دل مهوری بیمان که رساند

افغان غریبیم و اسیر قفس عشق
ما را ز قفس باز به بستان که رساند

حسن

امروز صبح ما چه مبارک دمیده بود
کم شوخ را ز ابرو شده کمان دل کشیده بود

از روی دوباره گل و با باغ با بهار
با قطره ز ابر بهاری چکیده بود

آن مه طلوع کرده چو صبح از حجاب
بختم چو این سعادت در خواب دیده بود

می فاسد زخواب نشستم بر مراد
تو گفته این مشی که مرا بجا رسیده بود

القصه در شمائل خوبش حسن بدید
هر قصه که از لطافت خوبان شنیده بود

سرو ار گاه بر بیند قد و بالای ترا
در چمن بر صفت بید چنیدن کرد

گرنه دیدست رخ عارض او را در خواب
غنچه هر صبح چرا جامه دریدن کرد

سامی

آن پریچهره چو در بزم نشستن کرد
عجب است دل از شوق طپیدن کرد

گشت پیدا چو سر سبزهٔ خطت گرد لبت
چون نسیم کرم دوست وزیدن کرد

چون بعید عجز هم آینهٔ دل پیش
چشمکی سوی رقیبان زده دیدن کرد

نشترهٔ نرگس بادام بهیچا هر دو
چشم بر دو گلشن نظری باید کرد

تا کرم معنی باریک سرانجام شود
فکر نو بهتر بی موکمری باید کرد

فنونی

نوبهارست جنون را خبری باید کرد
همره او سوی صحرا گذری باید کرد

ساقی از دور تو در روز قیامت چو فلک
همه از خاک کشد باده دمیدن گیرد

محضر قتل بود از پی خون عاشق
سبزهٔ خط چو زگوش تو دمیدن گیرد

[illegible]

همره آن شوخ من غمزده را یاد نکرد
هیچ کاری که دل ناشاد مرا شاد نکرد

گر فتوحی برآید ز تو در شام غریب
طلب امداد ز راه سحری باید کرد

طاقت بیمی است و بلای کرد و منزل دور
جد و جهدی پی کسب هنری باید کرد

توشه نیست مرا در کف و منزل دور
وای اگر بی‌زر و بی برگ سفری باید کرد

گر سرانجام زنی در کمری بیابد
عشق و رندی بت بیخبری باید کرد

نجمی قمر

کلیم

کلیم چاک شد از تیغ او سراپایت
بسینه سنگ چه کوها که کوهکن دریاشد

بحرف زر که دریای رم و ان ماهرو است
دگر براه محبت برهم نیو نوشت

آه ز تیغ تشنه بی حکمه بود
دلم چو سنگ که چشم زکیم دریاشد

حمو ز یخ و میوه و اره ازو بکام
ولطف زد و کی هیچ‌ها میسی است

بهار امد ولی بچشم چمن نا شد
پیاله چشم و نوشی که باده پیما شد

آشنا

او ز نا سینه آینه از و گل چیند
چمن بکوشه آینه را زی دیدن کرد

یارب آینه ز نی شد بهای مرکز
که بود یار بر هیچ دیدن کرد

بی سر و قد سی چو ولد در باغ
بید مجنون شود الکاه چیدن کرد

چون نگارش و همیشه شد رسانم کرد
غنچه دیوانه شود جامه دریدن کرد

که تیغ تو دل گاه چیدن کرد
آن تیغ را باز شکاری به پریدن کرد

[illegible]

با هم ضعف چو دنبال سمندش رفتم
کو غبش اشکی اهسته دویدن کرد

بجوم تا تیغ باده دهم درسش
زلف و کمند و شانه بکشیدن کرد

پیش روش چو روم آینه دیدن کرد
عرض مطلب چو کنم نغمه شنیدن کرد

تبسم کرد بیتی صبح رشته که کوشت
ماه ماهی شود از شوق چیدن کرد

لذت خون دلم کر بیدا فرش کرد
طفل پیکان تو انکشت مکیدن کرد

آن دلبری و شوخی از سرو کس نیاید
این بیوفایی و سستی در ماه و خور نباشد

تو مست خواب نوشین تا بامداد پیشین
شبها رود که ما را هرگز سحر نباشد

سعدی

با کاروان مصری چندین شکر نباشد
در لعبتان چینی زین خوبتر نباشد

نظریست دلبران را سوی اهل شوق چندان
که بلای عشق بود از آن نظر نباشد

ز خیال شوق رویت بکمند طرهٔ تو
که زدی بحال ابتر بودش اثر نباشد

حکمتی است در محال چکونم که مدام
تیر دلدوز تو بر سینهٔ ما میآید

یار میآمد و مستست زبان میگفت
چه خبر باش که آشوب و بلا میآید

قاسم

بوی سنبل زدم باد صبا میآید
خوشم هر چه از آن یار بما میآید

دل میرود بسوی فریاد شوق سعدی
معشوق شوخ ما را از ما خبر نباشد

بیهوشم نمانده بکس اندیشه‌ام قوی بس
جاییکه حیرت آید شیخ و بشر نباشد

دوش بشفقت بگوشم ز نسیم گفته
قاسم بیدل چرا زنجا نمی آید

دوش از حلقهٔ زلفت سخنی شد پیدا
بیخ تا تار ختن باد صبا می آید

هر جفایی که کنی بر دل بیچارهٔ من
از جفاهای تو مرا بوی وفا می آید

جانفزای رخ آن یار کرامات گواه
بر صفحهٔ بستان لطفا می آید

عالم از نور تجلی الهی پر شد
روم و پس جان بوی جدائی آید

بهار که دی

در کوی تو خون چو منی بی سر و پا ریخت
یکدفعه که تا بر فنا شد چه بجا شد

صد عقده به دل بار گشادی به نگاهی
نوک مژه‌ات عقده‌گشا شد چه بجا شد

قرب

جان کشتهٔ شمشیر جفا شد چه بجا شد
دل کام تمنای جفا شد چه بجا شد

در وقت زر سیمین بدل آرام رسیدیم
سرگشتگیم قبله‌نما شد چه بجا شد

کرم ... سی

از شوخ نگه کرد و بمن ناز زد
این عضو ز جا رفته بجا شد چه بجا شد

از خون دلم بست حنا بر سر انگشت
خون دلم انگشت‌نما شد چه بجا شد

بر روی دلم بار ز صفت پنجه زدی چون
زان دست تو رنگین ز حنا شد چه بجا شد

هلالی

زلف تو پریشان ز صبا شد چه بجا شد
ابر سیه از مهر جدا شد چه بجا شد

قصاب صد آزار به دل در شب هجرانی
در کوی تو بخت همه شد چه بجا شد

با دیگری جلوه‌کنان بهر دل ریش
رخش زلف کشته شد چه بجا شد ۱۵۷

زلف تو قدم از پای تو فا بگرد سم
زلفت روم بجایی که از آن سر تو باشد

ز لخت تو جان و دل ار طرب پریشان دهانی
چکند در و منزل لخت تو اگر باشد

جدا

ز جدایی تو مرا الم ز بر باشد
بتر از غم جدایی الم دیگر باشد

آن شوخ به من گفت چو جان داد هلالی
قاتلش پی غمزه نهفته چه بجا شد

شب تا سحر در غم زلف تو پریشان
چو صبح رخت خنده‌نما شد چه بجا شد

نامها بیحد من بروز حساب
گر برآرند آفتاب شود

آنچه دیدم ز نقطهٔ خالش
کردم شرح یک کتاب شود

دیدم از دور و گفته گلی
که ز شرم رخش گل آب شود

وحیدی
البلک فاتحه وا شود
دلتو چیز من کباب شود

ناله ام میبرد دلی در حشر
وقت آن شوخ بی جواب شود

دل بیدبرا گوشه یکدو زسوا
ز انتظاره گرفتار بلا شد چه بجا شد

خون دل پرورده برون رفتی از بیت
یا مال تو ماته صاف شد چه بجا شد

بی نام و نشان بود دل کو شده زلفینم
از تیر تو انگشت نما شد چه بجا شد

فنی
پرسش ز دل غیر حکایت شد چه بجا شد
یعنی که ز غیب دلما شد چه بجا شد

حال زار دل وحیدی را
پرسد آنماه لاجواب شود

صد شکر که گرفته عشق بجیب و گریبان
پیراهن ناموس قبا شد چه بجا شد

خوش شمع محبت پیش رخت نور کلاهم
زندانی بگیرم رها شد چه بجا شد

گفته ملایک ز تنم جان چو برآمد
آن شب [illegible] حرف [illegible] شد چه بجا شد

وقوع
دهقان ز عجب حاصل شد چه بجا شد
جام مرض بتر شد چه بجا شد

ای دل که ز دو عمر غیر دو ما بقا شد
در بزم تو چون شمع فنا شد چه بجا شد

پیرسش مرحشی زلفتم [illegible]

مو بمو قربان آن ابروی شوم لیکن هنوز
طاعتی مقبول نتوانم در آن محراب کرد

کلیم

کی تغافل میتواند عاشق بیتاب کرد
چون توان با تشنگی قطع نظر از آب کرد

تا بزلف او مرا خاطر بدل پیوند
از همه ببرد فاش زنارم چنین باید

نی عالم و نی زاهد نی عارف و نی کامل
با شمع رخش سوزان پروانه چنین باید

بیرون در و گم گشته صورت او پیدا
در حضرت کفرستان بتخانه چنین باید

واقف

دلم از جلوه اش خراب شود
موم از آفتاب آب شود

حسن چون دل میبرد از ما چه میاید کلیم
بر سر ویرانه نتوان جنگ با سیلاب کرد

کلبهٔ ویران ما خواهد بآبادی رسید
کز پی تعمیر او سیلاب گل در آب کرد

با همه دریا کشی مستی ندانستم که چیست
گریم از بس میتوانم در شراب ناب کرد

حیف از اشکم که چون ریگ روان بیحاصلست
شمع از یک قطره نخل شعله را سیراب کرد

هر که بر داشت خانهٔ آن مست را
الهی خانه اش خراب شود

پر ملولم ز زلف او تا چند
عمر من صرف پیچ و تاب شود

بیم بیدردی و همی ترسم
خانهٔ چشم و دل خراب شود

در دم چون قیامت آرد با هم
زندگی بر سرم عذاب شود

ترسم از خویشتن که جوش فتاد
ماهی بحرت کباب شود

۱۹۲

نسبت عشقانه نامش تو زهد کردی
باید ولی از ذوق رندانه چنین باید

نکره

می‌چکد از چشمش جانانه چنین باید
در گردش خود مستی پیمانه چنین باید

شوریست درون با تو گر زوق دارم ز نسب
در دیده نمک دارم فرزانه چنین باید

من دارم دل گر تو در عشق جفا دیدم
عالم نغز است باد جانانه چنین باید

غلطیده دلم در خون پیش مژه و گانی
گر کشته شوی باری مردانه چنین باید

تا گرد جفا عشقست افسانه بهجر از ما
در خواب فنا رفتم افسانه چنین باید

* ق

مویم بکشای از جانانه چنین باید
بیگانه شوم از خود پیمانه چنین باید

از سنگ که خنده از خنده که بریزد
هنگامه طفلان از دیوانه چنین باید

تا بال نزد شمع آتش زد تا پر خود
مشتاق فنای را پروانه چنین باید

افسوس همیانه الفت بنهند
از دم دل و زبان یک چنین باید

نادر

حسنانه کنی ای گرد دیوانه چنین باید
سوزی بود هم پروانه چنین باید

در جو بجز عشق پیغامم دی کرید
آتش خود فشان پروانه چنین باید

بیکم دیدیم بیرون و می غم خشم
بیکم دیمخندم دیوانه چنین باید

بیگانه زمین گشت فر لیکن پنهان
رخش تو نگردن بیگانه چنین باید

از پای عشق غم از سینه شود روشن
هر لذ بدل کوهم صحانه چنین باید

برون در دروش

۹

حال سوز دل ما یار نداند کلیم
از سیه بختی که در آتش ما نور نبود

با غم بی برگی ما نشست نمک پیدا نیست
چشم در زخم بره مرهم کافور نبود

خط اگر سر کشد از وضع حسن تو چه غم
که نگین سلیمان هم این مور نبود

نقد روشندلی آینه رفت ز جهت
ویرانه ندیدیم که پر نور نبود

کلیم

همه محروم از دوست کسی دور نبود
کس ندیدیم که در میکده مخمور نبود

تا دل تو طوطی الفت نکند شد ایام
مکنش جز نشست که بی دانه دام نبود

هرگز نگشت قابل زخمت مرغی
پیوسته آب تیغ تو بر روی دام نبود

بگذر ز نام و ننگ که رسوایی آورد
پیمانه روسیاه بحمین بهر نام بود

دیدم ز بیخودی خود در ره طلب
تا منزلی که قافله را در مقام بود

کلیم

در تیغ دم که روشن از دو چشم دام بود
کشتی این کشته که بی دانه دام بود

خون از مژه میبارم ای ابر تماشا کن
چشمی که شود گریان مستانه چنین باید

عمریست که یک تارم بر گرد سر شمعی
میسوزم و میسازم پروانه چنین باید

وله

شوریده دلی دارم دیوانه چنین باید
از خون شود خالی پیمانه چنین باید

امید بود راست چه نکته است کلیم
زان لب که منفعل ز جواب سلام بود

ز آب سبیل تیغ تو قسمت نیافتیم
که تشنگان بر آن لب جو ازدحام بود

ماه نو را دیده چون ابروی تو
طاق ابروی مرا دیوانه کرد

باطل السحر بیاری تنم
چشم جادوی مرا دیوانه کرد

ای مسلمانان بفریادم رسید
زلف هندوی مرا دیوانه کرد

واقف

عنبرین گیسوی مرا دیوانه کرد
یاسمین بوی مرا دیوانه کرد

واقف از روی بتی بهر دل تنگ مبارک
اچنان بیت که چینش ز جبین بر خیزد

واقف از میخانه و مسجد منم
چشم و ابروی ترا دیوانه کرد

پیش ازین بیگانه گیتم راز خود
آشنا روی مرا دیوانه کرد

از وفا بیگانه گردانم مردم
جذبه کوی مرا دیوانه کرد

انس با مردم نمیگیرد دلم
چشم آهوی مرا دیوانه کرد

میزنم خود را باتش بیدریغ
آتشین خوی مرا دیوانه کرد

نعیم

باز وقت است که از تربیت ابر بهار
خار دیوار گل سیراب دهد

صد زمین گیر بهر سوی نشا سبزه چون
خاک کوی تو که آرام بسیماب دهد

خون دل روی گلی کو ز رخ تب
القدر است که یک آتش را آب دهد

کلش حیدر بهر از دیده شب بیدارم
روشنی را بستاند بعوض خواب دهد

دست خط اگر زلف ترا تاب دهد
خون دلها گل رخسار ترا آب دهد

ابهم مردم

دل نیاید ز پیوند ز زلفت بی
تا دم صبح ازل بسته بچین برخیزد

هر که بر خاک درت نقش سجودی نیست
میتواند ز سر بخت بچین برخیزد

حیرت عشق ترا تا چقدر دلسوز است
که ز بالین نفس باز پسین برخیزد

هم از زانوی اندوه جدا خواهم شد
سرنوشتم اگر از لوح جبین برخیزد

تأثیر

چشم مخمور تو از خواب چنین برخیزد
زود هم نالهٔ تو آشوب زمین برخیزد

میشود ابر و کند گریه بخاک زمین
هر غباری که بکوی تو ز زمین برخیزد

کی بامید محبت ز جهان خواهم رفت
جز ره از خاک مزارم بچنین برخیزد

فال انگشتنه ابرو چو بهم برکشم
ای بسا فتنه از این گوشه نشین برخیزد

هر چه کشتم ز نسیم بختی و رفتم بر باد
هر که از چشم تو افتاد چنین برخیزد

واقف

از دلم بیتو ز بس آه حزین برخیزد
هر که بنشست بمن شاد بغمگین برخیزد

من آنم که برآتش بنشینم لیکن
تو نه آنی که دلت از سر کین برخیزد

گر چنین غم نخورد از محبت ما دیوانه
نخورد از سر که چین و چنین برخیزد

جوهر و تیغ بهم نسبت ذاتی دارند
نیست ممکن که ز ابروی تو چین برخیزد

زار نالیدن مرغ قفس از جو نیم برد
بی اثر نیست نوائی که حزین برخیزد

هر کسی را نفتد چو تو غزالی در دام
که صیاد دل ما ز کمین برخیزد

میل

اگر به کشتن تابنده همی چشمت بود
چرا ز فاک تو بوی گلاب می آید

کدام سوخته دل دست زد بدامنت
که از لب تو بوی کباب می آید

ز بس که حرف تو بلبل بگل حکایت کرد
بنفشه با قد رعنا بتاب می آید

ز بس که رنگ ز چشمت از گلشن کرد
که عال شبنم بیدل بجذب می آید

نایاب

شهید خنجر نازت بخواب می آید
تو جلوه شوی که آفتاب می آید

زنهار کلیم از بد بخت تو پرهیز
این بخت همان به که بکس یار نباشد

مجنون نتوان بود ز شوریدگی تو
مستی به پریشانی دستار نباشد

جز مهر توام نیست متاعی و ز فطرت
جائی نفروشم که خریدار نباشد

چندان توام تشنه بخون شده مبادا
این تربت کم بخشش دو بیمار نباشد

کلیم

از لذت جور تو خبردار نباشد
زخمی که نمکش بر لب سوفار نباشد

تا دور شدی ز کنارم بنظر با قدم
بکند قیمت قامتم چو کسی برخیزد

آه از شوخ جگر خور سواری تا چند
تا بکی آتشی از خانهٔ زین برخیزد

کاروان کلیمست ز نو شد بخروشی
مرکب برفتار ز بینی به چنین برخیزد

تا بکنج دهن خانه سپند اول
نیست ممکن که غباری ز زمین برخیزد

فانی

آخرش آندم که دلت از سر کین برخیزد
نشینی و ز ابروی تو چین برخیزد

چشم مخمور تو

جواب نامهٔ من تازه کرده است کلیم
بگو که قاصد ما بی‌جواب می‌آید

جوابگوی نگاهش بچشم مست جادو
چو نامه‌ای که بهم ز آب می‌آید

بعکس حسن کسی تا بروی بر رو شود
سخن در آینه از آفتاب می‌آید

چه تهمتست که نتوانم از ضبط گریه
ز دود دل بچشم من از آب می‌باید

کلیم

از آن بچشم ترم چون حباب می‌آید
که کار [illegible] کاهی ز آب می‌باید

مخمور از دل ویران من بنگ آید
چو عاشقی که بشهر خراب می‌آید

چنان ز بیم [illegible] کیم [illegible]
بهر طرف که روی در گلاب می‌باید

خیال قامت او بکرشمه [illegible]
مرا همیشه قامت بخواب می‌آید

ز ذره ذره من اضطراب [illegible] بزم
بجز من که کدام آفتاب می‌آید

واله

ز بزم غیر چو مست و خراب می‌آید
[illegible] اضطراب می‌آید

کدام غنچه گل [illegible] در آغوشش
ز [illegible] نوی گلاب می‌آید

بطاق روی یار جهان دیده را [illegible]
چه فال عاقبت از [illegible] بحساب می‌باید

هنوز حرف و نغمه بیوفائی را
[illegible] وعده و [illegible] بخواب می‌باید

نگاه چشم [illegible] برد دلم
ز آب دیده که [illegible] ز آب می‌آید

واله

خیال روی کسی [illegible] بچشم [illegible] می‌آید
که آب دیده چشم گلاب می‌آید

جز پریشانی دگر بوئی نمی بینم کلیم
چند من بشنو زلف او را سودا به بینم

تا ز زلفت را بعید دیگری ضایع مکن
هر چه میباید ز نال ما بپای ما به بینم

نقش دیده است تا ... بسته چون از فغان
چشم اگر در کار دارد دیده از دنیا به بینم

وقت با مرد نیکوان که کدورت نا ورد
با هر که خوی کرم است ابر مینا به بینم

تا ره‌ای زلفت را به شیخ ز دادن هیچ
رشته باران در سینه دل از رگ جانها به بینم

باشد بصحبت نشان زیبان
نقشی که بعد ما نشیند

دود الفت پیرایش باغ
شبنم از گل جدا نشیند

از بس نکهت ... و ...
جائیکه نقش پا نشیند

همچون مردم ... چشم
تا ناوک او بجا نشیند

واله

هر کس بتو دلربا نشیند
بسیار ز خود جدا نشیند

در بزم جهان کلیم ...
... هر کجا نشیند

از راه وصال بر نخیزد
گردی که بروی ما نشیند

از کوی وفا ...
در راه تو بی وفا نشیند

در دامن کند فلک ...
غازی که بپای او نشیند

کلیم

تیر نکهت ... جا نشیند
بسیار که خوش ... نشیند

ز زانی کشم

نرود حسرت آنچاه زنخدان از دل
تشنه را آب محالست که از یاد رود

کلیم

کی تمنای تو از خاطر ناشاد رود
داغ عشق تو گلی نیست که بر باد رود

دل ز تنگی قفس تو ز بر کشد جامی را
صید چون اهل آید سوی صیاد رود

چو تو بیرون آیی غم جان گذرد وطن
چند از آن نیست که در منزل آباد رود

فالی باد اسیر تن در ره آنسو روان
که گرفتاری من بیند و آزاد رود

الک بوی نکند عاشق دل باخته را
چند دانه چو دام از کف صیاد رود

میکشد مرهم بر یار سد از چشم ترم
نازش کرد هنرمند تا و بستاد رود

در ره عشق چه کوه و چه شاه و چه گدا
همه سیلاب چو ویرانه و آباد رود

نتوان از غم او برد هوای شیرین
بیکس خسرو اگر بر سر فرهاد رود

کر ستش بروز نقش الف از شانه
فکر بالای تو هم از دل ناشاد رود

در کمین بنشین اگر خواهی شکار افتد بدام
خویش را همنای و پای آهوی صحرا به بند

رنگ ما چون مرغ وحشی زود از رو میپرد
ساقی از یک جرعه ما را رنگ بر سیما به بند

حفظ طفلی بکی ز اسباب ما کی از روزن
خانه از اسباب چون خالی شود در را به بند

کلیم

گاهی از فکر درست ای هم به زنجیر پا به بند
همچنین محکم زنار ما را رهایی پا به بند

کاش چون شمع همه پرتو شود اعضای کلیم
تا هم او بر ره عشق تو بر باد رود

خوشدل

بیخود از مصرع حافظ شده‌ام چو نقش حیرت
مستحق نبودم وا اینها بر کامم داده‌اند

آتشین یک نگه از چشم کسی در ساد
از همین مشت شراری قبایم داده‌اند

سخنانم چقدر نام خدا شیرین است
به مقام مصر حلاوت چه بیانم داده‌اند

غرق در نور تجلی شده‌ام سر تا پا
کز نسیم چاه خودی دوش نجاتم داده‌اند

شب که از جام قدم انجامم داده‌اند
آرزوهای تیغ از رگ بجانم داده‌اند

غنی

تا کی چو گردباد تو این کوچه گرد بود
خود را چو نقش پای بیک آشیانه بیند

یکدم بگشت سر بیابان نصیب من
کشتم چو ریگ شیشه ساعت بخانه بیند

آلجوی بسته‌اند ز تماشای عکس گل
بر روی آب پا چو حباب آشیانه بیند

گرم طلب وصل نمانده ز اضطراب
پر بلبلی تیز رفت شده از شانه بیند

کار آره گشت فرود در زبانه بیند
مرا که کسی بنیه در انگشت شانه بیند

جامی

نقش شیرین رود از سنگ ولی ممکن نیست
که خیال رخش از خاطر فرهاد رود

تا کی خاطر نخته با امید وصال
شادمان صبحی در آید و ناشاد رود

که از طره شکستی بکشا پیش صبا
عمر صد دل شده بیهوده که بر باد رود

برمن از نامه چو نامم چونکه ببیداد رود
چون رخ خوب تو بینم همه از یاد رود

مانند گل غنچه که سینه را مکن
تا چند ار چو غنچه کنی در زبانم بند

خاک بادا

٨

بیدل

کس نپرسید چقدر محنت ایام کشید
دلم از کف بگرفتند و بجامم دادند

غم دنیا چه خورم من پی دردی که بسیست
سیمتن ماه رخی خوش لب و کامم دادند

تیره بودم ز غم هجر تو ای صبح ازل
بخت بهرام بر اوج خبر شامم دادند

نفسی گر زدم و سینه کنم دیدند
چو سخن دلبر شیرین و کلامم دادند

هیچ جنبش دو جهانم ز کدامم دادند
ز رباط دو جهان خط بیتم دادند

نظری

اخترم شعله بر اوج نظری زد بیست
کس چه داند که چه عالی در جامم دادند

دامن دوست و دلدار بدستم چو فتاد
فارغ از حسرت بجز صبر و ثباتم دادند

مدتی بر در صیاد نشستم بر کنت
بار در کار که و عدت وانم دادند

ناله کردم بنهان عشوه چشم خوش تو
گله کردم ز تنگ غنچه بنامم دادند

دوش بر بزم دل و سینه برانعم دادند
هرچه چشم بپرید و حیاتم دادند

نوعی

گر ندادند مرا شاخ نباتی نوعی
بنت غم فانه بشیرین و کلامم دادند

تشنه بودیم بصحرای جهالت گردان
آبرو دادم ز نم اشک فراغم دادند

شوق دیدار تو چشم دو و رو باکردیت
دوش بر غارت ایام برانعم دادند

نذر کردم که بمحجوب دم اوقه زنم
گر از این پرده برآید بحجابم دادند

دوش بر عشق بجز لب برانعم دادند
نقد آرام ربودند جیامم دادند

چشم بیمار چه چمن باغ کردم صبا / یاد از آن دلبر شیرین چو کامم دادند

نوبخت ورزو دو صد کوه گران سنگ جفا / دست دادند بهم پای ثباتم دادند

مهر تبخال ادب زلب محتاج زدند / بعد از آن مهر لب آبحیاتم دادند

شهرهٔ شهر بر کشتی آوردیم / چون فلک پشت به پشت این در صافم داد

زلب لعل تو یک بوسه براتم دادند / فخر در خضر کنم آبحیاتم دادند

چه ستمها که از اغیار کشیدم معلوم / تا بآن کوچه چندی بر کامم دادند

اهل میخانه ز لب باده بدستم دادند / نفسی نی نفسی آبحیاتم دادند

مثل آینه بودم زره کیتم قدم / ذره وصل تو گفتند صحیفه دادند

کس چو من کام روا از سیم صرف نشد / هر قدر محنتم افزود ثباتم دادند

بیچو خضر آبحیات از قلمم دادند / از خط جام بیخانه براتم دادند

بر یکی خرمن وجودم خاک نظر کن مشتاق / چقدر جهر و چه مقدار ثباتم دادند

مفلس عشق ترا چو تو بادیه حکم / نقد کونین گرفتم بر کامم دادند

تشنه دریا دیدم عشق مجنون غلطم / چه دهم از دیده تر شط فراتم دادند

کام بخت که بردم ز بخت بلند خاک / عمری کاه و از آن شاخ نباتم دادند

بوسه دوش ز لعلت براتم دادند / مرده بودم ز غمت آبحیاتم دادند

صحیح عید است

بیدل

شب که بیرون از اسرار برآیم داده‌اند
از نم خواهش کونین بجامم داده‌اند

در جهان عبرت من زندگی خجلت کیست
کز از آنجا ذوق انجامم داده‌اند

همچو شبنم خاک کی باشد که از خود باد
رفته‌ام از خود چنین در جامم داده‌اند

می ازین دردی جو بنامم چکیم
بر نخم عشق بتان تازه برایم داده‌اند

از نم بحر رحمت شاید بیدل بدی
از فنون بحر یار بجامم داده‌اند

بیخود

از لب لعل بتان انجامم داده‌اند
مخلص از کشمکش دست بجامم داده‌اند

ساغر صد شکر که بی‌پرده دهان دوش ز بهر
همچو جذبه از رخ تو بنامم داده‌اند

جلوه هر فلک عشق کیم قلب صفت
بکه در عشق بتان هر دو بنامم داده‌اند

چند زنی چشم از جوار پریشان گردم
تو از درد کم دهر بجامم داده‌اند

بیخودم بهر من و مستی مغفور کیست
باده ناب ز میخانه دوامم داده‌اند

فیضی

عمر با سر سراب تشنه کامم داده‌اند
تا ز سرچشمه دل انجامم داده‌اند

دیده بستند بصد پرده حسرت نگاه
رخصت دیدن آینه دوامم داده‌اند

عاشقم ساغر صحبت هر دو قوم داده‌اند
نقلم کرده دو عالم بر کامم داده‌اند

همچو ی اینکه دوران ابد
طرح وحشت رفته چون انجامم داده‌اند

فیض از نفسم بوی جنون می‌آید
وز کشمکش عشق بجامم داده‌اند

۹۴

من اگر کام روا گشتم و خوشدل چه عجب
مستحق بودم و اینها بزکاتم دادند

چه مبارک سحری بود و چه فرخنده شبی
آن شب قدر که این تازه براتم دادند

بیخود از شعشعهٔ پرتو ذاتم کردند
بادهٔ از جام تجلی صفاتم دادند

حافظ

دوش وقت سحر از غصه نجاتم دادند
وندر آن ظلمت شب آب حیاتم دادند

راه آمیخته دل میطلبیدم از چشم
از دهان جابر کوچه یارم دادند

شکر شکر بشکرانه بیفشان حافظ
که نگار خوش و شیرین و کلامم دادند

بعد از این روی من و خلوت یار
که در آنجا خبر از جلوهٔ ذاتم دادند

همت پیر مغان و نفس رندان بود
که ز بند غم ایام نجاتم دادند

هاتف آن روز بمن مژدهٔ این دولت داد
که بدان جور و جفا صبر و ثباتم دادند

اینهمه شهد و شکر کز سخنم میریزد
اجر صبریست کز آن شاخ نباتم دادند

قال منصور کجا و من مجنون کجا
کردم تیغ بتان آنجا نامم دادند

دلم صبا ای دوده چه صفا آوردی
بر کف باری زنده و هستی و ثباتم دادند

چون ز صد زخم بلی آه دلم گشت
زیر تیغ تو عجب صبر و ثباتم دادند

مستحق بودم از دو لب جانبخش خوبان
بار در مجلس آن خوش و الهامم دادند

مرغوب

بار در بار که وحدت ذاتم دادند
مخلص از دو رکه قید صفاتم دادند

شب کم

پیش از تو نی صبح وصالم میکشت
ذوق تسلیم فنا در تحفه‌ام دادند

کور دل عدم از خویش بیفتاده بخود
تحفه‌شان جو کوشش به برهم دادند

والہ

داروی بیهوشی از جام صفایم دادند
سرمه خاموشی از نقطه دهانم دادند

چهره در گرد بیابان هوسی گشته بود
دیدن هر ذره برنگی [illegible] دادند

دست پیمان محبت بکوری دادم
جای در کوچه توفیق بنامم دادند

آه و کار من و بیداری دست بکست
که پس از گوشه شدن آب بنامم دادند

گشت جام من دیوانه بکوی بر دوست
تا که در جام الستم می قوامم دادند

مستحقانه بدر توبه بی جرمم
عیش هم محبت و در [illegible] انکامم دادند

جان بتعجیل چنان میرود امشب که مگر
وعده وصلی در روز شمارم دادند

هر کجا جان کیم زره ده داده‌ام ایک
جو فرصت در آن داده‌ام که بیمارم دادند

هر یک از گرد صلاحی ز خودم بیرون زد
جو فرصتم که بجیش که قرارم دادند

ناله صبحم و آه شبم که در شام
آنچه در عشق نشان بود بکارم دادند

ولہ

نشه صبحم از باده خمارم دادند
روز و شب طپیدم بی قرارم دادند

عالی

گلزار روی و نو بهار است بهم پیوند
دیوانه دلان جوش بهار است بهم پیوند

عمریست جیب از سر کوی تو بجا به
انبوه زده مشغول چه کار است بهم پیوند

گلزار رخ یار چه نسبت که درین باغ
ده نام بهر گوشه هزار است بهم پیوند

گوئی به نظران دیده ما هرزه نگرید
یاراند و ملکم بهار است بهم پیوند

تا غالب مستی نشود چشم سیاهش
آنحال که در عین خمار است بهم پیوند

۹۶

عالی بر زلف زد ار گره محبت
نقد بخشش را چه عیار است بهم پیوند

تا چند بگویند که مجلس بتو پیوم
هر شب که شب بوسی و کنار است بهم پیوند

چون بوی گلی از زره پنهان گشت ولیکن
هر برگ گلی آینه دار است بهم پیوند

یارب چه در آمیخته جانی که شد آدم
زین گرد نهان چه سوار است بهم پیوند

از حسن ادائی که پنهانست بنفشه
پیدا ز هم نقش نگار است بهم پیوند

از همه بر چیده اهل رشته دل لذت کشف جلا
خاطر فارغ از اندیشه ما هم دادند

مست در دفتر دیوان طرب شد نامم
بر جهان نخم وانه ده زانم دادند

ساقی بزم مغانم می در پیاله
مستیم جز از نرگس دوانم دادند

عشق دائم نگه صورت معنی بخشید
سر بصورتکده حسن مقامم دادند

اعظمی

سحری کز جودی دوش بجامم دادند
عمر وه بود هم عشق صباحم دادند

غافل دمی از فکر دل خویش مباشید
این خانهٔ دل خانهٔ یار است ببینید

چون عکس صفاتش دل من هیچ نگیرد
خالی ز همه نقش و نگار است ببینید

هر چیز که در کون و مکان جلوه نمود
ای بی‌بصران منظر یار است ببینید

شهیدی

خط نیست که بر عارض یار است ببینید
از سبزه بگو لاله‌زار بهار است ببینید

خو کرده‌ست علی سینه‌ام از صحبت صاحب
در دیده هم غنچه چو هم خار است ببینید

از بهر سر عشقش خرد و هوش و دل و جان
هر روز سر خنجر مزار است ببینید

از خنجر ابروش شهید است بهر سو

از خنجر ابروش شهید است بهر سو
بوسیده سر خاک مزار است ببینید

ساقی

گل بر سر و مل در کف یار است ببینید
در گلشن بزم انجم بهار است ببینید

چون برق نگه چشم زدن گرد و شهیدی
ایام جوانی چو بهار است ببینید

بی دامن دل دولت وصلش نپذیرد
با طرفه نگاری سر و کار است ببینید

ای باده کشان چشم دل چهره ملول
نقدست شراب است و بهار است ببینید

حبیب

در دور رخش خط غبار است ببینید
دیوانه دلان جوش بهار است ببینید

بی بینش نگاه کس آگاه نمودید
از زلف سیاهی که چو مار است ببینید

با قامت چو یکجا غنچه صبا
ای زاده هم نگار است ببینید

منصور

تاب مه و ماه در شب تار است پیدا
رنگ گل در گلشن رخ یار است پیدا

غنچه از کرم قانع چون نکرده دیده یعقوب
صبا را پیراهن دست در گریبان کرده میآید

درین بازار ظعن جنون جوش سودای دگر دارد
مگر مجنون من سر در بیابان کرده میآید

چه گلدسته بدستار بجلوه‌های جلوه رنگینش
مگر امروز تاراج گلستان کرده میآید

تغافل بیجا با مکند یار بی چم نازست این
بخون مستانه آهنگ دل و جان کرده می آید

۱۹

منصور یکبار دل عزیزه صد بار
از جور و جفا ز مروارا است می‌بیند

با هم گل اندام نمود پرورشش
از زخم رقیبی که چه خار است می‌بیند

هر کس به گل و لاله بیفکند نگاهی
در خاطرش از سبزه غبار است می‌بیند

بی او چه صبا رو در بستان گذاری
آرام دلم در چمن دیار است می‌بیند

گل در هم بنوا فتنه هم ... جوی
شب تا سحر نالد و زار است می‌بیند

این سبزه که بر زلف چون اوست
هم طوطی دم آینه دار است می‌بیند

بی نکهت پیراهن او در نسیمی
در قافله نالم چو هم تار است می‌بیند

این بر ره نازکی ز ... جام ... یک
در بادیه او چو چمن غبار است می‌بیند

در ذات جهان آینه جلوه یار اند
یک صید بصد دام شکار است می‌بیند

دل زخمی یک بادیه خار است می‌بیند
تا آن مژه مشغول شکار است می‌بیند

[illegible]

و له

تغافل بیجا با میکند یار عجب ناز است این
بهم مستانه آهنگ دل و جان کرده میآید

حسن

برای قتل من از شوخی سامان کرده میآید
بسویم خنجر و شمشیر عریان کرده میآید

بسان شمع سوز غم بهار من بود شاید
ز داغ خود دلم اندر گریبان کرده میآید

بموی میان شکسته کلاه ناز
ز گیسوی سنبل پیچش بدامان کرده میآید

ثمر دارد دو دود از جگر من میکشی را آورده
چو برق آتش فشان جولان کرده می آید

آذر

جهان از شوخی چون آتش و شعله اندازی
بشوخی می چون برق جولان کرده میآید

ز قتل عاشقان سیر گلستان کرده میآید
ز خون بیکنهان گل بدامان کرده میآید

زده از فکر بکشتن شهیدی گل چمن برم
گلابشتن [illegible] و خود گلستان کرده میآید

زمی از وضع دست [illegible] کنان [illegible]
خود از شوخی من خود را گلستان کرده میآید

بکف تیغ جفا و خنجر کین بایقی دارد
پرستش کردم برای قتل سامان کرده میآید

قانع

خوش آنروز که یارم گل بدامان کرده میآید
گلی کو دست و ضدان گه پریشان کرده میآید

جواب آن غزل آذر که استاد سخن گوید
کدامین شهسوار است اینکه جولان کرده میآید

فتنه دزد و شب سیاه در بنفشه بر رخ [illegible]
فکنده طره و کاکل پریشان کرده میآید

غزالان حرم را زنگی از داغ بدر شد
که از دست چنین [illegible] غزالان کرده میآید

کمان بر دوش ترکش در کمر خنجر بکف دارد
ز بهر کشتن عاشق سامان کرده میآید

۸۳
بلغ

شود مانند زلف از فکر بیت چون گره زد عاشقی
نهد این راه و پیچ پریشان کرده میآید

رخ ساقی گل و دوش گل و پیمانه گل می گل
تکلف بر طرف خود را گلستان کرده میآید

عشقی

صبا چون بوی سنبل گل بداماں کرده میآید
دل مشکی چو بوی کاکل پریشان کرده میآید

آفتاب از اثر بیشتر رفتی از فضل حق دایم
بچو یم مهتاب آن کاکل چهره جولان کرده میآید

شب از برق عنانش بوی خشم از وی جانها
زخوی خویشتن آتش چراغان کرده میآید

سر آشوب دارد میل فتنه قصد مسکینان
کمین کج کرده و کاکل پریشان کرده میآید

شهیدی

کدامین شهسوار است اینکه جولان کرده میآید
غبار آلوده چندین خانه ویران کرده میآید

شگفت از فکر رنگین شهیدی دل چو گل عشقی
گلش افشانده خود را گلستان کرده میآید

نمی‌گنجد جان از شادی در لباس عاشقان هرگز
نمی‌دانم چو تیغ یار عریان کرده میآید

نفس بر لب سخن در گوش اشک از چشم آه از دل
بموی زلف او خود را پریشان کرده میآید

۲
۲

دو دست خویش رنگین از حنا کرده نگار من
بکین در خون مشتاقان دستان کرده میآید

شایق

نمی‌گنجد دل از شوق سامان کرده میآید
بخون آلوده دست اندر گریبان کرده میآید

نمی‌دانم شهیدی تا کرا کشت و کند پنهان
بخون آلوده دست اندر گریبان کرده میآید

صبا از بوی چه زلفی که میآید نمی‌دانم
که جمعی را ز هر جانب پریشان کرده میآید

زده بر برگ گل و ورد دست شبنم طرفه سیمی دارد
گلش بغنچه و خود را گلستان کرده میآید

شرر وار است

گل رویش عرق ریزان ز تاب آتش خجلت
ز گلشن تا نشیمنها گل افشان کرده میاید

عنان توسن سرکشش گلگون کرده تا کم فرخش
زیارت از هر فلک شهیدان کرده میاید

شانی

بمن امروز رنگین چو گلستان کرده میاید
ز رخسارش نظام گل بدامان کرده میاید

ز صاف تیغ شبیهی فاطم در شک فرو ده
بگلشن رفته و خود را گلستان کرده میاید

نگاهم جلوه رو در نظر آرد که عزیز من
هزاران را بیچو بهت زبرندان کرده میاید

نمودم زمین رنجید یا انداز ناز بیت این
که عارض در نقاب امروز پنهان کرده میاید

بکف تیغ جهاد خنجر کین دیگر دارد
ترکش کردم برای قتل سامان کرده میاید

حسن

غبار آلوده همچون سیل جولان کرده میاید
نمیدانم کدامین خانه ویران کرده میاید

تبسم کن که شاقی بادو چشم تر بزم او
دل پروانه را اندر نمکدان کرده میاید

رخ او در خضا وصی نگارین چهره گلناری
خود آرا شوخ من خود را گلستان کرده میاید

دم چون عرض حسن خویش دلم خود آرای
چو بیعه سبحه هزاران از غلامان کرده میاید

نباشد از تغافل کر مجلس دیر میاید
تو قصد عاشقان از ناز سامان کرده میاید

رفیعی

رخ از زلف پیچ را پریشان کرده میاید
ابرم هام هر موی هزاران کرده میاید

نوه از فکر رنگین تشبیهی گل حسن بردم
بگلشن رفته و خود را گلستان کرده میاید

صبا از کوچه زلف که میاید نمیدانم
که جمعی را ز هر جانب پریشان کرده میاید

۱۶۴

است که کتابت نسخه نمیگویم
ور نه معلوم شرح که در ... نی دارد

مرد باشی این نوع نخواهم کشتن
کس نه بجز بیت محبت که گرانی دارد

عجب نسبتی که وقتی کمری می بندد
ور نه مفهوم عجب نیست که میانی دارد

عشق در غیبت که با مرگ نباشد برود
هر که بر چهره از آن داغ نشانی دارد

که ز ابروی تو بیجان چه تیغی دارد
یاری آن بت نپرستند که جانی دارد

سعدی

آنکه را خنده که سر دهنش دهانی دارد
نبود لعلی که دل صنعتی و جهانی دارد

۱۷

متین

نو بهار گلستان گل بدامان کرده می‌آید
ترا کو سنبل در گریبان کرده می‌آید

زه کمان صحن از ابروان ترا نازی دارد
نقش ترک چشم یار بیان کرده می‌آید

دل و دینی که با ما بود غارتگر ناز او
دگر از من چه خواهد ار فتنه جولان کرده می‌آید

زلف‌ها و شعله‌های زلفان ریختن وردین افگنده ما را
چو چشم کافرش تاراج ایمان کرده می‌آید

نمی دیده ز بیشتر دور از تو میترسم
که سیل بگذشتن یک شهر ویران کرده می‌آید

کجا و چگونه دارد حسن را عشق غیور
زلیخا بر دو یوسف بزندان کرده می‌آید

متین را گر بود از بخت یاری بفتن دارم
طواف مشهد شاه خراسان کرده می‌آید

شهیدی

قدم قالب کن ایل یار طوفان کرده می‌آید
دو عالم را چو سیل یک ویرانه کرده می‌آید

بر اندازش صبا در رقص و سنبل در گریبانش
خرامم چو زلف خود پریشان کرده می‌آید

بچشم کم نباید دید مور ناتوانی را
که جنگ صف بمیدان با سلیمان کرده می‌آید

هر کف خاکی ز اوج سر تو جانی دارد
هر حبابی ز محیط تو جهانی دارد

مدعی کو که رود نکته بی‌خط تو بشش
کلک ما تیز زبانی و بیانی دارد

مرغ از یک نغمه در چمن عشق تو نغمه سرای
هر بهار چمن ز دو بال نوائی دارد

در ره عشق تو کسی نیست محرم راز
هر کسی بر حسب فهم گمانی دارد

چشم و ابروی تو در شیوه بر اندازی
نشه از دست برد هر نگهی گمانی دارد

چشم بر روی مه عید کشاید هر شام
هر که از خوان قناعت لب نانی دارد

میتواند کسی از خار مغیلان گل چید
که ز هر آبله چشمی نگرانی دارد

جور ما هست و نعمت هر جا داغی است
لاله از شوق در ما سوخته جانی دارد

جز دوری راه از دوران میشود
هر که چون بحری تخت روانی دارد

منع قفل کلید و کری و نشود
هر زبان گوشی و هر گوش زبانی دارد

۱۸ جلد

الهی یا ملکا چند بگویم قدسی
بهره‌ای از عمل خوب [illegible] چند

حافظ

حسب حالی ننوشتی و شد ایامی چند
محرمی کو که فرستم بتو پیغامی چند

ما بدان مقصد عالی نتوانیم رسید
هم مگر لطف شما پیش نهد گامی چند

قند آمیخته با گل نه علاج دل ماست
بوسه‌ای چند برآمیز بدشنامی چند

ای گدایان خرابات خدا یار شماست
چشم انعام مدارید ز انعامی چند

عیب می جمله چو گفتی هنرش نیز بگوی
نفی حکمت مکن از بهر دل عامی چند

پیر میخانه چه خوش گفت بدردی‌کش خویش
که مگو حال دل سوخته با خامی چند

می چو از خم بصورت گل اندر جست نقاب
فرصت عیش نگهدار و بزن جامی چند

زاهد از حلقهٔ رندان بسلامت بگذر
تا خرابت نکند صحبت بدنامی چند

حافظ از شوق رخ مهر فروغ تو بسوخت
کامکارا نظری کن سوی ناکامی چند

حافظ

شاهد آن نیست که مویی و میانی دارد
بندهٔ طلعت آن باش که آنی دارد

شیوهٔ حور و پری گرچه لطیف است ولی
خوبی آن است و لطافت که فلانی دارد

چشمهٔ چشم مرا ای گل خندان دریاب
که بامید تو خوش آب روانی دارد

گوی خوبی که برد از تو که خورشید آنجا
نه سواریست که در دست عنانی دارد

دل نشان شد سخنم تا تو قبولش کردی
آری آری سخن عشق نشانی دارد

چشم و

مجنون به باغ رفت نظر در نهان کرد
سروی بدید قامت لیلی خیال کرد

حالی

ما حیران چشم کسیم گرفتاری چند
روزگاری خوش با حسرت تاری چند

همه بر سر زلفش از اینها لیم
گر زده رخ چمن چهره بنو عاری چند

وا جهانی که من جلیش بل تازه کنم
کشتی با دم از او خصه عاری چند

ناتوانان تو را کار از او دیده چند
هر زلف جو از او دوشم تاری چند

حالیا قسمت من گشت بیجا نم یورش
کز زهر زخم چو مرهم کنم آزاری چند

قدسی

داغم از جذبهٔ حسن رخ دلداری چند
که بجانان نگذرد مصر و بیداری چند

عشق را در پس پرده بود مغروری
مصلحت بود که بر یاسخو داری چند

داغم از شانهٔ زلفتو که خوبو کرد
ورنه بهشت از او بردیم آزاری چند

کس چه داند که نصیب که بود چند بلا
کز زخم کوهسار گلچین زده بطرازی چند

رفتم از بزم رقیب که دو سه تار بجگیش
ز چمن چیده گرفتم گل بیخاری چند

سودای تو در سرشت جان صهبا و در ساغر روز و روز از هوای تو
مرغ دلم ز خوی تو از هوای تو ... نهال کرد

تا ز انفاس تو گفت صبا و که بنوبت
هر جا که نسیم باد وطن شد

شاید که کسی کو بش کند باره مانم
با بست هم آواز مرغان چمن شد

افکنده هما سایه ولی بر سر قاسم
شد بهره کی ازو فانم بچه چو کفن شد

واله
بچندین نوبهار تو بهودی من شد
هر ابری پیرا هنوز کفن شد

بلبل دوم از خصوصیت جوی زلف او
آیینه از عکس رخت گل خیال کرد

عالی بدم شنیدم که تو بگفت بی شراب
ساقی بهمک پیاله‌ام از ... خیال کرد

ندی
می را جواب نعلیق رخ تو هلال کرد
کیا که چون جهه کشش ضبال کرد

بهبودی احوال دل از بی فلک نیست
بر مکحل اگر عین کبود زرد چمن شد

رصفحه زمانه نقش را ز کسی
هر سر بریده چو قلم پایمال کرد

مجنون چو از هوای صحرا بود ما
لیلی ببرد کرشمه چشم غزال کرد

واله
مجنون بیابان رفت ... هلال کرد
انجنیره کردا ابروی لیلی خیال کرد

فرهی کیبا که دوستی ... چه حیثیت
دوقات خویش عرف خیال محال کرد

مجنون

اینش سزا نبود دل حق گزار من / کز غمگسار خود سخن ناسزا شنید

ما باده زیر خرقه نه امروز میکشیم / صد بار پیر میکده این ماجرا شنید

یارب کجاست محرم رازی که در جهان / دل شرح آن دهد که چه دید و چها شنید

محروم اگر شدم ز سر کوی او چه شد / از گلشن زمانه که بوی وفا شنید

هر صبح وای من و دل بشمال گفت / هر شام گفتگوی من و او صبا شنید

حافظ وظیفه تو دعا گفتن است و بس / در بند آن مباش که نشنید یا شنید

حافظ

پیرانه سرم عشق جوانی بسر افتاد / وان راز که در دل بنهفتم بدر افتاد

از راه نظر مرغ دلم گشت هوا گیر / ای دیده نگه کن که بدام که در افتاد

از رهگذر خاک سر کوی شما بود / هر نافه که در دست نسیم سحر افتاد

مژگان تو تا تیغ جهانگیر برآورد / بس کشته دل زنده که بر یکدگر افتاد

بس تجربه کردیم درین دیر مکافات / با دردکشان هر که در افتاد بر افتاد

گر جان بدهد سنگ سیه لعل نگردد / با طینت اصلی چه کند بدگهر افتاد

نشنید هر چه گفتم بگذشت این عجب / دردا که از آن آهوی مشکین سیه چشم / حافظ که سر زلف بتان دست کشش بود

سلطان شنیده ام که حدیث گدا شنید / چون نافه که در دست نسیم سحر افتاد / بس طرفه حریفیست کش اکنون بسر افتاد

قدسی

بی گریه ای شگفتگی دل بهار [illegible] رسید
[illegible] فیض قطره به نشو و نما رسید

بعد عیانم

در چارسوی عشق تجمل کجاست [illegible]
از برگ و [illegible] بلا رسید

در جرم آنکه در قدم چون تو دل نهند
[illegible] به پیمانه [illegible] رسید

قاصد میان عاشق و معشوق رسم نیست
شوق آتشی است که بکویت صبا رسید

هر کز [illegible] و اوی ما محنت کشید
در جرم آنکه یک نفس از کجا رسید

می که هیچکس ز مستی [illegible]
در شیشه زهر ریخت چو نوبت بما رسید

قدسی ببین که روشن ما روی آفتاب
از شیشه ریخت باده چو نوبت بما رسید

حافظ

بوی خوش تو هر که ز باد صبا شنید
از یار آشنا سخن آشنا شنید

[illegible] حسن چشم بحال گدا فکن
[illegible] حکایت شاه و گدا شنید

[illegible]
[illegible]

پند حکیم عین صواب است و محض خیر
فرخنده بخت آنکه به سمع رضا شنید

سر خدا که عارف سالک بکس نگفت
در حیرتم که باده فروش از کجا شنید

ساقی بیا که عشق ندا میکند بلند
کانکس که گفت قصه ما هم ز ما شنید

خوش میکنم به باده مشکین مشام جان
کز دلق پوش صومعه بوی ریا شنید

[illegible]
[illegible]

احسنت

شانی

بی یار کسی را سر گلزار نباشد
گلزار چه کار آید اگر یار نباشد

جای دو رخ خود غنچه گر اینجا
محنت‌کده علت بهار نباشد

پیکان تو گفتم که کند کار رگ جان
چون ریخت نیم بر رگ و دل کار نباشد

چون لاله ز هجر تو بخت سیهم را
جز نم دود از دیده بیدار نباشد

واله

افسوس که آن گل چو چمن یار نباشد
کز بلبل عشق آن گل گلزار نباشد

هنگام می نوشی بنوشیم از آن چشم
از آینه تر بسکه گرفتار نباشد

خواهم که ره خنجر تو در کار من افتد
تا شاخ گلی بیمه بتو در کار نباشد

تو بلبل گلشن من زاغ گرفتار
باید ز ملاقات منت عار نباشد

سلمان

چو یار بدردم و دلبر دیر وار رسید
ز دو لب لعلش بپرسش چون جان بدار رسید

گلزار حسن ترا صبح از آن فزون
رشکی آرد فتاد و گلی از فغان رسید

گشت امید من چو برق سیاه
تا تیغ غمت گرد من به گیاه رسید

لطف تو بود بیشتر از جوانی‌ام
مرد عالم از تو بصد بلا رسید

ما موی زیادیم بهر دیده و گرنه
شانی مژه بر چشم کسی بار نباشد

نقاش بهر جا که کشد صورت سروی
خوش نیست که بر روی قد دلدار نباشد

ناسور شد جراحتم از بوی طره
سلمان لبتم لطف بمن از کجا رسید

دل بریان و چشم گریان است
آنچه ما را از روزگار رسید

ظاهرا عرصه تنگ شد بر دل
قاصد تنگ بیقولد رسید

پشت لب سبز کرده ای ایل
فکر ز تجرکس بهار رسید

نیست معلوم حال دل پر غم
آه چون دود از آن دیار رسید

وقف
مرو ای دل که نمک رسید
تو بیا ای طبیب که یار رسید

چون کشتی ضخکین بخت یکی میتوانم
که ز غم تو نشان همه اعضا باشد

کلیم
غیر ای کی به پناه منم جا باشد
در دو میخانه منی بر سر مینا باشد

وقف
نیستم ابر ار هم رود
بس این گریه ای زار رسید

تو بجی قدر دل کسی معلوم
چو این تحفه داغدار رسید

طفل اشکم به بحر غم افتاد
خون دل خورده تا کنار رسید

۲۵۸

ز آتش داغ که از غنچه دستم عجب
که کلیم من و این ید بیضا باشد

هر بد از پرتو نیکان برد بهره که زنم
میکشد گریه ام از دست مسیحا باشد

اغنیا بهره اند ز خوشه جود
که همین حلقه لب تشنه دریا باشد

کرده ام آنکه بار اشکم جا بنشد
هم از وی در دامن صحرا باشد

از همان بزم که جوی من دگری راه نداشت
بایم رفت ز بهر دگری جا باشد

گرد دل پر حسرتی و جوش شد بود امید صبور تنگی بی غم کسی چنین خط و بیش

من بیگم بی تنها درم بیجار آه در دعا عشق بیان عاطفه خود آن کسی او را و در وقف

ناصح از آرزو مکن عیبم
دل بی آرزو نمی‌باشد

با تو گل را چسان دهم نسبت
گل بدین رنگ و بو نمی‌باشد

وله

هیچ روی چو رو نمی‌باشد
هیچ مو چون تو مو نمی‌باشد

آنچنان کسی که جای گل در باغ
دل صد پاره در گریبان کرد

وقف

چین در ابروی او نمی‌باشد
غیر در کوی او نمی‌باشد

صورت عالمی چو می‌پرسی
هیچ هم‌رنگ نکو نمی‌باشد

آنکه را کرد همه کس دلربا زی
پیش او آبرو نمی‌باشد

این سخن دوش گفت غنچه گری
چاک دل را رفو نمی‌باشد

یکدم جستجوی سروقدان
کس چو من فتنه جو نمی‌باشد

پاک کردم ز گریه دلها را
پیش این شست و شو نمی‌باشد

میکنند درد آنهمه طوفان
کریم را این غلو نمی‌باشد

از دورش کرد خویش هم رفتم
پیش از او رفت و رو نمی‌باشد

۱۷۷
جلد او

واقف از حسرت عیش لبت
جگر خویش و قفس زندان کرد

جامی صبح کرده یار شد
چکنم با تو جنگ نتوان کرد

چه بپرسی ما را بابت آخر
کرمهای که بپیر کنعان کرد

سوخت از برق داغ بیکسیم
لاله بر شهیدم چراغان کرد

دل که بود بیت کعبهٔ تو در من
غمزه در کار او تو ویران کرد

باد هجران نشد دل تا رسید
چون ورقهای گل پریشان کرد

جان زار که بود دوش زغم
صرف در زیر پای جانان کرد

یار از روی تو داد ما بستان
خانه آباد ما که ویران کرد

بند در تار زلف مرغ دلم
در قفس هیچ مرغ طیران کرد

۸۲

نابد

چشم جادوش دل پریشان کرد
گریه دل در محبت صد افغان کرد

تا چه افسون دیده بر نو رفت
که دلت سنگ سخت و سندان کرد

چشم من آنچنانکه دل میریخت
گریه در دو جهان بیابان کرد

دیده گر ذره ای تو از وردم
در پس هفت پرده پنهان کرد

چه شد مرغ دل بخیال و خطت
با صد امید هیچ افغان نکرد

حزن

آنچه حال دلم بجانان کرد
مژده ای دل که باز نتوانکرد

ایچنین کی

هر زمان نالم چو بلبل نالان
دلت از یاد چه بباید کرد

گفتم از محنت خانه ویران
خانه آباد چه بباید کرد

خواستم با تو بگویم غم دل
گریه رو داد چه بباید کرد

سوده شد ناخن تدبیر هنوز
عقده نگشاد چه بباید کرد

گر نشد نقش رخت چون می‌بایست
کلک بهزاد چه بباید کرد

گر بجانان ندهم دل ناصح
بکن ارشاد چه بباید کرد

در چمن رفتی و استاده سرو
گلفت و شمشاد چه بباید کرد

شمع‌ها کردم و پروانه دل
نشد آباد چه بباید کرد

وصل هم گشت میسر لیکن
دل نشد شاد چه بباید کرد

وله

با تحرر و داد چه بباید کرد
داد و بیداد چه بباید کرد

در هواداری زلفت عمرم
رفت بر باد چه بباید کرد

زینتی در رخ خواری و نقش
مشکل او فتاد چه بباید کرد

وله

اشک من صد محله ویران کرد
قطره را رفته رفته طوفان کرد

آه کین عشق ناتوان آزار
با دلم کرد آنچه نتوان کرد

بسکه از بوی زلف یار تو بکنم
که دماغ مرا پریشان کرد

ناکرده خسته است برنش از دل بر
از دل تا جها میکنده

وه چه بیگانه کرد او بیرت
سخن آشنا میکنده

میزند یک نگه از سر زلفت
از سرین بلا میکنده

خانه ام برد سیل اشک نهنوز
از سر تا جرا میکنده

جا بمن تنگ هست نام وفا
برزبانت چرا نمی کندو

وقف

عشقت ازدل ما نمی کندو
کر دولت از جفا نمی کندو

هم جا گذشت من خونند
اینکه بخت کجا نمی کندو

نیست یک عشت از وف و روزم
که بیاد شما نمی کندو

کاه دشنام داون تو مرا
برزبان جز دعا میکندو

رز غمت هر شبم ناله و آه
چه بلاها بجا نمی کندو

هم شب کرد کوکب ایمهردی
زنحت اه و ... نمی کندو

مثل فانوس کی او فتاده بپاه
روز ی آن بیوفا نمی کندو

کاه دشنام داون تو مرا
برزبان جز دعا میکندو

جز بلاکسی زبیکسی وقف
برسن مبتلا نمی کندو

بیدل

عشقت آباد چه بیاید کرد
دلم آزاد چه بیاید کرد

کنده

با وجود تشنگی راه مجنون لیلیم امد بجز آن لحظه کز از زنجان نجیرین بسته اند
از نگاه لیلیم چران بکو براوات برزار مجنون مراب انجاست
از سرم ... بگذرد
از سر ... جمره

قدیمی تا دل بر دو شیرین را بکوه بیستون
مردم ظاهر نگر تهمت بگلگون بسته اند

پیرلاز ا پرده نشسته لذر روی کار
تازه سنبل پرده بر برگ نسرین بسته اند

وفا

گر دولت از جفا بگذرد
دشمن از وفا بگذرد

از ازل تا حال گویا تخته زان قف
کرده اند انجیز تا این نخل موزون بسته اند

حسن

تا بگرد ماه تابان خط مشکین بسته اند
سنبلش تا خواب بر چشم جهان بین بسته اند

شنوای از بست با عشق عشاقان حسن
پیش از آن عشق نقش آدم ... بسته اند

حسن طاقی وارم که بنیاد شیرین لطف حسن
بیستون طاق دو ابروی زلف چون بسته اند

تا ز محرومی هم محو بینم یکدگر
خواب از چشم من و با چشم او پیوسته اند

دلبران هسته در عالم ولی حسن ترا
زیور لبس خوب زیبا و ... بسته اند

محتشم

بهتر این طاقی که زیر طاق گردون بسته اند
برز از منظر محتشم بیکون بسته اند

زیر این خون بسته کان مردم چشم ترم
از خس و خاشاک پل بر روی جیحون بسته اند

روشن از رخ تو بیکر ماه و پروین و لک
از برای حفظ رخ ماه و پروین بسته اند

زان بپای درخت گل افتم
که از او بوی یار می آید

دود آه کدام سوخته است
خط که بر روی یار می آید

مکشم تنگ در بغل در را
که ز پهلوی یار می آید

وله

از صبا بوی یار می آید
یا مگر از کوی یار می آید

زیاد عاشق از قامت او
افغان قمری از سرو آزاد

کار من گر نکرد گیسو شام
ناله صبحگاه خواهد کرد

آنچه از عمر فانیم باقیست
صرف در یک دو آه خواهد کرد

وله

عشق کارم تباه خواهد کرد
روزگارم سیاه خواهد کرد

از پریشانی خودم دقت
بوی گیسوی یار می آید

هر کجا بینم آتش سوزان
یادم از خوی یار می آید

بنشان آتشم که درد دلم
روز خلقی سیاه خواهد کرد

وله

رخ خود رنگ ماه خواهد کرد
حال عاشق تباه خواهد کرد

چشم مردم که یکی او دارد
کارم از یک نگاه خواهد کرد

نقش پای تو چون نماز
عالمی سجده گاه خواهد کرد

سرو اگر قامت ترا بیند
بحق سرو داه واه خواهد کرد

روی مشتم

ثابت قدم شدن بره عشق کار کیست
مانند بلبلی که گرفتار دام شد

ملک دلی ز هجر تو از ننگ نام شد
آب بقا حلال شد و می حرام شد

چشمت بغمزه جان و دلم را خراب کرد
صیاد برد نام تو و صید دام شد

ثابته

نقاش کرد نقش که جان یاد تو وقت
لعل لب ترا که دو عالم بکام شد

چون دید زلف و روی ترا فاش بهم
در طور کفر و دین همه کارش تمام شد

وی الفت [illegible] که صوفی بذوق شد
بر دست ساقیان تو از روز جام شد

از حسرت ما در کوی تو دام
الحمد که گشتند و رخشان آزاد

عالی

در شاخ گلبن بی قید صیاد
یکرم نشیمن کو خاطر شاد

آمد بناز شام بنامه لطف زما
امید یار دارد که خواب توکام شد

واله

او روز دیگرم بنوا قوت تمام شد
در آرزوی وصلت محرم تمام شد

تا بنده وصف لعل لب او بمختصر [illegible]
مغز سخن ز وصف بتان خوش کلام شد

از رنگ شیرین با جان شکر
بلخ جهاد [illegible]

در کار دل کرد جو دیگر [illegible]
جایگه دارم زبان صیاد

عیش طرب اکثم بسکون [illegible]
روز بکه کردند ایخانه [illegible]

جعفری

افغم برارم از دل صفری
منه زبان شد جولان صیاد

کرم قفس را در دم سکم
نتوان شکستن پیمان صیاد

هر را که کوس حسن بآفاق میزنند
تو دیر زی که نوبت او هم تمام شد

چشم بآرزوی تماشای زلف تست
چون چشم روزه دار که مشتاق شام شد

کمال

وقتی امید بود دل اکنون غلام شد
زلف بتی گرفت گرفتار دام شد

بی باید از دیده خون ریخت جامی
که کام دل از دلربای برآید

طبیبا کی دفتر خویش بگو
بود درد ما را دوایی برآید

تنها نه من بدانهٔ خالت مقیدم
کاین دانه هر که دید گرفتار دام شد

افسوس خلق میشنوم در قفای خویش
کاین پخته بین که در سر سودای خام شد

سعدی

از روز در فراق تو چشمم چو چشمه شد
ای دیده پاک دار که خوابم حرام شد

زرگی سخن بوصف لب او شکی کمال
طوطی بیا که تنگ شکرین کلام شد

هنگام ناز سوی من از لطف یک نظر
بختم بکام بود سعادت غلام شد

هر مرغ شاد با گل و سرو بوستان
بیچاره بلبلی که گرفتار دام شد

در آرزوی روی تو بگذشت روز عمر
از چهره بلا روز و واتی که شام شد

قاسم

از دولت وصال تو کارم بکام شد
بختم بلند گشت سعادت غلام شد

ابنای روزگار عنان بر زدند
سعدی باختیار و ارادت غلام شد

نامم بعاشقی شد و گویند توبه کن
توبه کنون چه فایده دارد که نام شد

وی الکن نیم

همچو کوس شهرتم پیچد صدای نظم من
کلک تبریزی سخن قیمت گوهر شکند

شب چو ماه نقاب پوشش زلف مشکین
فارغ از حسرت بلبل گلشن چمن شکند

جام می خوردن و آیینه رخسار دیدن
رونق مجلس جمشید و سکندر شکند

گر بدین پایه سخن محو شود از نظر من
زهره بی پرده بچرخ آید و دم در شکند

بوسه بر لب آن خسرو خوبان شب وصل
آنچنان ذوق شیرین که نبات شکند

زده ام دوش بجام از می نقری که مانجا
قالب از بیم تهی سر قیصر شکند

سنگ اگر غیرت زدم که پروانه روی
شیشه را بر سر بازار اگر شکند

دست را جای دارد چو کشد خنجر ناز
نگرش دست شود رنجه و خنجر شکند

مرو و هم خوش و می بر سر آتش که مرا فرصت
منت بازآید و غوغا کند و در شکند

محتشم
آه از آن لحظه که عباس بنعمت بر
دامن فشانده و می ریزد و ساغر شکند

یکو کوشش کن که کارم کرد کوشش
چو شها فغان گدای برآید

چو آتش شود تند سرکش مبادا
که دود دل از مبتلای برآید

جامی
زفاکم چو جوشن کبابی برآید
ز هر کرشمه و وفای برآید

محتشم باده از دست مغان گر بخورد
نیست مستی که خمار از می دیگر شکند

محو را اندام شود دست مجهی شیشه
آن سبحه اگر از طاقت ... شکند ۱۷۱

۱۶۱ صفحه

۲۶۷

کیرم از دست بتی جام که گیرد ز غرور
جام از دست جم و بر سر قیصر شکند

بال و پر چند زنم بیهوده صیاد کجاست
تا مرا بال بچیند و قفس بر شکند

بکف ساقی ما خضر اگر ریزد جام
نکند آینه بر رونق سکندر شکند

ذوقی
نکند صبر من از شوخ تو هم بر شکند
که بیک غمزه هزاران صف مژگان شکند

با چشم شده روشن بفلک گشت پر
فلک راه در نظر از کوی کسی می آید

مشک خون کرده از چشم غزالان ریزد
گر بصحرای ختن زلف معنبر شکند

واله
چو نگه کرده شه ناز ز دست کلاه شکند
صف دلهای جگر سوخته یکسر شکند

دست میساقی نه آه ز ونجی بریزد
عهد و پیمان و قرار که تو هم بر شکند

بت من پرده اگر از رخ خود برگیرد
بخدا رونق بتخانه آزر شکند

تا بکی کام من از زهر غمت تلخ بود
ای که شهد تو رونق شکر شکند

ایم
ماه بیمهر اگر طرف کله بر شکند
بیضه اندر کله خسرو خاور شکند

گر چنین آینه ساز دلم آغاز کند
بخدا رونق بازار سکندر شکند

شکوه بار غم از بسکه دراز افتاده است
ترسم از نامه من بال کبوتر شکند

هم ابنای زمان یوسف اخوان صفتند
که برادر ز حسد قدر برادر شکند

بجفا کردن این محتسب فاقه و دیر
چه نیم که خم و شیشه و ساغر شکند

موسم

دم صبح از نفس باد صبا مشکین شد
همدمی پرس و دیدم نفسی می آید

جامی

باز ازین راه صدای جرسی می آید
گوی از منزل معشوق کسی می آید

گاهی در طلب محمل لیلی بشتابم
مژده ام تا که صدای جرسی می آید

دل مجنون ز ره هجر کبوتر برگشت
که صدای پرش از دور کسی می آید

لب قبا غیرت گل دامن او از دامن
که نسیم خوشم از بوی کسی می آید

باد کز طرف چمن بوی گل آورد و سمن
گفت خوش باد که از دوست کسی می آید

ثنایی

چون نسیم سحر از کوی کسی می آید
من هوادار توام تا نفسی می آید

یار گفت از سر اخلاص بیا در بر بین
هر زمان جامی در بادیه بسی می آید

بکه خوشنودی عالم ز خیال تو بسی
بوی جان از دم گیسوی کسی می آید

گرچه نزدیک عزیزان او خون رفت
شب دم از دور که بانگ جرسی می آید

خوبت عشق که با سنگ از ره خود بردارد
کار فرهاد ز هر بوالهوسی می آید

[illegible]

مضطرب شد دل بیمار نفسی می آید
می توان یافت که از دور کسی می آید

شمع سان سوختن از بزم مجلس می آید
۲۰ عالم از بوی خوشش از کوی کسی می آید

۱۷۰
حداول

بیرون یاد و دل او فدا یارش یاد
کرد از فنای که برکوی کسی میباید

وقت کاست چو نظری فکنم بر خواب
پیش چشم فهم از روی کسی میباید

بر تو ابرو بت جوی چو اوند چشم
یادم از قامت دلجوی کسی میباید

کمال
ایکه از تو بتوام بوی کسی میباید
دردم تازه کنی روی کسی میباید

دل تا بند زپیوند سر زلف بی
هر دمش زنجیر اندر نفسی میباید

نه علمی فا کدورت کرشت مرادا مکن
رفتن از کوی فنا زکسی می آید

آه ازین بخت که گر ... کنم مجلس عیش
دارم از نفس عیسی پاسی می آید

زخم جوی بیم بکیم زخم نکرد
دارم از کریم جفا دیگر کسی میباید

وحشت
لذت بهشت گیسوی کسی میباید
زخم دل ورده که ... نفسی میباید

پای دل رفت بزنجیرها پیش کمال
جز از حلقه گیسوی کسی میباید

دلم از خار بتان گشت گلستان قفس
بوی گلهای سر زلف کسی میباید

زخم جانم زخم بهر کسی می آید

ای بسا اگر دست بیست تماشای
... پیرهن چاک کند تا نفسی می آید

دجوی مهر ... صادق از ...
... نفسی می آید

واله
جز بیت کار او کسی میباید
رقص ای بار که فریاد رسی میباید

قدری وحشت من در قفس از در بکشت
جز از سوی چمن نفسی می آید

کجاهی

کس ندانست که منزلگه معشوق کجاست
اینقدر هست که بانگ جرسی می‌آید

هیچکس نیست که در کوی تواش کاری نیست
هر کس آنجا بطریق هوسی می‌آید

ز آتش وادی ایمن نه منم خرم و بس
موسی آنجا بامید قبسی می‌آید

از غم هجر مکن ناله و فریاد که دوش
زده‌ام فالی و فریادرسی می‌آید

حافظ

مژده ای دل که مسیحا نفسی می‌آید
که ز انفاس خوشش بوی کسی می‌آید

واله

جان ز تن می‌رود و دادرسی می‌آید
نفسی تا زدوکی نفسی می‌آید

یار دارد سر دلبردن حافظ یاران
شاهبازی بشکار مگسی می‌آید

مژده داده که بمیخانه ارباب کرم
هر حریفی ز پی ملتمسی می‌آید

خبر بلبل این باغ بپرسید که من
ناله می‌شنوم کز قفسی می‌آید

دوست را گر سر پرسیدن بیمار غم است
گو بیا خوش که هنوزش نفسی می‌آید

نه همین عاکف درگه توام ای دلبر
از قفا مجنی و عیسی می‌آید

مخور از بخت سیه غم که ز دور مه و مهر
شب بسی می‌رود و روز بسی می‌آید

نیست در طالع مرغ دل آزادی
هر نفس نالهٔ زار از نفسی می‌آید

ثانیه

از دم باد صبا بوی کسی می‌آید
من و فریاد که فریادرسی می‌آید

دلم از مژدهٔ دیدار تو میگردد شاد
همره یار اگر بوالهوسی می‌آید

۱۶۹

جامی

ای بی لب تو ام بدهان قند ناب تلخ
در کام جام بی لب لعلت شراب تلخ

زانم که دهر زهر فراقت چشانید
شد در فراق عیش مرا خورد و خواب تلخ

آن دل که سوخت ز آتش غم عاشقی بگیر
رسم است که ایست بدهان این کباب تلخ

کردم سوال بوسه ز شیرینی از لبت
نبود طریق لطف که گوئی جواب تلخ

رویت گلیست کز نمی ارزد گلاب
هر گز ملی ترا و بیشان کباب تلخ

بیابد از عتاب تو جامی حلاوتی
آری نباید از لب شیرین عتاب تلخ

حافظ

دل من در هوای روی فرخ
بود آشفته همچون موی فرخ

بجز هندوی زلفش هیچکس نیست
که برخوردار شد از روی فرخ

سیاه نیکبخت است آنکه دایم
بود همراه و همزانوی فرخ

شود چون بید لرزان سرو آزاد
اگر بیند قد دلجوی فرخ

بده ساقی شراب ارغوانی
بیاد نرگس جادوی فرخ

دوتا شد قامتم همچون کمانی
ز غم پیوسته چون ابروی فرخ

نسیم مشک تاتاری خجل کرد
شمیم زلف عنبربوی فرخ

اگر میل دل هر کس بجائیست
بود میل دل من سوی فرخ

غلام همت آنم که باشد
چو حافظ چاکر هندوی فرخ

مرد

سقا بتحفهٔ اطلس و دیبا چه حاجتست
زیباست چون بقامت آن یار سبز و سرخ

هر دو گوشواره بگوش آمد از قضا
دو جام از دو بهر شفق و دو گهر سبز و سرخ

تا کرده ام کمر و در بهار چون روزگار
از دست بزم عیش تکلف ز سبز و سرخ

موی سفید بر آتش امشب نظر فکن
گر دید تجربه بنگر نار سبز و سرخ

گردون بهر چه آمد از آنرو که زد
رنگین ز باکت بچه بستان بجز سبز و سرخ

صائب

صائب بریز اشک که در آفتاب حشر
خواهد گرفت جای ز زارین گلاب تلخ

ای خانه آب تو به لب از رنگ من بشوی
در حشر میشود از لب بجواب جواب تلخ

شکر بزم نوش بچشم که داده است
از دل مهر حلقه و ایمان بآب تلخ

گوهر چه سرو جاه پیش ورکی زنم
هر کس که زخمه ایست درین نشت آب تلخ

وقتست گر کنیم چو موج از شراب تلخ
بر دوزخیم که هم چو دوزخ از آب تلخ

غنیمت

بهر ادب نهیب تبرین کلام ما
کوهی چنین دلیر غنیمت جواب تلخ

عزت از فنا بر آید برگ
شیرین شود بدیدهٔ پرویز خواب تلخ

صوفی ز دردو کینه دلت ... کی شود
با آنکه میکند ز زخم چون شراب تلخ

وصلش از لب پیاله بجای شراب تلخ
بی لعل دلکش تو کشیدم عتاب تلخ

دارم ز لعل نیلم و الماس ... وامی
بهر نثار یار سفید و سیاه و سرخ

بیدل

چون گلشن بهار سفید و سیاه و سرخ
رفت آن نگار سفید و سیاه و سرخ

دارم ز رنگ و آه و ز خون جگر بدام
از هجر روی نگار سفید و سیاه و سرخ

زیبد ز بهر مشق چو نقاش فتنها
در روی آن نگار سفید و سیاه و سرخ

آبخت بامداد ز بس خون دیده ام
کردید خط یار سفید و سیاه و سرخ

از زلف آن نگار شب و ماه و جام می
گل کرد نو بهار سفید و سیاه و سرخ

مظهر

کردیده چشم یار سفید و سیاه و سرخ
چون دشت لاله زار سفید و سیاه و سرخ

بیدل ز ضعف باصره دریا کی کند
این چشم اشکبار سفید و سیاه و سرخ

در زیر ران آتش چوبان چو خوش شناست
اسپان رهوار سفید و سیاه و سرخ

افشانده ام ز سنبل و نسرین و ارغوان
در رهگذار یار سفید و سیاه و سرخ

بشگفت غنچها بلب ... نوش می
سرو سهی چو ... نگار سبز و سرخ

سقا

ساقی رسید با خط و حنا سبز و سرخ
شد بزم باز باده و اسرار سبز و سرخ

منصوریان ز رنگ ز بیمک ز ... نل
کردیم چوب دار سفید و سیاه و سرخ

احوال دل بکاغذ ابری نوشته ام
شد نامه چون بهار سفید و سیاه و سرخ

از داغهای فرقت دلدار گشته ام
چون شیر داغدار سفید و سیاه و سرخ

کرده

دیدم چو وقت خنده که بود از مسی و پان
دندان ای نگار سفید و سیاه و سرخ

دندان بزلف و عارض و لب در صفا ازو
نخلی که داد بار سفید و سیاه و سرخ

مسکین

ای پایت از نگار سفید و سیاه و سرخ
روی کنم نثار سفید و سیاه و سرخ

حرز و ردیف این غزل از بهر امتحان
آورده در قطار سفید و سیاه و سرخ

مهرک پیت از اثر سرخی صفا
مانند لاله زار سفید و سیاه و سرخ

خون گشت دل ز بسکه بهجران آن نگار
شد چشم اشکبار سفید و سیاه و سرخ

خال سیاه و گوهر یاقوت آبدار
زیبد بگوش یار سفید و سیاه و سرخ

خلیق

شد ابر نوبهار سفید و سیاه و سرخ
شد باغ از بهار سفید و سیاه و سرخ

مسکین برای تجربه طبع در غزل
آورده بیشمار سفید و سیاه و سرخ

دل زو کسیکه گنج دل از نقد خوش عیار
کو در غزل بیار سفید و سیاه و سرخ

از شرم از سفیده و از غازه سرخ هم
زان روی یار سفید و سیاه و سرخ

مجری

دل شد ز عکس یار سفید و سیاه و سرخ
چون گلشن از بهار سفید و سیاه و سرخ

بی اختیار دل بو طی میکند خلیق
باشد اگر نثار سفید و سیاه و سرخ

مانند گلشنی است که باشد شقق گل
از جلوه صحن یار سفید و سیاه و سرخ

بهر نثار مقدم او رو نو بهار
گلهای بیشمار سفید و سیاه و سرخ

چو زہ پای تو بودم ز در دور رفتم
جفای پای تو ام کرد مبتلای فتح

برای آنکه کنم سعی در دعای فتح
شب و روز سر ننهم دمبدم بپای فتح

واله

نمیرود ز سر من دمی هوای فتح
مرام ورد زبانم بود دعای فتح

رفتی و دور ز آن تو چشم ز گریه گشت
چون ابر نوبهار سفید و سیاه و سرخ

در گریه بہ چہ در شتم ای شوخ گلعذار
کردم ز اشک تار سفید و سیاه و سرخ

از رنگ برگ پان و سپاری و چونہ شد
دندان ای نگار سفید و سیاه و سرخ

گل پیش روی تو بخجالت همی دود
روزی هم ز باغ سفید و سیاه و سرخ

حافظ

ای چشمت از خمار سفید و سیاه و سرخ
وی دست از نگار سفید و سیاه و سرخ

از فیض صبح قطره شبنم بروی لعل
چون لعل آبدار سفید و سیاه و سرخ

سازم فدای یکم صورت ز روی تو
آها غنچه صد هزار سفید و سیاه و سرخ

خرد

ای عارضت از انار سفید و سیاه و سرخ
وی پیست از نگار سفید و سیاه و سرخ

بشنو بیان حافظ و نوعی بیاد دار
بر روی روزگار سفید و سیاه و سرخ

نازم بان غزال که از بهر امتحان
آورده در قطار سفید و سیاه و سرخ

گلبرگ بہشت

هلالی

بیرون بهوس که دمی سر نهم بپای قدح
هزار بار فزون خوانده‌ام دعای قدح

مغم که وقف خرابات کرده‌ام امروز
سر از برای شراب و زر از برای قدح

بیاد لعل تو مشکل که لب قدح بوسم
چو نیست انکه نهم بر لبت بجای قدح

رسید موسم گشت چمن بیا ساقی
که تازه گشت هوس ده بهوای قدح

صائب

قسم بخط لب ساقی و دو عالی قدح
که آب خضر نریزد بروی دونمای قدح

هلال گوشهٔ ابرو نمود باده بیار
که هیچ موج دلم میرود برای قدح

مرا ز نعمت الوانه کرم میباید
که نقد هستی خود را کنم فدای قدح

نصیحت تو بجای نمیرسد زاهد
فرو گذارد از ان بیش دعای قدح

تاثیر

بهار گشت بکشت و کسی از برای قدح
که دور دوره گلست و هوا هوای قدح

نفس نفس ز غم و بیست تا و زرد جوی و نشان را
زگریه‌های صراحی و خنده‌های قدح

زرنگ گل رخ ساقی درون خمخانه
جبین پیاله ز جوش گل چو حباب قدح

زبان دود مخالف چو چرخ نوشکنان
شکسته است زبانش ز ناله‌های قدح

هلالی از قدح می ترا چه پرهیز است
بعندلیب بگو از زبان من صائب گلی که گلشن تابد بود و جفت رحت
بیا که پیر مغان میزند صلای قدح
تو و ستایش گلشن من و دعای قدح
مثال قطره شبنم فدای پای قدح

۶۶

بینم از خط سبز و خال سیاه
بر همه نیکوان ترا ترجیح

خورد جامی چو چشم خرد که لب
باده باشد حلال پیش مسیح

زباده رنگ بر افروخت آصفی گویا
مس وجود تو زر شد زکیمیای قدح

جامی

ای ز لعل تو زنده جان مسیح
کرده چشمت هزار خون صریح

کار رنگ از رقیب چون آید
کل فعل من القبیح قبیح

هفته کردی سر او رم ز شراب
حباب وار بود در سرم هوای قدح

عکس لبت از دل جامی نمود
چو می رنگین ز درون زجاج

جرم مل کرد و داد ریول
خوش حدیث گفته حدیث صحیح

زدرد و می غرضم چیست گر نه مستی
با آب چشم مراحی بجا کجای قدح

فاکدر سنگ جفا بتو ام
داد و فراغ از بوس تخت و تاج

زاهد بشهر ما عجب اغنت
دام کرده زدانه تسبیح

بی تو با نوا بت باده پیمودم
با نیم نوا باقی ورای قدح

رنجه شد از آه و فغانم که دید
تخت دلی همچو تو نازک مزاج

از لب تو تا خوشست دلی
کل شیء من الملیح ملیح

آصفی

بیا که لاله براب زد صلای قدح
ز گل نسیم بهار است ذکر های قدح

۲۷۷

بهمان بوس

عرفی

آنکه از حال من زار نپرسد هیچ
حال دلخسته بیمار نپرسد هیچ

من گرفتار بصد گونه غم و درد و الم
لیک از من زار گرفتار نپرسد هیچ

عمر من صرف بتمنای جفای یکذشت
از من غمزده آن یار نپرسد هیچ

تا کی از دست رقیبان کشم بیم
محتسب حال دل زار نپرسد هیچ

مرد و چو دل دیده صرفی او هم از حسرت روی طبیب آمد بار
درد بیمار طبیبی گفت

قصه دیده چو بار غم نپرسد هیچ که ز من لشکر عکس نپرسد هیچ
داغ جدائی ام

حافظ

از من دلشده آن یار نپرسد هیچ
خبری از دل افگار نپرسد هیچ

او طبیب من و من خسته بیمار غمش
چه طبیبی که ز بیمار نپرسد هیچ

دی طبیبم که ز احوال ببرید
گفت چون است ترا یار نپرسد هیچ

گفتمش بخت من و طالع شوریده من
خفته بی بیند و بیدار نپرسد هیچ

دوش در خواب رخ پنجه مراد دیدم
گفت که گاه ترا یار نپرسد هیچ

ای طبیب ازلی یکنظری کن
حافظ سوخته را یار نپرسد هیچ

جامی

نیست شب وصلتو مرا رواج
روز نشسته بچراغ احتیاج

زین تن لاغر چه بری نقد جان
از ده ویران که ستاند خراج

من نشکار ضعیفم که هست کشتن من
بیک اشارهٔ ابروی آن کمان محتاج

ز رنج ضعف تنت آب میشود دل من
اگر بخنجر نازت شده زبان محتاج

ز سوز دل همه شب وقت میرم تنها
بسان شمع نیم من بهمزبان محتاج

ز بسکه بسته دو زلف تو هر نفس ما را
برای کشتن ما نیست زعفران محتاج

منم که عشق نهاده است نام من دو اعف
برشتهٔ سوخته دلداده نیز بان محتاج

حافظ

سزد ز روی تو ز همه دلبران ستانی باج
از آنکه بر سر خوبان عالمی چون تاج

دو چشم مست تو آشوب جمله ترکستان
سواد زلف تو تاریک چو شب معراج

خط تو خضر و دهان تو آب حیوانست
قد تو سرو و میان تو موی و بر چو عاج

بیاض روی تو روشنتر است از مه و مهر
سواد زلف سیاه تو ظلمت شب داج

از این مرض بحقیقت کجا شفا یابم
که از تو درد دل من نمیرسد بعلاج

دهان تنگ تو داده باب خضر بقا
لب چو قند تو برد از نبات مصر رواج

چرا همی شکنی جان من بسنگدلی
دل ضعیف که هست از نازکی چو زجاج

ز شوق گل بچمن بلبلم آشیان ورنه دو چشم ترک تو برهم زده خطا و ختن فتاده در سر حافظ هوای چون تو شهی
من آن نیم که کشوم بجاب خسان محتاج بچین زلف تو ماچین روم داده خراج کمینه بندهٔ خاکدر تو بودی کاج

بیاد میوه فروش ای صنم چو من بی کار
و تیغ وصل هیچ روز نمی سیاه وجودم

نوبت ختم بر سر بازی کس بر کس شمع
نیز دو [illegible] ورنه ... فاکتوری

کنون که ختم شدش بر زبان نبوت حسن
ز زلف تیره برانگیخت لیلة المعراج

وحید

چنانکه تیر بود جانب کمان محتاج
بابروی تو بود بار مژگان محتاج

ابن یمین

بیمار دوست را بمداوا چه احتیاج
مقتول عشق را بمسیحا چه احتیاج

حسن

اگر بدین آندر رحمتی محتاج
خطا چو مشک زین بیش بکرده صفحه عاج

سلامت از دل و دین جستی چه می‌پرسی
نه ده بمانده نه دهقان چه حاجت خراج

علوی چه هست معنی نا دانست عیان
اظهار احتیاط بدانا چه احتیاج

بجستجوی تمنا غلو کنم لیکن
چو در فتنی تو بجایم چه حاجت سراج

هست مدام جام الست ایزد تا بحشر
عشاق را به نشاءه صهبا چه احتیاج

نشاده ام بر این در نظر بحضرت تو
چه فقر داد بسلطان جماعت محتاج

۹۹ ۹۹

چون دگر هست قاضی حاجات بخششم
موری ضعیف را بسلیمان چه احتیاج

جلالی

مشتاق درد را بدوا و اچه احتیاج
بیمار یار را بمسیحا چه احتیاج

چون جلوه گاه سبز خطان شد مقام ما
ما را دگر بسبزه صحرا چه احتیاج

تا کی بناز رفتن و گفتن که جان بده
جان میدهیم بیا تقاضا چه احتیاج

تا کی ز بهر سود و زیان دردسر کشیم
داریم بکسر اینهمه سودا چه احتیاج

دور از تو جبر کرد جلالی بکنج غم
او را بهشت باغ و تماشا چه احتیاج

وله

با رنگ لعل تو بصهبا چه احتیاج
با زکرست ساغر و مینا چه احتیاج

خون هزار دل ز لبت موج میزند
لعل ترا بباده حمرا چه احتیاج

قامت نهال چهره گل و طره یاسمین
گلشن قوی ترا بهشت چه احتیاج

بیرون منه ز دایره جور قدم عرفی
داری دل گشاده بصحرا چه احتیاج

عرفی

حیران عشق را بتماشا چه احتیاج
آیینه را بدیده بینا چه احتیاج

ما را بمی حواله کرد و کیفیت لب
ساقی بس است ساغر و مینا چه احتیاج

واعظ علامت تو بابانگ بلند چیست   از جان گذشتگان بجهان ناز میکنند   مجنون صفت ز بیهده کردی چه فایده

آهسته باش اینهمه غوغا چه احتیاج   عشاق خسته را بمسیحا چه احتیاج   در جستجوی بوسعت صحرا چه احتیاج

فکر دل غافلی بی نظاره حسن است
موسیی من از بار یک انوار دگر هیچ

از هردو جهان آنچه توان یافتن است
کیفیتی از نشئه دیدار دگر هیچ

نوخوبست چه توان کرد که از طالع ناساز
در مصر عزیزان همگی خار دگر هیچ

فایض

مایم و بلا بکشیدن از یار دگر هیچ
منظور و زنا لحی زدن از دوار دگر هیچ

صائب ز خور شتها که در بغلم فانی است
مایم و همین لذت دیدار دگر هیچ

از یاد که دارم بوس یکدم رساند
از لعل لب تو یکبار دگر هیچ

چون دیده به بینی بخرد از یار چند تلخ
چون چشم کشائی همه بین یار دگر هیچ

هرچند که اظهار نمودیم به حرف
دیدیم تغافل ز خریدار دگر هیچ

ثبوت

زاهد شده در پرده پندار دگر هیچ
حواک رواد بر سر دستار دگر هیچ

فایض نجیم یعنی ده شادم اقرار
خوش زی که نخم یار نجم یار دگر هیچ

پیش مهر دلبر ما فی ضمیر دان
اظهار کردن غم پنهان چه احتیاج

سررشته دوکی بهم از الفت ازل
چون بسته شد به پیچ پیمان چه احتیاج

از لعل آن چمن بحی النوفانم
تا جان بود بصورت بیجان چه احتیاج

محتشم

اطبا ز صحبت جانان چه احتیاج
مید سور انعمت درمان چه احتیاج

چیزی که زرسوا شدن آمدخته باشد
بیمانه زدن بر سر بازار دگر هیچ

گفتم که بود این العشق چه دوا است
بکریست که افسون و نیرار در پیچ

گه پرسکنم دلکاه هی دیده چو دولاب
امیست بجز توام کار در پیچ

طالب

درو است سزاوار دل زار در پیچ
عشقی است به بوان عمل کار در پیچ

ور دوزخ عشق ندارد دل قدسی
موجود شده از بهر همین کار در پیچ

گر زلف کسی دل مرا خلق بجویند
مانند همین رشته زنار در پیچ

صائب

مایم و خیال دهن یار در پیچ
قانع شده با نقطه پرگار در پیچ

طالب ز مطلع دو جهان حیرت یار است
جنسی که توان برد ببازار در پیچ

یاد تو خط بر تو زند دلدار د
اصلاح کند مرهم زنگار در پیچ

دامن ز کف خار کشیدیم بسم گفت
امیست نصیب تو ز گلزار در پیچ

گفتم دم تیغ اجل بیمار چه خواهی
گفتا قدری شربت دیدار در پیچ

از زاهد صیاد مجو مغز که این پیچ
ریشی است همین جبه و دستار در پیچ

بیچشم کران خواب چو دایره پیچ
فرقیست بجا از دل بیمار در پیچ

از بیخودی افتاد بجیب دم افکار
از خواب بجو راحت بیمار در پیچ

دلبستگی زینت پیکام دو جهانم
با من بگذار بجز یار در پیچ

از هم سخن نازک هر نقطه باریک
پیچیده بنگر همه کمر یار در پیچ

صائب

تا چند دلا در گرو دهر بمانی
این پیچ چه باشد تو دوار دگر پیچ

ز اسباب طرب هیچ ندارم و نخواهم
یار از تو بس خاطر افگار دگر پیچ

شیخ

ای آنکه تویی مطلب اظهار دگر پیچ
گردیدم بگرد تو چو پرکار دگر پیچ

مجنون دل و جان بسته لیلی است هماره
تا چند بعشق تو گرفتار دگر پیچ

زاهد بتو این طوف حرم باد مبارک
ماییم و در خانه خمار دگر پیچ

بر لوح مزارم بنویسید پس از مرگ
کای وای ز محرومی دیدار دگر پیچ

گر راه بحریم کده عشق نیابی
الماس بنه بر سر افگار دگر پیچ

عرفی

منصور و انا الحق زدن از دار دگر پیچ
ماییم لبالب شدن از یار دگر پیچ

ای شیخ ترا خانقه و سبحه شماری
ماییم سر رشته زنار دگر پیچ

خواهی که شوی زاهد تو کل چو عزیزان
از دوش ردا و تو کشیدن دگر پیچ

هر چند ملک نامه اعمال مرا دید
نام تو رقم دید بپیچید دگر پیچ

هر چند که در کعبه ما دیده گشایی
عشق است همین بر در و دیوار دگر پیچ

قدسی

خواهد دل ما شربت دیدار دگر پیچ
اینست علاج دل بیمار دگر پیچ

عرفی بغلط شهره ز رفت بهر چند
صد گل زده بر گوشه دستار دگر پیچ

از کعبه گر این بار برو هم نگذارند
ناقوس بدست آرم و زنار دگر پیچ

موسی صفت از نور تمنای تو باقر
دارد هوس دولت دیدار دگر هیچ

ای آنکه شفابخش و طبیب همه خلقی
یکبار بپرس از من بیمار دگر هیچ

ما آبله پایان بیابان جنونیم
راضی شده با سایه دیوار دگر هیچ

چون شمع زبان کار شده بخت زبونم
قانع بهمین چشم دو ستاره دگر هیچ

باقر
ما را نشد دل و خاطر افگار دگر هیچ
ما یک تن بیمار و صد آزار دگر هیچ

چو خواب ز سر دل رفت ز اندیشه وصلت
من ماندم و تنها بخیالی و دگر هیچ

هر کز نبود در چمن سوخته جانان
جز آرزوی آب زلالی و دگر هیچ

گر عاشق دیدار تو در خلد در آید
در دل بودش شوق وصالی و دگر هیچ

تا نقد روان در قدم دوست فشانیم
یک لحظه بده عمر مجالی و دگر هیچ

باقر
شد دم همه عشق خیالی و دگر هیچ
گر صحبت محبت نشست و ملالی و دگر هیچ

۲۸

چشمی که بود خواهش او دیدن بخاطر
رو بتو مرا خواب ز گلزار دگر هیچ

این نقد دل و جان که رفیقم سر دست
هستیم بجستنو و نبید دگر هیچ

ناظم
رفتیم چو منصور سر دار دگر هیچ
کردیم بمعشوق همین کار دگر هیچ

باقر ز در حضرت تقدیر نشینان
راضی باین صفت تعالی و دگر هیچ

از سیم و زر و دول و منال و همه عالم
بافیت همین روز و بالی و دگر هیچ

زاهد

بیدل

درویش و غنی و پیر و جوان و من بیدل
زنجیر شد از حلقهٔ گیسوی تو هر هیچ

جمشید و کی و خسرو و دارا و سکندر
ایستاده بپاشنه سر کوی تو هر هیچ

آن سیب ذقن با دو انار است و دو بادام
پیداست ز نخل قد دلجوی تو هر هیچ

آنغنچه دهن و آن ناز و ادا شوخی نیرنگ
زیباست بر آن نرگس جادوی تو هر هیچ

مژگان و نگه دیده و ابروی تو هر هیچ
زیبنده بود بر رخ نیکوی تو هر هیچ

صادق

دارد دل صادق هوس زلف چلیپش
هر دم هوس بستن زنار دگر هیچ

آنشوخ بجز ناز و بجز نخوت شش
ایما بود و شکر کمی یار دگر هیچ

پرسد چه طبیب سبب درد نهانی
گویم که غم یار دل آزار دگر هیچ

بر بستر بیماری و شوق وصالش
دارم ز غم هجر پرستار دگر هیچ

دارم ز غمت دیده خونبار دگر هیچ
از هجر رخت سوز شرار دگر هیچ

ناصح

ناصح ثمر عشق همین یکدو سه چیز است
ناکامی و نومیدی و آزار دگر هیچ

خودبینی منصور ازین بیش نبوده
معراج بقا یا بر دار دگر هیچ

از دیدهٔ خونبار بگلکاری مژگان
دامن بودم گلشن و گلزار دگر هیچ

بود از قلم نقاره تن تا سر کویش
[illegible] من بیک جهد و دار دگر هیچ

دارد بدلم شوق رخ یار دگر هیچ
از لعل لبش [illegible] دگر هیچ

جلد ۱۶۱

قوت

جان و خرد و هوش و دل و دین بتو هم هیچ
از صدق طلبکار ره کوی تو هم هیچ

عقل و خرد و هوش و دل و دین و فتوحی
زنجیر شد از حلقهٔ گیسوی تو هم هیچ

پیغمبر و صدیق و عمر حیدر و عثمان
خواهند ز حق قوت بازوی تو هم هیچ

یاس و سمن و سنبل و نسرین و بنفشه
پیچیده بخود از خم گیسوی تو هم هیچ

لعل و در و مرجان و عقیق و همه یاقوت
خجلت زده از لعل سخنگوی تو هم هیچ

وحیدی

چشم و خط و خال و لب و ابروی تو هم هیچ
رعنا پست بر آن صفحهٔ مشکوی تو هم هیچ

قدسی و هلالی و از ان دو فطرت
در وصف لب لعل سخنگوی تو هم هیچ

شیخ و الف و عود و شمشاد و قد سرو
وا ربعة و قامت دلجوی تو هم هیچ

شمس و قمر و شمع و چراغ همه اختر
زینده شد از پرتو مه روی تو هم هیچ

شیر و شکر و قند و نبات و بر و خرما
شیرین شده از لعل سخنگوی تو هم هیچ

چشم و دل و جان و کف پا های وحیدی
سر کشته و الهٔ بر کوی تو هم هیچ

صبح و زمین و مه و مهر و همه کواکب
پیچیده شد از حلقهٔ گیسوی تو هم هیچ

زاغ و زغن و بلبل و پروانه و کلها
دستی بدر آورده دعاگوی تو هم هیچ

شمس و قمر و مشتری و زهره و کیوان
بستند هوا خواه مه روی تو هم هیچ

فطرت

سرو و سمن و عود و شمشاد
گشتند فدای قد دلجوی تو هم هیچ

مژگان و کمر

نزاکت بین که سروش می‌شود با ناز شاخ گل
به رنگ جنبشی از باد گاهی هست گاهی نیست

ز فروغ روی مه چون شمع از باد جوش آتش
اثر فیض بر سر شمشاد گاهی هست گاهی نیست

ز بس حیرت که دارد بر رخ آن نقاش کردن تحریر
کشد نقش قدت از یاد گاهی هست گاهی نیست

محتشم

در رضای من شود از یاد گاهی هست گاهی نیست
وفا فلکی ز محبوبت بیاد گاهی هست گاهی نیست

اگر لطفی شوی در عالم ای کس حق بی
لطافت قامت خود ساز گاهی هست گاهی نیست

رخش شمع زلفش مار ابل چشم او جادو
بدل از عالم بالاست گاهی هست گاهی نیست

وفا

ز خوابت تن و من بر رقابت گاهی هست گاهی نیست
بنای فتنه زار است گاهی هست گاهی نیست

ز نقش قد و زلف تمثم دیوانه شد مجنون
خیالش یکجهه رو میداد گاهی هست گاهی نیست

نزارد در بجال تند خو سرو سهی بالا
که در عشاق روی بیداد گاهی هست گاهی نیست

کمان زاهم کشیده دل تو از مژه‌ای شوخ هم شست
که تیرش بر نشان او فتاد گاهی هست گاهی نیست

نوعی

حسن خط و خال و عشق و محبوبم هیچ
زیبایست بر انگار هی دلجوم هر هیچ

وفا دار اکنون آرزوی از بهر بت [illegible]
همیشه بر سر این ره گاهی هست گاهی نیست

برای کشتن عاشق درون کاکلش حسنش
ز هم آشفته بر رقابت گاهی هست گاهی نیست

عجب خوبی و بیباکی که بردم از غمش [illegible]
ز بهر کشتنم بر رقابت گاهی هست گاهی نیست

خرامان در چمن میرفت چون سرو آنمه تابان
قدم از ناز برمیداشت گاهی هست گاهی نیست

ضمادل

کجا از دل ادا نالی بیرون شود منظور یار است
برافتی آزاد گاهی وا بسته گاهی

وله

کند وضع جهان را گاهی حرم گاهی ناخوش
که باشد غنچه از باد گاهی وا بسته گاهی

مشو آزرده زابرو و چشم شوخ کمان ابرو
ز طبع او دگر روداد گاهی وا بسته گاهی

امید چشم بدی در دل از اهل سخن دارم
از روی فهم ابجد گاهی وا بسته گاهی

درین بالا و زلف از بناگوش صنم صرامم
که چون می پرورد شمشاد گاهی وا بسته گاهی

رقیب کج نهاد از ما بیاد آورد میبارد
بموقع مژده بیداد گاهی وا بسته گاهی

خیال قامت محراب ابرو بوتی برد
که میخواند امام او را گاهی وا بسته گاهی

چو در مستی فرامی قدرت او ...
شود چون شاخ گل از باد گاهی وا بسته گاهی

شده چو خم قم از باغم معلوب نوای زن
چو چشم در بغل بوز گاهی وا بسته گاهی

صبا و سنبلستان از کی در گلشن کویش
ز رویش زلف بگشایند گاهی وا بسته گاهی

شوقی

سمند ناز را خوش تر ز گاهی وا بسته گاهی
شود در وعده‌ای ملاز گاهی وا بسته گاهی

خیال قد و زلفت بسته جایی در سخن زاده
ردیف شعر او افتد گاهی وا بسته گاهی

... بعید صید ... دل ... چشم ... گاهی ...
... چون ... گاهی ...
اکرالله مثنوی

خادم

رود دود دل ناشاد گاهی راست گاهی کج
چو زلف عنبرین از باد گاهی راست گاهی کج

بسی دیوار شیرین تا کند و گم آتشی حرد
بکار تیشه فرهاد گاهی راست گاهی کج

ابد یک نظر تا دیده چشمی لعل میگونش
زمستی دارد این ارشاد گاهی راست گاهی کج

ز تصویرش زد نقشی پرداخته از نیرنگ
به اقلام هنر بهزاد گاهی راست گاهی کج

نخوش آن صید که در بند کمندش هر طرف غلطان
بست خود بر صیاد گاهی راست گاهی کج

بیاد زلف و ابروی دادی محو نجم و در ساقی
بود این چرخ مینی بنیاد گاهی راست گاهی کج

ادا بیت خطر ز ابکش در بیچ و شنی
دو دا نجیره فولاد گاهی راست گاهی کج

گرفت بیک بر روی استاد ازل کوثر
بود کلک قضا آزاد گاهی راست گاهی کج

مفتون

کلاهش خوشنما افتد گاهی راست گاهی کج
بنهاده ناز را بنیاد گاهی راست گاهی کج

محو ز ابدل زینب دیده آن شوخ سنگین دل
وفا بش را بجو میعاد گاهی راست گاهی کج

خوشا وقتی که ساقی در کف خود شیشه میگیرد
که مینا میکند ارشاد گاهی راست گاهی کج

بصد عذر تقصیرم ازین نکویش رود قاصدا
ز کلک شوق او رود او گاهی راست گاهی کج

شد از غم بوصل فرخ شکستگان را
وز نازش افراذنی تو اصبع شیخ قادم و فا مردد
صفحه ... مفتون ... راستی ... غزل
... گاهی راست گاهی کج

ظهوری

زالماس گل بدوش افتاد کاهی راست کاهی کج
مثال دود شمع از باد کاهی راست کاهی کج

ز عیش و عشرت عالم [illegible] جوهرم
[illegible] بنیاد کاهی راست کاهی کج

چو در گلشن خرامی بهر تسلیم تو [illegible]
بیفتد شاخ گل نوزاد کاهی راست کاهی کج

عروسان چمن گر نیستی در کعبتین بهر تعظیمت
به پا آمده شمشاد کاهی راست کاهی کج

ظهوری [illegible] کاهی راست کاهی کج

عالی

بران رخ جعد زلف افتاد کاهی راست کاهی کج
چو دامی کش نهد صیاد کاهی راست کاهی کج

بیاد باده [illegible] جلوه قد الف [illegible]
[illegible] از باد کاهی راست کاهی کج

اگر باشد [illegible] مهر گردون را
گذارد پس و پیش بنیاد کاهی راست کاهی کج

خیال نقشبندی در نشست از فال و خط روزی در دل
کشد دست و قلم بهزاد کاهی راست کاهی کج

[illegible] کاهی راست کاهی کج

[illegible]

[illegible] افتاد کاهی راست کاهی کج
[illegible] از باد کاهی راست کاهی کج

[illegible]
[illegible] کاهی راست کاهی کج

زبس گردیده [illegible]
[illegible] ناشاد کاهی راست کاهی کج

بعالم گشت [illegible]
سحرگاهان [illegible] باد کاهی راست کاهی کج

[illegible] کاهی راست کاهی کج

بطعنه در دو سرما چه میدهی زاهد
شکست توبهٔ ما را خمار شد باعث

وحید

بداغهای جنون حسن یار شد باعث
طراوت چمن را بهار شد باعث

بدور حسنی اوراق گل معنبر را
خیال طرهٔ آن گلعذار شد باعث

چو یک دمی آرزو چون روان بقوم
مراکه کردم بی اختیار شد باعث

خوشست باده کشیدن بروی گل بچمن
مرا بباده کشی نوبهار شد باعث

نبود تازه رخ چمن ز جلوهٔ گل
لطافت رخ آن گلعذار شد باعث

هلالی

دمیکه قتل مرا خوی یار شد باعث
بکینه خواهی من روزگار شد باعث

ببوی فیض نو رفتن غرض وجدی
ز آب دیدهٔ من سبزه زار شد باعث

طریق زهد بزاهد نشست تا چکند
که طعنه های صدیق بکار شد باعث

گر از تو یکدو سه روزی جدا شدم مرنج
که گردش فلک روزگار شد باعث

اگر نه فرقت من غرض بود ترا
نو خود گلی و بیا عبث چکار شد باعث

واله

دلم بسیر گل آن گلعذار شد باعث
لقای گل بجگرم خار خار شد باعث

بمجلس تو بسی کشید طوق رقیب
گل وصال تو بر زخم خار شد باعث

قرار در شکن زلف یار خواهم کرد
باین قرار دل بیقرار شد باعث

خیال قد و رخ و عارض نگار مرا
بسیر سرو گل و لاله زار شد باعث

باشد میان جان و دل من ز روی شوق
درازی زلف و رخت صبح و شام عشق

چه در قدت عشق پا بپایه طرب
اینجا نه مبحثی است که درو تمام عشق

هلالی

مرا ز باده بباغ بهار شد با عشق
بهار و باغ چه باشد که یار شد با عشق

رسیده بود گل از نو هم بباغ آه
بیاری که یکی از هزار شد با عشق

اگر ز کوی تو رفتیم اختیار نبود
فغان و ناله بی اختیار شد با عشق

بمجلس تو بلا کی کشید طعن رقیب
گل وصال ترا روزگار شد با عشق

صرفی

به بیقراری دل عشق یار شد با عشق
بعشق یار دل بیقرار شد با عشق

چو جان بانغم هجر جبر تو نیست
بجرم عشقش جان زار شد با عشق

اگر گذشت میان من و رقیب چرا
ز تقبل من و لعل کار شد با عشق

به نرگسست گلستان و باغ صرفی را
هوای کوی تو الفغو دار شد با عشق

صبر

مرا بجور دل آنکی نگار شد با عشق
بیاد گلشن و باغ بهار شد با عشق

مرا ز دامن گل بوی یار میاید
بگشتیم اینجا خار شد با عشق

اگر بمیکده رفتیم عذر ما بپذیر — غم فراق بر آشفت روز کار مرا — کسیکه محرم آیینه جمال تو نیست
که باده خوردن ما را خمار شد با عشق — دل فراق ترا روزگار شد با عشق — مرا بحسرت بوس و کنار شد با عشق

نخست

وفائی

چون بر زبان ما رود از نقل و جام بحث
زاهد مکن بما ز حلال و حرام بحث

دارم بمحتسب هر شب با و بکشت بهم
مانند صوفیان که کنند از مقام بحث

زاهد مکو بعید چنین ترک باده کن
دارم بترک باده دو ماه صیام بحث

که خاص و عام منع کنندم ولی چو دود
دارم درین معامله با خاص و عام بحث

بحث عدو و نطق وفائی بود بهم
زاغی کند بطوطی شیرین کلام بحث

جامی

در بزم ما که میرود از نقل و جام بحث
ای محتسب مکو ز حلال و حرام بحث

زان زلف و رخ که بحث دو رو رفت
باشد میان اهل نظر صبح و شام بحث

زان ماجرا که باده و زهد بحث از لبت
مردم رود میان صراحی و جام بحث

منعم کنی ز رخ که بکو ترک بحث وصل
تا منع وا روا نکرده تمام بحث

با زاهد فسرده مکو عشق ... بحث
...

ما را ز درس عشق غرض گفتگوی تست
ورنه کدام صفحه و درس کدام بحث

از لعل تست اینهمه خونها ی بابلی
از می رود بمجلس مستان مدام بحث

جامی چه بست لعل لبش کوی اگر کند
با منطق تو طوطی شیرین کلام بحث

حیدر

ابدل چو هست زان لب شیرین کلام بحث
گر میبود ز دو لب شیرین کلام بحث

نیست هشیار کسی کو بود مست غمت
نیست مستی ز شراب تو که هشیار تو نیست

زاهدی نیست که ناکرده سجده به تو
عاشقی نیست ره تو که او خوار تو نیست

شمع را با قد موزون تو نسبت که کند
شکر را روشنی رونق رخ روی تو نیست

ی

شهد و شکر چو لب لعل شکربار تو نیست
قند را لذت شیرینی گفتار تو نیست

رشته

بزم چمن که بران ز لطف تو نیست
کردی نیست که دی مبین بزار تو نیست

تا کشیدی خط پرکار محبت ابرو نیست
نقطه‌ای نیست که در حلقهٔ پرکار تو نیست

پر دلی نیست که خالی ز خیالت باشد
زاهدی نیست به عالم که گرفتار تو نیست

ماه نو

ماه را تاب دولی طاقت دیدار تو نیست
سرو را پای دلی قوت رفتار تو نیست

نیست کس زلف قدم روی زمینه
دل نی که خوش از کی بار تو نیست

۹۲

نیست کو زخم ز تیر تو ندارد در دل
نیست کو کشته آن دیده عیار تو نیست

تو بنعت مظهر حق جوئی عالم باشد
کو بحکمت به جهان الحکم فرموده نیست

کیچه شهد ... بدان نیست لیکن نکهت
کیچه قند است شیرینی گفتار تو نیست

نو اینکه مخمت بکوی چمن
لک را دیم باز لعل دل ازار تو نیست

بلبل باغ زبانت تو نیست امروز
گلگ هر چند و دست افتاد تو نیست

حرام

در هنان تیغ جفای تو شده کارکت
با هجو گل زخم نمایا نتو بیجری نیست

زخمی از بر نگه بر تو رسیده است که
ابل این که نه وافعا نتو بیجری نیست

بلبل نا ز رنج گل و سنبل و ریحان داری
بوس بر گلستانتو بیجری نیست

مضمون

لیس چو غنچی چشمانتو بیجری نیست
لعل شد نیست و لیکن نتو بیجری نیست

محو رنخ دل از خنده ات آهو تنا سور
... شور و سکه انتو بیجری نیست

بر درد نیست کمانتو نا بپیچکس نرسد
و بتو سخت کمانی نتوی که نتوا بگفت

بجان و بجهانی بدی جان ترا
چنان بدی جهانی نتوی که نتوا بگفت

ببند و تیر روی نتوی بگلشن حسن
بقد چو سرو روانی نتوی که نتوا بگفت

نشانی

بخنده غنچه دهانی نتوی که نتوا بگفت
بغمزه آفت جانی نتوی که نتوا بگفت

با هجو مضمون سر ذکر انا الحق داری
بیدل این مستی عرفا نتو بیجری نیست

گل بدان نازکی در روی دل آورد نوی
سی تا ب برد زبان لب در بار تو نیست

کبر بنجفی که زا دیده نیست جان برو
کار تو نیست فهم میجرم ابطار نیست

انگه باشد که زا تاجهان جلوه گر است
کو نشان که نگاه نه بازار و نیست

دالم

تیغ دل نیست که او نیز دیدار تو نیست
تیغ جان نیست که او زار گفتار تو نیست

بر فرش حسن سحر کنی نشانی را
سوار کم عنانی نتوی که نتوا بگفت

۱۵۶
جلد اول

۵۱

حافظ

خواب آن نرگس فتان تو بیچیزی نیست
تاب آن زلف پریشان تو بیچیزی نیست

زاهدا لاف صفت از که کشیدی ساغر
داغ می مانده بود اما تو بیچیزی نیست

بس ازار رسی نیست ز [illegible] هیچ کس
برقیبان بهم حرف تو بیچیزی نیست

شب بکویم که چو گل جامه کشیدی بچمن
همچو گل چاک گریبان تو بیچیزی نیست

من به اهل کشیدن ز تو ماند اما
تیغ می بر لب خضرا تو بیچیزی نیست

چشمه آب حیاتست دهانت اما
زیر لب خنده پنهان تو بیچیزی نیست

دوش باد از سر کویش بگلستان بگذشت
ای گل این چاک گریبان تو بیچیزی نیست

مبتلایی بغم محنت و اندوه فراق
ای دل این ناله و افغان تو بیچیزی نیست

جان درازی تو بادا که یقین میدانم
در کمان ناوک مژگان تو بیچیزی نیست

از لبت شیر روان بود که من میگفتم
این شکر گرد نمکدان تو بیچیزی نیست

دولت فقر و ابی جهان دگرست
این صف آرای ... تو بیچیزی نیست

مجذوب

نگر آن غنچه که از وعده وصلت دادست
ای دل این بیخبری جا تو بیچیزی نیست

دمی ای دل تو نگر ز نعت بی را درد
اینهمه حال پریشان تو بیچیزی نیست

وله

زینت فرش نشستن تو بیچیزی نیست
سر مردم نرگس فتان تو بیچیزی نیست

درد عشق ار چه دل از خلق نهان میدارد
حافظ این ناله و افغان تو بیچیزی نیست

عهد الفت که بستی که دلش نشکستی
با کی بستی پیمانه تو بیجزی نیست

از نگه بیجه بکوف طرمن جمع نشود
شورش زلف پریشانه تو بیجزی نیست

عالی

اثر اینغمزه پیمانه تو بیجزی نیست
شور جنبش مژگانه تو بیجزی نیست

بکشی بیجه بکحمان بزی خونریز کلام
از نگاه بیجه وزبان خون چکیده نیست

تا چند پیش عقوبی از وصل کیجه ورد
کب کمال تو دلم را کبوده نیست

مرقی

گفت در باری چشمانه تو بیجزی نیست
گفتمش زلف پریشانه تو بیجزی نیست

عالی از طرز تو پیدا ست که عاشق شده
ابهم نالم و افغانه تو بیجزی نیست

زده ساغری بغنچه گل در جای
رنگ سرخ دل ضدانه تو بیجزی نیست

از نعل نیست رلدت آب کهر تا کلو
کو هم کوی کر بیانه تو بیجزی نیست

کرته صباو ولی وانه ز دوام ابی عیبت
خال و خط بر رخ تابانه تو بیجزی نیست

غیر

خنده لعل سخنانه تو بیجزی نیست
غنچه سان خنده پیمانه تو بیجزی نیست

گفت این داغ بسینه بر دل عرفی که نهاد
گفتمش خال زنخدانه تو بیجزی نیست

گفت خون بست دلت در غم هجران که
گفتمش نوک مژگانه تو بیجزی نیست

گفت در رشته جانو چرا پیچ و غم
گفتمش نرگس فتانه تو بیجزی نیست

گفت حالت پریشان بود کی سببی
گفتمش خنجر مژگانه تو بیجزی نیست

زین تیغ جلادت شهید اینقدر نبود
زینو ز دوام آن لب شربت چکیده است

یکموی از نشست میان دو ابروست
خونش بمعرکی دیگر رسیده است

قوس قزح اگرچه بگردون کشیده سر
ابروی یار دیده و رنگش پریده است

گردید راز عشق ز بو شنیدن آشکار
دندان بچنگ پرده مارا دریده است

نامه بدل سیاهی چشم تو دیده است
در چشم خویش من بخجالت کشیده است

با گریه خنده بود هم و با ناله گرچه خون
باز از شراب عیش دماغم رسیده است

جرم بجبین دل که گشته رفته است
طفل ز رنگ در پی رنگ پریده است

آرزو داد
جا بی

چو پسته تیغ دل ز امید بریده است
رخت در چمن بر نخل بریده است

در زنده‌گی بخواب بیوزکی بیخی
سستی که دل ز پی اگی دیده است

افتاده گل ز دیده یعقوب همچو اشک
دائم نسیم مصر بکنعان دویده است

هر کس که تیغ حسرت عشقش نخورده است
اول زبان دعوی خود را بریده است

بی درد نیست هر که زپای دلی نشست
همراهی زمانه بانجا کشیده است

حکیم

چون خار عشق دوست بپایم خلیده است
شهباز روح من بسوی کوی پریده است

مطرب بطرب رگی چنبور خون گشاد
در خاطرش ز آتش ساقی چکیده است

شادیست بخت هر که بمقصد رود داد
کوی مراد و چشمه یوسف دمیده است

ناچیز

باده مست و جام مست و ساقی گلرو مست
دلبران از حسن مست و عاشق از دیدار مست

قاضیان از رشوه مست و محتسب از درد مست
مغبچان از سیم مست و کافر از زنار مست

عطار
شاه مست و ماه مست و گنبد دوار مست
میر مست و پیر مست و شیخ کج رفتار مست

سعدیا باقی نمانده جز شراب وصل او
سال مست و ماه مست و روز و شب بیدار مست

بر در میخانه دیدم جمله یاران مست بود
همچو منصور و جنید و شبلی و عطار مست

شمس تبریزی
خوش ببینم صوفیان از صحبت عطار مست
مست بینم عاشقان از نعره و بیدار مست

بر سر دار ملا مست گردیده ام منصور وار
شمع مست و صوفی مست و خواجه عطار مست

عرش و کرسی
عرش مست و فرش مست و کرسی افلاک مست
قمریان از ذکر مست و کبک از رفتار مست

بلبلان از شوق گل پیوسته در صحن چمن
غنچه مست و باغ مست و گلشن از گلزار مست

چنگ مست و عود مست و ساقی گلروی مست
مطربان از قول مست و ساغر از اثار مست

غنی
سوز دلم چو شمع بجای رسیده است
کز غم اشکم گلی از آتش دیده نیست

شمس تبریزی چو خورده جام از خمار یار
جام مست و خم مست و جبه و دستار مست

جنید و عطار
هر کسی در باغ دیدم مست بود و بیخبر
زلف مست و خال مست و غمزه و گفتار مست

کرسی و افلاک
محتسب را مست دیدم در میان میکده
صحن مست و خانه مست و چنگی بازار مست

مست آمد ترکی در ذوق اندرون بیخود
پیر مست و میر مست و خواجه اسرار مست

بلبل شوریده از شوق جمالش در چمن
جام گل بر لب نهاده شد بیک منقار مست

شفائی

همچو شد از گل صبا سوی گلزار مست
گل شد از شوق رخش با عندلیب زار مست

چون شفائی هر حدیث باده و صد رنگ گو
تا شود در فکر آن زاهد هشیار مست

ساقی برخیز کار زاهد خلوت نشین
صوفیان صافی و رندان دردی خوار مست

همچو [illegible] خویش از لعل کان چهره بود
[illegible] سحرگه [illegible] در گلزار مست

ابن یمین

من نه تنها بوده ام مست از جمال یار مست
بود از شوق جمال او در و دیوار مست

از می انگور ساقی چون شدم مست و خراب
فارغی از محتسب رو بر سر بازار مست

عاشقان را مست کرده آن شراب بیخودی
زاهد از [illegible] از بیخودی باده پندار مست

بو العجب بوده انگور بجوش سر گشته
قاضی و ملا و مفتی محتسب هر چار مست

سعدی

مجلس شد از نسیم [illegible] سرای یار مست
از شراب شوق او دیدم در و دیوار مست

از غم آن لعل میگون دیده ام ابن یمین
صوفی و ملا همه در خانه خمار مست

گفتگوی روی او دارم بهوشی گشته
میشود مرغ سحر در قافیت گفتار مست

بر در میخانه

رنگ گلست و بوی ... مست
تا در غنچه ... شده ... مست

بلبل از سودای گل در باغ غلغل ... جام
... زرنگس ... مست

صبح سان آینه روی جهان صفای دیگرست
هر دو مست سوز است و جنگی بازار مست

ثابت

تا ز روی زن سر برآورد آن بت عیار مست
زاهد صد ساله دید و شد از آن دیدار مست

روی بنمود و نقاب از زلف پرچین برکشید
بت پرستان سر بسر در حلقهٔ زنار مست

در رو با غنچگان افتاده و در هر گوشه‌ها
از شراب شوق چندین شد دو روی ... مست

جام گل گردان شد و بلبل نوا آغاز کرد
عاشق شوریده شد با ناله‌های زار مست

سالم

رفت تا سوی چمن آن سرو گلرو مست مست
شد ز شوق روی او در دم گل گلزار مست

جان ... بود در کویش بجز خاکی گذشت
سنگ مست و ... مست و خاک آن ... مست

وا عجب ساقی چه شد در باده دادن جلوه زن
غنچه شد ... مست و باده ... مست

... در ... مست
در ... بزم ... مست

... در ... مست

شفائی

در چمن تا شد روان آن سرو گلرو مست مست
شد ز بوی نافه نقش گل ... مست

شد نهال پسته و فندق چو نخلستان باغ
آب ... انجیر و شفتالو و سیب ... مست

هر کسی در بزم می با ... نوشد شراب
میشود یکدم چو سالم از جمال یار مست

سنبل شیرین شده و یاسمین و یاسمین
در چمن امشب غنچه مست و لاله در کهسار مست

سه ۵۲
جلد اول

مقطع [illegible] جام [illegible] بر بار زر
[illegible] کل کرد [illegible] بر سر بار زر
فاش و فتح [illegible] بر باز زر

زر ز دو جم [illegible] چیز را نگین [illegible] از نو [illegible]
[illegible] شد ز شوق [illegible] در و دیوار [illegible]

من چو در کوی شهید از نشاه شهید
چون حسینی ام ز جام حیدر کرار مست

فارغ

رندم و سر پا برهنه فارغ از نیک و بد
میزنم چرخی درین [illegible] گنبد دوار مست

داده ام دست ارادت را به پیر میفروش
همچو زاهد نیستم از بادهٔ پندار مست

مخمور

بسکه مخمورم پی میخانه را
طالب پیر مغانم از می اسرار مست

همچو رندی بی سر و پا آمد از دیر مغان
محتسب با دره و ریش و فش و دستار مست

شد ز نور عارض گلگون و چشم مست یار
زاهد پرهیزکار و رند دردی خوار مست

فا

آمد از میخانه بیرون آن بت مخمور مست
در پی قصد دل و دین از می گلنار مست

مخمور ام

همچو سقا از می منصور اناالحق میزنم
محرمی کو که بیند چون منی بر دار مست

۵۲

واجه از جام وحدت ریخت دردی بر تراب
تا شده زان باده در یکدم در و دیوار مست

شهید

بر سر کو تا بر آمد آن بت عیار مست
شد بیکدم عالمی از شوق آن دلدار مست

همچو منصور از شراب شوق ساقی کرده ام
دم ز اسرار اناالحق بر سر دار مست

از نگاهی چشم مستش عالمی را مست کرد
با لب میگون [illegible] کو شد آن یار مست

در دولت

کشتم چنان ضعیف که بی ناله و فغان
پیدا نمی‌شود که درین پیرهن کسیست

انجا که لعل دلکش شیرین دهد فروغ
یاقوت و دیگر در نظر کوهکن کسیست

خوش مجمعیست انجمن نیکوان ولی
تا نیست انکه رونق ان انجمن کسیست

خواهیم بهره از قدمش تحفه دگر
لیکن مقصریم که جان در بدن کسیست

ای زاهد عیبجو مکن منع [illegible] [illegible] ز بوسه از [illegible] ... [illegible] آرزوست
ناموس نام و ننگ [illegible] بیکبار برمیکنی از [illegible]

نکهت گل را چکنم ای صبا
بوی از ان پیرهنم آرزوست

توبهٔ زهد کردم و آمد بهار
ساقی توبه شکنم آرزوست

جامی

باز هوای چمنم آرزوست
جلوهٔ سرو سمنم آرزوست

فهمی در انجمن سخن از کنج کو بچه
کاینجا نوای بلبل و صوت زغن کسیست

سفا

نی همین تنها منم از باده مست
در میخانهٔ وحدت چو من بسیار مست

بیش مگو جامی از آن لب سخن
کین سخنم زان دهنم آرزوست

زیستنم با تو میسر مباد
بی تو ازین زیستنم آرزوست

صبر کنیم در بزم تو لیکن ز دور
دیدن آن انجمنم آرزوست

[illegible]

در نظر فیض صفا با همراه آب ازین دو کدام است
تا به چشمی روی خوبی [illegible] ابروی زاد
[illegible]

بر رود داغ محبت آنکه نشسته چه داند
لب تو آب خضر یا شراب ازین دو کدام است

که زدی بخم ابروان پیچ تکلفی
که یعقوبست یا با غم بت ازین دو کدام است

ز فیض صبح ازین شبنم است یا گل رعنا
بی رخ تو عرق یا گلاب ازین دو کدام است

سعا

صحبت روی تو با آفتاب ازین دو کدام است
شب سنبل تو با نقاب ازین دو کدام است

خو داشتم صندل ور تو صندلم بهر دلی
دو چو نکنم آه که دل در بین کمیست

صفی

بایکدگر دو چشم تو در قتل من یکیست
بهر کمک من دو لبت را سخن یکیست

بر تشنه های بیابان بحر دو چشم ساقی
زمانه دشت عدم یا سراب ازین دو کدام است

از بزم فاصی نوبت نالها رسید بگوش
دلست ناله کنان یا رباب ازین دو کدام است

[illegible]
[illegible] صاحب دل [illegible]

صرفی عشق زنش که دیوانه جهان
آوازه جنون و نعره فرخ یکیست

وفا

در درگاه عشق تو فرمان کشیده صوف
در حل اهل صبر همین صوفی یکیست

از قدست در حسب اهل جنون دلی
در اصل راه قیس و کوهکن یکیست

گل همین ز لاله عذاران چمن [illegible]
بوی خوش هر دو و بوی گل همین یکیست

حرم بیم

و انکه شد بر عجم عالم ... پیدا کیست
راز غیبی در دم ... ازمان پیدا کیست

انکه او در ... شد عیان پیدا کیست
مشتاق از قدسیان ... کیست

در تن منصور در دار جهان ولوب
پادشاه عاشقان و عارفان پیدا کیست

کر خاری مستی غفلت نداری در نکه
فی قطعه [illegible] نهان پیدا کیست

شکل پیری و جوانی روی یکسوی نقش بست
مخفی و در پیر و پیدا در جوان پیدا کیست

کی بپرسی از نوا در کوه بیابان انکه او
کر هزاران جامه پوشید هر زمان پیدا کیست

ای بهاری انکه شیبا چنین گلزار را
بوستان انجها ز ... عیان پیدا کیست

و انکه او بصحرای جهان بهر فقیه
کرده در خلقی از چشم جهان پیدا کیست

دل چه می بندی بعشق شهران بی بقا
نور چشم عالم و جان جهان پیدا کیست

و انکه از بهر تماشا ابر از خلوت برون
تا بهم عالم بدید نقش جهان پیدا کیست

چشم بر شبنم بروی برک گل بکذشت
رنگ گلزار و گل ان بوستان پیدا کیست

وله

باده پیمای شبستان جهان پیدا کیست
نور بخش محفل این دودمان پیدا کیست

با همه پر کمر بستی زانکه در گلزار او
سبز رنگی از بهار و از خزان پیدا کیست

چهره یوسف نشان در ... کر نیست
در بیعه یوسف درمیان کاروان پیدا کیست

آن بلال زنگ دور از فهم کر لطف کبر
در جهان و برون از جهان پیدا کیست

شمع فانوس خیال آسمان پیدا کیست
شعله جوالهٔ این دودمان پیدا کیست

مخفی

این جواب آنکه صاحب مولوی فرموده است
مخفی اندر پرده پیدا در جهان پیدا کیست

خضر اگر بری بنا بی فکند از زه مرده
آنکه می بخشد حیات جاودان پیدا کیست

آنکه پیدا و نهان باهم ...
آنکه پنهانست پیدا در جهان پیدا کیست

نقشبندی بی قلم نی کار هر صورت گریست
چهره پرداز خط بزبان پیدا کیست

کار حسن لیلی و مجنی شیرین نیست این
پیدا شور جنون عاشقان پیدا کیست

بیت ای همی بکس چو پوشیده همچون آفتاب
روشنی بخشد زمین و آسمان پیدا کیست

بشنو خوش ... بر گلشن و باغ چمن
جنت آرام جان عاشقان پیدا کیست

سوز دل کرده بر وشنه بعالم همچو مهر
در تجلی شبستان جهان پیدا کیست

مجنون

[illegible] پیدا کیست
[illegible] پیدا کیست
[illegible] پیدا کیست

دل جو

حسن از بصره بلال از حبش صهیب از روم
ز خاک مکه ابوجهل این چه بوالعجبی است

جمال دختر رز نور چشم ماست ولی
که در نقاب زجاجی و پرده عنبی است

دوای درد دل خود از آن مفرح جوی
که در صراحی چینی و شیشه حلبی است

بیار یم که چو خم طاق خانقاه و رباط
مرا مصطبه ایوان و پای خم طنبی است

بزرگ عقل و ادب داشتم من ای خواجه
کنون که مست خرابم صلاح بی ادبی است

بیا و بسے که چو حافظ مدام استغفار
بگریه سحری و نیاز نیم شبی است

انکه جا کرده در دل همه جان پیدا کیست
خود نهان روی آن کسی از دو جهان پیدا کیست

انکه باید و زدم جان پرورش در یک نفس
مرده صد ساله عمر جاودان پیدا کیست

انکه فعلی را بهم در جنگ دارد متصل
و انکه بر صلح باشد در جهان پیدا کیست

انکه اسرار کلام معرفت را بی زبان
میکند بر عاشقان خود بیان پیدا کیست

انکه از بهر [illegible] کرده در دیده جا
وانکه میکرده بهر ملک جهان پیدا کیست

بی مکان چیزی بنیاد شد در بی مکان
انکه باشد لامکان خود در مکان پیدا کیست

روح جز از بحر بی [illegible] نشان از بی نشان
بجز از چه نام و نشان پیدا کیست

سرکشی از فرقه ناکی [illegible] العندلیب
انکه گل بجا راند گلستان پیدا کیست

دوست میدارد ترا خلقی و دشمنش نیفاد
درمیان اینهمه از دوستان پیدا کیست

دلم ز هاکت چو صفا خند لبانت ست
اگر چه او فغان تشویش یار بی ادبیست

مخور فریب نقش و نگار قصر جهان
که کاخ گور برای تو عاقبت طلبیست

کجا تو راحت و آرام در جهان بینی
که زال چرخ برای تو مادر سببیست

صعود

علاج درد سر من که باده عنبیست
بیار پیر مغان دور کاسه حلبیست

دعا بمجمر راه نیاز ای سقا
طلب کن از در دلها که این شعار نبیست

چو پیش یار باندازه باش در هر کار
که عرض حال ز دیر تو کمال بی ادبیست

گذشت عمر و عاقلی نشد ز آن آگاه
نگاره جهان بین که پیچ بوالعجبیست

بمعنی سخن چون رسند مردم هند
که فارسیست کلام ار چه عربیست

مرو ز دولت کسی که کار زنده دلیست
اثر ز همت آه و فغان نیم شبیست

یقین شناس که پیوند آن بود مشکل
دل شکسته بیدل چو کاسه حلبیست

ادب چمن گل بیخار کسی نچیده است
چراغ مصطفوی با شرار بولهبیست

نصیب من مسکین ز چرخ و ذره چه شغل بدر شد
که کام تلخی اوراها نه بی سببیست

پری نهفته رخ و دیو در کرشمه و ناز
بسوخت عقل ز حیرت که این چه بوالعجبیست

حافظ

اگر چه عرض هنر پیش یار بی ادبیست
زبان خموش ولیکن دهان پر از عربیست

مپرس حالت مقصود هر زمان از من
بجو ز شیخ ذکر انا الحق بهانه بی سببیست

۴ لطف اصفهانی نی نی امین آذر

ببزم خویش برآ داز مدعا طلبی ست
که مدعا طلبیدن زیار بی ادبی ست

برای زهر غم روزگار تریاقی
مفیدتر ز دگر نیست بادهٔ عنبی ست

زبس ز جفای تو بینالم و چه میگریم
سمان دعای تو با نالهای نیم شبی ست

بیک کرشمهٔ چشم فسونگر تو شعف
یکی هلاک و یکی زنده این چه بوالعجبی ست

ببرد دل از همه کس لطف او که نالهٔ او
ملاحت عجمی و فصاحت عربی ست

خیال فاسد خود زاهدا برآر از سر
که کافرست و سر زفتنهٔ بی سببیست

چو چشم تو بتو از هر طرف تماشایی
بجای وقت که آیینهٔ دو جلبی ست

نوی درون دل و دیده با کسی دیگر ست
بعین گوی فدا اگرچه بی ادبی ست

جامی

طریق خلق جهان سر بسر هوا طلبیست
قرار و خوبی و هر صورت اینچه بوالعجبیست

فلاح دختر رز بود و شفق با شفق
هنوز قاضی شهرش نشسته در طلبی ست

ولا مثال ز شبهای هجر او که ملال
که آه سحری و نیاز نیم شبی ست

بجلوه که ز ذرات سیمبر روی
دلت ز طاقت بر نشان بی طربیست

از بنده را دلی سر و پا تجلیات
که عکس روی تو افتاده در می عنبی ست

سنا

بجا شو که زبانم اگر بود عجمیست
دلم حبیب صفت در کلام تو عربی ست

بهر صفت که جهان هوا شاهد کن
ز اگر آیینهٔ دل جلی ز نور نبی ست

کمال مستی عاشق ز جام توحید ست
کمین طفیل کمان نشان از می عنبی ست

ولی کمالم کوچ کشتی دولام پیر مغان
نکوی پیش کسی گر ان که بی ادبی ست

چو ساقی از می این چرخه لب بلب برکرد
جو گشت چشم حباب بینش جلبی ست

سنا

راه صوفی مرفق رزند بوالعجبیست
بفهم میکده بودن کمال حق طلبی ست

سبب بریدن سفا و زهد خلق نوری
که کار و بار جهان سر بسر سببی ست

۱۴۹

بیا بنگاه ما جلوه کن که عاری نیست
اگرچه باده و گلگشت شیشه هم جلبی است

چو سبحه‌های سلیمانیم همه زنار
دلم بذکر تو با نالهای نیم شبی است

عالی

به بزم وصل تو حیرانم چه بوالعجبی است
که کافریست تو نقش نگاه بی ادبی است

دایم بهوای نشاء محبت دلم دزد
ساطع جمال آتش رفتار بجست

در خرقه چون میان بتان کشته‌ام نماز
از بیکر راز سبحه و زنار بجست

۱۵

قدم برون منه از هم با فلاطون شو
که کر میانه کریمی مراد تشنه لبی است

مدار صحبت یار بر حدیث زیر لبیست
که اهل هوش عجوا مستو و گفتگو عجبی است

چراغ محفل عالیست شعله ادراک
فتد بچاه و مبرا ز مصابحی که عجبی است

نگفته ماند سخن از زبس که خاموشی
جواب از تکلم یار از غنچه لبی است

بوادی طلبت کمتر از سراب نیم
حباب آبم و با موج تشنه لبی است

نکو عیبست که نکو عاقبه میانه ملکوتم
بهوش باش که انکار کیش مذهبی است

بانتهان و زبین خشم و ناز کوه بگیت
صلاح کار همه ترک مدعا طلبی است

اگر بحرف زدن دل برافشانم
مدام تحفه کس جوانی و عذبی است

کلاه و فصل ادب ... بکوبم
بیا که ... شیشه حلبی است

قبول خاطر معشوق شرط دیوان است
بحکم شوق تماشا بگی بی ادبی است

لطف و هنر

مالاغریم گر کمر یار نازکست
فرقیست در میانه که بسیار نازکست

دارم دلی ز آبله نازکتر [illegible]
آئینه با نهم که ز خار نازکست

از خنجر نسیم فرو ریزد [illegible] زهم
مارا چه برگ گل [illegible] دیوار نازکست

با نالهم رسید نیمهای خود شمار
عاشق [illegible] نهان نازکست

ز نسیم [illegible] برد [illegible]
تا کمند کاکل خمدار نازکست

از جلوه [illegible]
آئینه [illegible] نازکست

مهر [illegible]
[illegible] خاطر دلدار نازکست

[illegible]

چشمان یار قصد [illegible] کلیم
تسلیم شو که خاطر دلدار نازکست

اسلام کرده [illegible]
کار [illegible] زنار نازکست

بسیار گفتگو مکنی پیش چشم یار
داغم که طبع مردم بیمار نازکست

ما نیستیم قاطع [illegible] تو سنگین دلی ای نگار
صحبت میان ما و تو بسیار نازکست

[illegible]

[illegible] دل [illegible]
نتوان [illegible] نازکست

باد صبا [illegible]
رفتار قد دلبر دلدار نازکست

امیدی [illegible] دل یار نازکست

وا [illegible]
[illegible] بیمار نازکست

ای [illegible]
[illegible] نازکست

312

شانی

ای شاه ناز کاکل دلدار نازکست
شب تار و تیره راه تو بسیار نازکست

یوسف تو خونبها بفغانی او فروش
مفروش ناز طبع خریدار نازکست

در چشم خوابناک تو کیفیت مدام
در پرده نگاه تو بسیار نازکست

چشمت بسوی ما نکند رغبت نگاه
آری دماغ مردم بیمار نازکست

حبیب

ای دل تصور کمر یار نازکست
باریک شو که رشتهٔ این تار نازکست

دل شاخ شاخ گشت در افکار شانه را
پرواز زلف کاکل دلدار نازکست

در هر نظر برنگ دگر جلوه میکند
از بسکه رنگ الفت رخسار نازکست

چون نقره پای و کبک بکوه نهاده طوق
با آنکه زلف دام تو بسیار نازکست

حکیم

کم گو سخن که خاطر دلدار نازکست
بار گران مکش که این تار نازکست

ای نازنین [illegible] دوستی
[illegible] که بسیار نازکست

مهر و محبت بدل آزاده کار مرز
اول [illegible] تقلید نازکست

ای مرغ نامه بر جرم را بیار بر
بر هم مزن دو بال و پر دل یار نازکست

[illegible]

هست در غمزهٔ تو خونریزی هر فتنه که هست
فتنهٔ نیست که در غمزهٔ خونخوار تو نیست

نیستی بیت بلبل کی رخت رنگینی
صبح گلبرگ که بزیبای رخسار تو نیست

مرهم داغ دل خسته دلانی آه
غیر از من سوخته دل کار تو نیست

در ره مهر و وفا جز سگ کویش کسی چیدر نیست
یاری از کس مطلب زانکه کسی یار تو نیست

عاشق مکن که راه بدام آورد ترا
ورنه کمند سبحه و زنار نازکست

آن حسن بی نیاز و دل ما نیازمند
کوه گران و طبع خریدار نازکست

چندین مرا ز شیشهٔ دل سنگ زد
افسانه نیست اینکه دل یار نازکست

صایب چرا بلب ننهد مهر خاموشی
سنگین دلند مردم و گفتار نازکست

بزم جنون که پیمانهٔ جوش هست بر مناز
بیدار شو که وقت تو بسیار نازکست

بر من بکرم زخم از و فحش است اندر من
جای سخن نیست که بیچ نقد نازکست

پیوند دل بموی میانش نمی‌کند
کو همت شکست بیند ز بس تار نازکست

گفتم نور از جسم بجویم بنازکی
گفتا که اضطراب سخن کار نازکست

صایب

ایدل تصور کمر یار نازکست
باریک شو که رشتهٔ افکار نازکست

توفیق

دل ناصبور و خاطر دلدار از ناز کست
صحبت خورد مباد بهم کار نازکست

توفیق ار نزاکت حسنش سخن بگوی
چندان قدر دماغ خریدار نازکست

سعدی

کس ندیدم که درین شهر گرفتار تو نیست
هیچ بازار چنین گرم که بازار تو نیست

عرفی

از در و روی چه پرسی که بجز این تنم
لذتی نیست که در مردن دشوار تو نیست

آه ازان جلوه تنگ زان حسن بتو
که دلم را گله از حسرت دیدار تو نیست

ای برهمن چه زنی طعنه که در معبد ما
سجه نیست که آن حضرت زنار تو نیست

سعدیا گر بتوانی که کم خود گیری
سر خود گیر که صاحب نظری کار تو نیست

بجمال تو که دلدار زمین بار نگر
که مرا طاقت نادیدن دیدار تو نیست

جز نخت و دیکن ... زلخم
چون گهر بار لب شکرین گفتار تو نیست

خود که باشد که ترا بیند و عاشق نشود
مگرش هیچ نباشد که بدیدار تو نیست

سرو و بالای تو همه بالای بلا ...
بلبل ... ودی ... گرفتار تو نیست

بنده بر آن روی ... گفتار تو نیست
... در ... بیزار تو نیست

پیش ارباب وفا مهر سر زلف صاحب
گوئی این بد که زان لایق گفتار تو نیست

چون قفا ... ز زلف تو ما ...
کردی نیست که در حلقهٔ زنار تو نیست

خوب کردی که رخ از آینه پنهان کردی
هر پریشان نظری لایق دیدار تو نیست

چشم پرسش ز تو دارند چه مخمور و چه مست
نرگسی نیست درین باغ که بیمار تو نیست

قیمت ... گفتار تو نیست
... گفتار تو نیست

کلیم

تو نخل حسنی و جز ناز و فتنه بار تو نیست
چه ناز و فتنه که در نخل فتنه بار تو نیست

هزار میوه ز بستان آرزو چیدم
یکی بلذت پیکان آبدار تو نیست

ز دوستان که بود بی تو چیده در گلزار
جز این گلی که ز دو ... چیدم که در گلزار تو نیست

... بودی نقصان و لی عیب کمی بکار تو نیست
کدام ... عشق تو دیوانه شد ...

نوعی

کدام دل که گرفتار بیقرار تو نیست
کدام دیده که در راه انتظار تو نیست

اگر بجور و جفا ... میکنی ...
کسی ... اینها با ختیار تو نیست

ردیف شوق تو ... دوست در فن
ولی بهمت عشق تو در شمار تو نیست

زلیخه وار تو نشانی کتاب شوق ترا
بصفحه نرسیدم که یادگار تو نیست

عرفی

ضمیر نیست که در دل نبسته دیدار تو
عارفی نیست که عاشق دیدار تو نیست

مژده وصل تو با انکه ... بود گوی ...
عیسی بود عالم چو طلبکار تو نیست

تو نیلی است ... فرو ...
کدام صید که در گرد شکار تو نیست

کدام غنچه که در چشم پر خار تو نیست
کدام فتنه که در زلف تابدار تو نیست

... موجه دور از خوش ... در وعده ... نیست
... سرگذشته دور کار تو نیست
... یادگار تو نیست
... نیست

۱۲۶
جلد اول

۵۸

راز پنهان خود ای آنکه بینی با یار گو
غیر او دیگر کسی چون محرم اسرار نیست

هر که میسوزد بود روشن ز عشق جان و دل
میشود ظاهر ز رویش حاجت اظهار نیست

هر که می بینم همه آئینهٔ روی کسیست
نیست موجودی که در وی عکس این رخسار نیست

هر که باشد از برای عشق تو بیمار
سوختم زین غم که یک کس را غم بیمار نیست

ابن یمین
کعبهٔ ارباب صورت جز در و دیوار نیست
قبلهٔ عاشق ولی غیر از جمال یار نیست

ای نسیم صبحدم یار اتفاق افتد اگر
از زمین کوی به آنحضرت که با ما یار نیست

بیدلان را عیب کردم لاجرم بیدل شدم
از گناه این عقوبت در جهان بسیار نیست

نوک کلک ناظم و بیرنگی و بی مهری او
نقد دل میزاید و حاجت گفتار نیست

خلق را بیدار باید بود از آب چشم من
وین عجب کان وقت بیگه هیچکس بیدار نیست

واله
ای که گفتی هیچ مشکل چون فراق یار نیست
گر امید وصل باشد همچنان دشوار نیست

امتحان نیش کردن و حاجت از بهر نوش
حمل کوه بیستون از بهر شیرین کار نیست

قادری بر هر چه میگوئی مجو آزار من
من که گر شمشیر بر فرقم نهی آزار نیست

ما زبان اندر کشیدیم از حدیث خلق روی
گر حدیثی هست با یار است با اغیار نیست

سعدی
ماه را مانی و لیکن ماه را گفتار نیست
سرو را بالای و لیکن سرو را رفتار نیست

بارها روی از پریشانی بدیوار آورم
گر غم دل با کسی گویم به از دیوار نیست

کردم

دعوی بیغمی ز ... نیست
... الظهوری ... نیست

مدعی ... ز ... در عشق ... نیست
... جامع ... نیست

درد بیدردی بجز از مرهم سر داده ام
کرد ماغ خنده داری گریه در کار نیست

ظهوری

هست بی آهی بر سینه افگار نیست
دیدم از خمخانه در باغم گلی بی خار نیست

بجز تا آمد کلیم خسته جان تسلیم کرد
پیشه طاقت ... از جرأت ... نیست

بکجه از چشم تر دیوار گلشن هم کشید
گل شادابی چو فواره ز دیوار نیست

جمع ارباب وفا در تار مو بستیم ایم
نه چو غالب گشت انجا عاشقی در کار نیست

وانجها بر جهید دل تخت بزم چیده ام
رنگ گل بیرون ز گلستان وار نیست

عشوه قیمت فی سخن ... تا ...
با وجود جوهر نوعی معنی ... نیست

بخت یکتا مو برآمد عالم بخشش کنی
تا نگوید که در تار سنبل زار نیست

آتشی در اغاز افتد کرد کرم توبه ام
عمر ... که ... استغفار نیست

خلوتی از زیستن لب خموشی و گمانی ... باز
غلغل فاموشی ... بزم سر بازار نیست

با وجود آنکه غارت گشت تا برجود ...
مایه دار از آن همان ... نیست

جامع

باغ باغ از شوقی گل در گلستان زار نیست
گر برانداز لالی انگور ... دستار نیست

جلد اول ۱۰۵

۷۲

وله

رفت دست از کار ما و دامن یار از دست رفت
چون ننالم چونکه دست از کار و کار از دست رفت

شب بهم از زور و تیغ تو روشن روز از زلفت سیاه
صبح را سررشته لیل و نهار از دست رفت

با هزاران دست بر بالای هم شمشاد را
از خرام او دل صد جا فگار از دست رفت

تا صحن چمن سوار نالم ز بیخبر شده
نی سوار از عنان اختیار از دست رفت

ابن یمین

روز محشر عاشقان را با قیامت کار نیست
کار عاشق جز تماشای جمال یار نیست

از سر کویش که سوی بهشتم میبرند
پای نهم کرد را بجا و عذر دیدنیست

آرزوی جان در دم دو عالم وصل اوست
خرد وصال او بما چیز دیگر در کار نیست

هر طرف هر سو که می بینم بسوی ابروان
بخبر استاده ما چیز دیگر در کار نیست

سلیم

راحتی دارم که با سودای عشقش کار نیست
در دل نوری دارم چشم اشکبار نیست

عندلیب ما با میوه چه بود اشیان
شبنم و گل را چو چیزی نیست در گلزار نیست

گر وفا با هم بهم بود و دیگران میخوریم
نشت فکار بر سرکوی بود دور نیست

از گلستانی که زاغ و عندلیبش هم نفس اند
چشم بستن پیش این در دیده

یاد چشم شوخ او از دل طپیدنها کند سالها این بیدلی در بستر غم خفته است در محبت بیکسی در عشق تنهایی خوش است

بی گل چنید و صیاد و شکار از دست رفت ای طبیبا گوشه چشمی با این بیمار نیست شادمانی بیهنر از آنم که بی غم خورد نیست

۵

بلکه از چشم

ثابت نگهداشت قضای پروز مرگ
چو شیشه چشم زان قول و جانم ز بهانه ساخت

وله

گل غنچه از تو باد صبا را بهانه ساخت
خود رنج درد کرد و دوا را بهانه ساخت

ممنون جلوه ایست چه امکان و چه لامکان
هر جا خود است فتنه نگار را بهانه ساخت

رباعی

کدام عشوه که در چشم پر خمار تو نیست
کدام فتنه در زلف تابدار تو نیست

درون سینه ز داغ تو بس نشان چشم
بهیچ گوشه نبینم که یادگار تو نیست

هوای عشق چو کردی دلا ز روز نخست
هزار بار بگفتم که ممکن کار تو نیست

دلا عنان اراده ببست دوست سپار
در این مقام چه کاری باختیار تو نیست

فرد

تا یقین خود و فتادم روز کار از دست رفت
چون شدم از کار رونق و فتنه کار از دست رفت

تا کم بیتم عنان کار روان بر جا نبود
ورکنم ناسر او دوم نگار از دست رفت

فتنه پر پیچ درد منزل گشت آی کار من
از رونق کردم این بیخ بهار از دست رفت

عمر شد بیهوده صرف ای یکی تا بر نگار
چون بنالم چه کنم از کار و کار از دست رفت

اگرچه در ره عشق تو خاک شد راهی عزم تا کردم بو جلش نشان از نکمی
هنوز بر دل آزرده اش غبار تو رفت از کف کار و امان یار از دست رفت

جلش نبود آنکه ببیند بنوعی
دستان برو نهاد و عذار بهانه ساخت

عاشق کشی چو کرد سرش گشت و پای برخ
ایظرفه بنگر ببین که حنا را بهانه ساخت

زاهد نوشت تا برود مال پر فشان
کنجی گرفته ترس قضا را بهانه ساخت

افهم بمجلس از پی نظاره رخش
دستی برخ کشیده و عذار بهانه ساخت

نعمی

ما را بمعجزه کشت و قضا را بهانه ساخت
خود سوی ما ندید حیا را بهانه ساخت

می‌گشت بهر صید دل عاشقان بناز
سویم نظر نکرد و حیا را بهانه ساخت

در عین جلوه چون نظرش بر رخم فتاد
از جلوه باز گشت و حیا را بهانه ساخت

خود سوی دوستان چو نگه کرد بهر وصل
من در قفا و دیده حیا را بهانه ساخت

دانش

ما را بمعجزه کشت قضا را بهانه ساخت
او سوی ما ندید حیا را بهانه ساخت

مستانه یکگذشت بهمچی بکوی دوست
انجا رسیده مستی پا را بهانه ساخت

از بهر صید کردن جانهای عاشقان
بر رخ گشود زلف و صبا را بهانه ساخت

از بزم تا ز آمدن من برون رود
برقع کشید و دادن جا را بهانه ساخت

محروم دارم ز تو بمجرد ز بزم آن
جانا بیم بیش کس را بهانه ساخت

ثابت

دامن فشان گذشت ادا را بهانه ساخت
فالم بباد داد و صبا را بهانه ساخت

امید بود در دل و لب شد ازو حلال
از غمزه ره ندید حیا را بهانه ساخت

۳۲۱

ثابت

ساطع مگر ز روی وی امید وصل یافت
بر غنچه لبم ... حیا را بهانه ساخت

دل در طلبش ز شوق جانش پی چو دوست
ظالم نگر که کار رفتار را بهانه ساخت

عاشق که جان نثار بر آن آشنا کرد
از شوق جان سپرد و بلا را بهانه ساخت

تا از جفای او برهم خونی بریخت
برهم و ترس روز جزا را بهانه ساخت

ساطع

عاقل چو من رسید وفا را بهانه ساخت
افکند سر به پیش حیا را بهانه ساخت

هنگام جلوه عشقی نگو بود
[illegible] بسی یار را بهانه ساخت

رفتم دو روزی از روی وی از بهر مصلحت
دیگر مرا نخواند همان را بهانه ساخت

عاقل چو من رسید لکای چو من کرد
افکند سر به پیش حیا را بهانه ساخت

هیچ نیست از برای جدایی بهانه
کوم [illegible] و بیماری را بهانه ساخت

عشقی

افتاده زلف خویش جدا را بهانه ساخت
بنهفته رو به پیش حیا را بهانه ساخت

عاشق لعطف اگر نگیرد عند دوست
بر دست مرد و دعا را بهانه ساخت

هیچ نیست عمر که تو دوست آشنا بغیر
ناهمی بان سبزه ما را بهانه ساخت

یار از جفا چو بر رویم خونی بریخت
برهم و ترس روز جزا را بهانه ساخت

آرزو بود یار ز روی بدر قیب
پوشش نیز خاطر ما را بهانه ساخت

عاشق

آن شوخ بیوفا چو وفا را بهانه ساخت
خلقی بغمزه کشت قفا را بهانه ساخت

۱۸۳ جلد اول

عالی

جور بیهوده میکشد عالی
هیچ بالین چو آستانهٔ تو نیست

رسیدی بقیمت اول
منت یک سخن در زبان تو نیست

رحم می آیدم باین غربت
ریسمانکه تا تو، تو نیست

عشق چون جلوه کرد شد روشن
ماه در حسن همعنان تو نیست

چرخ را بازوی کمان تو نیست
هر جزو در خور ثنای تو نیست

قاسم

شهید اگر صد قوام و وام کند
که بیش بیشی دهان تو نیست

شده تیغ صفحه سو کند
نیست سو کنند اگر بجان تو نیست

نشنوم نشنوم اگر صد بار
هر حدیثی که از زبان تو نیست

صد بلا هم از دو تیغ برسر
زخم تیر نگه از کمان تو نیست

شکری نیست در زبان تو نیست
گهری نیست در میان تو نیست

۵

نظیری

شب نظیری چرا بخوابت دید
پاسبان تو پاسبان تو نیست

نیست رنگ روان در اوقاتی
که کند کار زهر دوا تو نیست

از کوی برون نیارد بخت
هر که در چشم پریشان تو نیست

تو ولی خلاف وعدهٔ وصل
لیکن تو کار ضامن تو نیست

نام تیغ ایچه از دهان تو نیست
یزرد که او دو از ان تو نیست

غافل

23

جان بحز آنقدر که مسیحایی
باده را زتا جران نکهت اوست

نیست آنانم روشنی مهر را
که بکویم ز یک شهرت اوست

که چو درداده تن بجسم از لطف
روح را از کجا لطافت اوست

همه تن جان شوم که بسپارم
جان بپردن اگر ز رخصت اوست

جان جانان

در خطر ایمنی بدولت اوست
سپر تیغ کین محبت اوست

نکنم صرف کس محبت اگر
نه بخیلست این امانت اوست

دو جهانم بیک بزه بس نیست
همت من کدای همت اوست

تا نخواهد که میتواند خواست
رغبت جمله فرع رغبت اوست

خوش من جوشش این امید نداشت
تیغش آلوده مروت اوست

عرفی

جان عالم بسوی رحمت اوست
روح هر کس بفضل همت اوست

جان ظهوری بیک کرشمه نداد
همه جان دادم ز حسرت اوست

زلف باقی بنجاتی بشکست
کر کند توبه را برغبت اوست

قتل اهل وفا که بر زبان
فرض کردیده است سنت اوست

هر خصمان چه دوستان که گفت
نتوان هیچ گفت عادت اوست

ظهوری

جرح کردات بجرم همت اوست
روح در قاب از امانت اوست

واله

لب کنم بهر عرض حال بلاست
آب گشتن ز انفعال بلاست

غفلت از علو همت نیست
هست اگر ننگم از سفال بلاست

پاس چشم جواب کور راه
حرف خود هم پی سوال بلاست

در تجرد مسیح وار نباش
نیست گر طاقت عیال بلدست

نتوان شد بزیب رنگ بتان
روی کاهی و رنگ آن بلدست

ناصح

بدر آی از خود کمال بلاست
ناقص دعوی کمال بلاست

بخیالش زنده حرتیان
مرغ اندیشه محال بلدست

از غم هجر اگر شوم ایمن
خطر شادی وصال بلاست

کم بر رفته ماه و هفته بهجر
روز بیش از هزار سال بلدست

گوش تا کی به پند کس دارم
ناصح من بگفته لال بلدست

ظهوری

رخ خوبت که رنگ آن بلدست
بهر عشاق کلهال بلدست

رخ فاعم ز گرد خط گشته (دلربا گشته)
بر عذارت چه نقطه خال بلدست

مردمان نیز ماه یک شبه نو
بر جبینت دو نو هلال بلدست

آدمی چو ز گردش دوران
وقت خوش عهد پیره زال بلدست

رو ظهوری بفقر منعم شو
جاه و حشمت بملک و مال بلدست

در خط

بلبل لاله رخم چون بگلستان ره برد
دل مجروح من و سرو روان بگشت

رخ زیبای ترا چونکه چمن جلوه نمود
برگ ریزان شد و رنگ رخ بستان بگشت

از ذره بحر ... حکم
مهر رفت ز نور رخ مه تابان بگشت

لطف جرم ز در خانه بو شم بیرون
گشت در بادیه و خار مغیلان بگشت

واله

نرگس چشم بتم ناوک مژگان بگشت
لذت تیر تو ذوق حیات درمان بگشت

کو مینا پر شده پیمانه عشرت فرشی
کان بت عهد شکن آمده پیمان بگشت

تا سایه بصحن گل رویش افتاد
سنبل خم بخم از سایه مژگان بگشت

تا چمن بحرم افتاد و رخ دید
پرتو باش ز گرانباری هجران بگشت

چهره تا کوثر ز لعل فوای بت بنمود
نرخ ایمان بر چاره دو جهان بگشت

وحشی

کاو ز چشم تو رونق ایمان بگشت
زاهد گوشه نشین نیز ز حجبان بگشت

نخل امید من از سنگ ملامت بشکست
بهوای قد آن سرو روان بگشت

فال رفت ز تا بچمن گشت پدید
خار حسرت بدل لاله و ریحان بگشت

تا ز باده ناب لب روح افزات
رونق کوثر و سرچشمه حیوان بگشت

رخ افکنده بر رخ در چمن از ناز
زعفرانی رخ گل بستان بگشت

انکی

تا ز حسرت چمن تو پیمان بگشت
گذرت بدل خسته من خواهش درمان بگشت

۱۴۱
صدواسی

خوب کیش عاشق از شرف منزلت
رنجش تو صد بار کیش بی‌سر فاقان شکست

پاس تو بر راه من پیچیده ابیام
می‌تواند زهم زلف پریشان شکست

بست چنان لطف تو راه نظاره که باد
پای صبا تراز هم قیمه بوفان شکست

امر تو از راه لطف بنی نوازوی کرد شش
رایت عصمت ز تخت ز بت عصیان شکست

تا کلف عشق تو شد واسطه حال خلق
آرزوی وصل یار در دل میران شکست

کوت خال و خطت کالبد روح می
بست دیراز نماز لطف در روم جان شکست

زور نم سلطنت شد چو عالم
در کلوی نای تحت قیمت افغان شکست

انجم تو خواهش موج بی‌حجب
کرد پی خواهش گفت برق عصیان شکست

صحن فلک را انجم بست که بود رکهت
کاسه گدای سپهر در که دوران شکست

سلمان

زخم ز نرگس تو در دل خوبان شکست
در لب تو پیچ کرد قطره زبیان شکست

وجدی

ای طبیب از سر بالین وحیدی برخیز
قیمت عهد وفاداری درمان بشکست

صبا جلوه مده ناز که مژگان را
ناز نعم دلها تیر تو پیکان بشکست

مرهم ناله تا توسن زخمی در دیر
کوه درد او صلا رونق ایمان بشکست

داغ عشق مرا ثانی دوران شکستن
عهد بر بستن آن آب و پیمان بشکست

ای کلک قضا بست چو نقش خط
چون دل سلمان عصر فاقم الکمال شکست

تذکر شیخ

زلفش چو پس برد پشت زانکه بدوران حسن
رسم تطاول نهاد بیعت و پیمان شکست

از اثر خلق او بست زانکه بی خنده مهر
با دل خونابه باز نافهٔ ریحان شکست

هر که بجز روی او آینهٔ جان زدود
در دل مرآت فضل صورت عرفان شکست

پیش رخش حسن مه خود به آینه که مهر
خار حسد در جگر از نور تاوان شکست

حسن

رنگ رخت در چمن رونق ریحان شکست
جلوهٔ نازت بباغ ناز گل گلستان شکست

گرد جهان زد بهار خیمه از خرمی
قفل کدورت چو باغ بر در زندان شکست

عقل چه سان طی کند بادیهٔ عشق که فکر
ناطقه را پای کی در ره عنوان شکست

دیدم از نیرنگ ابر از نم صد برق فن
کینه عطایت بسرش در دم احسان شکست

ابر کفت تا چو مهر فیض فلک گشت
بحر کرا بارش خوشهٔ دهقان شکست

ابر

جلوهٔ قدرت بباغ سرو بستان شکست
غازهٔ فال و خط زیب گلستان شکست

شاه حشمت چو بر طایر اندیشه پر
وهم که اول قدم پایهٔ کیوان شکست

کاستن ماه دید از چه بود در فلک
فارس لطف تو گوی کرهٔ چوگان شکست

خاقانی

نخل غم فتنه شاخ در رضوان شکست
حرمت عفاف تو در دل عصیان شکست

روز بهار دون نهد طوق فرس بر سرش
که که بعهدت چو ماه ساغر و پیمان شکست

بست ره کهکشان رخ چو زر و روی نجم
رخش تو جهان از او در که جولان شکست

همت مخفی به بزم خوان محبت کشید
ذوق نعیم بهشت در بن دندان شکست

بسکه بعالم نماند عافیت از عشق تو
قیمت آسودگان قدر شهیدان شکست

چون بازل حسن دوست خوان ملاحت کشید
در دو جهان فهم ما عشق نمکدان شکست

چو لعل رخسار او ز آتش می برفروخت
گریه شمع شبستان کده رنگ گلستان شکست

عرفی

ای که سنانه باز جدیدش شکست
شوخ لب از کفر بر ایمان شکست

جان سلیم از وفا در ره تو خاک گشت
باد نسیم از وفا برگ درختان شکست

شد دهنش غرق خون گشت تنش لاله سان
تا سخن از لعل تو در دل مرجان شکست

ذوق شنیدن بداشت گوش تو [illegible] شکست
کوه ثنایا سبق عشق گوهر دندان

چاشنی داغ غزل روزی الهام داشت
ورنه لب ناز [illegible] شکر و سلمان شکست

۲۲ سلیم

کافر زلفت بشهر قیمت ایمان شکست
رنگ عقیق لبت رونق مرجان شکست

کرد بنا مجذوبی مهر تو دعوای حسن
از ره نقصان قضا در مه تابان شکست

بس خدنگ نگهت کرد جوان ترک مست
قامت در دو غم در دل پیکان شکست

ذوق شهید غمت کشت چو مجموع خضر
جام بقا بر لب چشمهٔ حیوان شکست

مهر مثال [illegible] زینت که نقاش صنع
در دم تصویر آن خامه امکان شکست

[illegible]

درد خدنگ بتان لذت درمان شکست
خار جفا بلبل رونق بستان شکست

رنگ رخت

ای گل ... چو بو کیدو جوان
... کاین ... بی‌جای ... خنجر ... جوان

ما نظمی از لب ... جهان آن بود
محتشم ... جان ... را

دلم از بس که درد و داغ او ... بود
لاله زار عجم و گلزار بلا را چه غمست

تنم از ضعف چنان گشت که اهل غیرت
ناله هر چند شنیدند او که در پهلو نیست

بکمر هوی سخن نیست دو ابروی میان
دهنش بکمر پیوست در آنهم سخنست

حسن دهلوی

رگ گل نیست که افتاده دو برگ چمنست
چیست داغ دل بلبل خونین کفنست

محتشم

آنچه قامت که قیامت بکشی و ملک ...
آنچه چند ... بعیده ... در شکست

آنچه رخشنده عذار است که از ...
آه آنچه ... شمع ... انجمن است

آنچه ابرو است که بی‌وسمه اشارت زن است
آنچه چشم است که با اهل نظر در سخن است

آنچه چو کمان خم زلف و چو گوی ذقن است
آنچه زلفها ... لطف بدن است

شهیدی

سبب ... خورد ... عشق ... زده
ساقی ... زده

آنچه بالا و چه قامت ... بجولان که ناز
آنچه شوخی و چه ... برزده است

خنجر کین ... از سر ناز
دیدن ... خنجر ... زده است

آنچه مژگان دراز است به هم چشم زدن
نیست ... چشم که خنجر زده است

آنچه رخساره آتش بجهان در زده است
آنچه ... دستار ... برزده است

کلیم

کوهکن تعلیم خارا سفتن از استاد داشت
مرهم کو لذت کاوش مژگان شیرین یاد داشت

کوه قسمت بودم اما تا فراقت رو نمود
هر سر مویم تو گفتی تیشهٔ فرهاد داشت

تخم رنگی خود برای دیدهٔ ما واگذاشت
اینچنین خواهی دیار دیده را آباد داشت

بر سر هر جا که کردم سیر با غم برده است
کی سلیمان اینچنین ملکی روان بر باد داشت

گر کلیم افتاد و چه قبول بخشش پرورد نیست
هم سر شوریده بودش هم دل ناشاد داشت

کلیم

فراق همنفسان جان بیقرارم سوخت
گیاه خشکم و هجران نوبهارم سوخت

چو من مباد کس آوارهٔ هزار وطن
فلک بداغ جدایی بهر دیارم سوخت

زمانه از شب تارم چراغ باز گرفت
پس از وفات من آورده بر مزارم سوخت

هر اشک راه بدامن نبرد در شب هجر
چو شمع لخت جگر هم در کنارم سوخت

مرا جدایی جانان اگر چه خاست کلیم
چه منت است تف آه شعله بارم سوخت

وفا

دل پس از طوف حرم بود که در بتخانه نشست
هر کجا شیشه و پیمانه چو پیمانه نشست

رفتی از دیده به تمکین دشمن چشم کجا
بغرور آمده هر کو که در بتخانه نشست

همنشین مردم و منسوبی مجنون دگری
جرم دیوانه گرفت آنکه به دیوانه نشست

بیشتر از همه مرغ دل ما را کشتی
جرمش آن بود که در دام تو بیدانه نشست

خواهم از پا بجدا این بند وفا بردارم
چون کنم چند توان بر در بتخانه نشست

بلکه گل نیست

باز پرسید ز گیسوی شکن در شکنش
کاین دل غمزده سرگشته گرفتار کجاست

عقل دیوانه شد آن سلسله مشکین کو
دل ز ما گوشه گرفت ابروی دلدار کجاست

رفتم و [illegible] با وجود [illegible]

باده و مطرب و گل جمله مهیاست ولی
عیش بی یار مهیا نشود یار کجاست

آنکس است اهل بشارت که اشارت داند
نکته‌ها هست ولی محرم اسرار کجاست

عاشق خسته ز دردی و غمی با هجران بسوخت
شمع پرسی که تو غمخوار کجاست

دلم از صومعه و صحبت شیخ است ملول
یار ترسابچه کو خانه خمار کجاست

طره‌اش از آتش رخسار تابی یافته
کرد حرفی زلف او گفتش زبان شانه سوخت

دیده با عکسش شد از دور و از آب برد
از تف دل بود آن آتش که ما را خانه سوخت

کلیم
داغم ای دل که آتش عاشق دیوانه سوخت
شمع محفل را کنار [illegible] پروانه سوخت

حافظا از باد خزان در چمن دهر مرنج
فکر معقول بفرما گل بی خار کجاست

تا ز دل آهی کشیدم جمله دلها در گرفت
با وجود آن آتش یکخانه چندین خانه سوخت

تا نشد پیدا سوز عشق پروانه را
شمع از رشک ازان [illegible]
یک آتش بند بود و عاشق دیوانه سوخت

فلکم همچون ساغر بزم از کف گرفت
از کف بپرسم که با برقی به پروانه سوخت

غیرت از سوز درون با ما صفی باطنی
دل بپیش بلکه آتش اندرین ویرانه سوخت

دانا

ذوق نظارهٔ گل در نگه پنهان نیست
ای تغافل چمن رخنهٔ دیوار کجاست

مرغ دانهٔ تسبیح بود یکدست
زهد را دست که رشتهٔ زنار کجاست

سخن اول پرواز بدام افتاده است
بلبل ما نشنیده است که گلزار کجاست

خنده از تنگی جا در قفس غنچه بسوخت
نوبه را راه سخن پیش لب یار کجاست

تلخ شد عشرتم آن لعل شکربار کجاست
دلم از کار شد آن غمزهٔ پرکار کجاست

[illegible]

ساقیا دور می از شیشهٔ رنگین تو شد
عمر شد درد و می [illegible] کجاست

چند گویی خبر از در جانان ای واعظ
دل ما را خبری کو که دلدار کجاست

چشم ما کار کند گرد دیدن است
در بساط سخن امروز خریدار کجاست

تا بکی در پس دیوار تغافل باشم
کوچهٔ خار بدوشان سبکبار کجاست

جان بلب آمده از درد بگو یار کجاست
تنگ شد راه دلم خانهٔ دلدار کجاست

حافظ

عقل دیوانه شد آن سلسلهٔ مشکین کو
دل ز ما گوشه گرفت ابروی دلدار کجاست

هر که آمد بجهان نقش خرابی دارد
در خرابات مپرسید که هشیار کجاست

هر سر موی مرا با تو هزاران کار است
ما کجاییم و ملامت گر بیکار کجاست

شب تار است و ره وادی ایمن در پیش
آتش طور کجا موعد دیدار کجاست

ای نسیم سحر آرامگه یار کجاست
منزل آن مه عاشق کش عیار کجاست

هلالی

بهتر آنست هلالی که نهان ماند راز
گر خود فاش مکن محرم اسرار کجاست

دل مجروح است مجویید بغیر از کویش
ظلم از حد شد و تاب است نخواهد ز کجا

در و دیوار است مغان هوش مجو بیهوده ما
همه مستیم درین میکده هشیار کجاست

یار پرسید که جانان غم دل نتوان گفت
ور بپرسید مرا قوت گفتار کجاست

همه از یار نشان میطلبی یار کجاست
همه یارند ولی یار وفادار کجاست

رفیقی

هر که هر روز مرا میکشد امروز رفیق
آنکه زد بر جگرم ناوک طرار کجاست

چون متاع می گلرنگ بشهر مغان
که سراپای نقش نقد خریدار کجاست

سنگ یکبار بدل های مجنون بنهاد
هیچ طفلیکه نداند ره بازار کجاست

سوزنی چند شکسته رفیقان بطلب
کس ندا ولی درد دل فار کجاست

غم مرا کشت و طبیبان بست نخواهد ز کجاست
نجوا است بگوئید که دلدار کجاست

یگانه

نیست در حلقه مستان ز تو بیگانه کسی
همه یارند درین دایره اغیار کجاست

کرم از میکده رفتیم بمسجد لیکن
خاطر جمع پریشانی گفتار کجاست

شد بهار و بر عشقی من وارد ابر
گردن شیشه می دامن کهسار کجاست

عندلیب من و قمری همه یکجا جمیع
کو ابر که بگویید ره گلزار کجاست

در همه روز زمین یکدل هشیار کجاست
تا بگویم بیقین منزل آن یار کجاست

۱۳۶

طالب

دل بجان آمد و از راز نهان یار کجاست
پرده از راز برانداز دل زار کجاست

بکجا از نازکی غنچه بوی اند پیش
یا ضا ... گفتار کجاست

رفت دل در پی دلدار ز سیر زمین
که دیگر باور او عشوه دیدار کجاست

چند گویند که آزار بود لازم من
عشق اینجا بگویند که آزار کجاست

ای خوش آن طالب دیوانه که در راه طلب
عشق در گوش دلش گفت که دلدار کجاست

۳۹

فغانی

یار با بود که غم یار خود یار کجاست
غم دل نیست و آن دل غمخوار کجاست

کام جان تلخ شود بکه غم دل گوی
ظالمی آنهمه شیرینی گفتار کجاست

دم افگار شد از داغ و بمرهم نرسید
سوختم مرهم داغ دل افگار کجاست

زهر چشم و سخن تلخ زانداز گذشت
آن شکر خنده و شیرینی گفتار کجاست

شد گرفتار فغانی بکمند غم عشق
کس نپرسید که آن صید گرفتار کجاست

حافظ

ای نسیم سحر آرامگه یار کجاست
منزل آن مه عاشق کش عیار کجاست

شب تار است و ره وادی ایمن در پیش
آتش طور کجا وعده دیدار کجاست

[illegible]

335

پروانه کی در قفس از شوق نکرده است
در پای تو فشاندی اگر بال و پری داشت

شوخی کی زلف تو ربط از سخن ما
زین بیشتر این رشته شوریده سری داشت

بی آب درین بادیه یکگام نرفتیم
نقش قدم در ره او چشم تری داشت

سلیم
در راه طلب عجز چو رخت راهبری داشت
در کوی وفا بست من چکیدن اثری داشت

تا شد وطنم بی کلک فنا دور ز نظر من
اکنون چکنم رشته که وقتی گهری داشت

بیکسی می بیند زمانه و بوا کی
دیده داغ جنون تر سیده است

زلف در گوش تو شرح حال ما
گفته است اما بهم پیچیده است

دل برای رفت اینجا جا نبود
سینه تنگ آرزو بالیده است

سلیم
دیده چشم می پرستی دیده است
سرکشم از مستی بر غلطیده است

فکر بلطیم ار نهر جواری که درین باغ
این خار بین سوختم برگ و بری داشت

کام ازین روی زمین دارد کلیم
دست بر سر این بر دیده است

خار خار آن بروتن داشته ام
ورم ندم که گل پاشیده است

خویش قومی نیست ما را جز غم
عیب ما را بیکسی پوشیده است

غمزه اش بند دارد خنده را
زان لب شیرین شکر دزدیده است

روزگار اندر کمین بخت ماست
دزد دایم در پی خوابیده است

رخنه در آیینه از سایهٔ مژگان خود
کیفیتی آیینه است آیینه را شانه ساخت

مستی چشم ترا نازم که در مژگان او
سبحه را زاهد پی گل کرد و او پیمانه ساخت

کلیم

نی همین سودای ابرویت مرا دیوانه ساخت
برهمن از شوق او محراب در بتخانه ساخت

یکسر و در صرف بستن دل شد یا بستن آن
روز دیگر بکند دل از چه بکند داشت

بر بنای حیات دو روزی بود پیش
کریم کلیم با تو گدا هم چنان کند داشت

۳۷

تا شود روشن که مسکین کرده بیداد کیست
گنبد از فانوس باید بهر پروانه ساخت

فارغ از دریوزهٔ میخانها کرده مدام
کار عقل و هوش را آن نرگس مستانه ساخت

کیفیت هشیار بودن عمر ضایع کردنست
گر ندارد باده باید خویش را دیوانه ساخت

تا بکی باشیم طفلی چند در ویرانها
ملکه از سنگ سواد شهر بیتوتم خانه ساخت

دانه بسیار در کار است بهر صید خلق
حق بدست زاهد است از سبحه را صد دانه ساخت

پیچ تاب سینه چو آیینه طفلی نگاهم
گر سوی من انداخت نظر یاد کجی داشت

گاهی بغلط هم سوی مقصود نرفتیم
کجی ره آوارگیم راهبری داشت

دل از غم زلف تو برون رفت و کجی
کاین جلوه ماتم زدگان نوحه گری داشت

وله

اثر رو روان تا گلستان گذری داشت
پروانهٔ مفت گل هوس بال و پری داشت

آن نگاه آشنا معنی فهم شد کلیم
آشنایم با همه زان معنی بیگانه ساخت

337

شمع سان کشته بعشق تو گرفتار کلیم
آتش شوق تو تا دم مردن باقیست

شمع کاشانهٔ ما شد تجلی آئینه و ناز
عمر هر رفت و همان حسرت روزن باقیست

با قفس ساخته‌ام لیک ز گلریزی رنگ
میتوان یافت که ذوق گل گلشن باقیست

نمک را ز غم ازین سنگدلان شکر است
مهربان دوست شد و کینهٔ دشمن باقیست

کهنه شد ماتم دل آه سیه پوش همان
شور زیان سود ولی حسرت شیون باقیست

کلیم

از دست برد حسن تو پرکار بهار
یک نیزه خون گلی ز سر ارغوان گذشت

در راه عشق گریه متاع اثر نداشت
صد بار از کنار من این کاروان گذشت

وضع زمانه قابل دیدن دوباره نیست
رو پس نکرد هر که ازین خاکدان گذشت

باریک بینیت چو ز [illegible]ی عنکبوت
باید ز فکر دلبر لاغر میان گذشت

پیری رسید و مستی طبع جوان گذشت
ضعف تن از تحمل رطل گران گذشت

بی دیده راه اگر نتوان رفت پس چرا
چشم از جهان چو بستی ازو میتوان گذشت

مضمون سرنوشت دو عالم جز این نبود
کآخر که خاک راه شود از آستان گذشت

در کیش ما تجرد عنقا تمام نیست
در قید نام ماند اگر از نشان گذشت

طبعی بهم رسان که بسازی بعالمی
یا همتی که از سر عالم توان گذشت

حب الوطن نگر که ز گل چشم بسته‌ایم
نتوان ولی ز مشت خس آشیان گذشت

فتاده است بدل غم ز کوه بکندنی
که سنگدل همه عالم شنید و هیچ نگفت

چو چشم زخم توان دور داشت زدکه در نظرش
دل آب گشت ز مژگان چکید و هیچ نگفت

بسوز و که پرسش عرض حال میکردم
بسان شمع سراسر برید و هیچ نگفت

بسوز درد دل گفته ام چه میسوزی
ستاره سوخته آهی کشید و هیچ نگفت

نیاز ۱۲

بحال مرگ مرا یار دید و هیچ نگفت
بر چه عرض غم خود زدم رسید و هیچ نگفت

بر مسیح هوس زدم درد دل گفتم
گرفت نبض و آهی کشید و هیچ نگفت

بحرف ناز کشش اظهار دوستی کردم
لب کرشمه بدندان گزید و هیچ نگفت

صابر

گرفتمش سر راهی رسید و هیچ نگفت
کشید دامن و [illegible] شنید و هیچ نگفت

ز تو جواب نظم زدم بستم و [illegible] نگفت
زبان بریده گریبان درید و

۳۷ ز حرف ناحق من گفتمش پریشانی
ز غمزه ناز زمین لب گزید و هیچ نگفت

بیچاره ام را گریبان کفن بند کنید
که هنوزم هوس جیب دریدن باقیست

کلیم

بدر دار سکندر سوز تو در تن باقیست
آتش افسرده ولی گرمی مجلس باقیست

بهرکه خواست دولت باده خوردنی
لب پیاله حسرت گزید و هیچ نگفت

هلاک یار خودم که برای [illegible]
[illegible] شنید و هیچ نگفت

رسید قاصدم از پیش یار میگوید
گرفت نامه و [illegible] رسید و هیچ نگفت

ما گفته شد

39

مشکل که شود سفید امید
از بخت مپرس روز سیاه است

زو دیده کی گراه دارد
هیبت که کنم سر راه است

وارستم بخود بخت مغرور
وارستن چون گرفته جاه است

رنالم کس صیاد کوشی
فریادم از نورد او جواه است

آیا که یار غیر نگاه است
حیرت زده صیقلی نگاه است

اسیر

دعوای محبت ظهیری
ثابت شده مدعی گواه است

دشمن بغلط اسیر کرده
نه دوستی بجان که بیگناه است

در وعده او دل کسی نیست
هر روز هزار سال و ماه است

با کم بحشش بجوان رحمت
هیبت بلاکنم نگاه است

با روی تو ماه دل سیاه است
از روی تو حال دل تباه است

ظهیری

قدسی اگر دلم نخواسته عمره باشی
الماس بر جراحتم ازین نگاه کیست

دل دادن و سخن نشنیدن گناه من
دلبردن و نگاه نکردن گناه کیست

هم از امید برعیت جواله کرد
در چشم که دیده ز عذار جوان کیست

باآنکه در دو دیده هم در انتظار
آنکه هم بسوزد که چشم راه کیست

یارم نشسته تا عمره درون نگاه کیست
روزم سیاه کرده چشم سیاه کیست

قدسی

تار قانون نالم گشت نفس
نفس در نغمهٔ رباب گرفت

نجفی

دل بیتاب آرزو تاب گرفت
ذره خور را با حجاب گرفت

از کوه گران تر است دردم
حیف است که ناله را جگر نیست

در کنج دهن همه زو چند
صد مهر بگو یک اثر نیست

از رشتهٔ خون عشق بهدرنگ
یک نغمه بلندت جگر نیست

۳۹

هجر را آنکه نفس فاره شود
وصل را صورت بر آب گرفت

زور جبر و شکیب بی بود
دل چه جوی با نقاب گرفت

تشنهٔ وادی محبت او
چشم اضطراب را سراب گرفت

زود خنده شکیب اینجا بود
جای آرام اضطراب گرفت

فرض کن گریه گشت بیتابی
از جگر چشم تر حساب گرفت

دل ظهوری بر آتشی که فتاد
که جهان بوی این کباب گرفت

روز عشاق گشته روشن تر
از خطش کوچه آفتاب گرفت

کشته بر کویش حرفی بیداد
بخت بد را کم چه خواب گرفت

باید م نزنم ز درد غم برهم
دل چنین چو انتخاب گرفت

ظهوری

ذره از عشق آفتاب گرفت
رگ شوقش نغمه رباب گرفت

۳۴۱

قربانگه

دارد با جان اجل نظاره
روز یکم رضو در نظر نیست

دل در شب عشقو پریشان
شام سر زلفو سحر نیست

در عشق آه است دلم سپند
در زلفو کار بیم بیز نیست

قف

چو لطف صورت روبتو فرق نیست
چو نقطه سیاه شکر نیست

برخیز بیز خود ظهور سی
کم کرده تو ز خود بدر نیست

بر قلعهٔ دل دو خرابی
معمار که عشق رخنه گر نیست

جانهٔ بلب از غم فراقت
از سنگدلی ترا اثر نیست

منصور

بچون چشم تو سحر فتنه گر نیست
چو روی تو تاب ماه و خور نیست

از خویش کند بدرد پرهیز
میدان قضا که پایم در نیست

با کو حکیم سیخ در عشق
کز چشم تر است بیسر نیست

دو وام صفت بدوست بشتاب
دشت ره عشق را ابر نیست

برخیز بدرون دل تو
در دل ره آمد و گذر نیست

وله

کاخ فلک ار چه بام و در نیست
زنجیر بپای ماه و خور نیست

منصور بدار گشت خورسند
پیداست که پایم دار نیست

آسوده کی ز پا بم دارم
کز بید امید را اثر نیست

مجنون از ... / کرد دو ... گریان برخاست

محتسب روز ... نفس ... / ... گرد ره ... برخاست

با مداوان فایده نیست بشنید از ما
هر که با شور جنون شد و گریبان برخاست

دی به باغ آمد که از گیسم دهم کرده و آب
آه ازین قطره که در ... طوفان برخاست

با وجود که نشستن نتوانیم از ضعف
بیقدم از پی قطع بیابان برخاست

من دیوانه چو از شهر به صحرا رفتم
ناله‌های عجب از جگر طفلان برخاست

که در واقعه‌ای لب خندان دیدست
گل چرا صبحدم از خواب پریشان برخاست

پیش آن غمزه ز ضعف تن خود گفتم
رنگ از چهره آن سیب زنخدان برخاست

تا زدم پای به صحرای جنون از غم دوست
گشت دیوانه هوا گرد غزالان برخاست

واقف

یار در روز که زمین بر زده دامان برخاست
سیل اشک از همه چشم دل گریان برخاست

هر که زد چشم درخت کاود
مژگان ترا که نشتر نیست

آرزو تو نیست در هر دل
روز که همیشه سحر نیست

نجمی

خداوند چو شکفته تر نیست
با قد تو سروه القدر نیست

چاره درد تو توقف چو نکرد اکنون
که طبیب از سر بالین تو گریان برخاست

من خاکیم بلکه کمتر از اینم
در حضرت او قیمت مقدار من این است

محبوب من و محرم من و غمخوار من
خویش من و پیوند من و یار من است

کمال

گو خلق بدانند که دلدار من این است
معشوق جفاکار و ستمکار من این است

گفتند ای زود رسم جهان عشق مزن
زانکه نادانی من سبب ستاری ماست

آن سبکبار نهالیم که در باغ جهان
سرو آزاد و چمن بنده آزادی ماست

عرفی

چو آفتاب رخت سایه بر جهان انداخت
جهان کلاه ز شادی بر آسمان انداخت

گویند کمال از پی او چند کنی جان
تا هست ز جانم رمقی کار من این است

بوی عنبر ز نفس چمن آید همه شب باد
از عنبر آن یار وفادار من این است

با آنکه طبیب است نپرسد ز دردم
داند که دوای دل افگار من این است

مو چه حجت به پری دارد کشته خود را
با غمزه چه پیدا نکند آزار من این است

سلیم

ز یار چون به هوا ذره وار برخاست
هر که بر هوا ز خود ذره وار بالا انداخت

چو در سماع گرانی حدیث دوست شنود
بجای خرقه دل و جان خود روان انداخت

ملامت لب تو دوش یاد می‌کردم
ستمگری که در آن لحظه بر زبان انداخت

رخ تو در خور چشم عبرت نگه خود
که برقع از رخ تو بر نیستان انداخت

سپاه عشق تو از کوه تا به کین نگشاد
هزار فتنه و آشوب در جهان انداخت

آبحیوانش ز منقار بلاغت میچکد
زاغ کلکی چون بنام ایزد چه عالی مشرب است

من نخواهم کرد ترک لعل یار و جام می
زاهدا معذور داریدم که اینهم مذهب است

تا بخوی عارضش بین که آفتاب گرم رو
در هوای آن عرق تا هست هر روزش تب است

شهسوار من که مه آینه دار روی اوست
تاج خورشید بلندش خاک نعل مرکب است

کشته چاه زنخدانتوام کز هر طرف
صد هزارش گردن جان زیر طوق غبغب است

۲۷

از بسکی بار از گل از جرو نمایست
وین شیوه هم از غنچه خندان تو آموخت

عصمت

گل خنده ز لعل شکر افشان تو آموخت
سنبل شکنی از زلف پریشان تو آموخت

آنکه ناوک بر دلم زیر چشمی میزند
قوت جان حافظش در خنده زیر لب است

آبروی ده بومت تا بلی نموده ام
ز آتش غم عاشق مسکین که در تاب و تب است

امروز آن کوکب که در پشت صبا بنهد زین
تا سلیمان کی برام ملکم هودم مرکب است

بیک شمع رخ ساقی بدعا میدارم
این چه غیبت که در ظلمت غم بادی ماست

زاید

من و مجنون دو یتیم ام که غم شادی ماست
هر که این شیوه ندانست نه از وادی ماست

عصمت همه این نازکی و موی شکافی
از زلف و شکر خنده پنهان تو آموخت

در آب خضر لطف همین رخ زنیست
وان نیز ز یاقوت سخنها تو آموخت

سرو ار چه ز خوبان چمن منتهم دارد
آزادگی از قد موزون تو آموخت

آن

دل بسته ام بعشق مبادا که بشکند
زیرا که شاخ گل بنسیم سحر شکست

چشمان مست عربده جو جوهر زمان
صد بار از کرشمه مرا در جگر شکست

با دوستی تو بوالهوسان اعتبار نیست
عشقت کلاه بوالهوسان را [illegible] شکست

تو دوم شکسته دل ز جفاهای روزگار
حالا تمام از قفس تو [illegible] شکست

آزاد

عشقت بجذبه ابرو و قد [illegible]
زلفت ببهای غالیه [illegible] شکست

آفتابی منم در خانه طالع میشود
نامرادی در خانهٔ طالع کرد این کوکبت

پیش شمع عارض گشتی ز غیرت سوختی
مرتبی تا روزگاری در عرق که در تب

یارب آن ابرو چو محراب کز سودای او
در زوایای فلک پیوسته یارب یارب

سلمان

تا بوسیدم لب لعلتو جام بر لب
تا دیدم حلقهٔ زلفتو روز من شب

آزاد بیهوش [illegible] قصه [illegible]
چون قصه را [illegible] شکست

تا بکی تو بدست نامرادان [illegible]
مرتبی در حلقهٔ زلفتو یارب یارب

آتش بلند یافته کعبه المخلوق [illegible]
یارب این نامه دو [illegible] از کدام کوکب

روح سلمان فدای عشقت [illegible] از لعل روح
در عشقت کشتی و حیات و روح فداست

حسن روی تو تنها قبلهٔ [illegible]
در همه روی زمین یک قبله و یک [illegible] نیست

یا برادر شمع [illegible] تا بر قد [illegible]
پیش او [illegible] که ما را روز بازار [illegible]

۱۴۱

یکی

بلی آن شوخ که در رفتن نازی بینی
فتنهٔ روز قیامت همین است همین است

چشم جادوی برهش بسته نظر
مرغ دل بند همین است همین است

هر کسی را ز کسی بهره کیشی
که بما بر کرمش است همین است

میرود یار و من از پی نالان
کربلای دل و دین است همین است

آنکه رنگ بت چین است همین است
وانکه غارتگر دین است همین است

نصاب

تیغی که بسرم کرد صد الم آن ابروست
یاری که مرا کرد دل افگار همین است

گفتم که قدت یار و صد آشوب قیامت
برخاست ز جا گفت که رفتار همین است

بر روی تو سر فتنه همان دام قیامت
جز آنکه مرا کرد گرفتار همین است

آن فتنه که گویند که شنیدی لب یار است
یعنی که تو آن گفت که گفتار همین است

آن گل که مرا کرد چنین خار همین است
یاری که مرا میدهد آزار همین است

جم

محرم نبود ابرو بالای دو چشم او
از بهر دل و جانش پیوسته بهم رفت

آن شوخ نگر خنده چون غنچه که ریزد
از تنگ دهان گفت تا گفتم عدم رفت

خوش خوش بچمن میروی افگنده کله کج
رفتار چه میگویم جگر و تنم رفت

یاران صنمی دارم سر تا قدم فتنه
در غمزه بد [illegible] مر بحث بهم رفته

نصاب مرا زان غمزه با من بی مروت یار
دلدار همین غمزه هوس کار همین است

نعت

حافظ جواب لطف زلفت تو چه گوید
[illegible] چگونه بگفتم در آن [illegible]

کمال

گفتم که یاری دیده ام گفتا که مردی نیست
گفتم که ماه نو ببین گفتا دو ابروی است

گفتم سوالی میکنم گفتا جوابی بشنوی
گفتم دو عالم را بها گفتا که یک موی منست

گفتم که تیری خورده ام گفتا ز مژگان برزخم
گفتم کمان دلبری گفتا که بازوی منست

گفتم که [illegible] گفتا که [illegible]
گفتم که عاشق گشتی گفتا که این [illegible]

گفتم نوای بلبلان گفتا ز شوق گل بود
گفتم ظهیر فاریی گفتا دعاگوی منست

حافظ

دلدار گفتا کیستی گفتم دعاگوی شما
گفتا چه حاجی داری بگو گفتم آرزوی شما

گفتا سوالی میکنم گفتم بگو ای جان من
گفتا دو عالم را بها گفتم سر موی شما

گفتم غزال مشکبو اندر کجا دیدم بگو
گفتا کجا دیدی بگو گفتم دو گیسوی شما

[illegible] گفتا [illegible] گفتم که [illegible]
[illegible] گفتم [illegible] روی شما

گفتا تو نام خود بگو گفتم که من حافظم
گفتا از آن کیستی گفتم سگ کوی شما

۱۳۰ صدا دل

حافظ

افشای راز خلوتیان خواست کرد شمع
شکر خدا که سوز دلش در زبان گرفت

حسنت باتفاق ملاحت جهان گرفت
آری باتفاق جهان میتوان گرفت

از رنگ زلف شکایت چه میکنیم
کاین شکوه از سیاه من و دل زبان گرفت

دیوان دل بدار که انجمات یافت
هر شمع کاین عقیق بریزد زبان گرفت

نتوان بباده کام دل از آسمان کشید
زان روز کمان بکرمی آتش تو اگرفت

آسوده بر کنار چو پرگار میشدم
دوران چو نقطه عاقبتم در میان گرفت

زین آتش نهفته که در سینهٔ منست
خورشید شعله‌ایست که در آسمان گرفت

میخواست گل که دم زند از رنگ و بوی او
از غیرت صبا نفسش اندر دهان گرفت

چون لاله ریخت باده بطرف کله
بر داغ دل که باده چون ارغوان گرفت

۳۲ می ده بجام زر که حریف جوی جهان
چون چشم بجام می زر گرفت

افسوس که فتنه چو بر عالم اوفتاد
زاهد بجام می رو و لذت گران گرفت

بر برگ گل بخون شقایق نوشته‌اند
کانکس که پخته شد می چون ارغوان گرفت

می خور که هر که آخر کار جهان بدید
از غم سبک برآمد و رطل گران گرفت

خواهم شدن بکوی مغان آستین فشان
زین فتنه‌ها که دامن آخر زمان گرفت

آن روز شوق ساغر می خرمنم بسوخت
کاتش ز عکس عارض ساقی در آن گرفت

حافظ

مژده باد ای دل که بیدادی کنار خود جست
شهپر ناز و جو بوسه غمزهٔ جادو بوده است

گر نیابم رخصت دیدار ازو معذور نیست
تا قیامت هجر محروم جدا در خون چکیده بوده است

عرفی

گرچه شمع صد سال محروم از وصال روی بوده است
دیده بخت نیم کر و فتنه کرده ایم خوب بوده است

چشم صیاد چو لعبت برابر گوهر بار است
زیر بار منت طبع گهربار خود است

چون نوازد فارغ از حسرت از دل بلبل کشید
غنچه بیدست و پا در بارهٔ کار خود است

خانهٔ دل را خیال یار میشوید غبار
آه دردآلود من آه زرفت و روب بوده است

میشمارد شمار ابره خوابیده
دیدهٔ هر کس که محو قامت محبوب بوده است

بوالهوسی

زلف عنبر بجز افشان از نکهت گیسوی دوست
عطر کی اضطرار مجموع از بوی دوست

کس بغیر مجذوب در فردوس جنت نی منع بس
من ز دل پرسیدم او همیشه در سر کوی دوست

غنچه پنهان بخفی بگلشنچه بکام
ای ادب کوه ازرم بستان کلام بوده است

صائب

چو صبح اگر عزیمت صادق بود کند
آفاق را بیک دو نفس میتوان گرفت

دست از فرغ باده اگر در جان بود
تیغ زبانه را ز عسس میتوان گرفت

کام از جهان دون بهوس میتوان گرفت
این خرده ریزه را بمگس میتوان گرفت

بوالهوس دعوی عاشقی با مجنون مکن
گر نیی کعبه گر آبرو دارم بوی دوست

ای مسیحا زنو از لعلت بزیر سر مخند
چندین بهو یزه سر بکش بخت کو بوده است

جواب غزل حافظ که ... است

از فکر تو دام شود چرا باز بهار و درد
اندیشه سود از دکان درد و درد راز است

خط تو جگر خون نکن ارباب بهار است
این تازه رقم حسن تو الحمد تازه است

صائب مطلب روی دل از کس که درین عهد
رو نیکو گردد ز کسی روی کتاب است

نشتر ده نفس سر زند از جگر صبح
هر روز به بیداردلان روز حساب است

دارد خط پاکی که خرف از ده دلیها
دیوانه ما را چه غم از روز حساب است

هر قطره که ریزد ز سر کلک تو صائب
چون باز سبک خانی صدف گوهر راز است

هر موج سرابی که ازین بادیه برخاست
زنجیر که مجنون هر سلسله باز است

گر پرده ز خواب بچشم تو فلک ها
در چشم من این دایره یک دیده باز است

معشوق که یکرنگی دل دید بر هم نباشد
چون شمع ز روی نمک خود گداز است

تا غنچه نگردد نشود جمع زر و سیم
شیرازه بال و پر چین چنگل باز است

گریه شمع از برای ماتم پروانه نیست
صبح نزدیک است در فکر شب تار خود است

پرتو حسن ازل افتاده بر دیوار و در
دیو چون یوسف در اینجا محو دیدار خود است

خضر اگر خود است از دو دار چشم
هر کسی روی در نیفکند دیوار خود است

کیست کز دو جهان [illegible] نوا برداشت
کار حق بر طاق نسیان مانده در کار خود است

هر کرا دیدیم در عالم گرفتار خود است
[illegible] در فکر [illegible] خود است

چون توانه

تو فیض بهانه است الحق عالم رای
بشتاب که دامن تو فیض شتاب است

عرفی
بیگانه نباید که در چشمه مقصود
بس تشنه فرو مرد و ندانست که آب است

از لذت لب تشنه قوت شوق
معذور بمیرد از که در چشمه نقاب است

عرفی
تا مهر رخش خون دلم می ناب است
از تاب رخش جنت قلزم چو سراب است

و آن هم از شوق دهان تو نشد مقصود
آن شیب که تا سینه بکرمت و شتاب است

تا کام تو از حق گلی دست ندارد
هر چند ز خط سخن تو دریای عتاب است

از عمر تو حاصل که دلم تشنه آب
هر گل که درین باغ تو در حرج کباب است

در دل نکند شور چو آیینه نمخش
از آتش رخسار تو هر دل که کباب است

صائب
چشم تو بخوابیست اگر مست و خراب است
گر روی عرق ناک تو در عالم آب است

وی در سخن گفت دلم سوخت که عرفی
جو پای رعونت است و گر بیهوده باب است

هر خاک سیهی که نخواست درین بزم
چون کوزه لب تشنه پر از باده ناب است

پنهان تو خورشید الهی رخ تو پرده ابر
بستان که از او موج سیلاب شتاب است

از نرگس بیمار تو نازکی حسن
محو روی آفاق ز دلهای خراب است

چشمه ز رولان نکنم هر دو جهان را
در هر نگهی پیر و زمر روح مجازیست

بالاتر از اورنگ تو در مرتبه حسن
هر چهره که نتوان بنظر دید نقاب است

معشوق عیان میگذرد بر تو ولیکن
اغیار همی جنبد از آن بسته نقاب است

بیدار شو ای دیده که ایمن نتوان بود
زین سیل دمادم که درین منزل خواب است

افسوس که شد دلبر و در دیده گریان
تحریر خیال خط او نقش بر آب است

گر خمر بهشت است بریزید که بی دوست
هر شربت عذبم که دهی عین عذاب است

حافظ

ما را ز خیال تو چه پروای شراب است
خم گو سر خود گیر که خمخانه خراب است

بی روی دل آرای تو ای شمع دل افروز
دل رقص کنان بر آتش چو کباب است ½

در کنج دماغم مطلب جای نصیحت
کین حجره پر از زمزمه چنگ و رباب است

راه تو چه راهیست که از غایت تعظیم
دریای محیط فلکش عین حباب است

در بزم دل از روی تو صد شمع برافروخت
وین طرفه که چون روی تو در زیر نقاب است

گل بر رخ رنگین تو تا لطف عرق دید
در آتش رشک از غم دل غرق گلاب است

٤٠

گر ... [illegible]

(سعی) ۱ =
سیرابی و لب تشنگی از هم نشناسیم
ای روی نه بینیم نه لطف و نه عتاب است

در دایره عالم تسلیم جهت نیست
جنت که ثواب است به نسبت ما عین عذاب است

(۲)
با قسمت خود هر که تو بینی جم و دارا
محتاجی ادوم همه زانوی صاحب است

(۱)
نوعی
هرگه که به میخانه [illegible]
ناقوس و نی اش در گرو باده ناب است

حافظ چه شد ار عاشق و رندست و نظرباز
بس طور عجب لازم ایام شباب است

۱/۵۶

توفیق بهانه ایست اگر عازم راهی
بشتاب که در مانده توفیق شتابست

(عرفی)
بیگانه نماید که در چشمه مقصود
بس تشنه فرو مرده ندانست که آبست

گر کلک و لمعات زند نقطه شوق
معذور بجهد است که در چشمه شفابست

عرفی
تا مهر رخش خون دل من می تابست
از تاب رخش سینه قلزم چو سرابست

و آن هم انشوق دهد نشئه مقصود
آن شیشه که تا سینه بحسرت و شتابست

و از کلک تو زین گونه قلمی دست نیارد
هر چند ز خط جستن دریای عتابست

از فیض تو حیاتست که دلها شده آب
هر گل که درین باغ نمود جرعه کبابست

در دل فکنده شور و اگر نه نمک نخش
از آتش رخسار تو هر دل که کبابست

صائب
چشم تو بجز مست اگر هست و خرابست
گر روی عرقناک تو در عالم آبست

دی در سخن گفت دلم سوخت که عرفی
جو یای رهست و گر بیهوده بابست

هر خاک نهادی که خوش است درین بزم
چون کوزه لب بسته پر از باده نابست

پنهان تو خود را مکنی در نقاب ز اغیار
بشتاب که راز تو به سیلاب شتابست

از نرگس بیمار بود نازکی حسن
معموری آفاق ز دلهای خرابست

چشمیکه ز رخسار تو بکند هر دو جهان را
در هر مژکی بر رو زمین پرده حجابست

بالا تر از اورنگ بود مرتبه حسن
هر چهره که نتوان بنظر دید نقابست

حافظ

ما را ز خیال تو چه پروای شراب است
خم گو سر خود گیر که خمخانه خراب است

گر خمر بهشت است بریزید که بی دوست
هر شربت عذبم که دهی عین عذاب است

افسوس که شد دلبر و در دیده گریان
تحریر خیال خط او نقش بر آب است

بیدار شو ای دیده که ایمن نتوان بود
زین سیل دمادم که در این منزل خواب است

معشوق عیان میگذرد بر تو ولیکن
اغیار همی بیند از آن بسته نقاب است

ای روی دل آرای تو شمع دل افروز
دل رقص کنان بر سر آتش چو کباب است

در کنج دماغم مطلب جای نصیحت
کین حجره پر از زمزمه چنگ و رباب است

راه تو چه راهیست که از غایت تعظیم
دریای محیط فلکش عین حباب است

در بزم دل از روی تو صد شمع بر افروخت
وین طرفه که چون روی تو در زیر نقاب است

گل بر رخ رنگین تو تا لطف عرق دید
در آتش شوق از غم دل غرق گلاب است

حافظ چه شد ار عاشق رند است و نظرباز
بس طور عجب لازم ایام شباب است

صد شکر که بتخانه از این پیشه خراب است
ناقوس و نی و شیشه در گرو باده ناب است

(۱)
با قسمت خود هر که تو بینی همه وارست
محتاجی مردم همه زان روی حساب است

(۲)
در دایره عالم تسلیم جهت نیست
هیئت که اساس [illegible] عین عذاب است

سیرابی و لب تشنگی از هم نشناسیم
ای روی تو هم بینیم نه لطف و نه عتاب است

حافظ

من که سر بر نیاورم به دو کون
گردنم زیر بار منت اوست

دل سراپرده محبت اوست
دیده آیینه‌دار طلعت اوست

قمری و عندلیب ناظر را
همه گویا به ذکر مدحت اوست

در طریق سلوک سالک را
آنچه پیش آید از اودوست اوست

نقد اگر گنج و محنت است اینجا
گنج و دولت به کنج عزلت اوست

من و دل گر فدا شدیم چه باک
غرض اندر میان سلامت اوست

هر گل نو که شد چمن آرای
اثر رنگ و بوی صحبت اوست

بی خیالش مباد منظر چشم
زانکه این گوشه خاص خلوت اوست

گر من آلوده دامنم چه عجب
همه عالم گواه عصمت اوست

تو و طوبی و ما و قامت یار
فکر هر کس بقدر همت اوست

فقر ظاهر مبین تو حافظ را
سینه گنجینه محبت اوست

مگرم یاسمن در آنجا که صبا
پرده دار حریم حرمت اوست

دور مجنون گذشت و نوبت ماست
هر کرا پنج روز نوبت اوست

ملکت عاشقی و گنج طرب
هر چه دارم ز یمن دولت اوست

گر بایدم شدن سوی هاروت بابلی
صد گونه ساحری بکنم تا بیارمت

محراب ابروان بنما تا سحرگهی
دست دعا برآرم و در گردن آرمت

تا دامن کفن نکشم زیر پای خاک
باور مکن که دست ز دامن بدارمت

حافظ
ای غایب از نظر بخدا می‌سپارمت
جانم بسوختی و بدل دوست دارمت

عمری زراعی هم با دوستان بود
می‌بینم که هر چه کنی واگذارمت

حافظ شراب و شاهد و رندی نه وضع تست
فی الجمله میکنی و فرو میگذارمت

خونم بریخت از غم هجران خلاص کرد
منت پذیر غمزهٔ خنجر گذارمت

صد جوی آب بسته‌ام از دیده برکنار
بر بوی تخم مهر که در دل بکارمت

خواهم که پیش میرمت ای بیوفا طبیب
بیمار بازپرس که در انتظارمت

بارم ده از کرم سوی خود تا بکام دل
در پات دمبدم گهر از دیده بارمت

سوسن ده زبان خموش بباغ
سرو باز صنع قدرت اوست

رنگ و بوی گل از رخش بچمن
نالهٔ بلبل از محبت اوست

از قدش پای سرو مانده بگل
لاله را داغ از فرقت اوست

از بر خوان او نواله رسان
ماه نو چمچه زبهر خدمت اوست

حافظ
صبح دولت طلوع طلعت اوست
شام محنت نشان ظلمت اوست

فواکر

نشود رخصت نیاز مرا
بلکه نازش بروی یکدگر است

صبح کو دیده و روشن از رخ تو
ورنه هر ماه خور ز شب بتر است

ظهوری

بحر عشقت جنون ما گهر است
نخل قدرت کلام ما ثمر است

در تلافی نیست که راه جنون
ای بتان کار عشق هم هنر است

گرچه در عشق زر بی خبر
پیش ما عیبش بی پسر است

گر ظهوری رسید بر او سخن
ببیان فزون که دلبر است

خدمت طره تو دارد آه
دامنش صبح و شام بر کمر است

همچو چشم میشوم از شوق
دل جانم بکوی تو گذر است

همه جا پرده بر مدار از رخ
هست جاها که در نظر نظر است

هست قاصد اگرچه محرم نیست
محرم آنجا که در خبر است

دشنام ناکسان مده از عیدی بزم
تا منهم بشیوه رضا و وفادار مست

من دشمن رقیب بگویم ز هر دو دست
گر نیک خواه یار منی دوستدار مست

ای مطلب بلند دلم در هوای تو
در جستن بال و پر بجز ای سپاست

هرگز ندیده ام گل مقصود در کنار
ای تخم اشک چند بر امید بهار مست

عرفی

ای تو نخل دار و ای دل عاشق بهار مست
ای باده نشاط ابر در خمار مست

صفای سینهٔ مستان که دارد
صبا فی رند دردآشام مست است

دوامی در نشاط عشرت آن است
زهی فیض صبوحی شام مست است

خوش آن بستان سرا کاتش شراب است
سهی سرو کنار بام مست است

عرفی

ز تو عیب کله بت نام مست است
دل عاشق بغیر از جام مست است

بجوری کشته در میخانهٔ عشق
جم ایام خود بی جام مست است

اشک در هم غرور همت اوست
ذره عجز چون رود گهر است

ای کمال جون ... ناقص
پخته ترکیب الکه خام تر است

ناله کز درد ... را
اشک دریای گوهر است

واله

آه ما نخل و تخت دل ثمر است
واعظا دانه در زمین جگر است

۴ بخاصان از زبت گفته عرفی
حکایت در زبان عام مست است

چشم با چشم گر کند دعوی
عجبی نیست گریه باهم ور است

عشقا نند تجلت بیصری
بحوث ما همکه عیبش آن هنر است

روز من کشته کحل دیدهٔ شام
شب من جام روزن سحر است

متین

ماه خود بر فلک نم جگر است
شب انجم ز آه دل ثمر است

خون بقدر را بهای دیت
یک چون فیض تو ... است

کیفیه در عشق

پیش مرغان صبح جای تو
حال شبهای و تنش میگفت

پیکان گل از لطافت تن
کاه ازان بوی پیرهن میگفت

لطف اندام سرو و سیم سپید
وصف آرزوی یاسمن میگفت

مجلسم با دو ازان شمایل خوب
نکته چند در چمن میگفت

انجمن اندم که گوش نکردم
نکته از لب سخن گفت

میوه های لطیف گرچه بهشت
از قلم بر گرفته ام ذقنت

برگ گل گرچه نازک است و لطیف
در لطافت نمیرسد به تنت

آه گر نازنین تنت بینم
مکن مردم ببوی پیرهنت

بشوق صد بار بی انجمه کردم
بی هشیار کی بجام مست

عجب کردن زروی خش ارتو
زجام آرزوی فام مست

ظهوری

زوق باده شوق تو انجام مست
براه وعده ات زان جام مست

داده جامی بهم انجمن کامی جان
بیچکامی ندیده از دو بهشت

جامی

دوی جان یافتم زهر بهشت
هر گز از گوش من نخواهد رفت
شراب امروز خوش ترکانه خورد

کوئی از جان سرشته شد بهشت
ذوق آواز و لذت سخنت
دماغ شسته کن هنگام مست است

۱۲۵ جلد

زمانه گر بزند آتشم بخرمن عمر
بگو بسوز که بر من به برگ کاهی نیست

چرا ز کوی خرابات روی برتابم
کزین بهم بجهان هیچ رسم و راهی نیست

عدو چو تیغ کشد من سپر نیندازم
که تیغ ما بجز از ناله و آهی نیست

حافظ

بجز آستان توام در جهان پناهی نیست
سر مرا بجز این در حواله گاهی نیست

ضمیر روشن ما به پیشگاه حضور
بغیر بزم خیالش بهیچ راهی نیست

۲۷

چو حسن گیری کلامم کند چه چاره کنم
دل شکسته عنان زاکرد و راهی نیست

مباش در پی آزار مردم و هر چه خواهی کن
که در طریقت ما غیر ازین گناهی نیست

چنین که از همه سو دام راه می بینم
به از حمایت زلفش مرا پناهی نیست

عنان کشیده رو ای پادشاه کشور حسن
که نیست بر سر راهی که دادخواهی نیست

غلام نرگس جماش آن سهی سروم
که از شراب غرورش بکس نگاهی نیست

نگه کیش دلفگاران بود
هر چه آن شوخ غمزه زن میگفت

سوی من زد اشارت غمزه
گرچه با دیگران سخن میگفت

جامی

دیدم آن نازنین سخن میگفت
با رقیبان حدیث من میگفت

خزینه دل ما بطره زلف و خال مده
که کارهای چنین حد هر سیاهی نیست

عقاب جور گشاده است بال بر همه شهر
کمان گوشه نشینی و تیر آهی نیست

359

مجمع

نیست پروا نهنگان را ز تیغ های شوق
آب دریا در رواق های دریا خوش است

صائب

با کمال احتیاج از خلق استغنا خوش است
با دهان خشک مردن بر لب دریا خوش است

دامن صحرای وحدت از فضای عشق دوست
پای مجنونی بنوعی عالی می نماید خوش است

از تهیدستی بمیر گرفت و حلش باده را
مفلسی فطرت برای عشقبازی ها خوش است

تلخ دست انداز بیتابی ز چشم ما بپرس
قطره طوفان نشین از لب دریا خوش است

ماه در ابر تنک جولان دیگر میکند
چهره گلها نهان در پرده شبها خوش است

با فقیر است دور از باد غرور آبستن است
حق پرستی در لباس اطلس و دیبا خوش است

حرف در جوش آدم تماشا کردنست
انتظار میدارد که حال محروم دریا خوش است

فکر شنبه تلخ سازد جمعه اطفال را
عشرت امروز بی اندیشه فردا خوش است

گر نیستی بی نوره بستانه است
های هوی میکشان در مجلس صهبا خوش است

شکفته باش که نفرود بود انسان را
به از گشادگی جبهه چمن گاهی نیست

اگرچه آه برآید ز دل وحشت زده
نگاه حسرت ابنوقیم رهای نیست

دل ز پرده سخن وحشی نیاز است
که جز زبان شکسته دلیل راهی نیست

صائب

ستاره سوخته عشق را پناهی نیست
در آفتاب قیامت گریزگاهی نیست

بپیچد بی تأمل گرچه صبح خورشید
بی تأمل آتش افشاندن از دنیا خوش است

۲۲ اجلد اول

۲

بی باده از فروغ رخش در گرفته بزم
در محفل صبوحی او آفتاب چیست

سنجر

آنم که از حجاب فروزد نقاب چیست
از شرم در عرق چو نشیند گلاب چیست

سالم نخوانده است اثر کوکب کسی زبون
در سینه تو این سبب اضطراب چیست

دامان ناز برزده در کشته کوشم
در روز حشر از من مسکین جواب چیست

هر که بمن رسی ز غم کسی سوال
عالی چرا شود که ندانم جواب چیست

خوش نماید می ز مینای بلورین رخش
بهر خونریزم کسی کز آستین باید نشست

واله

منع مژگان نتوان الا دم گیرا نشست
حسن روز افزون تو از شمع در شبها نشست

۲۷

در نسخهٔ عالمی که تو معشوق سنجری
ما را ز بیم این همه شرم و عتاب چیست

با طفل نکته دان دبستان نظام
تعلیم اوستاد کدام و کتاب چیست

جرم وجود ما علت عفو کریم نیست
رندی که این سوال نماید جواب چیست

وحشتم بر حلقهٔ زنجیر سوهان میزند
هیچ مجنون گر کنم هنگامه بر پا نشست

عالی

شمع رفتار از در خلوت دلها نشست
باد آوازه رخت با همت دلها نشست

نیست ما و هیچ نقوتم را نگه دو نشست
خود بیم رودیم رو بجای از ما نشست

خنده او برقت دودی وفتی بلب
از برش نقش درم یعنی خجل رعنا نشست

گلشن یاد آوری زمین چنین فراموشی مرا
نقد رو وری شود این بیخ نگاریها نشست

۶۱

شرح

همدم بمرغ نغمه سنجم دیوان نغز گوی
مرغ سخن میزنم نشاطم کباب چیست

محرم

روکش ستاده کام دلت اضطراب چیست
خواهی گشتن بمحل مقصد شتاب چیست

مطلع از استاد انیل زاده شهید
ایل به نزد این خود انتخاب چیست

زینهار از لبم بزاویه پنجگاه
تیغ ترا ز خون منت اجتناب چیست

تا بر حقیقتم نگذر افتاده از مجاز
بشکسته ام که چشم کدوم شراب چیست

کر سینم چو زلف شگفته برخت
چون بکم ز دور و مرا اضطراب چیست

یحیی

چون یکی مر ابکشی رخ نقاب چیست
کر نقد خون ناشسته را اضطراب چیست

می نخی محرم را مثل میوه بینم
محرومیم ز تربیت آفتاب چیست

ای انکه حلقه بود بخرید میزنی
برگردنت زنار تعلق طناب چیست

گر دون تو جز شیوه و ما جز شیشه ایم
بگذر از لقب هم و ما را خطاب چیست

کفتی بتی بجذب نوایم جهور باش
بهر خدا که جبر کو است و غلب چیست

شریف

پیش خطاو غایت تکذب چیست
انجا که روی نشسته به واقب چیست

یحیی نشره بدیست کریمه تاز عتاب تو
ای ترک شوخ اینهم ناز و عتاب چیست

نوش عالی کم پرسش عالم کی دمی
از ذوق لعوان بزم جواب چیست

دل در خیال او کلفم بسته است
ورنه و انجان دودم بیجاب چیست

۲۲ جلد اول

۲۳ جلد اول

گر دورم از تو چاره از چیست از کجاست
ور با توام امید مرا اضطراب چیست

صفی

گر دورم از تو با تو سوال و جواب چیست
ور با توام امید مرا اضطراب چیست

تا بندها بسوزد شمع عشق جان فشان تو
اینجا نمی سوال کنند کس حساب چیست

در قتل بیتاب مکن مردم ای رقیب
خود کشته میشوم ترا اضطراب چیست

با حسن دلفریب تو [illegible] را چه اختیار
جائیکه عارض تو بود آفتاب چیست

۲۵

بس بیحجاب میخرم از روی رنگ تو
بر زلف خود بگو که ترا پیچ تاب چیست

واعظ

خنجر کشیده در پی قتلم شتاب چیست
خود کشته میشوم ترا اضطراب چیست

صفی شده ست کشته ناز عتاب تو
ای ترک شوخ اینهمه ناز و عتاب چیست

بهر نظاره خواب [illegible] چشم از غفا نمی
در چشم که دیده بخت نیم بخواب چیست

در دیده کز خیال تو چشمه زد
هر سو کشیده [illegible] بردیم طاب چیست

می در قدح بنیم تو ام بی سود خشت
جائیکه بزم بوی تو مجلس شراب چیست

شهید

ناز و عتاب تو بمن دلخراب چیست
ای ترک مست اینهمه ناز و عتاب چیست

واعظ بمژه کی [illegible] دل و داد
از خون نمی سوال کنند جواب چیست

در بزم [illegible] پیش که جوان ابر بهار
جانا بگو [illegible] فتحجاب چیست

چون توبه [illegible] شمار کردیم ز روی یار
چیزیکه در شمار نیاید حساب چیست

تا بر حقیقتم

چون تاب دیدن تو ندارم بجرم تو
کز بهر دیدن تو ام این اضطراب چیست

خواندی مرا سگ خود و بیرونم ز در
این سگ لطف چه بود این عتاب چیست

رنگ رخ تو دیدم و از رشک سوختم
کین آتش از چه شعله بر روی آب چیست

هرگز کسی بجرم محبت کسی نکشت
گر پرسد کسی ز کشتنم جواب چیست

ثنائی

آهسته ران سمند بقتلم شتاب چیست
من خود بتیر خورده ام این اضطراب چیست

گر من نه غرق ام در آتش ز رشک تو
این سینه پر ز آتش و چشم پر آب چیست

گفتی بشب بخواب ببینم ولی چه سود
چون من بعمر خویش ندیدم که خواب چیست

دارم تعلقی بتو آهسته ران سمند
بشکن دل بزخم حیف این شتاب چیست

جامی

ای ترک شوخ اینهمه ناز و شتاب چیست
با دل شکستگان ستم و عتاب چیست

چشم تو میل خون ثنائی کند مدام
گر مست نیست اینهمه میل شراب چیست

ما در شب دراز فراق تو مانده ایم
دانسته ام که محنت روز حساب چیست

ثنائی

آنجا که با رخ تو ز چشمک تاب چیست
چندین ستاره سوخته در اضطراب چیست

جامی چو لاف میزنی از پاکدامنی
روزی تو اینهمه ولع شراب چیست

از زهد بکجه روم یا بمیکده
ای پیر ره بگو که طریق صواب چیست

با تو ز ضعف قوت جنبیدنم نماند
در چشم تو که در دلم این اضطراب چیست

۱۲۲ جلد

واله

آه از طرهٔ تو پرتاب است
گریه از خندهٔ تو شاداب است

قصد شهرت بود حبابی را
کس بهم نقش آب او ننوشت

بهر احباب در صحیفهٔ دهر
نکتهٔ چند یادگار نوشت

بر بیاض رخ تو خط به مشک
نقطهٔ درد انتظار نوشت

لب او برگ گل به مشک گلاب
در غم سینهٔ فگار نوشت

خوی فشانند بسکه در طلبت
در و دشت ریگ سیماب است

قبلهٔ سربریدگان چه شمشیر
خم تیغ کجی محراب است

کشتگانت چو مرده و زنده
آه ما در شنه بسم تاب است

مهر از آن روزه بخت فرامم بجه
تا مرا ذوق گشت مهتاب است

بخت بیدار پاسبان کسی
که بیاد تو در خواب است

حسن در چاره ظهوری باد
گر شب هجر در تب و تاب است

داغ غم رست کرد باد از آه
دیده در بحر شوق گرداب است

چون متاع وفا بکوی حسن
مهر در ملک عشق نایاب است

عشق صاحب عیار را زیبد
که بگوید که عشق قلاب است

ظهوری

در حقیقت بشهر نایاب است
باغ جنت زبسکه سیراب است

اسکندر

کهربائی حاصل ما را انفعالات می برد
و ز من بجز ما ر حرصی در کار نیست

بس که می رهبر بر پا بر پا سازد خو لیتر
تحقیق در هر دل که با رهبری در کار نیست

عواقب ما چون حجم فی شب بر روش پاست
محفل عشاق ما چیناکری در کار نیست

هیچ نقشی بیند ز آینه رو پنهان کند
دل چو روشن شد کتاب و دفتری در کار نیست

قطره آبی بهم پیچد بساط خواب را
دیگر آن مغفرت بیگری در کار نیست

چشم من چون لب لعل تو بر اسرار نشست
قد من چون سر زلف تو بر هم شکست

بوی پاکی من از آن ابرو و خط سیاه است
کرد و بیت ... او و خط پاکی منست

سلمان ساوجی

لاله رو با کهت آمیخته با یاسمنست
من نخواهم رخ تو لاله و گل یاسمنست

بارها کاویده ام فکر افلاکی را
بجز داغ محبت صاحب ... اوکی در کار

می ربایند چو شبنم نشوی گلها ز هم
بیر این گلوار ز ابال ... دری در کار نیست

بخط سبز و صوت فارسی
بر ورق جویبار نوشت

والضحی گفته و صحف رخ او
سورة اللیل بر کنار نوشت

نعوذ بالله

جامی

یار خطی که بر عذار نوشت
یولج اللیل فی النهار نوشت

چشم فتان تو ز جلد شد و فتنه هاست
فتنه چون دور قمر اوفتاده بزمین روز

خط و خال و دهن و چشم و غمزه و گیسو
رخ و زلف و قد و ... و چاه ذقن است

۱۲۱ صفحه

گردش چشم خدنگ انداز آن ترکم بس است
دیگرم پیکان تیر ترکی در کار نیست

برده آزادی زبانم الفت کنج قفس
مرغ پابست مرا بال و پری در کار نیست

بهتر از ماه است حسن ساده پرکار او
چهره رنگین او را زیوری در کار نیست

مخمور

بهر قتلم دشنه و تیغ دگر در کار نیست
کشته مژگان او را خنجری در کار نیست

سرو آزادم بود خاشاک راه کوی یار
بر کلاه با چنین شاهان قمری در کار نیست

هم از شوخی تو چون سیماب از بس مضطرب
این دل دیوانه ام را محملی در کار نیست

سوختن پروانه سان در شمع رویت بس است
چون بلبل ناله و زاری مرا در کار نیست

ناصح

واله زلف ترا با شاخ سنبل کار نیست
عاشق روی ترا با لاله و گل کار نیست

۲ دل که چون مخمور است باده توحید او
آرزوی دعوی مهری در کار نیست

چون رود از خویشتن عاشق بمنزل میرسد
با صبا در راه رفتن رهبری در کار نیست

آتش از خود میدهد بیرون زخم تیغ من
این سپند فتنه را مجمری در کار نیست

مرزا طیب

حسن مشهور او را آرایشی در کار نیست
چهره خورشید را روشنگری در کار نیست

ای قبا بست مرا با باده و گل کار نیست
روی او در چشم بود سبزه و گل کار نیست

با دل دیوانه ام ناصح نصیحت را مگو
عاشق مخمور تم با محملی در کار نیست

هر که شد مست خیال گردش آن چشم شوخ
از کمال مستیش با ساغر و مل کار نیست

67

نقره ای

نظیری

هر کرا بینی بچی خیزد در دل نگفتار نیست
نیست کس حرفی که جهانی دخوه خمار نیست
در فراق گوی با پرده [illegible] گستراد لیست
انگشته بر گل که دریا دستی ای خار نیست
سحر چشم [illegible] دعای [illegible]
[illegible] زنار نیست
[illegible] قبول
[illegible] استغفار نیست
[illegible]
مستی [illegible] دیت
کار [illegible] دیگر کار نیست
[illegible] فتاده ایم
[illegible] دیوار نیست
[illegible] با نیست
[illegible] بردار نیست
[illegible]

ذره ذره از زمین تا آسمان از مهر دوست
هر کجا بینی همه جا غفار بس ستار نیست

صنعت انصافم از دست قدرت نقش زد
کار چشم من ز دستش بی کار نیست

در دیار رنگ کالای گرانی چون بهار
در دیار [illegible] نیست

صدقی

بلبل نشد ای آرزوم که در گلزار نیست
زانکه در هر گل که دیدم چون رخش گلزار نیست

چشم جانانم میان جانست اینجا نی فتاد
هیچ گل مانند چشم نرگس بیمار نیست

نیست لازم بر شهید تیغ عشق او کفن
[illegible] فکری در کار نیست

پاک چون پروانه باید بود خاک [illegible]
شمع سان در سوز دل چشم تری در کار نیست

چون زمرد رنگ [illegible] فواره از نقش
باشی ای صبا [illegible] در کار نیست

عالی

در فراقش هیچ چشم تری در کار نیست
ساقی جام می و حنا گری در کار نیست

صدقیا کار من تو نیست و حرف صنعتش
پس به موی کز [illegible] نی کجا در کار نیست

صبر چون ایوب [illegible]
[illegible] چشم تری در کار نیست

فلک [illegible]
رزم [illegible] در کار نیست

ماه و خورشید [illegible] مقیم [illegible]
نرگسی [illegible] در کار نیست

واعظ

یک نگاه دلبران رنگ رزی در کار نیست
[illegible] آینه [illegible] صیقل گری در کار نیست

فهم باشد [illegible] عشق را پنهان [illegible]
عالی دل [illegible] چشم تری در کار نیست

مجلس آخر شد نظیری حال [illegible]
[illegible] صحبتی در کار نیست

عالی

زخم بر بالای زخم و داغ بر بالای داغ
تا بکی آخر دل این رخنهٔ دیوار نیست

روزنی که هر از نیش از بیابان برون
بخت میباید هنرور را هنر در کار نیست

کاکلی از شوخ لعل زلف کوتاهی بچند
بگرمی از سراپای بتان بر کار نیست

عجز و ابرار توقف نان دیده را در کار نیست
تا کی ارزو بتو ما را حجت دیدن نیست

باد را در دست بی پیچها ریزد زهم
عالمی را طره کرد از نجشی زنهار نیست

خسرو

کعبهٔ عشق دور از تو کار من بمردن میکشد
کعبه مردن در طریق عشق دور از کار نیست

بر تن بتر بن نظام همه شب تا ارزنان بکی
بر دل زنها دکه بیستون هم بار نیست

یکقدم بر جان خود نه وانگه دیگر در کوی دوست
زین نکوتر رهروان عشق را رفتار نیست

آفت دین و مسلمانی فرزند بجان عجیبست
فتنه چون مسلمانان جوان در کار نیست

بیوفا معشوق میباید که عاشق پرورد
حسن تنها روی خوب و قد خوش رفتار نیست

عالی

زاهدان با عارفان همراهی از بی برست
چون کبوتر هیچ کس طالب مردار نیست

راست گو بازار در عالم خریداری کجاست
چون مخالف گوی او از گرمی بازار نیست

گر ز دست قدرت او هم قتل او یا دوم
لیک بر مردم از در ما انکار نیست

خویشتن را گر بگویم بر خدا در کار نیست
زاهد کی یاران لطف او کی را رفتار نیست

مردمان حیرت ها بیچو آیینه خسرو کو بتو
سالکی کوی تو را طلب بجز دیوار نیست

۱۰

چشم

عرفی

عرفی از در و حرم میری که بچیزی نمی
لذتی نیست که در مردن دیدار تو نیست

آه ازان حجره تنگ و ازان حسن بلند
که دلم را گله از حسرت دیدار تو نیست

ای برهمن چه زنی طعنه که در سجده ما
سجه نیست که آن حسرت زنار تو نیست

زاهد از مستی انگور و کلیم مغ و [illegible]
این قدر هست که بر گوشه دستار تو نیست

هرزه و صلوة با انجمن [illegible] بود کون
ما عیبی بد و عالم چه طلبکار تو نیست

فطرت

دل پریشان از خیال زلف شام آسای او
ورنه حال فطرت بیچاره با جان کار نیست

با سگ کوی او مدارا با رفیقان یکم
ورنه بوی پیرهن را کاروان در کار نیست

کعبه با شیخ اند از دیوار جذب نگاه کرد
جذبه شوق تو را با سبحه پریشان کار نیست

کاش منصور فانی بود پر آوازه
ورنه در من [illegible] کی شمار نیست

عشق عالم سوز را با کفر و ایمان کار نیست
کردن ما در کمند سبحه و زنار نیست

واله

عارضت نازک بنگاهم پر ز حیران مانده ام
چشم بستم این نگاه از گل رخسار نیست

صیقل تیغ تو از دل میبرد آلوده زنگ
در صف عاشق کشان یک تیغ بی زنگار نیست

خار نیست گر دلی در پا زدوم نوخطها
گر ز لب [illegible] که خارستان هم از گلزار نیست

کوهکن را در محبت بهره ای از کیمیا نیست
گر نسیم مهر [illegible] کوه [illegible] نیست

سختی ما در بکو ترک وفا دشوار نیست
در جهان دشوارتر از بیوفایی کار نیست

ای خواجه چند نقش کرامت به هیچ نهی
نقد بهشت خوش باز این بهانه چیست

گر پیر ما نه دوش بهای وجه زر ببست
در نرگس خمار شراب شبانه چیست

گر پنبه برکشی چو دمی بگوش خویش
دانی که ناله چنگ ز بهر چغانه چیست

واغنای شیشیان غرامت عشق را
محبوب زر زیاده ز نقش دوانه چیست

جامی

ساقی شراب لعل بگردان بهانه چیست
تا گوئیت که حاصل ایام رفانه چیست

گر معجزات سحر ابروانت نیست
خون دو صد شهید درین آستانه چیست

نازم بتوسن ستم او که بی‌نگاه
آگه نشد که چاشنی تازیانه چیست

عرفی

ای پندگو دم غرورش ای وفا چیست
مردم ز غیرت اینهمه محرمانه چیست

جامی اگر نه زخم تو دارد بتازگی
اینخون تازه رفته بر این آستانه چیست

ور دل بعهد تو بودی و آه بعهد توئی
این لاینبغی دگران در میانه چیست

عرفی شکایت از ستم یار بهیچ نیست
رمزی از این درد زبان زیر زبانه چیست

میدانست تو خطه دره دریای آتشم
آگه نیم که تیغ کدام و زبانه چیست

نالم چنان ببدر که خون جگر دلی
دل گویدم چه معنی است این ترانه چیست

طوف حرم بکعبه دل نقش میبرم
ای نابرده حرم غرض از طوف خانه چیست

مرده صفحه

فی

افتاده میانه دلا اضطرار چیست
من رسته‌ام بگویم این کار چیست

نطقی چنین که گفت حسن کسی بر او رنگ
پس عیب شد این معجز گفتار چیست

تو راز خود از نغمهٔ هستی راز دار
اینجا پرده‌پوشی از راز دار چیست

اندیشه در وهم وصلت منتظر
معشوقه اگر نشد حضرت انتظار چیست

ای آنکه ز خشم دم بگذار از باب خوبیست
پس دم مزن کاین خوشی وین ناگوار چیست

عرفی بهر نشتر ناز او
تا مطلبش ز زخم زنی زینهار چیست

در حیرتم که با نقش حکمت ازل
زشت و فضول را طمع اختیار چیست

ای دل فریب حسن چه تو را بین که باز
محروم ایستاده را در کنار چیست

گر کار رشته جنبه دست او بدار
در فکر آن جنابش که انجام کار چیست

معشوق در میانه بیان مرحمی کجاست
گل از وداع بید سبب فرار چیست

شور عشق از زینت عیش است در عالم پدید
ای تجلی تو هم در هر سنگ خار نشست

جا کرده‌ای پیش ز آغاز آرزو انجام تحقیق
شوق او در هر هوا و دریا نشست

عالمی را جام پر از بادهٔ تیغ داده‌ای
در حقیقت شیشه‌ام را سنگ شد صهبا نشست

زر سیم بالا ز الوزی خواهد از خود با خم
در کده چون باده خم و مال دنیا نشست

تجلی

تشنگان تیغ او در عکس دنیا نشست
آنچه بر خضر آب حیوان است بر ما نشست

حافظ

خوشتر ز عیش صحبت باغ و بهار چیست
ساقی می آر گو سبب انتظار چیست

ای مجلسیان سوز دل حافظ مسکین
از شمع بپرسید که در سوز و گداز است

حال دل مجنون و غم لیلی
رفته ز محمود و کف پای ایاز است

در کعبه کوی تو هر آنکس که درآید
با قبله ابروی تو در عین نماز است

بر دوخته‌ام دیده چو باز از همه عالم
تا دیده من بر رخ زیبای تو باز است

مستور و مست هر دو چو از یک قبیله‌اند
ما دل بعشوه که دهیم اختیار چیست

سهو و خطای بنده گرش نیست اعتبار
معنی عفو و رحمت آمرزگار چیست

معنی آب زندگی و روضه ارم
جز طرف جویبار و می خوشگوار چیست

پیوند عمر بسته بموییست هوشدار
غمخوار خویش باش غم روزگار چیست

هر وقت خوش که دست دهد مغتنم شمار
کس را وقوف نیست که انجام کار چیست

غم نعمتی است خوردن دل از خوان عشق
ای اهل روزگار غم روزگار چیست

چون نگار روی گل زشت بخجل پیرهن
این غنچه تازه روی و این شرمسار چیست

غنی

مست آمدم بکوی که آیش کار چیست
دشمن کدام مطلب انکار و بار چیست

زاهد شراب کوثر و حافظ پیاله خواست
تا در میانه خواسته کردگار چیست

راز درون پرده چه داند فلک خموش
ای مدعی نزاع تو با پرده دار چیست

ام زم

مراد

سر بر نزد از ناز ز گلگشت مرادم
زان سرو که چون تخم امید ملک نیاز است

ترغیب و درشتی زکسی چشم ندارم
کز صبح پر از بیست و کرشمه نیاز است

در عشق بجز هیچ پروردن نیستم
از غنچه که از بار دهد در دم کار است

خواری و عزیزی همه آمیخته در عشق
هر کام درین بادیه صد شیب و فراز است

با حق که گلشن بود عشق مجاز است
هر کس که کسی برخورد ملک نیاز است

قدسی

قدسی سخن من همه با قوت من بود
چون شمع که از چرب زبانی بگداز است

آگاهی دل از خرد غفلت نیاز است
در خواب همه آنچه مرا دیده فراز است

فیض دل محمود همه از ناز عشق است
پروانه فانوس تجلی سرفراز است

تحفه دل گرو وصلش نبوده آتش است
جولانی حسنت همه جا در تک و ناز است

بی جاده تحقیق ره دولت دراز است
کو راه وفا بست و کو راه مجاز است

حافظ

شرح شکن زلف خم اندر خم جانان
کوته نتوان کرد که این قصه دراز است

از ذره برگاه ... نواز است
... صومعه باز است

رازی که بر غیر نگفتیم و نگوییم
با دوست بگوییم که او محرم راز است

ازدی همه مستی و غرور است و تکبر
در ما همه بیچارگی و عجز و نیاز است

عشقها همه در جوشش و در شور زمینی است
وان نی که درای سبب حقیقت مجاز است

الحمد الله که در میکده باز است
زان رو که مرا بر در او روی نیاز است

ع

بهجر ما چنین درد دلها
بمانی بی دوا ای بیمروت

چها بیگانگان با ما نکردند
که داریم آشنا ای بیمروت

نه بیند هیچکس روز جدائی
مشو از ما جدا ای بیمروت

ببوی قانعم از گلستانت
مکن منع صبا ای بیمروت

زما دوری چرا ای بیمروت
چرائی بیوفا ای بیمروت

ظهوری

بدی بیکس نه بیکس تر ظهوری
ترا واده ترا ای بیمروت

چه سر پیچی زبی آرامی ما
که بردی آرام ما ای بیمروت

بیک دشنام از آن لب برنیاری
مراد صد دعا ای بیمروت

نمی نالم تغافل هم نگاهیست
اگر باشد بجا ای بیمروت

ز من دیدی وفا ای بیمروت
چرا کردی جفا ای بیمروت

فیض

از بیمی نظرت چو طوطی بسته صورت
یک گام بمعراج حقیقت ز مجاز است

ای بت نه همین زینت بتخانه ماهی
در کعبه هم ابروی تو محراب نماز است

کوتاه بود بال هما گر ز رشته بوزن
پیوسته گره میخورد آنرا که دراز است

بگذار که دیر آگهی بحث تمام است
آئینه چو روشن بود افشای راز است

هر روز بمن یار بنوعی سر ناز است
پیوسته مرا لذت آغاز نیاز است

باقی کم

شاه شرف

دوری دارم شرف از خدمت دل
هر کهش میطلبم پیدا نیست

میشود رنجه به پرسش یکی
ترکت شفقتی بی پروا نیست

غمخواران تو است خود نشنید
رب حق که فلک بینا نیست

چشم زیبا بنگر که بهر دیدارم
هر کرا با تو سر سودا نیست

بی قدرت تو سخن گویا نیست
بی جمالتو سخنم بینا نیست

رسوا

نتوان غارت رسوایی کرد
جرا کرد دستخوش یغما نیست

کینه در پیش ره و از ما بیش است
مهربانیش اگر از ما نیست

بوسه در روی تو در خواب بود
مهر تنگ سرگرمیش برجا نیست

شور خود چون برم از شهر برون
تا بهر دو بکنم صحرا نیست

دل بر لفش شده کم پیدا نیست
خورده ام جان ز نگه شیدا نیست

ظهوری

گل ز ذوق تو ظهوری نشود
گر ترا خار رهش در پا نیست

بی نیازیم بهجر و بوصل و دوشت
تا تمام کم از استغنا نیست

بی نوایی جز گریه گفت
اشک عاشق که جهان پیما نیست

سوی پیمانه شدی دل عاشق
دیگری دیر و رخش رعنا نیست

جان ز بوی خوشش ظلم روا نیست
دل دیوانه شدی صحرا نیست

ظهوری

ز تاثیر کلامش نام مستست
ز توصیف دو چشمش جام مستست

دوا هی در شان ما غلط مستست
ز فیض صحبتی شان جام مستست

صفای سینهٔ مستان که دارد
لطافت رند دردآشام مستست

بخاصان از محبت گفته حرفی
حکایت در زبان عام مستست

ظهوری کشتهٔ در صحبت عشق
بجم ایام خود دلی جام مستست

تجلی

دلی دارم که زیر پای عشق است
تنی دارم که بحسرت فنای عشق است

ز شور عشق بسکی نیست فانی
سر گردون گردان پای عشق است

شهید خنجر عشقم که گویا
سر سرچشمهٔ حیوان رای عشق است

ز علم کرباسته المقامی
بخوبیست استغنای عشق است

تماشا چو چشمی کرده در طور
تجلی پرده سیمای عشق است

ظهوری

سری دارم که بند پای عشق است
دلی دارم که تا هم جای عشق است

هوس گل کرده گرد غیرت در دست
دو عالم از جگر یغمای عشق است

کمند حسن را چین بهر فتنه
ز تاثیر دم تکبیرای عشق است

نهالی ام که موزون قد ز داغ
گل باغ چمن پیرای عشق است

نقابی میکشد از شوق پر زور
ظهوری در پی یغمای عشق است

لی مدیشو

شست نجوی دلی و بیرون طلعتی ملکت
پاک میکرد و بدریای یک دو درا نشست

عشق در پی و بیرون زنی چون برار دوان
اندر ای کهم بازاری زلیخا نشست

تا دم پیش عشقی یعادتم دمی
بادر اور پرستش من درهم پا بست

دور از بست ساوی کنت از فلان
دائم بسودم ابنای نشست

دیده سیاب پوشیدن چو برق برافکنده
دود از خود خود براوردم تنها نشست

باز حسن خویش گشت هر کسی وا رفته
مطلع بعضی ناغ دلها جون درا نشست

چون ابر قطره باران از ابر جدا نیست
دلهای زاهد از نی گلگون درا نشست

شد بر فلک ز راه دلم ...
از طور دم و ز فغان مجنون درا نشست

او برکوه بود که فرهاد هنوز
نقش محبت از پی گلگون درا نشست

مطلع

بیم چو بیت کوه دلم چون درا نشست
لیلی بخانه رفته و مجنون درا نشست

خوش آن لبان مرا که لبی از بیت و عاشقی کن
سیه دو کرد زبام مست

مژه آب از دو چشم تر کلاه
... و شام مست

بگو قاصد به آن پنجه کهم
بی یار کی پیغام رسید

عجب کردن ز جوش و زنی اوفتاده
زجام از نوی فام مست

واله

زلف باده نوشان کام مست
راه و غم ریزان جام مست

محمد

جگر از تشنگی آتش مدارا نشست
خوش سروکاری از آن بحر مرا با نشست

ای جوان یکیم در جام و آتش میخورم
باده با شاهی تا به تنها نشست

باده جوهای باکش تا از غم بزون و آرام که مین
آنچه در جام و سبو دارم نه مینا نشست

تا که کوشم سرایی که تو در حسن نشست
با دماغ بی گل و با چشم تو ای نشست

[illegible]

روی دریا [illegible]

عرفی

جگر و دم حال خود چو شمع جا دارا نشست
بر کلبش کرده پروانه جا دارا نشست

که نکن بخود از بس که به کار خود نشست
از شرار [illegible] آتش در مغز فارا نشست

دوست ای که کس دیدی بخود فا نشست
ورنه در جهان زلیخا هم سودا نشست

حسن حقی نیست که او ایم در زیبا نشست
فانی کاروانی راز لیخا نشست

عرفی از [illegible]

ظهوری

خاک چون نی بسجود آن و ما جرا با نشست
کس نتوانست خود را از زمین پاکرتا نشست

با هر بیل در هجرانزک ایم جلوه گل
شمع در پروانه سوزی خود مرا پا نشست

بحر کو در دفع کریای خود کی حال کمال
آتش از آتش نیز و دلها نشست

از هوای لعبت دوست بحر فاک اینچنین
کس نتواند نشست و تا شری فا ثریا نشست

تا شری [illegible]

جامع

چنانم بیدلا جویی که آبش همه جو رست
ز برم دلکش منی نابش همه جو رست

دنیای فنون ساز میدان سخن گو
در بزم طرب چنگ و ربابش همه جو رست

کوثر به لب و چکر تشنه ز دو دست
دریا دیده عشق که آبش همه جو رست

آبش چو و هر چشمه که دست به رسید
صحرای محبت که سراسر آبش همه جو رست

عرفی

تنهایی دلم یاد دیده تا آبش همه جو رست
مرغ قلم و مرغ کبابش همه جو رست

دل گشته ز دو دلها یاد بهار دو
چون ساقی ایام که زه آبش همه جو رست

از شور دلها سخن نیم که من رست
آنی که چنین کرده و آبش همه جو رست

چون سایه ام از دوده دوران برم که مطرب
در کاسه طنبور و ربابش همه جو رست

تجلی

بگم از نظم که خوشم دوا حفظا نشست
چو دو صد شتر هر که پر در نظم سراپا نشست

دود آه چون بلبل از دو دوران جنتم بر دوان
تجلی نظم در عشق منوم سراپا نشست

عشق چون افزوده کرده شعله احسنش دوا
بهر دفع دوران آتش مدادا نشست

از دو عم باده باقی نیست تا عشق شدم
حرف چون دو منی خنده پای ره بنشست

جامع به سیر باغ محبت نزنی در
ریحان سر فارست گلابش همه جو رست

عرفی کنی ترک دل آتش مکن
این میوه طوبی است که آبش همه جو رست

از تجلی جوی مثل آنکه عرفی گفته است
روی دریا سلسبیل و قعر دریا آتشست

لب

فلک یک گوی در پای عشق است
زمین در دو جهان بنای عشق است

اگر دوست اگر عقرب اگر دل
شرار آتش سودای عشق است

اگر معموره کون است گر دین
خراب سیل بی پروای عشق است

چراغ بی زوال آفرینش
فروغ گوهر دریای عشق است

وجود هر چند معمور کاینات است
کفی بیش از دریای عشق است

دل رم کرده وحشی نژادان
غزال دامن صحرای عشق است

بخون هر دو عالم دست شستن
نه از غفلت از تقوای عشق است

اگر صبح امید در جهان هست
بیاض گردن مینای عشق است

زبان کلک صائب چون نوزد
که حرفی از دفتر دانای عشق است

لو

ترا در دیده با روی که از قدوم نهان یابی
ندانم که انجام سیلان آن بابی

لج

من بلبل آن گلی که رنگش همه اوست
مرغابی آن بحر که آبش همه اوست

هوسم بجلوه ریز که بیمار محبت
آن ذرات نشان و ترتیب تابش همه اوست

از جیب که نکهت سر بر زد که مباد
آن بیش فزاید و رنگش همه اوست

دیوانه منعم که از آن سر است
حسنش همه جهت و نقابش همه اوست

عجبی دلها به بزمی که دلها
مستی است که در جام جوابش همه اوست

چشمان بدجوی

دست از شستن برون کردیم
نام را از نگین با کمر بخیست

شوق دیدار چه آورده
ادب از شستن با کمر بخیست

باز کردیم دیده بر رخ دوست
ماهم از نگین با کمر بخیست

نوبت هجر چون بکار رسید
وفا نام از نگین با کمر بخیست

واله

زانکه غم از صحبت با کمر بخیست
روی شادی از نگین با کمر بخیست

دست عشقی نقاب راز گشود
خود ترا بین با کمر بخیست

زانکه دل پاره پاره کردیم
پاره از همنشین با کمر بخیست

دلم زخم باوفا کردیم
نفس چین با کمر بخیست

بکه شد ابر فتنه آتش بار
تخم بخشش از زمین با کمر بخیست

غنی

نعره زد عشق دین با کمر بخیست
کفر نیز از نگین با کمر بخیست

عکس رخت پروانگی سوخت
ورنه شمع فانی نمک عشق است

دماغ نغمه داریم و دل تنگ
که مرغان بهای صبح در چمن عشق است

بیچاره رو کرده هیچ شوق
که جگر آب عشق و رنگ عشق است

هر آن کو بلا کرده جرعه
دلش شوقی نمک عشق است

غنی

عالم و عالم بوخش برنگ عشق است
شهادت ابتدای جنگ عشق است

۱۳ جلد اول

سلمان

رخ قندر در خوشاب بشکست
موی تو ز بنفشه تاب بشکست

از زلف تو کز شکست ماند در بند
اندر دل شیخ و شاب بشکست

صد گنج راز وقت افتاد
از عتاب اضطراب بشکست

زلفت جهان گشت آشوب
در دیده فتنه خواب بشکست

سلمان که دولت بخشید رکیب
در زیر لبم جواب بشکست

خاقانی

رخسار روان قمر بشکست
لب تو زینت گهر بشکست

من زاول بشکند دل تو دوم
عشقت آه از دو سر بشکست

عشقت آمد از ذره ذره بنو
وز گرت آن ذره در جگر بشکست

که بردن مهرهای من ریا
ور مرغان نامه بر بشکست

عرفی می تو ... خاقانی
قلم اینجا بحیدر بشکست

عرفی

کرد محبت بطوف منزل ماست
از غم نشه آب دل ماست

برق دانش از در جوهر گلی
دود از نسیمهای باطل ماست

در معبد بر رخ رضوان
که ز جهد ... باطل ماست

نقش دیبا چه بسیر روی
شکل آیینه مقابل ماست

عرفی از موج زم زم عشرت
موج جز شاطی ساحل ماست

آسمان هیچ ...
جسم خاکی ...
با هر کس سپرده ایم
دل از هر کس ...

ظهوری

... بیخودی در ...
خاکساری ...
لب ز ... برده ...
غایب ما که ...
معنی اتحاد ...
در تماشا ...
روشن ...

ظهوری ...

383

همت از عهد درستان خواهیم
کار با دلبر پیمان‌شکن است

هر که در بحر صفا نیست دلا
مرده زیست که در زیستن است

دامن برگ گلم دامن تر است
جیب‌ها که دری جیب من است

بسته از آه صبا بار چمن است
جگر از داغ چمن در چمن است

هر کجا موی تو را چه شکن است
در هم هر شکنی صد شکن است

همت کشمیری

زد فهمی دم شکر دهنی من
نفس او بستهٔ شاه دکن است

فلکی در صفت غزل خوانا نیست
ریخته‌های خوش آن سخن است

بیستون بین که ز سنگینی عشق
سنگی از قصهٔ غم کوهکن است

چقدر مرگ عشاق دیدم
از نگاهی که به جانان بتن است

دلم از شوق رخت چون چمن است
تنم از آرزوی تو چون یاسمن است

فهمی ایرانی

عرفی دلم چو جام یار
در پنجهٔ پیچ و تاب بشکست

این توبه که در بهار بستم
سختست که در کباب بشکست

یک جام وصال در دو عالم
صد شیشهٔ پر گلاب بشکست

بر دست من شکسته زد افسانه
پیمانهٔ آفتاب بشکست

لطفت که بر عتاب بشکست
دل زین اضطراب بشکست

[illegible]

ما و هم کنج عجز و زاری بهشت
کعبه حج صبا و ما را چه نسبت

سلیم

بعهد تو عشرت و ما را چه نسبت
بنقش تو بهزاد و ما را چه نسبت

ازظهوریست گلی خار بهش
دیده دیده را جلدی بست

میرود زود و گریه ام بکنار
مجمع را بارزوی شتابی بست

عبل از غنچه گرچه دل بکشت
چو نسیمش گره گشائی بست

سلیم از کلمت بشود موم آهن
بشکوه عذرا وامق و ما را چه نسبت

چو موئیم یکی بعهد و پیمان
بصحبتی بوده لاد و ما را چه نسبت

بلعل تو بوزیم بر خود سپندی
بمرغان آزاد و ما را چه نسبت

نفس را نمانده است سامان آهی
بافغان و فریاد و ما را چه نسبت

بپشت کردیم از شیرین چه پیمی
بمجنون و فرهاد و ما را چه نسبت

ظهوری رگی آنچنانی بزاری
بمژگان فصاد و ما را چه نسبت

بزاریم کاری بکرده شکایت
ببیداد و هم بیداد و ما را چه نسبت

به در شهر کاری بدرد نشد یاری
بویران و آباد و ما را چه نسبت

نشاط باده است و جوانان بسیم
بپیران بغداد و ما را چه نسبت

ظهوری

بعمری بزهاد و ما را چه نسبت
بسرودی باوراد و ما را چه نسبت

نیاز دو کیسم و هم منت بردی
بره می کم عدم چو رو بوسست

نه همچو عمر مستند دریاکشان
چه غم صحبتها در سبو بوست

ز خود در طلب خود بسر بردی
که از زمره جستجو بوست

واله

در آرزویم دل برو بست
ز نشاط آرزو بتو بست

ظهوری بدولت تحفه برده اند
که کعبه در کوی تو بست

کشته تیغ غمت بخون زاری
فلک را چو شفق قبایی هست

با تو صبح داغ ظلمت
مشرق سینه را صفایی هست

بکنید انتخاب کوی بنگ
دیده در فکر رونمایی هست

ظفر

ناله را اوج وای وای هست
گریه را موج هایهای هست

فرهنگ تو هم رشته هم سوزنست
دل چاک رهین رفو هوست

بر چشم مباز وزن دوا
سینه را درد نام فنایی است

ابتدای راه عشق مگو
ناتمامم کشش انتهایی هست

جان ز رهش عجب بلایی هست
سینه را بهر داغ جایی هست

ظهوری

خضر من کشته عشق در راهی
که به هر گام کربلایی هست

غلط است این اگر کسی گوید
عجز بیگانه آشنایی هست

۱۰۱۱ هد

آرزو میکارم و انبار حسرت می‌نهم
منتش بر من اگر برقم بخرمن نشست

کی بود در روشنی چراغ من بی دوستان
آتشی بباید و با سنگ آهن نشست

تا رگ دل بر کشید بسته جان پیوند کرد
بر کشید چون تیغ از خنجر خود و جوشن نشست

نازش و بر شناسی کشته تا وا دامن برهم
از بت خود گفته‌ام با بت برهمن نشست

بود خشت و کلند بر خویشتن کردم ستم
از برای مصلحت گفتم که با من نشست

با وجود طعن جان ایمن از کفش نشست
گر ظهوری گفته بیت الحزن من نشست

دو سیم خود دوستدارم دیگران را ایمنم
ور خطا آمد نگه میگو بود دشمن نشست

تا بکی کوشیده بر بیقدری من دوستان
دشمنان خود را گرم که با من نشست

دو کعبه گلها آوردی بیکی کو فار از دل بر دل
پای مجنون تا زکیست آری بجزون نشست

ظهوری

داغ حسرت سینه را همچو چراغ کردن نشست
از جگر بودی بر آتش جان را زدن نشست

کمین کرده فانوسی در زبان
نفس دارم از گفتگو بو هست

در لطف نازدم کامت
که زد یش زهر تو بو بهست

عجب دارم از کشته بوالهوس
بخرمن رسد برق هر سو هست

غزاره با هر بیت در گلشنی ره
که جان در تن گل ببوی تو هست

ظهوری

مکن دست شب بوی مو تو هست
بکف شمع مهتاب رو تو هست

ظهوری ردیف

387

تا چه پیش آید دل مجروح من در دوستان
در غریبی جان من بیرون دشمن است

دور از من چون نظر فتی نوای نور نظر
نور از چشم من مجروح کلخن دشمن است

بلکه از تجربه‌ها شد پنجه کیشم ضعیف
رشته تا هموار در چشم سوزن دشمن است

واله

باز دست من رسید او دو دامن دشمن است
دست دامن دشمن و دیده و دامن دشمن است

آفت اکثر بهت جمعیت کناره زرق مست
مو بمو در صد ورات خویش و دشمن است

در کنار زیبک پیر فتح رخوف جیب ادا
کم که بیزاری که گلشن پیست کلخن دشمن است

طالب

تیمان از شوخی این نامه مشوق دشمن است
هر که یکی خورد و از زخم فخر حق دشمن است

رسم با با دشمن عالی نیز او دوستی
تا نم بنوازد در پایم دشمن دشمن است

بلکه عقلت کرده خوبا دیده گریان تن
فارغ از دوم کلهای گلشن دشمن است

زهر خشک زلفی نیز خواهر آورد چشم خود
بی مدد نقش بزبان چون نقش گلشن دشمن است

واله

در ناکجا وادی او بلبل گلشن دشمن است
طوق ربطش فاهر بین قمری بگردن دشمن است

کاروان بیک طالب با بزرگان وا کند
دوش دامن دوست مجوا روز دامن دشمن است

با دو دشمن دوستی با کس رسم رسم تازه نیست
ورنه هر مو برتن ایام دشمن دشمن است

زخم عاشق بر نتابد ناز و رحمان ای حبیب
شکل موج خنجر شمارد الحکم سوزن دشمن است

۱۰
ساکنان زلف دری از آن بتر در دو

عالم سیاه کرده چشم سیاه کیست

۱۰۱۰ جلد اول

نظیری ٦

گر دوستی تو کشتن مردن گناه من
چندین ستم بمردم کردن گناه کیست

این دل که هم بسجود ... [illegible]
این ... ماه کیست

بخشند و بیرام نو رفتن گناه ماست
غیرت بجز رفتن گناه کیست

یا هم بپیش از ... [illegible]
باران جز ... گناه کیست

شب شده ... چو فاک زلف سیاه کیست
در روی ماه داغ ... کلاه کیست

نظیری

چون ... نظیری و بین کفن بخت
... فغان کشته کیان داد خواه کیست

راهی نشستن ... من
... وفای وعده نکردن گناه کیست

عاشق نشستن ... حالت گناه من
رخ در نقاب جلوه نمودن گناه کیست

دل ... بجز ... [illegible]
تا ... که ... گناه کیست

این پیش خلق ... از سیاه کیست
این ... کج شده طرف کلاه کیست

[illegible]

CC-0. INTACH Kashmir. Digitized by eGangotri Trust

شاپور

ابریشم درون فلک دود آه کیست
تا بنده شعله زن بر خشش مهر و ماه کیست

شاهی

این بسته صف بکین آه کینه خواه کیست
این صف شکاف بر زده دامن نگاه کیست

جان جانانی

صید حرم مجاور نخجیرگاه کیست
داغ دل از قبیله چشم سیاه کیست

سالم

این زخم دل ز غمزه چشم سیاه کیست
این غمزه پیش قبضه ترک نگاه کیست

انوری

گل سینه چاک حسرت طرف کلاه کیست
پهلو شکاف لاله شراب نگاه کیست

معمور شد ز لطف تو ربط دل که بود
صاحب وزیر کرده بزلف سیاه کیست

یکجو قرار کردن دعوی بحسن بند
آن دل شکسته جلوه نگاه کیست

شد قیامت از دل عرشیان بلند
تا شاخ گل طره طرف کلاه کیست

نجم امید روی زمین بر گرفته است
تا روی برق کم نصیب گیاه کیست

صایب

این آهوی رمیده ز مردم نگاه کیست
این فتنه کمین طره طرف کلاه کیست

روز نیم عمر و بنشینی به باده
فیضی فغان کشته کاسه داد خواه کیست

دیگر خضاب کرده بنفشی که هیم دو
خون جگر چه داد خواه کیست

در انتظار راه کی پر طلبیده ام
چشم سفیده گشته براه کیست

سنبل ز تاب رفته و نرگس بخواب ناز
عنبر ز تاب رفته چشم سیاه کیست

هلالی
از بابا فغانی

گلشن بخون چکیده شهید نگاه کیست
گل میرود قبا بکجی داد خواه کیست

رو

خواهم شوم کبوتر و آیم به بام تو
شاید پی بهانه تو گوئی بیا بیا

تا در دیده جا کردم که از مردم نهان باشی
ندانستم که بانجا هم میان مردمان باشی

چه نیکو که مستمند بسی محرومم
چون حرف بیچاره زخویشتن دورم
درمی نگریست

گفتم چو کدام خسرو بیچاره تو
در مملکت چو نیست آواره تو
دزدیده نگریست

گفتا چه کدام دردمندی که چه کسی
عاشق چو منو در سلسل دارم
کو نام تو چیست

وحیدی

تا کی تغافلی بمن خسته میکنی
هر یک تغافل تو بصد خون برابر است

دهلوی

زغمزه یک نگه مخمور نازت که بخشی دو
یک نازک نگه تو بصد خون برابر است

آصفی

صد بار کشتنش کل این تیغ را بخشیدن
یک لحظه نگه کشتن تو بصد خون برابر است

نورجهان بیگم

چون تابم از تو تیغ که توی تو غلط مداد
رو تا فتنه فتنه‌ام بصد خون برابر است

ش اصفهانی

از من متاب رخ که منم بیتو یک زمان
یکلحظه نگه کشتن تو بصد خون برابر است

قاسم

سنبل سواد دلاویز زلف سیاه کیست
مژگان جور بر دو طرف کلاه کیست

صوفی

دل می‌پرست آهوی چشم سیاه کیست
دیگر به تیغ شکسته طرف کلاه کیست
رفتم ز خویش ساقی بزم نگاه کیست

صمد بیگ

چشم مجنون نشسته زنی نگاه کیست
دیگر شکسته طرف کلاه کیست

چارکی

در ماه چار جگی پیش تا بکی تیز
یکجا همه دادن تو بصد خون برابر است

فانی

ای یک کشش به زلف که عالم دو دو کشیست
یکبو نگه کشتن تو بصد خون برابر است

گل سر فلک

کلیم بزواری

وضع زمانه قابل دیدن دوباره نیست
رو پس نکرد هر که ازین خاکدان گذشت

با یک زبان بست چو زنبوری عنکبوت نیست
با موی زلف دلبر نازک میان گذشت

ای همنفس طبع جوان که بیشت
ضعف تن از تحمل رطل گران گذشت

فصل بهار غم و دیده تر ز رم گذار
عالم از اشک ما نوری که بر بستان گذشت

ملک سپهبد سخن و صف برایم شده ۱۵ بیت
و کس از شور طرز و طبرستان گذشت

بی دیده راه اگر نتوان رفت پس چرا
چشم از جهان چو بستی ازو میتوان گذشت

در کیش ما تجرد عنقا تمام نیست
در قید نام ماند اگر از نشان گذشت

طفلی بهم زبان که بازی بجا ولی
با همتی که از سر عالم توان گذشت

حب الوطن نگر که ز گل چشم بسته‌ایم
نتوان دلی ز مشت خس آشیان گذشت

در راه عشق گریه متاع اثر نداشت
صد بار از کنار من این کاروان گذشت

بدنامی حیات دو روزی نبود بیش
آنهم کلیم با تو بگویم چسان گذشت

یک روز صرف بستن دل شد به این و آن
روز دگر به کندن دل زین و آن گذشت

خسرو دهلوی

رفتم بر یار گفتم کی دلدارم
وی بی غم غنچه در دل دارم
نتوانم زیست

رو پیش وی و حال دل خود باز بگو
ور نعل زبان کام دل خود بنمی بجو
تا بتوانی زیست

بنگر چو طبیب دید گفت از سر لطف
وی علت بیماری از آن می‌بینم
محبوب تو کیست

رفتم بر طبیب گفتم بیمارم
از اول شب تا به سحر بیدارم
درمانم چیست

۱۰۸ جلد اول

در تماشای عروسان گل ایام بهار
یک قلم باغ ز نرگس نظرستان گشته است

هیچ زیبا صنمی جلوه نه در بتکده نیست
دیده هر طرفی این عجبستان گشته است

سامی

دلم از جوش خیالات قمرستان گشته است
زین چراغان شب تارم سحرستان گشته است

دولت درد چو راغ بچمن روی آورد
چشم از رشک دو داغم گهرستان گشته است

نازپستان تو و سیب زقن تا دیدم
نخل امید و دلم ثمرستان گشته است

تو بیا قدم از از لب نظرم سرسبز
دیده از شوق تماشا نظرستان گشته است

وای بر حال هوس کشته شد از پیر گریز
عشق برقیست که میدان خطرستان گشته است

عزت

کامم از لذت نامت شکرستان گشته است
در کف فهم ز ذوق قلمم نیشکرستان گشته است

سامی از جوش هوا و هوس افتادن
پشت بیچاره و خس دل شجرستان گشته است

بسکه صد پاره شد از شوق و آفت جگرم
جگر خون شده چون جگرستان گشته است

عیش بر سینه آسوده مهیا مکند
سالها داغ غمت در جگرستان گشته است

زنگ خشکی او دم ز ندم ره چه جام تهی
عرصه دل بجمالت نظرستان گشته است

نجومی

رهزن عشوه‌ام خود بصرستان گشته است
موج از گریه دائم شررستان گشته است

فکر عزت ندیم ره بجز غم چو زنی
تا بکی ای عزت قفرستان گشته است

پیش از این تیغ نظر تو را دم تا بربود
آه بوفا درد و غم ارزستان گشته است

مکتشید

٦٣

از چمن یکدم احوالی که بلبل دوش بود
وقت شرب خویش کاین نکهت ز گردن برگرفت

صائب

وقت رندی خوش که کام از تبسم لعل برگرفت
دین سجاده را داد و از کف ساغر گرفت

شادی از ساقی و باده مطلب عیش مدام
سوی میخانه برو گردش پیمانه بجاست

عمر ما گرچه روز بود بغفلت بگذشت
با بجمان چه کند دل که خزوه چون مینا بجاست

حسرت خانه پاکب دلها دریغ
مرغ افتاده بدام و نفس دانه بجاست

تایب

طرف سودائی نگاهش را نبود با کس
ریزه الماس او و ذره می‌گوهر گرفت

توبه لعلش زبان بگشوده‌ام ساغر گرفت
ای نگوئیم راز بس شرابی جا گرفت

کلک صائب بچهره گر چنین خواهد بود
در دل یاقوت خواهم برگ غیرت برگرفت

تشنگان حسرت تو چشم دگر میکنند
کز لب میخانه ریزم برف در کوثر گرفت

دامن فشان از در فاحم کو بشن مست
آتش این ساکوه زاهد دامن محراب گرفت

بحجو طفلی که بود تیغ نگاهش بتر بن
دم ناقص و دندان رسانش گفت

رنجم زبای عدم رو که چون گرفت بین
چشم بین دره شوق تماشا گشت

مخ

چشم بازم بجمال بیت و زرستان گشت
شام من رنگ قرائی بحرستان گشت

اشک ریزی بر رنگ شمع ای تا بدرنگ
تا توانی پایه این نسخه را از بر گرفت

حسرت ارباب کسانی آیینه‌ام رو داده
دیده تا از دور محجوب مصحفش در بر گرفت

۱۰۷

زان نیست رفیقم جز از خویش که از یار
آزار جزی نیست که از خود جزی است

فرهاد ز عجز تو بعجز و جوابت
اندیشه بتربیتی و فکر بتری است

در عشق بتان ناصح ازین بیش مکن عیب
ما را که بجز عشق بعالم هنری نیست

گر دختر رز فی المثل از پرده برون رفت
تحقیق اگر از کوثر بی پرده بری هست

هر کو بحری نیست شب بره یار
بالحمد بی منت که او بحری نیست

زاهد و برهمن آه بری پینالند
کعبه بیجا بود گر صنم خانه بجاست

یار رنجیده ز ما حرف بد اندیش شنید
آشنا رفت ز ما طعنه بیگانه بجاست

گل از وصل بحجیده شده در خواب عدم
شمع اگر کینه بر سر پروانه بجاست

چون سینه باده در آتش بفغان می‌آید
دل فنا گشت و فغان دل دیوانه بجاست

الهی

۹ جان روشنه زنتن ماتم جانانه بجاست
رفت بلبل ز قفس ناله مستانه بجاست

قصه زلف تو کوتاه نشد موسم خط
این شب تار برآمد و افسانه بجاست

حسرت خالتو

مانده داغی بدل سوخته و عمر گذشت
آتش فانی رفته بویرانه بجاست

داغ عشق از جگر سوخته بیش الکبر وه
اگر دیده … روان [illegible] بجاست

شایق

دور خط نوقی آن نرگس مستانه بجاست
… رخنه شد و گردش پیمانه بجاست

گریه ام هیر و همه عشق تو بعمخوار نیست
گره دل کی شدم از تو تو شانه بجاست

۹۵

[illegible]

پای هر دیوانه را زنجیر از آهن ساختند
این دل دیوانه را از زلف پر چینش سزاست

ارزنی تیغ فنا فی الله و عاشقی نیست
فیض مشتاقان کم و درد دون و آتشینش سزاست

در توصیف چو گردد گرد بادش طره باز
تیغ گردون بی پنجه دست گلچینش سزاست

شبنمیم از گل و وز جود مشکینش سزاست
کو صلاح این چو جان نقش را خواهی کنی

منصور

بهر پای نکهت پیراهن رنگینش سزاست
ابروی و نام دلبر و زلف پر چینش سزاست

[illegible]

زیاد که بارم دل فسرده فزون
ز غمش سوخته در فشان برزی هست

چونی که بجز خار نگردید نصیبم
از باغ دو عالم همه کس را نظری هست

ذوقی

شوری به سرم باز ز شیرین پسری هست
کز لطف به شیرین پسرش نظری هست

۲۱

بهر منصور از وفش بردار رسوای تو ...
... در جهان آتشینش سزاست

این چنین بیصرفه بیداد رنگ ... گاه
که بیک گردون ... که نکهتش سزاست

شادم که اگر یار مرا نیز باری
با من نظری نیست بیاران دگری هست

یقینی

از آنکه جز بکی و درد و زری هست
در ... سیمین بر و زرین کمری هست

از دیدن پنهانی تو سوی رقیبی
پیوسته کوا ز تو بیاران نظری هست

یارب بود آن شب که بهجران من و تو
کز پی شب هجران هم اگر سحری هست

افتاده به راه تو ام آنکه ز هر سو
صد چون منت افتاده به هر رهگذری هست

رنگ رو بشکست و نماند از خشم شوخ تو البوس
هر که با گلچین ما نکرد اینش سزاست

دست از دامان همت هر که بردارد چو شمع
پشت دست از غم اگر گردد نگارینش سزاست

هر که از کم‌همتی پا بیش بیرون زد ز داغ
بستر از خاک سیه و ز خشت بالینش سزاست

بسکه در خون غوطه زد از بیم … ایکم
با صفیهان هر که بیت انداز گرد و … سزاست

هر که با هیچی ولی بر کسی ناز دو با هیچ فار
گر بخون … چو نطق … همینش سزاست

هر که از پی قضای صحن گل پا در کشید
بوی جان غربی … رسم … اینش سزاست

هر که چون صاحب سبز از بهاری لنگر بست
تا دم مردن ز خشت گور بالینش سزاست

نقش بر کف … بره از روی … تخت
ره کو دوستی افتد … سنگینش سزاست

شهید کشمیری

هر که دور از خود … از … لاغی از بست
قدر گوهر هر که نشناسد … بیش سزاست

لوح … تا لب با بجام انجوان
این زمین هر که پیدا میکند … سزاست

هر سخن … از فکر … شهید
طرح دادن این زمین … تحسینش سزاست

نامی کو … ناز و … های پند
زهر پنهان کردن اندر شهد تحسینش سزاست

لب ز … فیت … لاله بست
باز کشتن … جان … تحسینش سزاست

کوه اگر سر بر فلک بردست از … وقار
جلوه … سنگین زنان … تمکینش سزاست

شمع بی فانوس در دنبال باشد صد خطر
حسن عالم‌سوز چون بی پرده … اینش سزاست

هر پای

همچنان بیگانه از دین است چشم کافرش
گرچه عمرش چون در محراب آن ابرو گذشت

عمر ما بی حاصلان در این رباط آرزو
چون نسیمی آمد و مانند آب جو گذشت

ناز تو چیره بود از فال عمر آتش نبود که
کشته ناز توام هر که که از پهلو گذشت

آتش تب از تپش تنها پدید آورده است
از دل گرمی که آن بیمار من آتش خو گذشت

میرزا [illegible]

شب که در دل یاد آن گیسوی عنبر بو گذشت
حیرتی دارم که از دریای آتش سو گذشت

رعنایی صدا آب اگر از بیچون
کوهکن را زبسکه از دیوار شیرین رو گذشت

گر نمایی مثل دیوی از سر دل بازو
جان شیرینم ز دل چون از تاب آن بر رو گذشت

موی سنبل رونق گل از تری آن کاکل او
تن به پیچ و تاب آورده دست بر فلک دارم سو گذشت

شاهی

فتنه زان از زیر ابروی کج ابرو گذشت
رهرو چشم سیه تا از کوی آن ابرو گذشت

در دل او ره ندارد ور نه صاحب بار
تیر آه من ز سنگ سخت از قوت بازو گذشت

یار رانی پیوسته چون از یاد هر کس نقش بست
زین که تیغ از خون دیوان تشنه تر نیست مرا

هر که در مستی نخورد چون کلک آوازش بلند
بی کلفت زخم جان پرواز نفس است مرا

هر سری کو شور سودا نیست فانوس خیال
تیر باران کرمانیه خواب ... نیست مرا

صائب

هر که رو نامه ز عاشق فتنه بس است مرا
گل که با بلبل سر ز دوست ... نیست مرا

شاهی دلداده دور از خویش همچون حبا
ماه وش خورشید تمثال از سر ما گذشت

لام

۱۰۵ جلد اول

جلیسی جنی

مهوشی میخواست تا عکس جبینی جلوه کرد
پای جنبش جنبش از دل دل ز جستجو گذشت

دوش کسی در بزم و بستان دست شاخ نی بنواز
ز نوای مطرب از نی نی نوای دو گذشت

نازنینا از ترنم قد الکلون با بی
چادر از تن زیبز بسبز از پهلو گذشت

گل عذارا در هوای سیر صحرا شو
دل ز خنده خنده از لب رنگ و بو گذشت

دوش آمد بر لب جو با قد دلجو گذشت
جوی گلگشت از گل و گل رنگ و بو گذشت

7

واله

چشم دایم از کرم بیجا [?] از راه ناز
دل بجستجو در راه از هر سو گذشت

بر بیاض عارض او از غبار خط برفت
آنچه بر روز من از چشم سیاه او گذشت

از سیاهی راه روان چمن چه خبر بروی گلگشت
مردم چون ره خود را باز از آن نرگس جادو گذشت

زمره بیگانه شود از زمره آه بخشم آب
بار از نظاره چشم چه بر آهو گذشت

عمر من در سایه الفت دیو گذشت
گرچه عمرش چه در محراب آن ابرو گذشت

معز

زور دو کس برش یک کش عاشق شد
از دو ابرو پیش کمر تیر جست از پهلو گذشت

های چو بین راه یار رفتن سنگلاخست
تاب کیسی چراغ چیان از تار آن گیسو گذشت

گرچه زلف یار دست کاو دراز ابرو بسر
با سکندری نیم او از آن گیسو گذشت

تا بجا کردم نگه از چشم جادو بر دل رسید
تا بجا نام گره از [?] جادو گذشت

در چمن سرو قامت بر لب جو گذشت
آب از رفتار رعنا گل ز رنگ و بو گذشت

399

شب کردو

گفت اندر ادوار ما را بجز دشنام چکار
گفتمش خیرت از بیم از می چه گفت

گفت عاشق را نباشد از رقیبان بیم غم
گفتمش از روی چشم در جواب خود چه گفت

گفت مرا رستمان با پند او مرتبت
گفتمش پس ما و هم یک از رقیب در چه گفت

گفت در راه محبت جمله را باید فدا
گفتمش از هم فدا آمد بگو از سر چه گفت

گفت در گنجینه دل راز ما دارد نهان
گفتمش دارم نهان در درون گنج تو چه گفت

گفت دیگر بار از ره گذر نزد یار دیدمش
گفتمش دیگر بگو گفتا مگو دیگر چه گفت

گفت در محشر بگیرم زنده‌اش از بیم حساب
گفتمش خود کو غم در جواب عاکف چه گفت

گفت ظلم را بجز لطف مدارم نهان
گفتمش زین بیم بگو گفتا ازین بیشتر چه گفت

گفت چشم او به عمرها تیر بتاب هر کس
گفتمش از نیم جانم دیگر چه گفت

گفت تا تو بجز دارد گرمی در دور ما
گفتمش در ملکم باری ز چشم تر چه گفت

ش

شد زمین ما یک سر گردون بلند
زان مسیحی کو دل ما از قفا رو گذشت

در ره وحشی نظری دیده‌ها می‌نهم
شوخ چشمی چشم بالا کرد گفت آهو گذشت

در نشست قمری سرو در آغوش بر لب روز کو
قامتش چون بنگرد از نو قمری کو گذشت

سرگذشت سوز من از شمع روشن‌تر بود
در فراق او سر شکم از سر زانو گذشت

ناوکی از غمزه‌اش زلف کمان ابرو گذشت
سرگران بود از دل ما زود از پهلو گذشت

راست گویند ای بلا ز کمان
که چو بالای او بلندی هست

ایکه پرسی که آشنای تو کیست
ولیکی در آشنای است

بکن ای تو تا فد بخبه
دیده مشتاق فاکپای است

فاک گشتم وی یا شودم
که بخوش بر هوای است

ورقی

دل کجف بهر جو بانی هست
چون لب ناکه و رباعی هست

گفت جسم لاغرش از ضعف خواهیم سوخت
گفتمش خود سوختم در باب فاکتر چگفت

گفت سر را باید از فاک کسی کرد سجود
گفتمش کتر سجودم از من لاغر چگفت

گفت دیگر بار صد جو نیش بکذار درون
گفتمش جنت از با فاطم دیگر چگفت

گفت با جرم بیرد گفتمش دیگر چگفت

عظم *

فا صداه گفتش آه بیمن بر چگفت

که جان داده دل بیم رنقت
از چه در سینه هاي هاي است

۶

گفت بهر درمان بجو پیر از کسی
گفتمش دیدم که در باشت زین جو سر چگفت

عظم

صحدم باد جان الگفتم آه بر چگفت
گفت دودام کدار گفتمش دیگر چگفت

گفت با با بر لب کوثر نشینه عاقبت
گفتمش چو عاقبت این است پس جو تر چگفت

گفت جز در چو اشک عاشقان زار در جواب
گفتمش آنم جدای از لب کوثر چگفت

گفت کیتر چو کرد خواهش بر باد داو
گفتمش بر باد رفتم در حق کوثر چگفت

گفت

بدر کردی مرا از خلوت دل
کرا خواندی ترا ای بی‌مروت

نکردم مردم بیگانه کردی
نگاه آشنا ای بی‌مروت

دو روزی بیش نبود دولت حسن
مروت کن بلا ای بی‌مروت

وله

بپرسی حال ما ای بی‌مروت
فدا گردم ترا ای بی‌مروت

از آن چشم و زان ابرو فریب است
بهر جا مسجد و بتخانه است

واقف

تا صدرنشین شدند اغیار
واقف ز میان آشنا برخاست

یا رب نسیم از تبسم کیست
این شور که از زمانه برخاست

دل از سر جان در آرزو نیست
باز عزم ترانه برخاست

آن شوخ بپهلویم به صد ناز
بنشست و به صد بهانه برخاست

تا سرو من از میانه برخاست
صد فتنه ز هر کرانه برخاست

عاشق

عاشق زار را نوازش کن
که عجب نازنین خوش صدای است

خواهم بردو لبت اعتمادی نیست
که غلام گریز پای است

در شفاخانهٔ لب یار است
درد ما را اگر دوای است

نکنید ای بتان ز لب دل ما
آخر این بتخانه را خدای است

هر کجا شوخ من برای است
آفتی فتنه ای بلای است

چرخی دارم که زاهدی که داری بر جبین
کی با چشمه آیینه های [illegible] است

از رخ خوبان پر آورده است دلها را زلف او
طره ها دامی با کبوترهای چشم [illegible] است

از مجاز آیینه نور حقیقت روشن است
حسن هر رنگ نمی باید و جم آیینه [illegible] است

چمن یکسر نه همه [illegible] فرزین دهان
سرکشم با سفیدی و سیاهی [illegible] است

صحبت هر کسی با هستی او خود باهم خوش است
با سمندر شعله و با آب ماهی آشنا است

هست شده حال ما در نیست
چشم [illegible] دیدن نیست

هر که نیست ز بوی گل [illegible]
[illegible] قابل شنیدن نیست

رنجت رنگ فرزده کی فهم
در تقیش کرچه کلید نیست

در دیار یکی [illegible] روز [illegible]
صبح را طالع دیدن نیست

رفیع

نتوانم ذوق باغ دیدن نیست
ساز و برگ غزل شنیدن نیست

مرا بود به زاری فکنده است
کجا [illegible] نقد جان [illegible] است

چو بر [illegible] زلف [illegible]
[illegible] دل [illegible] است

فغان [illegible] شنیدن [illegible]
[illegible] کدام [illegible] است

با جنون [illegible]
مرا [illegible] است

واله

[illegible] بجا [illegible]
غم آبادی [illegible] است

۵

از اجسم و

عرض عالم بمعنی ناظر چشم خوش حسن
صاحب آن روی آفتو پیچ و دستور نوشت

چشمت از فاتحهٔ آن کان بشارات نگاه
هرچه از نرگس تو گشت ابهم منظور نوشت

عشقی

هر که خط بر او شب دیجور نوشت
مطلع صبح رخت از قلم نور نوشت

درون کوچهٔ عشقی نکرد دریوزه
به سائلان وفا کاسهٔ تقاضا نیست

چو گشت آینه دریا بچشم او حباب
شدیم دیده و دیدیم هیچ از ما نیست

دیر صلح من که از هر آشنا بیگانه است
زود با بیگانگان خواهی نخواهی آشناست

غمزه را با ترک چشمت نیست بیگانگی
هر کجی دارد سپاهی با سپاهی آشناست

عشقی

چشم فتان ترا با چشم شوخی نگاهی آشناست
جان مسکینم ز هجرت با بلاهای آشناست

عشقی این جان ز خود رفته بجانانه رخ بخشی
نامه بجرمی به ذره دور نوشت

هست هر نو خطی که زلف چو پری
بر داغ دلها رقم کافر نوشت

جرمی

بی تو رو سیاهم با گناهی آشناست
در محبت خوش من با محبتهای آشناست

چشم از آن نیک است پیکم تحقیق سفید
نامهٔ اعمال من با روسیاهی آشناست

عاشقی بی آب و دور از خلوت معشوق نیست
چون گنهکاری که با عفو الهی آشناست

کی رود یک جا زهم ناامید از کوی دوست
ناز او با التفات گاهی گاهی آشناست

حسن او با صد برق از دو جانب آتش است
روی همچون کهربا با رنگ کاهی آشناست

آه گرمی کشی از سینه دل آید بگداز
مهره موم کجا داری و آتش تیز است

از زمین تا بفلک شد شفقی موج زنا[؟]
چقدر خاک شهیدان تو خون آمیز است

ملکه ترک نگاه تو دلم را تاراج
غمزه چشم تو تندی چو یکی شبدیز است

عشقی

چشم خمار تو چون تیر بلا خونریز است
ناز مژگان تو خواب عدم پرویز است

رایت زلف سیاه تو نشان بیداد
قامت فتنه سیاه تو بلند انگیز است

کدام حسن که دیدیم ماه مهر[؟] نشد
کدام عشق که با عصمت زلیخا نیست

کدام جام که در بزم ما شکوه[؟] نزند
کدام خم که فلاطون دور صهبا نیست

کدام جان که بکوی تو کام شوق نزد
کدام دل که بکوی تو بی سر و پا نیست

ثاقب

کدام سینه که گلدسته تمنا نیست
کدام دیده که آئینه تماشا نیست

بیش از [illegible] و شام کرد عشق تیز
دیدیم این فتنه که در بزم آمیز است

شهید لعل تو از آب خضر آب نخورد
حریف عشق تو ای جان کم از مسیحا نیست

کدام خاک نشینی که سر بپا نزد
کدام بیدل دیوی[؟] که نا شکیبا نیست

کدام قیمت جانی که بار میخ زند[؟]
کدام دیده که محو بلای زلفت[؟] نیست

عشقی

کدام دل که گرفتار روی زیبا نیست
کدام سینه که سر بسته تمنا نیست

کدام بوسه جانی که روی دو[؟] نیست
کدام دو چشم خنجر[؟] که در تماشا نیست

چو کشت

باز عشق تو به چمنش نوا اندازد
طایر نامه که چون برق فلک پرواز است

میرود صید دل از دام سیه زلف صحرا
چکند ترک نگاه تو شکار انداز است

بکشم از روی بیت الغزل غمزه تو
چشم جادوی تو ناز سخن پرداز است

چشم فتان تو با تیر قضا همچشم است
تیغ مژگان تو با تیغ اجل همراز است

عشقی

خط تو سبزه گلزار بهم ناز است
لب تو غنچه رنگین سخن اعجاز است

شب پر ز جی بظلم کردی ای نگار
چون غنچه جان زیر نشئه موی میان کیست

از حسن بیکران دل عاشقان چه نوحه
این آتشی که در زده از دودمان کیست

از پا فتاده درکشش از خاک برنخاست
این دل هدف بناوک طرز نشان کیست

عشقی

بسته بناز نرگس افسون بیان کیست
شاگرد فتنه غمزه جادو زبان کیست

چیست جز ذکر همه عشقی تو بهر ری کوی
ورنه در گنبد افلاک همی آواز است

دل چنان از سر زلف تو فنا گیر دست
که دو کبک ابر سیاه جره گهر ریز است

دو جهان مست ز بیرنگی دوش نابش کرده
جام عشرت که ز صهبای نگه لبریز است

تیز در جلوه نگه تو در امر خود داری
چو نظاره بست دم این دو فتنه انگیز است

واله

ناز چشم تو چو شمشیر قضا خونریز است
نگهت میر محبت چو ستم چنگیز است

جز عاشقی که خسرو ملک معانی است
پرورده منصب ملیح جوان کیست

حباب

فارغ بهجران ز عشق در دل بینایی است
جام مرا از غم او غرق بگردابی است

بهر دریوزه دیگم کرد ابر جیحون را
چو گدایان بکفش کاسه ز گردابی است

تشنه کام طلب زنده دلی جام نزنت
ورنه انجیخز در ظلمت نیم آبی است

بار دو از رنگ بخاکی ایم قطره دریا دریا
در رگ ابر نهان جوشش سیلابی است

کار جو کام روا نیم و صاحب نظران
هوشیاریست ز روزانه بی خوابی است

طوفان

خو تو در گریه بگنجانه می نابی است
بوی گل بعد هوا ابش بهنانی است

غلغل شیشه و دور قدح باده کی
بهمات ی رحمت ز طوفان و ... است

گاه کند پیچه به این همه کف پا در گل
زندگی در نظر اهل فنا خوابی است

گوهر باطن چکند چشم ندارد ورنه
ذره رو در رو جهان غرق جهانی است

چمن حسن تو طوفان رطوبت گل کرد
خط از سبزه اثر گلشن شادابی است

عشق

بهمات ی رخت چشم مرا تابی است
تاب بینی لذ نکهت را بو هم خوابی است

با همه غواص دمی دل فرو رفت و نخورد
عشق بحری است درو گوهر نایابی است

دل پر درد من از خنده بعلت جان بخشد
هر بیمار محبت شربت عنابی است

هر فرد ظرف همه کی پر کند و که خالی
روز و شب گردش نه طاق دولابی است

ای همه حسن است بحر زر رکاب عشق
فلک چون آینه یک دیده پر آبی است

[illegible]

خط نو

امروز می و نی و چنگ و دف و نی را
بر عیش غنیمت شمارید که عید است

ایام نشاط است همی روزه کشیده
از دل غم بی روزه برآرید که عید است

بیدل

از عجز برون عمر برآرید که عید است
از روز نو جمع نو شمارید که عید است

ساغر پی زهد صلا چیست که لب
از بهر خدا باده بیارید که عید است

کو از صفت کشته تن فلق ز کفها
صوم و ره تقوی مشمارید که عید است

بازار بهار است چو گلشن شده از گل
با نقل و عرق نشئه بیارید که عید است

صحبت ز شراب است و می و چنگ و چغانه
ریحان بکف و دسته شمارید که عید است

والہ

ای عفو ز صوم می آرید که عید است
در خوردن می عذر بیارید که عید است

تا محتسب از مستی بیدل بجز پوی
مانع همه شوید و بگدازید که عید است

افسرده کی زهد برآرید ز مجلس
شاهد ز دری قافیه در آرید که عید است

کشته‌ام ناز ادای شوخ چکیدن با نیست
نیست جان در تن من بجز بیتابی است

سرکشم سجده بسوی صومعه‌ها و باشم
که فدا زاهد و بیهوده نوایی است

فتنه بیدار شود دم زدن الصبح بهار
نرگس شوخ گلی مست شکر خوابی است

چشم پر فتنه است از جنبش مژگان خون ریخت
جلوه زن کی و عجب تیغ به بیتابی است

والہ شتاب

بگل روی تو از موج عرق تابی مستم
در گلستان خجالت همه زلال آبی است

درد و غم از آنکه ... است از راه وفا
وصل ... بر روی ... مشکلست

شد یقین از قصهٔ یوسف که از اعجاز حسن
کف بریدن سهل و لب بریدن مشکلست

دام کویش [illegible] صیادان حلقه بود بر بستند
گل درین باغ از هجوم خار چیدن مشکلست

رخ بسمل داده [illegible] مشقی باز بر یک پای
پای دیگر ایستادن [illegible] مشکلست

عالی

چشم چراغم چو نقش پای دویدن مشکلست
چون پری انجا کشیدی پا کشیدن مشکلست

در رفا [illegible] ذوقی ...
[illegible] ... در آنکه عید است

بی باده مباش که وقت نماز است
کلفت بکشید و بگذارید که عید است

والہ

انجلو [illegible] می آید که عید است
سجاده ز دوش بشید و می آید که عید است

بیت کلی [illegible] ... تا درون آب
شوق دل [illegible] عالی آرمیدن مشکلست

بالا [illegible] صحبت [illegible] باد
تا درون آب [illegible] کس دویدن مشکلست

[illegible] ... بمعنی [illegible]
از غنچه [illegible] ... آرید که عید است

مغز ببوی وجود دفع نکرد
از علت سی روزه هم آرید که عید است

سی

از چه برون پا بگذار
[illegible] آرید که عید است
ای دور [illegible] آرید که عید است

ای [illegible] ... بمعنی ...
[illegible] ... آرید که عید است

از [illegible] ... بشنو
[illegible] ... آرید که عید است

همچنان اغیار را با یار دیدن مشکلست
یار را در صحبت اغیار دیدن مشکلست

تا نگردد وجهه ذوقی صاحب دستگیر
از کمال غیر با خود کشیدن مشکلست

در جوانی ایم وکس تا ره عدم هست بر جوانی
پشت چون دیوانه خود بر بالا کشیدن مشکلست

هر سری محو تماشای زنگی بوده ام
با چنین دیدگی از خود بریدن مشکلست

خاتم از بهر که بیستون را سر چه داد
کی هم آواز نی نفس از دل کشیدن مشکلست

روی ما از زرده های چشم دیدن مشکلست

در طریق عاشقی چون هادی ارشاد بود
حضرت منصور را بر دار دیدن مشکلست

فاش الله واکرده چشم من در هیچ جا
نقشها تراوی رخش گلزار دیدن مشکلست

هر شب اهل راه خود چو شمع محفل بر افروز
در شب تاریک ره بی یار دیدن مشکلست

هرکرا خفاش پیشه ست چشم مهربین
روی صبح و مطلع انوار دیدن مشکلست

گل بهار در گلستان دیدن مشکلست

چون کسی چون جهان دو روز افزون
مشکلست

چشم نامرد از غرور تواضع را کند
زن چو آبستن شود او را خمیدن مشکلست

دیگر دو گر عیار چون کس کاه
غافل ماشق بعد از رسیدن مشکلست

لال گردید از این ره چه پیدائی که چیست
حرف نا پرسیده از مردم شنیدن مشکلست

در دل مردم چو خواهی جا کنی هموار شو
رشته ناصاف را در دُر خزیدن مشکلست

جواب

محنت بی‌نگاهم چو کشید از جدائیهای دوست
تا بباشد داروی وصل آرمیدن مشکلست

خضر از غم سکندر گشت رو گردان ز رفیق
بی رفیقان موافق آب حیوان خوردن مشکلست

کرد از صیاد خواهد که بیرون از قفس
از کمال ناتوانی ها پریدن مشکلست

ما بر ملک نقش پا در کوی یار افتاده‌ایم
از سر کویش قدم بیرون کشیدن مشکلست

چو نفس بند قبایت را کشیدن مشکلست
بی نفس با صبح گریبانی دریدن مشکلست

حیدر

بعد ازین چیدن ز غم خار هجران خو گرفت
زانکه گل از وصل باغ یار چیدن مشکلست

صبر از آن زلف رسا بنشست کار بیدلان
دور از آن آرام دلها آرمیدن مشکلست

با غم و هجران او ناچار باید خو گرفت
بیدلان را چون بوصل او رسیدن مشکلست

سر بجیب غم کشیدن دور از آن بدخو فتی
پا بدامان شکیبائی کشیدن مشکلست

ده که از خوبان بکام دل رسیدن مشکلست
زین جفاکاران وفا و مهر دیدن مشکلست

وله

هر که در قید خود آزادی گره گردیده ماند
آب را از پنجه دیگر چکیدن مشکلست

پنجه را باد صبا از بوستان آورد روان
بی نسیم بوی پیراهن دریدن مشکلست

مرهم معشوق باشد پرده بیگانگی
بوی یوسف را ز پیراهن شنیدن مشکلست

بست از جوش شهیدان تیغ را میدان تنگ
در سر کویش بکام دل رسیدن مشکلست

دیدن روی تو ظلمست و ندیدن مشکلست
چیدن ای گل گناهست و نچیدن مشکلست

تمام

عصمت بخاری

گر بیاری تا ابد ای بیوفا رفت و رفت
چشم شوخی مشهور عالم در وفا رفت و رفت

لعل جان‌افزای تو عیسی رفت و رفت الصنم
خسته کار از کدامی زان لب شفا رفت و رفت

این زمان در پیش رویت کشته‌ام یکدم ما
از برای یار گر خواهی جفا رفت و رفت

خط را ده تمنک بر روی دیر آن گنج دهن
خسروی گر یکی در کار ما رفت و رفت

عشرتی اصفهانی

سوخت تنهایی مرا ای بیوفا رفت و رفت
گر بشی خواهی نشستن مهمان ما رفت و رفت

خط بر زنخ برخ زد دیر آن گنج دهن
حیف اگر یکی در کار ما رفت و رفت

زهر بالین بیماران درد انتظار رفت و رفت
گر رسانی خبر ای بیوفا رفت و رفت

گر حقوق آشنایی زحمت میکنی
عمر چنان است ای ناآشنا رفت و رفت

مردم چشمت اگر خواهی که نقش او رفت و رفت
عشق را عمر بسر شد در هجوم انتظار

فارغ بنشین که محبوبان تو ما رفت و رفت
گر مرا او ... رفت و رفت

۹۰

وله

خط مشکین که از آن عارض زیبا برخاست
دود آهیست که از آتش جانها برخاست

ای خوش آن عمر تو کم در غم دنیا منشین
ای جنون وقت تو خوش کز بوی بهار آن برخاست

وقتی از لعل لب او بکند پر ریشه
خضر لب تشنه ز سر چشمه حیوان برخاست

فتنه روز جزا در قدم مینو بنشست
با قیامت قد او دست و گریبان برخاست

از کجا بین چمن سرو خرامان برخاست
که ز پیش غم ابر بر زده دامان برخاست

وله

دست در فتراک رخش زن درین زمانه
رحم کن بر صاحب بی دست و پا رفت وقت

دامن ساقی بدست من بروز حشر شد
گر نه ای چاره ام ای بی‌وفا رفت وقت

ای نسیم صبح میگویم بر او رفتی بس
عرض حالم پیش او کن التجا رفت وقت

مطلعم بر بستر کوی ... ملک رفت
تا کند از دوره در دوم رادوا رفت وقت

گر بیاید بوی من آن نازنین رفت وقت
خاک پیش راکنم چون تو بیا رفت وقت

عطار

در فراق روی تو آمد بلب جان عطار
گر بیایی در برم ای بی‌وفا رفت وقت

من از آن روز که کار دل ز هم بگذرد
شربتی زان لب بکش در کار ما رفت وقت

مفتی شد منتظر چشم مستش بیکم
گر نیاید کوثر و چشمی با رفت وقت

مرغ جانم چون اسیر دانه خالش شد
رحمت باری بکن بهر خدا رفت وقت

گر کند آن دلبرم در پا رفت وقت
یا بحذر گر نهند در چشم ما رفت وقت

کیلدی

سید

صایب

مرا تعلیم از ناگفته شد صد معنی صایب
بحرف آمد زمین و آسمان گردیدن حیرت

بجای در نیامد کشتی مست صبا زود
خارم راز کشتی باقی یک گردیدن حیرت

منقبک کنه دل از جنبش مژگان شوخ او
رگ جانرا فلد چون نشتر گاو دیدن حیرت

نشسته در کمین چون رنگ مستی از نی غارت
برد صبر از دل عاشق نگه دزدیدن حیرت

دوران افتاد و بی تاب نی بوی تنهم از دیدن حیرت
بیاب کم ز دور قدح کردیدن حیرت

امانی

ایطلب از سر بالین امانی برخیز
چاره درد دلش هیچ نمیدانی چیست

زنده زهد و صلاح از من مجلس مطلب
کار عشق خدایت مسلمانی چیست

صد او صاف صفا شمس بود قدر کسی
در ره صحبت مرن مرغ سحرخوانی چیست

گر نه چون شمع بسودای تجلی میسوزم
غنچه سان در دل این آتش پنهانی چیست

گر نیم با دل صد پاره تو حیرانی چیست
ور ندارم سر زلفتو پریشانی چیست

نافع

فتنه را عالم پرشور گرمی بدرد
نافع از جا بجهد آتش و زنان برفاست

جوشش گل بیت عیان را آینه روی بوا
گرد از کوی تو بالیرو وزان برفاست

لجه شوق کدرا نیکه بصحرا رو کرد
دود شوخی و از چشم غزالان برفاست

رفتن از عالم پرشور بیم لذت است
غنچه دلتنگ بباغ آمد و خندان برفاست

خط بر لعل تو بپشت لب جانان برفاست
رگ ابریست که از چشمه حیوان برفاست

۹۷ صد

آشنا

رندان مستی شراب بخشید دیدن چشمت
دل عاشق بود آنچه زیر گردیدن چشمت

زرنگی جگر در خواب بیداری بر آید
که سازد فتنه تا بیدار خوابانیدن چشمت

چو عمر بر آشتی از خواب ناز اگر در جنبان
دل مردم بکوی عشق را اگر دیدن چشمت

مرا در چشم بت منظور هم با هم آشنایی
اگرچه در نظر هم با هم کلام از پوشیدن چشمت

بمنجوارم که گیری آن نگاه آشنا از من
مبادا غیر دریابد نگه دزدیدن چشمت

۹۹

علیم

نه تنها می‌توان از نگه دزدیدن چشمت
که قالب را تهی کردم من از گردیدن چشمت

کریم جرم بخشی بند کانی چشم آنو دارم
که سازی پرده عصیان من پوشیدن چشمت

تبسم فی کند بنهاد زهر که جلوه را بیند
تماشا حسرت از غنچه دلم رنجیدن چشمت

مرا از حسرت چشم رحمی از تو در عالم
تعجب دارم ای همراز از پوشیدن چشمت

علیم امداد کی چو بود زعینک در نگه سستی
دل چشم تو بود بس از پی سنجیدن چشمت

رنجش

ستم بنگر زبیر گلستان پوشیدن چشمت
که شد از کس ای چشم بر دیدن چشمت

مجو مهر و وفا از من دیگر چه می‌بینید
تو خود پوشیدن چشمت من و پوشیدن چشمت

عذار را تا چه دارد بر سر دل نشتر مژگان از تو
که سازد سرمه سنگخاره را گردیدن چشمت

طبیب کی کند هر چند بیماری به بیمار
بود حالم ابتر از تاپوشیدن چشمت

نمود از سخت جانی در نگاه اول رنجشت
سرت گردم بجا باشد زنا گردیدن چشمت

غزل افغانه

15

وه که دردانهٔ چنین نازک
در شب تار سفتنم هوس است

شب قدری چنین عزیز و شریف
با تو تا روز خفتنم هوس است

طمع خام بین که قصهٔ فاش
از رقیبان نهفتنم هوس است

حافظ

حال دل با تو گفتنم هوس است
خبر دل شنفتنم هوس است

وقت از دلبران هم طلبیدن
دل بجای نهفتنم هوس است

ای صبا امشبم مدد فرمای
که سحرگه شکفتنم هوس است

از برای شرف بنوک مژه
خاک راه تو رفتنم هوس است

همچو حافظ برغم مدعیان
شعر رندانه گفتنم هوس است

صائب

به بیداری چه خواهد کرد یارب با نظربازان
که خوابانیدن تیغ است خوابانیدن چشمت

غزالان را ز دیدن باز دارد دیدن چشمت
بچرخ آرد زمین و آسمان گردیدن چشمت

ز خون خلق رنگین است چندان تیغ مژگانها
که یکرو و نگارین است از مالیدن چشمت

نظربازی که چشمت را بچشم ابروان سنجد
ترازوی دو سر قلب است در سنجیدن چشمت

ز بس دیده شهباز در قفا رفته
کند در پرده مشق دلبری بو غلتیدن چشمت

نباشد در ته ابریشم برقی که تیغ افتد
نباشد بخط از زخم و ز دیدن چشمت

حقوق مردمی منظور افتاده است ما را
وگرنه می‌توان بست چشم از دیدن چشمت

چه بلا وحشت است در سخنم
که ز خود هم رمیدنم هوس است

وله

گل ز وصل تو چیدنم هوس است
خار از دل کشیدنم هوس است

جان در و دیده میکنم وقف
روی قاتل ندیدنم هوسی است

زان لب چشم لذتی که چشانی
انگبین و شنیدنم هوس است

چون قفس رو چار هر نفس تر
تنگ در بر کشیدنم هوس است

۹۸

میل

وصف لعل تو گفتنم هوس است
گوهر چند سفتنم هوس است

هیچکس نیست واقف از حالم
گل رخ یار دیدنم هوس است

بکشد بند از دو پایم
سر بصحرا کشیدنم هوس است

بگذارید دست ما یاران
که گریبان دریدنم هوسی است

بال آتش فشان بیا دیرم
از قفس گر پریدنم هوس است

مژه جاروب کرده ام که بچشم
خار راه تو رفتنم هوس است

سر بپای بتم اگر میرم
بهتر وقتی که گفتنم هوس است

چند از گوش کرده ام بیرون
ز لبت شنفتنم هوس است

میبرم همچو گل ز بازار
دو آرزوی شگفتنم هوس است

هوسی است در دلم جانا
این هوس با تو گفتنم هوس است

وقف

نهان از من دارش مهربان کو
به بی لطف نمایان محبت

دمم بقطره وزنت یکن
اور روا بیست طوفان محبت

محبت را بدل کردی باغیار
چه ... ای داوتا وان محبت

بجا ... که کروم چون دورا
نثار جو وزبان محبت

کتیم بار هجران محبت
کرهم فار حیلان محبت

لطفی

زلیخا ی و یعقوب ... بست
چه پرس از ... کنی ن محبت

چه دردو داغ بجز ی و لا
دل ما پیر ... مان محبت

ستانم داو نا بن فاه ...
در او یزم بر لعان محبت

زبان دان محبت هیچکس بست
مگر طاق دیوان محبت

رحم مشتاق بستان محبت
دلم در ذوق الحان محبت

وقف

نسیم چری دباد ما کنی
پانچه ... دیدم موسی

بیچو چی بانم بیتها را
تا ... کم چلیدم موسی ست

ابر نقش چلیدم موسی ست
چقدر ار چیدم موسی ست

وقف

و نفت هیچکس دل زار ز
... پیچ پایان محبت

زمن ... مرده کر دید
زلیخا مر دیدان محبت

۹۵

سوختم یا لم پرشد از جام عشق
عاشق رندانه کردی عاقبت

زهد چندانی که ام از یک نگاه
در سر پیمانه کردی عاقبت

می پرستی از دو چشمت بهوش
دیده پس مستانه کردی عاقبت

عمر ما شد ویرانی
جلوه جانانه کردی عاقبت

عشق را دیوانه کردی عاقبت
عقل را افسانه کردی عاقبت

۹۷

محبت در دو جهان کامیست نقشبند
چه خواهی کرد درمان محبت

توان پی برد از انجام ارشاد
که سر بازیست پایان محبت

چلیدم سوختم بر باد رفتم
بپیما کردم بیابان محبت

گلستان بوستان بیم اندیشن
که من بودم غزلخوان محبت

بلطفی در دبستان محبت
گرفتم یاد دیوان محبت

صفی در روز محشر رستگاری
شفاعت جو ز دیوان محبت

بچشم کم مبین یا عاشق خود
که تا حشر است ویلان محبت

دویدم یا بر کردم بکویش
که در خونست میدان محبت

علم شد نام من
بر آوردم چه ریحان محبت

کشیدم دوش دامان محبت
نمودم حرف سامان محبت

کشیدم یار

از بس به فلک گذشت منزل فغانم
بگو که بگنجایم و افغان من بکجاست

تا کی به فردوست وگر با منی شود
نحوی که جگر خوردت که با من کجاست

خونی اگر چون سینه ز پیکان نشان یافت
سوی دگر کشد که پیکان من کجاست

چوبان کمند تا ز میدان فکنده اند
چابکسوار عرصه میدان بکجاست

برفاک رسد بر آن ره و میدان و او گفت
گوی که بود در خم چوگان بکجاست

دل من هیچ هنر چون غنچه ز بلبل چاک در
دست ما فاش ز من جیب دریدن آموخت

چشم از آن بعد جدا ماند به یار
حکم خون دل چکیدن آموخت

مجنون محبت نشود یار ز عشق روان
کس خون جگر خورده دویدن آموخت

دارم امید که آرام نه بیند دل من
آهوی رام مرا هر که رمیدن آموخت

گل ز بس قاعده جامه دریدن آموخت
بلبل از بس روش ناله کشیدن آموخت

واله

گل یک از پرده برداری حیا
شهره را دیوانه کردی عاقبت

خانه ما راز تو عشرتخانه بود
رفتی و غمخانه کردی عاقبت

دل خراب از باده ... صنمی
کعبه را بتخانه کردی عاقبت

باده خوردی چو شمع ای صنمی
روح را پروانه کردی عاقبت

جلوه مستانه کردی عاقبت
عقل را دیوانه کردی عاقبت

حیا

۹۳ جلد

۹۶

تا بر فراز جلوهٔ خورشید عبادت بگذرد
نیم جولانی ز سمند کهنه رسی کجاست

چند گردم بتو از وهم بر سر این سخن
آن عجب آمد جهان پیش تو یکجاست

عاشقان هر کس بروی یار خود خندان و خوش
من چرا غمگین نشینم غمگسار من کجاست

جامی

روز عید است آن شه سوار من کجاست
چشم هر کس بر رخ یاری است یار من کجاست

نو عمری ز هر کوکب به بالای فلک راه
داد و ربا دگفتمی فلک من کجاست

نیستم غافل دمی از یاد آن شیرین بدن
ماه وش خورشید رخ نسرین عذار من کجاست

سوخت با داغ جدائی جان بیدل در ملال
مرهم داغ دل امیدوار من کجاست

مجنون

چشم در راهم مسلمانان که یار من کجاست
آرزوی دیدنش دارم نگار من کجاست

ماندهٔ جانی دور از آن در و چه باشد آگهی
باز پرسد کان غریب فگار من کجاست

داد و فغانم ز عشق بیادان بدو گفت
آنکه عمری بود فگار من کجاست

شبهای هجر بیکسی چو من غریب نیست
کس را تحمل شب هجران من کجاست

هلالی

ای باد صبح منزل جانان من کجاست
من مردم از برای جفا جانان من کجاست

دست من از نگار ماند و دور از روی یار
گشته‌ام مجنون نمی‌گیم نگار و یار من کجاست

روز روشن پیش چشم بی‌نماید روز شب
نیست آرام دمی دلدار من کجاست

مانده‌ام در قید عیاری نوازم داد رس
نازنین روی قد کهنه را من کجاست

مطلع سه

۴۲۱

ای گرچه هیچ بندانی خوشست ایم
بودن و دیدن مجالس یاران غنیمت است

یکچند مهربانی اصحاب صد بهار
از ابر تحفه‌ای باران غنیمت است

عمر عزیز کشته غنیمت میرود باد
وقت غنیمت است سخن زان غنیمت است

از بینوایی دل محزون [illegible]
نقد خوابهای پریشان غنیمت است

علی پیاله تا هم زاران غنیمت است
ابر و بهار و صحبت یاران غنیمت است

[illegible]

فیضی درون کلبه تاریک ایم چند
هر ذره از روزن باران غنیمت است

ای عیش پیاله چمن [illegible]
گشت چمن [illegible] غنیمت است

در جلوه [illegible] بوستان
رقص چمن ز باد بهاران غنیمت است

آباد عشقان [illegible] زوال
[illegible] غنیمت است

بزم نشاط باده کساران غنیمت است
ساقی پیاله صحبت یاران غنیمت است

فیضی

روز نگاری که دور افتاده ام [illegible]
کاکل پیچ روزی پریشان روزگاری [illegible]

بنشت [illegible] روز [illegible]
یارب این آرام جان [illegible]

گفته ام [illegible]
جایی [illegible]

[illegible]
آه یارب [illegible]

روز نوروز است [illegible]
در چمن [illegible]

ملالی

۹۵

نموده گردش نبض طفل پلک زدن چو دورا
ز شور مستی مژگان دوید دور انداخت

کمان قامت من گرچه کرد فرت از عشق
چو تیر آه دلم برکشید دور انداخت

شفا

فلک که رشتهٔ تیغ تنید دور انداخت
طناب خیمهٔ هستی بریده دور انداخت

بنازم مجمره یاد آشتی و وصل
که رنج و محنت بسیار دیده دور انداخت

ز دل هر کسی که نغمه چکید در جنون
شکاری که ز عشقی پرید دور انداخت

حدیث عشق شنو از کلام واعظ شهر
که در بهشت چو عشق شنید دور انداخت

بسوی الله رخ چشم چو نرگسان چو بدید
بی گلی از چمن دیده چیده دور انداخت

کشیده تیغ جفا بهر ریختن خون من
ز رو جهت برم چون رسید دور انداخت

ز دفتر دلم آن بیت کو نخوانده وفا
ورق درون جفا برده دور انداخت

مغیری

در بوستان شوق گلی چون مغیری است
آواز بلبلان خوش الحان غنیمت است

گفتم خیال قد تو در چشم ما کفیست
بر روی آب سرو روان غنیمت است

چاک جگر چنیده‌ام که بهجرت یکایکش
آن بیخودان نصیحت یاران غنیمت است

ایام نو چو خامه به دو روز میروی
بنشین دمی که صحبت یاران غنیمت است

امشب جمال شمع شبستان غنیمت است
تا روز هست پرتو تابان غنیمت است

بلبل

واله

ازان چشم و ازان ابرو خرابست
بهر جا مسجد و بتخانه است

مرا سودا بجا آری که ... است
کجا نقد جان بیگانه است

چرا بر روی خویش زلف ابرو
ز زنجیر کشی چون دل دیوانه است

توان یک شب نشستن بر کنار شمع
گرت کام عجب افسانه است

بسوز ای شمع رخ پروانه بیست
مجنون ای رویش دیوانه است

هما

ترا نا آشنا می بینم امروز
هما تا دولت بیگانه است

نمی آید بشهر از دشت مجنون
که اینجا چون من دیوانه است

کجا داری خبر زین ره دل
نه زلفت شانه و پیمانه است

بما امروز گلشن عنبرافشانی
که اینجا نیز آب و دانه است

بیا جا کن بدل کاشانه است
مرنجانش که بس دیوانه است

صوفی

بیاد روی تو گلها فکار ان بود
بفیض حسن فالیکه دیده دور افتاده است

بسی کشتی امید صدرم بجا
که باز باد محبت نو ز دور افتاده است

چه زدم از بهر دو دم
که در هوای تو ز ... دور افتاده است

ازان بجای نشستم که ... ابرو
مرا چو تیر ز ... دور افتاده است

اگر چه ساکنم ... دور افتاده است
ولی ... که ... دور افتاده است

واقف

بتوام ذوق باغ دیدن نیست
ساز و برگ غزل شنیدن نیست

در دیار بهجه گر بخیره روز نهم
صبح را طالع دیدن نیست

بخت رنگ فزوده کی فو نم
در نقیش [illegible] کشیدن نیست

هر که نسبت زنوی کل کرد
واقف از [illegible] شنیدن نیست

نوثنی

غم از عشق رخ جانانه مست
[illegible] ارزانه است

[illegible] عشق او است
کسی که [illegible] دیوانه است

فلسفه خوبترا در بحر عفت
[illegible] در حد و دردانه است

خیال یار در جارش [illegible]
[illegible] در [illegible] است

واقف

بعهد جا بجا ویرانه است
غم آبادی عجب خانه است

بیا یعنی که تا [illegible] باهم
[illegible] خانه است

بهشیاران سر محبت بود آدم
[illegible] دیوانه است

بزم مکیشان [illegible]
[illegible] مستانه است

مست شده قال ما واقف شده توفیق در بحر غم عشق دولت واقف خراب افتاده بهتر

حاجت پیرهن دریدن نیست شنا در مردم مردانه است ملک تعمیر او [illegible] خانه است

جان جانان

ابطلی از رنگ فرودم جاهم و دیدن با قیمت
عیبی از نام من راه رسیدن با قیمت

الک اگر گشته از گریه بیاسم نوید
نوبت فوق دل از دیده چکیدن با قیمت

زود از دست هجران چو وصل تمکین
کو امید که وصل و دیدن با قیمت

کر راه قوز زمین کر شدم یا کی قیمت
نوبت پای زمر کرده دویدن با قیمت

عیبی

می زد ول دل زمین جدا شده است
همه از دولت شما شده است

چه خطا کرده ام که ابرو
که زمین یا دکت جدا شده است

درغم دل چسان بگریم زار
کو جگر کو شد جدا شده است

نیست جای شگفتن ای گلشن
وای بر غنچه کرو شده است

واقف

زلف بگشت کو دل در شده است
اینجه پرسی دلت کجا شده است

هست شوخیه زلف بر رهی
دلی از سر او رها شده است

مکنم زار زاغ دیگری
کو بمن تازه آشنا شده است

کرد چشم ترحم پروانه
جامن وردی کجا شده است

میکند خنده با حوال تو صبح گری — دلمن بلبلانه می نالد — واقف از حال دل چه میپرسی
جان جانان الوکس آیینه دیدن با قیمت — شاید از گل فی جدا شده است — میشود به زور دیا شده است

۹۱ ج

۱

۹۳

رضوان

دوشم ز سنبل پریشان درشت
یار دلبر دویست بر جان درشت

دیده و دل منتظر تا در بین
گویا نشستیم بر جان درشت

در هجران ناله ام نشود
و ناله ام چه درمان درشت

ای ... که روز نشود
تا ببینم صبح که پایان درشت

در باغ بهشت گشوده ...
باد کوی کلید رضوان داشت

وقف

نفسم وقف دل ذوق دویدن باشت
یارم از کار شد و دشت رسیدن باشت

قائمم شده از عشق بجود درود
همچنان در رسن ذوق رسیدن باشت

عرق آلوده یار بر بالش گرد
بوس کرت دیدار چشیدن باشت

صنعت آلوده دل کرم ... بالو
شمع ... پروانه رسیدن باشت

وقف از رغبت بری شده نشستم
شده نزدیک که در ... علم

الهوس دامن دلدار کشیدن باشت
صبا ... فسانه شنیدن باشت

طالب

دیدم ... رخت رو بدیدن باشت
... ذوق چشیدن باشت

... گل خنده زنان ...
... جام دیدن باشت

بر زلف ...
... بازیدن باشت

که ام ... در ... وجود
... باز چکیدن باشت

خواهم رفت

ایک

هزاری دو دوستان مشتاق
تفریق میان جسم و جانست

فرمودن آنکه فعل رود پیش
از پیش برو و سخن روانست

دلبر دو انخط نگار من
گوئی خط روی و لب نشانست

ای مرغ بدام دل گرفتار
بازآی که وقت آشیانست

سعدی

این باد بهار بوستانست
یا بوی وصال دوستانست

مجلس همه شمع و شمع بیگذاریم
این گنج که در زمین نهانست

با قوت بازوان عشقست
سرپنجه صبر ناتوانست

آتش بنی قلم درافتاد
این جبر که برد و دخانست

سعدی

دلم از عشق تو پریشان داشت
تا دو دم غم تو پنهان داشت

غنچه دیدم از نسیم صبا
همچو من دست در گریبان داشت

بر که پنهان غم زاده عشق
هر کجا غنچه ای گریبان داشت

راز من از پرده برملا افتاد
چه توان کرد پنهان داشت

روزی بر دو روان سعدی نالیدن دردناک سعدی سعدیا ترک جان نباید گفت
کین عیش ز عیش جاودانست بر دعوی دوستان بیانست که بیکدل دو دوست نتوان داشت

در دم از روی لاله که به رنگ لب است
قطره ای بین که در دو بوی نیست

هر جا غمزه عاشق کش او موج زنست
کاکل دل که به کین غمزه دعا گوی نیست

کز خون دو جهان لده مرهی و عجب
عجب آنکه بس که باده ز کوی کیست

مخدوم
انجا ز لطف از پی بیان است
وین فعل قد شد از پی بیان است

مهر از بر نامه بر گرفتم
گفتی که سر گلاب و اژ نیست

یا قاصد آهوی فتن بود
کشتن نافه مشک در بیابان است

ابجد ز چه عبارت لطیف است
ابجد ز چه کفایت بیان است

معلوم شد این حدیث از این
کز منطق آن شکر دهان است

انجا ز بین تا به از آن است
کز قدرت ماه آسمان است

گوشم همه روز در انتظار است
با راه و نظر بر آستان است

در بابک مورنی بر آید
گویم که ورای لامکان است

با اینهمه دشمنی که کردی
باز آی که دوستی بجا نیست

این بوی عبیر مشتاقی
از ما جست یار مهربان است

واله
موی بش به برین شکر فشان است
لعلش بزبان گهر فشان است

سعدی
جانم همه شب بر آستان است
از دیده تر گهر فشان است

بیزاری

بیتوان از نکهتم دریافت سنبل بستن
ور دلم آرزوی زلف چلیپای کسیست

عالمی از بسکه مجنون شده نزدیک زنخ
آدم از دور شناسند که رسوای کسیست

سقا
بیش بیش هر دو جهان نیست تماشای کسیست
بیتو گفت از انجا که مگر جای کسیست

دلها انیم بیاد از نو چشم کسیست
بسته انیم پیش چو البته بپای کسیست

آب در بحر ثمری حالت دیگر دارد
چشم پر خون کسی ساغر صهبای کسیست

سقا
تو تنها چون بیو از نظر افتاده
سرمه چشم دلم خاک کف پای کسیست

جزوی
بند بند از غم سلسله موی کسیست
زخم هر دم ز کمانخانه ابروی کسیست

شب ز غم چون کنم من تنها مانده
همچنین بیکس که نه نشسته به پهلوی کسیست

دلمی دور از وی رفتست نه بنو میدارم
باز جوئید به انجا که در کوی کسیست

از دل و دیده و جان هر چه نبودم رازی نیست
یارب این ترک جفاپیشه هم پهلوی کسیست

همه بیدار است ز کوه حسنش
اخر این جزوی بیچاره دعاگوی کسیست

عرفی
سوی کعبه چه روم کعبه من کوی کسیست
رو بقبله چه کنم قبله من روی کسیست

آشنای فلک ابدیت و بنوبت باشد | از کجا آمدی ای باد که دیوانه شدم | هیچ دانی که چرا میل صنوبر دارم
عیش امروز کسی عشرت فردای کسیست | بو نگل نیست کاین رایحه موی کسیست | راست گویم که بشبهه قد دلجوی کسیست

۸۹ صفحه

عجب مبین بی هنری نیست در اقلیم حضور
خوشی و یار یکه در و عجب و هنر هر دو یکیست

بی دهان تو دم غنچه صفت پرتو نیست
دل پر خون من و غنچه ز هم هر دو یکیست

عرفی

سلک دندان تو عقد گهر هر دو یکیست
دهن تنگ تو و تنگ شکر هر دو یکیست

عجب عجب که کنون نخوتی ز صحبت یاد
چراغ انجمن بزم رسم آشنایی نیست

یکان یکان بتو گویم بیان حالت عشق
شنو شنو که سخنها من هوایی نیست

چشم مخمور تو از نرگس شهلا خوشتر
زانکه در دیده ارباب نظر هر دو یکیست

نیست با لعل تو هم رنگ عقیق یمنی
عقد دندان تو و سلک گهر هر دو یکیست

عزتی

زلف عنبرینک تو و سنبل تر هر دو یکیست
دهن تنگ تو و تنگ شکر هر دو یکیست

۹۱

عرق زنخت که دو عقیق دل بو چشمه نیست
اگر آتش سوزان و جگر هر دو یکیست

الهی خاک ره تو سرمه اهل نظر است
سرمه و خاک ره تو بنظر هر دو یکیست

رگ گل آینه دار رخ زیبای کسی
چشم نرگس بچمن محو تماشای کسی است

نازکی بدنی نیست اینکه در سینه هر کشته تمنای کسی است

دلم فرو شده از دیده ای بخط چاکیده
چشم یک حلقه زنجیر غلط تماشای کسی

عالی

هر کجا یکدم بشورش سودای کسی است

عجز فی دم من از نقش دهن باز دگر
که درین شهر کنون عیب هنر هر دو یکیست

هر که در دل از روز ازل دید و یکیست
که رخ خوب تو و شمس و قمر هر دو یکیست

431

بریز جرعه که مطلب بغیر جام ای نیست
بگیر باده که ما را نظام پارسایی نیست

دلم ببردی و از مهر جدا کنی ز تنم
بجان تو که دلم را ز تو جدایی نیست

حزنی

بیا بیا که مرا فرقت جدایی نیست
بما مکن که دلم را ز غم جدایی نیست

چگونه صبر نمایی که دل سنگ
که بر در تو چو کارش به از گدایی نیست

محروم بجفای رقیب از آن سر کو
که کلب کوی ترا رسم بیوفایی نیست

چو مرغ نیم بسملم از خویش دور اندازی
کنون رها مکنم کز توام رهایی نیست

ز خویش رانده مرا زلف یار بیگانه
هنوز سلسله جنبان و آشنایی نیست

میلی

چنین که با تو مرا تاب آشنایی نیست
بحیرتم که چرا طاقت جدایی نیست

باضطراب گشادم آن قدر که قفس
شکسته است مرا فرصت رهایی نیست

ز درد فقر و لا بخبری اگر داری
مخواه مرگ که خواهش بجز گدایی نیست

بگو بگو که جفا پیشگی چرا با من
مکن مکن که جفا طرز دلربایی نیست

در آ در آ که ترا جا دهم بگوشه چشم
مرو مرو که مرا تاب بیوفایی نیست

وحدی

چه شیشه شیشه که ترا رسم آشنایی نیست
بیا بیا که مرا طاقت جدایی نیست

ز بی طمعی دست شسته ام دو سه روز
و گرنه تیغ تو میلی ز پارسایی نیست

خوشیم وعده او با وجود آنکه همین
وفا و وعده همین غیر بیوفایی نیست

۸۱

صائب

چمن برفلک را چمن آرایی هست
زیر این زنگ نهان آینه سیمایی هست

از تماشای اندیشه نتوان بردن راه
که درین پرده دل دیده خود آرایی هست

این نه ابرست از رفتن سیلاب بگوش
که درین فلک نه بینی که دریایی هست

دامن صحبت نگارا نتوان دادن ز پاکی
ورنه چون خار مرا پنجه گیرایی هست

میتوان فهمید چینی کلی از نشتر فار
که ز مهر انجم اشک دیده بینایی هست

۹

راه در انجمن عشق نه دارد صائب
هر کرا در دل مجروح تمنایی هست

صوفی

دل کوه است که در پرده دل آرایی هست
هستی قطره دلیلست که دریایی هست

شمع سان سوختن عالم ز سر زلف بتی ست
ورنه هر کس بخود سر سودایی هست

نام پروانه مبر در صف عشاق پرست
دین و دل باخته در عشق خود آرایی هست

ایمن آباد هر کوی بتان ای صوفی
کوچه عشق جنون مشرب صحرایی هست

ق

مروکه بی تو ز بند غم رهایی نیست
بیا که مرا طاقت جدایی نیست

ز داغ شمع جمال تو تیره گشت مرا
درون دیده دل بی تو روشنایی نیست

چنان ز شوق تو کم گشتم ز رفیق بیگانه
که غیر عشق توام با کسی شناسایی نیست

چو وا روم سوی محراب ای هلال ابرو
که در حرم هوس عشق دلربایی نیست

از ان چو ذره بشوم در هوای مهر تو محو
که فکر درد تاب خود نمایی نیست

جلد دوم

33

حال دل پیش کسی شرح نمودن عجب است
کو دلم بسته زلف است چه رسوایی است

از دماغ دو جهان بوی جنون میآید
در زمانه تو سری نیست که سودایی است

از دست میکدم شکر لطف او همراه
نوبتم از خانه برون آمد که تماشایی است

در سر ما نه هوایی و نه تمنایی هست
مبتلا تو چه داری که دنیایی هست

واله

هر کرا چون تو بخلوت چمن آرایی هست
یاد نارد که برون باغی و صحرایی هست

سالم از مهر بتان هیچکسی محرم نیست
شاخ ایجاد بیابان گل رعنایی است

جنس یاری بده و نقد یاری بستان
تا ببینم که مارا به تو سودایی هست

پرده صورتی چشم عجب نوشته است
ور نه در پرده دل پر تماشایی است

تو ام گرشتم به قدرت چکنم
همچو دل پهلوی من و سر تو فزایی است

سالم

نه همین در سرم از زلف تو سودایی هست
که بهر گوشه سر سلسله در پایی هست

گلشن حسن برا از رخت نهال قدرت
[illegible] زنو لاغای است

ز تماشای رخت روضه رضوان حیرتست
حور و غلمان ز رخت شوق تماشایی هست

پیر دل گیر اگرت دیده بینا داری
که درین کوچه پنهان وسعت صحرایی است

سوخت پروانه شب لذت صحبت او در بزم
شمع هم صحبت او نیست که رسوایی هست

یقین

با سر زلف تو مارا هم سودایی هست
وصل هر چند محالست تمنایی هست

عشقی

بحکم کرد نه هم تربیان عاشقی
بجز زنجیر جنون سلسله جنبانی نیست

اختر کودنی بلبلی همچو دورکشی نوبتی
در بغلی بلبلی مرا نامه نوافانی نیست

از زبان مژه با غمزه سخن کرد بود
چه دارد فهم که چشم سخندانی نیست

نظر عاشق تو بیند روی گل نیست
در دل چمن ما نیز گلستانی نیست

در دو عالم چو عشقی چاک گریبان خندانی نیست
داغ در راه زیارت رفتنی نیست

کرم

کو هوای ره تجرید ز سر بیرون کن
هر که در پای نشکست خار تنهایی نیست

محو حیرانی تصویر از آن گشته دلم
در جهان بود نزاکت که تماشایی نیست

سنبل و گل بود آشفته و حیران کسی
سرو آزاد اسیری قد رعنایی نیست

هر که در زیر زمین رفت دگر بازنگشت
ظاهرا در پس این پرده تماشایی نیست

پرتو افکن به دل غنچه دل آرایی نیست
چشم پوشیده او محو تماشایی نیست

شفائی

دل قوی دار به خود زخم که شفای حکیم
بر سر کوی کسی ملکی و دارای هست

هر دعا را ز ابرو ابیقدر آمد زناه
که به اندیشه شیخ که زدایی هست

در چمن بیدل ننگ خوبی
نه ز گلشن بهشت شورش تماشایی هست

در حرم رفت بر جان بکنی در
که قد سرو رخ خوب بمجلس بی هست

بگذر ابدال که در رو بمجلس آرایی هست
کوشش کن کوشش در میکده تماشایی هست

مرد کرا

۱۸۹

الهی

نه زورد تو و دوست الهی در باغ
غنچه را هم ز محبت زیر لب آوازی هست

بر رفت ناشنی که باغ چمن بیهده نیست
با غبان داند و بلبل که در آن رازی هست

آتش بال و پرم دود برآرد ز قفس
که بود آنکه مرا از حسرت پروازی هست

چمنی دیده هوای خوشی و پروازی کرد
بلکه بیچاره چه داند که شهبازی هست

عشق تا هست مرا طالع ناسازی هست
خانه کر بود خانه براندازی هست

وزین

نی زاد و زنیم زهرنم بیحجت وزین
میتوان یافت درین پرده سخن سازی هست

در و دیوار جهان گوش بر آواز دل اند
بکجا پرده ازین راز که غمازی هست

گرچه بالبره خوابیده ز انداز مرم
سر ما در قدم سرو سرافرازی هست

گاه چشم برود گاه برو بازوم
هم اعضای مرا چو تو پروازی هست

دربی دلبسته کان جلوه طنازی هست
با هوایی زد کان خانه براندازی هست

حیا

تو آنکه دو رو هست نگه در دیده
چون حیا پرده در حسن تو پنهانی هست

غایت لطف بود از دهنش شکوه نشود
بشنو ایدل برضا عین سخندانی هست

نور جان در نگه دیده کرده در پرده تن
در پس ابر نهان مهر درخشانی هست

بند در خانه ز زنجیر هوای مجنون
قدم از خویش برون نه که بیابانی هست

بر در شهر گدا نوبت سلطانی هست
در جهان بدن مور سلیمانی هست

جلیل

غمز من در پس این پرده سخن سازی هست / راز در دل نتوان داشت که غمازی هست

بلبلان گل بگلستان بشبستان آرید / که درین کنج قفس زمزمه پردازی هست

تو بپرواز که این نقطه بخود چکنم / گوش تیز که نزدیکیم دارد که آوازی هست

دیدنا آنکه مرا رفت ضیاء نور ز چشم / نتوان بود در آنخانه که غمازی هست

ما بهمای زمین‌ای بلبل حسرت بشنو / در مصیبت اثرم ناله خوش آوازی هست

واقف

همچو دل در غم عشقت من انبازی هست / نغمه در در و دیوارم که هم آوازی هست

آتش از شعله فرو ریخته صد چاک مرا / که درین کهنه قفس مرغ نوا آوازی هست

شب از ناله ام هست چو بلبل خوشنود / در پس پرده مگر گوش بر آوازی هست

بیغرض

خبری خواهم از آن کوی که اعزازی هست / ز برون عرض نیازی و درون نازی هست

عشقبازیم بمجنون چه برای آمد خبر / کرد نازیم که با دست بخود نازی هست

مژده پروازی دل تحت طلوعم دارد / ای درین تنگ پر بسته قفس سازی هست

هر که غمازی من هست چو مرغ چمن / سحر ممکن که مرا رخصت پروازی هست

دی نظری زینه است که از وفد رود / صبح اورا بود انجام که آغازی هست

حال مسکین عجب ما و نظاره را دیدنی است
در کمند ماهروی خوش لقا افتاده است

دست من دامان وی روز جزا افتد بکار
گرچه چشمان بلاکش در گناه افتاده است

دشمن جانها ست چشمش کز نگاه تند او
صد هزاران جان مسکینان براه افتاده است

چشم آن آرام که حال دل بگوئی او رسید
قاصدی از نامه‌ام دل گرم براه افتاده است

تا نگاهم بر رخ آن رشک ماه افتاده است
از نهانخانه دل جانان نگاه افتاده است

مسکین

نیست کس واقف ز تنها بلکه خونابست دل
تا که عکسی در دلش از مهر و ماه افتاده است

با هم و رشک در پای وی افتم حیرت دیدنم
که بگوئید چرا این بیگنه افتاده است

طعمه دل بین که لبش آخر سخن دارد ولی
غافل از مار دو زلفش تا سیاه افتاده است

عمر دو روزی بگشت بود از حسرت عزیز
دل چرا بیجا بفکر سال و ماه افتاده است

تا بهار جلوه آن آهو نگاه افتاده است
چشم نرگس را که هی بینم براه افتاده است

واقف

دست مجنون سنگ لای کرده از عصیان من
هر کجا پا می‌نهم کوه گناه افتاده است

دل درین نومیدیم بگرد کوی دوست
بخت بد دیدم نمیدانم بکجا افتاده است

بیکس و بی درد ما چیز از کرده چیست
دلبر بی مهر و درد بی دوا افتاده است

کار هر کوه نگاهی نیست دیدن روی عشق
عشق گل را بر سر از سر کلاه افتاده است

سر به پا دیده بر چشمتو راه افتاده است
کار نقش از حسرت آن روز سیاه افتاده است

واله

۸۵ صفحه

صائب

این نفس پیچ بپیچ نی دیگر جای بست
بار هستی ز خود انداخته می باید رفت

پیش رو قدم پیران که جوانان در زنند
مرد درین راه قدم ساخته می باید رفت

مکر فهم که خار از پیم عالم ریدی
دست از همه را باخته می باید رفت

راه باریک عدم راه گران بازی است
مرهم همه انداخته می باید رفت

چون باقلیم عدم تا جهت بیناید رفت
بار این رنگ به هم خفته می باید رفت

واحد

واحد ملک عدم باش که در راه جلال
بار هستی ز خود انداخته می باید رفت

با همچو گل خنده زنان بر سر این دار فنا
از چمن رنگ بو گل باخته می باید رفت

دو کوه اند که کشش خلق تو دشمن و دوست
با دو یک جهان ساخته می باید رفت

تیغ آب شد اول دل صیقل زده است
رنگ این آینه پرداخته می باید رفت

دل ویران شده را ساخته می باید رفت
خوش شد این آینه پرداخته می باید رفت

۸۷

محبا

برنخیزد بجز این جو باغبار از خاک بلند
یک آب روی روان تا به راه افتاده است

راه خود بر گرد به یک عشق همه است
از غلط در راه وی شد به راه افتاده است

می توان بخشید مرهم را بجز ناخن دلش
کی هم در شرح محبت بر گناه افتاده است

پشت کی بود بنقش نگین پاره پاره
زنجیر که از بخت سیاه افتاده است

کینه ام را تا بجوی باغ راه افتاده است
باغبان پیوارد آتش در گیاه افتاده است

ناظم

رفته صد قافله زین باغ تو غافل سالم
پی کوچ زدن ساخته بباید رفت

اینهمه کشمکش از از دو سه روز نفس است
کار انجمن دو روزه ساخته بباید رفت

گر چو خورشید برای تو فلک آویزد
فلک دنیا بر انداخته بباید رفت

گرد بادی پی گردآوری دنیا چه کنی
آنچه اندوخته انداخته بباید رفت

سالم
آخر این رنگ هوس باخته بباید رفت
چو شرر راه فنا تاخته بباید رفت

آه کز کشمکش شب نکند دست چو شمع
این عصا از کف انداخته بباید رفت

روشنم گشت ز یاران که ازین بحر چو ابر
آنچه بر دوشی انداخته بباید رفت

میسپارند بخاک کف سر اول پیچ
تر درین راه قدم ساخته بباید رفت

مملکت را نبود چاره ازین تا ازین
بخدا کار خود انداخته بباید رفت

ساطع
همه چو گرد در هوا افراخته بباید رفت
نی این آب چو خود ساخته بباید رفت

عالی از همت مردان خدا همت جو
که مس قلب عالم بزر ساخته بباید رفت

همه صد سال شده رفتن بر عالم قرب است
سالها بقدر بزرگ سوز ساخته بباید رفت

عجب از خواب که بر طرف چمن کردیم
نخل هستیت که بی ساخته بباید رفت

از رو نکند بیخ علم بر کسی دانست
نقدها را همه پرداخته بباید رفت

عالی
نرم سان پای زبر ساخته بباید رفت
از نخش بان بکرا خته بباید رفت

کی چو خط بر نقش فی جهان مرغ دلم
که بیار در جهان یاد که گلزاری هست

ثانی

چون ننالم که درین سینه دل زاری هست
راحتی نیست در آنخانه که بیماری هست

ای مسیحا اثری با نفست هست بیا
امتحان کن که تو ایمان دل بیماری هست

لب تو آنی بسوار قند بدین نار فشم
که درین پرده نهان مژده دیداری هست

صد جهان جان بنگاهت دهم ای یوسف عهد
تا بدانند عزیزان که خریداری هست

صائب

می و مست در آن بزم که هشیاری هست
خواب نیست در آنخانه که بیماری هست

چشمت از سرمه کشی تیز نگاهی آموخت
پنجه شانه بر کوی تو صد باری هست

نه همین من بسر زلف تو افتادم و بس
که بهر حلقه زلف تو گرفتاری هست

تار گیسوی جان بگذارد ز من دست اجل
بت پرستان نشناسند که زناری هست

حرفی از دلی کشت رسوای جهان او بناز
گفته این دیوانه رسوا نمیدانم که کیست

گفته ام معشوق تو محو تماشای است اکنون برم
با تحث این فتنه و غوغا نمیدانم که کیست

کعبه را یکه در سر نیز اند مدام هم
وان گل اندام سیم بالا نمیدانم که کیست

نازنینی بحث عزم پروا و رواج نکند
وه که امشب محو ز بی پروا نمیدانم که کیست

جا گرفته در دلمن فتنه انگیزی دلی
انکه دارد در دلمن جا نمیدانم که کیست

عشقی

عندلیب از گل و قمری ز صنوبر نالند
در دور عشق هر کس غم دلداری هست

عشق پنهان کشتنی نیست اثرها دارد
سینه پر سوز فغان دیده خونباری هست

دل در آن زلف اسیر است بزاری جزری
تو درین دام ندیدی که گرفتاری هست

دل جرات زده اقبال بکمند دارد
دیده در پرده چون آینه رخساری هست

مصر محبت ز هر گوشه خریداری هست
یوسفی جلوه کنان بر سر بازاری هست

مسیح

نوحی بار از درد دیوار و میان به
ونیم بار بجگر [illegible] دیواری هست

دم ز تیغ است دلم را تو بازاری هست
کو بروی جان نیستم لذت دیداری هست

نیست در سر سر [illegible] عشق بسم عشقی
ورنه در برد دلم سبحه و زناری هست

دست تیغ از تو ز نشتر [illegible] یکدو دمی
نیست در کار فغان فن بجز الکاری هست

یاد زلفت از دل پر آه من زدود
که بهجران بر کنج کج ماری هست

۸۲ جلد

آمدی در سینه ام بوسه بده از دهان فرزند
بهر تسخیر دلم زلف دوتا میزیبدت

از تغافل ابروت کردم نگاه جلوه
کبر و ادای خوشنما گاهی بالا میزیبدت

گیسوان بستن صبا رهای و دست نازکت
رنگ لعل نابیم دائم کجا میزیبدت

تا به تسخیر دلم ای ظالم بیداد کر
حلقه‌های گیسوی بس خوشنما میزیبدت

* راسخ

برتن چو سیم نسیم اطلس گلگون قبا میزیبدت
ای برمهم فدا جان خاکپا میزیبدت

۲۵

از پریشانی عالم کسی نمیدارد خبر
ذوق سرگردانیم ویرانه میداند که چیست

در سر سودای زلفش دین و دل در باختم
بوی آن گیسوی مشکین شانه میداند که چیست

پا بمال فقر کردیدن عجب دارد اثر
سر بزیر رفتن بردن دانه میداند که چیست

* شانی

لذت پرسوختن پروانه میداند که چیست
پای در صحرا زدن دیوانه میداند که چیست

در غریب افتاده بیچاره ای بی کس را
گاه جور و ظلم گه لطف و عطا میزیبدت

طرفه شوخی آتش جانی من دیوانه ام
طرفه ترکان آتش جان را نمیدانم که کیست

صرفی

دل ربود از من پری اما نمیدانم که کیست
دلبر محبوب را من شیدا نمیدانم که کیست

خوش دل چون بود شانی بی نصیحت گوی ولی
قدر این در دانه را فرزانه میداند که چیست

نیست لایعقل شود هر که جام عشق نوشد
نشهٔ این باده را پیمانه میداند که چیست

نیست بهر دیگر باشد محرم اسرار من
این دل مجروح را جانانه میداند که چیست

جاکرد

حافظ

زلف آشفته و خوی کرده و خندان لب و مست
پیرهن چاک و غزلخوان و صراحی در دست

نرگسش عربده جوی و لبش افسوس کنان
نیم شب دوش به بالین من آمد بنشست

سر فرا گوش من آورد و به آواز حزین
گفت ای عاشق دیرینه من خوابت هست

عاشقی را که چنین باده شبگیر دهند
کافر عشق بود گر نشود باده پرست

برو ای زاهد و بر دردکشان خرده مگیر
که ندادند جز این تحفه به ما روز الست

آنچه او ریخت به پیمانه ما نوشیدیم
اگر از خمر بهشت است وگر باده مست

خنده جام می و زلف گره گیر نگار
ای بسا توبه که چون توبه حافظ بشکست

لاف زن مشک ختن با بوی تو چون ...
سحر خواهد ... جلوه ... بود دوست

مرغ ... نامه ... نغمه شوق ...
تا ... چشم ... سوی دوست

لاله سوری شده از عارض گلگون روی
نافه تاتار وان از حلقه گیسوی دوست

گر نسیم صبح ... آرد ...
روز ... زلف ... ابروی دوست

ورنه شوق ... خاک عشق ...
باد ... خاک من از کوی دوست

ناسخ

مغز ... قلم مرحبا ... بیرون است
... جا نقد ... بیرون است هم مغز ... بیرون است

... تا ... رود ...
... شمیم گل قبای ... بیرون است

... پیچ و خمی از ... زنبور ... جام بود
چهره ساز ... رنگین ... بیرون است

... این غلط ... بازی ... بیرون است

۸۲

زنار در میان و همی توبه نداشت
این صنعت بقصد دل و دین شکست و بست

پیمان زهد و توبه پیمان شیخ شهر
در فصل گل به باده رنگین شکست و بست

آن زود پیش جام در چمن
گلدسته ز سنبل و نسرین شکست و بست

طومار دل که بود همه نسخه دعا
آن زلف با سیمین شکست و بست

با ما شکست عهد با غیار بست دل
و آخر نگه کشت مرا این شکسته نیست

گر بچشم زده در پیش چو کشته ز در دریغ
طاقت من طاق کرد طاق دو ابروی دوست

نیست عجبی مرا سوی از آن چو کنم
حلقه زنجیر من هست زگیسوی دوست

رونق و هم یم نیست بجز اینکه نیست
رونق من سوی دو دیده من کوی دوست

فتوحی

گلشن عدن منست در همه دم کوی دوست
طوبی گلشن قامت دلجوی دوست

سقا بی شکسته در آرزوی لب دو
زاهد بان دو وداه پر چین شکست و بست

شربت عشاق چیست زهر ز دست نگار
مرهم عشاق چیست زخم بازوی دوست

روز قیامت شود هم به لب آن فرشته
خلق بجنت روند من بروم سوی دوست

ولوله در شهر چیست از رگ گل الغفیر(?)
غلغله در عاشقان از خم ابروی دوست

سعدی

آب حیات منست خاکدر کوی دوست
در دو جهان فرقی نیست ما و سر کوی دوست

جنت و حور و جهان گر بتو ارزد روا
عیش فتوحی همین هست همین کوی دوست

۶۶۵

در شوق

نازم که بخون لب ساقی چو باده مرکب
حنای مجلس شهیدان شکست و ریخت

در روز اجتهاد چو چشم زبان علیم
صفحهای کامل اثر ک بجولان شکست و ریخت

لامع

خوی از جبین و زلف پریشان شکست و ریخت
از آب تاب شبنم و ریحان شکست و ریخت

زاهد ز شوق باده چو رندان میکده
تسبیح توبه را بر بهاران شکست و ریخت

تیغش بروز برزوی ناپید کرد کار
هم خون خصم و هم صف شیران شکست و ریخت

دستش چو فتانه نوای تیغ کرم
قدر بحار و آب نیسان شکست و ریخت

زاغ کمان بروز دغا پیچ تاب داد
بال و پر عدو به بیابان شکست و ریخت

لامع برار که معشوق هم چشم
انواع خصم و زهرهٔ شیران شکست و ریخت

واحسرتا که ساغر عیش ارمغان
یک جام تا بعد غم شکست و ریخت

محراب تاب سجده آن زاهدان
از رنگ آن دو ابروی پر خم شکست و ریخت

بلبل — سقا

تنها همین نه داغ ز لعلش لاله را — آنانکه رنگ غم بمی هم شکست و ریخت — طرف کلاه کاکل مشکین شکست و ریخت
هم آب رنگ لعل فشان شکست و ریخت — دلهای عیش برزده ماتم شکست و ریخت — صد فتنه سر زده بجهان زین شکست و ریخت

ویرانه که بود بکوی غمش مرا
آغوش سیل دیده پرم شکست و ریخته

دل بر کشیده آه و دادم چو برق و باد
نقدی چو جان بزلف تو درهم شکست و ریخت

سقا

دارم شکست خورده ز بخت بر زمین
کس را چو من بیاد و بجام شکسته و ریخت

افتاده جام می ز کفم هم شکست و ریخت
زانگونه ساغری که کسم شکست و ریخت

جلاد شد دل سعدی و اهل دل دارد
بهای چهره نشاید بجوی آموخت

از کشت چشم کار ز ره بر هوس نازنین
شاخ گل و کلاه دهقان شکست و ریخت

سنگ جفای دلبر دیر تغافلش
جام حیات خو نشهید ای شکست و ریخت

محراب تا بسجده آن ماه تو هم شکست
گر زرنگ آن دو ابروی هم شکسته و ریخت

جامع

و جز آنکه ساغر عیشم شکست و ریخت
از رنگ عادتا لعل تم شکست و ریخت

غافلم بین که شیشه ناموس دارم
از شوق جام و باده یکدم شکست و ریخت

۲۳

از رنگ ادای رقص تو بغنچه نام وی
از زهره پر دل کیوان شکست و ریخت

از کوزه آن بت چینی زکاتش چشم
باز ار دین و رونق ایمان شکست و ریخت

هم اعتبار شکوه هم آبروی قند
از یک تبسم آن لب خندان شکست و ریخت

مخلص

صبحی چه باده جام جانان شکست و ریخت
رنگ بهار و خون هزاران شکست و ریخت

جامع سر تنگ باده و تیغ بود
جام او می ز دست بیغمان شکست و ریخت

نازم نکو

کمر بخدمت نیمی که صد چو من بربست
ازان کلاه اسکندری عنبری آموخت

چنین که روی تو بازار ماه و خور زده
چنین که ره بدو مشتری آموخت

غلام کیست که دل میبرد بخوبی ...
بمکتبش مگر ... پری آموخت

هزار عالم و عابد بخوبی عشق ...
که میتوان شدن راه قلندری آموخت

مرا ب... آموخت روزگار ...
که چشم مست تو دیدم که ساحری آموخت

اگر دو زلف تو آموخت ... ازو دلبر
وجود من ز نبات تو ... آموخت

بلای شوق تو بنیاد زهد و تقوی ...
چنان بکند که صوفی قلندری آموخت

من آدمی بچنین شکل و قد و روی ...
ندیده ام مگر این شیوه از پری آموخت

سعدی

نداند آنکه چه جادو بسحر کاری آموخت
ز زیب جلوه شوخی و دلبری آموخت

معلم ... ...
مگر ... دلبری ... آموخت

مرا بجور تو از ادب ...
که چشم مست تو دیدم که ساحری آموخت

دلم ... رفت ... دو وطن
... ... آموخت

همه قبیله من عالمان دین بودند
مرا معلم عشق تو شاعری آموخت

چنان بگریم ازین پس که مرد بتواند
در آب دیده سعدی شناوری آموخت

مجو ز خلق فرو برده پنجه اینجه حنا
نداندش که بقتل که ساحری آموخت

بختم تحفه بود کس از خواب بامداد / برخاستم بطلعت فرخنده فال دوست

گرد دو بیت جان و دل بلند استاده است / یاران بیرون کمند بکش احتمال دوست

از دل برون شو ای غم دنیا و آخرت / یا خانه جای رخت بود یا مجال دوست

خواهم که بیخ صحبت اغیار برکنم / در باغ دل رها نکنم جز نهال دوست

هوشم نماند و عقل برفت و سخن بسر / مقبل کسی که محو شود در کمال دوست

سعدی حجاب نیست تو آینه صاف دار / زنگار خوردگی ننماید جمال دوست

سعدی

گفتم اگر بخواب ببینم جمال دوست / اینک علی الصباح نظر در جمال دوست

دشمن بگفت بیهده سعدی که مبتلاست / نادیده هیچکس برکنم اینک وصال دوست

ما را دیگر برو بلند التفات نیست / از دوستی که هست با عهد الدوست

زان بیجودم که عاشق صادق نباشد کس / روای نفس خویش کند اشتغال دوست

انجواب کرد دیده سعدی دیگر مرد / یا دیده جای خواب بود یا خیال دوست

سعدی

معلمت همه شوخی و دلبری آموخت / جفا و ناز و عتاب و ستمگری آموخت

نثر لطیف داده در رفت بدانم زنجود مردم هلال عید ندیدند پیش ما / نفخه از لب ضحاک و چشم فتانت

کان دو بیت بود در نظم با خیال دوست / عید است اینک ابروی همچون هلال دوست / که کید سحر الضحاک و سامری آموخت

چشم پرنم شد ز محبت بسی گوهر بار
شبنم و اشک سحاب و گهر ابر بهار [illegible]

صد تن افتاده بهر تا جوران گردیده دو
خاک آن رهگذر [illegible]

شیدا

زلف مشکین چو نمیدمی برخ تابان شکست
صد هزاران [illegible] مرا در دل شکست

چون لب لعلش تبسم کرد بهر نگاه
با هزاران آرزو هم در دلم افغان شکست

ای زلف [illegible] پر خون
وی زلف تو [illegible] مست سرو در بوستان شکست

ابرو تن من سر موی [illegible] نگاه لاله گون
کز نگاه چشم تو صد خنجر زنم پیکان شکست

از همه خوبان زدی از آنکه حسن روی تو
قیمت بازار حسن یوسف کنعان شکست

تا کشتم مست از لعل لب میگون تو
[illegible] شکست

شایق

در محبت [illegible] محبت کس نیست
[illegible] زین سبب بیچاره مجنون [illegible] صحرا گرفت

از دین مقصود [illegible] شیخ و زنار [illegible]
هر که در [illegible] ز دنیا [illegible] عنقا گرفت

در محبت مهر بر کسی [illegible] دل آرا گرفت
شمع [illegible] محمد جا گرفت

طره زلفش طریق [illegible] از نو رفت
[illegible] تنها گرفت

سعدی

لعل میگونش ز خنده در دلم [illegible] شکست — تا خیال لعل آتش فام در دل جا گرفت — صبحی مبارک است نظر بر جمال دوست
چشم خونریزش ز غمزه تیر در جان شکست — آتشم چون شمع میدانم که سر تا پا گرفت — بر خور [illegible] از در دوست امید وصال دوست

۶۹ جلد

۲۱

چگونه شاد شود اندرون غمگینم
باختیار که از اختیار بیرون است

ز دور باده بجان راحتی رسان ساقی
که رنج خاطرم از جور دور گردون است

دلم بجو که قدت همچو سرو دلجو است
سخن بگو که کلامت لطیف و موزون است

حکایت لب شیرین کلام فرهاد است
شکنج طره لیلی مقام مجنون است

ز مشرق سر کوی آفتاب طلعت تو
اگر طلوع کند طالعم همایون است

ز بیخودی طلب یار میکند حافظ
چو مفلسی که طلبکار گنج قارون است

ازان زمان که ز چشمم برفت یار عزیز
کنار دامن من همچو رود جیحون است

عرفی

چون سپیده دمم از زلف شب است چه عجب
زلف او شاه شب و روز دمم اگر برم یکیست

مهر و ناهید بو ... ره تو افتاده
خشت ایوان ره شمس و قمر برم یکیست

باغ بی جلوه بست نخ نخ نوای تازه بهار
سبزه خط تو و سنبل تر برم یکیست

تا بلعلم دگر است لب شربت
زهر در کام من و شهد و شکر برم یکیست

باده بکش و خو بجا هر یکیست
گر بیاد رخ رز می و زهر برم یکیست

صحم

منم که در دو جهان از هیچ بیدلی کم نیست
توی که ناز ترا غم ز هر چه هم ازو نیست

هلالی

بهر که قصهٔ خود گفته‌ام دلش خوش نیست
تو هم بپرس ز من تا بگویمت چون نیست

بحق طعنهٔ جانی آن که عاشق را
عنان دل ز کف اختیار بیرون نیست

ز بخت خود نه تظلم نه شکوه ز دیده بی
رود بتاب نمی چون ز بخت افزون نیست

مرا که حال دگرگون شد از کشاکش هجر
عجب مدار اگر بخت من دگرگون است

فغانی

سخن بگو که کلامت لطیف و شیرین است
دلم بجو که قدت هیچ سرو موزون نیست

ز اشک لاله رخ و لعل میگون است
چه باک اگر دلی در غم تو پر خون نیست

هلالی از دهن و قامتش حکایت کن
که این حکایت ادراک طبع موزون نیست

کنون که با توام ابلاغی و دشمن مرا
جز این که لیلی بکام مجنون نیست

طبیب کو بعلاج مریض عشق مکوش
که کار او دگر و حال او دگرگونست

حافظ

بیاد لعل تو و چشم مست میگونت
ز جام غم می لعلی که میخورم خونست

ز گریه مردم چشمم نشسته در خونست
ببین که در طلبت حال مردمان چونست

گدای کوی حبیب فغانی را
فزون ز مملکت جم وجود بیت افزون نیست

چو دور از فلک آفتاب جلوه کند
که ترک مهوش من سوار گلگونست

ز دیدن پری و حوری کی شود خوشدل
کسی که از غم نادیدن تو محزونست

۸۰

اهل دل از آن پری در بیکفر دیوانه رفت
عقل را چون آن زلف شکسته بابل کرده رفت

سوی مسجد در کلیسا رفت و کامل بیکسان شاد
زاهد از زاهدی زنار بابل کرده رفت

آرزوی گلشن من دارد آن نامهربان
آه و آه از آرزوی خویش حاصل کرده رفت

رفت از عالم رباعی از وداع مهر دو
شکر از جهان مقصود حاصل کرده رفت

کمال

گفتم سوالی میکنم گفتا جوابی گوی منست
گفتم دو عالم را بها گفتم که بی‌موی منست

گفتم که پری جوید دام گفتا ز رنگان جویم
گفتم که جان دلبری گفتا که بازوی منست

گفتم که من بیمرم بیا گفتا که از زودن ترس
گفتم که عاشق بیکسی گفتا که ابروی منست

گفتم نوای بلبلان گفتا ز شوق گل بود
گفتم جمال فارسی گفتا ز ماکوی منست

ثنائی

گفتم که ماهی دیده ام گفتا که مه‌رویی منست
قاصد بجز آن بت عیار چه میگفت
منبود عاشق لیلی بغیر یک مجنون

گفتم که ماه نو ببین گفتا که ابروی منست
زبان زبان تو بگو یار چه میگفت
ترا بهر سر موی هزار مجنونست

گفتی سخنی در چشم درد دلم
او در دو بگفت

پیغام تو از ...
برادر یا بار بگو یار چه

بجز کار نیست زیادم
اکنون شده ام باز جز ... چه میگفت

شاید باد به بخش کاین قاصد ...
زین بیش بگو ... بسیار چه میگفت

جامی

یا که دل از غمت خسته دیده رخ
بین ز دیده پر خون که حال دل چه

453

[illegible]

چون صبا بر روی پامالیده آمد در چمن
سنبل و گل را بسینه زن برفاقی غلطان کرده رفت

اذر

در شب آمد آن پری غارتگر جان کرده رفت
دیده امید را کز بهر ایان تا سینه بریان کرده رفت

در دوم او چو جهانی جان بر بست و داد
هم جهانی را بدشت اینهم پریشان کرده رفت

فتحی

ای فتی و دلبری و قاتلی از تیغ تو
باز گو آخر که چندین ظلم تو را که کرده رفت

من بجا و دوام اورم تا بود عجز از من
او ستم وا کرده جور او در ستم جا کرده رفت

صرفی

صبح جیبی آمده فتنه در جهان کرده رفت
عالمی را چون ز ژولیده شیدا کرده رفت

هوش کن تا میتوانی آورد از پیش او
شاخ گلبرگ کلی چون خار پیچان کرده رفت

پیرهن چون گل دریدم فلک بالیدم به
دست او بیش زدم آه و چهره ویران کرده رفت

اصباح تیغ باجی پیش وقتم او
یک نگاه پیش وقتم کار خانم کرده رفت

ربائی

آن پری رخ ز آمد جای در دل کرده رفت
تیغ جام زاهد تیغ غمزه بسمل کرده رفت

زاهد بیش بود صوفی دلبر آمده او
وقت رقص ز جهان روی دست شاد او کرده رفت

بیدلان زخمی ز تیغ او تمنا و شسته
آمده قتل همه اهل تمنا کرده رفت

صادق

که پیچیا پیز مضطوم که در دار فنا
کعنم او را روف حق بیخوف نم بشنیده نیست

شب جهان آه نوحی ال بچره نیست
بت قدر اربرم جو شنوه نیست

فانه برین آسنو یا عشش اپ پا در رکاب
شهسوار است اگه ازوی رود و دامن چیده نیست

که پیر کردم که بشنید دی اسا وی
من گریبان پاره کردم پا زوی بچیده

تا ابد صادق رو زبان دنیا بیشی است
چند روزی آمد بر علی و دنیا دیده نیست

عجبا

هر که آمد در جهان از بحر فی بچیده نیست
فی غلط از بحر بشی ملک و جهان چنیده نیست

کو سنگ بری که بر کوه از هی دل نیست
جو لیفا بر روی مرکبی کی غلطیده نیست

در ره بیست چای شوق مانند حباب
چشم ازین و عالم معنوان نو شنیده نیست

لهلا

بت جو بیا کرد جو هیکس جون کرد باد
هر که درکرد جهان بر جو تنگ نشنیده نیست

آمد بیکنی ال و جو جز در جهان کرده نیست
ملک وارا رسیدن عزه و ویران کرده نیست

بکه و در لعب رسانی دلا جمع بود
جمع ما را بیجو زلف جو پریشان کرده نیست

غالب بود دنیا فانی بودی
کان شکل زمین کانش شهسوار تاز جولان کرده نیست

بیدل ثمر آرزو یعنی عرق سنگین برد رفت
چه حسرت لطف او را و آگهی نشنیده رفت

بیدل

دیده شبنم گه بی برو بی کسی صد برد رفت
از زبان کس نسیم در دلی نشنیده رفت

شوخی عرض جمال با نمودی بیش نیست
صورت ما چشم بسته تا دیده رفت

شمع این محفل سراغ رنگ رفته یعنی نیست
چونکه خود از سیاه و حسن چشم خود دزدیده رفت

از نگاه کاه مستی ما سر و دست رفت
چونکه بیدل را برای انتظام تخمیده رفت

یوسف

دوش آن بالا بلند از بس به جان رنجیده رفت
عمرها گفتم که تا پیشش رود نشنیده رفت

هر قدر زاری نمودم بو سکندر هیچ مرد
بارها گفتم بیا بنشین مرو نشنیده رفت

هر قدر بیدل نشستم در پیش او ماندار
همچو برق از نم روز کرم خندیده رفت

ساکن ست بخت این خون کرد از دل غمگین ما
ولطف من مرغ صید بعفو نیم بخشیده رفت

مفتون

دوش چون آن مه زبان احوال ما پرسیده رفت
صد سخن گفتم به یک سخن نشنیده رفت

هر که آمد در غم آباد جهان چون گرد باد
روزگار حال خود آخر نفهمیده رفت

وقت آن کس خوش که چون برق از زبان دو چشم
سر برون آورد و در وضع جهان خندیده رفت

رنگ آسایش ندارد نوبهار باغ دهر
شبنم اینجا بحر بر برگ گل نخوابیده رفت

محشری از سنگ آهم در رگ شان میوه
خوش بهم کریم رگ شان عنان نجیده رفت

ای کم از زن لکه مرکب در طریق کعبه چست
این بیابان را به پهلو را به غلطیده رفت

صادق

هر که آمد گلی ز باغ زمانه چید و رفت
آمد بسی ز ملک جهان خندید و رفت

کسی ز بس در آمد و بگذاشت حاصل نکرد
هر که آمد پاره تخم هوس پاشیده رفت

با ... درهم ... از بس ... رفت
... چشم ... ابرو و ... خوابیده رفت

سلطنت ... جامع ...
پای ... بر دامان کفن پیچیده رفت

از ازل ... بر ... ریخت
چند روزی آمد و ... رفت

عرفی

خرده آمد از هجوم گریه‌ام ز بس دیده رفت
... نخوتی از بیم جان ... ز بس دیده رفت

تخم ... که ... کاشت
تا ... تخم ... پاشیده رفت

می ... چادر ... از بس ...
... سبب ... پیچیده رفت

کسی ... بر ... روح ...
هر که ... از خواری ... پیچیده رفت

... در ...
... ریزه رفت

شتاقی

دست من بر پنجه خورشید رخ چسپیدن گرفت
نالهٔ من زیر پای خویش بالیدن گرفت

در گلستان تا دل پر درد من مخروش بود
عندلیب و قمری زبان از زار نالیدن گرفت

نالهٔ ام عالم شنیده و مجلسی پیش محو بود
کرده درد انجمن قاطر زار نالیدن گرفت

رخ نما شد چو خوبان پیچ فلک دو شتم
میکشی دل بکمیت زار نالیدن گرفت

صادث زاد و مجنون محو شد از وفا
... بالیدن

با دو ما هم راه من از عجز بالیدن گرفت

در فضای نه فلک شتاقی میتپید دوش
از نسیم لطف او غنچه بالیدن گرفت

شتاق

ذرهٔ شمع تو و چلی شتهاری مکمیت
مرد و در ره صید فگنی انداز

گر روش چشمهٔ زهر ریحان دوم
بحقیقت که همین بسم و زنار بکمیت

نازکن نازکه رفتم نگاهی از جو
گروش چشم می و چشم فریب از بکمیت

عبل از آتش گل بو خیزد از باد مکن
... دیدم از ازل بکمیت

شتاق ابحون ال از طلب توحید رخ شمع پروانه
نتوان کرد هم مخالف بود آواز

سیف

تا رسید از روی دوست برادرم نجف
هیچ برگی سبز در بستان خشکیدن گرفت

چون کمند از وی آن بی تابانه رشک این بین
در سر کوی تو بنهاده زار نالیدن گرفت

واقف

در چمن رفتی و گل چون شعله از بیرون گرفت
سرو از رشک قدت چون شمع لرزیدن گرفت

در گلستان رفتی و با انجم آزادگی
چون نهالان سرو از دنبال گردیدن گرفت

هیچ کس تو دیده دیوانه در دشت نیست
دید تا مجنون مرا چون بید لرزیدن گرفت

حسن روزافزون او را دید ماه تمام
اشک از رشک رخ خود از شرم فهمیدن گرفت

روز ننهادم تا به شهر عشق از دشت جنون
از در و دیوار و سقف سنگ باریدن گرفت

منصور

نی همین بلبل ز عشق گل زار نالیدن گرفت
لاله هم ز عشق چون گل بر روی مالیدن گرفت

رفت تا قد در دل چو خورشید زلف یکسو نهاد
روی بر خاک آتش خورشید مالیدن گرفت

در هند از رشک دریای رنگ
که از درد دهنی فال مالیدن گرفت

شاخ گل تا قصد از شمع فلک کج کند
نرگس از بیم آن بی بیم مالیدن گرفت

تا لب بی همدم تا گل چید نخستین را
بر لب جانان بنهادم زار نالیدن گرفت

خواستم از کوچه دیوانگی بیرون روم
تا قدم بر داشتم زنجیر نالیدن گرفت

دست افسوسی که دیدم هم بهم بهم نیست
پای او در امی آمد در مالیدن گرفت

تا بپای از دجر فلان منصور است
سر بسر خود جگر بر روی مالیدن گرفت

دلسوم

بجان طلبم طلبم مطلب است
بالعکس کمال جهان در حق ما نیست
هرکه هرگز نرسید و وفای کسی آن چون ... است

هر که در وطن از طلب شوی با تو بود
چون کعبه بر سر چون لطف ... او نرود
چو لطف او بمن از جور ... نرود

بمعنی دم عیسی گفتن
هم بیت فهم زهر است

هر کو بشنید ز چشم یافته زیب
طوفان کرشمه تحفه است

دلبری همین رو بین نیست
این آینه رو در آفتاب است

سعدی
بر آی که سینه ام کباب است
بی روی تو حال دل خراب است

گر شور قیامت شود از فلک برم
چو غنچه سر شوخ تا در کفم نیست

نمرت
ایام بهار است و هوای چمنم نیست
شوقم بنسیم و ذوق گل یاسمنم نیست

از پرده چشم من زمردم
تا نقش لب تو در نقاب است

پیوسته ز رشکم مژه در نم
صبحی که دمد آفتاب است

بغربت ایمن از جان لطف او رفتم
دو و دام در سحر رفع بچون گرفت

خالص

ابن یمین
تا دل از رقم بخشی باده نوشید
نه ز پستی ما ایستگاه پرون گرفت

هر چند دین دار قناعت قناعت
در شمع از لب کشش بقای هم بریزد

چو نقش در آینه یکی کاه در انجم
بیرون زوال حرف ضمیر از نظم بگذرند

جلد اول

۴۷

خونش بگو از تو میگردد
چکم چون ز رنگ دستار است

کلیم
عشق را بخت تیره در کار است
جلوهٔ صبح در شب تار است

عالمی بعد جان کنی میخرد زیار
جنس گران بها چو شود ارزان خرید نیست

ای آنکه روز ما ز جفای تو شب شده است
پیدا شو که صبح قیامت دمیدنیست

صد پاره ساختی دل بیچاره را بدرد
مکتوب من بود که کسیم بر نیست

نیست از کمان بگرد چشم کلیم
در رهش پای دیده رفتار است

تا نیست بی ناوکی نخواهد ماند
رخنهٔ این آشیانه بسیار است

تو بحیلم ز بسکه مضطرب است
کوکب داغ سینه سیار است

رنگ ابروی تو ز کاوش بود
پشت محراب از آن به دیوار است

بسکه بازار فاده جنس گرانست
شاخ گل عندلیب گلزار نیست

کز کلیم سیو دم که بر سپهر رفت
هر از جیب که بروای خود آشنای نیست

بگشوده بسکه فتنه بکس تیره روزی ما
زآب آینه امید روشنای نیست

غبار فطرتم از تنگی جهت کرفته رو
چو عکسم در رو بروای خود آشنای نیست

هر آنچه رفت ز دیدم بدون ز دلم رفت
میان دیده و دلم چو نقش جدای نیست

کلیم
بملک حسن که تیغی را آشنای نیست
در آشنای خورشید روشنای نیست

بازآی که ببینم

عجب از بهر صحن انوسی از صحرای عشق
عاقل و فرزانه بسیار است یک دیوانه نیست

تا توانم بهره ور در کشتی نوحی شدن
کی کنار از سر لجه اکر که بحر دیوانه نیست

قلندر بیگ

با خیالش بزم ما را بس که از بیگانه نیست
گردش چشمش اینجا گردش پیمانه نیست

با دو پا چه در دیر کوهم طفل شوخ من
از پی پیمانهای رنگم صد کبوترخانه داشت

بود تا چه ایم آیینه دار روی او
از وفور شوق نامم زلف سنبل شانه داشت

رقص جانان بوکس از شانه زر دور باده بود
جام زر لب ریز می از جلوه میخانه داشت

باقی

ساقی امشب زهر چشمش تحفه بر پیمانه داشت
جای می آب دم شمشیر در پیمانه داشت

نور

بر در راه مسجد به سوی کنشت ما را
یک نکته نواختم دل به بهشت ما را

بر ما زبان طعن رقیبان ز طعن کج
هر گه شود دراز چو ناخن بریدنیست

خواهم صعود رحمت ابروی ما
جمعیت خاطر آب کهر کی چکیدنیست

دیدی که دیدیم که داشتم از دست نکشید
در سینه ما نه و بعضی آنهم کشیدنیست

عالی

از سینه بر لب دو بر شنیدنیست
لعل از ریحان خط که چیدنیست

چون لعل لعلی شیوه برش بیابان جلوه ها
دشت را هر جاده در زنجیر چون دیوانه داشت

۴۳

اشرف

گر جنون آید بسویم ره بیرون بجانه نیست
عقل اگر پرسد سراغ من بگو در خانه نیست

پا مکش از خلوت دل چون ز ارباب حقی
خانه آبادا تر از کاری بابی ویرانه نیست

عاشقی راه دگر دارد جنون راه دگر
عسرتی کی میکند مجنون بمن دیوانه نیست

صحبت ناجنس از جا در نیارد مرا
آشنا با من کسی جز معنی بیگانه نیست

احسن

هیچ جای نیست کاینجا جلوه جانانه نیست
چیست اندر کعبه جز آنکه در بتخانه نیست

گر تو یک آفتاب و گوهر یکدیگریم
آشنا باهم باهم هیچکس بیگانه نیست

پیش همت هر که خودداری کند مردانه است
آنکه بیم از سنگ طفلانش بود دیوانه نیست

می پرستان بعد از انقلاب روزگار
جای می در جهان چو گوشه میخانه نیست

حفظ

دارد ار سیل فنا معموره عالم گذشت
بیم آفت هیچکس در گوشه ویرانه نیست

جان حسن کی در ویرانی تن میکند
هر کرا عشقی بود با [illegible] کاشانه نیست

غفلت از دنیا [illegible] بیمانه نیست
چشم خواب آلود نرگس گوش بر افسانه نیست

گوهر درج خموشی از شکستن فارغ است
زخم دندان تا بعض برلب پیمانه نیست

حسن ذاتی بی نیاز از صنعت مشاطه است
زلف حور را زرنگ و بو نسیم شانه نیست

مهربانی‌های صیاد است در میخانه‌ها
نقش بیگانگی ما را با بت و دیوانه نیست

صائب

قلندر بیک

با خیالش بزم ما شب کم از میخانه نیست
گردش چشمت اینجا گردش پیمانه نیست

تا توانند بهر خود در کشتی نوحی نشانه
کی کواره سر بصحرا که کند دیوانه بست

عجب از بهر صحن او نمی از صحرای عشق
عاشق دیوانه بیابان را یکی دیوانه بست

نو

بر در راه مسجد به سوی کنشت ما را
بکجا کشد ندانم دل بر سرشت ما را

علی

ساقی اگر بزم چشم تخت برهانه دارد
جای می آب دهم تیغ در پیمانه دارد

رقص جانان بوس و ساز زود با ده بود
جام زالب زیر می از جلوه میخانه دارد

نبود تا حریم اینه دارد روی او
از ورزش نالهٔ زلف سیاه کش شانه دارد

یاد با یکم دیدم کو دو طفل شوخ من
از پریه پنهانی رکم صد کبوتر خانه دارد

عالی

چون گل نعل شعله برش عاشق جلوه ها
دشت را هر جاده در زنجیر چون دیوانه دار

او ز سپهر بر لب دو بر شنیدنیست
بکوار بربهای شرها که چیدنیست

دیس خود که دوستم از دوست بکشید
در سینه من نهانه و نفس آنهم کشیدنیست

خواهم صعود بخت ابروی ما
جهت فاطر آب گهر کی چکیدنیست

بر ما زبان طعن رقیبان ز طمع که
هرکه شود دراز چه ناخن بریدنیست

محبت تا جنسی ارجا در بازار دهر را
آشنا با من کسی جز معنی بیگانه نیست

عاشقی راه دگر دارد جنون راه دگر
عبرتی کی میکند مجنون بمن دیوانه نیست

پا مکش از خلوت دل چون غریبی ساختی
خانه آبادا ترا کاری بهر ویرانه نیست

گر جنون این بیخودیم ره بده بیگانه نیست
عقل اگر پرسد سراغ من بگو در خانه نیست

اشرف

دارد از سیل فنا معموره عالم خطر
بیم آفت هیچکه در گوشه ویرانه نیست

می پرستان ایمنند از انقلاب روزگار
جای امنی در جهان چون گوشه میخانه نیست

پیش شمعت هر که خودداری کند پروانه نیست
آنکه بیم از سنگ طفلانش بود دیوانه نیست

پرتو یک آفتاب و گوهر یک کانیم
آشنایانیم با هم هیچکس بیگانه نیست

هیچ جای نیست کانجا جلوه جانانه نیست
چیست اندر کعبه حرم که در بتخانه نیست

احسن

مهربانیهای صیاد است دام مکر ما
نقش دلبستگی ما را بآب و دانه نیست

حسن ذاتی بی نیاز از صنعت مشاطه است
زلف حور هرگز زبون نیم شانه نیست

گوهر در بحر خوشی یکنفس فارغ است
زخم دندان تا بغب بر لب پیمانه نیست

عقده دل را مفتاح جز پیمانه نیست
چشم خواب آلود نرگس گوش بر افسانه نیست

جان حسن کسی در ویرانی تن جگنه
هر کرا عشقی نبود بایسته کاشانه نیست

پابلش

سید

سیه روز ازل مطلع چو جانها کردند
آب در چشم ز خوبی است بگرداب شب

دیده تند نگاهان زمان عشرت
بطلبکاری درد دل احباب شب

بکه از مجلس ما وقت سحر از ... رفت
نفس گرم ز شب دیده احباب شب

دورم از قافله یار بمردن نزدیک
چه کنم چیست مرا چاره درین باب شب

آرزوی وصل توام ساخته بیتاب شب
نیست از ... دیوارم اخواب شب

شیخ فیضی

فیضی از بزم نشاط و ... غافلند
هرکجا ما جام بگیریم جم نامحرم است

ای پری رخ طعن بیغمی بر من مزن
غمخوری دارم بیاد او که غم نامحرم است

با خیال او نگنجد یاد جانان در دلم
هرکجا سلطان کند خلوت حشم نامحرم است

خوش دمی کز دیده من شد سفید از انتظار
کز پی دیوار جانان دیده هم نامحرم است

می برای مردم کانجا قدم نامحرم است
وز ... وقت میگویم که دم نامحرم است

نیازی

چون نیازی از سفال فقر می نوشیم ما
زانکه در بزم حریفان جام جم نامحرم است

ما اگر مکتوب ننوشتیم عجب مکن
در میان راز عشاقان قلم نامحرم است

پیش واجب کالعدم آمد وجود کاینات
هست موجود آنکه در دانش عدم نامحرم است

پیر ... اهل دم از جا بکه دم نامحرم است
با صنم در محفلی کانجا قدم نامحرم است

صفاهانی

ز غم من بزم دیگران خوردی شراب شب
هر پهلو که گشتم سوختم همچون کباب شب

اگر این شب ز رشک غیر کی بکشی تازی را
رسد پهلوی را بستر بدین از اضطراب شب

شراب ناب را با دیگران خوردی من از غیرت
طپیدم سوختم بیتاب گشتم چون کباب شب

نبودم هیچ روزی را باین نور و با من کی
کرد آن آفتاب آید بیر ماهتاب شب

عاشق

چنان شد عالمی در کنج تنهایی خراب شب
که صفیر سینه یکی بوقت اضطراب شب

نگویم تا سخن در بزم او بحجاب شب
سوالم را عتاب آلوده میگوید جواب شب

بهم در صبح وصل و من پیام هجران بود
خیال زلف او کردم گشتم در پیچ و تاب شب

در آغوشی دلم چون فلک بودست ها
نبودم یکی ماه صبح وصال اضطراب شب

مروت

ز روی لاله گلشن بزم عیشم گلشن است شب
نظام در میان گل چو بو با کرد دست شب

وصال یوسف خود را بهشت پر کنعانم
ز داغ گریه چشم زرد و بی روشن شب

رقیب از وصل یار دارد اگر بهاری رنگی
ز من کسی نشود غلط جشن مرد نیست شب

بلطف [illegible] عاشق مرا ز نظر دارد
مدار چشم را ز بر نگاه پر رفت شب

بمهتابیه نخیم بردم ز بیم غیر دزدیدن
گل بیخار چیدن روی او را دیست شب

بیاد چشم من چون خواب شیرین تلخ جانکن
نمی‌آید بهم دور از تو مژگان ترم امشب

زبس کیم بیاد گوشهٔ محراب ابرویت
بروی آب چون سجاده باشد بسترم امشب

صائب

غبار آلوده‌ام ساقی بده یک خم امشب
رسد گردم چو جام باده بگردد سرم امشب

ببین از فیض بزم جام و پیمان باده پیمایم
بچرخ آید زمین و آسمان از ساغرم امشب

چو شبنم آشنا با خواب چشم من نمی‌گردد
اگر باشد ز نازکی گل بسترم امشب

نفس چون دیده مور است بی داغ تو امروزم
بیاید وقت پرواز از بال و پرم امشب

پس از عمری بخواب ناز دیدم روی آنکو را
که خورشید پر دمیده ز روی بسترم امشب

شائق

در آید بیحجاب از در بسیمین برم امشب
فروغ تازه دارد طلوع اخترم امشب

ندارم فال خود چون شمع بی او بعد ازین صحبت
که آب دیده مژگان زدن رفت از سرم امشب

بمجلس آمد آتشی و مستان رفتی
بگرد کرد ادب دستم گریبان میدرم امشب

بهجر وصل چون غواص پیچ و تاب دارم تا که
بیاید یاد روی یار دود از کف گهرم امشب

پس از عمری بیاید خواب بی تو نصیب
خیال عارضت انگیزد گل در بسترم امشب

تائب

زبس کردانی از تو شرح دردم ... امشب
شرر دروی مژه بی تربیت از خاکسترم امشب

نهادم سر بکنج آستان القصه شائق
نیندازم کله از سرکشی چه آید بر الم امشب

زسوز سینهٔ من شمع روشن در شب تاب
دل پروانه پر آتش شد از خاکسترم امشب

٧١ صاحلا

فغفوری را زری بجو شبها در آنجو
چو از کوی خودش راندی کجا دارد زر امشب

شکفت آمد دلم را غنچه ای گوهر وادی نیست
برگی بجان مرغی بجانم اضطرار امشب

بیاد شمع رویش خوابم از سر نامده [illegible]
برای یک نظر آب از آتش من دور دار امشب

گفتندی وعده فردا بود نزدیک میرم
که در آنجا من جانم در انتظار امشب

مرا با شمع بی کینه در بزم یار امشب
تو بنشین که پیه فانوس را باین که در امشب

نغوی

زو هوای لب بیرون خوش العرقی مشکل
که گفتار تو دارد در سخنگوی بزور امشب

ازین سوز نهان ترسم که چون کبریت در گیرد
اگر از دل کشم آتش دارم آن چشم ز آرام امشب

رو وصل اتفاقی یکدم خوش [illegible]
نه ذوق وعده میدارم نه درد انتظار امشب

بس خزان و حسن در نخل باغبان بهار
هوس [illegible] طلب امید دارد امشب

مگر پروانه سوزی کرد شمع اختیار امشب
که بر هر جمع پروانه از مرگش را امشب

حزنی

دل پرداخت مجنون لطف کس بگذارد
که دارد زندگی از کرمی جو و اکرم امشب

با عید [illegible] بیجر من آرد [illegible]
بزرشش زنده دارد شمع [illegible] چشم [illegible] امشب

چنین [illegible] یکدم [illegible] پای [illegible]
که چون پروانه در [illegible] امشب

نواز طرح گلستان [illegible] تحیت [illegible] امشب
[illegible] یاد [illegible] بود [illegible]

بچرخ آید زمین [illegible] امشب
نکرد دود از نگاه است او تنها [illegible] امشب

متین

467

ذوقی

ز وصلت بخت را جام لبالب هست امشب
بشکر بخت هم جان بر لب آمد است امشب

همه در جام و جامم بر دو جانانم در بر
بکامم آسمان و بر مرادم کوکب است امشب

نخواهم کام اغیار است و از جان خرم دل از وصلت
من و جانم از هجر تو در تاب و تب است امشب

ز وصل هجر او عشرت رقیبان شاد و من غمگین
بیارب گوش ای همدم که وقت یارب است امشب

ذوقی نخل عیشم بارور شد زانکه در وصلم
نهال تازه بستی کامهای من عجب بخت است امشب

نظیری

ترا از تاب می ارغوان چون گل عذار امشب
مرا چون شمع آتش زد بجان بی تو نار امشب

بیا و شمع روشن کن خرامان از تن نازم خرم
مروای آب رنگ از تنش من دور وار امشب

نهان از ضعف دارم غم کو بینی جبه و دلم
مدارا بی کسی ای ناله بی اختیار امشب

دلم بربود آنکه گل بجامم تا کند سیما
بهر دو دین را صنم بیدار دارم انتظار امشب

نظیری قصه فرهاد و مجنون قصه‌ها هست
ز شوق قصه حال عاشق چیست بیشه واندار امشب

وحیدی

تو شمع بزم اغیاری و من پروانه وار امشب
ز غیرت از غیرت کرده خواهم سوخت زار امشب

غنیمت دان بهار عمر و ایام جوانی را
بیا ساقی بیا ساقی می صافی بیار امشب

که نشنیم از سر ذوق تماشای عالم را
بغیر از شوق محبوبان و روی آن نگار امشب

نه زان کوچه گرد غمش آورد صبا گر بنه
که دلهای عزیز است در کویش غبار امشب

وحیدی کیست عیسی تا برآرد مطلب دلها
ز شوق لاله و گل میشود افسرده دار امشب

۶۹

واله

مرا چون شیشهٔ می شعله در بر است امشب
ز می چون جوش آتش در چراغم روغن است امشب

چو فانوس از خیال او دلم روشنی دارد
تجلی شمعی مرا در خلوت بر است امشب

واله

مرا از شوق مهوای او ز گلشن بستر است امشب
که خون از شعله پروانه برگ و دست امشب

مشتاق

نگارم در کنار و جام صهبا بر لب است امشب
بنی کامم مساعد کوکب صبح طرب است امشب

نهاده زلف بیرون عنبر برون تکیه جانا
مرا از خانه بیرون چشم نقش در عقرب است امشب

بود در بر آغوش من آن ماه نیمه شب
نصیبم ای سعادت از کدامین کوکب است امشب

بسم این باغ تا روز وداع کامم این لذت
کز آن سیب زنخدان و ترنج غبغب است امشب

نوای گلشن مشتاق از وصال او لب دارم
که کامم آه و زاری تا سحرگهم بر لب است امشب

محرم

ز وصلت عیش را جام لبالب بر لب است امشب
بنی از جور آتش جان ببیمارم تب است امشب

بیا کز شوق وصلت جان برون از تن تنم آید
ز هجر جان گدازت شمع غم در تب است امشب

ز زار دوش از فغان اختر بجز زاری طلب کردم
در آه جانکن در آتش کآه و یارب است امشب

بیا در رو بیا از بسکه خون دیده می بارم
ز رنگ چشم خونین دامنم پر کوکب است امشب

رسیده جان محرم بر لب و آنجا لب اوست
بیا لیس که با شیشه با که او لب بر لب است امشب

ز وصلت

۲۶۹

بانگ بوی بلبلی لطفی که از دیوار می‌آید
در و دیوار کوی یار با من در تهنیت امشب

چه میدانی نوای پروانه بسم فانی‌ها
تو فارغ بال بنشین سوختن کار منست امشب

نوبدی

دلارام مرا در خوابم بختی ملکت است
محبت شمع جای گریه کردن در برمست امشب

بیا صاحب درین مجموعه وضع تماشا کن
ملایک سجده می‌آرد که احسن حسنت است امشب

نمیدانم که یار از حضرت نظاره فنودی
بچشم خویش کفتم نوبت کلچیدنست امشب

بیش

بصحبت که [illegible] ابرو نهان او نقش آرد
مرا ام خوانده که با نوبت قتل منست امشب

رخش با غیر چشم التفاتش با منست امشب
مرا از بس عصحف دور تغافل آوردست امشب

نوبری قصه کوتاه بر زاه عشق بی دورت
دل از بیخبری ایمن دل بی تیغم کردست امشب

میان ما و او بالین و بستر در نمیگنجد
دل یک دل تن یکجان سر بالین بریست امشب

شفوقی

زوالمان بوسی نفوذ نیکی هان نو میدی
که از باغ تمنا رخصت گلچیدنست امشب

مرا آتش درون سینه و فی نوشت ایم
دل نقش پرست من بیقیم کلخنست امشب

بیاز تا کمر و سیم بزلفت در میخوارد
که با ما کم کنست در من دامنست امشب

میم در جام و جام تا بحر برو ... نست امشب
دو دو تسلیم تا بوقت صبح طاق کردنست امشب

۲۹ جلد ا

نمی‌خواهم که بخت نامساعد یاورم گردد
مرا از غیر بی‌کسی هیچ پیوستی نیست امشب

فروغ شمع بزم عشاقان منم پروانه بجستت
ز تو از رفتن و آسودن کار نیست امشب

ارشد
بجز اندوه در وجودم روان حکایت نیست امشب
چو ماه چارده چشم جهانی روشنست امشب

سیه‌نامم تو صرف صحبت مکن نقش نوای شوق
ز برق روی تابانش ز بامم روشنست امشب

چراغان از سوختن بیچاره این دل را نگه دارم
چراغم روی آتشناک برق و نیست امشب

نمی‌دانم که امشب بوالهوس همراز با کی
که جانم را بدل کردی ز ذوق بیخودست امشب

مگر لطف قبای ناز تو در خواب می‌بیند
که از تو رنگ گلزار دیدم نیست امشب

حیدری
مگر از غم بکوب عزم بیخودست امشب
حباب آسا مرا در بحر [illegible] نیست امشب

که دامن مهر طلوع بود تر از اشک بجان [illegible]
که چشم را شبنم آه تو برق و [illegible] نیست امشب

مرا هم چو به اکرام کن از دست خود ساقی
که در میخانه نوشانوش یکی بیخودست امشب

۷۱

ز ناوکهای مژگانت که بنشیند کمان ابرو
دلم چو خانه زنبور روزن روزن است امشب

نگاه بر زمین یکلحظه پای فرقی آوردی
که سرو سهی یاد این در گلشنست امشب

صائب
ز حسن بزم رنگ بار بزم روشنست امشب
اگر مجنون بتوم منع کفی [illegible] نیست امشب

الا ای گل که داغ از باده تر داری [illegible]
اگر دردی داری مجال گفتن نیست امشب

بیاد وصل عمرهای [illegible] صحبتی دارد
که هر جانب بالا [illegible] نیست امشب

شنیدستم

۲۱

با بنده که بوی بی لطفی که از دو لبدار میاید
در و دیوار کوی یار با من دشمنست امشب

چه میدانی نوای پروانه بسم الله جانی ها
تو فارغبال بنشین چو فتنه که ابلهست امشب

نویدی

دلارام مرا در دیدم بخت میگذشت امشب
مخفه مجمع شمع جای کی بکم کردن برنشست امشب

بیا صاحب درین مجمع و شمع تماشا کن
ملایک سجده میارد که حسن احسنست امشب

نمیخواهیم که ما را از حضرت نظاره فرمودی
بچشم خویش کنم نوبت گلچینست امشب

بیکسی

رخش با غیر چشم التفاتش بهنست امشب
مرا با بیکسی دور تغافل آوردنست امشب

بصحبت که را خواهی نهان آورد بعقل آرد
مرا هم خواه که با نوبت قتل منست امشب

نویدی قصه کوتاه بر ره عشق بسی دور است
دل از تنهایی این دل بی همه کس گردنست امشب

میان ما و او بالین بستر در میکنند ها
ز دل بکول ... جان بیجان سر را بکمین رسنست امشب

فغفوری

غیم در جام و جام تماما بجر دور نیست امشب
دو دوش تا به وقت صبح طاق کردنست امشب

بیاری تا بهم ویلم بزلف دوتا بود در دو
کی با هم آشنا هم دامن در بهنست امشب

مرا آتش درون سینه و منی فرست ایام
دل نقش پرست من بپیغم گلخنست امشب

زدوران بیکسی فغفور بیکس هانیدی
که از باغ تمنا رخت چه گلخنست امشب

طمع خوابم که بخت نامساعد یاد آورم گردد
مرا از خیر بگسستن بتو پیوستن بهشت است

فروغ شمع بزم مشتاقان منم پروانه جنت
ز تو افروختن و سوختن کار بهشت است

ارشد

بحمد الله که از دورم روان مکنت بهشت است
چو ماه چارده چشمم جهانی روشن بهشت است

سیه‌کام بوصف لعل بیگونش نوای هیچ
ز برق روی تابانش زبانم روشن بهشت است

چنان از سوختن بیچاره این دل را بهم زدم
چراغم روی آتشناک برق و بهشت است

ظهیرام که امین بوالهوس عمر از نشاط بادی
که جانم را بدل کردی ز ذوق بی‌تو بهشت است

کو لطف قبای ناز تو در جواب می‌بیند
که از تو زنگ کلاه فاخرم بهشت است

بیدی

لعل از نرم بگوید عزم عزیم تحت بهشت
حباب آب مراد در بحر مکنت بهشت

کوه امین مهر طلوع برد ز آتش عشق جان افروخته
که مهر را شبنم آه نو برق و بهشت است

مرا بچم جرعه آرام کن از دو بست ساقی
که در میخانه نوشانوش بکش بکشت بهشت

زنا و کمانهای مژگان تو ابلیس کمان ابرو
دلم چو میخانه ز نور روشن رو نسبت بهشت

بجاده بر زمین یکلحظه پای قمری از نشاط
که سرو سهی با بدین در گلشن بهشت

صائب

ز حسن هم رنگ بزم روشن بهشت
اگر مجنون تو هم منع کمی با بهشت

الهی گل و باغ از باده تر دارد بیا صهبی
اگر درد دلی داری مجال گفتن بهشت

بیا دو صد غنچه‌های بهم شکفتی صحتی دارد
که هر جا دست بالا میکنم دو دو بهشت

نشنیدم

چه کردم هیچ معلومم نگردد که از شوقی
نگاه تند با عمرم دو غایت بافت است امشب

غبار دیده‌ام من نور گیر از گلشن بالا
چه میگویم چراغ کلبهٔ من روشن است امشب

تأثیر

فروغ شمع رو نور دو چشم غیرت
مبارک باد عمری خانهٔ من روشن است امشب

همان دستی که در پیرهنش بازو دوستی در گردن
ز هجران با غم روزی زمین در گردن است امشب

چه نام در ملامت خانهٔ دل تیغ بحر زمین
مرا ایکه ازین برق بلا صد خرمن است امشب

ز اشک غنچه بودم در چمن با چاک جیبم ها
کنون هم چون گلی از دست گریبان دامن است امشب

هوای عالم نشست در چشم بجای جان
نسیم گل مرا چون خار در پیراهن است امشب

شانی

ز شمع عارضت کاشانهٔ دل روشن است امشب
نگاهم را ز رخسار تو گل در دامن است امشب

نوای لطف جانان تا مرا بخشید تأثیر
بهر محفل که دیدم تن تماشا در تن است امشب

حمایل‌های گلها کرده‌ام پیدا
که خون صد هزاران بلبل در گردن است امشب

نکردم خواب چون یکدم ندیدم روی آن آسایش
مرا از تاب هجر او به محفل گلخن است امشب

لب میگونت ای ساقی بجای غیر می‌بینم
دریغا خاتم جم در کف اهرمن است امشب

صوف

دل بلبل کباب از شعلهٔ آه من است امشب
ز خوی گرم تو گلها اخگر در دامن است امشب

دل دیوانهٔ شانی به یاران کو سودا بود
سری با کشتنی بوده تیغم گردن است امشب

بیاد شمع روی او دل ای خندان
که از بسکه سوختم بجای روغن است امشب

تجلی جلوهٔ آتش بتست سنجوام نو
وصال یار بالین همچو برق منتست امشب

ز خوی او همچو ناز نگاه لطف کی به
کمر چالاک دامن همچو گل تا دامنست امشب

کجا و آنچه دارم گشت تکلم زاده گلم می
ز بی‌رحمی دل او صحبت نیاز است امشب

دمی از پرتو رخ خود روشن نمایم
کرم بهتر ز ماه بر رخسار یک ماه بر زنست امشب

تا بچه‌ام خورده در د شمع روی در منت امشب
زاده آتشم سینه رنگ گلخن است امشب

شدم تا ساکن کویش ز خود بیخود همچو او
کجا می او رکی با جام یک پیمانست امشب

دلم در گفتگو جان در تمنا بس که چشم ازو
نه پنهانی رخش دستم در آغوشست امشب

به بزم دل پیش او بر که زد این گل تازه
مرا که چشم از در دوخت تا دامنست امشب

نخواهد روز شد تا نیم جانی در تن است امشب
به عزای قیامت کو به ما آبستن است امشب

شب دوشین تبسم‌های پنهانی که با دیگری
ملک پیش او ها صحبت‌های پنهان منت امشب

بهاد چشمکه با خورشید بر زلف همچو شمعی
نهی از چشم بینش همچو چشم روشنست امشب

که پیوند دارد با کسی رشته جانم
ز زخم تنگ بینی‌ها بلای او نشترست امشب

ز عشق یک میل دو چراغ حرم گلشنی
قیامت در بهشت فتنه چشم منتست امشب

یار کی دوست و ملک چشم خورشیدست امشب
نفس در سینه‌ام چون در بر او منتست امشب

چه غم

فغانی

فغانی نفس کوتاه بر زنار و دوش گردد وی
که با دیوانه تنهایی مقیم گلخن است امشب

وصالم هست لیکن از زره بوس کنارم نیست
کلام بر زبان نگاه و خار در پیرهن است امشب

سپهرم ور زمین پروین و شمع مهرم زانو
بتو پاسبان و زهره‌ام چابک زن است امشب

بنور عارض او انجمن شد بیتم روشن
بجای چشمه خورشید چشم روزن است امشب

دل از نظاره آن گلعذارم گلشن است امشب
چراغ آرزو روشن بیادم چشم روشن است امشب

تجلی

تجلی کرد در دل یاد رخسار مراد و با
ازان روز است کاهم رنگ گل [illegible] امشب

کل کیفیت از بزم بزمی فرخانه نوشی چین
که چون مینای می پرخون دل نارون است امشب

چو روانجم روشن است از پهلوی خورشید رخساری
چو ماهم زینت عالم ز گردون است امشب

بانگشت ورق پر زنگ سازی چو تو او شادی
که چشمت صاحب عزم دل ما هست با من است امشب

شب هجر است و بسم و دشمن پیرهن است امشب
چو گل چاک گریبان بی تو و فق دامن است امشب

خوشدل

بجام می به آواز مغنی دل بچشم دارد
که خوشدل از فراق دوست عجب بنشسته است امشب

تجلی همره روشن گرد و کسی گر عارضی دارد
مرا صد خار غم مانند ماهی در تن است امشب

ز ظلم پرورش در یاد آن تن من دهان دادم
بجان گریه ما عزت دو چشم روشن است امشب

جا کمان دیگر شد و زلفان چو زنجیری که از غیرت
بتن هر موی را چون مار در پیراهن است امشب

نگاه من برویش چون بهار گلشن است امشب
مبادا چشم بد بر روی نگاهی با من است امشب

نظیری

می اندر جام و مام نامکرر اند نیست بیش
دو جسم تا بود تیغ طوق گردنیست بیش

بحر می و بخیه در اوج فرق خشکی بود کعبه
دی شام دست و صبا روز نخواهد ثواب

ما همین دید شب از خانه بیرون آید
شور در عالم فتد چون شب بر آید آفتاب

ناجی

ما همین هر کم بلک بیرون آید با اضطراب
بهر تعظیم جهش می بر آید آفتاب

تا بزلفش سنبل پر تاب دعوی کرده است
دی پریشان شب پریشان روز دارد پیچ و تاب

با قبال محبت شاه و می در نظر دارد
نه من با بخت چشم بی نظیری با منست امشب

بدل طرح وصال جان و دانی نقش می بندد
کرم جود و دوست بیا به خلوت تنهاست امشب

همه بت بر لب و رخسار و گیسو نرم [illegible]
گل نرگس و سنبل را صبا در منست امشب

شمار تا سحر دو سیم ز نوش در [illegible] دارد
که بیغم گریبانست و دامن در منست امشب

دو چشم جمع آبی بسته اند از گریه شادی
در و بام از چراغان بر سکم روشنست امشب

بیدل

بچشم انتظارم مرده چون نرگس است امشب
ز دست هیچ چاکی جیب من تا دامنست امشب

بیاز چشم زدر های صافی [illegible]
چو بیان بهر ایثار نوام در دل بتنست امشب

بحمد الله که از تا [illegible] مشتاقان
رقیب تیره روز از غصه در جان دادنست امشب

برای جان نوازی [illegible] پروانه [illegible]
که از شمع رخش چو صبح روشن پرتو نیست امشب

تمام بیداری بچشم خوش که چشم [illegible]
پیاپی جام می از بهر من پیمودنست امشب

بیدل را

فردی

ای بدور حسن عالمگیر تو عالم خراب
وی بجز بی عارضت معمورتر از آفتاب

ای بنازی در نعتت هست در بحر سخن
بهتر از در یتیم و خوشتر از در خوشاب

کی بود مانند زلفت عنبر تر تیرگی
کی بود مثل جمالت نیمروزی آفتاب

رشتهای جان من بگسست در عشقت ولی
تا بیک دم هر دو زلفت کم نشد یک رشته تاب

خواب از چشم رقیبان بر حرم با صد فغان
تا بچند ماه رخ در زیر معجری حجاب

وله

ای نمای خواب می برد ز چشم بیخواب
وی تمام تاب می برد ز زلف بیتاب

گفتم ای تری چگوی ابروان یار را
این سیاهی کرده ابروان مجنون انتخاب

ابروی محراب دو روی دو چشم او بگو
وان دهان نازپرور را ببین در عین خواب

دیده ام تا در نقاب آن روی زیبا کرده
مانده ام حیران که آیا چون بنور و نقاب

برقع نورت از رخسار تماشای تو
گر بخوانی نامه احسان من روز حساب

وله

مینماید روی او از سنبل پر پیچ و تاب
گه چو ماه از میان ابر و گه در فشان آفتاب

زلف بشکست کرد آنکه ز آهوی چین
نافه او نیز یک در نافه زلفش مشک ناب

تار زلفت بر بر آلوده خون منست
گر بخواهی بخت و هم زلف را چندین عتاب

۱۶ جبه

محمی

صبح شد ساقی بنوش از جام می جام شراب
زانکه گردیده عیاشان ز تو مست و خراب

صالح از محنت رخ خوبت
رگ او میطپد چو تار رباب

باده ایام عمر جاوید است
طرب افزا چو روزگار شباب

از می پر خمار چشمت
دل عاشق فتاده باده خراب

شکوه تا بر لب فتاد بیت
بچکد تا ز زخم گل خوناب

فطرت

از صباحت روی خوبت کرده عالم را جواب
روی بنمی جان ببخشی طره‌ات مشکین و ناب

محمی دارد بتی بدروی و کاکل کش او
جسم فانی در تپش چشم مستش مانند حباب

شمع رخ پروانه ام بی تو از غم تا وقتم
دل بکویت ماها جان بتو نوشته همچون آفتاب

در مدام رنگی از بهار زلف او
روی زرد و حال درد و جان ز غم گشته خراب

تا بخود در عارض گلفام غلط در باغ بهشت
تا بجو حسن بتان از خط چو گلزار دو ...

نیازی

چون شود از خانه بیرون همچو چون آفتاب
دیده در هم شود در عالم فتنه چون برق تاب

در هم سجده او در عرض معنوی نوازم
نرخ ما بر را کند از شعله دل کباب

طبع تو هم از ادب ... بیدار و بجود و
لعل او چون ... ز ما ... التهاب

تا بهر ذکر لطف طبعیت سبحه ها دو ...
میکند در سینه ها روان شبنم آفتاب

گر کوه اگر منع تماشای خوبان ...
... شبنم بچشم آفتاب

خواب از چشم

قانع

موی او سنبل است و رو مهتاب
رخ او گلشن است و لب می ناب

آنکه در معدن سلیم و سخا
صبح دارد چو صحن گلشن تاب

رضوی نخان که دست او چون مهر
زر فشانست تا بروز حساب

هست دور کسیکه شد نقشش
رونق شرع احمدی را باب

ماه در آسمان شکست امروز
تا بنا شد بشیشه جام شراب

قانع از خدمت رسید رخت
غرق در بحر عشق چون گرداب

سر اعدا بسجده می افتد
خم تیغش که بود محراب

هست این شمع و ان چو مهتاب
شمع میکشند در مهتاب

مهر در پیش روی افروزاو
صبح دانی چرا است در تب و تاب

از نسیم ریاض اخلاقش
گل مهتاب داده بوی گلاب

دو بعد آفتاب تا در دلو
روز از دور این کهن دولاب

کف دریای جود مونوش
جز کف کوشش نشود گرداب

عشوه از چشم او چنین سازی
در تماشای رقیب با آب

دیده نادیست گوهر فردیست
بحر در جود او شد از گرداب

صح

وه خورشید از رخت بیطاب
ماه از رنگ عرق در گرداب

۶۵

در چنین موسم عجب دارم
کز چه بندند میکده بشتاب

چون بیکند جهات ار طلبی
لب لعل نگار را دریاب

تخت بنیش زد است گل بچمن
عاشقان مست بلبلان بیتاب

فارغ حسن چون بروی لعل بینه
فال باشی و گشت تراب

میوزد در چمن نسیم بهشت
پس بنوشید دایما می ناب

دلبرا روی خوب و باده صاف
نکند خورده غنچه در بیاب

دل عاشق که برشت بیتی
دل زد و ستم بروت شده خوناب

دم ارزانی کذشت بیوقی
که بمیخانه یافت لب کباب

چون ز مستان مدیدم و جانا
دختر رز نشسته در حجاب

بربخ ساقی پری پیکر
بمستان بنوش باده ناب

من که بودم ذکری چه زین حجبت
همه تن آب کشته ام چه سحاب

[illegible]
عجبا مرا در کرده حجاب
مست در بر هوای عالم آب

حافظ می بنوش زرانه
فاتقوا الله یا اولی الالباب

مکن از رخم حکایت ای زاهد
عاقبت برکند ز چهره نقاب

در میخانه بسته اند دگر
افتح یا مفتح الابواب

ماه رمضان

۲۹

نقوه خنک رای افروز چون تحولان او
پرتو خورشید ز بیم حسن نقش در حجاب

جان بهار و بود شمعی از دم تحریر او
همچو غواصی که بدارد نفس در زیر آب

چون صدای نوبتم از اقبال او گرد و تحریر
یک نفس تا حشر ماند و نای مستجاب

چو زند خط طراز رزم بکلین وقار
شور محشر را نگوید قوه بکشش حجاب

محمل عیشی که چون یاقوت در دوران او
زنده هم سیما پناه ازو اگر آتش باب

از حنین طغیان کند بر روی جودت دیده
دفتر آوازه چون ابر آواز باب

سکه و خفر را ننگ از آه کار و بغض بست
زانکه زین آب هوا بر ماست مانند حباب

فتنه از رای نه عهد تو چون بخت عدو
تا قیامت بر نخیزد از سر بالین خواب

برق تیغت یا که چاره ابر نیسان بر زکلی
یوم اول ماه نو در اینه انگه در آب

کرم روبهای او چون محفل آرای کند
از کف خورشید گردد کی مجلس کباب

کرشان زراب رنگی جوی
زاغ چون بلبل زنش در باب

مجلسی را که بر ربیع دلارا
المدام المدام یا احباب

لب معلم را حقوق نمک
هست بر جان و سینه های کباب

حافظ

نیر بدر صبح ملهم بسته نقاب
الصبوح الصبوح یا اصحاب

منظر اقبال با دشت وطن و دیوان جاه
خانه دشمن بیابان بیت فی معنی خراب

۶۳

یک زبان یکه والی در هوای نقد مرشش
خانه چشم سواد است مانند حباب

از کدورت چون نیابی حسن وصفش دور نیست
آینه گردوانی عجب نشود چشم سراب

از پی پامالی کین او را آن در رزمگاه
پنجه عمر خضر دارد با دو پای او شتاب

رای او در روز جنگ پنهان افکنده است
زورق خورشید را در موج جز اضطراب

والی

چونکه اندازد جولان ابلق گردون رکاب
آفتاب از هیبت رخشش در اندازد نقاب

۶۶

از نسیم التفاتت گلشنش تا سر زد
غنچه سان در یک شکفتن باشد صد فتح باب

دشمنت با پشه سوار باد پا بر باد رفت
کرده اندر خانه زینش کمر پا در رکاب

منعکس گردد چو از جرأت او در بیت
گر کند در پوزه ابر از چشمه‌ای آب

آبت قهر و عدل از پی جنب او
تیغ او دستش بقوت خصم چون برق از سحاب

تایید

دیدم باز برون آمد چو از ابر سحاب
شد دو عالم روشنی گر رخ نکوی در نقاب

یعنی آن عالیجناب گردون عیش سنج
کز محیط همتش گردون بود کم از حباب

گر سحاب جود او هم قطره افشانی کند
وز فروغ رای او هر ذره گردد آفتاب

فلک و دل شد بهم باران ایشاد
تهنیت گویان روم در پیش آن عالی جناب

هر مقام این زمان از بس بهار آلوده است
خون گل بیخود است بیخود شده ز رگهای رباب

وله

عید شد دیگر کشی بیهوده منت از شراب
یعنی عالم است از این موسم چو ایام شباب

صایب

از شفق هر صبح سازد چهره رنگین آفتاب
تا کند آیینه چشم خلق رنگین آفتاب

دامن فکر بلند آن غبار پست
زرد شد تا مطلعی را کرد رنگین آفتاب

از بهشت روشنایی روزنی وا کرده است
در دل هر ذره از عرفان نشیمن آفتاب

صایب

در شب وصلش جلوه دم چون آفتاب
تا صباح از رخسار او شد چون آفتاب

هر که پیرا در جز عزت کاری داده اند
در دیوان ... چون آفتاب

هیچ سرو از عالم وحدت نبی از یار نیست
نام هر ذره را اینجا مضمون آفتاب

از رخ آیینه را نوش دولت رو داده است
در درون خانه اش ماهست بیرون آفتاب

لفظ معنی ... از توفیق خواهد داد دست
... چون بیرون آفتاب

سلمان

عالمی آشفته از روی چشم مست خواب
خال هندوی ... هندوی آفتاب

من نسیم چین از آه درد آلود دل
شد ... چون ... آفتاب

خط ظلم در کار ... افزون میشود
پرده های خواب ... آفتاب

پرده پوشی عیب ... میشود
... آفتاب

است از توفیق علی او سعادت ...
بخت ... سلمان ... آفتاب

خلوت خاصست جای امن و نزهت گاه انس
ایکه می‌بینم به بیداریست یارب یا بخواب

خانه بی تشویش و ساقی یار و مطرب بذله گو
موسم عیش است و دور ساغر و عهد شباب

از پی تفریح طبع و زیور حسن طرب
خوش بود ترکیب زرین جام با لعل مذاب

از خیال لطف می مشاطه چالاک طبع
در ضمیر برگ گل خوش میکند پنهان گلاب

شاهد و مطرب بدست افشان و مستان پایکوب
غمزه ساقی ز چشم می‌پرستان برده خواب

حظ

عاشقان عشرت نشد و فرصت نخواهد داد دهر
ماه رو را طرف جیبی و دهم جام شراب

بنشسته انجم مشتری و زینهای حافظ اکنون
میرسد هر دم بگوش زهره بانگ رباب

جامی من یار ساقی و ریحان نکهت
کرده چشم مست ساقی باده نوشت از جواب

ایکه داری جنت الماوی و دلجو دار و است
زینتی داری بهار از اندرین دنیا و پاک

واله

ماهمی گر ز نمای بخت در بیت خواب
نور عالم میشود گویا بر آید آفتاب

میرند باش چو ان باغ الاف بکبلی
انکه صد رو باش شی چو غنچه زیر نقاب

غافلی از بحر شان چون ای یار غلبان
نیست گر از خون دلبش رنگی به کلاب

راه پروانه کیمیا بر نقش زمین تکیا
چرخ بر از زون مباد کیست چون قعر حباب

خوار از چشم ترم از دولت دیدار یار
ورنه غنیا بد ز هجران دو چشم بیخواب

واله

کی ز حال خود نیشم ای واز فلک از انقلاب
آب که کم نکرد و گر شود دریا سراب

نحی فلک من دوازده برج در اجیات
در بیابانم من ولی میخوردم در دهم آب

کرچه پیمانه از شهرم رو بخود برشت
کرچه دارم بس ازو مست آمدی مست و خراب

مضطرب محرومم اگر در هجر اگر در وصل بود
شد جانم چون صبا سنجم حرف مضطراب

تا دهن زا با بید آب نرشته باد و خزان
چند باشه مردیم از از نرگس بیخواب

حافظ

صبح محشر چند سر کردم چون آفتاب
نقش زمین به کجا باشد بده دام تاب

همه بیت آوازه ام هر جا در هر جا من
دیده ام چون شمع بیدار است با در قید خواب

کرش بر نقشم زادو کس در زمین اوزمان
در کتابم جنس ما بی بود آنم بیشتر باب

خوشتر است از طبع روشن پیش ساغر شود
جوهری ات را در گوهر هم از کوهم در آب

حرفی دارم که روزم را چرا روشن نکرد
مطلعی چون غنچه حسن مطلعی چون آفتاب

۶۲

بجیب

حسن در دزدیدن نگه کان خجر و زدین رکاب
چون هلالی بود در شب ماه امروز آفتاب

محمی در وادی هجران رفیقان تو اند
رنگ زرد و آه سرد و سوز دل چشم پر آب

تا نهادی برخ اندر ثبت کنی زن از خط
روی تابان تو ثبت کنین ابر شفق آن آفتاب

دوش در خواب تو را دیده ام بزم وصال
تا سحر همی نادر نبی یار دو در بر می بحجاب

گفتمش خوب است بشنو دلبری گفتا چنین
گاه ناز و گه نیاز و گاه لطف و گه عتاب

بیتاب

دل نگردد از وعده آن شوخ زلفی اضطراب
تشنه آری کی شود سیراب از موج سراب

سحر میگویم که گشتم غایب از بی محبت
کی محبی کامران است سحرگهم کامیاب

ذره دادم دیده را کامد برون خورشید من
محرم از بر ده است در صیاد وش در حجاب

تا ندیدم عکس آینه را در آب از محبت بد
در هر بحر آمده از موج نقشی زد بر آب

یکدل

بسکه رفت ابر دوستان سیلاب از چشم پر آب
گشت از طوفان اشکم خانه دل را خراب

جمع شد نقش زیبایی بلکه دوم وی با الهی تا قیامت
یار دو جشن بود برکم از [illegible] خراب

می شنیدم یار من از او شود رای روان
[illegible] برنا به آفتاب

بخت برس بود عمری [illegible] زمین
می نویسم بحد ذوق و غیر بگوید [illegible]

اول بنا [illegible] جهان گردی
کرده گردی پیش سیماب تا کی اضطراب

خواب از بیم

آب چشم چشمه ساری گشت من از تشنگی
که روم در پی شور آب که سوی سراب

سقا
تشنه لب جانی بکف (درویش) در آفتاب
مردم هر سو کران چاه ذقن سازم پر آب

رفتند بهشت زرد کلاه دو چشم سقا
کار را نتوانند خطر از صواب

روی مصحف تو بین ناز سر زلف مپوش
چند پرچهره ایمان کشتی از کف نقاب

رو براه دم آورده و دلم را نگه دار
بیت من که بیت دلم را دریاب

در کمین جلوه اش با چشم تر بنشسته ام
هیچ‌های گرد آبی می نهم اکثر در آب

واله
کرده یکبار عکس زلف مشکین سر در آب
بوی مشک نافه خواهد ماند تا محشر در آب

از کتاب روی او سقا بخوان سی دو ورق
بیت علی خیز این سی دو از روی حساب

در خواب آنکه دو دل کجی خود از کرم
دار و دوا از دهای نفس او را در نقاب

در راهم چند کروان دو انی تشنه لب
بیت آبی زندگی گویا درین گرداب

جای آن دارد که باشد حسن تو مهر آسمانی
خط چو خضر و لب مسیحا زلف شب رخ آفتاب

عالمی
در گلستان چاک است اهل مشکین نقاب
چشم نرگس زلف سنبل چهره گل روی نسرین

جلوه دیگر نما در چشم تر روی نگار
زآب جو بنماید شاخ گل خوشتر در آب

عرق در دریای آب چشم خود مردم
هیچ‌های مردم از شوق گل در آب

هر زمان زند گاهی ابرو باشد مرا
بابا از تو بیش بستم چون گهر در آب

روز و شب چون صبح می‌گردد فلک حیران و خوش
خاک می‌ریزد به دیده گردون ز کوی آفتاب

گر شوی ای رو اهل عارفی در جهان
بشنوی از ما خطاب لطف او را مستطاب

روم العلی این بنده نعره و تب
نام دارم یحیی از آن همچو از نام عرب

صدق

گر تو بینی روی او بنگر بسوی آفتاب
زانکه روی او بود روشن‌تر از روی آفتاب

عفا

جان خود را ساز تسلیم از این رفتی خطاب
تا شفا راضی شود از حکم او گردن متاب

سقا

ساقیا چند کشم درد سر از مستی خود
بیخودم از دو جهان ساز بیک جام شراب

در دل من ترکی دادم یا بکام گوهر درست
چند بگوی کین به بیش دم راحت عذاب

راز پنهان رفت و پیدا گشت جای آمد در من
[illegible] بود الصدق فیقا از گفتگوی آفتاب

بشنوم از نغمه‌ی نی نوش و مست و [illegible]
... کرد به بکام و ملی باده ناب

یک شبی شب دیدم بخواب رفته تا از چشم من
دیگران دوران نمی بیکس نمی بینم بخواب

العطش گوید تشنه عالم دیدار او
کیست کو آبی بنجه بر خوی آفتاب

است ایشان فالی نغار نیخ فلکس
وقت از شکر جمال خوش نکنی نقاب

وصف حسن تو نازم گردان چون خورشید چین
بوستان بگذر ده بچمن شبنم گردون آفتاب

از هم گلهای خوشبو آنکه میرود از بهار
شد از زمین خون صنم خوی آفتاب

چه غفلت زکوت در کنج تا بشنوی
قصه کو و بکور از نوای رباب

۹۱

۹۶

۱۰۹

واله

گر ببینی در خواب ببینم طلعت آن آفتاب
تا دم صبح قیامت چشم نگشایم ز خواب

خواهد عاشقی تازه انگارد نو نقاب در عراق
محتشم مدهوش میلت و چشمی شد خواب

از خیال لعل در نوک تیغش رخسار تو
شد جگر خوناب دل پر پیچ و تاب کباب

تر آن از ابر نیسان آب این جوی جگر
کی برابر میشود با گلشن در جوی آب

آرزو دارم که عالم رو بجود ای شهسوار
گاه بر نعلی و گاهی بر ترشن گاهی بر رکاب

خواب از چشم نیازی میرم با صد فغان
تا نه بیند ماه رخسار ترا بحری بخواب

واله

بلکه رفت ابرو ستان سیلاب از چشم پر آب
گشت از طوفان اشکم خانه مردم خراب

بار زیب دفتر روی تو میخواهم زدن
نثر و نشر القمر یا معنی ام الکتاب

گر دولت ربا شد آرزو خواهم دید
بر نهانی کی روا داری جفای بی حساب

با وجود برقع آرزو بنو عالم رو
آه از آن غیرت که بر داری ز روی خود نقاب

فغانی

سوختم با آن رخ تابان برآمد از نقاب
کم میاید برون آمد چو از ابر آفتاب

واله

دی صبا از بام رخ بنمود بیم حجاب
بر گلستان مه رخش یکی برآمد آفتاب

عاشقی در دور خوبان جهان بیمعنی
سوختم با عشق کم عاشقان تحویل خواب

انتظار نقش بر جیب نی نی بره
مرکبی رخ نعلی وارو زبیر [illegible] کباب

نامی

دیدن خورشید رویان بیست عکس نی حجاب
چون نشیند بر لب جو روی او بگذر آب

کی بود پای جهان آلوده دامنم
عکسش چو گر نشستی که گردد در آب

او دهد جولان سمندش در انجم گرچه رو
دست او گیرد عنان و پای او گیرد رکاب

جامی

هر کجا رو غمزه‌اش سهم چون آفتاب
بیدلان از شستهٔ جانان جز اثر طلب

کز نقاب از وجود بر دارد آن سلطان حسن
بر درش یابد ارباب نظر صد فتح باب

قال الاشیا کما رزد و نمود خویش را
ز انجم عالم زنده میکرد د بود آفتاب

ساکن میخانه باش غافل از زهد و اشو
پیر دیرم داد فتوی را به پیرم گفتم بجواب

میخوانی از قدت و زیبا قدی نیکو
چون بسوزم از جمال کعبه کعبه تراب

رباعی

چند گویی که خورشید است رویم در نقاب
هست ماهی بلی روشن تر است از آفتاب

جامی از غم مرد چون تا چه تسلی کرد یار
آه گر بخت وی این تا چه شد عین صواب

در زوال حضرت مغفور اگر بیان شوم
غرق گردد و هم فلک از آب چشم تر آب

تا نگنی ماهی از عارض بخلکون نقاب
رفت بیرون از فلک خرج و نور از ماه و تاب از آفتاب

قرشی

بود ماند روی او و از سنبل پر پیچ تاب
گهی هلال و گاه بدر و گه درفشان آفتاب

در دلم بنشین و بنشین داغهای خویش را
تا چکین ریاحی نقد مالکی الحساب

دوش از نو بجز باده کرمی و نشوه‌ام
نعره از نالهٔ دل بر زند از چنگ رباب

علی گر نشد هادی راه تو سوی معرفت
پیروی پیر مغان جوی چو میر شیخ و شاب

اردو و دایم

منفعل بادم کز لبهای تنگم آتش فروبست
مرکز آن لب پرگاه گل پر عرق رنگین حباب

چون گرفتم دامنش مردم زناکامی که بود
دست لرزان دل طپان من منفعل او در حجاب

محتشم

بجز نظم بستی شبهای بی رخ آن آفتاب
دیده گریان تا سحر بریان تن گدازان دل کباب

محتشم از بحر رویت با کمال آرزو
هر کجا آورده دارد دیده ام جای حباب

چون عنان کرم سواری راکند سیمای حسن
بر رود پیوسته صد ابرو کمانش در رکاب

عشق اگر یکبت در انجام صحبت میرود
رسم مشتاقان نیاز ابنای معشوقان عتاب

شب که در آغوش برادم عجب میخانه بود
ابر گریان برق خندان من فزون او بحجاب

فخری

ای ز استغنای حسنت من زراه عمر خراب
دیده پرنم سینه پرزخم جان در آتش دل کباب

محتشم وادی برم گاه در کمینش او
رحم نظم احسان سیاست مهر کین گرمی عتاب

گاهی از رشک پدر چون عدو مست که بود
برم دکشن باده بنوش یار سرخوش من خراب

طرفه العینی ز مشرق تا بمغرب می کند
دور چوگان تکو خورده است گوی آفتاب

فلک آن دو درزیر شبها غنودن دوست
عمر بگذشت و ندیدیم هرگز از بد بخت خواب

حسن

آفتاب حسن طالع شد چو افکندی نقاب
حسن طالع این که دیدیم از رخ چون آفتاب

نیست چون دلهای خوبان مهربانی عشق را
روی آتش کی نشیند بی جگر ملک کباب

غافلند از حسن او دلدادگان مهوش
چشم روزن را ز ناز و چهره نور آفتاب

معنی بی لفظ را اورا کی کردن مشکلست
میفکن زینهار از چهره نازک نقاب

چون نکوی شیشه موج باده گلرنگ را
میتوان دید از بیاض گردن او بی حجاب

حبیب

از لطافت بسکه دارد چهره او آب و تاب
آفتابی میشود در عکس زیر ماهتاب

ابل بیتاب رسوای جهان کردی مرا
کشته کردی نیستی بیتاب تاکی اضطراب

چهره بنما تا کنی منع من از دیدن که هست
تشنه کامی را نمودن آب کردن منع آب

واصل

صبح شد ساقی بجو زانبه دل زنگ خواب
جام زرین را بدور انداز یعنی آفتاب

در گریبان گهر چون بسته سر بیرون زند
هر که جا کی در هر چه از ننگ حجاب

وقت که هر کس بگوید بر روی سکیم
هر که دارد نکته عاجز نیست در رد جواب

دیده در من دیدن آن آفتاب آتش فکند
دیده آبی زد بر آتش ورنه میگشتم کباب

تیره بختم آنقدر کز طالع من میشود
ور ظلمت روز شب گوهر شب چراغ دریاب

محتشم

رنگش از رو گرچه چون افکنی از رخ نقاب
صبح صادق کس عیان نور از طلوع آفتاب

واصل بیچاره را از شوق رویت دیده‌ام
دیده بهم سینه پرغم روز و شب بیخور و خواب

قاصدا تا کی بگفتند ارباب راز
چون دعای بی اثر محروم کردی از جواب

چون

کاهی را حشر اگر باشد عجز با نوخطان
نامه اعمال را آتش زنم روز حساب

زاهد و سجاده و تقوی الی یوم النشور
دست ما و دامن ساقی الی یوم الحساب

کرد فلک از تیغ دوری ذره ذره پیکرم
روی از تیغت نتابم ذره سان ای آفتاب

هر دو ابرو ناز میگوید که بی صبری مکن
خوب میگوید ولیکن عمر من دارد شتاب

کرده هشیاران عالم را الست مست و خراب
فتنه در چشم تو پنهان همچو مستی در شراب

کاهی

سوختن از سوز عشق و ... پنهان وحید
آتشی دارم که از وی سیخ سوزد هم کباب

هر دو ابرو ناز و میگوید که صحبت کن بیت
لیکن از عمر خودم نوعی ندارم من حساب

غم مخور گفتی شبی خواهم بخوابت آمدن
با وجود آنکه میدانی ندارم خورد و خواب

بگذر ای ناصح ز من کامد برون از خم چو خور
توبه چون آرم که از مغرب برآید آفتاب

می رخت زیبا که مردم میشود چشم پر آب
میزنم تا چشم برهم عیب زنم میشود عالم خراب

وحید

چون نماز و عار اهلی از من آن سلطان حسن
من گدای بینوا او حرف ما بیجواب

نشئه فیضی شده جام می از کف نانهم
بر کف شیشه و ساغر دارند صبح آفتاب

صفحه روی ترا گوی که او سنا وا ازل
کرده است از دفتر حسن بلاغت انتخاب

هر شبی در خواب با خود مهربان می بینمت
اینچنین بختی که من دارم که بینم بخواب

آرزو دارم چون هلال از وقت آن آفتاب
میروم از گریه چون برگ خزان بر روی آب

اهلی

۵۸
جلد ا

۲
۵

وحشی

قطره میخوردن کله و کشت جناب
ولیکن تو بگوید پیش ازان شراب

مجلسی داری که خونریزی تا نیم شب
روز بیداری نمی‌بینم چو چشم بیخواب

آگهم از طرح مجلس از شمار روز بزم
یک بیک خاطرنشانت تا نمایم بیحجاب

باده گر بر خاک ریزی هم که در وقت رقیب
میخورد باد و کسی حیف از تو حیف از شراب

وحشی دیوانه‌ام در دست کوی عاشقی
خواه راه از من بگردان خواه رو از من بتاب

آهی

در فراقت تا بکی دارم چشم چو دریا چون حباب
خونریز از گریه ز بسیار دیدم غرق آب

رفت حال و هوش در کویت دل بیخود فتاد
کاروان رفت و غریبی ماند در منزل بخواب

بسکه بارد گرد محنت ملک دل ویرانه شود
هیچ شهری که از ریگ روان گردد خراب

دل چو دید او را خراب آلوده در زلفش گریخت
سایه میجوید کسی چون گرم گردد آفتاب

کی توان آهی دگر بر آستانش جای کرد
زانکه ما بسیاریم پیش اوست بس عالیجناب

کرد شماران

۶۹۳

سحر نشئه بروی فاضه کیفت
که یک ریز خزان و بهار را دریاب

چو شبنم گل اگر قدر وصل میدانی
صفای خلوت آغوش یار را دریاب

چمن ز رنگ فریبش جلوه پری دارد
بهار رونق گلعذار را دریاب

شد است دیده حیران قند نخجیده من
بیا براه وفا انتظار را دریاب

واله

بنقش خط سخن یار را دریاب
شکسته در قلم کردگار را دریاب

ز آب وصل دهد درد سر از او
بطواف عین انتظار را دریاب

بیزار نه ندارد بت برای تو
که فیض میکند کشت زار را دریاب

اگر زیاده نظاره نشد میخواهی
خار نرگس و بادام دار را دریاب

ز جوشش بره خط حسن او و چیزان شد
صفای آینه پر غبار را دریاب

واله

سحر گذشت چمن لاله زار را دریاب
از آن چیانه دل داغدار را دریاب

صاحب

عرق فشانی آن گلعذار را دریاب

۵۰ جلد اول

دوش گلگشت چمن میکرد عالی همرهش
اشک حسرت میچکد از دیده های عندلیب

طرز نو در بوستان از رنگ گل ها شد پدید
شمع روی گل شده مهتاب نوای عندلیب

بسکه شد وابستهٔ سودای بهار اندر چمن
میشود مجمع هوا از [illegible] پای عندلیب

ایضاً مثل نفس ها بسته میباید کشید
گلعذاران کرده در خلوت سرای عندلیب

عالی

چون [illegible] بستان نفس بود ذوق نوای عندلیب
از هجای گل شنیده گل بجای عندلیب

ایضاً مثل نفس ها بسته میباید کشید
کرده چون فایض گشت در خلوت سرای عندلیب

گوش دیوار از یاد گلش بود گلکده در چمن
از اجابت آمد [illegible] بسته دعای عندلیب

تا سحر که ناله [illegible]
[illegible] حسرت فزای عندلیب

دوش در گلشن [illegible] میشود برزم دلم

میتوان بردم رنگ نو گل از خوش [illegible]
بسکه بر دل میرسد ناخن صدای عندلیب

فایض

آنچنان لبریز شد باغ از نوای عندلیب
که گشت برگ گل نی از صدای عندلیب

دیده [illegible] زمان عشرت
[illegible] در دل احباب هر شب

بسکه از مجلس یار رفت [illegible] شوق
نفس کم شده دیده احباب هر شب

دورم از [illegible] بر مژه [illegible]
[illegible] دیدهٔ احباب هر شب

عشرت

آزاده و مظلومم [illegible] جنازه هر شب
[illegible] وادی [illegible] هر شب

[illegible]

شد گل رشته رنگین زخون غنچه های عندلیب
[illegible] حنای عندلیب

بنفشه

وحید

گاه هم آگاه گل از نسبت جای عندلیب
در وفا کی همچو گل بر جا نشست پای عندلیب

گل ز گلشن رفت با خود هیچ سامانی نبرد
داد بر برگی که بود شکی خون بهای عندلیب

گلبانگ عشق رفیقان چو واقف هیچ نیست
ورنه از گل کس نخواهد خون بهای عندلیب

بکر موئی هی نمی از صنعت منقار نیست
نادرانه دو دست از سر تا پای عندلیب

بیدل

بسکه لبریز است گلشن از نوای عندلیب
گر نخندد برگ گل آید صدای عندلیب

عاشقان از فوت معشوق در خود رفته اند
ورنه در آغوش گل فانیست جای عندلیب

برکرم نازم که شد بسته نفس رو رفت
غنچه گل بس بود بال همای عندلیب

پیش بینی های گل بیدل چه شایان دیده اند
هست گل از غنچه کی از خون بهای عندلیب

ناصر علی

بسکه تنگ از جوش گل گردید جای عندلیب
چون نبو پیچیده ره در دل صدای عندلیب

بی گل رخسار او دور از بکه خون دیده ریخت
عاقبت شد صحن گلشن کربلای عندلیب

[illegible]
[illegible]

گل برهمن شعله حسن از چمن پرواز کرد
کرد با در آسمان گردیده جای عندلیب

پیچ تخمی بست صانع در زمین پاک عشق
خنده های گل دمید از گریه های عندلیب

از صدای خنده گل میشود روشن که هست
هیچ صورت دلکش‌تر از نوای عندلیب

شد زمین تخم از گلهای مضمون گلشنی
هست هر تحریر او دو عشرت سرای عندلیب

بال عشق از جای [illegible] گل اسم اعظم
برو از حیرت [illegible] نالهای عندلیب

۵۶

اشرف

شب که شد جوش فغانم هم نوای عندلیب
در عرق گم گشت چون شبنم صدای عندلیب

در چمن هر لحظه از شاخی بشاخی میپرد
هست گویا آتشی در زیر پای عندلیب

هیچکس دشمن نباشد یار بار خویش را
دوست میدارم ما اطوارهای عندلیب

محرم

نقش پایش پنجه گل شد تماشای عندلیب
میشنید از دل چه پنهان صدای عندلیب

در خیال عارض او صبحدم با شاخ گل
خاک راه جلوه گاهش خونبهای عندلیب

سوز عشقی از پرده بیرون میکند معشوق را
پنجه را گل کرد آخر نالهای عندلیب

صبح شد باد سحر در کوی او باز کند
تا بهم خاک گل در زیر پای عندلیب

هر که شد یار [illegible] از گل [illegible]
در میان [illegible] از نوای عندلیب

کمال [illegible]

سواد و نقطه مکتوب او در دهن
فتنه آشوب

بلا و فتنه آشوب او بود ما را
بلا و مطلوب

مراد و مونس
مراد و مونس و مطلوب رفت باز آید
و آشوب

علاج و درد و کسب
علاج و درد و کسب بانچه خوش است
حضور و شاهد محبوب

غنی

زبیر کرسی در کریم چشم من پر می شد
چو شمع نیم بسمل بزم کویت چه می شد

نخواهم هیچکس شمعی و روز و شب بر قاصم
که نور عشق پنهانم در دل عیان پیدا شد

رسید آنهم تحرک شیشه های نورانی
تعالی الله چه صبح دولتی بر من فرو پیدا شد

چنان بر باد گل خطی گشت آه من
که پنداری نسیم نوبهاران میوزید امشب

غنی

بروی هم غنچه و گل بین که بیتابی نهان دارم
تحمل چند باشد دل بروی من دو دیده شب

در آغوشم نشیم مستی پیدا صبحی خورد
بجام او نشسته عالم و جهو پیدا شد

هر اسکی گل شد بیتابی عندلیب
دام دل بست ارزای عندلیب

است آه شب گلی خوش ارای عندلیب
از زمین گل ... در باغ بیای عندلیب

خسرو شد هر مطلوب من بود خسرو کجا شد کشتی ما تا بشنیم را ابرو ز آرم نو عروسان چمن مشتاق دیدار تو اند
یکی زان دوم ساقی و سیوم رخ خوب که موج بحر غم خواهد بر و من رسید امشب هست در گلزار کویت گل بجای عندلیب

۵۵ صد اول

آرزوی تنگی لعل می گرد ب
یا رب چه بود کنام شب

از ماه گذشت ماهم واه
کاه کاه گذشت ماهم شب

ایام ز قدر گذشت یکیکی
آه از رسد جانم شب

الحمد هشت برین هیتو عدم عذاب
آتش دوزخ بود با تو کلام کلاب

۵۵

هر دو جهان هیتو کرده ام از دل گور
آمده ام در نظر چه بر ام راب

حل نشود از روی قال نی زره قیل و قال
چند کنی زین قال بست جوام جواب

ایشم چه باشد من وی مه تا باشم
هیتونه شاه و گدا هیتونه شیخ و شباب

هیتونه کوه ست کاه هیتونه روی است راه
هیتو کدام ست ماه هیتو کدام آفتاب

جی بیچاره ...

۱۹۹

رفیقی

تا ماه رسیده‌ام امشب
آه از زند بدام امشب

بی ماه رخش نخفته چشم
یا ماه نوی گواهم امشب

دی شب ز تو دیده‌ام نگاهی
در حسرت آن نگاهم امشب

بی چهره تو ز رانده دو چشم از بزم
من آمده عذرخواهم امشب

در بزم تو بود هر شبم راه
یارب ز چه بست راهم امشب

مرغ سحری رفیقی نالد
از ناله صبحگاهم امشب

اوجی

در بزم تو بست راهم امشب
یارب چه بود گناهم امشب

افغان که جدا ز ماه رویی
شد تیره جهان ز آهم امشب

تا ماه رسیده ز راهی
بی روی تو اشک راهم امشب

ای مرغ سحر بیا ز جای
نالیم من و تو با هم امشب

از فرقت خویش چون اوجی
بگزید بلا تباهم امشب

مکینی

تا بند بعیر یا ما امشب
از دوغ گذشته آهم امشب

افکنده جدا سپهر بیکبار
او ز تو بجلدا هم امشب

اغیار ز بزم بوده من
محتاج بیک نگاهم امشب

بگذشت ز هجر و ماه‌های
افغان و درنگ آهم امشب

طالب

شور عشق میدهد یاد از قدح نوشی مرا
نکهت گل میکند تکلیف بیهوشی مرا

طالب هر زر پایم برافتاده کی ازو
در کعبه مزار و حرم کی شاهانه را

با هر کدام زلف تو ام پیشه جدا نیست
تا قسم هم چشم نیم و چه شانه را

از باده پای کی می ابدل بر آورد دست
لیکن تو نیستی بت و تمکین جان تازه یابنده را

با هم صاحب نعیم یک نیست
فرق از کلید خانه کلید خزانه را

نام طالب بر زبانم بگذر تو کز تحت نیک
بر فراموشی بیفزاید فراموشی مرا

فارغ ز بال و شمشاد و هر جلوه نیست
از ادب دور است با تخلیق همدوشی مرا

چون پر و بال سمندر فارغ ز آتشم
تنگ میآید ببوی گل هم آغوشی مرا

تا دم صبح چمن کم کرده مرا تنگ نیست
واکذارید ای نوا سنجان بخاموشی مرا

هر زمان بر لب کی دریای آتش میزنم
از نفس امروز میباید قدح نوشی مرا

۵۰

کسی که دیدن دست نگار رنجش شود بحد
ز رات هر کسی داند حنای بی نمکش را

قلم اول ز رو گان غزالان چو برد
کشد مانی اگر در دیده تصویر نمکش را

زکیب جنون سیلاب و حشت دیده جای
بچشم آهو کشد چون تو داغ نمکش را

شهید تیغ او را ضعف بند دست و پا شد
با آن خیم نشترم پرواز است نمکش را

نجوی

تمند ز سیخ آن بالدر کی جای جگرش را
سنگ آتش آتش پیکان عند نمکش را

ز آتش چو نگذشت از دل فولاد میجهد
بارقی مضعف قبضه گرفت از کمان ما

پرواز ما به بال پری نی تعلقست
گردد اگر هوای قفس آشیان ما

شد استخوان به سینه ما بر اب امتحان
داغ تو بود حرز نفس استخوان ما

ای مایه فلک سوکه برباد میرود
گردی که بر نخواست از آشیان ما

اثر
از بس نخورده ایم فریب خموشی بیان ما
خو شد بیک غنچه زبان در دهان ما

مطرب نوای باده کم از نیم ذره نیست
مرغوله ریز کن سر زلف ترانه را

از آب دیده گرد رکابت گرفته ام
آتش عنان بساز سمند بهانه را

واله
از باده برافروز رخ شب برانه را
بو سعد نگاه کن در و دیوار خانه را

رفتار کبک یافته هر نقش پای ما
در رهگذار جلوه سرو روان ما

الفت بهر دیار که با ما شد غریب
وحشت بجان رسیده ز دست و زبان ما

ناکرده پیر میکده یارب بجه ریخت
در کام ما فلک شده دور زمانه را
بشکن بطرح خانه من آشیانه را

طالب
مطرب نوا بزن که ز رخ بیت ماه را

گردن نشین بسجده روح القدس هم
چون بوسه بر زمین زنم آن آستانه را

آن ترک مست کبر و ناز نگاه کن
از هر غمزه کرد مبارک نشانه را

بنگاه غنچه نخاکی زنیست کل چمند
با سنبل نو و خط جو ادریست شانه را

ص۵۰۳

وله

گلشن از بهار خیال تو سینه‌ها
برگ گل از طراوت نامت سفینه‌ها

بر جا نهفت روح در سنگ گوهر است
بر سنگخاره رنگ برند آبگینه‌ها

در پیری از نهیب به رنگ مدارد هست
بشکن به باب چرخ خمار شبانه را

۵۰۴

گر از نسیم راز تو عالم چمن شود
بوی گل صفا ببرد کینه‌ها

در جستجوی گوهر ذاتت فکنده‌اند
از روز شب به قلزم حیرت سفینه‌ها

بخشد حشمت سلیمان ملک فقر
از نقش پای مور کلید خزینه‌ها

دینار رست حسرت جاوید می‌برد
در خاک ماند از دل قارون دفینه‌ها

در جلوه‌گاه مسکن لالان تو تجلی اسیر
هست پاکس فطر آیینه سینه‌ها

از بسکه

عارف حق‌شناس را بخت بود از عشق تو
سایه بخاک نافکند طالع واژگون ما

گل کند از مزار ما بعد وفات انتظار
دیده کوهکن بود لاله بیستون ما

مجلس [illegible] مست نوا [illegible]
بانگ [illegible] دست نغمه ارغنون ما

ملک انتقام ما قوت ناب جهنم
رخنه بخنجر افگند جنبش رنگ خون ما

حاذق

گرچه کند [illegible] خام طبع حرون ما
ز آتش سنگ کوه کان [illegible] جنون ما

در حلقه‌های زلف تو دارم که [illegible]
نگذشت سلیمان [illegible] آشیانه را

کنج قفس [illegible] او بهر [illegible]
بی دام و دانه ام و [illegible] دانه را

سرمایه تمام [illegible] گل بود در چمن
آتش زدیم خار و خس آشیانه را

کلیم

بگذاشتیم بهم بود یک زمانه را
آزاده ایم نه دام شناسیم نه دانه را

قاتل ستمگر دل [illegible] از ما [illegible]
سایه تیغ او بود [illegible] خون ما

آن [illegible] که [illegible] بال [illegible]
از آب رنگ برکند برد دانه را

[illegible]

افتاده کی [illegible] از رفاقت دانه را
[illegible] آشیانه را

در کوی یار [illegible] خود برو [illegible]
با خود [illegible] آشیانه را

حجابم اگر ز کوچه [illegible] بروم
[illegible] تا بلدی راه خانه را

[illegible] بیرون [illegible]
[illegible] خانه را

۵۲ جلد ا

از ذوق شده درد دل مجروح ز رفت
در سینه قیمت از ذوق گهرها

از شوق که بشکست پی دیدن جانان
چون پرتو فانوس فروغ نظرها

شوکت

تا تخت سلیمان چو فلک شد سفرها
شد سایه دیوار قفس بال و پرها

گفتم ز سر پیریم گنهکار
شرمنده تو از هستی و هشیار دلها

تیر خجالت کشد از فاقه پوشی
کی فیکی نشده معمار دلها

دلبستگی با لب خنده ندارم
... چشم ترم را

آن دُر یتیمم که در بحر قلم غوطه خورد
از موج خطرناک نبود موی لبم را

صائب

پرورده محیط است فروغ نظرها
ساحل دل دریاست ز آب گهرها

شوکت شده طوفان زده کشتی صندل
چون چین جبین موج زند درد سرها

۵۲

تا سایه اقبال هلالی نسیم است
شد تاج سر نقش قدمش پرها

صائب چه کند چون که فلک موج ...
پی روز اگر موج کند درد سرها

آن نکته که ... ز ... ما

پرسیم دلی زهره از آن پرواز
از جنبش رگ که چه دیده نشتر ما

پرواز فلک را به تیغ فن کند آنیم
چون چشمه ز شیش پرها

اوستی که در ... لالهستان ...
واقف که ... حکیم را

ظهوری

مرهم لطف نما از تو نوازد
پرورده درد و عشق پرداخت [illegible] دلها

عالم همه رشک است از باغ غنچه دلها
شبها همه روز است از پرتو غنچه دلها

جامی از عشق بتان عار ندارد
غیر ازین چون نامزدی نیست ترا

هم از فلک درد و محن
که زمین درد محنی نیست ترا

در دولت غالب ره ما را چه اثر
از وفا چون اثری نیست ترا

[illegible] همه پروانگی افسانه پروبال
از شعله [illegible] پر غنچه دلها

امید که سرگشته چو پیمانه نمانیم
از بوی محبت سر غنچه دلها

واعظ چلی و [illegible] گل و سنبل
زخمی که شود [illegible] و غنچه دلها

از شوخی طفلان [illegible] پامال [illegible]
بازیچه [illegible] و لعبت دلها

در جیب سخن ریخته‌ایم از [illegible]
از لعل [illegible] که با غنچه دلها

آنها که دل از [illegible] لذت هم [illegible]
جمعیت که باشند هم‌آواز دلها

چندش بکمند [illegible] آرام که دارد
اندازه [illegible] پرواز دلها

ایضا

تا کی نشود گوش برآواز دلها
همراز دلهاست و همراز دلها

آیینه بصیقل زنم از دست ظهوری
ایمن ز دم عشق و غنچه دلها

هر سینه که دیدیم از او رفته برون حسرت
از [illegible] غنچه و غنچه دلها

شبو روز بر زبان چو ذکر و نسیم که هست
صبح چو تسبیح می سبحه صد دانه ما

از خیال لب لعلت بشور آمده‌ایم
خنده گل نمک کرده به سینهٔ ما

خشت بتکده نقش زوالی دارد
جلوه بس نگار بیت ز ویرانهٔ ما

ملا واله

سینه صافیم عاشق دردانه ما
زاهد مبتی دود چه باشد ز بهانه ما

حافظ ز دیده دانهٔ اشکی همی فشان
باشد که مرغ وصل کند قصد دام ما

٥

طرف فالیکه بحرف زبان بکشایم
قاف تا قاف زبان پر شد از افسانه ما

ما و پیمان می ای زاهد پیمانه شکن
دور باد آتش پیمان ز پیمانه ما

چرخ فیروزه که بینی ز شفق گلگونست
دُرد آلوده سفالیست ز میخانه ما

جامی

کلبش ویرانه شد از سیل فنا خانه ما
تا کشد گنج بقا خشت ز ویرانه ما

ساقیا رحمی که بی شمع جمال افتاده است
بال و پر سوخته در پای تو پروانه ما

چون دل بره او بسته جفا
چند گوئی جگری بست ترا

قول دشمن مشنو در حق من
کز من دوست تری نیست ترا

چون بپای دلم پیش نظر
گر نظر باز کنی نیست ترا

جامی

با اثر این نظری نیست ترا
رخ عیان کردنی نیست ترا

جامی این نادره نکته ز گلزار تو چید
که معطر شده از انفاس تو کاشانه ما

دیده

گاهی می شبانه و گه باده صبوح
ملکی وظیفه سحر و ورد شام ما

طاوس وار طوطی جان جلوه میکند
از فر آن همای که آمد بدام ما

آورد آب رفته بجوی باغ حسن را
سرو بلندقامت جلوه خرام ما

ما را کنون بکوی وفا عزت کن چنان
کز گردش زمان نکشد انتقام ما

حالا که می بیار بیدان که نیز هست
رخش سپهر و توسن ایام رام ما

چندان بود کرشمه و ناز سهی قدان
کاید بجلوه سرو صنوبر خرام ما

هرگز نمیرد آنکه دلش زنده شد بعشق
ثبت است بر جریده عالم دوام ما

ما در پیاله عکس رخ یار دیده‌ایم
ای بیخبر ز لذت شرب مدام ما

حافظ

ساقی بنور باده برافروز جام ما
مطرب بگو که کار جهان شد بکام ما

جامی بوصف آن لب شیرین شکست کلک
خامش مباد طوطی شیرین کلام ما

کردیم در عشق دو جهان را بجو و دام
زاهد بگو صلای تو بر پا دوام ما

دریای اخضر فلک و کشتی هلال
هستند غرق نعمت حاجی قوام ما

بگرفت همچو لاله دلم در هوای او
ای مرغ بخت کی بشوی آه رام ما

ای باد اگر بگلشن احباب بگذری
زنهار عرضه ده بر جانان پیام ما

مستی بچشم شاهد دلبند ما خوشست
زانرو سپرده‌اند بمستی زمام ما

۵۰ جداول

بسیار خوانده‌ایم افسون آنچه / نشنیده آن طفل افسانهٔ ما

شمعی که ساختیم بی یاد روشن / مرد در چه آستین تجلی‌خانهٔ ما

با هجر عزیزان بگذشت دردی / چون چشم یعقوب در خانهٔ ما

ایمن از ما فارغ کند کس / گردی ندارد ویرانهٔ ما

وقف

تا زلف بگشاد جانانهٔ ما / زنجیر بگسست دیوانهٔ ما

دورنگی ابر گریه فلک شود / که ما چشمیم دیدهٔ تر ما

ای دریغا که در قفس بگذشت / نازپروردهٔ چمن بر ما

ما در سودای فال خط چه خال / شک ما بخت تیرهٔ تر ما

وقف

آنکه چو زر دور رفته از بر ما / هست ایستاده در برابر ما

۵ دل آب کرد و از تاب آتش شمع / موجب واقف پروانهٔ ما

طی

ساقی بادهٔ گردون فلک شد بکام ما / خورشید را فروغ بود از نور جام ما

هر که کند تیغ دست ما وقف / تیغی به دیدهٔ تر ما

گر بکوی تو آمدیم مرنج / دل دیوانه بود رهبر ما

جام عاقبت برین کردم / بلکه بود بیت تنگ در بر ما

در دل ما تن داغ گردون / باده چو غم میشود بساغر ما

۵۰۹

کلکله

از تو دور ای بهشت دیده دل
دوزخ آتش بود زبانهٔ ما

پی زلف راست قرب
بحکم ز دروش شانهٔ ما

خانه زانم گلی کنم که
آهوان یمن بخانهٔ ما

خبر از رود رسان بلبل
چشم بر راه شیشه خانهٔ ما

شمع از دولت ترانهٔ ما
قفس بلبل آشیانهٔ ما

واله

بوی معشوق میدهد چون شب
وقف از رنگ عاشقانهٔ ما

زلف شگفته از پی بود
شاخ در شاخ رشته بهانهٔ ما

آتش ما بخود خاموشی
نغمه از زبان زبانهٔ ما

مثل شانه نهک به پرده حجاب
سوز بیت در فسانهٔ ما

تا رود آمدی بخانهٔ ما
سر در رشته فلک آستانهٔ ما

وقت

دست کو ناخنک بپیچد
راه پیچ کردی ز شانهٔ ما

در قفس از تغافل صیاد
بست و شد خشک آب و دانهٔ ما

بکم دارد صفا چو آیینه
قابل دیدنست خانهٔ ما

عندلیبان باغ جنتیم
از بلندست آشیانهٔ ما

کرده جا غم بقدر خانهٔ ما
چشمش بیش بر آستانهٔ ما

نیکو

۲۹ جمادی

بنوش ره خیال او باد
بسته ره سرای ما را

زیاده که خویش و اقربا گرفته است
بیگانگی آشنای ما را

در سینه نفس ناله بهر حسرت
دشنام کجی دعای ما را

خوشحالی دمی کو که آرد
در قهقهه وای وای ما را

اندک ره سکوت
اندک بجهت وفای ما را

۴۹

جولان بهار [illegible]
بگشا طره آشیانه ما

کشته از ذوق تا قدم یک داغ
[illegible] نیم و این نشانه ما

سوخت یکبارگی هوای هوس
[illegible] آه ما بهانه ما

عشق آورد بی بهانه ما
[illegible] آستانه ما

فانی در ره عشق کی بجوری
فنا [illegible] بقای ما را

هر کوی [illegible]
فارغ عشق پای ما را

با مجوری چه خوش سراییم
[illegible] عیش جاودانه ما

دل ز مهر و محبت [illegible]
چه گرفته است در فسانه ما

عشق بس خانمان خرابی هاست
که ز آورد بجانه ما

رام ساقی و وحشی خویشم
باده بگرفت آب دانه ما

کعبه گردیده بود ناز و نیاز
عشق نو رخت در زمانه ما

اسیر

شیشه رفاه زدون بصد رنگ پیشهٔ ما
بیرون معدن الماس دهات تیشهٔ ما

از گل و لاله و زنگی بهار ایمیم
گر ابر شیم اینست و نبود ریشهٔ ما

کردکشی چشم تو صیادی دیگر دارد
تیر را باهم دارد تو همه دو پیشهٔ ما

بسکه خون معدن یاقوت خجالت کرده
شبنم گل تخم اشکیده دم شیشهٔ ما

گشته از بسکه بدشمن دل ما صاف ایم
میجهد سنگ قسمها بر شیشهٔ ما

غنی

فهمید شوخی چشم تو سؤال زبان ما
غوغای ناز تا چه کند با جواب ما

گو رفت درد دل ما خون و فنا دارد
سبزهٔ رنگین دهد از گلشن اندیشهٔ ما

سنگ طفلان چه خوش آتش بهاری دارد
وقت آتش که بگلبانگ رسد شیشهٔ ما

نیکو

ما بکیجی می نرسد تیغ نیکنیم
هلاک ما باده ما دیده ما شیشهٔ ما

ما چو از باده نشستیم که بهاری پیشهٔ ما
کوه ما سنگ ما ناخن ما تیشهٔ ما

ظهوری

یارب اثری دعای ما را
صبری دل مبتلای ما را

ما جمع و فرق خویش نداریم غیر آب
هست از رنگ جهد کسی حباب ما

چو طفلان مرغ رام و بغت بگذاریم
دیده خواب رحمت تا ز خراب ما

افسانه مژه درد هم چو شمع به پیشه
ما هم واستان در شب آفتاب ما

از سحر ما فک بجایی رسیده ایم
بیداری خیال تو چون بود خواب ما

۳۸

رها کی میشود چشم دل یکدم ز نظاره زلفش
چو مرغی کز قفس بیند بحسرت آشیانش را

کمر از بهر قتل چیان بندد دریغ نگارم
نزاکت چو کمر گرفته در میان موی میانش را

که باز آرد شب این گم گشته را از وادی حیرت
بجز جرس که بیاد آید باد آواز نگاهش را

بامن نخی که آن بیو تحفه تا زیراند
ز مطلوبان کرا یارست تا گیرد عنانش را

وله

خوش آن شبی که گستاخانه گویم پاسبانش را
بجا آرم رفت از این در تا ببوسم آستانش را

بآن دو لب تبسم یارب که روزی شهسوار من
کند پا در رکاب توسن و گیرم عنانش را

میان شعلهٔ رنگ آدم برخت یاسمن
که شاخ گل دهد جا بر سر خود آشیانش را

دل از نظاره دلبری بگو بکاینات ها
نگوید وفی از لب دیعهد دوستانش را

ز راه جان رفت و از نوت بیمیچو آه شمعی
کجا روا میشود آزاد چو بر آستانش را

وله

کنم انگشت در خواب رفتم پاسبانش را
روی یکباره تا ببوسم آستانش را

تکلف برطرف قصیده صبح نیم بیمی را
کسی جانب باید کای جلوه آستانش را

دران وادی مرا سرگشتگی دارد بهامانی
که از کوه بیش زمین ز غمزه ساز نو آشیانش را

اگر یار دیگر انداز بحکم دامن وصلش
کنم از ... لبریز ... کنج دیدنش را

چه دیدم نخل بالایش در گلزار دلم
که موزون یکجا این سرو آزادش را

وقف

قدم از دیده سازم تا ببوسم آستانش را
مبادا آوازهٔ بیدار سازد پاسبانش را

نعمت

بحق کعبه یا حرف مدعا یارب زبانم را / رفا نوشتی بزن شیرازهٔ اوراق بیانم را

بهر وادی که برق جلوه نازش نخواهد پیدا / چمن نوزده الماس سازد استخوانم را

به بیداری دل دانم تسلی میتوان شد / رفو از پرتو مه میتوان کردن کتانم را

بجوم درد وطن هم فارغ از دلتنگی غربت / مگر چون قفس گردید عار آشیانم را

نمیگویم بهر کس داستان خونریز نعمت / نمیفهمد بغیر از دل کس دیگر زبانم را

مران بلبل ... آشیانش را / شناسد عمر گلچین ... باغبانش ...

واله

بصد افسانه شب در خواب کردم یار نازش را / روم الحمد بکام دل ببوسم آستانش را

پس از مردن بجوید کی جهان باز جان باید (مجنو) / سگ لیلی اگر روزی ببوید استخوانش را

بود بی‌طاقتی دردی ... بجز آن دل ... / چو مرغی کو بشب گم کرده باشد آشیانش را

زند گر تیغ با حسنو لاف کم با زاری / بپای سوختم نقش بردم زود و کمانش را

از آن سر میکشد بالا سمند او که چون واله / نمیتواند گرفتن دست مظلومان عنانش را

سلیم

غبار از دل برد گلگون ... / ... جاکی و فوم ... زنش را

فغانش ... نعامه بگلی دیو آتش کی نشیند / نبود رنگ از رخ نهان اگر ... زنش را

نسازم چون مسیح پیشش نگاهی کرده دزدیده / تنی فدا ده دارم ... امتحانش را

چو گل رفت از چمن با باغبان گفت از وفاداری / که تا بلبل بباغ آید ... آشیانش را

سلیم از ناله داری روی بیرون گلچین کن / کلاهی گل ... نگاه باغبانش را

(نظری)

وله

الهی شسته ای نام چو کردن زبانم را
زبانم زینت بخشش دیوان بیانم را

زبانم را چو طوطی لذت شیرین سخن داری
ملاذ و نازم بخشش ار شکر نغمه کلام جانم را

زبان عشقان عاشق مبتلای شوق نی بود
بکش با نکهت و نیش شفا زبانم را

دهم توفیق توحید الهی ده که از عزت
سرخود صدق بپای یکبوم زبانم را

قوی ما صحبت رضا در راه دبی تو چه نوای کن
تکلف بر لاف ازدو گزیر بیشه زبانم را

ایضا

خدایا مطلع انوار رحمت ساز جانم را
کلید فرقان برار دل کردن زبانم را

تنم را بیچون درد شکرین گلعذاران کن
که جای شیر سازد از محبت استخوانم را

همای عشق را پرواز ده در ساحت شوقم
که گرد و سایه افکنی بارشت استخوانم را

فغان دارد دل خورده ام برباد دیوار
رفو از پرتو ماه رخ جو کن کتانم را

چنان لا یعقل از صهبای عشق خوب و دیوانم
که جوشش بیخودی تنها سکت بر تو عنانم را

ایضا

با فزون محو کردی شکوه های بیانم را
بهر تو محکم بودی خوش بریبی زبانم را

بهم نکی بیری نام ولی چندان بری با من
که کم میخواهی از دو زمین نام و نشانم را

چه بلبل من بکوم باز مثل گلشن کو بیت
که چون رفتم ز زاغان باز و داری آشیانم را

مرم را ورده عشق گل روی بر دارد
که بر بزیت دل از خوش شرین ستی جانم را

نگاهی گاه گاهی جانب این محزنم داری
پسند بیدی برانجو بیش کالای دو کانم را

بکش کو با

بجز دامی که بینی شیشه‌وار از ناز جولانی
کند در هر کدامم چون تجلی صبح جامم را

سخن شیشه‌ای را به بیرون از سینهٔ محرومم
پریشان کرده وقت کلفتش زلف زبانم را

بیاد وصلش انجمن‌ها در چمن از حسرتش رفتم
که رنگ از لاله‌ام بو از غنچه می‌پیچد نشانم را

بتاراج بگلستان عندلیبم دل نمی‌بندد
اگر چون بو بگل از غنچه بود آشیانم را

زبس رنگ گره بر چهره زد نقش دوستانم را
ولش خون می‌شود تا شانه می‌بوسد زبانم را

نجمی

بجز خونی به رفعت طبیب کن چون صفی بازی
که در پا چو فرمانم بجوش نقد روانم را

بجز کلک سیه‌چشمان که از کارم نمی‌بیند
به بند از ناز زلف عنبرین موی میانم را

چراغ آه را بگذار از نور و ظلمت شبها
مکن در زیر بار صبح جسم ناتوانم را

تغافل معرفت در جوی بار فطرت نشان
معطر کن چو گل از بوی وحدت مغز جانم را

الهی غنچه دار حقی روان فرمانم را
بجز کوی فانی تا بی محو زبانم را

صفی

بجانم رفته بر باد از چه بنیادی دل طالب
نگار داده بنیادی متاع کاروانم را

شرر از ناز دارم چو نگه‌کرده صدا و پیچیده
فغان در کام پیچ و غنچه بکند شمع زبانم را

بیان شد دو عالم صد زبان یک من نمی‌دانم
بهم پیچیده زلف شوخ چشمی داستانم را

ز نور ناله و بستم صدا فرزند اگر امشب
بچشمی که از مرهم دوباره فغانم را

الهی پیچ و عیش برق کلکش کن فغانم را
از آتش گل آب آتش زبانم را

طالب

۴۰۶ جلد ششم

بجز دل خانه بست کلی اینقدر دارم
اگر روزی بپرسی کسی را زار یابم را

تو اند شکه از آدم کنون صیادی برو
به زودی باغبان و بران نشانی بیابم را

وفادار و بنیاد زوف کی جسم ناتوانم را
بیک کس کم قوی بازوی سخنوانم را

نظیری فقیر در جرو دبستانی نشسته
کنون منم کتابی بیکم فنانه خود را

گهی شادم گهی غمگین گهی خرم گهی بیدل
نمیدانم بجنس تیرهم دل دیوانه خود را

۴۷ مثنی

چنان کز شعله حسن تو عشق افروخت قالبم را
همه شمع فروزان چراغ بزم انجمنم را

درین بازار حسن خط بیرون و آورده ام ما را
که چون آرد کسی دست کالای دکانم را

که مدهوش خوبان عجب نازک تنی دارد
که در بازار شاخ شاخ دی برزان جانانم را

که خورشید و شب در سینه دارم در هجرانش زودی
فدای او فرم ساعی غریب ناتوانم را

متین کو از حسن چو روییان لذتی دارد
سراپا ناله کرد شوخ جانم را

کرم

بهی عمر بی پروا ز زبون دل بیامم را
از آن جسم جوانی آبروده تیغ زبانم را

سن آن رنگین نوایم که در باغی ناله گلشنم
ز دست نگاه بیداد نشانم را

تو با این نازکی در خلوت آغوش بیدایی
چه چیدن میکند از موقافی آستانم را

درین گلشن بیکر دی گلچینی برو عاشق
که شب فی بند چون نار دل زار سانم را

زور پای قدم شب قطره زر آبی که میجوشم
چو کوه صد میکند برلب سرخ سخنوانم را

۵۱۶

…می خواهم دیوانه خود را
…برم دیوانه خود را

حریفان آشنا مهر و محبت را نمی دانند
بدست دشمن خود میدهیم پیمانه خود را

نه بو… خواهد از سخنی نه ز حسن چینه از تلخی
نمی بینم ز جنس هیچ خوبی دانه خود را

و بیم اینکه طفل ز حلقه تا گاه میخوانند
به بستر رخت میبردگاه دادم خانه خود را

عزیزان دیده از خاکستر … سازند نورانی
نه شمع بزم خلوت میکنی پروانه خود را

مدام مجلس از جلوه … بیرون …
مرکوی وفا … نجات خانه خود را

ایضا

دل ناآشنا … جانانه خود را
زجان … دل دیوانه خود را

غبار خاطر … وقت …
بلبل … دل … دیوانه خود را

ز ایجام خیال تو … دارم
بچشم … پروانه خود را

بتعلق ناز … جانان بدو قیمت …
… قیمت دیوانه خود را

بیک … حسن … جام …
… شمع … پروانه خود را

بکش از ناز … نرگس مستانه …
بجان … من دیوانه خود را

مفتی

ز خواب ناز … نرگس مستانه خود را
… فرزانه خود را

ایم شب … عکس …
دل دیوانه خود را … دیوانه خود را

بجا تا روز … از جلوه … بیرون …
جلوه ریزی … مستانه خود را

غم دنیا … دل …
… بیرون … دیوانه خود را

جویا

ازین دیوانه … دیوانه خود را
… روی … دنیای دون …

نظری

کسیانی … دیوانه خود را
… بزم … خود را

مپیش از شمع روی … پروانه
… خود را

دم صحبت … جام …
که دارم … پیمانه خود را

به آیات … نوروشم
بیان … مستانه خود را

نظری قصه فرهاد خسرو داستانی
کنون … کتابی میکنم افسانه خود را

گره چون وا کند شانه ز گیسوی صنم بیند
غلط با برگ عنبر بو نماید شانه خود را

چه محجوبم شد او طفلی من از کوه بگفت
بسکی کاه بوزنی اگر دیوانه خود را

شهید

نخواهم داد از کف رشته زیوانه خود را
ز خون خود چو گل پر نیم از پیمانه خود را

وزی از غنچه پیکم بحفل بجود رمزی
برآمد چیدم مروارفا بمانه خود را

بلبل بهر دگر از رنگ رخ گلم نظر دارد
بها مون میفشم گریه مستانه خود را

زبانم لال گردی کلاشی گر بعلاقی هرگز
نگفتم بهر نامحرمی فسانه خود را

۷۰

نصیحت میکنم هر شب دل دیوانه خود را
که با هر کس مگو از بیخودی فسانه خود را

ز زنجیرم که دارم دل دیوانه خود را
اگر بر لب سرم ناله مستانه خود را

از آن روزیکه من دیدم رخ جانانه خود را
نبینم من بکنجی دل دیوانه خود را

وله

از آن از خلق عالم دور کردم خانه خود را
که در خلوت بیینم بکنجی دل دیوانه خود را

صلت

چکونم با کسی راز دل دیوانه خود را
که خواهم هر دگر سر کنم افسانه خود را

وله

هر کسی کردم از بیطاقتی افسانه خود را
که بکنجی هم بکنم دل دیوانه خود را

فروغ شمع من فانوس بال بها دارد
چو شمع پوشش در محفل کند پروانه خود را

چراغان کرده‌ام از داغ غم ویرانه خود را
که چون پروانه در رقص آورم دیوانه خود را

پریشان خاطر و حیران چو صبح نو کردم
بدست دیگری دادم آب ویرانه خود را

بیانی

بجز وقت کار عشق ازما
عشقت یکسان کرفت ما را

ازینم بود لیکن بی رسیدم
آتش غم چنان کرفت ما را

نازک تن او زینت را او وقت
آتش در جهان کرفت ما را

وقف

تا دلبر ما کرفت ما را
آتش که آن کرفت ما را

ای عشق ز دست عشق نامرد
دیوانه‌وار کرفت ما را

رم آهو چمن انداز اوج لامکان دارد
بصحرا افکندم یکسو دل دیوانه خود را

صائب

از خود دوم زینت آنکه بیگانه خود را
فتادم در غبار خاطر خود وادیه خود را

دیدی که ز هر طلب وقت
آخر نتوان کرفت ما را

بصحبت زاهد ملامت را نمیفهمد
چنان بازآرم از عشقت دل دیوانه خود را

وحشی

ازان از قامت و حسن بتی کز در فسانه خود را
کز آزیده از کل آتش [illegible] خود را

واله

بهر کس گفتم از بیطاقتی افسانه خود را
نگفتم از زبان مردمان جانانه خود را

بخواب انداخت خود را که آغاز سخن کردم
نگفتم پیش او هرگز تمام افسانه خود را

شاید

کسی قطع تعلق میکند کاشانه خود را
که چون [illegible] از یک خوشه سازد خانه خود را

۴۴ نسخه اد

دل بهر جا که جمالی دارد
سر بسر ماه تمامست مرا

اضطراب لب و خاموشی ادب
قاصد نامه رسانست مرا

سیر آنجلوه بمستی باشد
تا ابد کار بکامست مرا

فیضی

خواب پروانهٔ مست مرا
نشئهٔ صبح دمیست مرا

علی ثوت یاران مبرم شهرت از آن رستم
که صائب چون بگیرید آب در وقت شود پیدا

از قد سرو تو هنگام بهار
خار گل کار بکامست مرا

شهرت زلف تو بسم
از پریشانی کرامست مرا

بی قرار باغ دل از بیدردی
بحر فتنه میوه خامست مرا

۸

عیش سودای تو خامست مرا
نفس گرم حرامست مرا

باد زلف گل شب بیداری
نفس صبح اول شامست مرا

ما را از زبان و وصف دلدار
گوئی که گران گرفت ما را
الحقی از دست

گفتم که ز درد هجر یارم
هم این و هم آن گرفت ما را

سر در سرکار او نکردیم
تیغش بزبان گرفت ما را

واله

عشقش چو جهان گرفت ما را
کز هر دو جهان گرفت ما را

تو خطان پیش ستمگر بیم
به نکوئی چه تمامست مرا

ز دیوان ازل هر کس نصیبی بهر خود دارد
طراوت چون ز نسرین لشکر گردید تخم پیدا

ز دیده قطع این ره میکند عاشق ازان بیخود
درین وادی ز پای هر روان نقش قدم پیدا

نشان محو جاوید است جادو کوی او کردن
شد این معنی ز تیغ کشتن صد دوم پیدا

عجب بود که فردا موج بحر مغفرت گردد
بچشم گریه بیست گر شود امروز نم پیدا

دلش از گریه با شیشه بچهره شد والا
غبار زنگار گیرد آینه چو گشت نم پیدا

غنی

ز خط لب بیکرد دهان الفم پیدا
که پنهانست مضمون که چه پیدا شد رقم پیدا

بود اندیشه بس کردم خطی قلم ظاهر
شد خطی چنین مرکز خویش از کم عدم پیدا

خوش آن سالک که گردد بی‌نشانی را
رود از پا بخود از دو نقش قدم پیدا

غنی تا چند پرسی دستگاه ملک دنیا را
که باشد وسعت آن از حصار جام جم پیدا

غنی

نکوئی گر رود زین بحر نیکو شود پیدا
بچگرد قطره را راه عدم گوهر شود پیدا

به طاعت کوش گر عشق بلا انگیز میخواهی
مناعی جمع کن تا که غارتگر شود پیدا

اگر نیست این به نسخت ابر پیدا در بیاد بهار من
اگر فلک مرا چون چشم تر شود پیدا

ز سرها میکه در هر گام افتاده است در راهش — بیت از زلف او با خود خطا دیوانگی دارم — غبار خاطر داشت اظهار میکرد

بود بی رهنما او بیابان عدم پیدا — چو کلم شکل زنجیرست از نقش قدم پیدا — صفا برخیزد از آئینه چون جوهر شود پیدا

۳۰ جلد

قدم بروی تو نه که وقت آنست که در گلستان زفیض باران
روان شود چو چشم وامق درود دید گل چو روی عذرا

خوشحال

زهی مثالی که چو بخالت نسیم بفعلی زناز زیبا
بخنده شیرین ببند زشکر بغمزه بلا بعشوه سلما

از غمی آمده رو مرا بست در جان که بنت هیچ دوا و درمان
نکو طبیبی زوصل جانان کند زلطف چو دشمنی مداوا

بخاطرام چو زلف و خالت نه صبر ماند مرا نه طاقت
بیاد آیه چو روی خوبت کنم نوازش ز روی زیبا

چه سود ناصح مده ست من ازین نصیحت ترا چه حاصل
اگر رفیقی منی ساکن کن تا شکیبی شود شکیبا

تو ای چو فارغ زمهر خوبان چه باک داری ز محنت من
مقیم ساحل چو داند زا ضطراب غریق دریا

بکی بکاشتی نهیبه دوران بکی بر تخت فخت دوران
نراکجا آن که فاعد آید زکار نادان خیال دانا

ازین زبون تر مدار امید وزین بکور تحمل بتیت
سرود عیش صفا بمحفل عنود و ساقی نشسته خوشحال

والا

ز جوش گریه گر چشم تر نم دیدم پیدا
بطاق ابروان از کثرت نم بخشت خم پیدا

ز دیوان

سرا شنا توصفای محفل باده ساقی نشسته خوشحال
بخنده آمد چه عالمی نغمه سرت ساقی بنجیه کرد بیا

هزار رو در آرزو بر یست قمر نهی گشتن تو ای
بعقد چو روی برخ چو ماهی قمر نهی گشتن
کرشمه کن چو نازه چو ادای ... دل زلیخا

کرده نازی بعجز با جو دکرنه با او ز تراحم
بکی فقیر وکی تو نکی ضعیف وکی توانا
نسبت

درین بیابان زناتوانی فتادم از پا چنانکه دانی
جنابی رهبر نبی ببر ز مجنون بسوی بلد

مشتاق

نخوان ز دیرم بکعبه زاهد که برده از کف دل من اینجا
بنام مطرب بجذب ساغر بحجره ساقی کریم اینجا

از آسمانست بکینه جانی مجال بودن بدید از آرزو
ز کنج محنت نشسته محزون بکوی محبت گرفته ماوا

بکنج عجزی الا بشوقی فتاده حالی ولا و بالی
کدام آخر طبیب وصلت مریض هجر را کند مداوا

همین ز مشتاق در آرزوست مدام گردد بگرد کویت
تمام عالم بجستجویت بکعبه مومن بدیر ترس

چه حکمت قدرتست بنقش بستی بباز ازل بنگارستی
چو فتنه این ز خوبان یکی دگر چه جز ز نیکی بجا

چه حکمتست بینش پریوش گلرخ از آینه بجوهر حاصل
چه حکمتست نقصان بچشم کوران چه نقش پنهان چه آشکارا

بعقل نارسی حکیم تاکی بفکرت این ره بشیوه حکمی
ز تیش وهمی اگر رسد کس بقعر دریا

ببزم عشرت قبا رقیبان گرفته الفت غنوده سرخوش
بکنج محنت من از رقیبان گرفته عزلت نشسته تنها

چه جان گدازی که انجفا جو چو جان فکاران که ز آنکه
ز تیغ ابرو ز نشتر مژه و چشمت جانم نخجه دریا

ذوقی

بسقف گردون نهاده رفعت بعجز جنت فتاده از پا
ز شرم رویت عروس ماه از رنگ قدرت بهال ... ا

جدا ز رویت در آرزویت بخاکی کویت عزیز تنها
جهان پناها جهانیان را ببزم آرام چو ناله شبها

زهی سعادت زهی غنیمت اگر میسر شود زمانی
بشب شرابی بشبانه خوابی گل گلابی نگار زیبا

چنان ز عشقت شدم آخر خراب و رسوا میان مردم
که هیچ عاشق ندید خرابی میان مردم مباد رسوا

نه بخت یاور نه عقل رهبر نه پای رفتن نه روی ماندن
بسی بگردم ز بیخرابی ببین خرابی کسی مبادا

شیدا

بجان رسیدم ز درد هجرت بجای آ ای نگار زیبا
بیا و بنگر بحال زارم که بی تو کردم چنین شکیبا

بوادی غم فتاده زمام فکرت ز دست داده
نه بخت یاور نه عقل رهبر نه توانا نه دل شکیبا

جامی

اجن شوقا الا دیار لقیت فیها جمال سلمی
که میرسد ز آن نواحی نوید لطف بجانب ما

نمکست شیدا و رای مجنون بعشق لیلی که کی و لیکن
حسنت هزار عاشق میان مردم مباد رسوا

منم غریبم شکسته خاطر فقیرم نشسته عاجز
تو پادشاهی جهان پناهی هر آنچه خواهی بکن گوارا

اگر بجرمم برآوری جان وگر بتیغم بیفکنی سر
قسم بجانت که بر ندارم سر ارادت ز خاک آن پا

بکت

بیار گفتی فلان کجایی چه بود بیت درین جدایی
ز فرقت شوقا و بت هجرا فکیف یکون علیک شانا

زهی جمالتو قبله جان وجهتم که بتو کند دل
فاین سجدت لدیک نسجد و این سیبنا علیک نیقوا

ز تیر عشقت نبود باکی ز نام ارباب شوق لیکن
ز بی زبانی غم نهانی چنانکه سوزانی شمع نگارا

بتیغ غمزه و خنجر را
ما در کر بر رو فتنه مغفر را

خوشش بود ارزم خوشش قربان چنین
قدت ابرو ما صنوبر را

وقف

غم چو بنشسته ده تو بر در ما
امروز آ یار ما برادر ما

بگذشت آنچه بعصور دیر داور فنا
نگذشتست چنین هیچ سلمانی را

بگلش او زمان همی پر غبس
اینچنین بیست همک هیچ نکوانی را

[illegible]

[illegible]

بیلخ هست نثار باد ابیتی
ملک ما ملک ما و خاور ما

بر زنبلم برصف و دیا
ترکی ما شیخ ما و دلاور ما

۲۱ جلد اول

آصفی

آصفی کیست که توحید تو گوید هیهات
صد و صفت بکند هیچ سخندانی را

چشم تو کشتهٔ پنهانی دو عالم آید
چو صبا در چمنم گلستانی را

نام پروانه مکن یاد که نسبت نکند
با من سوخته دل سوخته دامانی را

میتوانی که دهی ملک جهان حسن قبول
تو که در ساحت قطره دریا دانی را

تو که تن زیر و سرو را بدهی سامانی
سر و سامان که دهی بی سر و سامانی را

وحشی

نفس اماره کند چند دلم را عاجز
یارب از دیو کنی آزاد سلیمانی را

شیخ اشکم چو ره از سر بالین برفت
دیده در خواب که یوسف کنعانی را

سخن اینها بمن از سوز درون تو نهفت
آتش تند شود باد پریشانی را

مانیم از قفس را بهوای صیاد
باز نگیرد دگر روی گلستانی را

شکوه حسن تو تعلیم شبستانی را
که دارد ز بت دوی گبر مسلمانی را

منصور

سخن پنهانی مرا خوش نکند جز عشق
غیرت آنکه کند سیر پریشانی را

طاقت زخم تبسمهای نمکی دارد
صد هزار مرکه نشان چاک گریبانی را

کشته‌ام مرده دوام ... گریبانی را

چو تو از هیچ نبی دلی ایمان بیت
چند پنهان بکنم جبر نهانی را

دلم از داغ تو خورشید درفشانی را
من که از شرح دهم حال پریشانی را

رو که چون آهوی وحشی از پی خویش

نجفی

بیدار شد چشم تو از شور قیامت
طوفان زدی مژه شد ابخواب گران را

صد بار زلیست که هر شب خوار برید
چندی چو حنا تا نکنی دستی حنا را

ظهیر فاریابی

چشم آهو که نه بندد زلف بزنجیر را
بیچه چو عنبر چادر سنجوان نجیر را

عجیب است آرزده کردو از لطافت رگ گل
بر و بر برگ گل نقاش تصویر را

میشود در وقت بیکسین ناله آتش بر سحاب
گریه بیند صحن و زلف گره زنجیر را

گرزروی عشق تحصیلی پریشانی ظهیر
شاد و مان بنشین که بخشیده تقدیر را

یوسف

در دو خود محبش خدا با دل ویرانی را
دل بی درد منه هیچ قتل فانی را

از پی لعل بتان جام و علم کش بترین
هیچ بخت ده قند نمکدانی را

عمر خود در دلش بود که رفتم بچمن
داغ شد لاله چو دید آتش پنهانی را

گل خندانمی از غنچه گل زنگ تپید
در چمن غنچه کند مرگ گل خندانی را

شهر پریشانی نه بوته زلف تو بی
سرو مالی چکنی نه سرو سامانی را

ساز آباد خدا با دل ویرانی را
یاد ده عشق بتان هیچ مسلمانی را

نجات

از شهیدان نگاهت هر کز افغانی تا خیالش بدلم کرد وحدت نمود جهره لاله خان بهر علم معروز
داده اند از سرمه گوئی آب شمشیر را سوخت از آتش غم خانه ایمانی را برمن آتشکده سپند گلستانی را

۲ جلد اول

گلشن نبود از گلشن فردوس معین ما
گر نیست نظر بر رخ زیبا بتو ما را

فایز

ای نخل تمنا قدر عنا بتو ما را
از پای در آورد تمنا بتو ما را

تقصیر جبین دل ز جنابت نبود گر
او را بخشش از در دار الشفا

پنهان ز خلق راز بر سینه و سر بر
بهتر ز طاعت که شود روی ریا

کم کشتگان وادی حسن و فراقیم ما
راهی ز روی رحمت ای رهنما نما

جفت شود رشته جان پاره اگر دو
پر زاره دل ما بکن اینقدر مدارا

حبیب

او نشد دیده ما صحبت نبود آنقدر رو وا را
خط [illegible] دل ما بکند غنچه دیده را

بی ساخته باشد سخن شوخ [illegible] که
قابل چه [illegible] آید سخنها بتو ما را

از گردش دیده دل یافت جدایی
[illegible] بود فالک [illegible] بتو ما را

تاریخ [illegible] که عالم بجز [illegible]
غافل ز جهان کرد [illegible] بتو ما را

عشق آمد و بیرون در افکنده چو تمکین
از خلوت اندیشه من هر دو جهان را

هر کس نشود برق ز فانوس حصاری
در دیده من جلوه [illegible]
از [illegible] جهان گذران را

منظور من است [illegible] بود
[illegible]

از چشم غزالان حرم خون بنوشد
[illegible] کرد [illegible] را

پنهانی عشق نشود از [illegible] بر
[illegible] داغ کتمان را

بیدار شاه

۶۲۹

نظیری

بجای نودی که طالب سوختی آرزده جانی را
بقدر دور محشر طول داوی مهربانی را

سوالی کی زمین آورد تا خونابهٔ اشکی
که ابجد فلاقی کرد گویا مهربانی را

با فسون موم نا امن آرد دل ... ز نازش
کار ابکی بر مهر آوردی نا مهربانی را

صحبت آنجا که بنشیند کسی با نا کسی
نخواند ناز جود آشنای واستانی را

نظیری گر چو من ... بیمار ... سوختم
بجان مرگ دوم بر سر ره نا توانی را

[illegible]

باقر

جوانی را به بازی بکام دل جوانی را
کجا ... خویش پیر ناتوانی را

بقلم گوشهٔ آن زیبا جوان در حیرت
که از قتل ... پری چه خرد نو جوانی را

تمام مهربانان را نجوی نا مهربان کردم
با ... مهربان نا مهربانی را

چه باشد ... و ... رخود
تر زوی بی نیازی ... بی ... را

یکی آزار جان عاشق آرزده جان دیگر
... جان خسته جانی را

قصاب

ابروت ... از ... سوا
در ... نو ... ما ... نوا

... عالم
... نار ...

در دم چه ... دریای ... شود
... کشتی ... دراز ... خزا

از ضعف ... بدیوار ... من
مارا ... عشقتو چون کهربا ...

ما را که ... معصیت
ای وای اگر ... روز ... وا

۳۹

صایب

زپا بس همچو لعل عارف نشود در عالم وحدت
که دارد در بغل هر غنچه اینجا گلستانی را

تماشای غبار خاطر خوبان ز هم میداند
که نتوان پی کشیدن [illegible] روز همسانی را

بآبی میتوان از خود برآوردن جهانی را
که یک گوهر بمیزان میبرد [illegible] دنیی را

اگر در خواب بیهوشی تماشا گوشهٔ [illegible]
بحرفی میتوان تعبیر کردن داستانی را

فدای بیکسی هر کس که شد از بیکسان شد
بهم منشور دو بیت بکند هر سخندانی را

نو کر نازکی دلی از نکهت گلی بیابانی
چه لازم بر بروف آوردی آتش زبانی را

ندارد شکوه از وضع آدم دیده حق بین
بیعقل میتوان بخشید جرم کاروانی را

نظیر لطف چون دلدار ندارم را
کجا بودی که [illegible] از روده جانی را

متاع [illegible] چون [illegible]
قوام [illegible] را

بسوزم رونقی در خاندان عشق پیدا شد
چراغ داغ او [illegible] زبانی را

جبا کرباز از صل [illegible] بکو دیدم
آتش [illegible] دیدم سخندانی را

چرا در کعبه آوردی چو جان آزرده جانی را
خراب [illegible] کردی خانه آباد جهانی را

31

ز عشق او گل داغی بیار آید جهانی را
که تا خورشید بس باشد زمین و آسمانی را

من و پروانه شمع سحر سوختی نتی
چرا بر هر دری آیم وقت درد مانی را

به روی تیغ کم نظاره و لبتانی را
که دل در سینه می پرازد که بیلوسم وصالی را

زبان بند به گوارا عشق او در ملکش
که بر شاخ گلی چه خواهم به آرزو پشتانی را

بمنزل می رساند کشتی می کاروانی را
روی کیم از مقام با تمام جهانی را

قدوم شب بر کی مبری شمع کم فرصت
بر فتم سوختی پروانه آتش بجانی را

زحال بلبل مسکین ندارم آگهی لیکن
بپای گلچینی دیدم شکست استخوانی را

شب از درد فراقت جان بیلو کردم
که جز تیر تو در پهلو ندارم استخوانی را

چرا از کوی تو خود رانده بی آرزوی جانی را
غریبی کاشانی تیسی بیجانانی را

ز لیلی قاصد آرزو نامه تو از نیم بیرون
که پنداری کشد از سینه خود استخوانی را

اگر از حسن عالمگیر او تعظیم شدی زاهد
پرستیدی بجای کعبه هر سنگ نشانی را

زفا طره ماه ساقی دم افروزم زاهد
چمن پر از گلی اینک ... را

زبان بی زبانها اگر ترجمان باشد
که خواهد کرد یار عرض حال ناتوانی را

واله

با میدی چه جان ارزن رساند ناتوانی را
که گاه مرگ بر بالین نمی بیند جهانی را

خیال روی او از شاهراه مردم چشم
بمنزل روان سازد ز یوسف کاروانی را

گل از گلچین ... از باغبان ... شگفته دگر
بجای بستر که در مجلس بپادی یاد ... را

از نگه دزدیده یاد دیده ام رهبری است
ابروت رو به بر خورشید کمان را

جرم پرواز تو جز خفت نمی گیرد ز نون
ز شاخ جمله بحسرت بگذرد پیر جوان را

برطرف نیست ما کار چنین تنگ بگیرید
انجمنی کمران چشت میدید میان را

کلیم

قفس گل رود از روی تو چون رخصت جا را
جستجو زین باغ برون کرد صبا را

دلم از دامن دلدار جدا ماند و بین
چکیم گر زخمم پاره گریبانی را

عیش سودای زلف تو دلدار
هر نفس عیش جدید است مرا

باد در زلف گل شب بیداری
نفس صبح اول شب است مرا

هلالی

خود برون از دو جهان است مرا
آسمان حلقه در است مرا

پیش که برم شکوه کلیم از ستم دوست
از هر بیستانه چه کسی داد گشا را

شد دامن الهٔ کنار زمین گل باک
بردیم چو گل داغ فراق همه را

دل اهر خاک هلالی دارد
سر بر ماه [illegible] است مرا

شهد مست ز لبکم نو شمم
از جهاشی که [illegible] مست مرا

بیخزان باغ دل از بیدردی
سوختن میوه [illegible] مرا

اضطراب لب خاموش ادب
قاصد نامه ما هست مرا

سر آنجلوه سلامت باشد
تا ابد کار [illegible] است مرا

آنقدر سعی نمودیم که گم گشته ایم
خالی از نقش قدم هیچ بیابانی را

چو خود کرد بوی گل از زلف تو بیند
از دو چشمی مران هیچ پریشانی را

آنقدر گریه ز شوق تو نمودیم که کرد
چشم خونبار پر از لاله بیابانی را

سرو من از گل صف زنانی که یکبار
مینمود از گرد نثار تو گلستانی را

واله

نیست ممکن که جنون دو دوام کند جانی را
کرد آشفته هر آهوی بیابانی را

خالی از آب ببین چشم صاحب نظر
اشک ما کرد بهم دیده حیرانی را

میکند از نگه تو دلم را آزاد
کافری گر کند آزاد مسلمانی را

عمر من در طلب صبح جبینی برفت
دیده ام تیره روی برزده دامانی را

مغفور

خانه آباد کسی آباد خدا فانی را
بهر نخچیر بیارم دل ویرانی را

شوق در دل طلب آورد بر پشتم گر چون
بیج گل سرخ کنم خار بیابانی را

هر دم خواهی بکجی از دوری دلدار بگو
وحشت آباد کنی خاطر ویرانی را

هر که آسوده بود آمد از آن پیشه
آه از شرح دهم گرمی جولانی را

نامه پروانه یکی باد که نسبت بتو بود
با من و جمع دل سوخته دامانی را

وزین

عشق ازو بخت بلبل درد فراوانی را
لخت دیده بر نام خار بیابانی را

هیچ منصور دریں دار فنی آگاه نی
هیچ فرستاد خدا هر دو جهان دانی را

عراقی

یار خوش کرد نگاهم خط ریحانی را
کو دلی تشنهٔ خنجر صف مژگانی را

محو دایم بگشت دل خود میشوم
وصفی گو کم پاره گریبانی را

چشم تو شیوه های دو عالم کردیم
چون صبا در نظر خود همه گلستانی را

بگو از صحبت اینجنس برهم معلوم
از رقا مطلبم کلبهٔ احزانی را

در شب هجر جوانی دگر از صبح کسی
از سر مهر زند چاک گریبانی را

صائب

تا ز رفتن است [illegible] رشتهٔ زلف از دست
[illegible] چو جمع پریشانی را

هر که از دست زلیخای زمان [illegible]
[illegible] عالم [illegible] گوشهٔ زندانی را

پیش تحوان [illegible] دهن خوبان حیف است
در نظر از چه قدر است نگهدانی را

وقت بسیار عزیز است گرامی دارش
از قفس [illegible] یوسف کنعانی را

صائب از خندهٔ بی پرده گلها پیداست
که ندیدست گلستان لب خندانی را

یوسف

الحذر جان داده [illegible] بیجانی را
الحذر [illegible] کند از لطف [illegible] را

بود آیا که شکر [illegible] کند [illegible]
خوش کند از سخن [illegible] را

چون ز رخ چهره [illegible] جوانی کرد
کرده دیوانه [illegible] ویرانی را

زلف بام برابر [illegible]
میکند صبح وطن شام غریبانی را

کشته دیوانه دلش جز لیلی [illegible]
دید در خواب مگر یوسف کنعانی را

[illegible]

هم جبهه ابلام و هم سجده خزن
این شیوه برای چه آموختی مرا

سخن حال حسن برافروخت قد زیبا را
نشاند هر بن آن سنبلان شیدا را

وارد
فائده
جوهر

ز لعل لعل گوهرفشان شیدا را
تنهای کلیدار را
بیخم جهان مکروه عمر
و فات اعلار را
وردم نشاطی برای بیکر جار میجار را
جاه و کل عیش ده بی

میدهد گفتار تو جان کشته نازرا
ظاهرا فیض عیسی است گفتار را

آرزو دارم که چون پروانه جان سازم نثار
یار دیگر چون بتابد شمع رخسار را

۳۶۰ صد اول

ولد

قاصد اگر شنیده از لب یار وعده
رخصت بازگشت ده جان بلب رسیده را

وله

آسوده‌ای کجا دل بیتاب من کجا
شوق تو کجا و زار وطن کجا

ابر است گل شکفته و گلزار تازه رو
ساقی کجا پیاله کجا انجمن کجا

در پرده جذبه گر نشود رهنمای شوق
یوسف کجا و رایحه پیرهن کجا

هر غنچه که شکفته گل [illegible] میشود
امشب بطرف [illegible] گل [illegible]

وله

عارضت گلدسته باغ ارم دارم بیا
از نظر بیشتر از بیشتر دارم بیا

بی تماشای رخت گلدسته بند چرخم
جان بلب خون در جگر گل در نظر دارم

صبح محشر از [illegible] جراحت میکنم
باده تماشا یکدو [illegible] محشر دارم بیا

غزل

تاک شد زنجیر پایم تا کشیدم باده را
عاقبت از دو دادم [illegible] سجاده را

[illegible]

وله

گلگل شکفتی از نی و از دوختی مرا
از دوختی زیاده چرا سوختی مرا

برق خیال تو بهجران تو وصال
غیرت کدورتم که چرا سوختی مرا

داد از تو [illegible] طریقی بیداد داد داد
آتش بریکی زدی و بسوختی مرا

عمری بتو غرض من [illegible] بجان تو
در [illegible] کرد بس دل افروختی مرا

از آتش [illegible] [illegible] باده
[illegible] [illegible] سوختی مرا

۳م

537

فغان دارد دل افسرده‌ام بر یاد دیدارت
ز نور پرتو ماه رخ خود روشن کن شامم را

همای عشق پر وا زده در باغ [illegible]
که گردد سایه افکن بار عشرت [illegible] اندامم را

تنم از بیستون درد لبریز کوه غم کن
که جوی شیر ... از محبت [illegible] اندامم را

بخود

خدایا خط اوراق محبت ساز جامم را
بکلک عشق تحریر دل گردان نیکنامم را

خدایا رنگ ناشی کرامت کن فقیرم را
بجام [illegible] آرده تیغ زبانم را

چو بلبل زان بکردم باز مسکن گلشن کویت
که خون رفتم ز زاغان باز دادی آشیانم را

بسی نالیدم ای [illegible] ولی جز آن بدی با من
[illegible] از روز [illegible] نام و ننگم را

شه

با خون جگر کردی شکوه های [illegible] دامم را
بهر تو [illegible] بودی [illegible] زبانم را

بجو دوم در وطن هم فارغ از دلتنگی غربت
که چون نقش کف پا فارغ آشیانم را

بیداری دل و جانم تسلی میتواند
ز فواره پرتو مه منت [illegible] کاشانم را

بهر وادی که برق جلوه نازنین بخود پیدا
چکیدن بوده الماس [illegible] اندامم را

نعت

بجز کوی [illegible] در [illegible] زبانم را
ز [illegible] [illegible] اوراق پیامم را

[illegible]

۳۵

صفی

الهی تا بکی ذکر خفی کردان زبانم را
بکن گویا بحرفان ثنا تجوید دیانم را
نهال معرفت در جویبار خاطرم بنشان
معطر کن چو گل از بوی وحدت مغز جانم را
چو انجم از گهکشان از سواد خلوت شبها
کمی در زیر بار صبح جسم ناتوانم را
بجز کاهی نسیم چشمان ره از کارمن بکشا
بیفزا از تار زلف عنبرین موی میانم را
بخلوتخانهٔ فضلت طلب کن چون صفی باری
که در پای تو ریزم چون گل نقد روانم را

۵

طالب

الهی تا بکی بلبل بیک گلشن کنی فغانم را
برون از آتش گل آب شمشیر زبانم را
زبور نالهٔ در لشکر فنا و نیرا رات کن
بپوشی که اندر سرم خوابد فغانم را
بیان شادی ندارم صد زبان لکن نمیدانم
به پیچیده زلف سخن چشی دوستانم را
شرر از نالهٔام چون کوره حداد میجوشد
فغان در کام روشن میکند شمع زبانم را
عیارم رفته بر باد از وظیفه‌های دل طالب
بجارت داده بیتابی مطلع کاروانم را

تجلی

الهی آشنای مهر خود کردان زبانم را
ز الله زینت بخش دیوان بیانم را
زبانم را چو طوطی لذت شهد سخن دادی
حلاوت را بخش از شکر نعمت کام جانم را
زبان و سنگ فغان فاض مناجات از شیخ فنی بود
تجلی تا بکوه جوش شادی با زبانم را
به یمن پیر سلوک از راه تجلی تجلیان کردم
که از من تا بمنزل مرحله کاروانم را
تماشای شوق و فرق تجلی کن زبانم
قبول خاطر موسی لقا ما ن کرده بیانم را
کرم من

خدایا

539

درین بازار حسن خط برون آورده [illegible] را
که جز گرد کسادی نیست کالای دکانم را

چنان کز [illegible] حسن تو عشق افروخت جانم را
همه شمع مزار خویش سازد استخوانم را

نوازش کرد از دامم که صیاد بی پروا
بزور ای باغبان ویران نسازی آشیانم را

وفا [illegible] سازد فنای جسم ناتوانم را
هما کی قوت کند تعویذ بازو استخوانم را

زند در پای قفا عیسی نظره آبی که من مستم
چو گوهر میکند آب مغز استخوانم را

ندیدم گلشن [illegible] بجای برد جان من
که [illegible] چون ناخن [illegible] آشیانم را

تو با این نازکی در غربت آغوش جانانی
چه [illegible] میکند از مغز فالی استخوانم را

من آن رنگین نوا مرغم که دوری گلشنی باشم
[illegible] دیابیند آشیانم را

کسی بی بهره بادا از قبول دل بیانم را
ترنم [illegible] خوبان آب داده تیغ زبانم را

سخن [illegible] از سینه مجروم
[illegible] کرده [illegible] زبانم را

بیاد [illegible] انجمن در گلستان از خویش رفتم
که رنگ از [illegible] بود از غنچه [illegible] را

بشاخ [illegible] عندلیبم دل نمی بندد
[illegible] از غنچه بود آشیانم را

زبس [illegible] بجه زلفش و دستانم را
دلش چون [illegible] معهد زبانم را

۳۴ صد اول

فروغ شمع من خاصیت بال هما دارد
ز صبح پیشتر در محفل کند پروانه خود را

چراغان کرده‌ام از داغ دل ویرانه خود را
که چون پروانه در رقص آورم دیوانه خود را

پریشان خاطر و حیران چو چشم خود افتادم
به بیت دیگری می‌بینم آب و دانه خود را

زبانم لال بودی کاش از بیطاقتی هرگز
نمی‌گفتم به هر نامحرمی افسانه خود را

این ویرانه زمستم ویرانه خود را
کزین ویرانه بیرون می‌برم دیوانه خود را مخلص

غبار خاطرش خوش کرده الوقت می‌خواهم
به سیل اضطراب دل دهم ویرانه خود را

مرا این هم خیال توتیای آشنی دارم
بچشم دیگر کشم فاکترم پروانه خود را

بعاشق نازکی جانان که خود قیمت نمیداند
صدف کی می‌شناسد قیمت دردانه خود را

بچشم بالکی راز دل دیوانه خود را
که خواهم میبرد از سر کنم افسانه خود را

هر کسی گویم از بیطاقتی افسانه خود را
که کمتر هم نگویم دل دیوانه خود را

نظیری نغمه‌ای از وجد و مستانی شد
کنون من هم کجا بی تکیم افسانه خود را
وفا

اگر مست شبی بینم فلک را با حجاب گیرم
مژگانه خود را دل دیوانه خود را

بجا تا روز کار از چهره خوبی و آیین
جلوه ریزی هم کرده‌ام افسانه خود را

ندارم بهره از چهره عجب روزی ابرم
مرکبی وفا یعنی عبادتخانه خود را

به دل تا آشنا دیدم غم جانانه خود را
ز جان بیگانه دیدم دل دیوانه خود را

5461

خالص

نخواهم داد از کف عزت ویرانهٔ خود را
ز خود خود چو گل پر بینم از پیمانهٔ خود را

جنون از عشق یک کوهم بعقلی نجز در عرفی
بزاهد میدهم هر دو از پیمانهٔ خود را

کاسی بهر و کواز رنگ پر خوردم [illegible] دارد
بهم چون میفشانم گریه در ستانهٔ خود را

نصیحت را نمیداند ملامت را نمیفهمد یا
چسان باز آرم از عشقت دل دیوانهٔ خود را

واله

ازان روزیکه من دیدم رخ جانانهٔ خود را
نمییابم من چنین دل دیوانهٔ خود را

ازان از خلق و عالم دور کردم خود فراغ خاص
که در خلوت ببینم یکشبی دل دیوانهٔ خود را

گره چون وا کند مشاطه از گیسوی عنبر بو
غلط با بو نمایم شانهٔ خود را

هرکس گفتم از نیاز فتی حال دل پر خون
فکندم بر زبان هر دو فسانهٔ خود را

چو هم خوابیده ام خفتم از کوه ملامت
بسنگی گاه بسوزی اگر دیوانهٔ خود را

واله

بخیابانی کنم از کوچهٔ ویرانهٔ خود را
جدا از خاک خود نیم [illegible] خانهٔ خود را

واله

عشق از تاب رخ زلفی فشانهٔ خود را
بجانانی بهانه کی من دیوانهٔ خود را

واله

ز خون بار بخت زلفی مستانهٔ خود را
که تا شب با تو گویم ماجرای افسانهٔ خود را

واله

نصیحت میکنم هر شب دل دیوانهٔ خود را
که با هر کس مگو از بیخودی افسانهٔ خود را

واله

ز زنجیر گرو کردم دل دیوانهٔ خود را
اگر بر لب رسانم نالهٔ مستانهٔ خود را

از لطف تند خویش بلبها نوا شیقان
بیغش سا زنده است دعای جدا جدا

نجات

ای مهر سپهر یار صفا صفا صفا
بشنو زکائنات خروش بقا بقا

دل جائی که شد بتجارت از فریب چه سود
نه در روی کفر مسجد نه هوای خانقه بادا

کلهی کج کرده میرانی سمند و فتنه بکوی
فدا همواره یاران سوار کج کله بادا

بعضی دیگران باشد که با کم لذت عشرت
همیشه چشم تو خونریزی برکف بادا

دیگر نسیم اگر دل شکسته ایم
در کشتی شکسته بود نا خدا خدا

ما را امید نیست براحت الم الم
ما را رجوع نیست بهستی فنا فنا

در عشق بیهوای سیار مکشم
تا بعشق نخوم عشق غنا غنا

گفتم بجان که دیدی عیب کدام
آهی کشید از دل و گفتا خدا خدا

نخو غایبان کو بحرابات قدسیم
از ما بسیح معرکه آرا صلا صلا

عزیزی

ای زان پر غار و خس نه پر خانه خود را
که از پیدا کل آتش زنند کاشانه خود را

امروز هوای بار نجات فنا نیست
زان بیشتر که بانگ برآید برابرا

واعظا کان خود نماییش این عجب
بیار ببین تا ز مردان کار نما

بشنو زهر نفس ندای مدد یا بیا
از ره مرد و کس بوقت دو

در غم و داغ نیز کلی و لاله چکید
آنکه کلی شد میقام رضا رضا

نفحہ یو

۲۴۳ صفحه

43

امشب که بزم عاشقان از شمع رویت روشن است
آهسته تا نبود رندان شاهد همباز را

دوشینه بیخود بودی ای پیر خجسته کوای پیر ما
می با حریفان خوردی و پوشیده داری راز را

بعد از درون عاشقان شد زره از ناوک مژگان او
ترسم که آشوب رخت برهم زند ابراز را

چشمان مستت هر زمان ناوک بجان هم میزند
یا رب که داد است ابروان آن ترک تیرانداز را

سعدی

چند آنکه ناز آموخت آن غمزه غماز را
دلبردی و چابک زدی خوش نمودی آن ناز را

سحر زده دوش ای پیر دوست کوای پیر ما
باری وفیقی چه گراو مستور دارد راز را

امشب که بزم عاشقان از شوق رویت روشن است
آهی چنان نبود جز رندان شاهد باز را

روی تو خوش و آواز خوش داری بهم ای لولی
دانی چه خوش لذت بود محبوب خوش آواز را

سعدی

وقت طرب خوش یافتم آن دلبر طناز را
ساقی تو پر کن جام می مطرب بزن آن ساز را

سعدی تو نرخ زرگری دایم بدام افتاده
مشکل بدام آرزو کی مانند تو شهباز را

سیم رو خوابیدم الموجب صد بار وفا روزی
سر موی اگر کوهم جفا روزی هم سیم بادا

زلفم عشق بیخته ای نیست عشقتو ما را
همیشه عشقتو در کشور دل پادشا بادا

همیشه رسم آرزوی آن تن و جانم بیکنفم
ترا هر شب درون دیده بین خوابگه بادا

جامی

ترا ای نازنین هر سو زدلها صد سلیم بادا
به هر جا که زدی صد جان پاکت فدا کرده بادا

سعدی تو نرخ شهپری دایم بدام افتاده
مشکل بدام افتد کسی مانند تو شهباز را

۳۲

چو یوسف رو بکردی ای عزیز از ماه عشق [illegible]
زلیخا وار خواهد [illegible] [illegible]

بده ای مغبچه زان باده گلگون
که در دور [illegible] دیدم [illegible] نشانرا

دم از اسرار [illegible] چنگ و نی طرب
دمادم چه [illegible] پرده بیرون راه پنهان را

بجز نقش [illegible] [illegible]
به [illegible] [illegible] از نقش [illegible] را

طریق عشق اگر [illegible] [illegible]
که تا مردان [illegible] راه و رسم مردان را

شکری

[illegible]

[illegible]

شکری

[illegible]

بیابان محبت پر کن ای دل کاروان وادی
دلیل خضر بی نام دگر کرده راهم را

طالب
خدایا بر سر ناز آر یار کج کلاهم را
بسحر غمزه بر ما فتنه کن جادو نگاهم را

مباش ای تخم نا امید لذدی که بیشه
غم امیدواران نگاه امیدگاهم را

ز لطف بی نهایت ابنوش دمی آگاه تماشا
که بیرون آری از زندان وطن یکتا نگاهم را

بچشم کم جهان سوبجود بینی یاد آور
نگاه های عجب آمیز حیرت نگاهم را

من و عشق تو باکی شاخ و یک نخلیم در معنی
بلی فرقی بود با نخل و فرمان عیش کاهم را

ز الفت با دو ضد جمع در صفی شهیدان بنگر
مرکب ز آتش گل دان مزاج باد پاهم را

مگر خورشید بود گرمای رنگی در حبابی با
ملاقات فروغ مه بیارا دستگاهم را

سپهدار عشق بر سیم زر از بر کنار او
که تیغ جاه او این بود لشکر سپاهم را

من و شوقی که سیلابی حیرتش صوت بحر
شکایت بشکه نازو در زبانها داد خواهم را

یوسف
بطوف کعبه جامی چه نسبت کوی جانان را
کمش بیهوده چندین محنت فرسنگ را

بآب زنده کی خضر خط جانان بود دلبر
چه سکندر در ظلمت بکش بیخ گیاهم را

بآن بی سجده بار آگه زاهد که فرمایی
کوثری برارد از خدایا ما مسلمانها را

برو چون ذره میرزد در نگاه طالب وری
که یک تیغه خورشید و شخص اختر سپاهم را

بگرد شمع چون شخص کسی پروانه بر مسی
طالب بگرد تیغ او بجز هجوم بیگناهم را

بود هر قطره خون در تن من روزن آهی
وگر آیینه داری چو نگهم امتحان سینه ما را

چو دود پا دو دین پیچ نفس آیینه بستی
بزرگ آینه وجود خویش در چشم شما ما را

جنونم یک بیابان گرد باد آواره می دارد
امام قیم امام پر کرده ام محو کرده راهها را

بحر از چنین نقش در دیده بلکه
زبان چون بیشه کرده مهر بر زبان درو خونها

چو در کشتی ناز بر دل شبخون زدیم عاجز پیش
زبان کرده ام بحر کلاه نقش نکتها ما را

شاه نور تعلق

بکوی تشنجی کو نشد کوی نیکی کار
بروان مدعی نادان چه دانی تیر مستان را

بکو بجه کی کردم که روی زمین کعبه
کنم طواف بتخانه بجوم پای مستان را

ورزم تیغی در دل بجوم قیمتم عالم
پس آنکه تیغ میزنم من آن سلطان جو بابر را

روم در میکده بشکنم پیش بت کنم سجده
اگر یابم بیداری زو بشکنم دین ایمان را

اگر یابم بستی نام من آن سلطان چه بابر را
برانداز پای دی ارم قد ایام دل و جان را

قسم

بجنون تکلم چو پروانی زو بت قا جان سبحان
بهانه عرض های مر طبیعه دارو خواهان را

که سلطان حرم دل چه از عشقی تجنت
سر نخوفی ... بیت فنو نکاه بیت ما را

هر مجنون کو از افت اضطراب کنوزان
شه شغنه جنان خرد و مجنون سپاه ما را

بجوای باد از ضحن رعنا باد کش ما را
سر لبیکه از ران تیغ مرد زن بکله ما را

دلم با یکم بی پیچ من از پیچیدن عالم
شرف چو تاری پیچم چو پیچم ما بیچان را

وجم

بجوشم زود رفتم تا به بام قلعه شستش
پری بود که می‌بردم بکتب من کتابش را

به بت بی‌غیرتی چون بینم غبار طفلی خود را
که وقت نی سواری می‌کنم من رکابش را

در آغوش نسیم صبحدم بی‌پرده چون بینم
گلی از باغ حکم من واکرده‌ام بند نقابش را

صائب

گلی از بیکه بیدادم بخون دیده آتش را
چنان بینم که گیرد دیگری آخر کلابش را

بمجلس رنگ رفت بی‌جهت از بس که روشن چشم
دم آهو تصور میکنم موج شرابش را

علی

درین صحرا که ابرین تشنه لب جامه از جرعه
که از صد جا گریبان پاره شد موج سرابش را

نظر بر عاشق و عالم براز کیفیت حسنش
نمودم حلقه پری در شیشه با رنگ شرابش را

ندانم دل شهید کیست اما انقدر دانم
که از شمشیر او رنگیست موج اضطرابش را

ندارد حیرت دل تاب حسن بیحجابش را
که باشد صافی آیینه شبنم آفتابش را

نهالی را که پا چون تاک پروردم بخون دل
چنان بینم بجام دیگران صاحب شرابش را

آی

ز خود رفتم که سازم جلوه گر حسن نکابش را
نگنم آنکه دل بیدا نمودم بحکم کلابش را

بیان بشوخی غزل گفتن علی ار کنی [illegible]
بیاران میتوانیم تا که میگوید جوابش را

بحشر وقت بی‌صوت تر زیاده شهید است
ندانم کرد داد انصاف چشم بیحجابش را

بشوخی پای او بوسیدن [illegible] دارد
که بی‌ادبی تعلیم از شه نقابش را

دل قربانی دارم از آن کمان ابرو حسب
که [illegible] بچشم از خویش چون [illegible] کبابش را

۳۰ صد اول

نمایانست عکس سنبل زلف از گلوی بیش
تو گویی داده از چشم اثر آیینه آتشش را

نبندم چشم از نوش تبسم بحجاب او
که بینم لطف جادو دل و هم ناز عتابش را

غنی بحر دهد فرصت پرداز دارد
بود نادیده از خود موج بیجوشه گلابش را

همان چشم نگاهش در در و دیوار میمانم
اگر در خلوت آیینه بکشم نقابش را

واله

لبی و بکمه بهتی فن بود رنگ حجابش را
خیال بوسه میکردم چو بگرفتم رکابش را

بهم لطف من پر انجذاب ما بهشت جوی
که دریابم ز کیفیت چو مستی شتابش را

شوم فانی ز ره پاکی صورت نمی‌بیند
در افتاده کی بیچو هم بیند نقابش را

ازان در نمم که در چشم فتم از ناز بگذارد
و گرنه میتوان از یاد در اورد رکابش را

جهان بینم بروی دختر از چشم تماشا
که من از بیمارم روان چشم حبابش را

۹۰ فیضی

بکو عیب ار دو عمر از تو تابش را
که میرنجم کمی کر هیچ بگوید جوابش را

هوا برداشت در ناز و ز بوی شیر بیکار
کند از شعله آواز بیس کرم آتشش را

ز رم صهبای بزم ماکی کم آید که پیکر
باش رنگ چون نور نظر دو دو کبابش را

رخ معشوق عاشق ز پیش پرده جا باشد
بر رندبهای بکم واکند بند نقابش را

شوکت

نبینم بکه از شوخی نمیفهمد شتابش را
خیال حلقه چشم بیکردم رکابش را

نقابش بند کس مخلص با شوخی غزل گفتن
خدا گوید جوابش هم که بگوید جوابش را

۶۹

غربت و هجر و مرحبا از نشنیدم که شنید
غربت / هجر و / مرحبا

مرام هجر و مرحبا ز عشق او شده ام
مرام / هجر و / مرحبا

بلا و فتنه و غوغا من ز زلف ست او
بلا و / فتنه و / غوغا

جمال و صورت و سیما نش در جهان افکند
جمال و / صورت و / سیما

قرار و طاقت و پروا ز من همه چیز ربود

عیان مشفق و پیدا ست شمس تبریزی
عیان و / مشفق و / پیدا

وصال حضرت بیچون و جنت الماوا

میان چهره بالای اوست در عالم
میان و / چهره و / بالا

لطیف چابک رعنا ست نام دلبر من
لطیف و / چابک و / رعنا

فغان ناله و سودا ز من روا ست که او
فغان و / ناله و / سودا

بیژن و وامق عذرا ز من بیاموزند
بیژن و / وامق / عذرا

ملخص

چه ذوقی و شوق مخلص که وقت نی نوازیها
عجاب ست ببوسه زمین پای رکابش را

نگنجد ز حیرت در جهان که گرش
ازین همیشه پرون پایم موج ترابش را

۱۲م دیده حیران بود در آفتابش را

بکش چون شبنم گل در بهارستان بگرگی

بجی هر ذره دارد تاب حسن و تجلی او
که باشد چشمه خورشید شبنم آفتابش را

چه رنگین جلوه صهبا ست حسن بی حجابش را
که در پرواز چون بال پری دارد نقابش را

۲۹

وگر صد گل دیر لاف عشقبازی میکند
وای اگر میداشت بلبل همت پروانه را

نجمی

مجو شب ساقی صفاده آنشب و پیمانه را
فکر آن مجلس که در رقص آورد میخانه را

گاهی از خال تو شد در حلقه زلفت اسیر
دام را هرگز نه بیند مرغ بی دانه را

هر زمان بر شمع گل [illegible] پری
[illegible] بگذرد این پروانه را

اول عشق است از حیرت بدام کرد میل
مرغ دام افتاده پیچیدن نخواهد دانه را

هم ز ذره روییم لیک شوق با شاهیم قبول
کز عهد بیرون آمدن نتوانم این پیغام را

سعدی

امشب بگذر بیر تر این طلعت پیغام را
یا وقت بیداری غلط بود بیت صبح بام را

شمع مجلس نیم نجمی کو جام از غم [illegible]
ز کسم بر جسم چو پروانه میریزم پروانه را

گر نه ذوق عشق بودی دل [illegible] نقب
چون سینه از بهر آتش بر کردم دانه را

گنج عشق پیش این درد دل بغیر خویش بود
[illegible] نقد این گنجانه را

شمس تبریزی

ربود چشم و رخ و زلف آن بت رعنا
قرار و طاقت و صبر و [illegible] پروا

سعدی علم شد در جهان صوفی و عالی پیرانه
تا بجست بر کسی میکنم [illegible] را

بلحظه بود این [illegible]
تا بیجان لب برادن پا برگرفته کام را

چو با بخت نیک را با [illegible]
بگذرد تا جان [illegible] بوکوی نا [illegible] را

گر پای بر دم [illegible] فرو [illegible]
[illegible] و از [illegible] پیغام را

تا مگر یکدم بیاسایم ز رنج روزگار
میشوم مجنون و آتش میزنم کاشانه را

هلالی

عاقلم دیوانه زلفم زرکی دادم شانه را
پیچ و چندی شانه‌ام کردست ویرانه را

عاشقی راه دگر دارد جنون راه دگر
عمری کی میکند مجنون من دیوانه را

کرد شمع بطرف دامن ازو کان
گر ابر از فلک بینا و این ویرانه را

هر چه در کوی او پی دارد بغیر از درد عشق
کس بهم گفتند و نیست این افسانه را

آنچنان مست خودم کوی فلان دیوانه‌ام
کشتی اندر روزم هم بخت را بیخانه را

مخلص

بار کس از خوب نازان نرگس مستانه را
تا ازین دیوانه تر سازی من دیوانه را

از هلالی دیگرای ناصح و عقبی مجوی
پیش ازین تکلیف هشیاری مکن دیوانه را

نقش پنهان با غم خانه به هم نشست
پیش او شیر رفیقی کرد این افسانه را

هر کجا شهباز سوز عشق کرده شعله
شمع را یکدم ز آتش از دم پروانه را

تازه کردم چون هوس نی لب جانانه‌ام
لب بلب آید بی بوسش پیمانه را

آگه

رخنه کردی دل بعقده‌ی من دیوانه را
وز دو آری بهر کالا میشکافد شانه را

شد جدا از زلف لیلی خون دل زنجیر زهوت
ورنه مخلص من چه میکردم دل دیوانه را

آنچنان شد قطع باران که شمع الکون چراغ
گرچه در گشت چه جا بجا پروانه را

بازی و بر هم زنی و بازی بازی خانه‌ام
خواهم معذورت که کرد این بازی طفلانه را

سرگذشت ما ز فرهاد است شیرین تر ولی
کوه سنگین تو نشنید از ما افسانه را

کرده ام محتسب دو قفی و میخانه را
بشکند پیمان و هرگز نشکند پیمانه را

کاش بر منبر نیفتد شیخ هم زروی دوستی
ما بیاران میشوم بیعت مردانه را

تجرد

محتسب گوید که بشکن ساغر و پیمانه را
غالبا دیوانه میداند من دیوانه را

رمزی از محراب ابروی او گوید امام
چهره دیگر بمسجد آورد بتخانه را

۲۸

شد ز بستانهای دوران اعتبارم تنگتر
بر محک و سنگ طوفان نقد این ویرانه را

هر کسی در منزل خود یاد شاهی میکند
نیست جای بهتر از دشت جنون دیوانه را

بهر زلفت شانه میکردی و ملکم چشم
شانه از مژگان خود ترتیب دادم شانه را

وفائی

آن پری در خانه نگذارد و می دیوانه را
آیم از در خانه کی بینم ز دور ویرانه را

کرد روزی گردن در یکدم صد بار پیش
گم کرده ام از تجردی هر بار راه خانه را

خون آتش گوی خواهی آب معنی داد لعل
از تب تجرید ... کند پروانه را

سوخت عشق خانه سوز اول متاع خانه را
خانه پرداز از متاع جراحت دیوانه را

ساقیا امروز ... جانان در میان
برکناری نه زمانی ساغر و پیمانه را

مجنون

شاد کرد آن پری چون ... دیوانه را
شمع بیخود در چو آتش تیز نه پروانه را

هر کجا آتش ز خوبان چهره افروزد چو شمع
بی وفایی کس ندارد منصب پروانه را

هر چه گوئی

بخندد بر تجرد داغ خالی شمع را از خود
برنگ لاله کردد بی کفن جز شهید اینجا

بنوعی بست مرهم قتل بر خونین نهم کردد
بیابی میوه کلها اگر بسته سفید اینجا

بخنجر نیز و چون افتاد از رفتاری بزم خود
بتیغ غمزه او هر که جیکرود شهید اینجا

وله
کسی در بهر غفلت پاره چون من نبود اینجا
که عالم یکسر یاد است نمیخوانم کلید اینجا

الهی بست از زورمان این در بر نمیدارم
که یک نام مهمان باشی بیا لرانید اینجا

از نیاط عشق بازار ازل برچیده ایم
یک نگاه حسرت و این گریه مستانه را

آخر از اول روزی اندر کوی تو دودت و کرد
همچنین بیچاره کی کردی ز آتش خانه را

در هوای عشق پرورده ایم این دیوانه دل
چون سپند از بهر آتش پرورم دیوانه را

وله
خانه ایمن ز چه باری می دیوانه را
چون طفلیم من دیوانه راه خانه را

نمک بیش ز دهر کردون زمانم ایمن دوران
بدست آنکه زخم سینه ای از سفید اینجا

با دم گرم رفته ناله بیدار کرد
دیدن آب روان یکسو بود دیوانه را

اعتمادی نیست بر کردون که در دوران ما
بخت معمار قضا رنگ از شکست ای خانه را

کرد و عشق از مزاج هر لذت کی رود
نوح می باقی تو بود کر بشکنی پیمانه را

وله
از پی آشوب ما در زلف او دارد شانه را
شورش زنجیر در شور آورد دیوانه را

مهر حال خود بیفکن در دل سخت رقیب
حیف باشد کاتش در سنگ خارا دیوانه را

۲۳ مجلد

زبان دان محبت بوده‌ام دیگر نمی‌دانم
همین دانم که دل از دوست پیغامی شنید اینجا

قدم شد بسکه در راه انتظار از تماشا کن
که هر نامه سمن زار است از جیب شفق اینجا

گل از ذوق شب شبنم بر [illegible] ماند
نبود [illegible] که رسوا تر از باران عید اینجا

در فیض است هستی از کشتن [illegible] تا میدانی
ز رنگ دانه از هر قفل میرود کلید اینجا

تماشا شد گل بی حاصلی تا کی محبت را
گل خورشید [illegible] برون از نخل بید اینجا

۷

بمل دوست بکشایی نهادم از امید اینجا
چه صبر آخر چه امروزی [illegible] یادم رسید اینجا

زبان شمع با [illegible] گداز [illegible] میگوید
که با [illegible] مست نتوان آرمید اینجا

امید ای [illegible] روی باشد رو [illegible]
که نقش پای [illegible] نتوان کشید اینجا

هوای گلشن جنت [illegible] رسید اینجا
ز روی انجا [illegible] فیض دل چید اینجا

حزین از پای ره پیما بسی برگ [illegible] دیدم
[illegible] بر بالین ما کس رسید اینجا

الی

زبس در [illegible] مطلب [illegible]
همین [illegible] طلب [illegible] که میباید رسید اینجا

کسی دیوانه باشد کز در بیرون رود جایی
دل اینجا دولت اینجا مدعا اینجا امید اینجا

چو در میخانه پای [illegible] باید کشید اینجا
که موج باده [illegible] بر قفل دل کلید اینجا

نباید فلک [illegible]
که امروز [illegible] خواهد [illegible] اینجا

[illegible] هیچ جایی دارم [illegible]
[illegible] کشید اینجا

پیرم و غفلت ایام جوانی دارم
چکنم مادر ایام چنین زاد مرا

اینکه از خود برون زار من از بزم بیت
خاک گشتم که بکوی تو برد باد مرا

چه قیامت که بچشم سخنگوی بیت
هر نگاهت سخنی یکند ارشاد مرا

صد قیامت شد و چون تو رفت از یاد
آه کین وعده روز دگر افتاد مرا

وله

عمری تا بیابان جنون داد مرا
آرزوها همه از طاق دل افتاد مرا

دل که بود بیت ما آورد من آوردکار
قطره اشک شد و از نظر افتاد مرا

همدمی از غم دل دوش چو درد کشم
سخنی گفت که او دور بفریاد مرا

از دل افسرده کی آهنگ نوا زد و جنون
در قفس از هم تنها نهد آشنا صیاد مرا

وله

نالم چون نکنم از ضعف برد باد مرا
لمحه نالم کشیدن رود از یاد مرا

بیت در میکده بیت غمی بی بی
باده از دست دیگر پیر مغان داد مرا

وله

عزا باشت زاهد مقصود بید امی
بغداد عوض عام کن معنی بغداد امی

چکنم رخ ...ال ... کمای مهربست
جگر گشته نامم صد پاره تا قاصد رسید امی

زشام تیره بختان بهر صبح امیدی
گر برود در پناه نا امیدها امید امی

ایضاً

کشیش ارزو از مرد ی تا امیدی
نوری کی وو عالم اهل طلب ... امید امی

هر شب الشمع بسی نظرش میسوزی
خواهد از رنگ ... آتش بدل افتاد مرا

۳۹ جلد

مظهر لطف چو نشود عصیان
وای بر عجب یکتا پیدا

نقش تجرید ما وارست نشست
از هش از بر همه پا پیدا

تو گرفتار بیوفایی را
من گرفتار آشنا پیدا

در دیار آنکه دیدار کش
کو تفحص بت یار پیدا

وله

ای همه جور و بیوفا پیدا
نیست یاران آشنا پیدا

۳۴

هش ازین چشم را بپوش ازین
بر ناز و کم نگاهی ها

لذت فقر کیمیا یافت
روزی اش باد پادشاه پیدا

وله

عمر بگذشت در تمنا پیدا
مجلسی ماند از سیاه پیدا

غم از زندگی هنوز ملول
سرکه سرو بخت جا پیدا

با غم پاکم ز بخت
دار دارد ازین بدل کرد پیدا

اسیکبارم از اسباب تعلق احسن
در جهان بس بود امنیت فقر داد مرا

پیرم و دل بکنم منت بیجای اجل
حضرت عشق بود تا مدام آباد مرا

باغم از زندگی روز فنا بست نبود
کرده ایم ابزی خنجر جلاد مرا

زنده کی تیغ بود بر بتی جلادان تیغ
روده عیش دو جهان عشق تو ارشاد مرا

از نوازن صیدم و دام نیست ز صیاد مرا
تا بجهد و زدم کند آزاد مرا

عشق تا

او شان زلف چهره نمود
کرده ام من بشب کوا ایهها

صحرم عندلیب پیش گل
شکوه کردی زیبو فا ایهها

حبیب

واجها دارم از جدا ایهها
چکچین کرد آشنا ایهها

بر در دولت علی تحسین
پاک هی بود کوا ایهها

من ز بیداد بخت نالانم
بخت نالان ز نا بیهها

جو گلی داغ بیشتر چو شمع
سروسامان خود نما ایهها

وقوف

عرق خون کشیم از جدا ایهها
بزم نام آشنا ایهها

تا شدم کور راه او حبیب
فاک من کرد سرمه ایهها

باد آنکه چو پیبود
سرو برهم ز پیبوا ایهها

بکشند تیغ ابروی دو نیف
بدرم جوم ارزنا ایهها

۳۵ جلد

هر دم بشاخ گل تازه رنگ دگری
از که آموخته این همه رعنائی را

از رفاقت رقیبان تو شکر
بجهانی نه هم گوشه تنهائی را

شفیعی

تا زخم چاک زدم جیب شکیبائی را
عشق بنمود بمن کوچه رسوائی را

نقش آماده دگر بار بغربی بنمود
دل و دین برده فکند صبر و شکیبائی را

وای بر جان ضعیفی اگر از تو عجز
عوض روز قیامت شب تنهائی را

فلک ری زمی خوش شده است
از نو آیین دلربائی ها

ز نرگسانی جادوان بخشد
لب لعلتو جانفزائی ها

نیری

دل بهیزم بر آتشها بنها
زانکه بر سر سم آرزوها

شفیعی از قدم یارم و جا برگ
که قبولی نمود بمن هر جائی را

قدم از فرق بسودای وصالت کردم
از قدم فرق نکردم سر سودائی را

بکه بسر است عاشقان تو ما
خجلم کرد و بینوا نبهاده

من و تقصیر محققه آمال
تو و عفو و آه گستاخیها

محمد

ریخته نخل آتشین بنها
بنشود قایم از عدایها

بچون اما نی محروده ام بر لب
باده از جام تو و شایستها

آشنا بنمود که بیخرد
آشنای زا آشنا بنها

من زیبالو

نفس همراه کوه او شود جای دو چار
نیست چون آب روان هیچ وزر آینه را

صائب

بکنی نفس گر دور سازی از کنار آینه را
میکند بینائی دل سنگسار آینه را

از صفای روی تو چون نقش گردد چشم انتظار
بود عکس یار گویا در کنار آینه را

هیچ جا نقش نیست از جوهر که در عهد ازل
بر تو از عکس تو بود رنگ تا بود آینه را

عجب خوبی و نظر باز این تنه بوستان مردم
با چنین خوبی نسازی زینهار آینه را

چشم حیران مرا از مژگان پیوسته بیم
بخیه جوهر نمی‌آید بکار آینه را

در تماشای جمال خویش بی‌تابست حسن
میکند از گل ز شبنم در کنار آینه را

دیده روشنضمیران جلوه‌گاه حیرتست
هیچ نقشی نیست در دل پایدار آینه را

عکس بی‌تابست دیده فوقی گلستان ما
همچو موج از دارد در کنار آینه را

میکند زنجیر جوهر پاره چون دیوانگی
بسکه دارد شوق رویت بولد آینه را

تا کند وعده بوسی زند جوش وفا
آرد از شوق لب جان تقاضایی مرا

غنی

بسته شیرازه خط نسخه زیبائی را
عشق افکنده بهم دفتر دانائی را

خاطر روشندلان لبریز رحمت باز گشت
میتوان کردن بآهی رنگبار آینه را

در نزاکت خانه دلها نفسی را بار نیست
ره میابد دم سردی مزار آینه را

اهل صورت از نزاکت های معنی غافلند
ره مده در خلوت خود زینهار آینه را

دیده‌ام در پرتو نور تجلی دوست را
خویش را گم کرده‌ام پیشم در آئینه را

صاف طینت را ز حرف تلخ شیطان باک نیست
خنده جوهر نسازد ترش سار آئینه را

میطپد همچون رگ بیمار جوهر در تنش
چشم تو حیرت کرده بست رعشه دار آئینه را

از کرشمه نیست یک گلشن بکند
عکس گل خوشبو کند جیب بهار آئینه را

تجلی

طوطی خط تو تا کرد و شکار آئینه را
دام جوهر هست پنهان در کنار آئینه را

نیست کیفیت بجام و باده مجمع الیوم
نشئه می بخشد نگاهش در عذار آئینه را

با صفا مردم آشنا دل از عکس صفای روی تو
آخر بیش او نمود مشکی نگار آئینه را

نجات

[illegible] ایطالیای دیدن روی کسی
میگدازم ز [illegible] آئینه را

از شعاع آفتاب حسن عالمتاب او
آتش افتاده است در دل چون چنار آئینه را

بح

عزیز

عکس کی بر تو دارد بقرار آئینه را
[illegible] چشم بست تو در بناله دار آئینه را

واله

جمع زلفش گر به [illegible] زد بتو دارد آئینه را
در پیش جوهر بماند در کنار آئینه را

بلکه حسن دوست مردم جلوه تجلی کند
وا بود پیوسته چشم انتظار آئینه را

من ندیدم که چون خواهی خال جوش دید
آب از عکس خط [illegible] موج دار آئینه را

واله

ای ز روی آفتاب اندر کنار آئینه را
از نظر بر تو [illegible] روزگار آئینه را

جوهر

وفائی

وگر در بوستان دهر باری کرده‌ام پیدا
عجب نازک نهالی گلعذاری کرده‌ام پیدا

فیضی از گرد ره پاک چمن
مژه از دست فلک پیما

الکه ما فتنه پرورده روشن
بیت در عشق پرده دار پیما

صد بلا بر سر بدل زغمت
عجب ایتها میان یار پیما

نا امیدم مکن به بیم
کز تو دارم امیدوار پیما

اشرف

غزالی شوخ چشمی بهمواری کرده‌ام پیدا
سواری چابکی مردم شکاری کرده‌ام پیدا

وفائی یار نگاری از برای خویشتن بیدار شش
که من نگار وفائی نا نگاری کرده‌ام پیدا

دلا دوشمن بیاری چنین بتخورد
که میگوی بر انجو نخی یاری کرده‌ام پیدا

بتی بخود زاری ز عشق زرد زاری
ازانجوی بلای روزگاری کرده‌ام پیدا

مرا دیدم میخواند که از غیرت بخود راند
به بیداری که شیش اعتباری کرده‌ام پیدا

ارزه دیده میرسد برو دل
ز نگاه تو زخمکار رها

واه
دل زاهد ز فا مکار رها
بت در بند نامدار رها

بر ور عشقان تو بی مقصود
خم شده بر تو نامدار رها

هیچ طفلان ز ساده تو می
رفت محرم به نی سوار رها

کردی آخر بر انش بر سر
آرزو کن تو فا ک ر رها

پخته در عشق هیچ مقصودم
کار من پشت فا سکار رها

دارم از هجر آتش زر جهان
هیچ یعقوب اشکبار رها

مرغ جانم بجا خلاص شود
کرده زلف تو دام دار رها

هیچکس ساقیا بده از دست
در بهاران شراب خوار رها

فغنی
همه عشق تو دور رها
دیده ام تا بها و زار رها

بار عشقت میبرم بخاکی
شد عشقت برد بار رها

کردو آینه روشن از نفرت
کر زنی دم ز فاکسار رها

رفت مانند شه در دست
عمر من در نفس شمار رها

تا تمام

زنده کردم اگر دهد دستم
زیر پای تو جان نثار رهیا

بکدم آرام دل نشد حاصل
بر زیارت بیقرار رهیا

مرغ جانم زشاخ ناله بخویش
کرده چون عندلیب زار رهیا

مخلص
عاقبت گشت واعذار رهیا
بر کوم زاشکبار رهیا

مرزا مغفور که بزرگ شو خوانی کرده بود
شفقت راهم بشور او درد انتماک رهیا

آه ناکردنی نبی کردم
سرنگوم زشرمسار رهیا

بنت هرکز درجهان خواب
غمکسار چون چنگ رهیا

ساغری کو که تا بیا مخمور
از دو چشم تو سحرکار رهیا

مغفور
لاله از دو نقش شرار رهیا
رفتش از دو بیت پرده دار رهیا

ساغری ده مخلص الساقی
دارم امید وسیتار رهیا

نخل امیدم سحر ابد
تازه ترکن زاشکبار رهیا

عمر من یکنفس بود چو حباب
من ندانم نفس شمار رهیا

نامراد من ولی بود وبوی
رفت عمرم بباده وزار رهیا

مغفور
بنک دارو زنجنگ رهیا
اینچه یار است واینچه یار رهیا

هیچ مغفور رفته ام بر دار
مرغ هیچ زسنکسار رهیا

۲۲ جلد اول

همچو ساغر چشم مستش از وجود فانیم
از برای سوختن برد و مشت خاک را

بال و پر را گر کشایم من ازین بالای بام
می‌شمارم من چنین قفس افلاک را

ثانیه

چون زنی از ورد انگل روی تماشا را
مهر از خط شعاع آرد بر قباشا را

نیرا چون دگر خوبانت زیب محفلت
نشئه بی او نباشد قهوه و تنباک را

درد ازین پائی که پایم چو ابر نوبهار
میدهد موج سرشکم من بطوفان فلک را

مرزا [illegible]

نامه اندی یار احوال دل غمناک را
چشم از سینه بر هرکان و دل صد چاک را

جامه زیبی را نبین بید روشن نیز
میدهد اندام سیمین بران پوشاک را

صاحب صورت نجوید کم از کلکی کی
سوختن کی شیوه باشد غیر او را ک را

بر بناوان نرا از ناز ... فی
زهر بگدود از افعی خود تریاک را

شب سوار نیزه ماه من چو شد از ناز کج
کوه خورشید نامیدم سرفا ناک را

۲

کرده‌ام لذت صهبای محبت
پرورد از آب چشم خویش نخل تاک را

فلکی تیغ از پی قتل عاشق عکس یکی
یک اشارت بس بود از غمزه چالاک را

الحکم را پایمال ابرکانی ...
نزد ترسی از خدا انتقام بیباک را

تا مرا اندی یار هجران یاد زارم چکرد
بعد ازین پریشان ساز مشت خاک را

می‌بیهن از رشک پنهان سرم ز وزنو
بوم ز بی آه تماشای سینه افلاک را

میرزا

165

صائب

تا سوخت پر اخگر محبت جگرم را
گلها بچمن آتش کردند برم را

عالی منشم آن نخل که از بیدلی ایام
یکبار ز دور محبت فشار کی برم را

بودند بهم روز و شب آیا که جدا کرد
از روشنی روز شب بی سحرم را

گردید بت زمین یافی و اکنون ای یار
تا چشم کی باز بیابی اثرم را

از حسرت مرغی که جدا ماند ز گلشن
اکنون نشدم تا که شکسته پرم را

دیوانه بدوشم بنهد کوه گرانست
از بال هما اره کشیدند سرم را

افسوس که در دامن این لاله ستان نیست
داغی که بخود در نماید جگرم را

دیبا بکشی با لب پر خنده قرارم
زان شمع که از بزم من چشم ترم را

آن در یتیمم که درین قلزم خونخوار
از موج خطر شانه بود موی سرم را

از موج صفای دل و رخسار چمن ریخت
هر چند فشانند بجائی گهرم را

بسکه میسوزم بسان شمع دور از محفلت
آه آتشبار من آتش زند افلاک را

گر نه محو از گلشن بی لعل لبش
در بهاران چیست هست بر لبهای تاک را

هیچ برگ بی مدد از نسیم صبح نیست
ذره رحمی باشد آن بسته مبارک را

مطلع

گر ز روزن پیش کهساروی آتشناک را
تخم اخگر مینو سوزد این خس و خاشاک را

صائب جگرش چون جگر صبح شود چاک
یکروز اگر چرخ کشد دود دل ما را

اگر به پیش قد سرو است میل سجود
چرا ز سایه بر آب افکند مصلا را

سیاه باد چو فال تو دانه در دل من
که از خیال تو فالی کشم سویدا را

چو سرو راستی آموز از بلندی کن
به یمن خاطر یاران پای بر جا را

شیدا

تو سرو روی و دلم سرو دیر جا بادا
بچشم و کهنه دست کس دلها را

درین ... درد و جای
نگاه دار چو اهلی همیشه این جا را

ای درد تو هم نفحه آنان زنده بکن
مردم الم بیشتر از پیشترم را

ای لاله رخ از دوست تو گردیده دلم خون
خونابه فشان ساخته چشم ترم را

اوجی

آتش زدی از عشق زلیخا جگرم را
کو سوختی ای برق محبت اثرم را

چو ... تو دل عاشقان شیدا را
مده ز دست دل عاشقان شیدا را

جمال ... اصلاح تو صبوح
که زینت عاشق ... روی زیبا را

عالی

دردم ... که بسته ... را
... بکشی جرم را

چون کرده دلم زار جفا بار تو ونجی
اندیشه بکن ز آه قیامت اثرم را

شد ... رقیبان
مانع شو از کوی خود اکنون نظرم را

مردم ز ... پروانه
بسته شکسته ... بال و پرم را

از طالع ... عجب ...
کز پی بخود ... شام وصال سحرم را

از حضرت

دماغ عقل ز فکر زمانه سودای است
پیاله ده و شیشه دروده علاج سودا را

می از رق و فیض بهار و صوت هزار
کجا بخود بشود میل طبع دانا را

بطرف باغ ز آواز بزم عیش کجاست
ترانه های عجب بلبلان شیدا را

از آن می که از نقش عنبر سرشته بگل
عجب که باز کند نسخه از تر بارا

بجان رسید دلم که باز الله ده
بری نغمه ام مینا را

نسیم فیض بهار از برای جلوه باغ
کشیده بر رخ گلشن حریر دیبا را

چو سحری نسیم بزم و شهرگان
که مردمی بخود باده نهنگش تنها را

هوای گل ز خوشی باد میبرد بچمن
چو جوش نور فاطر بیروی یارا

خسرو

زمانه جلوه نو بست روی صحرا را
کشیده دل بچمن بعیثان زیبارا

بیار دوست بخوان ز مو و حرف کن جامی
که وا ز باکرم دوست کار فروا را

چه جای بوی کس نور نسیم عنبر باری
که داده بوی نسیم فاک آن کوی یارا

ببین ز نرگس مست و ز طره ناز
چه فتنه هاست من ناتوان شیدا را

چنین که فال و خط او بلای جانها شد
چه حاجت است بخط روی زیبارا

هلالی

بچمن بزم تبسم آن دو چشم خمار
روا مدار سیم روز کاری مارا

ز فرحت تو صفتی است بر خرد
ضمیر صبح پیر دو زبان گویا را

هنوز با همه دردم امید درمانست
که آخری بود آخر شبان یلدا را

نگفتمت که بیغما رود دلت سعدی
چو دل بمهر دهی دلبران یغما را

کسی ملامت وامق کند بنادانی
عزیز من که ندیدست روی عذرا را

که گفت در رخ زیبا نظر خطا باشد
خطا بود که نبینند روی زیبا را

بدوستی که اگر زهر باشد از دستت
چنان بذوق ارادت خورم که حلوا را

بروی سبز خطان باده گر خورم شاید
کنون که سبزه گرفتست روی صحرا را

بحکم زهوس نیست دو کسی دیگر
برون نمی‌نهم از حد خویش پا را

شنیده‌ام که تمنای کشتنم کردی
بغیر کشتنم از تو نیم جز این تمنا را

نخواهم از رخ تو دم چو طفل نادانیست
که یک رشته بسیم رخ رشته برپا را

بنائی

بیک کرشمه زلیخا وشی دل ما را
چنان ربود که یوسف دل زلیخا را

ولی

بساط سبزه فکنده کوه و صحرا را
زلاله آرزوی جام باده شد ما را

نمانی آنچه نشست تا بیست رعنا
که برده است بیک شیوه دل ز کف ما را

صدای نالهٔ مجنون برآید از دل فلک
بری چو بزم فکنی پیام لیلا را

کسیکه منع من از دوستی کند خوش خلق
که دیده‌ام آنچه ندیده است آن دلارا را

خلاصم از غم دنیا کند چو اندیشم
بیک کرشمه و ساقی تمام دنیا را

دیده بیار گفت بیره زنرگس مستم
روی زدیده تافتی بیره ام این عتاب را

کلیم

یکدو زدیده ریختم خون دل خراب را
گریه گرفت در حنا پنجه آفتاب را

تاب نظر ندارم و حیف است نبینمت ترا
بیشتر است غرض می از نمک شراب را

بسکه گرفت روزگار رس دیر کوفت ره کی
سبزه نمک دهد بعلی میکده آفتاب را

سوخته گشت آرزو بسکه زبرق تیغ او
سایه کرا فکند برو خشک کند سحاب را

دل چو زتاب او شود صبر چه رو چه میکند
بدرقه چاره کی کند زمزمی شراب را

کشته ناز نگهت تو کشته بطعنه گران
تیغ برآوری کند مرگ ما جواب را

دم بشماره چون نهد دم و پسین دهد
قدر تو ای اینقدر ناله بیحساب را

سلسله ساخته ز موی موی تا میان
دست زبیت میدهد زلف تو پیچ و تاب را

گریه بحال دل کنیم اینهمه از چه میکنی
اشک مریز اینچنین شور مکن کباب را

سعدی

اگر تو فارغی از حال دوستان یارا
فراغت از تو میسر نمیشود ما را

ترا در آینه دیدن جمال طلعت خویش
بیان کند که چه بودست ناشکیبا را

بیا که وقت بهار است تا من و تو بهم
بدیگران بگذاریم باغ و صحرا را

بجای سرو بلند ایستاده بر لب جوی
چرا نظر نکنی یار سرو بالا را

شمایلی که در اوصاف حسن ترکیبش
مجال نطق نماند زبان گویا را

سعدی

جانا ز غمت مردم بشنو بشب ز غمت جانا
شیدا شده ام عاشق عاشق شده ام شیدا

مقبل نشود هر کس هر کس نشود مقبل
الا نشود دانا دانا نشود الا

شیرین به تنت ماند ماند به تنت شیرین
از پا نکنم توسن توسن نکنم از پا

قدرت بچه میماند ماند بچه می قدرت
رعنا ز غمت سروی سروی ز غمت رعنا

خوبا صنما شوخا شوخا صنما خوبا
بازآ بر من یاری یاری بر من بازآ

۱۹

قسم

برخ ز زاغ مکش سنبل بیتاب را
در ظلمات کم مکن چشمهٔ آفتاب را

سعدی نبود شخصی شخصی نبود سعدی
دانا نشود نادان نادان نشود دانا

جای شده ام عاشق عاشق شده ام جای
انجا نرسد هر کس هر کس نرسد انجا

بیخود سخنی گفتم گفتم سخنی بیخود
زیبا صنمی دارم دارم صنمی زیبا

سوزی بدلم افتاد افتاده بدل سوزی
رسوا ز غمت گشتم گشتم ز غمت رسوا

دیگر

تا دمد از تو بوالعجب ز لطف نسیم بو برد
یک نفس بخواب کن نرگس نیمخواب را

کشته چو عارضت نگون نیم بیجز
آه که بکشت تا کند الا این عجب را

بیتو بحال مرده ام فارغ بعذر ملکتم
دلبرم او و از غم دوری بی عذاب را

لو خنده زلف را و غمزه فام زده
رسم بجاست دیدم ابرو دو کمان را

گر بجا میعدی بچرخ از عجب کی
پرده رخ که پیش آید و باد نقاب را

سعدی

کمان سخت که داد آن لطیف بازو را
که تیر غمزه تمامست صید آهو را

برای جان جانان چند جامی شربت دارد
چه شربت شربت نافه چه نافه نافه در عطر

اگر روشنی بینم دو چشم همه بگرود
چه چشم چشمه لولو چه لولو لولوی لالا

چه نجم دارم کسی دارد که نادیده چون صادق
چه صادق صادقی صادق چه صادق صادق یکتا

چنین دردی که من دارم کسی همدم نمی‌باید
چه همدم همدم محرم چه محرم محرم یارا

شب دراز نخواهم خیال بگذارم
که تکیه گاه جواست بیتو پهلو را

لبت بدیدم و لعلم بیفتاد از چشم
سخن بگفتی و قیمت برفت لولو را

دیار هند و اقالیم هند بسپارند
چو چشم در نظر تو بیند زلف هندو را

حصار قلعه باغی بمنجنیق بده
به بام قصر برافکن کمند گیسو را

هزار صید دلت پیش تیر باز آید
بدین صفت که تو داری کمان ابرو را

شودی بهم هر روز هر روز بهم شودی
صحرا شده ام مجنون مجنون شده ام صحرا

مقبل

شب برخت ای مه ای مه برخت شبها
شیدا شده ام والله والله شده ام شیدا

بعشق روی نکو دل کسی دهد سعدی
که احتمال کند خوی زشت و نیکو را

شعاع روی تو بازار ماه و خور شکست
چنانکه معجز موسی طلسم جادو را

فغانکه قدر ببیند بکشند دراز
ندیده اند مگر کودکان تب رو را

و اجید ار

سرت کردم چھ سانی چھ سانی سانی لبس
چھ لبس مجلس کوش چھ کروس کروس بنا

در دیز اوتو کوتم چھ کوم کوم لقہ
چھ لقہ لقہ نو چھ نو نو لولی لالا

دینت مجمع بانشہ چھ مجمع مجمع مخفی
چھ مخفی مخفی کو چھ بعت بعت بو رعنا

آخ بر دار ار شبنم چھ شبنم شبنم گلشن
چھ گلشن گلشن جنت چھ جنت جنت الماوا

بر ففات نو نقطہ چھ نقطہ نقطہ مصحف
چھ مصحف مصحف بنت چھ بنت بنت مولا

۲

غدم مشتاق المھوش چھ مدھوش مدھوش قابل
چھ قابل قابل عاشق چھ عاشق عاشق شیدا

پریشانم ار آنکوہ چھ کوہ کوہ کیو
چھ کیو کیو عنبر چھ عنبر عنبر سارا

بازاوی قد ۶۶ چھ ۶۶ ۶۶ گلشن
چھ گلشن گلشن جنت چھ جنت جنت الماوا

خوشحال

نوی بهس خوش دلبر چھ دلبر دلبر زیبا
نکاہ نرکس کاز چھ کاز کاز ورسا

زنو نامرکند خواہش چھ خواہش خواہش یاری
چھ یاری یاری رحمت چھ رحمت رحمت فزا

آکرو باغ بجرانی بلبل مکامل بر کرو
چھ قلقل قلقل بلبل چھ بلبل بلبل شیدا

چمن

جانی

نکار بعہد جانی چھ نکہت نکہت دارو
چھ نکہت نکہت عنبر چھ عنبر عنبر سارا

غدم رحمت سانی کردم مکید چھ صورت
چھ صورت صورت دلبر چھ دلبر دلبر رعنا

شنم بهاران نرکس چھ نرکس نرکس جادو
چھ جادو جادو شلال چھ شلال شلال

دم پریوداں کل کل چھ کامل کامل دلکش
چھ دلکش دلکش مردم چھ مردم مردم دانا

ذره تا مهر درین بزم ندارند قرار
بهما خاطر آسوده کرا هست اینجا

در غم آباد فلک رخنهٔ آزادی نیست
چشم تا کار کند حلقهٔ دامست اینجا

نیم این بکه و نفس کدر از نکهت
خندهٔ صبح بدلگیری [illegible] است اینجا

صید خود گوشه نشینان بتوجه کردند
دیدهٔ منتظران حلقهٔ دامست اینجا

تلخ کامی بود در شکرستان وصال
نامهٔ او تلخی بجبین پیغامست اینجا

ز خیال طرهٔ تو چو شب تیره روزم
بگو شمع خنده زن سحری نمای مارا

بنظر ندیده ام من اثر دهان تنگت
که اگر بود دهانی اثری نمای مارا

سخنی چو گوهر تو صدف لب تو پیدا
سخن از صدف رها کن گهری نمای مارا

خسرو

نه دری بخنده از رخ قمری نمای مارا
سخنی بگوی از لب شکری نمای مارا

ز آتشکدهٔ دل کند از [illegible] صاحب
نادر و [illegible] اندیشه [illegible] است اینجا

دو چشمت از دوم چه ادوم ادوم دیده
چه نرگس نرگس دیده چه دیده دیده شهلا

دو ابرویت بیکصورت چه صورت صورت [illegible]
چه خم خم خم [illegible] خم خم چه خم خم دلها

ناصرعلی

خود نمایست پری [illegible] بازار
قیامت [illegible]

چو منم از عاشق بود [illegible]
بهمه جهان چو خسرو دیگری نمای مارا

نه زبان خویش گفتی که کند کسم [illegible]
بکدام [illegible] خود کند نمای مارا

575

۱۷

غنی

بی می و گردش پیمانه مدار است اینجا
توبه از باده کشی محض مدار است اینجا

اینچه نوبت که بتوبه [illegible] دل ما
فتنه [illegible] صحبت [illegible] است اینجا

لاله رنگ [illegible] دارد فنا
بیقین دان که حیات نو بها است اینجا

مرغ دل را بر او مرغ بهشتی نظر است
از خط و خال بتان دانه و دام است اینجا

سنجر

یعنی در دولت ما [illegible] مست است اینجا
گردش جام فی تاب مدار است اینجا

توبه در میکده ای شیخ چه معنی دارد
توبه از توبه بکن توبه حرام است اینجا

کردم بر خانه خرابی که خرابات خراب
محتسب خود تو بگو جز تو که راه است اینجا

نتوان از در دلدار قدمی جا برگر
جلوه یار دل آرام مدار است اینجا

صائب

مستی از بیخبری [illegible] است اینجا
ابجد تازه شود آن خط فاست اینجا

از نو کردن عالم تنو کار تمام
هر که از خویش سفر کرد تمام است اینجا

نشود جمع زبان آوری و خاموشی
سخن از شمع بگو [illegible] فاست اینجا

بست بتعقل دل عشق پسندیده عقل
هر که آدم بود اینجا دد و دام است اینجا

نیست از هیچکس از ذکر انا الحق ما را ارشد یا من النفاس بدان فرض اگر اهل سخن عشق چو افتد بمیان فاش مباش
هر که منصور شود عاشق فاست اینجا سنجر از مرغ وصال تو بداست اینجا لب کشودن بتکلم لب بابست اینجا

شیخ کاهی

بگفته‌ام از عشق که نه خطره نه گام است اینجا
دل بحسرت شد و بس کار تمام است اینجا
خط آزادگی می‌برد بجز غالب نه به
بار گردید که سیمرغ بدام است اینجا
مگر طوبی به جنبان در دریغ عشق خطاست
ورنه هم ذوق دریغ مباح است و حرام است اینجا
جرعه از شیشهٔ خاطر ز نگلو بیرون گردد
هان بهش باش که جام دل بیتاب اینجا
نه تو بخود مانند و نه هم که بخود داشتم
خبرم نیست که مخوریم چه قامت است اینجا
همه بی‌خودی و مستی و نشاط و طرب است
کس چه داند که شب و روز کدام است اینجا
ابر باغ چه رخسارهٔ ساقی مسعود
شکر الله که تجلی بدوام است اینجا
غایب از دیده باز م شود یک ساعت
آنچه دم خورده از او هم همه دام است اینجا
فیضی آب خضر از لفظ نظیری ریزد
گر صفای سخن سحری تا دم شام است اینجا

غالب ... فالش ... اینجا
دل از غم ... اینجا
ناقص را بخدا ... اینجا

نیست ... اینجا

حال

چند پرسی که مقامات کمال ... اینجا

ناقص

کیست ... که ز ... غلطی است
شام ... و ... غلطی است اینجا

با بام فلکم از ... گوهر کنم
شیشه که جام لب بام است اینجا

نعمت ... مجلس ... است اینجا

دولت ... شادی ... است اینجا

صفت ... مرغ ... است
بجز از ... که فاست اینجا

چون دراید ... دل
... که ... است اینجا

... در مجلس ... صفت
... درویش ... که کجا است اینجا

ما همه چهره ... که ... فلک
... رحمت ... است اینجا

بیش این که ... جنت ...
... از ... دو ... است اینجا

باده ... برگ ...
تو به ... است اینجا

ساقیا غمزه از دماغ جنون داد بساقی عشق
خون دل در قدح می باده بجا مست اینجا

شوخ عشق تجلی کرد و تقاضای وارد
اگر از خود بروی حق تقاضا مست اینجا

*

محبت انجمنی هست که از خود
حلقه بزم همه حلقه دل مست اینجا

عالی

عمر این دایره بعشق همه مست اینجا
هر چه در چرخ بگردش همه مست اینجا

نام نیکو به برای شرف و باده بنوش
زانکه در مذهب ما نیکو همه مست اینجا

جلد اول ۱۶

لب بنهادی بلب جام بدوام من مست
که لب لعل تو با باده کرد مست اینجا

شیخ در صومعه گردید از ذوق نماز
من و میخانه و ایام بکام مست اینجا

جامی +

طرف باغ و لب جوی و در جام مست اینجا
ساقیا خیز که پرهیز غلط مست اینجا

عالی از ذوق همه مجذوب و هم [illegible]
آه طومار زغم ناله [illegible] مست اینجا

۱۴

تا تکلفی تو تو تکلف [illegible] بسخن
لب خاموش [illegible] لب [illegible] مست اینجا

فوزی

اینچه منزل چه بهشت اینچه مقام مست اینجا
عیش باقی لب ساقی می جام مست اینجا

جامی از بو همه هر مستی دیر قدم
ام عیش بجای من [illegible] مست اینجا

ملکی تیغ که بازی بلا ابرو نیم
تیغ بیدار که نمی غمزه ناز مست اینجا

بسکه حلقه زلف تو نهان دل ما
مرغ جان در خم دل بسته مست اینجا

پیش ابروی تو شیخ [illegible] عشق
نکته فاضل تو مجلس [illegible] مست اینجا

577

بایش چو در عجم یار که کس عاشق نیست
نالم و آه صلایی نه عبث است اینجا

وقت داخل شدن میکده دل افزوده
چیست تعظیم چه حاجت که بلند است اینجا

جهر و کرشمه زچشمی که تو دوری پنهان
می لب لعل تو میخورده و مست است اینجا

پیچ کج بر سر کج تو که شد پیچ هلال
بر لب از عکس رخت ماه بهشت است اینجا

صلایی

کرم از باغ جهان چو وفا کرد مست اینجا
می صلاح در اینجا و مست است اینجا

بهره روزان نزاییست زخوبان پیدا
صبح محشر چو دیدند اول شب است اینجا

در کرم شش دمی از تو دو بالا کرده
از لب کوی دمی عیش بیت است اینجا

شب مهتاب بهاست و هوای لب جوی
ساقیا پای لب تو باده و مست است اینجا

سوی مینا نه بجا در زده صوفی ای زاهد
نکهت دامن امان دار که مست است اینجا

شایق

شاه خوبان زجهان چو تو کرد مست اینجا
ماه کنعان که عزیز است غلام است اینجا

مرغ دل را مخور روی بهار آخر
حلقه زلف بتان حلقه دام است اینجا

بهر عشاق تو ای یک اجل نجم نمود
همه را کار بیکبار نه تمام است اینجا

محتسب زنده دم زدن از مجلس ما
احتساب بیت چه هشیار دو کو است اینجا

مشرف

زلف ابرو رخ خوب صبح و شب است اینجا
روز و ماه بوادر زروز و ماه تمام است اینجا

چو هم و همه مسند صاحب فن تو
شایق آسوده نشین عیش دوام است اینجا

معلوم

بزم عشقس دولت بخت بکامس مست اچھ
کوہ دشتس صحرا فلک کوہس چھ مست اچھ

رحم بن بو عشقو کار ظهوری زا
خسرو ملک کو نه ییرس طنطنه کوی

ساقیه زنهار تا سکم پیر پوشش ناله پر
بخت بو غم ارکنه ال نشان بهای را

شوق چه راه ترکیه چشم ویکه کی
داده یار بهار تن منت پهنیا را

عجز یو وجود وبار وجود جهانی
آتش خس نواز را باز بکس ربابی را

نه دیده بتکن نی معلوم کسی
کس نه نتهم کر معلوم کورمست اچھ

یا پچھ طوطی لب کامم زنجی ترین مست
باده نه غم میار پیو رمست اچھ

بلبل پیش گل این نه دار وچه مست
در چمن دل بیچاره مست اچھ

در در یار بکم منم مرد وچه ترک نیست
دعوت روبرو نبن لب بابا مست اچھ

کوشش رنجو ولب پیمانه مست
لب در یه ترنم چو مست اچھ

۵

کرده باده جوانی زم نیس حکم
طرف باغ دلب جوی ولب مست اچھ

کل ار بنت ولی ساقی کلاه کلی مست
خوردن باده کار یک ومست اچھ

مرد بجره یم دوام کوی کسی
شیخ را کونه زو سلز مست اچھ

دین روی یار نیست کهنه وا کفت
کعبهٔ تش وت دیگر اچھ جم کلاست اچھ

در بغل ساقی ولب ربابی مست اچھ
نی بعشق دوام بجامست اچھ

در ادیم عشق سخن سرا را
در شر سر ... گریه ... را

گل بخزان شگفته نه دیده دل بسته دانسته
در دیر نا خفته ... بجنت ... را

... صورت ... را

هرجا که صعب ... عاشقان ...
طعمه ... حوصله ما را

درس ادب ...
جمعه مکتب آورد طفل ... را

نیست عجب گر شده از دن قد ظهوری اینقدر
حشمت عشق میدهد پادشهی گدا را

از می بکری خورم زخم به بیچی ام
ورنگس زهد و ... قیمت دُرد قدح را

افتم رو بسکه کار ... چشم تر ز بست دجله را
تا بکجا برد ... سینه ما را

پرده گوش ... پرده محرمش شود
حرف زبان دراز ... از ... درا

جوشش زند ز فغان عشق ... ام
... نمی بانگ ... را

بهر صدای الصنم از کرم عجیم شود
غیر ما ز از جفا ... را

اهم بحال و ... دلبر بامکن
با حسرتم ... دین ... را

ای بت من ... دو جهان که کعبه ... را
پیش ... مرحمه کنی بهای را

تا کی از جفا ... دل بری رود بست من
تا کی ... این حسن پری ما را

یوسف
چند نغمه ... نرگس ... را
چند بجلوه آوری ... را

نظیری
دل به ... پیمان با فتنه ... را
... جان ... را

... گنه ... زاهدی ...
غنچه ... دامن ... را

از ... خورده ام ... وصال ...
... را

دست نهاده بر دم ... عشق ... فانی
از ... را

هر ... ایم از ...
جمعه ... را

... ازفلک ... دم ... هست
... از ...

... سختی ... عشق ما خفته ...
... کرده دل ... را

۱۲

شاه

ورد حیرت چو حیرت نا پیدا میں
شد بر زبان قیل گروز حرف نه درآیدا

در هجر چو بعض ذقن تحفت چنبر و رسن
طوق بگردن آورده عمر گریز پایدا

مجلس ده میکده آهوی رم کرده او
برگ نی بریده از نرگس مریم پایدا

از پی کمک غم ما نکوه زار و آتشین
از دم گرم غنچکه فرخ ریده پایدا

ای ز رخ شگفتگی صبح طرب فزایدا
وز لب آب زندگی خنده دلکشایدا

کی چه سکها لازم کوشش زینهم بهی بین
چه کمند کرده ام سرمنم صدایدا

ظهوری

ابک دو بره در عنان توشن تاجهارا
وای که کرده صد زبان توشتو وای وایدا

اثر کمال ازلی قد نیست بر بکره
بسته کمر بجان دل زنده بر همه پایدا

از دم عشق چون کرم انجمن جراحات خورده ام
شعله زنم ز شبخون بال و پر هما پدا

۷

هر نفسی که بر لب دیدنی دل دویده ام
صورت خضر دیده ام مثل نقش پایدا

دل شکسته الامان مرد وصال تنیم
یاد دهی بلا کش این عشرت غم فزایدا

درد دل ز بودن ما نگفته در زبان
داد غمت بسینه سر راه نفس ربایدا

نام فراق میبرم زبر ز کلام میچکد
راه مباد بر لب این جور زبان گزایدا

دست نفس فرصتی صابیم از راه
کرده اجاره جسم جان بر همه فنا کیدا

عیب چه دو دست قلم نقد بر حرمان را
درد زده الصلا ذکر نادم سینه فایدا

هر که شراب وحدت عشق چشید در ازل انا الحق فش
کی شود دوی بزم خویشتن و فنا ایرا

دو صد چه بود که دلبر با ما زبو نیست من دید
بهر که شود عقده ام دست که گره گشا ایرا

تا که سوز درون چو من نغمه نو آورم
تاب نیاورد کسی آتش زیر پا ایرا

گر چه تو نیستی بلکه از اره اضطراب من
بار نگوش از نغمه نوید نا بیا ایرا

شمسی

طاقت چو الفغم هیچ بکی نمای را
کیست ز نکهتش برآورد مخموره دایرا

باده عقل سوز را دار وی بیهوشی زن
نیست بهم عاشقان چشم جنون فزا ایرا

تا که نوای عشق نیست غیر و فتنت
عاشق از استخوان من نشود هما ایرا

سرو ریاض معرفت آه بهر دلش
تا که وجود کند عشق تو این نوا ایرا

باده بی نشئه نیست تحفه از کوی غضب
فلک به یک نگاه نظر عالم جهان نما ایرا

واله

ای ز تو شور در دل ملک برکه نوا ایرا
رشته آه در گره فکر گره کشا ایرا

صد ب آتش زبان چون سرو واکند
نغمه بر که شود بلبل خوش نوا ایرا

محمل لیلی رو ناله من بلند شد
راه مجنون نمیند زهم مجو دوا ایرا

صبح تبسم نشی بود پرده فروغ در نظر
هر که بخواب نبیند آن نرگس فتنه زا ایرا

زان بکشی بیکرمن ناله چو نی بیکم
غوطه زدم به عرق طوطی خوش نوا ایرا

میرزا صائب

داغ محبت است بس قیمه عشق زا ایرا
نیست زرد زون دکر روشنی این سرا ایرا

۱۳ صد ...

۱۳

سقا

خوش باش دلا جان جهانی شده پیدا
عیسی نفسی روح روانی شده پیدا
از نقد روان مخزن هر گنج نهانی
یوسف صفتی تازه جوانی شده پیدا
در صد ره او سکه شم ناز کی آرد
این ابر که چون فیل دمانی شده پیدا
گردید خوش از نامه دل نعره زده من
از یار سبکروح نشانی شده پیدا
بر خضر سقا نقد روان بار نمایش
در کوی گدا دست جهانی شده پیدا

شوقی

از بزم بکیری امید دلبر ما کارا
سوخت ز هجر و ملبوس عاشق بیخود ابرا
بکفد زرست از دل نام ناسر کرد اثر
با زبس مبین ز نرگس ناز خوش سارا
بر دل ناشکیب من نار ابر و اثر
چه ملامت ز چه خدای این دل نار سارا
صد ناز کجا بچو چه بودی خوش شدی
دم از لب جم عشق هوس سارا
سوخت شقای که شد مرهم کبریای او
دست باد کجا به عقل شکسته بارا

عاشق

چون بر سر کوی او و باد صبا خدا را
شرح نزار پریشی حال دل گدای را
آه و فغان برده در سینه دلی جدا زدل
صد جگرم نهان کنم عاشق بی‌نام اثر را
شور و جنون من بکو بهر چه دلدار بود
کی بود از فغان خود آگهی دردای را
زود بکن زیب دار از در خوبی زینت یاران
عاشقی گفت بیا که یک چو بوی دلربای را
بار چو شد به الصبا زلف بهر طرف بکن
بر سر عاشقان ذره ریزی بلای را

حافظ

63

سیلاب سرشک من از روی فلک بگذشت
این سیل چو گردون در دور ظلم طوفانها

صد چاک چو گل غنچه از لاله رقیبش
آشفته زلف او سنبل بگلستانها

ما هم همه تحقیق شد در خلوت دل دایم
کاری نشود هرگز از طی بیابانها

آزادی دل عاشق زیب دل او گردد
گر آب طلا سازند از بخش عنوانها

منصور صفت باری یابیم اگر جای
سازیم نثار او صد قافله جانها

جامی

در مصر شنیدم که جوانی شده پیدا
نازک بدنی موی میانی شده پیدا

نو خط صفتی باز نظر کرد به بازار
از هر طرفی شور و فغانی شده پیدا

در گلشن از تازه گلی باز شگفته
در باغ جهان سرو روانی شده پیدا

شمشاد قدی لاله رخی جلوه نموده
گلبرگ بهی غنچه دهانی شده پیدا

جامی که شد از فکر دهانی و خیالی
کم گشته زبانی و زبانی شده پیدا

منصور

پیرانه سرم عشق جوانی شده پیدا
در جان و دلم درد نهانی شده پیدا

چون آمده دلدار چه شوخی بجلوت
شور و شر و جان جهانی شده پیدا

گردیده گل و لاله چو از غنچه بشوقش
در باغ عجب غنچه دهانی شده پیدا

از بهر رقیبان چو بمن در [illegible]
از راه غضب لطف نهانی شده پیدا

[illegible] بجگر ز امانی
از دور چو منصور جوانی شده پیدا

۱۲ عدد ا...

صوفی که ز پیمانه بیدار مرا کرده
اکنون شده بیت ارنی بر همزده پیمانه

شبها ز غمت دیده خواب از نظرم بردم
سیلاب سرشک من با ناله و افغانها

ساقی ز تو میباید فیض دگری مردم
خوشحال بود از نو از کثرت افغانها

سعدی

وقتی دل سودایی میرفت به بستانها
بیخویشتنم کردی بوی گل و ریحانها

گه نعره زدی بلبل گه جامه دریدی گل
با یاد تو افتادم از یاد برفت آنها

۲

ای مهر تو در دلها وی مهر تو بر لبها
وی شور تو در سرها وی سر تو در جانها

تا عهد تو دربستم عهد همه بشکستم
بعد از تو روا باشد نقض همه پیمانها

تا خار غم عشقت آویخته در دامن
کوته نظری باشد رفتن به گلستانها

آن را که چنین دردی از پای دراندازد
باید که فرو شوید دست از همه درمانها

گر در طلبت رنجی ما را برسد شاید
چون عشق حرم باشد سهل است بیابانها

هر ناز که در کیش کی بر دل درویش آید
باری که کی باشم از جور قبا ها

هر کس نظری باشد با ترک کمان ابرو
باید که سپر باشد پیش همه پیکانها

گویند مگو سعدی چندین سخن عشقش
میگویم و بعد از من گویند به دورانها

مغفور

از چشم حقیقت بین مجنونی بستانها
در باغ زمی کی این رنگ گلستانها

در پرده نهم تا کی من داغ غم عشقش
پوشیده نمیگردد خورشید بدامانها

میلاب

585

بارها گفتم جمالی ترک خوبان کن ولی
هیچ تاثیری ندیدم گفتگو نخچیر را

مردم و عیسی دمی خواهم که بابم زندگی
همره باد صبا بوئی فرستد نخچیر را

آن نه چشمست ... بر ابروی نخچیر ... ابرو و لعل
گل زمرد بخت ... ابرو نخچیر را

تا بکوبت فاکر کشتم باجان ساختی
پایم بر کردون ... فلک گوی نخچیر را

خدنگ ... روی بر ابروی ... جانگیر
نخچیر روی بخت ... نخچیر نیش را

پادشه وقت نخچیرم ازدم پیر مغان
نام چون تیغ ... نخچیر را

زان کشی و فلک ... که نام خون ... کرمن
زان تیغ نازم که گلوی نخچیر نیش را

... دیوار قربان آرزوی دل بود
کی بکام خود دیدم آرزو نخچیر را

گرد راهت ازدم ... نی تو تابی چشم نخچیر
... این ... فلک گوی نخچیر نیش را

ظهوری

با رقیبان ای پری ... روی نخچیر را
دار پنهان ... بیکوی روی نخچیر را

ای ظهوری چند تیغم ... برید اوکین
شهسوار تیز جنگ تند نخچیر نیش را

ساقی

چون رو به گلزاری بشکفت ... اینها
پیوسته بدر او باشد گل ... اینها

بودا زده زلف دلهای گرفتاران
... هر موی بکشته کی جاینها

دیر آمدم سخنی از ... و ...
گفتا که ... در شیوه ... اینها

با کعبه و بتخانه کاری نبود ما را
... ویرانی در گوشه نبود اینها

۱۱ [illegible]

دل فگار خستگان را و میفکن بر طبیب
زانکه چون داغ تو نبود سودمند ریش را

درد تو بیش از قدر غمها بود از درویش
با که گویم یارب این غمهای بیش از بیش را

کیش تیر جفا دارد و کمین میلان
از کدام استاد بگرفت دل گرفته این کیش را

رسم دلجوئی بدارد یاری آن سلطان حسن
تا بگوید پرسش حال کسی درویش را

تا مگر سودای بدخوئی چنین بگذاردم
ورنه کس هرگز چنین رسوا نخواهد خویش را

=

ایکه می‌پرسی تو چیست این نالهای جان ورش
سینه‌ام بشکافت تا بی‌گناه خویش را

با غباران در چشم من عکس رخ و زلفت و دید
لاله و سنبل نشاند اطراف جوی خویش را

آمدی بار دگر از گل تازه و تر دو چشم بخواب
تازه کردی در دلم آرزوی بخت خویش را

جامی

کی بود افتد بکار از موی خود
کی دهی بر باد زلف مشکبوی خویش را

نیست جائی که نشد ریش از تو تن مسکین بدو
زانکه آه سوزناکش میکند از ریش را

=

جان در آرزوی لب تو کرد شاید کی تا کشی
هر کجا جان آرامم تا در زلفت خویش را

هلالی

آرزومند توام بنمای روی خویش را
ورنه از جانم برون کن آرزوی خویش را

مردم گفتم بهای خاک کویت آبروی
گفت رو جائی نگهدار آبروی خویش را

ایکه میگوئی تو نتوانی خوی از آن بت باز کرد
گر دگر من هم بشناسم از تو خوی خویش را

گر بدنامی کشد کارم در آن کو دور نیست
من که نشنیدم در اول پند نیک اندیش را

587

تا بهر نان و نعمتی بر کوی هر شیخ شهر
چون مگس تا کی کنی هر گاه دست خویش را

بالشی کاملکم دارم زانمی تا بکشید
تا بهار و یک این بسته بر ریش را

صدقی

بت پرستی پیشه ما شد عشق ما کافر کیش را
کو دو دین یکسان نماید عاشق درویش را

رفیق افسوس که زینسان لاغری نیست
بصید ما نظر صیاد ما را

که خواهد داد تا مردم کند بیش
گران بود او که بود او ما را

صادق

تا شدم دانای حال از راه یک اندیشه را
میشناسم خویش را چون میشناسم خویش را

صدقیا غافل مشو یکدم ز امر خویش را
جان فدا کن گر بخواهی یار یک اندیش را

گر تو لاف فقر داری پیر و اصحاب بکش
زانکه خوف خود ملال آرد دل درویش را

بعد مردن نه نشد از رو بهر بیت حجره
رسم نقش تو همه کرد کار خویش را

بهر یک لقمه که زاهد میخوری ده لقمه را
فکر خود تا کی کنی دستار خوان خویش را

جامی

منکه جا کردم بدل آن کافر بد کیش را
کو نشین کردن کی توانم توی یک اندیش را

در نظر دیدی تو ای نادیده رو مجنون را
پس چه میپرسی ز صادق چون نبینی خویش را

نبود در خدمت عشق جو داری دین بیگانه
خود نمائی کی تو باری نیست درویشی را

در بیان کمر تا نان تنک از روز ساتان بجو
گر تو مرد طالبی کم ز رنج خویش را

نیست بهتر عجز از آتش و سوز دل
در شب تاریک شمع خانه درویش را

۱۰ صعد

بر مهش رخصت نالیدم نیست
فدا رحمی دهد صیاد مارا

بشاخ سرو آن قمری ننالد
ببین کو نازنین شمشاد مارا

عاشق

فدا ز اعم نکرده داد مارا
که نشنید از وفا فریاد مارا

ز بی نیست جائی طالب شد
بی ده خوش فریاد ارشاد مارا

بتشریف قدوم خود زمانی
عمارت کن خراب آباد مارا

ز رنگ شوخی زیاد عاشق
کاین غم بکند بنیاد مارا

ز بیداد نوای بهر چه شادم
مرنجان خاطر ناشاد مارا

ببین کوی بر و از این بهر کو
که ضایع بکنی فریاد مارا

چو جان دادم بتی آخر زمین کو
ببین بطلقی فریاد مارا

عشق کرد اخبار از روی ایش
بعالم خاطر ناشاد مارا

چه آموزد بما جز عشق بیکسیت
و میت از پند استاد مارا

جفا کاین چه وفا بنیاد کردست
کند زیر و زبر بنیاد مارا

نشستی در باغ چمن
بشمشاد که شمشاد مارا

بکشتی زار مارا نیکوی بودی
بدل رحمی اگر جلاد مارا

ایضا

اگر بودی اثر فریاد مارا
زمانی بودی جز صیاد مارا

389

طالب

گاهی به یاد من نرسیدی چه شد ترا
یکبار زاریم نشنیدی چه شد ترا

یکبار بوی وحشت تو غزالی ندیده است
از نقش پای خویش رمیدی چه شد ترا

در آرزوی وصل تو امید بر شکست
بر لب رسید جان نرسیدی چه شد ترا

امروز بازم از خودت التفات نیست
حرفی مگر ز غیر شنیدی چه شد ترا

در باغ دل ز جوی تو نخل آب خورده
بیرون ز دام هم نکشیدی چه شد ترا

جامی

خدای یکنفس بیاد ما را
فدا بستاند از وی داد ما را

طالب شده است سر من شام اگر خویش
الصبح وصل دیر دمیدی چه شد ترا

ای دل ز زلف گشت که از چشم یکبار
یک قطره‌های خون نکشیدی چه شد ترا

ای دل ز کوی یار چرا پا کشیده
از دست او دگر چه کشیدی چه شد ترا

نی گریه کرده‌ام نه آهی کشیده‌ام
از ما چه دیدی و چه شنیدی چه شد ترا

که چه یادوس تو اسباب شادی
باشد خاطر ناشاد ما را

بنما قابلستان که دل کن
بگو آن نازنین شمشاد ما را

ز جوبان منع تا چندای برادر
چه دانی خوی مادر زاد ما را

باو جز عشق آن پریرو نیاموخت
فدایکی دهر او استاد ما را

تمام ماه من عمارت ای بجز
مده مهلت کن آباد ما را

هرگز دلت چو غنچه تصور روا نشد
کی با لب شگفته نخندیدی چه شد ترا

عمریست تا بچشم سیاه تو مبتلیم
با ما چرا نخندیدی چه شد ترا

قلندر
رفتی و ناله‌ام نشنیدی چه شد ترا
ظالم بداد ما نرسیدی چه شد ترا

بخشید چو تصور همه مست می عشق
هرگز نشاید چو او شاه و گدا را

بوی مرا ز گیسوی او دوستی باشد
از دست مده که نشد دامان جبار

کرو فا رفا حسن کسی در دل تو نیست
ای گل قبای خویش دریدی چه شد ترا

گفتی در انتظار بدارم بجز کسی
گفتی که بر سرم نرسیدی چه شد ترا

ناسخ
مست می عتاب رسیدی چه شد ترا
در بزم ساغری نکشیدی چه شد ترا

گوشی بنالهای قلندر نمیکنی
حرفی بجز ز غیر شنیدی چه شد ترا

ای آنکه چون پری زده از هوش رفته
خود را مگر در آینه دیدی چه شد ترا

یکتا
بیمار چشم خویش ندیدی چه شد ترا
بهر عیادتش نرسیدی چه شد ترا

وا سوختی در اول و آخر گداختی
ناسخ ز سوز عشق شنیدی چه شد ترا

در خواهیم بخلوت چشم نیامدی
از من بجز نگاه چه دیدی چه شد ترا

از جنبش نسیم نگاهم برنگ گل
بر تن قبای ناز دریدی چه شد ترا

آنکه بکر زیبای شب فراق
الصبح سینه چاک دریدی چه شد ترا

در دیار

چون نظر از آن لب میگون [illegible] وفا
[illegible] زلف من [illegible] آن [illegible] را

من [illegible] هجر جفا می کشم امروز
حاصلی از تو [illegible] اندوه
گر خون دل [illegible] بی روی تو [illegible]
[illegible] بجز خون جگر [illegible] را

آه سحر زنده دلان تیر بلاست
شد سپر بر کوه چو آن تیر بلا را

بس چون کندم از تیر کوی تو کرا انجا
باری کند نشتن بخود بار جفا را

مرا از غم ازغم زاینه بشکند
بگشت چو [illegible] دل اهل صفا را

من رو بجز داورم و گویم سخن حق
منقول نگویم سخن روی دربار را

این قالب ورزیده گر از کوی تو دور است
القاب علا با [illegible] بلا و نهار را

منصور

آگاه نبود و بگذارد زیبا را
[illegible] هزار راه فراز را

سقا

ما مست الستیم درین میکده جا را
نشناختی از بیخبری مست بقا را

جامی

بیمن وفا [illegible] لاله عذار را
خوش کن به نگاهی دل مجروح زار را

جامی نکند جز بهوسی نام تو لیکن
در حضرت سلطان که دهد بار گدا را

[illegible]

فریاد زدن با من مسکین که درین دیر
آواز سگان کم نکند رزق گدا را

سقا چو شود کشته به تیغ تو به پیند
[illegible] قادم شاه نشه دارا

آزرده مباد که شود آن تن نازک
از بهر خدا حجت مکن بیرو فقیر را
ای اهل سخن [illegible] یار صر وانید
[illegible] فتح [illegible] شمار

سعدی

زلف خود تو درشت که سرو لاله است
شد زینت باغ دلبری را

ابروی تو قبلهٔ مشتری را
حیرت ز جمال تو پری را

از بهر خدا بگو کرا بی
گفتا بخدا که انوری را

از سان پرسیدن لطف گفتم
ایمایم ناز دلبری را

بروا من و صل بخت ...
بدبختی یک اختری را

با چنین کیمیای عشقت
تدبیر چه نسبت زرگری را

خورشید ضمیر تو باکسیر
زرگر و نحاس مسی را

از شرم رخ تو روز افشر
هر صبح آورد فس خاوری را

شکل تو ندیده ام بدیدم
بسیار بتان آذری را

حکیم

تا چند زنی طعنه که بیرون رو ازین شهر
انداخته ایم از نظر خود سروپا را

بازور زر و حیله تبیض چو ابلیس
نتوان زدن انجا خود ره مرد خدا را

در کشتی ما حکم ز تقدیر بیاید
نسبت درین محکمه ... شمار

ما مور ضعیفیم ولیکن چو سلیمان
مردانه ایم سر دیو هوا را

دلخسته گر آمد درین بادیه پا را
پامال نماید سر غفلت ما را

ابو ...

رضی

باشد ز دغی هر کرا باری بخاطر از غمش
آه من بیچاره را باشد بخاطر بارها

از بس نشانی دردم خار جفا از کسم
روید پس از مردن گلی اوپر از کفن خارها

از درد عشقت کشته ام بیتاب و جز درد والم
بر عالمی زاری کنند از درد هجران زارها

سوزنده از تب تابکی در دامن کمان عشق را
از آتش کعبه چو این آتش خارها

دارم چو آن بستان ز اندوه عشقت بارها
در وادی عشقت مرا در دل فکنده خارها

علی

بیچاره عاشق در رهت افتاده دیگر بخت نیست
مانند آن نقش پایم اندر پس دیوارها

گشتم شهید خنجر تو چون براه کوی تو
افتاده اندر کوی تو با ناله‌های زارها

هم شد صنوبر قامتم همچون کمان از ضعف غم
خوردم که چون تیر از جفا ابرو بستی کمان بارها

جان در هوای بت داده ام در افسانه‌ات سر کرده ام
نالم چو بلبل هر زمان غلطم چو در گلزارها

از آتش هجران تو دارم تبی از زارها
آتش درون زان تو از خدا ها

انوری

تیر از مژه در کمان ابرو
هر کرده شتاب داوری را

لعلت که لب تو در نموده
صد معجزه پیغمبری را

بر گوشهٔ عارض چو کافور
در هم زده زلف عنبری را

در مغرب زلف عکس داده
صد قافلهٔ ماه و مشتری را

از دور بدیدم آن پری را
آن رشک بتان آذری را

جامی

از فراق عشق تو در سینه دارم خارها
هر دم شکفته بر رخم از ناخن‌ها گلزارها

در گلشن مهر و وفا چند پرده دل برگشا
این نکته بگویم ترا در دل آزارها

هر گه که سازد در زمین بر قد آن نازنین
از رشته‌های جان من خواهم که سازد تارها

زیبای حسن بتان هر چند باشد در جهان
نقش رخ محبوب تو ان نقش بر دیوارها

هر دم فروغ شمع جان نور ستانم در دلها
دیوانه‌ام باشد سرا با خوبی در بازارها

ای باغبان ... از بوی گل در چمن
صد چاک کرده پیرهن ... غنچه خارها

تا سوی باغ آری کند سرو و صنوبر را نگر
عمری نی ... سر برکرده از دیوارها

زاهد بمسجد برده‌ی جامی ببابان کرده‌ی
آنجا که باشد نقش وی بیکار است انکارها

در آب و فلک ... دوا
خود این طبیبان فارغند از محنت بیمارها

ای سگ کلی ... تا چند ... نفس
سر زیر بال ... در گوشه گلزارها

کس ... از شوق ... جان ... شد
کز دیدن روی کسی ...

عالی

با ... بی‌عاقبتی در عشق کردم کارها
... بیچاره من آرزو دم بارها

595

سر … بنهاده ام جان … / من با دو … افتاده ام کار … انکارها

چون … جهان … زبان / … فارغ ز … کارها

هر خویش را در جهان دیدم بهر صورت عیان / خوش شدم … روان از ذوق آن رخسارها

هلالی

بهر گلگشت در باغ جنت رفت از گلزارها / وز آرزوی برگ گل در سینه من خارها

دیر کو بیش بوده ام با زانو بوده ام / با قالب فرسوده ام شد نقش آن دیوارها

دیر و در بوی خوش … زان خوب / خورشید خوبان … انتظارها

زنار زلف آلفتم افتاد از کردم / همچون رگ جان بر تنم پیچیده شد زنارها

هر کس بجوی با تو هم … با تو / در … در بازارها

هر دم بجستجوی تو هر راه … بو / صد بار پیش رو … نیستم بارها

انجم را از … زبان / کز نام … جهان دارد هلالی

جدید

بی روی تو … بوی گل و گلزارها / باز بجای برگ گل در دیده من خارها

زاهد مکن انکار ما با زرق و تلبیس ریا باکردن افراخته ره سوی باغ انداخته باغیر لطف … هم

درحق آن مستان خدا بیهوده … سرو از خجالت ساخته جا در پس دیوارها از یار … ستم … انتظارها

۳

چو تار سبحه گم کرده این ره بر سر لبها
دارد نهان در محفل دلها

مرا زان نو فنی هم از غم سخن و گوش از
که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها
حافظ

به نقش خود بین هم از آنکه بر دو چشم دارد
که من آرام بکردیم بمجمع هم نیز لبها

شود مانند دیر و کعبه یعنی هم در مسجد
که تا مقصد چنین در پیش سببها نیز لبها

در آغوش صد زان این نقطه بون نقره زنبان
که چون تسلیم کشتی در دل دریا ساحلها

بسی از مردن چو شمع کشته روشن شد عزیزان را
که در پرده بیدارد نهان بود حاملها

بهر قدم ملک که و پیش چشم میسازد
بیک بهانه رنگین کرده بکنج محفلها

نوره از کثرت اسباب بر خود تنگ میسازی
او از نهان چو نو کلی رها کرده محفلها

بشمع روشنی این کلبه ها البتی وارد
اگر دل در گذار آید توان حل کرد مشکلها

۲
نو چون کشتی نوی در بحر عرفان غنیمت
بقدر شهر بسته وسعت آغوش ساحلها

علی در بحر فطرت پای مردی بر لب
کجا دارند غافل سبکباران ساحلها

نشین در چشم جادو دل کن و منزل بجان در رو
ز [illegible] بهر تو دارم همچنین جا و منزلها

چه غم از کرم روحی صد مشکل افتد از [illegible]
که بر مردان راه حق آسان گشت مشکلها

عرفی

صفائی می زداید زنگ غم از سینه دلها
الا یا ایها الساقی ادر کأسا و ناولها

ز خود بگذر تو ای صوفی اگر خواهی رسی [illegible]
که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها

[illegible] چمن قائم
الا یا ایها الساقی ادر کأسا و ناولها

عمری

می کنم دوای علت سوداست در دلها
الا یا ایها الساقی ادر کأسا و ناولها

دلم میداد [illegible] که میخواهد دلش قتلم
عجب بود که دلها بود [illegible] دلها

راه او [illegible] باد امید است
که قافله های ارباب وفا [illegible] کجاها

جرس وار است دل نالان ز شغل [illegible]
که تا منزل نباشد محمل [illegible] ز محملها

میسوزد از آتش هجر پروانه سان یعنی
[illegible] شمع محفلها

نوعی

[illegible] گشته ام از آتش زبانها شمع محفلها
[illegible] دلها

ز خود بگذر که [illegible]
[illegible] چنین راه و منزلها

[illegible] اگر سالک [illegible]
[illegible] منزلها

چو عشق [illegible]
از آن گوییم که افتاده [illegible] مشکلها

از آن می کنم [illegible]
می کاهد [illegible] کجاها

صوفی

صبا از طره پرچین کشیده نافه دلها
خورد چون آهوی مشکین ختن از دیده دلها

علی مشرب همی نازد در جام و سبو دارد
الا یا ایها الساقی ادر کاسا و ناولها

دل و دین جمع کردم حظ مسکین نهان است
با نجوم سوز نزد نبت کرد برق عاصیها

ادا فهمی مرت کردم مشوق فن رنگینم
که پنهان کردم در سر مهر خط نامه دلها

چو تسبیح که هنگام الک کش بکند نازش
جدا افکند و هستی ای وقت معنی دلها

سلامت رود چه میدانم که خواهی چیان باشد
سخن در بیت در بحری که پیدا نیست ساحلها

طریق عشق و هستی اصلاح کار خود دارد
مپرس از مردم جاهل بجو در قوم کاملها

حدیث چشم و ابرو را نفهمی تو ای زاهد
نهانی کعبه رمزی مگر فهمند عاقلها

ز زنجیر زلفش تعلق جرس دارم
که این و آن بیابان بجز دیوانه غافلها

شدم پروانه و شکر کردن بجز در لطف زیبا است
چنان دارم نهان این بر سر این شمع محفلها

عاشق

نشان راه بی پایان چه میدانی تو ای نادان
که میخیزند غافلها چو میخیزند عاقلها

ایا در خوف باش ای دل زنو نیست امیدی
که در این راه میبایی نشان پای غافلها

مکن عجب و مرده که اعزور بلا افتی
چه ره میدهی ایدل بجز فرصت باطلها

بجو عشق میخواهی از این عادت کردها
که سالک میدهد اند طریق راه و منزلها

اگر خواهی حضور دل از او غایب مشو صوفی
همین همت پیران دع الدنیا و اهلها

مجوی

599

ای دل ز سوز سینه قندیل حرم گردد
و دارد چون محمل کشان رو در کعبه محملها

به پهلو رفتم با آنکه پهلو سوزد
بحرف زلف خوبان درازی راه منزلها

باین مجلس فروزی شمع در عالم بیاسا
از بن تکلم این پروانه هم دیوانه محفلها

ز خواب دیده تن ماهی بحر کشتی
تخشتی [illegible] دلها

حریفان فلک [illegible] وقت [illegible] کشتی
بشعر [illegible] منزلها

با سپید [illegible] پر رخنه [illegible]
خرابات دری [illegible] دارد خوش محفلها

سر زلف [illegible]
چو در بزم تو [illegible] عاشق مجمر دلها

تخشتی از نور شمع شبستان جان روشن
شدی تاریک از خلوت [illegible] محفلها

محمدی

راه کعبه کوبت چو [illegible] محملها
با استقبال [illegible] منزلها

ظهوری [illegible] دریای [illegible]
که کشتی [illegible] در گرداب ساحلها

طریق [illegible] جوی [illegible] دلهای روشن کن
[illegible] منزلها

ناصر علی

کم [illegible] دریا دلی [illegible] منزلها
[illegible] ساحلها

ظهوری [illegible]
[illegible] مشکلها

ز شوق کعبه [illegible]
[illegible] محملها

بکنجی رفته [illegible]
[illegible] منزلها

۶ [illegible]

نشان از کعبهٔ مقصود پیدا نیست چون سازم
چو افغان جرس تا کی دوم در ناله محملها

ببندم چشم چون افسون خوانده [illegible]
که [illegible] چشم [illegible] از بخت می بندد حایلها

ببندم [illegible] چون باده مینا [illegible]
ز صحراها بصحراها ز [illegible] مجنون [illegible] منزلها

معشوق چون داری [illegible] ذکر یار
[illegible] الدنیا و اعجبها

تضمین

ز طوفان [illegible] فانی کردم
که [illegible] نوح اگر یابم [illegible] ساحلها

هلالی چو حریف بزم رندان شد بگو مطلب
الا یا ایها الساقی ادر کأسا و ناولها

ملول از اضطراب دل [illegible] کردم
که [illegible] نمی [illegible] رقص بسملها

[illegible] از [illegible] مستی باده [illegible]
الا یا ایها الساقی ادر کأسا و ناولها

غزل

توان [illegible] جنون [illegible] بر [illegible]
در آن وادی که [illegible] حیرت [illegible] مشکلها

بیا [illegible] دل [illegible] اکنون
که از طوفان دریا [illegible] ساحلها

[illegible] نیلا [illegible]
[illegible] جمع [illegible]

[illegible] صحبت [illegible] از [illegible]
خیال کعبه نتوان [illegible] منزلها

[illegible] منزلها
[illegible] واژها [illegible]

ز فکر آیتی و ما آن تنگ کنا ثبت در دلها
شکر افشانی از ناکرده دو حل مشکلها

بچه حاصل خاک مکو ... بات دیده مردان
که غیر از فکر تو بیدی ثمر و بید از آن گلها

خوش آن کز گریه بودی کردمن دریا و از فکرم
ز وصف ... این بن کیکان ز ساحلها

سمن عنبر اگر کوی جو جری زانسرسی
الا یا ایها الساقی ادر کاسا وناولها

ز شوخی های چشم برق جو در تیغ مژگانی
نفس در سینه دلها طپان چون نبض بسملها

چو نیست از کلفت پندار هستی در گره توم
گشودم تا گه از چشم خود حل کرده مشکلها

به صورت بکند از رضا از لطف تمکین را
پریشان تا نگردد در طرف جمعیت دلها

درین دریا که درین گوهر یکتا و طلق دارد
که مانند صدف سر بر سر آورده ز ساحلها

در فکر ... دهقان جفتم
درین صحرا که پیش از دانه دهقان جفتم
بخود از ... ثمر ناخوده خواهد بود حاصلها

مرا بس از تو توانی این بیابان یکمین دارم
باستقبال از راه ما زده می آید منزلها

بر سر کان اوست جذبان دوم راه تو قرت را
که چون نقش قدم با خاک یکسان گشته منزلها

کند دور فلک تا چند عون در ساغر قوقی
الا یا ایها الساقی ادر کاسا وناولها

یکتا | فوجی | بادغ

زهی نخل قدت چون شمع آیین بند محفلها | الا یا ایها الساقی ادر کاسا وناولها | چو در طوف سر کو تو بر بندیم محملها

دوازده فال رویت چون سویدا بسته در دلها | زهی مشکل بود توبه می آید دل سنگها | باستقبال آید کعبه و بتخانه منزلها

۳

تماشا در مکان هم لامکان را میتوان کردن
ز چشم دل اگر یکبار بردارند حایلها

سلامت جو مجو منصور با وجود حق همراز
نبینی کس که شنید آخر چه بار از دست جاهلها

در آورد ناله مانند درا
زیر بار غم تا چند بنوای منصف

شود مکشوف اسرار حقیقت بنوای منصف
ز روی دیده برداری اگر یکبار حایلها

تحف

ولا تا چند پیمایی به راه کعبه منزلها
اگر فیض خدا خواهی بیابی از در دلها

منصور

نخواهی یافت نور دل ز الغو انباری دلها
نشوی کار دل خود ز بیان شیخ محفلها

کسی میکام هم گاهی بیابد پیش پا منزلها
چه بسیار پیموده‌ام راه عشق منزلها

فلک هرگز نخواهد ز کمال هستی ای دل
کسی چه کسیکه نهد از آغاز انجامها

اگر امید آتشی که روشن میکند بزمی
بلای پیش ازین هرگز نباشد در جهان ای دل

به چراغ خلوت دلها
که مرد هوشمندی او فتد در بند جاهلها

به سر مایی کار دوش محفلی مردم انجام
شمع دارد آتشی که باشد شمع محفلها

منم منصور و نیست خود بدرام از کسی باکی
امید لطف حق دارم که سازد حل مشکلها

واله

من از فیض سحر یابم در کعبه دلها
شدم آسوده از گرد و غبار راه و منزلها

دلم چون شیشه تیغ از غم صد پاره دارد
ز تا چه بیش از این مسکن

نه تنها من شهید خنجر مژگان اشوخم
طپید در خون هزاران دل برای شخ بسملها

مخمس

زکنت سوی صحرا روی خود وحشی آورد و از آن مجنون
الا یا ایها الساقی ادر کاسا و ناولها
که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها

رضا می حق طلب داری بجو از ما زمین شیخ
که سالک بیخبر نبود ز راه و رسم منزلها

گشت دین
بی دنیا مشو غافل که تا دم [illegible]
جرس فریاد میدارد که بربندید محملها

نگردم راه تا ببینم نیم عشق [illegible] ز ترددم
نهان کی ماند آن رازی کزو سازند محفلها

چه جواهی میتوان وصلش رقیبان [illegible]
متی ما تلق من تهوی دع الدنیا و اهملها

لبالب از شراب عشق با شیخ نشسته داریم
زکیفیت چه میداند [illegible] آگاه غافلها

جز از دولت باطن با [illegible] اهل ظاهر را
نبد آگاه از باب مطلع [illegible] محملها

چو خون آلوده [illegible] برکرد [illegible]
شهیدان محبت زهر حسرت [illegible] دلها

بچشم کم مبین [illegible] گلی افتاده [illegible]
که مجنون شد جواهر [illegible] لیلی [illegible]

در آغوش منت [illegible] آن یار من جای منزلها
بود دوری و نزدیکی [illegible]

گره های غم از دل [illegible] ساقی
توان از مدد پیران نمودن حل مشکلها

بدریای غمش داریم گذر چون کشتی
بعاشق بیکسان بهر اندیشان نباشد
زدی تیر که بر جا نهای مشتاقان و درکوثر

کجا دانند حال ما سبکباران ساحلها
بجز نور و فروغ حسن آن شمع محفلها
بهر سو شور محشر خاست از غوغای بسملها

۲

لیلی منم دارم مجنون از این غافل
گفتگوی مردم دیوانه محفلها

زبان بسیم گشاد و دل ز منصب
نظر چو پیشتر از پیش نظر رفت قافلها

بنای کعبه بیت الصنم کردند همکاران
گل و خشتی که بر جا مانده بود از کعبه و دلها

هزاران عقده چون انگور در دل بسته ام یا رب
بیکدم ... ساقی حل مشکلها

جامی

چو از اول عشق مشکل بود افزودم مراد
که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها

ندیم نا کرد این پرده مطرب نوا نکاب
زدل با شب جوی تر بر در دروازه محفلها

مزن برهمچه دلی در دو کون زاهد
که دوری منقان ... صد در ... محفلها

درین دریای عشق تو بی از لطف منعم جامی
سر نوان چرخ بی ... گرفتن راه ...

بیتاب

نشستی خوش بلبل پروانه میکرد
که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها

بکبر داد جبر خط انکند ما را نا خدا از
کجا دانند حال ما سبکباران ساحلها

پی فنای راز هم بهم آورده ...
نهان کی ماند آن رازی کزو سازند محفلها

بلطف سخن ... نا بجز بریشانی
...

طهوری

شراب لعل باشد قوت جان و قوت دلها بهار آمد و آمد گاه نرگس محفلها بیا ای بحر کف ساقی تو پی حلال مشکلها

الا یا ایها الساقی ادر کاسا وناولها الا یا ایها الساقی ادر کاسا وناولها بیا کشتی شرابم ده که کرد و غرق ساحلها

کی ز چشم و دل روشن رفاقت نقش جانانه
شود معلوم تا معلوم باشد هم چشم و دلها

ازان روزی که بر دل تافت نور مهر خورشیدی
چو پروانه بسیار پیمودم راه عشق منزلها

جامع

شهید عشق شو پروانه‌سان و شمع محفلها
محبت تن بردن دار شو هر کار مشکلها

بود گر عشق صادق مقصد درپیش پا باشد
همین شوق و طلب در راه جانان محملها

[illegible] ... مر اصد فطرت ... دیوان او ... [illegible]

[illegible] ... صدی کلفت ازان ... [illegible]

رضا هی دل چون آینه گر صلح کل داری
نماند در جهان هرگز غباری از نو بر دلها

خوی چون حضرت یعقوب گر فانی وحدت
شود در کثرت موهوب جامع حل مشکلها

واله

بسی کوی درست از اهل دل آبسته محملها
ولی زین رهروان نی کام پیدا و نه منزلها

بشوق کعبه هم گمرهی راه دل خود را
چمن واهنای بحر زود یک منزلها

یکی در بزم و سوزی یکی در محفل آرایی
بیا یک بلبل و پروانه میباید محفلها

صائب

بیکه شب عالم از وداع زود دلها
نمی‌بینند پیش پا بجز شمع محفلها

دل بیدار میباید درین وادی تو چون کس
که من با پای خواب آلوده کردم قطع منزلها

انتی صبحدم حتی از حی نا تمامی منها
که ما از ظلمت ... در درون پرده مشکلها

بجان تو ساکن کعبه بیابان چه خبر های
چه خود آب روانی چه خود از قطع منزلها

برای مجری بیابان زنجیر و ...
کرفتی تشنه لب ... اطراف ساحلها

ورا از نظاره محمل لیلی باز میدارد
چو باد شد برقی سوختن زند آتش بمحفلها

چو طوفان ... صاحب کیش پای ...
...

صفای جام می ... روز ... حافظ
از آن ما ... دع الدنیا و اهملها

واله

چو میکردد در ره ... کعبه ...
... از قطع منزلها

چه ... کعبه ... از قطع منزلها

زدست ... فاکند ... میخانه چو ...
برادر دوم ... در ... را از کلها

برای ... از شوق ... محمل ...
... از ... مجنون ... محملها

روم ... کردن مجنون ...

شیبی

بیا ای ... هزاران ... دلها
... منزلها

تو چون لیلی ... محمل ...

... از عصا افتاده ...
... کشتی ... دلها

... سراپا ... ایام ...
... حاصل ...

... دارد ...
...

607

بو

حافظ

الا یا ایها الساقی ادر کأساً و ناولها
که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها

به بوی نافه‌ای کآخر صبا زان طره بگشاید
ز تاب جعد مشکینش چه خون افتاد در دلها

مرا در منزل جانان چه امن عیش چون هر دم
جرس فریاد می‌دارد که بربندید محملها

به می سجاده رنگین کن گرت پیر مغان گوید
که سالک بی‌خبر نبود ز راه و رسم منزلها

شب تاریک و بیم موج و گردابی چنین هایل
کجا دانند حال ما سبکباران ساحلها

همه کارم ز خودکامی به بدنامی کشید آخر
نهان کی ماند آن رازی کزو سازند محفلها

حضوری گر همی خواهی ازو غایب مشو حافظ
متی ما تلق من تهوی دع الدنیا و اهملها

جواب

می خبر از بهشت گفته حافظ محفلها
الا یا ایها الساقی ادر کأساً و ناولها

دین کو از تمنا از زبان شانه می‌گوید
ز تاب جعد مشکینش چه خون افتاد در دلها

مقام معرفت تحقیق از پیر طریقت [illegible]
[illegible] محفلها

[illegible] ز خود کامی [illegible]
[illegible] منزلها

اگر در راه معنی کیفیتی [illegible]
جرس فریاد می‌دارد که بربندید محملها

محیط پر خطر کشتی شکسته [illegible]
کجا دانند حال ما سبکباران ساحلها

زبان شمع ام تکرار سوز سینه ام دارد
نهان کی ماند آن رازی کزو سازند محفلها

[illegible] نغمه [illegible] فغان حافظ
که عشق آسان نمود اول ولی افتاد مشکلها